

N.A. URSU   DESPINA URSU

Împrumutul lexical
în procesul modernizării
limbii române literare

III

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
URSU, N.A., URSU, DESPINA
Împrumutul lexical în procesul modernizării
limbii române literare, III, Partea I

N.A. Ursu, Despina Ursu

Iași, Cronica, 2011

412 p.; 21 cm

ISBN: 978-973-743-129-5

811.135.1 (373.613)

N.A. URSU

DESPINA URSU

Împrumutul lexical
în procesul modernizării
limbii române literare

III

Repertoriu de cuvinte și forme
Supliment

Partea I
(literele A – M)

EDITURA CRONICA
Iași, 2011

Dedicăm acest volum
Domnului Academician Marius Sala,
la apropiata a 80-a aniversare,
omagiu respectuos pentru bogata, variata și
prețioasa Domniei Sale activitate lingvistică.
La mulți ani cu sănătate,
putere de muncă și spor la lucru!

D.U. N.A.U.

Decembrie 2011.

Cuvînt înainte

Prin anii 2004-2006, spre vîrsta de 80 de ani, cînd pregăteam pentru tipar și publicam volumele I și II ale acestei lucrări, terminată de redactat în anul 1983 și rămasă în mape, traversam o stare precară a sănătății, care ne-a determinat, atît pe mine cît și pe soția mea, coautoarea lucrării, să o considerăm încheiată cu vol. II, *Repertoriu de cuvinte și forme*, unde am prezentat o *selecție* a materialului redactat, avertizînd însă pe cercetătorii interesați, în *Nota introductivă* a volumului, că am publicat doar „aproximativ două treimi din materialul adunat și redactat”. Restabilindu-mi-se între timp sănătatea și putînd să mai lucrez, ne-am hotărît să publicăm și restul materialului rămas în mape, care s-a dovedit a fi mai mult decît estimasem în nota introductivă a volumului respectiv.

Sîntem bucuroși că am reușit să publicăm integral această lucrare, utilă îndeosebi elaborării *Dicționarului etimologic al limbii române*, noii ediții a *Dicționarului general al limbii române* și istoriei limbii române literare.

Pentru a înlesni consultarea celor două părți ale acestui *Supplement* la *Repertoriu*, reproducem din volumul precedent, în Partea I, *Nota introductivă*, cu două fraze modificate (la pag. 7 jos și pag. 12, paragraful 8), *Lista siglată a scrierilor consultate* și *Lista abrevierilor*, iar în Partea a II-a numai aceste două liste.

N.A.U.

Notă introductivă

1. Pentru a stabili în mod cât mai judicios căile de pătrundere, proveniența și diferitele modalități de adaptare fonetică și încadrare morfologică a împrumuturilor lexicale în perioada modernizării limbii române literare (1760-1860), am cercetat textele numeroase și variate menționate în *Lista siglată a scrierilor consultate*. Extragerea informației necesare din fiecare text s-a făcut de regulă prin lectura lui integrală sau, îndeosebi în cazul presei, prin sondaje mai mult sau mai puțin adânci. În lumina materialului documentar adunat, parțial înregistrat și comentat în studiul *Formarea terminologiei științifice românești*, apărut în anul 1962 (la care ne raportăm în repertoriu prin abrevierea *Form. term.șt.*), în partea întâi a acestei lucrări, publicată în anul 2004 (la care trimitem des în repertoriu prin abrevierea *Împrumut. I*), am discutat principalele probleme pe care le ridică pătrunderea și asimilarea neologismelor în această perioadă, înregistrând în diferite liste o bună parte din lexicul neologic aflat în texte din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când începe modernizarea culturii românești și a limbii române literare.

În prezentul *repertoriu de cuvinte și forme* (puțin cam impropriu numit astfel) am înregistrat selectiv din întregul fișier al lucrării un număr mai mare de neologisme, cu diferitele lor variante, și calcurile lexicale sau perifrazele cu care au fost denumite atunci noțiunile respective. Acest repertoriu constituie deci o indispensabilă ilustrare suplimentară a problemelor discutate în partea întâi a lucrării și o bază documentară de referință pentru studiul altor aspecte ale împrumutului lexical în procesul modernizării limbii române literare care nu au fost comentate acolo. Considerăm deci că informația comunicată în *Form. term. șt.*, în *Împrumut. I*, în vol. II al lucrării, *Repertoriu de cuvinte și forme*, și în vol. III, *Supliment* la primul volum din repertoriu, oferă cercetătorilor interesați posibilitatea să se edifice pe deplin asupra problemelor respective în toată complexitatea lor.

2. În redactarea repertoriului am adoptat, pînă la un anumit punct, *criteriul onomasiologic*. Majoritatea articolelor oferă, în mod sintetic, o imagine edificatoare a relațiilor dintre diferitele influențe externe exercitate asupra limbii române și tendințele ei proprii de dezvoltare, între neologismele de diferite proveniențe care au denumit atunci noțiunea respectivă, între variantele vechi și noi pe care le-au avut aceleași împrumuturi lexicale în procesul adaptării lor la sistemul fonetic și morfologic al limbii române, pînă la stabilirea formei care a rămas în limba literară, între neologismele propriu-zise și calcuri, și altele. Fiecare articol reflectă astfel, în măsură mai mare sau mai mică, istoria lexicului neologic al limbii române literare din această perioadă.

Dat fiind caracterul de repertoriu de cuvinte și forme al acestei părți a lucrării, *structura lexicografică* a articolelor nu este prea rigidă, ca într-un dicționar explicativ sau normativ, ci în oarecare măsură variabilă de la o categorie de cuvinte la alta, sau chiar de la un cuvînt la altul, în cadrul aceleiași categorii, în funcție de bogăția și varietatea informației care a trebuit să fie sistematizată și interpretată din perspectiva istoriei limbii române literare.

3. Deoarece în majoritatea cazurilor neologismele uzuale din limba română modernă au avut încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, uneori și mai devreme, forma lor actuală, fie și mai slab reprezentată, am ales această formă drept *cuvînt-titlu* al articolelor. Tot forma actuală a neologismelor a fost menționată în titlul articolelor și în cazurile, mai puțin numeroase, cînd aceasta nu apăruse încă în perioada cercetată ori nu a fost depistată de noi, dar variantele vechi sau calcurile neologismelor respective o presupun. Numai în cazurile mai rare în care unele neologisme folosite atunci, sporadic sau frecvent, au fost abandonate, am menționat drept cuvînt-titlu forma lor unică sau varianta cea mai răspîndită aflată de noi în textele epocii.

Cuvintele-titlu, scrise cu majuscule, au forma lor obișnuită din dicționare: substantivele la nominativ singular nearticulat, adjectivele la masculin, verbele la infinitiv. Cînd un substantiv are numai formă de plural, iar un adjectiv numai formă de femi-

nin, acestea sînt înregistrate drept cuvinte-titlu.

După cuvîntul-titlu este indicată, prin obișnuitele abrevieri (menționate în *Lista abrevierilor*), *categoria gramaticală* a cuvîntului. Pentru că în această perioadă aceleași substantive sau verbe au putut avea variante de genuri sau conjugări diferite, nu am menționat după categoria gramaticală și genul sau conjugarea cărora aparțin. Pentru același motiv nu am indicat după categoria gramaticală nici pluralul substantivelor.

4. În general, cuvintele înregistrate în repertoriu *nu sînt definite*, pentru economie de spațiu și pentru că într-o asemenea lucrare nu este absolut necesară definirea lor. În locul definiției, atît neologismelor monosemantice cît și sensurilor mai mari ale celor polisemantice (diferențiate prin cifre arabe aldine) li s-au indicat uneori, prin abrevieri, în paranteză rotundă, domeniile cărora aparțin. Numai în cazurile în care nu am putut recurge la asemenea indicații sumare am definit cît mai succint cuvintele monosemantice mai puțin cunoscute și unele sensuri mai mari ale cuvintelor polisemantice prin sinonime sau prin definiții analitice. La fel am procedat și în cazul unor neologisme care au avut atunci alte sensuri ori au fost cu totul abandonate. Atît definițiile prin sinonime cît și cele analitice sînt date în ghilimele, în cadrul parantezei rotunde inițiale. Sensurile și, mai ales, nuanțele semantice ale neologismelor înregistrate în repertoriu rezultă, în unele cazuri, și din scurtele citate în care le-am reprodus sau din variatele lor glosări. Cînd un neologism a avut un sens sau mai multe sensuri figurate, în paranteza rotundă inițială am menționat și acest lucru, prin abrevierea *fig.* Ordinea numerică a sensurilor unui cuvînt corespunde, în mod obișnuit, ordinii cronologice a atestării lor în limba română.

Așadar, fără a fi neglijat, aspectul semantic al neologismelor înregistrate în repertoriu nu are dezvoltarea pe care o poate avea și trebuie să o aibă într-un dicționar. Semnalarea sensurilor sau a nuanțelor semantice ale unui neologism este în acest repertoriu mai mult orientativă. Detalierea lor ar fi necesitat o prea deasă repetiție a diverselor variante, calcuri și glosări ale neologismelor respective. Or, în structura lexicografică a repertoriului noi

am urmărit ca și acestea să fie pe cât posibil grupate, pentru a fi mai bine evidențiată evoluția adaptării fonetice și morfologice a neologismelor în limba română literară din această perioadă.

5. Tot pentru economie de spațiu *nu am citat în contexte mai largi* cuvintele și formele înregistrate în repertoriu. În mod obișnuit ele sînt citate fără contexte ori în contexte reduse la minimum necesar pentru a le evidenția o nuanță semantică sau o anumită formă gramaticală. În locul contextelor mai largi și al definițiilor am preferat să cităm prin sigle un număr mai mare de atestări, din care să se poată deduce *frecvența cuvintelor și a formelor* respective, precum și *distribuția lor pe epoci și regiuni*. În numeroase cazuri, după citarea prin sigle a primelor 10-15 atestări ale unor neologisme, variante ale lor sau calcuri, pentru economie de spațiu am renunțat la citarea altor atestări de mai tîrziu, care devenea inutilă, făcînd însă mențiuni ca următoarele: „pe la [anul] cuvîntul [sau forma] era frecvent[ă]”, „cuvîntul [sau forma] continuă să fie frecvent[ă] pînă la [anul]”, și altele similare, pentru ca cercetătorul care va consulta repertoriul să fie avizat, să nu creadă că prezența cuvintelor și a formelor respective în acea perioadă se limitează la atestările citate sau că în fișierul nostru nu am avut atestări de mai tîrziu.

Cînd pentru denumirea unei noțiuni am găsit în textele consultate numai termenul folosit pînă astăzi, nu l-am mai repetat după cuvîntul-titlu, ci am citat doar atestările lui.

Neologismele propriu-zise, variantele lor, calcurile, termenii vechi sau populari și perifrazele folosite pentru denumirea unei noțiuni sînt imprimate în repertoriu cu aldine, iar contextele în care apar și glosările lor sînt imprimate cu caractere cursive. Tot cu aldine sînt imprimate și formele de plural ale unor substantive neologice. Întregirile unor citate și anumite indicații necesare sînt imprimate cu caractere drepte de rînd și puse în paranteze drepte. Parantezele rotunde din citate și glosări aparțin autorilor sau traducătorilor textelor consultate.

În general, forma gramaticală a neologismelor și a calcurilor înregistrate în cuprinsul unui articol, cînd acestea nu sînt citate în contexte, a fost refăcută în corelație cu cea a cuvintelor-titlu,

iar cînd această corelare nu a fost posibilă, le-am citat cu forma aflată în textele consultate.

Accentul neologismelor înregistrate în repertoriu este indicat numai atunci cînd, fiind notat în textele consultate, se abate de la normele ortoepice ale limbii literare actuale sau constituie un indiciu etimologic.

În transcrierea cuvintelor și formelor citate, atît din textele scrise cu chirilice cît și din cele scrise cu caractere latine, am aplicat principiul interpretării fonetice a grafiei, străduindu-ne să stabilim cît mai exact pronunțarea lor. Cînd am avut însă îndoieli în privința interpretării unor grafii, mai ales dintre cele etimologice, le-am reprodus ca atare.

6. *Lista siglată a scrierilor consultate* a fost publicată și la sfîrșitul părții întîi a lucrării. Versiunea de la începutul acestui repertoriu este însă îmbogățită cu siglele unor texte consultate între timp (AAS, AsO, AsV, FGS, IEI, MVS, NZ, RDS, SC) și are importante corecturi și precizări la titlurile și prezentarea textelor cu următoarele sigle: ASS, BFI, BRI, CME, DU, FAT, GAB, IGR, IN, KUP, MILR, PBC, PP, PSG, RDN, ROB2, ROI, RNV, SHI.

După siglă urmează, despărțită prin virgulă, indicația foii (cu recto și verso, la manuscrise și la unele tipărituri care au paginate foile, nu ambele fețe ale lor) sau a paginii textului citat, în mod obișnuit cu cifre arabe, dar și cu cifre romane, cînd dedicațiile, prefetele sau introducerile unor texte sînt paginate aparte cu aceste cifre. În cazurile în care dedicațiile și prefetele sînt scurte și nu au paginație, le-am citat prin abrevierile *ded.* sau *pf.*, urmate uneori de indicația cu cifre arabe a paginii numerotate de noi. Cînd un cuvînt este citat după foaia de titlu a textului, indicăm acest lucru prin abrevierea *f.t.* În cazurile în care semnalăm prezența unui cuvînt la mai multe pagini dintr-un text, cifrele paginilor respective sînt despărțite prin virgulă, iar după ultima pagină citată este pus un punct și virgulă.

7. La sfîrșitul fiecărui articol din repertoriu indicăm în paranteze rotunde, cu < sau *cf.*, limba sau limbile din care au provenit ori au putut proveni neologismele și variantele lor înregistrate.

Am avut în vedere, pe lângă aspectul lor formal, influența lingvistică externă exercitată în epoca și regiunea în care apar ele, formația culturală a autorului sau a traducătorului care le-a folosit, limba din care eventual au fost traduse textele consultate, normele fonetice și morfologice potrivit cărora erau adaptate atunci în limba română literară împrumuturile din diverse limbi, și alte informații care au putut contribui la determinarea cât mai aproape de adevăr a provenienței lor. La articolele în care am îmbogățit și dezvoltat informația comunicată în *Form.term.șt.*, iar indicațiile etimologice menționate acolo nu trebuie modificate sau completate, nu le-am mai repetat în acest repertoriu.

Așa cum a intuit în anul 1938 Gh. Adamescu și a demonstrat în 1950 Al. Graur, majoritatea neologismelor de proveniență latino-romanică pătrunse în limba română au etimologie multiplă. Acest adevăr este confirmat pe deplin de informația adunată în repertoriul de față. Limbile din care a provenit sau a putut proveni un neologism, cu variantele și calcurile corespunzătoare, sînt menționate în ordinea cronologică a exercitării influențelor externe asupra limbii române în această perioadă, avînd prioritate limba care a exercitat o influență preponderentă într-o anumită epocă sau regiune și pe care o considerăm sursa sigură a împrumutului respectiv. Indicațiile etimologice sînt date numai pentru neologismele și calcurile lexicale înregistrate în articol (inclusiv cele de pînă la anul 1800, menționate în listele din partea întîi a lucrării, la care trimitem prin abrevierea *Împrumut.I*), nu și pentru forma cuvîntului-titlu, în cazurile mai rare cînd aceasta nu a fost întîlnită în textele consultate de noi și are sau poate avea o altă explicație etimologică.

8. În erata de la sfîrșitul Părții a II-a a acestui volum corectăm câteva erori strecurate în primul volum al *Repertoriului*, în *Lista siglată a scrierilor consultate* am operat unele mici corecturi în transcrierea titlurilor respective, la siglele BRD, NMSF, PAGR, PP și TSVM, iar în *Lista abrevierilor* am adăugat abrevierea *glos.* = glosar, glosat.

Lista siglată a scrierilor consultate*

- AA = Vasile Aaron, *Anul cel mănos*, Sibiu, 1820.
AAD = Edouard Anino, *Elemente de anatomie descriptivă*, București, 1857.
AAM = Teodor Aaron, *Scurtă apendice la istoria lui Petru Maior*, Buda, 1828.
AAR = C.D. Aricescu, *Arpa română*, București, 1852.
AAS = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Adelson și Salvini. Poveste englezească*, traducere de Fotis Calafati, copie din anul 1806. BAR, ms. 558.
ABCA = *ABC sau alfavit pentru folosul și procopsala scoalelor celor normalești a neamului românesc*, tradus și adaptat probabil de Gh. Șincai, text paralel român-german, Blaj, 1783.
ABCB = *ABC sau bucavna spre folosul scolelor neamului românesc*, text paralel român-german, Sibiu, 1783.
AC = *Arcan sau învățătură împotriva călbeazii oilor*, [Sibiu], 1787. BRV IV, nr. 209.
ADL = V. Alecsandri, *Doine și lăcrimioare*, Paris, 1853.
AEG = Gh. Asachi, *Elementurile gheometriei teoriticești*, copie

---

* Cifrele romane de după siglă indică partea sau volumul cărții, manuscrisului sau periodicalului respectiv, în cazul când acestea au mai multe volume sau părți paginate aparte. La periodice, după siglă urmează, în cifre arabe, anul calendaristic, apoi – după virgulă – pagina, iar când paginația este făcută la fiecare număr, menționăm după anul calendaristic numărul și pagina respectivă. Cifrele arabe puse nemijlocit după unele sigle (mai des cifra 2) indică o altă ediție sau traducere a aceluiași text.

Pentru o mai ușoară identificare a numeroaselor foi volante aflate în listă am indicat la fiecare și numărul sub care este înregistrată și/sau descrisă în BRV (*Bibliografia românească veche*), vol. II-IV. Sînt însă și cîteva neînregistrate în BRV, pentru că au fost descoperite după publicarea ultimului volum al acestei lucrări. Ele se află în depozitele de carte veche românească ale Bibliotecii Academiei Române și ale unor biblioteci din Cluj.

Bibliotecile și arhivele în care se găsesc manuscrisele menționate în listă sînt indicate prin următoarele sigle:

- BAR = Biblioteca Academiei Române, București;
BCU Cluj = Biblioteca Centrală Universitară din Cluj;
BCU Iași = Biblioteca Centrală Universitară din Iași;
BFCAR = Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române;
BNB = Biblioteca Națională a României, București;
DIAN = Direcția Iași a Arhivelor Naționale.

- după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, și predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. 2496.
- AF = C.D. Aricescu, *Florica*, București, 1847.
- AFH = V. Alecsandri, *Farmazonul din Hîrlău*, Iași, 1840.
- AGI = G. Abbeatici, *Gramatică italiano-româno, intitulată instructorul italian*, București, 1848.
- Agr = *Agronomia, diurnal de agricultură și economia rurală*, București, 1859-1861.
- AI = *Alegerile lui Ippocrat*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BCU Iași, ms. VI-1, foile adăugate la sfîrșit.
- AIC = [Așezămîntul lui Iosif al II-lea pentru cadastru], foaie volantă, [Viena sau Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 499.
- AIM = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Istoria lui Machen. Povestire englezească*, tradusă de I[oan] C[antacuzino] în 1794. BAR, ms. 3099 (f. 1-49), copie din anul 1803.
- AIR = Florian Aaron, *Idee repede de istoria principatului Țării Românești*, trei volume, București, 1835-1838.
- AIS = V. Alecsandri, *C.C. Iorgu de la Sadagura*, Iași, 1844.
- AMC = V. Alecsandri, *Modista și cinovnicul*, Iași, 1841.
- AMG = Florian Aaron, *Manual de geografia cea mică*, București, 1839.
- AMIM = Ioan Albineț, *Manual de istoria principatului Moldaviei*, Iași, 1845.
- AML = I.N. Auerbach, *Medicina legală*, București, 1860.
- AOD = *Adunare de ofisuri și deslegări în ramul judecătoresc*, Iași, 1844.
- AOS = Evghenie Vulgaris, *Atîrnare în loc de scrisoare asupra tarafului ochelliștilor pentru firea a toată lumea*, traducere cu numeroase note și comentarii (p. 50-134) de Petru Stamatiadi, Iași, 1819.
- AOV = *Anumirea ofițiilor sau caselor de vamă cele neguțătorești din țările Galiția și Lodomeria...*, foaie volantă, Liov, 1778.
- AP = Petru Pavel Aaron, *Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învățătură a biserecii Răsăritului către cuvîntătoarea turmă*, Blaj, 1760.
- APB = Gr. Alexandrescu, *Poezii*, București, 1838.
- APC = Armenopol, *Îndămînoasă adunare a pravililor ce să numește exavivlos*, traducere din grecește de Toma Cara.

- BAR, ms. 5282, copie din anul 1804.
- API = Gr. Alexandrescu, *Poezii. Ediție completă*, Iași, 1842.
- APM = Vasilie Aaron, *Patimile și moartea a Domnului și Mîntuitorului nostru Is. Hs.*, Brașov, 1805.
- APP = D'Arlecourt, *Pustnicul*, traducere de Pavel Pruncu, partea I și a II-a, Iași, 1837.
- APR = C. Aristia, *Prințul român. Stanțe epice închinare românilor*, București, 1843.
- APS = C.D. Aricescu, *Procesul și esilul meu la Snagov*, București, 1859.
- AR = *Albina românească, gazetă politico-literară*, Iași, 1829-1850.
- AS = Alfieri, *Saul*, traducere de C. Aristia, București, 1836.
- AsA = Gh. Asachi, *Algebra*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, și predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. 1789.
- AsAI = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea II. Algebra*, Iași, 1837.
- AsAL = Gh. Asachi, *Adaos literar pentru DD. abonați la Monitorul oficial*, Iași, 1861, luna aprilie.
- AsE = Gh. Asachi, *Espoziția stărei învățăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843*, Iași, 1845.
- AsFA = Gh. Asachi, *Fabule alese*, Iași, 1836.
- AsF = Gh. Asachi, *Fabule*, ediția a treia, Iași, 1844.
- AsG = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea III. Geometria elementară*, Iași, 1838.
- ASH = Vasilie Aaron, *Istoria lui Sofronim și a Haritei cei frumoase...*, Sibiu, 1821.
- ASI = Gr. Alexandrescu, *Suvenire și impresii. Epistole și fabule*, București, 1847.
- AsL = *Lexicon de conversație, prelucrat și publicat de o societate literară, supț direcția agăi Gh. Asachi*. Broșura I, Iași, 1842.
- ASLI = V. Alecsandri, *Salba literară*, Iași, 1857.
- AsLM = Gh. Asachi, *Lupta moldovenilor cu cavalerii crucieri la anul 1423*, Iași, 1845.
- AsM = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, Iași, 1836.

- AsM2 = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, ediția a doua, Iași, 1843.
- AsMH = Gh. Asachi, *Mirtil și Hloe*, Iași, 1850.
- AsO = Gh. Asachi, *Cătră neamul Moldaviei [...] Odă*, Iași, 1822.
- AsP = Gh. Asachi, *Poezii*, Iași, 1836.
- AsPR = Gh. Asachi, *Petru Rareș*, dramă istorică, Iași, 1853.
- AsR = Gh. Asachi, *Relație de starea învățăturilor publice în Moldova pe anul școlar 1839-1840*, Iași, 1841.
- ASS = *Aritmeti[ca] sau știința socotelii*, text muntean din anul 1823. BAR, ms. 1187, probabil copie după cursul lui Gh. Lazăr (vezi sigla LA).
- AsT = Gh. Asachi, *Țigani, idil cu cîntece*, Iași, 1856.
- AsV = Gh. Asachi, *Viersuri lirice. 1822*, text autograf. BAR, ms. 3059.
- ATB = [Apel adresat tinerilor bucovineni], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1813.
- ATI = Dimitrie Asachi, *Topografia sau elemente de inginerie aplicate la hotărîrea moșiilor*, Iași, 1854.
- AV = Alfieri, *Virginia*, traducere de C. Aristia, București, 1836.
- AVP = C. Aristia, *Vocabulariu pentru zicerile introduse sau reformate în tomul acesta*, anexat la Plutarh, *Paralela sau viețile bărbaților illustrii*, tomul I, București, 1857.
- AZ = *Amorven și Zalida, romanț chinezesc*, traducere din limba franceză, după un autor încă neidentificat, făcută probabil de Alecu Beldiman în anul 1802. BNB, ms. inv. 11521, copie din 1804.
- BAE = Ioan Popovici Bărac, *Istoria prea frumosului Arghir și a prea frumoasei Elena cea măiastră și cu părul de aur*, ediția a doua, Brașov, 1809.
- BAR = Damaschin T. Bojîncă, *Anticile romanilor, acum întîia oară românește scrise*, Buda, vol. I, 1832, vol. II, 1833.
- BBR = D. Bolintineanu, *Bătăliile românilor (fapte istorice)*, București, 1859.
- BBS = Iuliu Barasch, *Manual de botanică silvică*, București, 1861.
- BC = D. Bolintineanu, *Călătorii în Palestina și Egipt*, Iași, 1856.
- BCA = Ion Brezoianu, *Curs elementar de agricultură și de economie rurală*, traducere din limba franceză, după F.V. Raspail, București, 1850.

- BCB = G.A. Baronzi, *Castelul brîncovenesc, Carnavalul Veneției și Visul vieții omenеști*, traduceri, București, 1852.
- BCD = Ioan Bărbătescu, *Cursul dreptului civil român*, București, 1849.
- BCI = Iuliu Barasch, *Cursul de igienă populară*, București, 1857.
- BCP = D. Bolintineanu, *Cîntece și plîngeri*, Iași, 1852.
- BD = Ioan Bobb, *Dicționarul românesc, latinesc și unguresc*, două volume, Cluj, 1822-1823.
- BDC = Damaschin T. Bojîncă, *Diregătoriul bunei creștere...*, Buda, 1830.
- BDJE = Byron, *Don Juan*, traducere din limba franceză de I. Eliade, București, 1847.
- BDL = I. Budai-Deleanu, *Lexicon românesc-nemțesc*, patru volume. BAR, ms. 3728 (vol. I), ms. 3729 (vol. II), ms. 3730 (vol. III) și ms. 3731 (vol. IV).
- BDR = I. Budai-Deleanu, *Dascalul românesc pentru temeiturile gramaticii românești* (cca 1815-1820). BAR, ms. 2427 (f. 2-30).
- BDT = I. Budai-Deleanu, *Țiganiada*. BAR, ms. 2429.
- BDZ = *Dissertație a lui Ioan Burgher despre zăhar*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.
- BE = *Întîia învățătură a celor ce vor să învețe carte cu slove slovenești, numindu-să bucovnă [...], acum mai întîi pentru trebuința pruncilor sîrbești dată*, traducere din sîrbește de D. Eustatievici Brașoveanul, pe la 1780. BAR, ms. 280.
- BEC = V. Boerescu, *Explicarea condicei comerciale române*, București, 1859.
- BEM = Baumeister, *Legile firei, itica și politica sau filosofia cea lucrătoare*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Sibiu, 1800.
- BFI = Iancu Buznea, *Filosoful indian sau chipul de a trăi cineva fericit în soțietate*, traducere din limba franceză, Iași, 1834.
- BFO = *Buletin, foaie oficială*, Iași, 1833-1859.
- BG = Nicolau Bălășescu, *Gramatică dacoromână*, Sibiu, 1848.
- BGO = *Buletin, gazetă administrativă, apoi gazetă oficială*, București, 1832-1859.
- BGV = C. Beccaria, *Pentru greșele și pedepsi politicește prăvite*,

- traducere din neogreacă de V. Vîrnav, în anul 1824. BAR, ms. 185.
- BI = Ioan Bobb, [Înștiințare despre ridicarea capitulumului în Blaj], foaie volantă, Blaj, [1808]. BRV II, nr. 733.
- BIC = Dr. Budelco, [Învățăture pentru uscarea și curățirea cerealelor], foaie volantă, [Sibiu], 1788. BRV IV, nr. 213.
- BIF = Iuliu Barasch, *Despre unele din instituttele filantropice în Europa*, București, 1853.
- BIN = Iuliu Barasch, *Istoria naturală*, traducere din limba franceză, după G. Belèze, ediția a doua, București, 1856.
- BIP = Ion Brezoianu, *Învățătorul primar sau povește și sfaturi pentru a pregăti pe învățătorii primari*, București, 1848.
- BLM = Baumeister, *Loghica adecă partea cea cuvîntătoare a filosofiei*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Buda, 1799.
- BM = Cezar Bolliac, *Meditații*, București, 1835.
- BMN = Iuliu Barasch, *Minunele naturei*, ediția a doua, trei volume, București, 1852.
- BP = Cezar Bolliac, *Poezii nouă*, București, 1847.
- BPA = N. Bălcescu, *Puterea armată și arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum*, Iași, 1844.
- BPB = *Colecție de poeziile d-lui Bolintineanu*, București, 1847.
- BPN = Pierre Blanchard, *Plutarh nou sau pe scurt scrierea vieților celor mai vestiți bărbați și muieri din cele mai vechi vremi pînă în vremurile noastre*, traducere de Nicola Nicolau, două volume, Buda, 1819.
- BPR = *Bucoavnă pentru pruncii cei rumânești carii să află în Mare Prințipatum Ardealului*, Sibiu, 1788.
- BR = *Biblioteca românească*, Buda, 1821 (o parte), 1829-1830 (patru părți) și 1834 (nouă părți).
- BRA = Ion Brezoianu, *Rudiment agricol universal*, traducere din limba franceză, după Travanet, București, 1850.
- BRD = Damaschin T. Bojîncă, *Respundere desgurzătoare la cîrtirea cea în Halle [...] făcută*, Buda, 1828.
- BRI = Ioan Barac, *Risipirea cea de pre urmă a Ierusalimului*, transpunere în versuri, prescurtată, dar și cu unele interpolări, a operei lui Iosif Flavius, București, 1821.
- BS = Ioan Barac, [Scrieri în proză și versuri din anii 1842-1845]. BAR, ms. 209.
- BTG = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii românești*, partea

- a doua și a treia, morfologia și sintaxa. BAR, ms. 2426.
- BTGO = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii românești*, partea întâi, ortografia. BAR, ms. 2425.
- BV = *Bucvari sau începere de învățatură celor ce vor să învețe carte cu slove slovenești*, Viena, 1771.
- BV2 = *Bucvari pentru pruncii ceii rumânești carii să află în Crăia Ungurească și hotarele ei împreunate*, Viena, 1781.
- BVM = Frățilă Bene, *Scurtă învățatură pentru vărsatul cel mîntuitor*, traducere de Petru Maior, Buda, 1817.
- BZ = Nifon Bălășescu, *Zisionari româno-francez*, volum. I, fascicul. I, București, 1859.
- BZI = *Cuvînt carele măria sa prealuminatul și preaosfințitul domn Ioan Bob, vlădica Făgărașului [...], l-au avut în ziua instelației...*, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 467.
- C = *Concordia, jurnal politic și literar*, București, 1857.
- CA = *Calendar pentru poporul românesc* (apoi *Calendar pentru români*), cu suplimentul intitulat *Almanah de învățatură și petrecere*, editat de M. Kogălniceanu pentru anii 1842-1846, iar de la 1847 înainte de Gh. Asachi.
- CAB = [Circulară privitoare la anularea unor biruri], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1811. BRV IV, nr. 355.
- CAS = *Curier de ambe sexe, jurnal literal*, București, periodul I (1836-1838), II (1838-1840), III (1840-1842), IV (1842-1844) și V (1844-1847).
- CB = [Calendar apărut la Buda]. După siglă urmează anul apariției.
- CBB = G.C. Croce, *Viața lui Bertoldo și a lui Bertoldino*, traducere din limba germană de Ioan Molnar, Sibiu, 1799.
- CBD = Stanciu Căpățineanu, *Biblioteca desfătătoare și plină de învățatură*, traducere din limba franceză, [Sibiu], 1830.
- CBuc = [Calendar apărut la București]. După siglă urmează anul apariției.
- CBV = Gh. Cuciuran, [Memoriu pentru înființarea spitalului de boli venerice], Iași, 1849. BAR, ms. 4488.
- CC = Zaharia Carcalechi, *Carte de mîină, împreună cu calendarul pre anul 1825*, Buda.
- CCB = *Condica de comerț cu anexele ei*, București, 1840.
- CCD = *Carte de doftorii de orice boală, bună și încercată întru*

- toate de C. Caribolu...*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BAR, ms. 4743.
- CCF = [Petru Maller Cîmpeanu], *Introducere în gnoziologie seau metafizică*, curs predat la Academia Mihăileană din Iași în anii 1837-1838. BCU Iași, ms. III-5.
- CCG = Timotei Cipariu, *Compendiu de gramatica limbii române*, Blaj, 1855.
- CCI = *Partea întâi și a doua a Condiții criminalicești*, Iași, 1826.
- CCM = *Condica criminalicească a Moldaviei*, Iași, 1838.
- CCP = *Condica criminală cu procedura ei*, București, 1851.
- CD = Gh. Cuciuran, *Descrierea celor mai însemnate spitaturi din Ghermania, Englitera și Franția*, Iași, 1842.
- CDA = I.H. Campe, *Descoperirea Americii*, tomul I, Buda, 1816.
- CDC = *Carte de doftorii foarte de mare folos cercate*, text de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. 1171.
- CDCE = Cervantes, *Don Chishot de la Mancha*, traducere din limba franceză după Florian, de I[on Eliade] R[ădulescu], București, 1840.
- CDG = [Condică de documente cu conținut politic și militar din anii 1769-1775 aflate în arhiva mitropoliei din Iași], alcătuită probabil prin anii 1785-1786 de Grigoraș, logofătul mitropoliei. BAR, ms. 348, copie din jurul anului 1800.
- CDP = *Din cuvîntările lui Dion filosoful, ce s-au numit de greci Hrisóstom, adecă Gură-de-Aur, tîlmăcite de pe limba elinească de Ianache Papazoglu medelnicer*, București, 1825.
- CDR = Ioanne Germaniu Codru [Drăgușanu], *Rudimentele gramaticei române*, București, 1848.
- CDV = Zisu Conofau, *Descriere pentru boala vărsatului celui mare...*, București, 1833.
- CE = Corneille, *Eraclie*, traducere de I. Roset, București, 1831.
- CEF = T.E. Ciocanelli, *Estract de fisiognomonie, fisionomie și patognomonică*, București, 1855.
- CEG = Gr. Cobîlcescu, *Elemente de geologie pentru clasele gimnaziale*, prelucrată după Beudent, Iași, 1859.
- CER = [Curs de economie rurală], text moldovenesc dintre anii 1835-1855, probabil o traducere din limba franceză. BAR, ms. 785 (f. 1-158).
- CFZ = A. Charma, *Elemente de filosofie*, traducere de Ioan Zalomit, București, 1854.

- CG = *Geometria pentru studenții claselor colegia din Academia Mihăileană*, copie după cursul ținut la Iași de Al. Costinescu, pe la 1840. BAR, ms. 1814.
- CGB = *Curiosul, gazetă de literatură, industrie, agricultură și noutăți*, București, 1836-1837.
- CGF = T. Codrescu, *Mică gramatică franceză pentru învățătura tinerimii moldo-române*, după Noël și Chapsal, Iași, 1841.
- CGR = P.M. Cîmpeanu, *Gramatică românească*, Iași, 1848.
- CI = [Calendar apărut la Iași]. După siglă urmează anul apariției.
- CIF = N. Chiriacopol, *Douăsprezece învățături folositoare pentru femeile acele îngrecate...*, Iași, 1827.
- CIM = [Circulară privitoare la impozitul pe “avere moștenitoare mișcătoare”], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 336.
- CIN = J. Ch. Cihac, *Istoria naturală*, Iași, 1837.
- CIRA = I. Kaidanov, *Istoria imperiilor răsăritice*, traducere din limba rusă [?] sau franceză de Gh. Asachi, Iași, vol. I (p. 1-228), 1832, II (p. 229-436 + I-XXIII), 1833.
- CISG = Polizoii Contu, *Învățături de multe științe*, traducere din neogreacă de Nicodim Greceanu, Sibiu, 1811.
- CL = *Cartea legilor, pravililor de obște pîrgărești*, trei volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuți, 1812.
- CLV = Condillac, *Loghica sau întâile tălmăcirile meșteșugului de a să socoti cineva bine*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. 425.
- CM = *Comodia ce s-au lepădat la Vistierie, care s-au urmat între cei mai jos arătați...*, alcătuită de Iordache Golescu în anul 1821. BAR, ms. 5531 (f. 23-29).
- CMA = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1807.
- CMB = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1810.
- CMC = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 349.
- CMD = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 351.
- CME = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 348.
- CMF = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 354.

- CMG = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj] 1811. BRV IV, nr. 352.
- CMH = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 364.
- CMI = George Cretzianu, *Melodii intime*, București, 1855.
- CML = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 373.
- CMM = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 353.
- CMN = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 363.
- CMO = [Circulară monetară privitoare la cursul bancnotelor de 20 de florinți], foaie volantă, [Cluj], 1811.
- CMP = [Circulară monetară privind cursul monedelor de șapte creițari], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.
- CMR = Stanciu Căpățineanu, *Mitologie pe limba rumânească*, [Sibiu], 1830.
- CMS = [Circulară privind regimul de folosire și cursul monedelor de șapte creițari și de 15 solzi], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.
- CMV = Ioan Cuparencu, *Învățătură practică a medicinei veterinare*, Iași, 1860.
- CN = *Calendar nou pe anul de la Hristos 1841*, Iași.
- CNB = *Cărticica năravurilor bune pentru tinerime*, traducere din limba germană, Sibiu, 1819.
- CO = [Circulară privitoare la oieri], foaie volantă, Cluj, 1813. BRV IV, nr. 371.
- COD = [Circulară privind prinderea unor ostași dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 227.
- CP = *Carte de pravilă*, două volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuți, 1807.
- CPH = Gh. Cuciuran, *Povățuiri pentru sătenii Moldovei la timpplare de holeră*, Iași, 1848.
- CPI = *Condica politicească a Moldovei*, Iași, 1833.
- CPL = [Colecție de proiecte de lege...], București, 1832.
- CPM = Demetrie Caian, *Predică despre statul milităresc și despre semnele lui de învingere*, [Blaj], 1827.
- CPN = I[oan] C[antacuzino], *Poézii nouă*, [Dubăsari sau Movilău, 1796].

- CPO = *Condica penală ostășească cu procedura ei...*, București, 1852.
- CPR = [Ioan Cantacuzino], *Plan sau formă dă oblăduire republicească aristodimocraticească*, text de prin anii 1784-1787. BAR, ms. 409, f. 1-19, copie de Dimitrie Sturza, viitorul mare logofăt, căruia i s-a și atribuit întâi această scriere.
- CR = *Curierul rumânesc*, gazetă politică, administrativă, culturală și literară, București, 1829-1848.
- CRac = Teodor Racoce, *Chrestomaticul românesc sau adunare a tot felului de istorii, și alte făptorii, scoase din autorii di pe osebite limbi*, Cernăuți, 1820.
- CRV = H.J. von Collin, *Regulu*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, București, 1834.
- CS 1802 = *Calendari românesc vechi a lui Iulian pă anul de la Hs. 1802*, Sibiu.
- CS 1820 = *Calendari pe anul de la Hristos 1820*, Sibiu.
- CSM = D. Cantemir, *Scrisoarea Moldovei*, tradusă de Ioan Nemișescu după versiunea germană, în anul 1806. Mănăstirea Neamț, 1825.
- CSV = [Circulară privitoare la aplicarea sigiliilor la vamă], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 337.
- CTD = *Carte trebuincioasă pentru dascalii școalelor de jos românești neunite în chesaro-crăieștile țări de moștenire*, text în limbile română și germană, două volume, traducere de I. Budai-Deleanu, revăzută de un bucovinean, probabil Vasile Balș, Viena, 1785.
- CTM = [Circulară privitoare la taxa de moștenire], foaie volantă, text german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 335.
- CTT = I.H. Campe, *Teofron sau iscusitul sfătuitori pentru neiscusita tinerime*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1833.
- CV = *Calendari la anul de la nașterea lui Hristos 1794*, Viena, publicat de Paul Iorgovici.
- CVC = [Circulară privitoare la vânzarea cărnii], foaie volantă, text german-român, Liov, 1791.
- D = *Dîmbovița, foaie politică și literară*, București, 1858-1860.
- DAB = Fr. G. Ducray Duminil, *Alexii sau căsuța din codru*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. 1781, copie din anul 1806.

- DAE = *Ducere de mână sau povățuire către aritmetică sau socoteală*, traducere din limba germană făcută de D. Eustatievici Brașoveanul, Sibiu, 1789.
- DAH = Al. Dumas, *Antoni*, traducere de Al. Hrisoverghi, cu o precuvîntare (p. 1- 4) de C. Negruzzi, București, 1837.
- DAP = Andronache Donici, *Adunare cuprinzătoare în scurt din cărțile împărăteștilor pravile...*, Iași, 1814.
- DC = Joseph Delaporte, *A toată lume călătorie sau înștiințare de lumea nouă și cea veche*, traducere de Mihai Cantacuzino, după versiunea rusească a operei *Le Voyageur français*, în anul 1785. La BCU Iași, ms. IV-18, trei volume. Al patrulea volum al acestei traduceri, din anul 1788, la BAR, ms. 3771.
- DCB = Al. Dumas, *Contele de Monte Cristo*, traducere de G. Baronzi, opt volume, București, 1857.
- DCC = [Învățături despre cultura cartofilor], foaie volantă, [Cluj], 1815. BRV IV, nr. 403.
- DCI = *De lipsă cărțice pentru învățători*, text paralel german-român, două volume, Viena, 1785.
- DCN = N. Darvari, *Culegere de înțelepciune*, traducere din grecește de Iancu Nicolae Moldovean, București, 1827.
- DCP = D. Darvari, *Mai nainte gătire spre cunoștința de Dumnezeu*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1818.
- DDI = V. Drăghici, *Doctorul și iconomul casnic*, Iași, 1858.
- DE = C. Donescu, *Epistolar*, vol. I, București, 1840.
- DF = *Fisica sau știința firii*, traducere făcută de Meletie Drăghici pe la 1830-1840. BAR, ms. 3304 (partea I) și ms. 3305 (partea a III-a).
- DFI = Al. Donici, *Fabule*, două volume, Iași, 1842.
- DFL = A. Delavigne, *Manual de filosofie*, traducere de A.T. Laurian, București, 1846.
- DGR = C. Diaconovici-Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1822.
- DIB = Al. Dumas, *Iacobinii și girondinii*, traducere de G. Baronzi, București, 1855.
- DILB = Al. Dumas, *Isaac Lakedem*, traducere de G. Baronzi, patru volume, București, 1855-1856.
- DIP = *Pentru descoperirea a mai multor împărății și locuri, care s-au descoperit și s-au aflat de portugali*, text anonim

- din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, tradus probabil din limba franceză, după o sursă încă neidentificată. BAR, ms. 3533.
- DIR = Manolache Drăghici, *Iconomia rurală și dumesnică sau învățătură pentru lucrarea pământului*, Iași, 1834.
- DL = *Dacia literară*, Iași, 1840.
- DLC = C. Diaconovici-Loga, *Chemare la tipărirea cărților românești și versuri pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1821.
- DLG = Ioan Damaschin, *Loghică*, traducere din grecește de episcopul Grigorie, București, 1826.
- DMA = *Ducere de mână către aritmetică*, text paralel german-român, Viena, 1777.
- DMC = *Ducere de mână către cinstă și direptate*, text paralel german-român, Viena, 1777.
- DMS = *Ducere de mână către frumoasa scrisoare rumânească*, Viena, 1792.
- DO = C. Diaconovici-Loga, *Ortografia sau dreapta scrisoare...*, Buda, 1818.
- DOA = *Cei de obște articuli pentru soțietățile și țehurile de supt Crăimea Ungariei*, Buda, 1813.
- DOB = [Decret cu diferite orînduiri bisericești. Înștiințări dintre anii 1781-1787], foaie volantă, [Sibiu, 1787].
- DRB = Manolache Drăghici, *Rețete cercate în număr de 500, din bucătăria cea mare a lui Robert, întîiul bucătar a Curții Franței*, Iași, 1846.
- DSM = *Datorințele a subdaților adecă a supțușilor către monarhul lor*, traducere din limba germană de Gr. Obradovici, Buda, 1805.
- DSM2 = *Datorințele supțușilor către monarhul lor*, traducere din limba germană de Gh. Șincai, Buda, 1806.
- DTN = V. Ducange și M. Dinaux, *Triizeci ani sau viața unui jucător de cărți*, traducere de C. Negruzzi, Iași, 1835.
- DU = [Decretul pentru introducerea legii urbariale], traducere din limba latină, [Cluj], 1819.
- DZ = *Diariu sau zioariu pe anul de la Hristos 1817*, Buda.
- EAM = Șt. V. Episcopescu, *Apele metalice ale Rumâniei Mari [...], cu o dietetică și macroviotică*, [București], 1837.
- EB = *Elisaveta sau cei surguniți în Siberia*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. 437, text din anul 1815.

- EBG =D. Eustatievici Braşoveanul, *Gramatica românească*, 1757. BAR, ms. 583.
- ECG =*Haractirurile lui Epictit*, traducere din limba franceză a unei versiuni comentate a *Manualului* său, și altele, făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului. DIAN, ms. 124, copie din anul 1779.
- ECS =*Culegere din scrierile lui I. Eliad*, ediția a doua (cea cu 144 pag.), București, 1836.
- EDE =D. Eustatievici, *Desvoaltele și tâlcuitele evanghelii*, Sibiu, 1789.
- EG =[Florian Aaron], *Elementuri de gheografie pentru trebuința tinerilor începători*, [București], 1834.
- EGI =[V. Fabian-Bob], *Elementele gheografiei. Partea I*, Iași, 1834.
- EGR =I. Eliad, *Gramatică românească*, [Sibiu], 1828.
- EGRM =[I. Eliade Rădulescu], *Gramatică românească*, redacție anterioară celei tipărite, copie din anul 1827. BAR, ms. 4796.
- EGT =*Elementuri despre gheometrie* (f. 1-69) și *Elementuri despre trigonometria dreptiliniată* (f. 70-82), text din anii 1820-1830. BCU Iași, ms. III-11.
- ELS =I. Eliad, *Lucrările Soțietății filarmonice de la 1 dechem. 1833 pînă la 1 aprl. 1835, publicate spre știința DD. soți*, București, 1835.
- EOI =Șt. V. Episcopescu, *Oglinda înțelepciunii*, București, 1843.
- EP =I. Eliade, *Paralelism între dialectele român și italian sau forma și gramatica acestor două dialecte*, București, partea întâi, 1840, partea a doua, 1841.
- EPD =Șt. V. Episcopescu, *Practica doctorului de casă [...], c-o prescurtare de chirurgie, de materie medicală și de veterinarie, pentru doctor și norod*, București, 1846.
- ESI =D. Eustatievici, *Scurt izvod pentru lucruri de obște și de chilin în scrisori de multe chipuri*, traducere „de pe limba slovenească”, Sibiu, 1792.
- EV =I. Eliade, *Vocabular de vorbe streine în limba română*, București, 1847.
- FAE =L.B. Francoeur, *Aritmetica*, traducere de I. Eliad, București, 1832.
- FAM =*Slujba frontului artileriei pedestre*, tradusă din rusește de I. Macovei, București, 1852.

- FAT = [Fragmente de algebră, aritmetică și trigonometrie], text muntean din anul 1801, tradus probabil de Grigorie Rîmniceanu. BAR, ms. 1081.
- FBE = *Caiet de istorie naturală și botanică, carea să paradosesește de către D.D. Leon Filipescu* (f. 64r – 89r) și *Caiet pentru economia rurală, carea să paradosesește de către D.D. Leon Filipescu* (f. 96r – 152r), note luate de la curs de Ioan Cernătescu, în 1842. BAR, ms. 43.
- FBN = Moise Fulea, *Bucoavnă de normă*, Sibiu, 1815.
- FC = Fontenelle, *Cuvîntări pentru mulțimea lumilor...*, traducere din neogreacă de Răducanu Greceanu, la începutul secolului al XIX-lea. BAR, ms. 1383.
- FD = *Foaia duminicii, spre înmulțirea cei de obște folositoare cunoștințe*, Brașov, 1837.
- FDA = A. Fătu, *Descrierea și întrebuițarea apei simple și a apelor minerale din Moldova*, Iași, 1851.
- FDB = *Învățătură pentru ferirea și doftoria boalelor [...] vitelor celor cu coarne, precum și a cailor, a oilor și a porcilor*, traducere de Petru Maior după un text încă neidentificat, Buda, 1816.
- FEA = Florian, *Elizer și Neftali*, traducere de Gr. Alexandrescu, București, 1832.
- FGB = Florian, *Gemenii din Bergam*, traducere de I. Florescu, București, 1836.
- FGE = V. Fabian-Bob, *Gheografia elementară*, ediția a doua, Iași, 1840.
- FGF = G. Fontanin, *Curs elementar de geografia fizică și matematică*, București, 1855.
- FGGN = V. Fabian și D. Gusti, *Geografia nouă*, ediția a treia, Iași, 1843.
- FGP = M. Fournier, *Gramatecă franțuzească*, traducere de Gr. Pleșoianu, [Sibiu], 1830.
- FGS = Florian, *Galateea*, traducere din neogreacă de C. Stamati, în anul 1808. BAR, ms. 3502 (f. 1-57).
- FID = *Însemnare pentru cîte doftorii se află întru această cărticică*, text de pe la 1788. BAR, ms. 3750.
- FiIDA = L. Filipescu, *Dascalul agronomiei sau mînoducătorul practic în toate ramurile economiei*, traducere din limba germană, după Schlipf, două volume, Iași, 1844.

- FIT = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah, fiul lui Odiseus*, traducere din neogreacă făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, pe la 1772. BAR, ms. 342 (vol. I) și 262 (vol. II).
- FJ = *Forma jurământului* [de credință pentru împăratul Iosif al II-lea], foaie volantă, [Blaj, 1780].
- FL = *Foaie literară*, Brașov, ianuarie-iunie 1838.
- FLG = *Fundamentalnice legi pentru granița militărească*, Buda, 1808.
- FM = A. Factor, *Manualul meu. Carte de obște folositoare pentru economii de casă și de câmp*, București, 1837.
- FMH = Florian, *Mirtil și Hloe*, traducere anonimă, copie din anul 1819. BAR, ms. 2364.
- FMIL = *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, Brașov, 1838-1865.
- FMIM = A. Fătu, *Manual pentru învățătura moașelor*, Iași, 1852.
- FMK = F.E. Fodéré, *Manual pentru îngrijitorii și îngrijitoarele de bolnavi*, traducere de N.A. Krețulescu, București, 1842.
- FNB = Florian, *Istoria lui Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, Iași, 1820.
- FNC = Florian, *Numa Pompilius, al doilea crai al Romii*, traducere făcută de Ioan Cantacuzino în anul 1796. BAR, ms. 1550, text autograf.
- FNPB = Florian, *Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, copie din anul 1794. BNB, ms. rom. I-22.
- FTM = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba italiană făcută de Petru Maior, Buda, 1818.
- FTP = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba franceză de Gr. Pleșoianu, patru volume, [Sibiu], 1831.
- FTU = Fénelon, *Întîmplările lui Telemahos, fiului lui Ulises*, traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. 1576 (f. 3-93).
- GAA = Gh. Asachi, *Aritmetica*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, și predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. Biblioteca Seminarului matematic al Universității din Iași, ms. 1916/1.
- GAB = S. Gessner, *Moartea lui Avel*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman, Buda, 1818.

- GAP = [Manuil Glyzonios, Manual de aritmetică practică], traducere din grecește făcută de Grigorie Rîmniceanu în anul 1793. BAR, ms. 1316.
- GAT = Dinicu Golescu, *Adunare de tractaturile ce s-au urmat între prea puternica împărăție a Rusiei și Nalta Poartă*, Buda, 1826.
- GC = Iordache Golescu, *Condica limbii rumânești*. BAR, ms. 844 (vol. I), 845 (vol. II), 846 (vol. III), 847 (vol. IV), 848 (vol. V), 849 (vol. VI) și 850 (vol. VII).
- GCA = *Critil și Andronius*, Iași, 1794, capitolele 1-9 din vol. I al *Criticonului* lui Baltasar Gracián, tradus din limba franceză, după versiunea lui Maunory, de arhimandritul Gherasim de la mitropolia Moldovei. Prin GCA I indicăm textul capitolelor 10-13 din vol. I, aflate în ms. 5654 de la BAR, copie de pe la 1830, iar prin GCA II indicăm textul volumului al II-lea, aflat la BAR, ms. 2740, copie din anul 1827.
- GCB = Guizot, *Istoria civilizației în Europa*, traducere de G. Baronzi, cinci volume, București, 1856-1859.
- GCG = Iordache Golescu, *Băgări dă seamă asupra canoanelor gramaticești*, București, 1840.
- GCO = Gheorgache logofătul, *Condică ce are întru sine obiceiuri vechi și noui a preainălțaților domni*, alcătuită în anul 1762. BAR, ms. 19, text autograf.
- GEG = S. Gessner, *Erast*, traducere din neogreacă de Zoița Grigoriu, Iași, 1822.
- GF = *Gramatica fizicii*, traducere din limba italiană făcută de Amfilohie Hotiniul, probabil între anii 1780-1790. BAR, ms. 1627.
- GG = I. Genilie, *Geografia istorică, astronomică, naturală și civilă*, București, 1835.
- GGV = D. Gusti, *Geografia veche*, Iași, 1843.
- GIA = *Istoria Americăi [...], acum întâi tălmăcită în dialectul moldovenesc prin ostineala smeritului Gherasim, arhimandrit mitropoliei Iașului*, traducere din limba franceză după volumul al cincilea din sinteza lui Contant Dorville, *Histoire des différents peuples du monde*, șase volume, Paris, 1770-1771. BCU Iași, ms. IV-17, vol. I, copie din 1800, vol. II, copie din 1795.
- GIC = Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriei mele...*, Buda, 1826.

- GLC = Alexandru Gavra, *Lexicon de conversație istoricesc-religionariu*, Buda, 1847.
- GM = *Gazeta de Moldavia*, Iași, 1850-1858.
- GMNP = *Gheografia matematică, naturală și politică*, note luate de la un curs, date 6 ianuarie 1837. BAR, ms. 776 (f. 214r – 225v).
- GMR = *Verbscribreguleta sau gramatica moldovromânească*, fragment dintr-o gramatică alcătuită în Moldova pe la 1840. BAR, ms. 528.
- GMSP = Gh. Montan, *Străinul în Pesta*, Buda, 1816.
- GN = [Patrick Gordon], *Gheografie noauă care cearcă de obște toată fața a sferiii idroghiu*, traducere din neogreacă făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului, prin anii 1770-1780. DIAN, ms. 121, copie datată aprilie 1780.
- GPE = *Regulile sau gramatica poeziii*, traduceri din Boileau, Marmontel și alții făcute de I. Eliad, București, 1831.
- GPF = Dinicu Golescu, *Adunare de pilde bisericești și filosofești...*, traducere din neogreacă, Buda, 1826.
- GPG = I. Genillie, *Prințipuri de geografie*, București, 1841.
- GPG2 = I. Genilie, *Prințipii de geografie*, ediția a doua, București, 1851.
- GR = [Ioan Pop], *Grămatică rumânească*, București, 1835.
- GR12 = *Gramatica românească*, ediția a douăsprezecea a gramaticii lui Ioan Pop (vezi GR), București, 1853.
- GRA = *Gramatica românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu și predată în seminarul de la Socola începând cu anul 1804. BAR, ms. 539, text din anii 1809-1810.
- GRA2 = *Gramatică românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu și predată în seminarul de la Socola. Textul acesta reprezintă altă redacție decît cea din ms. 539 (vezi GRA), de prin anii 1835-1840. BAR, ms. 3609.
- GRN = [George Bariț], *Grămatică românească și nemțească pentru tinerimea națională*, Brașov, vol. I, 1838, vol. II, 1839.
- GRR = D. Gusti, *Ritorică română pentru tinerime*, Iași, 1852.
- GSP = *Gheografia sau scrierea pămîntului*, Buda, vol. I, 1814, vol. II, 1815.
- GT = *Gazeta de Transilvania*, Brașov, 1838-1865.
- GTN = *Gazeta Teatrului național*, București, 1835-1836.

- GTS = *Geografie a tuturor stăpânirilor*, datată martie 1834. BAR, ms. 2771.
- HAN = Victor Hugo, *Angelo, tiranul Padovei*, traducere de C. Negruzzi, București, 1837.
- HB = [Hatișeriful sultanului Hamid], traducere atribuită lui Ianache Văcărescu, [București], 1774. BRV IV, nr. 388.
- HBN = Victor Hugo, *Balade*, traducere de C. Negruzzi, Iași, 1845.
- HBV = I. Huboți, *Oarecare învățături pentru căutarea boalelor și prăsierea vitelor domestice*, București, 1842.
- HDT = [Hrisovul lui Mihail Suțu privitor la daniile de țigani domnești], Iași, 1793. BRV II, nr. 564.
- HEA = Amfilohie Hotiniul, *Elementi aritmetice arătate firești*, traducere din limba italiană, Iași, 1795.
- HET = [Heliodor, *Etiopice*], traducere de pe la 1772 făcută de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iași. BAR, ms. 4837, f. 1-122, copie din 1784 (vol. I), și ms. 355, copie din 1772 (vol. II).
- HFP = Heineccius, *Filosofia cuvântului și a năravurilor, adică loghica și itica elementare...*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1829.
- HG = [Amfilohie Hotiniul], *Lecciónes adică cuvântare scoasă de la întâie parte a gramaticii...*, Iași, 1789.
- HGL = Gh. Hill, *Începuturi de gramatica latină*, București, 1842.
- HGT = Amfilohie Hotiniul, *Gramatica teologhicească*, Iași, 1795.
- HM = *Povățuiri pentru holera morbus*, foaie volantă, [Iași, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1241.
- HMN = Victor Hugo, *Maria Tudor*, traducere de C. Negruzzi, București, 1837.
- HMS = Ch. W. Hufeland, *Macroviotică sau metoda de a lungi viața ominească*, traducere fragmentară de Daniil Scavinschi pe la 1830. BAR, ms. 409 (f. 96r – 101r).
- HMV = Ch. W. Hufeland, *Macroviotica*, traducere de Pavel Vasici, Brașov, vol. I, 1844, vol. II, 1845.
- HO = Nicolae Horga Popovici, *Oglindă arătată omului înțelept*, Buda, 1807.
- HOG = Amfilohie Hotiniul, *De obște gheografie*, traducere din limba italiană, Iași, 1795.
- HP = Al. Hrisoverghi, *Poezii. Ediție completă*, cu o introducere (p. I-XXXI) de M. Kogălniceanu, Iași, 1843.

- HPA = G. Hepites, *Însemnări asupra pietrilor meteorice și asupra puțurilor arteziane*, Brăila, 1835. BAR, ms. 2859.
- HPP = Fr. Haintl, *Învățătură pentru prăsirea pomilor*, traducere din limba germană de Petru Maior, Buda, 1812.
- HSV = [Hatișeriful sultanului Selim], tradus de Ianache Văcărescu, București, 1791. BRV II, nr. 545.
- IAG = [Înștiințare privitoare la amnistia generală a soldaților dezertori], foaie volantă, [Sibiu], 1801. BRV IV, nr. 271.
- IAO = [Înștiințare privind păstrarea averii copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 228.
- IBH = *Îndreptarea dregătorilor de ținerea sănătății de grije purtătoare și a fețelor pe lângă contumații slujitoare...*, foaie volantă, [Cluj], 1831. Colecția catedrei de istoria medicinei a Universității de Medicină și Farmacie din Cluj.
- ICC = *Învățătură despre cultura sau lucrarea cînepei*, Buda, 1828.
- ICD = *Învățătură către dascălii normalicești a școalelor neunite din Mare Prințipatul Ardealului*, Sibiu, 1809.
- ICG = I. Ionescu de la Brad, *Calendar pentru bunul gospodar*, Iași, 1845.
- ICI = Radu Ionescu, *Cînturi intime*, București, 1854.
- ICO = [Înștiințare privind căsătoria copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 232.
- IDT = [Înștiințare privind descoperirea unor tâlhari], foaie volantă, [Sibiu], 1789.
- IE = *Învățătură a însuși stăpînitoarei mării Ecaterinii 2 către orînduita epitropie preste alcătuirea arătării a unii noao legiuitoare condică*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iași, 1773.
- IEI = *Istorie adunată a Ecaterinii a dooa și alte scrieri privitoare la istoria Rusiei*, traduse din grecește de ieromonahul Inochentie, egumenul mănăstirii Pîngărați, probabil împreună cu logofătul Ioniță Chira, în anul 1788. BAR, ms. 3102, copie din anul 1793.
- IEP = [Instrucțiuni pentru evidența populației], foaie volantă, Sibiu, 1785.
- IF = [Înștiințare privitoare la prădăciunile făcute de francezi], [Viena], 1799. BRV IV, nr. 262.
- IFA = [Istoria lui Filerot și a Antusei], traducere din grecește de Gheorghe Peșacov. BAR, ms. 1374, copie probabil din anul 1812.

- IFM = I. Ionescu de la Brad, *Ferma-modelă și Institutul de agricultură în Moldavia*, Iași, 1847.
- IGE = Gheorghe Ioanid, *Gramatică de limba elinească*, București, 1843.
- IGR = Vasile Ianovici, *Gramateca limbei românești pentru a treia clasă a scoalelor poporene*, cu un *Adaus*, textul lui Arune Pumnul, *Binescriința limbei românești cu litere romane* (p. 212-231), Viena, 1851.
- IID = [Instrucțiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1797.
- IID2 = [Instrucțiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1798.
- IIE = [Instrucțiuni privitoare la emigrație], foaie volantă, Sibiu, 1787.
- IIP = [Înștiințare pentru importul pipelor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 219.
- IIS = *Instrucții* [privitoare la emigrația din Bucovina], foaie volantă tradusă de I. Budai-Deleanu, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 211.
- IL = *Icoana lumei, foaie pentru îndeletnicirea moldoromânilor*, Iași, 1840-1841.
- ILC = [Înștiințare pentru libertatea comerțului], foaie volantă, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 185.
- ILT = *Învățătură pentru lucrătorii de tabacă*, Buda, 1823.
- IM = *Îndreptări moralicești tinerilor foarte folositoare*, Buda, 1813.
- IMC = [Îndreptare despre modul ținerii de contumacie], foaie volantă, text paralel maghiar-român, [Cluj], 1824. BRV IV, nr. 448.
- IN = *Înștiințare* [privind publicarea unei cărți cu măsuri de pază contra incendiilor], [Cluj], 1806. BRV IV, nr. 313.
- INB = *Isis sau natura, jurnal pentru răspîndirea științelor naturale și esacte în toate clasele*, București, 1856-1859.
- IO = Paul Iorgovici, *Observații de limba rumânească*, Buda, 1799.
- IOD = [Înștiințare pentru urmărirea a doi ostași dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 220.
- IPA = [Instrucțiuni privitoare la automutilați], foaie volantă, [Cluj], 1823. BRV IV, nr. 446.

- IPC = [Învățătură pentru chitanțe date în schimbul bunurilor rechiziționate de armată], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 216.
- IPI = [Înștiințare privitoare la înmormântări], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 215.
- IPS = *Instrucție pentru scoalele românești în Bănat*, Buda, 1809.
- IPT = *Îndreptarea păcătoșilor*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iași, 1768.
- IRB = *Istorie lui Raimond și a Mărinei amorezați, și a maică-sa Ameliei*, traducere din limba franceză făcută de Alecu Beldiman prin anii 1801-1802. BAR, ms. 445 (f. 3-48), copie din 1808.
- IRF = *Întîmplările războiului franțozilor și întoarcerea lor de la Moscva*, traducere din limba germană, Buda, 1814.
- IRI = [Înștiințare pentru reglementarea regimului iobagilor], foaie volantă, Blaj, [1784]. BRV IV, nr. 184.
- IRU = [Întrebări și răspunsuri privitoare la unirea bisericii ortodoxe cu biserica Romei], foaie volantă, Blaj, 1780. BRV II, nr. 431.
- IRV = Ch. Rollin, *Frumusețile a istoriei românești sau tabla întîmplărilor care au înveșnicit pe romani...*, traducere din limba franceză făcută de Vasile Vîrnav în anul 1823. BAR, ms. 175.
- ISB = [Înștiințare pentru schimbarea bancnotelor de diferite valori, puse în circulație în anul 1806], foaie volantă, [Sibiu], 1812. BRV IV, nr. 365.
- ISF = *Înștiințare* [a Societății filozofice din Ardeal], Sibiu, 1795.
- ISI = *Învățătură despre sămănarea inului, pentru Bohemia, Moravia și Silezia*, Liov, 1804.
- IST = *Învățătură pîntru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, tradusă probabil din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Liov, [1793]. Singurul exemplar cunoscut se află la BCU Cluj.
- ITI = *Începuturi temeinice ale istoriei de obște*, traducere de Ioan Molnar, Sibiu, 1798.
- IVA = I. Ionescu de la Brad, *Vitele albe din Englitera*, Iași, 1842.

- IVB = [Îndemnuri pentru vindecarea bolilor], foaie volantă, [Sibiu], 1813.
- JA = *Jurnal de agricultură*, Iași, 1857.
- JDS = J. Jaclot, *Doppia scriptură sau ținerea catastișelor*, traducere din limba franceză de D. Iarcu, București, vol. I, 1844, vol. II, 1845.
- JNA = *Jucăreia norocului sau istorisirea pentru prințipul Menșicov*, traducere din limba franceză de Lazăr Asachi, Iași, 1816.
- KCL = A. von Kotzebue, *Cruciații*, traducere de C. Leca, Craiova, 1839.
- KDP = [M. Kogălniceanu], *Dorințele partidei naționale în Moldova*, [Brașov], 1848.
- KFL = W. Traug. Krug, *Manual de filosofie și literatură filosofică*, traducere de A.T. Laurian, tomul I, București, 1847.
- KGO = A. von Kotzebue, *Grădinarul orb sau aloiul înflorit*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, București, 1836.
- KIT = Pavel Kengyelacz, *Istoria universală sau a toată lumea*, partea I, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1824.
- KMA = N.A. Krețulescu, *Manual de anatomie descriptivă*, București, 1843.
- KMP = A. von Kotzebue, *Mizantropia și pocăința*, traducere de I. Voinescu II, București, 1837.
- KOS = M. Kogălniceanu, *Ochire istorică asupra sclăviei*, studiu introductiv la H. Beecher-Stowe, *Coliba lui Moșu Toma*, traducere de T. Codrescu, Iași, 1853, p. IX și urm.
- KPA = A. von Kotzebue, *Pedagogul*, traducere de Gh. Asachi, Iași, 1839.
- KPH = Mihail Kifalov, *Povață nouă împotriva holerii*, București, 1847.
- KSN = A. von Kotzebue, *Ștefu nerod sau ce știi aceasta la ce e bună*, traducere de I. Nițescu, București, 1835.
- KUB = A. von Kotzebue, *Uniforma feldmareșalului Velington*, traducere de Samoil Botezat, Iași, 1835.
- KUP = A. von Kotzebue, *Urîrea de oameni și pocăința*, traducere din anul 1816 făcută de Iordache Golescu, după o versiune grecească, text autograf. BAR, ms. 2911.
- LA = Gh. Lazăr, *Aritmetică matematicască*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. 2787.

- LB = *Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemțesc...*, Buda, 1825.
- LC = *Legiuire a prea înălțatului [...]* Ioan Gheorghie Caragea, București, 1818.
- LG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa III*, ediția a doua, Iași, 1857.
- LI = Alexie Lazaru, *Înștiințare* [pentru publicarea unei gazete], Buda, 1814, foaie volantă.
- LIB = Gh. Lazăr, *Înștiințare* [pentru deschiderea școlii de la Sf. Sava], foaie volantă, București, 1818. BRV III, nr. 1003.
- LIT = A. de Lamartine, *Istoria lui Cezar*, traducere de P. Teulescu, București, 1856.
- LM = Gh. Lazarini, *Matematică, partea I. Aritmetica*, Iași, 1854.
- LMA = D. Litinschi, *Manual de agronomie practică pentru Moldova*, Iași, 1853.
- LMB = V. Lucaci, *Manual de epidemicele boale ale dobitoacelor*, București, 1855.
- LME = A. de Lamartine, *Meditații poetice*, traducere de I. Eliad, București, 1830.
- LMG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa IV*, Iași, 1857.
- LMS = A. de Lamartine, *Moartea lui Socrate*, traducere de Gh. Sion, Iași, 1847.
- LO = *Lucrările Obșteștii Adunări din 1833*, București, 1834.
- LOA = *Ale Obicinuite Obșteștii Adunări lucrările din anul 1832*, București, 1833.
- LP = *Scurtă arătare despre luarea Parisului și alte întâmplări*, Buda, 1814.
- LPT = *Povățuitorul tinerimii*, cu o dedicație a lui Zaharia Carcalechi către vornicul Gr. Băleanu, Buda, 1826. A fost publicat sub numele lui Gh. Lazăr, dar s-a dovedit că este o mistificare a lui Carcalechi, făcută în scopuri comerciale.
- LS = A. Lăzărescu, *Sanuto*, dramă în cinci acte, București, 1851.
- LSM = [Legile sașilor din Ardeal], traducere de Samuil Micu, copiată de Simion Balomiri din Sas Sebeș în anul 1794. BFCAR, ms. 246, fondul Blaj, nr. 255.
- LT = Gh. Lazăr, *Trigonometria cea dreaptă*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. 2788.

- LVH = Lesage, *Viața domnului Heruvim de la Ronda*, traducere de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași. BAR, ms. 46, copie din anul 1793.
- MA = Matei Millo, *Aritmetica*, 1795. BAR, ms. 4566.
- MAA = Francisc Mocnik, *Aritmetică*, traducere din limba germană de Samoil Andrievici, Viena, 1850.
- MAB = [Metastasio], *Artaxerxu*, traducere din neogreacă făcută pe la 1780. BAR, ms. 445 (f. 49-90), copie din anul 1807.
- MAE = Molière, *Amfitrion*, traducere de I. Eliad, București, 1835.
- MAF = *Mineiul. Luna lui aprilie*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MAFR = *Mineiul. Luna lui august*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MAI = Montesquieu, *Arsachie și Ismenia. Istorie din partea Răsăritului*, traducere făcută de I[oa]n C[antuczino] în anul 1794. BAR, ms. 3099 (f. 50-87), copie din 1803.
- MALP = Marmontel, *Aneta și Luben*, traducere Gr. Pleșoianu, [Sibiu], 1829.
- MAM = [Metastasio], *Ahileu la ostrovul Sirului*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. 1818.
- MAR = Carol Munde, *Descrierea cu de-a mărunțul asupra așezământului de cură cu apă rece...*, traducere din limba germană, București, 1840.
- MAS = Metastasio, *Ahilefs la Schiro*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, Sibiu, 1797.
- MBE = Marmontel, *Bărbatul bun*, traducere de I. Eliad, București, 1832.
- MBG = Molière, *Bădăranul boierit*, traducere de I. Voinescu, București, 1835.
- MBV = Moisi Bota, *Versuri îndemnătoare cătră deprinderea tinerimei românești întru învățături*, Buda, 1829.
- MC = [Metastasio], *Caton*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. 3454 (f. 59-86).
- MCB = B.P. Mumuleanu, *Characteruri*, București, 1825.
- MCF = L. Mitterpacher, *Învățături despre cultura sau creșterea frăgarilor*, Buda, 1823.
- MCI = [Măsuri împotriva incendiilor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 218.

- MCL = *Mozaicul*, revistă culturală și literară, Craiova, 1838-1839.
- MCR = Simeon Marcovici, *Curs de retorică*, București, 1834.
- MCRV = S. Micu, *Carte de rugăciuni*, Viena, 1779.
- MD = *Meșteșugul doftorii*, traducere din neogreacă a manualului de practică medicală întocmit de medicul Ioan Adami de la Sibiu, datat 1760 și rămas în manuscris, făcută de Ștefan Vasile Episcopescu între anii 1805-1817. BAR, ms. 933, vol. I, s-a dovedit a fi autograful traducătorului; ms. 4841, vol. II, intitulat *Meșteșugul doftoricesc*, este o copie nesemnată, care are pe marginea (cantul) din dreapta a foilor, opusă cotorului, următoarea semnătură, probabil de proprietate: „D. Topliceanul, 1817”.
- MDC = *Mineiul. Luna lui decembrie*, cu prefața lui Chesarie, episcopul Rîmniceului, Rîmnice, 1779.
- MDNU = Petru Maior, *Dialog pentru începutul limbei română întră nepot și unchi*, publicat ca adaos la *Orthographia romana sive latino-valachica*, Buda, 1819.
- MDP = Molière, *Domnu Pursoniac*, traducere de Gr. Grădișteanul-fiul, București, 1836.
- MDWS = Ioan Molnar, *Deutsch-walachische Sprachlehre*, Viena, 1788.
- ME = Anton de Marki, *Einleitung zur deutschen und wallachischen Sprachlehre*, Cernăuți, 1810.
- MEN = L. Aimé Martin, *Educația mumelor de familie*, traducere de I. D. Negulici, două volume, București, 1844, 1846.
- MES = Ioan Molnar, *Economia stupilor*, Viena, 1785.
- MF = Eftimie Murgu, [Curs de filozofie predat în anii 1834-1836 la Academia Mihăileană din Iași]. BCU Iași, ms. III-15, 16, 17, trei volume cu paginație aparte.
- MFC = *Mineiul. Luna lui februarie*, cu prefața lui Chesarie, episcopul Rîmniceului, Rîmnice, 1779.
- MFE = Marmontel, *Femeia bună*, traducere de I. Eliad, București, 1832.
- MFV = Muratori, *Filosofia moralicească*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. 189 (vol. I) și ms. 183 (vol. II).
- MG = Șt. Margela, *Gramatica rusască și rumânească*, trei volume, Petersburg, 1827.
- MGD = Molière, *Gheorghii Dandin sau bărbatul cel sinhisit*, traducere anonimă, copie din anul 1827. DIAN, ms. 219, f. 1-42.

- MGP = Nicolae Măcărescu, *Gramatică românească pentru școlile primare*, ediția a treia, Iași, 1851.
- MGR = Macarie ieromonahul din obștea lui Paisie, *Gramatică rumânească*, 1772. BAR, ms. 102.
- MI = Macarie ieromonahul, *Irmologhion sau catavasieri musicesc*, Viena, 1823.
- MIA = *Manifestul înălției sale împăratului Austriei, craiul Ungariei și al Poloniei*, Buda, 1813. BRV III, nr. 829.
- MIB = Petru Maior, *Istoria besericei românilor*, Buda, 1813.
- MIC = *Mineiul. Luna lui ianuarie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1779.
- MID = *Magazin istoric pentru Dacia*, București, vol. I (1845), vol. II (1846), vol. III (1846), vol. IV (1847) și vol. V (1847).
- MIF = *Mineiul. Luna lui iunie*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MIFR = *Mineiul. Luna lui iulie*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MII = [Evmathios Macremvolitis], *Întîmplările lui Izmini și Izminia*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BCU Iași, ms. II-69, copie din anul 1789.
- MILR = Samuil Micu, *Istoria, lucrurile și întîmplările românilor pre scurt*, extras din calendarele de la Buda pe anii 1806 și 1807. Paginile I-IV și 1-34 se află în calendarul din 1806, iar p. 35-72 în cel din 1807. Textul din 1807 nu este însă al lui Samuil Micu, care murise între timp, ci al lui Gh. Șincai, cum arată el pe p. 36-37.
- MIM = *Milostiva înștruție pentru maghistratualiștii carii regulația urbarialicească o vor duce în săvîrșire (execuție)*, traducere din limba latină, [Cluj, 1819]. BRV III, nr. 1058, și IV, nr. 430.
- MIMT = Gavriil Grigorie Maer, [Instrucții la moartea Mariei Tereza], Blaj, 1780, foaia volantă. BRV IV, nr. 170.
- MIN = Simeon Mihali, *Compendiu de istoria naturală pentru începători*, ediția a doua, Blaj, 1856.
- MIR = Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812.
- MIU = Cl. X. Millot, *Istorie universală adecă de obște, tomul întîi*, traducere după versiunea germană și după originalul francez de Ioan Molnar, Buda, 1800. La sfîrșit are o Ta-

belă gheograficească veche pentru a ușura înțelegerea țărilor și a cetăților care vin înainte în istoria aceasta, paginată cu cifre latine (I-XXII), care nu a fost elaborată de traducătorul român.

- MMC = *Mineiul. Luna lui martie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1779.
- MMF = *Mineiul. Luna lui mai*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MML = [Mic manual de legi, *Pravilniceasca condică*], text paralel în limbile neogreacă și română, București, 1780.
- MMP = *Trei cuvinte din cele moralicești ale lui Marmontel, tîlmăcite adică de pre limba franțozească de Ianache Papazoglu*, text paralel românesc și grecesc, București, 1846.
- MMT = [Metastasio], *Milostivirea lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. 3454 (f. 1-30).
- MN = *Muzeu național, gazetă literală și industrială*, București, 1836-1838.
- MNC = *Mineiul. Luna lui noiembrie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1778.
- MO = Gh. Mutso, *Scurtă ortografie a limbii daco-romană cu strămoșeștile latinești litere*, text paralel român-german, [Pesta], 1829.
- MOC = *Mineiul. Luna lui octombrie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1776.
- MP = [A. Marin], *Moș Pătru sau învățătorul de sat. Convorbiri asupra geometriei*, București, 1839.
- MPB = C. Mihalic de Hodocin, *Proiect pentru băi publice și o shoală de înotat*, Iași, 1843.
- MPE = B.P. Mumuleanu, *Poezii*, cu o *prefață* (p. I-VII) de I. Eliad, București, 1837.
- MPG = Molière, *Prețioasele*, traducere de I.D. Ghica, București, 1835.
- MPI = *Manuductor pentru învățătorii sholasticești*, traducere din limba germană de Ioan Mihuț, Buda, 1818.
- MPM = *Moș Pătru sau învățătorul de sat. Convorbiri asupra mecanice*, București, 1842.
- MR = [Petru Maior], *Răspunsul la cîrtirea carea s-au dat asupra persoanei lui Petru Maior*, Buda, 1814.

- MRC = Montesquieu, *Mărirea romanilor sau băgare de samă asupra pricinilor înălțării și căderii lor*, traducere de Stanciu Căpățineanu, [Sibiu], 1830.
- MRP = B.P. Mumuleanu, *Rost de poezii adecă stihuri*, București, 1820.
- MS = [Metastasio], *Siroiu*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, în jurul anului 1800. BAR, ms. 3454 (f. 31-58).
- MSB = [Metastasio, *Siroe*], traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. 181 (f. 44-83).
- MSE = Samuil Micu și Gh. Șincai, *Elementa linguae dacoromanae sive valachicae*, Viena, 1780.
- MSP = C. Mihalic de Hodocin, *Observații asupra stărei pădurilor din valea Bistriței de sus*, Iași, 1840.
- MSR = Molière, *Sgîrcitul*, traducere de I. Ruset, București, 1836.
- MSS = Petru Moaler, *Simbolul plinelor de bucurie simțiri...*, Buda, 1829.
- MT = Macarie ieromonahul, *Teoriticon sau privire cuprinzătoare a meșteșugului musichiei bisericești...*, Viena, 1823.
- MTA = [Manifest al trupelor austriece către românii din Principate], foaie volantă, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 217.
- MTB = [Metastasio], *Milosîrdia lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. 181 (f. 1-43).
- MTBD = [Mestastasio, *Temistocle*], traducere fragmentară de Ion Budai-Deleanu. BAR, ms. 2427 (f. 32-41).
- MTF = I. Morison, *Tractație despre izvorul sănătății și pricina boalelor*, traducere de Cr. Flechtenmacher, Iași, 1829-1831. BAR, ms. 3687.
- MTM = S. Micu, *Teologhia moralicească*, traducere din limba latină, două volume, Blaj, 1796.
- MTT = Ambrosius Marlianus, *Teatron politicon, privesște politicească*, traducere din neogreacă făcută prin anii 1770-1775 de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iași. BAR, ms. 1569, copie din anul 1787.
- MV = Marmontel, *Velisarie*, traducere de Simeon Marcovici, București, 1843.
- MVS = Molière, *Vicleșugurile lui Scapen*, traducere anonimă din jurul anului 1830. BAR, ms. 423 (f. 1-62).
- MVV = L. Mitterpacher, *Învățătură despre agonisirea viței de vie*

- și despre măiestria de a face vin, vinars și oțet*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.
- NAP = C. Negruzzi, *Aprodul Purice, anecdot istoric*, Iași, 1837.
- NB = *Napoleon Bonaparte, ce au fost și ce este*, Buda, 1815.
- NC = C. Negruzzi, *Carantina, comedie-vodevil într-un act*, Iași, 1851.
- NFI = *Mult de lipsă și folositoare învățături și științe despre mai multe lucruri*, traducere din neogreacă făcută probabil de Nicola Nicolau, în 1832. BCU Cluj, ms. 1938/85.
- NID = Ioan Nemișescu, *Istoria politicească a Dachiei și a neamului românilor*, traducere din anul 1808 după sinteza lui Ludwig Albrecht Gebhardi, *Allgemeine Weltgeschichte*. Partea I, *Istorie Valahiei*, ms. IV-30 de la BCU Iași; partea a II-a, *Istoria Moldaviei*, BAR, ms. 4702; partea a III-a, *Istorie Bulgariei*, BCU Iași, ms. III-18; aceste trei manuscrise reprezintă o copie făcută de o singură persoană, încă neidentificată, probabil în anul 1809.
- NIS = I. Neuhold, *Învățătură de a face sirup și zăhar din mustul tuleilor de cucuruz*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1812.
- NIU = [Manual de istorie universală, încă neidentificat], traducere din limba germană făcută probabil de Ioan Nemișescu, în primii ani ai secolului al XIX-lea. BCU Iași, ms. IV-16, copiat de trei persoane necunoscute în anii 1813-1814.
- NMP = Iancu Nicola, *Manual de patriotizm*, traducere din neogreacă, Iași, 1829.
- NMSF = Nyls Nylström, *Mijlociri noauă aflate pântru stîngerea focului*, traducere din limba germană, Liov, 1794.
- NPC = Em. I. Nichifor, *Pravilă comerțială*, traducere din limba germană, Brașov, 1837.
- NPT = C. Negruzzi, *Păcatele tinerețelor*, Iași, 1857.
- NRC = Dimitrie Niculescu, *Reglement ostășesc pentru frontul de cavalerie*, București, 1856.
- NV = I.D. Negulici, *Vocabular român de toate vorbele străbune repriimite pînă acum în limba română și de toate cele ce sunt a se mai priimi d-acum înainte și mai ales în științe*, București, 1848.
- NZ = C. Negruzzi, *Zăbăvile mele din Basarabia în anii 1821, 1822, 1823, la satul Șărăuții, raiaoa Hotinu*. BAR, ms. 3558, text autograf.

- OAI = [Orînduială privitoare la ajutorarea invalizilor de război], foaie volantă, [Cluj], 1816. BRV IV, nr. 417.
- OC = Oxenstiern, [*Cugetări*], traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. 2773 (vol. I), copie din anul 1779, și ms. 96 (vol. II), copie din anul 1780.
- OCE = Gr. Obradovici, *Carte de mîină pentru bine orînduita economie...*, traducere din limba sîrbă, Buda, 1807.
- OCF = [Orînduiala căsătoriei soțiilor foștilor militari morți sau dispăruți în timpul războiului], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 288.
- OF = *Alese fabule, acum întîi pre limba rumînească înturnate de Nicolae Oțălea*, Viena, 1784. Ediție îngrijită și prefată de Mircea Popa, Cluj-Napoca, 1985, cu textul original reprodus în facsimile. Trimitem la paginile textului original.
- OFR = *Oștirea franțezilor în Rossia*, traducere din neogreacă, București, 1826.
- OGD = A. Oresco, *Tratație asupra geometriei descriptive, tomul întîi*, traducere din limba franceză, București, 1851.
- OIC = [Ordonanță împotriva ciumii], foaie volantă, Blaj, 1766. BRV IV, nr. 140.
- OLG = *Omul de lume...*, traducere de V. Gherghel de Ciocotiș, Viena, 1819.
- OMT = Dositei Obradovici, *Adunare de lucruri moralicești de folos și spre veselie*, traducere din limba sîrbă de D. Țichindeal, Buda, 1808.
- OP = Gr. Obradovici, *Scurtă de mîină povățuire cătră modrul cel înainte scris de învățatură pentru învățătorii cei de sate și orașă (vernaculi)*, traducere din limba germană, 1810. BFCAR, ms. 180, fondul Oradea.
- OPA = Gr. Obradovici, *Povățuire cătră învățătura socoatei sau aritmetica*, traducere din limba germană, Buda, 1805.
- OPB = [Orînduiala lui Iosif al II-lea pentru pădurile din Bucovina], traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, [Viena, 1786]. BRV II, nr. 504.
- OPI = [Orînduiala paraclisurilor împărătești...], foaie volantă, Iași, 1789. BRV IV, nr. 224.
- ORC = *Obștească giudecătorească rînduială de criminal*, text paralel german-român, probabil traducere a translatorului Petru Aron, Liov, 1789.

- OST = Dositei Obradovici, *Sfaturile a înțelegerii cei sănătoase*, traducere din limba sârbă de D. Țichindeal, Buda, 1802.
- OTB = [Orînduiele în treburile bisericesti, dintre anii 1758-1784, adunate și tipărite sub nr. 7889], foaie volantă, [Sibiu], 1785.
- OTV = [Orînduială privitoare la trecerea vitelor peste graniță], foaie volantă, [Cluj], 1818. BRV III, nr. 1025, și IV, nr. 426.
- OV = *Ortografia sau scrisoare dreaptă pentru folosul școalelor neamicești*, Viena, 1784.
- PA = *Povățuire cătră aritmetică sau învățătura numerilor*, traducere din limba germană de Gh. Șincai, Buda, 1806.
- PAB = I. Plusk, *Dezertație sau descrierea apelor minerale de la Borca*, traducere din limba franceză [?], Iași, 1834.
- PAD = G.A. Polizu, *Prescurtare de anatomie descriptivă*, București, 1859.
- PAFR = Gr. Pleșoianu, *Abețedar franțezo-romanesc*, [Sibiu], 1829.
- PAG = I. Penescu, *Prințipuri de agricultură*, București, 1845.
- PAGR = Gr. Pleșoianu și Gh. Librier, *Abețedar greco-român*, București, 1825.
- PAI = [Ponturi pentru avaețuri], foaie volantă, Iași, 1815. BRV III, nr. 884.
- PAIC = Gr. Pleșoianu, *Abețedar înlesnitor pentru învățătura copiilor*, [Sibiu], 1828.
- PAM = Vasilie Popp, *Apele minerale de la Arpătac, Bodoc și Covasna și despre întrebuințarea acelorasi în deschilinite patimi*, Sibiu, 1821.
- PAMR = Gr. Pleșoianu, *Abețedar moral și religios*, Sibiu, 1833.
- PAR = G. Pop, *Elemente de aritmetică raționată*, traducere din limba franceză, București, 1850.
- PAV = Dr. Pagliano, *Arta vindecării, pentru părinți, sau doctorul de casă*, traducere din limba germană de S. Botez, Iași, 1861.
- PB = *Pămînteanul*, gazetă politică și literară, București, 3 iulie – 25 septembrie 1839.
- PBC = [Proclamația generalului Buccow pentru încetarea certurilor între românii ortodocși și cei uniți cu biserica Romei], foaie volantă, Sibiu, 1761. BRV II, nr. 124.
- PBM = Anton Pann, *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericesti sau gramatica melodică*, București, 1845.

- PBV = Gh. A. Polizu, *Vocabular româno-german*, înavuțit și cores de G. Bariț, Brașov, 1857.
- PC = Șt. V. Piscupescu, *Mijloace și leacuri de ocrotirea ciумii*, București, 1824.
- PCA = *Ponturile contenirii armelor pentru adunarea marilor soli ai Rosiei, ai Ghermaniei, ai Prusiei, ai Porții Otomanești*, [...] după războiul anilor 1769, 1770, 1772, traducere din neogreacă sau din franceză de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, în anul 1772. BAR, ms. 499 (f. 11r – 12v).
- PCB = Gr. Pleșoianu, *Cele dintii cunoștințe pentru trebuința copiilor care încep a citi*, traducere și prelucrare după P. Blanchard, [Sibiu], 1828.
- PCC = Teodor Paladi, *Către toți iubitorii de lumină compatrioți*, foaie volantă, București, 1824. BRV III, nr. 1212.
- PCI = A. Pelimon, *Coliba indiană și Poezii diverse*, București, 1850.
- PCP = Eufrosin Poteca, *Cuvinte panighirice și moralnice*, București, 1826.
- PCU = A. Marin, *Prescurtare de cunoștințe uzuale*, ediția a doua, București, 1842.
- PD = E. Protopopescu și V. Popescu, *Nou dicționar portativ de toate zicerile radicale și streine reintroduse și introduse în limbă, cuprinzând și termeni științifici și literari*, București, 1862.
- PDC = Costache Petrovici, *Dreptul comercial*, București, 1850.
- PDG = *Partea a doua a gheografiei, pentru arătarea globului*, text din 1802. BAR, ms. 1152 (f. 48r – 51v).
- PDJ = [Poruncă pentru depunerea jurământului de către locuitorii din Bucovina], foaie volantă, Blaj, [1777]. BRV IV, nr. 163.
- PDP = Gh. Peșacov, *Dezmierdare poeticească*, 1828. BAR, ms. 1279 (f. 97-120).
- PDT = Vasile Popp, *Disertație despre tipografiile românești*, Sibiu, 1838.
- PEA = P. Poenaru, *Elemente de algebră după Appeltauer*, București, 1841.
- PEG = G. Pop, *Elemente de geometrie teoretică și practică*, traducere din limba franceză, București, 1852.
- PET = D. P[avel sau Paulid], *Elemente de trigonometrie dreptliniată și sferică*, București, 1850.

- PF = *Pilde filosofești*, traducere din neogreacă, Sibiu, 1795.
- PFBA = *Praxisul forumurilor bisericești*, alcătuit sau tradus de Vasile Aaron în 1805. BAR, ms. 862 (f. 615-701).
- PFBM = *Praxisul furumului bisericesc*, alcătuit sau mai curînd tradus de Samuil Micu. BAR, ms. 414.
- PFHM = T.J. Pelouze și Ed. Fremy, *Prescurtare de himie*, traducere de A. Marin, două volume, București, 1852, 1854.
- PFM = C. Pouillet, *Noțiuni generale de fizică și de meteorologie, spre uzul junimei*, traducere de A. Marin, București, 1857.
- PGL = P. Poenaru, *Elemente de geometrie*, traducere din limba franceză, după A.M. Legendre, București, 1837.
- PGR = C. Platon, *Manual de gramatică română*, Iași, 1845.
- PGRL = V. Paulini, *Gramatica româno-latină*, Iași, 1840, vol. I. *Partea etimologică*, vol. II. *Partea sintactică*.
- PH = *Pentru holeră*, foaie volantă, [București, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1237 (?).
- PI = [Proclamația generalului Petru Rumianțev către locuitorii Moldovei], foaie volantă, Iași, 1771. BRV IV, nr. 377.
- PIA = Silvio Pellico, *Despre îndatoririle oamenilor*, traducere de Ermiona Asachi, Iași, 1843.
- PIB = Abatele Prévost, *Istorie cavalieriului Grie și a iubitei sale Manon Lesco*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. 193, text din anul 1815.
- PIC = Al. Pelimon, *Impresiuni de călătorie în România*, București, 1858.
- PIF = Eufrosin Poteca, *Ideile faptelor mele pã anul 1828, pînã la aprilie 1829*. BAR, ms. 1564, text autograf.
- PIM = [Patent pentru impozitul pe moșteniri], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1810. BRV IV, nr. 339.
- PIU = L. Domairon, *Prescurtarea istoriiei universale*, traducere din neogreacă, după At. Staghiritul, București, vol. I și II, 1826, vol. III și IV, 1827.
- PLB = G.A. B[aronzi], *Potpuri literar*, București, 1852.
- PM = [Patent privitor la relațiile dintre morari și măcinători], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1814. BRV IV, nr. 388.
- PMC = Dionisie Piru Tesaleanul, *Encolpiul doctorilor sau medicina practică*, traducere din neogreacă de D. Cornea, două volume, Iași, 1849.
- PME = I. Penescu, *Manual de economia casnică*, București, 1846.

- PMG = V. Popescu-Scriban, *Mică geografie a Daciei, Moldaviei și a Țării Românești*, Iași, 1838.
- PMH = [G. A. Polizu], *Mica hirurgie*, București, 1844.
- PMH2 = G.A. Polizu, [Tratat de mică chirurgie], București, 1859.
- PMV = *Meșteșugul lungimei de viață prin doftoreasca grije a trupului și a sufletului*, traducere din limba latină făcută de Iosif Pașca în anul 1815. BFCAR, ms. 79a, fondul Oradea.
- POC = Al. Pope, *Prențiunile moralului sau cercarea de voroavă asupra omului*, traducere de Costache Conachi după o versiune franceză. BCU Iași, ms. IV-26, text autograf, probabil de prin anii 1820-1830.
- POS = Șt. V. Episcopescu, *Oglinda sănătății și a frumuseții omeștești*, București, 1829.
- PP = Ioan Prale, *Psaltirea prorocului și împărat David, în versuri alcătuită*, cu cunoscuta prefață (I-XII) a lui Vasilie Popp, Brașov, 1827.
- PPA = G. Popp, *Prescurtare de aritmetică*, București, 1833.
- PPB = *Ponturile păcii, ce le-au trimis preainălțatul feldmarșal cătră preasfințitul mitropolit*, text paralel ruso-român, [București], 1774. BRV IV, nr. 154.
- PPC = Dr. Protici, *Elemente de patologie chirurgicală*, curs copiat de V. Vlădescu, București, 1859. BAR, ms. 1707.
- PPD = P. Poenaru, *Învățăături pentru prăsirea duzilor și creșterea gândacilor de mătasă*, București, 1849.
- PPS = [Patent pentru ținerea sărbătorilor], foaie volantă, Blaj, 1787. BRV IV, nr 210.
- PPT = *Păstrătorul prunciei și tinereții*, traducere din limba franceză, București, 1835.
- PR = [A treia poruncă răsculaților români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 188.
- PRA = K. Pihler, *Rut, poemă biblică*, traducere de Ermiona Asachi, Iași, 1839.
- Prop = [Propășirea]. *Foaie științifică și literară*, Iași, 1844.
- PRR = [A doua poruncă răsculaților români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 187.
- PS = Al. Pelimon, *Suliotul. Grecia liberă. Poezii*, București, 1847.
- PSB = *Popolul suveran, gazetă politică și literară*, București, 1848.

- PSC = Gh. Peșacov, [Scrisoare către Zaharia Carcalachi], 1828. BAR, ms. 1277 (f. 117-121).
- PSE = *Povățitorul sănătății și a economiei, foaie periodică pentru poporul românesc*, Iași, 1844-1845.
- PSG = *Pentru știința stihilor, unde să cuprindi și alte științi*, traducere din limba franceză de arhidiaconul, apoi arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași, pe la 1786-88. BAR, ms. 194, copie din anul 1814, în care alcătuirea antologiei și traducerea sînt atribuite mitropolitului Leon Gheuca.
- PT = [Descrierea plantei „pită tătărască”], foaie volantă, [Sibiu], 1815. BRV IV, nr. 400.
- PTB = [Patent de toleranță], foaie volantă, Blaj, 1782. BRV IV, nr. 177.
- PTC = Toma Popovici, *Tristă cuvîntare la îngroparea strălucitului și înalt învățatului domn Naum Petrovici*, Buda, 1824.
- PTD = A. Pușkin, *Țigani*, traducere din limba rusă de Al. Donici, București, 1837.
- PTF = Abatele Perau, *Taina francmasonilor*, traducere făcută de Gherasim arhidiaconul, apoi arhimandritul mitropoliei din Iași, în anul 1787. BAR, ms. 451.
- PTP = Ioan Popp, *Tractat de punctuațiune*, București, 1858.
- PTR = [Proclamația generalului Petru Rumianțev către locuitorii Țării Românești], foaie volantă, Iași, 1770. BRV IV, nr. 372.
- PV = *Pravilă de obște asupra faptelor rele și a pedepsirii lor*, traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1788.
- PVV = Gh. Peșacov, [Versuri despre Tudor Vladimirescu], 1821. BAR, ms. 1276 (f. 1-8).
- R = *Românul, ziari politic, comercial, literar*, București, 1857-1860.
- RA = I.D.F. Rumpf, *Arătarea stăpînirii și a caracterului lui Alexandru I, împăratul a toată Rosia*, Buda, 1815.
- RAF = [Rînduială pentru alcătuirea unui „înainte primitori funduș”], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 372.
- RAM = *Regulămîntul Adunării ad-hoc a Moldovei*, Iași, 1857.
- RB = *Romania*, ziar, București, ianuarie-decembrie 1838.
- RBM = *Reglement ostășesc de slujba infanteriei. Cartea întîia. Pentru slujba frontului. Partea II. Eczersițul de batalion*,

- tradus din rusește de căpitanul A.D. Macedonski, București, 1851.
- RBT = *Biblioteca tinerilor începători sau culegere de întâiele cunoștințe*, traducere din limba franceză de Dionisie Romano, Buzău, partea I, 1837, partea a II-a, 1838.
- RBV = Racine, [*Britanicul*], traducere făcută de Iancu Văcărescu în anul 1827. BAR, ms. 251.
- RCI = [Rînduiala căsătoriilor...], foaie volantă, [Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 198.
- RCM = C.A. Rosetti, *Ceasurile de mulțumire*, București, 1843.
- RD = [Regulamentul decorațiilor], foaie volantă, [Sibiu], 1789. BRV IV, nr. 231.
- RDN = [Rînduială despre neutralitate], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 287.
- RDS = J.Fr. Regnard, *Comédie lui Democrit*, tradusă de Daniil Scavinschi în anii 1827-1828, text autograf, cu corecturi ale lui C. Conachi (f. 2r-2v) și ale lui C. Negruzzi, în tot manuscrisul. Am folosit numai textul scris de traducător.
- RF = *Regulament de finance*, București, 1860.
- RGF = *Scurtarea începăturilor grăitoarei franțoești*, traducere a lucrării lui Pierre Restaut, *Abrégé des principes de la grammaire française*, editată de mai multe ori în secolul al XVIII-lea. BAR, ms. 1595, care are la sfârșit, f. 80v, o însemnare autografă a mitropolitului Moldovei Leon Gheuca (†1789).
- RHM = *Rețetă pentru boala ce să numește holera morbus*, foaie volantă, [Iași], 1831. BAR, pachetul IX, nr. 1238.
- RI = [Rînduiala stabilirii impozitelor pe imobile], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV, IV, nr. 230.
- RIA = W. Robertson, *Istoria Americii*, traducere din neogreacă de C. Suceveanu, Iași, 1818-1820, patru volume. BCU Iași, ms. III-23.
- RIC = Ch. Rollin, *Istoria antică*, vol. I, traducere din neogreacă făcută de Constantin Cocorăscu în anul 1767. BAR, ms. 5846, text autograf.
- RIG = [Naum Rîmniceanu, Introducere în gramatica grecească și românească], 1805. BAR, ms. 1492 (f. 2-46).
- RIM = *Retorică, adică învățătura și întocmirea frumoaselor cuvîntări*, Buda, 1798, traducere mai veche, probabil de la începutul secolului al XVIII-lea, a retoricii grecești a lui

- Francisc Scufos (Veneția, 1681). Ioan Molnar, căruia i s-a atribuit elaborarea acestei retorici, a editat doar traducerea mai veche.
- RIP = Ioan Rus, *Icoana pământului sau carte de geografie*, trei volume, Blaj, 1842.
- RIPB = Ch. A. Rückert, *Învățătură sau povățuire pentru facerea pînii cei de obște*, traducere din neogreacă de Alecu Beldiman, Iași, 1818.
- RIT = *Reglementul instituției telegrafice a Moldaviei*, Iași, 1858.
- RJ = *Rînduială judecătorească de obște*, text paralel german-român, traducere de translatorul Georg Oechsner, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1787.
- RL = *România literară*, foaie periodică, Iași, 1855.
- RM = [Rețete medicale], text de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. 1320 (f. 20r, 22v și 31-32).
- RMB = J. Fr. Regnard, *Minegmii sau frații cei de gemine*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1803. BAR, ms. 3095, copie din anul 1805.
- RMS = B. Raspail, *Manualul sănătății sau medicina și farmacia domestice*, traducere de I. B[rezoianu], București, 1852.
- RN = J.J. Rousseau, *Narchis sau îndrăgitul dă însuș dă sine*, traducere făcută de I[oan] C[antacuzino] în anul 1794. BAR, ms. 3099 (f. 88-123), copie din 1803.
- RNA = Felice Romani, *Norma*, traducere de Gh. Asachi, Iași, 1838.
- RNV = [Rînduiala cea nouă a vămilor], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 190.
- RO = *Regulament ostășesc pentru miliția pămîntenească a principatului Valahii*, București, 1832.
- ROB = [Regulamentul organic al Țării Românești], București, 1832.
- ROB2 = *Regulamentul organic intrupat cu legiurile din 1831, 1832 și 1833, și adăugat la sfîrșit cu legiurile de la anul 1834 pînă acum...*, București, 1847.
- ROI = [Regulamentul organic al Moldovei], tradus după redacția în limba franceză de Gh. Asachi. 1831. BCU Iași, ms. VI-61.
- ROI2 = *Regulamentul organic a principatului Moldovei*, Iași, 1837. Cifra romană arată capitolul.

- ROM = *Reglement ostășesc de slujba infanteriei. Cartea I. Pentru slujba frontului. Partea II. Eczerșițul de roată*, tradus din rusește de căpitanul A.D. Macedonski, București, 1850.
- RPL = [Rînduială în privința loteriei], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 374.
- RPT = [Rînduială privitoare la pădurile din Transilvania], Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 229.
- RPV = *Ținerea regulilor pentru stăpînii dobitoacelor sau păstorii, cînd să scot vitele spre pășune afară la părțile dincolo de cordon*, foaie volantă, [Cluj], 1837.
- RRI = [Rînduială pentru reglementarea iobăgiei], foaie volantă, [Sibiu], 1785. BRV IV, nr. 495.
- RS = *Regulele scolasticești*, traducere din limba germană de Gh. Șincai, Buda, 1806.
- RS2 = *Regulele sholastice*, Buda, 1816.
- RSB = J. Fr. Regnard, *Sapor*, tragedie tradusă de Alecu Beldiman. BAR, ms. 3106, copie din anul 1801.
- RSL = [Regulament silvic], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 366.
- RSM = *Reglement a sholelor publice din Prințipatul Moldovii*, Iași, 1835. BCU Iași, ms. IV-60.
- RTB = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru țăranii din Bucovina], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 500.
- RV = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru vînătoare], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 505.
- SAI = Al. Sihleanu, *Armonii intime*, București, 1857.
- SAP = M. Sonnet, *Întîile elemente de algebră*, traducere de D. P[avel sau Paulid], București, 1852.
- SAS = L. Steege, *Apele minerale de la Slănic, în Moldova*, Iași, 1854.
- SAT = *Alcătuire înaurită a lui Samuil Ravvi jidovului...*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iași, 1771.
- SBM = *Copii de pe poronca D. Deplin Împuternicitului Prezident Divanurilor cătră înaltul Comitet a stîrpirei boalei molipitoare*, foaie volantă, [Iași, 1829-1830], BAR, pachetul IX, nr. 1239.

- SC = Daniil Scavinschi, *Călătoria Dumisale hatmanului Constantin Paladi la feredeile Bórsăcului. 1828, avgust 30, și Odă întru slava frumuseții a trei cuconiță*. BAR, ms. 423 (f. 156-165), texte autografe.
- SCC = Harriet Beecher-Stowe, *Coliba lui Moșu Toma*, traducere din limba franceză de T. Codrescu, două volume, Iași, 1853, prefăcută de studiul lui M. Kogălniceanu despre sclavie (vezi KOS).
- SCM = Gh. Șincai, *Catehismul cel mare cu întrebări și răspunsuri...*, Blaj, 1783.
- SCMI = *Ceasurile de mulțumire ale lui Gheorghe Sion*, Iași, 1844.
- SCS = *Scară a cuvintelor celor streine [...], care cuvinte au cerut neapărat trebuința limbii a să metahirisi în alcătuirea pravililor*, Iași, 1815.
- SD = *Steaua Dunării, jurnal politic, literar și comercial*, Iași, 1855-1860.
- SEC = [Gh. Șincai], *Povățuire către economia de cîmp*, traducere din limba maghiară sau din germană, cu interesante interpolări, Buda, 1806.
- SF = M. Strilbițki, *Curioznică și în scurt arătare celor ce iubesc a cerca vrednice învățături din fiziognomie*, Iași, 1785.
- SFM = I. Szabo, *Flora Prințipatului Moldaviei*, manuscris autograf, trei volume, Iași, 1841-1842. Biblioteca Muzeului de istorie naturală al Universității din Iași, cota III-503.
- SFT = *Sholasticescul fruct al tinerimei romane din libera crăiască cetate Pesta...*, 1824.
- SG = *Scurtă rusască gramatică*, text paralel ruso-român, Chișinău, 1819.
- SGM = Emeric Salai, *Gramatica ungurească*, tradusă de Petru Maller [Cîmpeanu], Buda, 1832.
- SGR = Gh. Săulescu, *Gramatica românească*, Iași, partea I și a II-a, 1833, partea a III-a, 1834.
- SHI = Gh. Săulescu, *Hronologia și istoria universală pe scurt*, Iași, 1837. Cartea are la început paginație cu cifre romane (I-XXXII), apoi paginația I (1-52) și a II-a (1-248) cu cifre arabe.
- SHR = Gh. Șincai, *Hronica românilor și a mai multor neamuri*, extras din calendarele de la Buda pe anii 1808 și 1809. Pînă la p. 40 se află în calendarul din 1808, iar restul, pînă la p. 80, în cel din 1809.

- SIA = Gh. Șincai, *Îndreptare cătră aritmetică*, traducere din limba germană, Blaj, 1785.
- SIC = Gh. Săulescu, *Întîiele cunoștințe de litere și idei pentru tinerimea școalelor începătoare*, Iași, 1832.
- SIF = [Gh. Șincai], *Învățătura firească spre surparea superstiției norodului*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. 39, fondul Oradea.
- SIM = F. Salzman și Carol Han, *Icoana creșterii rele cu mijloace de a o face și mai rea*, traducere de A. Mureșanu, Brașov, 1848.
- SIN = [Gh. Șincai], *Istoria naturei sau a firei*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. 40, fondul Oradea.
- SIS = A. Szöts și J. Eckstein, *Învățătură adevărată pre scurt a vindeca boala sfranțului*, Cluj, 1803.
- SIT = George Sand, *Indiana*, traducere de P. Teulescu, București, 1847.
- SIU = [Manual de istorie universală predat prin anii 1815-1819 în seminarul de la Socola din Iași], traducere anonimă a primelor două volume ale lucrării lui J.B. Schütz, *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser*, Viena, 1805. BAR, ms. 2791 (f. 5-327), copie din anul 1824.
- SJ = [Sentințele judecătorești nr. 700 și 873, din februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
- SLP = *Oarecare secreturi ale lucrării pământului*, [Rîmnic], 1796.
- SMA = I.F. Sobernheim, *Macroviotica*, traducere de I. Albinet, Iași, 1838.
- SMB = Eugene Sue, *Matilda sau memoriile unei femei june*, traducere de G. Baronzi, două volume, București, 1853-1854.
- SMM = I. Sporer, *Meșteșugul moșîrii, pentru învățătura moșelor*, București, 1839.
- SMR = *Spiculatorul moldo-român, jurnal științific, literar și industrial*, Iași, 1841.
- SO = D. Scavinschi, *Odă din partea opștiei întru slava nunții luminării sale prințesei Elenco Sturza*, [Iași], 1825.
- SP = C. Stamati, *Povestea povestelor*, Iași, 1843.
- SPB = *Din poeziile lui Gheorghe Sion*, București, 1857.

- SPBA =Bernardin de Saint-Pierre, *Bordeiul indienesc*, traducere de Leon Asachi, Iași, 1821.
- SPG =I. Seliger, *Povățuire pentru curățenia gurii...*, București, 1828.
- SPP =Gh. Șincai, *Prima principia latinae grammatices...*, Blaj, 1783.
- SPT =Leopold Simani, *Pruncii cei părăsiți*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1830.
- SPV =Bernardin de Saint-Pierre, *Pavel și Virghinia*, traducere de Iancu Buznea, Iași, 1831.
- SR =*Statutele și reglementu al național-bancului austriacesc*, traducere din limba germană de Dimitrie Marin, Brașov, 1836.
- SRI =P. Schelitti, *Reglement militar pentru slujba frontului de infanterie*, Iași, 1847.
- SRM =P. Schelitti, *Reglement militar pentru oștirea Moldaviei. Slujba de garnizon*, Iași, 1845.
- SS =I.D. Sebeni, *Sculamentul bărbaților și femeilor*, București, 1837.
- SSB =Moise Suci, *Semnul bucuriei și a poftii inimii...*, Buda, 1829.
- SSC =N. Suțu, *Notiții statistice asupra Moldaviei*, traducere de Teodor Codrescu, Iași, 1852.
- StDR =T. Stamati, *Disionăraș românesc de cuvinte tehnice și altele greu de înțeles...*, Iași, 1851.
- StFE =T. Stamati, *Fizica elementară*, Iași, 1849.
- StIN =T. Stamati, *Manual de istorie naturală*, Iași, 1841.
- SV =[Gh. Șincai], *Vocabulari ce ține de istoria naturei*, alcătuit pe la 1804-1808. BFCAR, ms. 125, fondul Oradea.
- SVC =I. Sibineanu, *Despre vestita cometa anului 1834 și despre sistema soarelui*, Buda, 1833.
- T =*Timpul, jurnal politico-comercial*, București, 1854-1857.
- TA =A. Teodorescu, *Aritmetică sau învățătura socotelilor*, Iași, 1839.
- TAA =Alcibiad Tavernier, *Amărunturi apărătoare și highienice pentru mizerere sau holera morbus și alte boli epidemice*, București, 1831.
- TAI =D. Țichindeal, *Arătare despre starea acestor noauă introduse șolasticești instituturi ale nației românești, sîrbești și grecești*, Buda, 1813.

- TAO = Al. Teodori, *Scurtă arătare despre om și despre întocmirile lui*, articol în calendarul intitulat *Carte de mână pentru nația românească*, Buda, 1825 (vezi CC).
- TB = *Istoria lui Tarlo*, roman al unui autor încă neidentificat, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BAR, ms. 25, copie din anul 1786.
- TCA = Ioan Tomici, *Cultura albinelor*, Buda, 1823.
- TCB = Ioan Tomici, *Cultura bombițelor sau învățătură despre ținerea și creșterea omidelor sau goangelor de mătăasă*, Buda, 1823.
- TCC = N. Turnescu, *Curs de clinică chirurgicală*, copiat de V. Vlădescu, București, 1859, BAR, ms. 1706.
- TCM = [M-me de Tencin], *Viața contelui de Comminj sau triumful virtuții asupra patimii amorului*, traducere de Simeon Marcovici, București, 1830.
- TD = *Teologie dogmatică*, trei volume, lucrare elaborată sau tradusă de Dimitrie Caian și alții, Blaj, 1804-1811.
- TF = D. Țichindeal, *Filosoficești și politicești prin fabule moralnice învățături*, Buda, 1814.
- TG = S.B. Tîmpeanul, *Gheografia Țării Rumânești*, București, 1840.
- TGA = *Tablo ghegeneralnic a materiilor de învățătură care să paradosesc în Academia Mihăileană și școalile publice din Moldova*, Iași, 1835.
- TGm = *Temeiurile gheometriei*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. 1189.
- TGm2 = *Temeiurile gheometriii*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. 3356.
- TGR = Radu Tempea, *Gramatică românească*, Sibiu, 1797.
- TID = *Trista întâmplare a cetății Dresda...*, Buda, 1814.
- TIV = Dr. Tollhausen, *Instrucție în scurt de prințipurile ighieismului*, traducere din limba franceză de C. Veisa, Iași, 1836.
- TL = Tragedia *Lentor*, al cărei autor nu este încă identificat, traducere din limba franceză de C. Conachi. BAR, ms. 4746, copie din anul 1805.
- TMO = N. Turnescu, *Curs elementar de medicină operatorie sau de operație*, copiat de V. Vlădescu, București, 1857. BAR, ms. 1705.
- TMS = Ioan Teodorovici, *Moralnice sentenții sau folositoare pilde*, Buda, 1813.

- TPE = Pierre d'Herbigny, *Privire politică a Evropii toată din anu 1825*, tradusă din limba franceză și adnotată de comisul Ionică Tăutu, la Constantinopol, prin anii 1825-1826. BAR, ms. 5887, copie de Costache Conachi, fapt pentru care traducerea acestei scrieri și adnotările respective i-au fost atribuite poetului moldovean.
- TR = *Telegraful român*, gazetă de informație socială și culturală, Sibiu, 1853-1860 (continuă).
- TRT = Giovanni del Turco, *Rugăciune a neamului grecilor către toată creștineasca Evropa*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, probabil în anul 1772. BAR, ms. 499 (f. 2r – 7r).
- TSI = Ioan Tomici, *Scurte învățături pentru creșterea și buna purtare a tinerimei romană*, Buda, 1827.
- TSVM = Th. Thornton, *Starea de acum din oblatuirea gheografică, orășenească și politică a prințipurilor Valahiei și a Moldaviei...*, Buda, 1826.
- TTE = *Tretaj pentru tihnologia etimologică*, fragment de gramatică, text moldovenesc din anul 1810. BAR, ms. 3051 (f. 1-6).
- TVM = *Tractat despre vindecarea morburilor poporului de la țeară*, manuscris autograf al episcopului Samuil Vulcan, de pe la 1820-1830. BFCAR, ms. 283, fondul Oradea. Cifra de după virgulă indică numărul paragrafului respectiv, nu pagina, căci manuscrisul nu este paginat.
- UB = *Urbariul* [pentru Banat], [Viena, 1781].
- Univ = *Universul, noutăți din toată natura, cultura, literatura*, București, 1845-1848.
- UT = *Urbariumul* [pentru Transilvania], traducere din limba latină, [Cluj, 1819].
- VA = P. Vasici-Ungurean, *Antropologia sau scurta cunoștință despre om*, Buda, 1830.
- VAA = Voltaire, *Alzira sau americanii*, traducere de Gr. Alexandrescu, București, 1835.
- VABA = Dr. Vidmann, *Despre apa minerală de la Balta Albă*, București, 1847.
- VAC = G. Vinețchi, *Această cârtică [...], care cuprinde întru sine multe lucruri spre folosul a toată obștea...*, București, 1806.
- VAZ = Vincent Voiture, *Istoria lui Alfidalis și a Zelidiei*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. 343.

- VCL = Anton Velini, [Curs de logică], predat la seminarul de la Socola din Iași prin anii 1844-1847. BAR, ms. 3043.
- VD = P. Vasici-Ungurean, *Dietetica*, Buda, 1831.
- VDA = Carol Valștain, *Elemente de desen și de arhitectură*, București, 1836.
- VEI = Vasile cel Mare, *Exaimeronul*, tradus și comentat de ieromonahul și dascălul Ilarion din obștea lui Paisie, la Dragomirna, prin anii 1774-1775. Ms. 198 din biblioteca mănăstirii Neamț, copie din jurul anului 1800.
- VFD = *Toată viața femeiască în câteva ceasuri*, tradusă din rusește de A. Dio [= Donici], Iași, 1840.
- VFE = Voltaire, *Fanatismul sau Mahomet proorocul*, traducere de I. Eliad, București, 1831.
- VG = Gheorghie Vida, *Gramatică practică romano-franțozască*, Buda, 1833.
- VH = C. Vîrnav, *Despre holera epidemiască*, Iași, 1848.
- VHP = Voltaire, *Henriada*, traducere de V. Pogor, București, 1838.
- VIC = Voltaire, *Istoria craiului Șveziei Carol 12*, traducere făcută de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași în anul 1792. BCU Iași, ms. IV-5, text autograf.
- VIO = Ianache Văcărescu, *Istorie a preaputernicilor împărați otomani*, două volume. BAR, ms. 2905 și 2906.
- VJ = *Vestirea* [judecătorească din 3 februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
- VL = [Curs de logică predat la seminarul de la Socola din Iași în anul 1842], atribuit lui Anton Velini. BAR, ms. 3493.
- VM = [Curs de metafizică predat de Anton Velini la seminarul de la Socola din Iași, prin anii 1844-1847]. BCU Iași, ms. II-7.
- VMG = Neofit Vamva, *Elementuri de filosofie morală*, traducere din neogreacă de Dinicu Golescu, București, 1827.
- VMP = Anton Velini, *Manual de metodică și pedagogie pentru profesorii școalelor primare*, Iași, 1860.
- VN = P. Vasici-Ungurean, *Neputința și a ei totală vindecare*, Brașov, 1846.
- VO = *Vocea Oltului, jurnal politic și literar*, Craiova, 1857.
- VOB = Voltaire, *Tragodia lui Orest*, traducere de Alecu Beldiman, Buda, 1820.
- VOG = Ianache Văcărescu, *Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orînduielelor gramaticii rumânești...*, Rîmnic, 1787.

- VPA = Iancu Văcărescu, *Poezii alese*, București, 1830.
- VPB = *Vrednica de pomenire biruință sau piramida cea de tunuri înălțată în marea cetate Moscva*, Buda, 1815.
- VPP = Guillaume, *Pedagoghia și metodică pentru învățătorii șoarelor orășenești și sătești*, traducere de Naum Petrovici, Buda, 1818.
- VRM = *De ale casii voarbe rusăști și moldovenești, cu priincioasă complementuri*, Iași, 1789.
- VSC = Voltaire, *Sadic sau ursitoarea*, traducere de Stanciu Căpățineanu, [Sibiu], 1831.
- VSI = Nicolae Văcărescu, [Scrisori către Iancu Văcărescu din anii 1814-1817]. BAR, ms. 1651.
- VSJ = *Vestirea* [sentințelor judecătorești nr. 1683, 1684, 1685, 1750 și 1751, din martie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
- VSN = Iancu Văcărescu, [Scrisori către Nicolae Văcărescu din anii 1814-1817]. BAR, ms. 1651.
- VTO = Voltaire, [*Oreste*], traducere de la începutul secolului al XIX-lea făcută probabil de C. Conachi. BAR, ms. 3696 (f. 43-88).
- VTT = Voltaire, *Toaca împăraților și Tălmăcire a facerii lui Ioan Plokoș, sfetnicul lui Olstein la pricinile ceste de acum*, traduceri din neogreacă și din franceză făcute de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, probabil în anul 1772. BAR, ms. 499 (f. 7v – 10v).
- VVP = J.A. Valian [= Vaillant], *Vocabular purtăreț rumânesc-franțozesc și franțozesc-rumânesc*, București, 1839.
- WAM = M. Wertheimer, *Descrierea tuturilor apelor minerale*, București, 1853.
- WCP = M. Wertheimer, *Curs de parabolologie*, București, 1857.
- WGT = *Începuturile gheometrii a lui Volfii, a căria partea cea întâi arată începuturile a gheometriei ce să zice epipedos, adică măsurare de câmp* (f. 2r – 151r) și *Începuturile trigonometrii cei di pi câmp* (f. 157r – 199v), traducere din neogreacă făcută probabil de dascălul Petru Stamatadi de la academia domnească din Iași în primele două decenii ale secolului al XIX-lea. BAR, ms. 923.
- WMM = M. Wertheimer, *Manual de materia medicală*, București, 1858.

- WPM = I. Vahman [= Wachmann], *Principuri generale de muzică europeană modernă*, București, 1846.
- YNM = Young, *Culegere din cele mai frumoase nopți...*, traducere de Simeon Marcovici, București, 1835.
- Z = *Zimbrul*, gazetă politică și literară, Iași, 1850-1858.
- ZEV = Fr. Ziegler, *Ermiona, mireasa lumii ceilalte*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, București, 1834.
- ZFT = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, traducere din neogreacă a primelor zece capitole din volumul I făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași prin anii 1774-1775. BAR, ms. 50, copie din anul 1786.
- ZFV = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, continuarea traducerii lui Toma Dimitriu (vezi ZFT) de către medelnicerul Constantin Vîrnav. Prin ZFV I indicăm traducerea ultimelor două capitole ale volumului I și a notelor de la sfârșit ale traducătorului grec la toate cele douăsprezece capitole ale acestui volum, aflată în ms. 1793 de la BAR, autograful lui C. Vîrnav, nedatat, iar prin ZFV II indicăm traducerea integrală a volumului al doilea al operei, făcută de C. Vîrnav și aflată în ms. 433 de la BAR, copie din anul 1788.

Lista abrevierilor

adj.	=	adjectiv
Adm.	=	administrație, administrativ
adv.	=	adverb
Alim.	=	alimentație, alimentară
an.	=	anul
Anat.	=	anatomie, anatomic
Antic. gr.	=	antichitatea greacă
Antic. rom.	=	antichitatea romană
apend.	=	apendice
Arhit.	=	arhitectură
art.	=	articol, articulat
Art. plast.	=	arte plastice
Astron.	=	astronomie, astronomic
Biol.	=	biologie, biologic
Bis.	=	biserică, bisericesc
Bot.	=	botanică, botanic
Cont.	=	contabilitate, contabil
Comerc.	=	comerț, comercial
Cor.	=	coregrafie, coregrafic
Coresp.	=	corespondență
Cosm.	=	cosmografie
Culin.	=	artă culinară, culinar
ded.	=	dedicație
Did.	=	didactică, didactic
Diplom.	=	diplomație, diplomatic
Dram.	=	dramaturgie
Echit.	=	echitație
Ec. polit.	=	economie politică
engl.	=	limba engleză, englezesc
Etic.	=	etică, etic
ext.	=	prin extindere
f.	=	feminin
fam.	=	familiar
Fiz.	=	fizică, fizic
fig.	=	figurat
Filoz.	=	filozofie, filozofic

Fin.	=	finanțe, financiar
Fon.	=	fonetică, fonetic
fr.	=	limba franceză, francez
f.t.	=	foaia de titlu
germ.	=	limba germană, german
glos.	=	glosar, glosat
gr.	=	limba greacă, grecesc
Gram.	=	gramatică, gramatical
Hort.	=	horticultură, horticol
Ind.	=	industrie, industrial
interj.	=	interjecție
intr.	=	introducere
Ist.	=	istorie, istoric
it.	=	limba italiană, italianesc
înv.	=	învechit
Jur.	=	științe juridice, juridic
lat.	=	limba latină literară, latinesc
Lingv.	=	lingvistică, lingvistic
Lit.	=	literatură, literar
loc.	=	locuțiune
Log.	=	logică, logic
m.	=	masculin
magh.	=	limba maghiară, maghiar
Mar.	=	maritim, marinăresc, marin
Mat.	=	matematică, matematic
med.	=	medieval
Med.	=	medicină, medical
Milit.	=	militărie, militar
Min.	=	minerit
Mit.	=	mitologie, mitologic
ms.	=	manuscris
Muz.	=	muzică, muzical
n.	=	neutru
Nav.	=	navigație
ngr.	=	limba neogreacă, neogrecesc
n. pr.	=	nume propriu
nr.	=	număr
num.	=	numeral
Ortogr.	=	ortografie, ortografic
pf.	=	prefață

pgf.	=	paragraf
Pict.	=	pictură
pl.	=	plural
Poet.	=	poetică, poetic
pol.	=	limba polonă, polonez
Polit.	=	politică, politic
pref.	=	prefix
prep.	=	prepoziție
pron.	=	pronume
Punct.	=	punctuație
r	=	recto
Relig.	=	religie, religios
Ret.	=	retorică, retoric
rom.	=	limba română, românesc
rus.	=	limba rusă, rusesc
s.	=	substantiv
scr.	=	limba sârbo-croată, sârbo-croat
sg.	=	singular
slavon.	=	limba slavonă, slavonesc
Stil.	=	stilistică, stilistic
suf.	=	sufix
supl.	=	supliment
tc.	=	limba turcă, turcesc
Tehn.	=	tehnică, tehnic
Teol.	=	teologie, teologic
Text.	=	textile, textil
Tipogr.	=	tipografie, tipografic
ucr.	=	limba ucraineană, ucrainean
v	=	verso
v.	=	vezi
var.	=	variantă, variante
vb.	=	verb
Versif.	=	versificație
Vestim.	=	vestimentație, vestimentar

Repertoriu de cuvinte și forme

A

ABANDON s. AsL, 6; NV, 1; LS, 27; PD, 2. (<fr. *abandon*).

ABANDONA vb. BDJE, 99; AF, 63, 175; SIT, 59, 67, 84; NV, 1; LS, 13, 38; ICI, 159; DIB, 5; T 1856, nr. 3, 3, nr. 4, 1; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **abandona** (*părăsi*) INB 1857, 43. (<fr. *abandonner*).

ABIL adj. **abil** DFL, 61, 210; NV, 3; LS, 19; C, 189; BEC, XXIII, XXXIX; PD, 4; **abile** sg. AVP, 1. (Cf. fr. *habile*, lat. *habilis*, it. *abile*).

ABILITATE s. DFL, 173; BG, XIV; NV, 3; VMP, 104; PD, 4; **abilitate** (*destoinicie*) BCD, 266; WCP, 6; **abilitate** (*iscusință*) VMP, 60. (Cf. fr. *habileté*, lat. *habilitas*).

ABIS s. **abis** BD I, 2; LME, 27; BM, 18; YNM, 47, 65; VAA, 38; EP, II, 156; AsL, 13; RCM, 16; APR, 16; HP, 77; FMIL 1844, 158; DFL, 88, 117; MEN II, 49; pe la 1845 cuvântul era frecvent; **abim**, **abis** PD, 4. (Cf. fr. *abysses* și *abîme*, lat. *abyssus*).

ABJECT adj. **abject** MEN II, 291, 292; NV, 2; R 1858, 22; PD, 4; **abieci** DILB III, 213. (Cf. fr. *abject*, lat. *abjectus*).

ABIECȚIE s. **abieci** MEN II, 51, 194, 268; NV, 3; PD, 5; **abieciune** BZ, 2. (Cf. fr. *abjection*, lat. *abjectio*).

ABJURA vb. **abjura** NV, 3; BMN II, 75; BZ, 2; PD, 5; **abjura** CA 1850, 34; RL, 395; CA 1862, 78 (Cf. fr. *abjurer*, lat. *abiurare*).

ABJURARE s. BZ, 2.

ABJURAȚIE s. **abjurație** GC I, 126r; AsL, 12; MEN II, 22; PD, 5; **abjurație** (*lepădare*) AR 1838, 181; **abjurațiune** BMN II, 76; BZ, 2. (Cf. fr. *abjuration*, lat. *abiuratio*).

ABLUȚIUNE s. (Relig.) **abluție** AsL, 13; MEN II, 237; GLC, 6; NV, 3; PD, 6; **abluțiune** DILB IV, 194; BZ, 2. (Cf. fr. *ablution*, lat. *ablutio*).

ABNEGA vb. BZ, 2; PD, 6. (Cf. lat. *abnegare*).

ABNEGARE s. SMB II, 477; C, 12; R 1857, nr. 33, 2; D 1859, 127.

ABNEGAȚIE s. **abnegație** DL, 4; SIT, 238, 343; NV, 4; GM 1854, 90; CFZ, 75; D 1858, 1; PD, 6; **abnegație** (*lepădare de sine*)

CA 1856, 28; **abnegațiune** LS, 116; BCI, 77; BZ, 2; D 1859, 123; D 1860, 86. (Cf. fr. *abnégation*, lat. *abnegatio*).

ABNORM adj. **abnorm** CIN, 458; SMA, 176; AsL, 13; FMIL 1847, 137; NV, 4; StDR, 1; PBV, 1; BZ, 3; AML, 177, 183; CA 1862, 26; PD, 6; **anorm** NV, 32; BMN III, 109; BIF, 21. (Cf. lat. *abnormis*, germ. *abnorm*).

ABNORMITATE s. SMA, 41, 219; NV, 4; PBV, 1; WMM, 53; PD, 6. (cf. lat. *abnormitas*, germ. *Abnormität*).

ABOLI vb. NV, 4; StDR, 1; AVP, 1; BZ, 3; PD, 7. (Cf. fr. *abolir*, germ. *abolieren*).

ABOLIRE s. RL, 97.

ABOLIȚIONIST adj., s. GT 1839, 78; SCC I, 48, 236; R 1857, nr. 24, 3. (Cf. fr. *abolitioniste*, germ. *Abolitionist*).

ABOLIȚIUNE s. **aboliție** ROI2 III, 2; AsL, 14; NV, 4; KOS, XXI; SCC I, 48; Z 1856, nr. 1, 3; CA 1857, 59; PD, 7; **aboliție**, **aboliciune** StDR, 1; **abolițiune** LIT, 67, 73, 375; AVP, 1; BZ, 3. (Cf. fr. *abolition*, lat. *abolitio*, germ. *Abolition*).

ABORDA vb. **1.** (Mar.) GC I, 126r; BDJE, 135; PD, 8. **2.** („a discuta, a trata; a se apropia de”) RL, 77, 196; NPT, 316; PD, 8. (<fr. *aborder*).

ABORDAJ s. (Mar.) **abordagiu** LIT, 152. (<fr. *abordage*).

ABREVIA vb. PD, 9. (Cf. lat. *abbreviare*, it. *abbreviare*).

ABREVIAT adj. SGR I, 20.

ABREVIATOR s. AsL, 16; PD, 9. (Cf. fr. *abréviateur*, lat. *abbreviator*).

ABREVIATIE s. **abreviație** GC I, 125r; AsL, 16; WPM, 24; PD, 9; **abreviație** (*scurtarea unui cuvânt*) PGRL I, 16; **abreviații sau prescurtări** GG, 255; **prescurtări** HGL, 133; **abreviație**, **abreviaciune**, **preascurtare** StDR, 2; **abreviațiune** RMS, 379. (Cf. fr. *abréviation*, lat. *abbreviatio*).

ACATALECTIC adj. (Versif.) stih [...] **acatalecton** EBG, 119v; **acatalicticesc** MGR, 136v; **acatalect**; **acatalectic** NV, 12; *stihuri* [...] **acatalecta** EBG, 122r. (Cf. lat. *acatalectus* și *acatalecticus*, gr. ἀκατάληκτος și ἀκατάληκτον, fr. *acatalectique*).

ACCEDE vb. **accede** (*se apropie*) IO, 75; **accede** PD, supl. II. (Cf. lat. *accedere*, fr. *accéder*).

ACCELERA vb. **acelăra**, *adică pripi* FDB, 125; **acelera** DFL, 132, 181; NV, 8, PD, 13; **accelera** BZ, 6; CEG, 94; PD, supl. II.

(Cf. lat. *accelerare*, it. *accelerare*, fr. *accélérer*).

ACCELERARE s. BZ, 6.

ACCELERAT adj. **accelerat** (*iute, grabnic*) SCC, 99.

ACCELERATOR s. **acelerator** NV, 8; PD, 13. (Cf. fr. *accélérateur*, it. *acceleratore*).

ACCELERAȚIE s. **acelerație** NV, 8; PD, 13; **accelerație** PFM, 308; PD, supl. II; **acelerațiune** BZ, 6. (Cf. fr. *accélération*, it. *accelerazione*).

ACCES s. **1.** (Med.) **aces** CV, 38; SMB I, 144, LIT, 305, 381; BZ, 7; **aces** BDJE, 102; NV, 9. **2.** („intrare, apropiere”) **aces** BZ, 7; PD, supl. II. (Cf. fr. *accès*, lat. *accessus*, it. *accesso*).

ACCESIBIL adj. **acesibil** DFL, 27, 47; NV, 9; LS, 38; GCB II, 185; BZ, 7; **acezibil** INB 1857, 50; **acesibil** PD, 33. (Cf. fr. *accessible*, lat. *accessibilis*, it. *accessibile*).

ACCESIUNE s. (Med., Jur.) **acesiune**, **acesie** NV, 9; **acesiune** BCD, 239, 253, 270, 409; **acesie** PD, 33. (Cf. fr. *accession*, lat. *accessio*, it. *accessione*).

ACCESORIU adj., s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 140. Cf. și **acesoriu** DE, 311; **acesorium** AOD, 158, 160, 272; **acesoriu** DFL, 50, 88, 109, 123, 126; SIT, 31; BCD, 151; NV, 9; **acesoriu** BRA, 357; FDA, 75; StDR, 9; SSC, 100; CEF, 207; AVP, 1; PBV, 11; BZ, 7; JA, 174; BEC, 6, 36, 279; PD, 33; **acesor** CGR, 227; BCD, 255, 270; **acesor** BCD, 76, 151; **asesoriu** AVP, 3.

ACLAMA vb. SGR III, 1; NV, 13; StDR, 7; LIT, 396; VO 1857, 13; BZ, 8; PD, 34. (Cf. fr. *acclamer*, lat. *acclamare*).

ACLAMARE s. **achiămare** DILB II, 205; **acclamare** LIT, 101, 385; AVP, 1; BZ, 8; D 1859, 127.

ACLAMAȚIE s. **aclamație** AR 1829, 150; AR 1830, 120; MRC, 112; SGR III, 1; GC I, 40v; AR 1844, 13, 15; NV, 13; PCI, 21; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **aclamație**, **achiemăciune** StDR, 7; **aclamațiune** GRR, 237; DILB IV, 194; BZ, 8; AVP, 1. (Cf. fr. *acclamation*, lat. *acclamatio*).

ACOMODĂ vb. RS, 27; VD, 69, GG, 106; CD, 99; NV, 3; CGR, 92; SD 1855, 3; JA, 179; AVP, 1; PBV, 9; BZ, 8; VMP, 301; PD, 15. (cf. lat. *accomodare*, fr. (s²) *accommoder*).

ACOMODABIL adj. . NV, 14; StDR, 7; BZ, 8; PD, 35. (<fr. *accommodable*).

ACOMODAJ s. **acomodagiu** NV, 14. (<fr. *accommodage*).

ACOMODANT adj. NV, 14; SCC I, 98; PD, 35. (<fr. *accommodant*).

ACOMODARE s. LIT, 239, 248; PBV, 9.

ACOMODAT adj. SVC, 86; GCB II, 185; PD, 35.

ACOMODAȚIE s. AsL, 75; NV, 14; PD, 35. (Cf. fr. *accommodation*, germ. *Akkomodation*).

ACOSTA vb. RL, 122; PD, supl. II (<fr. *accoster*).

ACREDITA vb. **acredită** SR, 18; **acredita** AsL, 76; NV, 15; SMB II, 453; LIT, 39; PBV, 10; BZ, 9; PD, 37. (Cf. germ. *akkreditieren*, fr. *accréditer*).

ACREDITARE s. BZ, 9.

ACREDITAT adj., s. AR 1830, 156; SMB I, 166; GM 1854, 307; RL, 266; LIT, 76, 92; C, 131; PD, 37. (<fr. *accrédité*).

ACREDITAȚIE s. AsL, 76.

ACREDITIV s. AR 1830, 363, 371; StDR, 7. (Cf. fr. *accréditif*, germ. *Akkreditiv*).

ACTIVA vb. **1.** (Gram.) **activindu-i-se** verbul SGR II, 4. **2.** („a deveni activ; a intensifica, a înviora”) **activa** FDA, 29; PFHM I, XXXVIII; SAS, 20; RL, 271. (Cf. fr. *activer*, germ. *aktivieren*).

ACTIV s. (Fin.) **activul și pasivul (lucrător și pătimitor) ne-goșului** ROI2 IV, 6; **activ** JDS II, 439; RL, 418; BEC, 32, 265, 269. (<fr. *actif*).

ACȚIONA vb. (Jur.) BZ, 13. (<fr. *actionner*).

ACȚIONAR s. **1.** (Comerc., Ind., Fin.) **acționar** GC I, 43r; SR, 29, 30, 32; RB, 334, nr. 87, 346; CCB, 11; BP, XVI; NV, 17; RL, 88, 418; Z 1856, nr. 8, 3; R 1858, 93; BZ, 13; BEC, 59, 72; PD, 39; **acționer** CR 1834, 13; MN 1836, 6; SR, 5, 6, 9, 18; RB, 230; CD, 53; **acsioner** MN 1836, 66; **acsionar** VVP, 4; **acționist** PDC, 50; BZ, 13. **2.** (Jur., „reclamant”) **acționar** BCD, 165. (Cf. fr. *actionnaire*, lat. *actionarius*, germ. *Aktionär*).

ACȚIUNE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 141. Cf. și **1.** („influență, efect”) **lucrare** GN, 81v, DC I, 17v; AR 1832, 256; CIRA, 87, 114; DFL, 22; CER, 107r, SAS, 20; **facere** GF, 37v, 75r; **faptă** AOS, 122; **acție** KDP, 52; BCD, 53; CFZ, 7, 47, 48, 80, 135; RL, 77, 387; BIN, 13; C, 149; CA 1862, 47; **acțiune** INB 1857, 4; INB 1859, 47; AML, 49, 126. **2.** („faptă, activitate, operație”) **lucrare** PV, 2; VIO I, 56r, 96r; VIO II, 12r; VIO II, 12r; CSM, 238; TPE, 15r, 15v; AR 1829, 30; INB 1859, 58; **acciune** CV, 33;

acție DOA, 50; MN 1856, 15; DL, 88; MEN II, 138; KDP, 95; SCC II, 111; R 1857, nr. 3, 2; CA 1862, 80; **acțiune** C, 12; GCB II, 185; INB 1859, 58; BEC, LI; **acție, acțiune** PD, 39. **3.** (Jur.) **acție** AJC, 7; PFBM, 12r, 32v, 37r; PFBA, 626r, 660v; RSL, 3; MIM, 30; BD I, 9; BAR II, 87; BCD, 480; **acțiune** BCD, 162, 308, 396; RL, 395; **acțiune (jalbă)** BEC, 90. **4.** (Gram.) **lucrarea** [verbului] VOG, 105; **faptă** TGR, 103; **făptuire** SGR II, 117; **lucrare (actio)**, CGR, 89; **acție sau lucrare** CGR, 84. **5.** (Dram., Lit., Ret.) **faptă** TL, 3r; FTP I, 14; **lucrare** MVS, 2v; **acție sau lucrare** MCR, 218; **acție (diregere)** GM 1852, 70; **acție** MCR, 219; **acsie sau lucrare** MN 1836, 72; **acțiune** DFL, 178; **acțiune (lucrare)** GRR, 200; **6.** (Comerc., Ind., Fin.) **acție** GC I, 43r; MN 1836, 39; SR, 5, 9; AR 1837, 358; RB, nr. 10, 3, nr. 21, 2, nr. 36, 141; CCB, 9; JDS II, 433; SIT, 294; NV, 17; PDC, 47; CA 1851, 89; SSC, 6; RL, 418; R 1857, nr. 27, 4; **acție (subscriere)** AR 1834, 69; **acție (bilet)** AR 1837, 69; **acsie** MN 1836, 39; CCB, 81; **acsion, acsioane** VVP, 4; **acție, acciune** StDR, 9; **acțiune** C, 4; BZ, 13; BEC, 58, 60; **acție, acțiune** PD, 39. Cf. lat *actio*, fr. *action*, germ. *Action* și *Aktie*, *Akzie*, rus. *акция*).

ACUT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 141. Cf. și (Ortogr.) **ascuțită înălțare** EBG, 15v; **înălțarea cea ascuțită** EBG, 16v, 18v; [accent] **înalt** SL, 6; **ascuțit** BTGO, 43v; CGF, 8; CGR, 231; CCG, 85; **acuta** s. art. SGR I, 15. (Bot.) [frunze] **acute** SFM I, 5. (Geom.) [unghi] **acut** FGF, 59.

ACUZABIL adj. NV, 16; CFZ, 143; BZ, 9; PD, 38. (<fr. *accusable*).

ACUZATIVAL adj. (Gram) [prepoziții] **acuzativale** SGR II, IX, 59.

ACUZĂ s. („acuzație”) CA 1862, 72. (Cf. it. *accusa*).

ADERA vb. LJT, 178; GCB II, 186; PD, 16. (<fr. *adhérer*).

ADERENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 142. Cf. și **aderință** DFL, 86.

ADEZIUNE s. **adhesia (tragerea)** IL 1841, 30; **adesiune** GCB II, 186; C, 59, 153; **adesie** PD, 16. (Cf. fr. *adhésion*, lat. *adhaesio*)

ADMISIBIL adj. **admisibil** DFL, 40, 51, 88, 104; NV, 19; BZ, 18; PD, 19; **admisibil (primit)** CEF, 207; **admisibile** sg. AVP, 1. (Cf. fr. *admissible*, it. *ammissibile*)

ADMITE vb. IO, 52; DFL, 4, 13, 75, 99; NV, 19; Z 1856, nr.

13, 3; GCB II, 186; AVP, 1; BEC, XLIX, 38, 66, 104, 142; BZ, 19; CA 1861, 51; PD, 19. (Cf. fr. *admettre*, lat. *admittere*).

ADULTER s., adj. **adulterie** AsL, 53; SIT, 70; BMN III, 108; PD, 22; **adultariu** MEN II, 286; LIT, 360; **adultarii** LIT, 337; **adulteriu** BDJE, 26; DIB, 626; AVP, 1; **adulter** LMS, 24; NV, 21; BCB, 21; LIT, 328; DILB III, 213, 392; BZ, 20; PD, 23. (Cf. fr. *adultère*, lat. *adulter* și *adulterium*).

ADVERSITATE s. IO, 44; DFL, 66; NV, 21; AVP, 1; BZ, 22; CA 1861, 10; PD, 23. (Cf. fr. *adversité*, lat. *adversitas*).

AERIAN adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 142. Cf. și **aereu** MVV, 72; **aeriu** BDL I, 203r; **aerian** GC I, 24r; AR 1837, 12; VVP, 3; BP, 22, 132; BDJE, 130; SCC I, 218; RL, 24; BZ, 22; PD, 24; **aeric** FBE, 71v, DFL, 160; BZ, 22; PD, 24. (Cf. lat. *aëreus* și *aerius*, it. *aereo*, fr. *aérien* și, mai vechi, *aérique*).

AFILIA vb. **afilui** DOA, 30; **afilia** BZ, 24 (Cf. lat. *affiliare*, germ. *affilieren*, fr. *affilier*).

AFILIAT adj. DOA, 43. (Cf. lat. *affiliatus*).

AFILIAȚIE s. **afiliație** DOA, 28; **afiliațiune** BZ, 24. (Cf. lat. *affiliatio*, fr. *affiliation*).

AFIȘ s. **afiș** GC I, 119r; AR 1831, 58, 186; CPL, 15; BFO 1833, 34; GTN 1835, 15, 16; AR 1837, 141; RB, 344, 352; VVP, 14; CCB, 120; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **afișă** BZ, 24. (<fr. *affiche*).

AFIȘA vb. **1.** („a expune un afiș”) GC I, 119r; CCB, 208; CCP, 95; SCC I, 178; DIB, 223; Z 1856, nr. 10, 4; LIT, 370; VO 1837, 11; RAM, 4, 9, 16; PD, 27. **2.** („a manifesta o anumită atitudine”) RL, 174; SMB II, 451; DCB IV, 61. (<fr. (*s'*)*afficher*).

AFIȘARE s. GC I, 119r; BZ, 25; CA 1862, 92.

AGITA vb. **1.** („a tulbura, a neliniști; a enerva”) DFL, 70. **2.** („a discuta în public o anumită chestiune”) RL, 420; GCB II, 186; D 1859, an. II, 53; BEC, XIX, 39; PD, 29. **3.** („a clătina repede”) GCB II, 186; INB 1859, 50; BZ, 27; PD, 29. (<fr. *agiter*).

AGITAT adj. *o viață agitată* DFL, 91; *o căutătură agitată* DCB V, 126. (Cf. fr. *agité*).

AGITATOR s. (Polit.) **agitator** (*tulburător de liniște*) AR 1837, 257, cf. și 74; **agitator** StDR, 29; GM 1852, 68; BZ, 27; PD, 29. (<fr. *agitateur*).

AGITAȚIE s. **1.** („neliniște sufletească”) **aghitațiune** CV, 27;

aghițațiune CV, 29; **aghițațiune** BDJE, 43; CA 1855, 151; CA 1856, 13, 58; **aghițațiune** LS, 54; BZ, 27. **2.** (Polit.) **aghițațiune** (*mişcare*) AR 1839, 179; **aghițațiune**, **aghițațiune** StDR, 29; **aghițațiune** SCC I, 195; GM 1854, 79; D 1859, an. II, 23. **3.** („clătinare repede”) **aghițațiune** DILB I, 189; GCB II, 186; **aghițațiune** PD, 29. (Cf. fr. *agitation*, lat. *agitatio*).

AGRAFĂ s. **agrafă** AR 1829, 98, 188; AF, 39, 45; CA 1851, 43; CA 1859, 13; **agraf** CR 1830, 235; GC I, 33r; PBV, 4; PD, 30. (<fr. *agrafe*).

AGRAR adj. **agrar** IRV, 80r; PD, supl. II; **agrariu** RL, 281, 373; LIT, 6, 108; BZ, 28; *lege* [...] **agrariu** BCD, 414; **agrariu** StDR, 4. (Cf. fr. *agraire*, lat. *agrarius*, germ. *agrarisch*).

AGRICULTURĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 143. Cf. și **lucrarea pământului** FTU, 80r; MIU, 154; VPP, 336; FNB II, 160; LPT, 75; AMIM, 41; **agricultura (lucrarea pământului)** FTM, 117, AR 1829, 47; CR 1830, 394; MFE, 45; ROI2 IV, 3; **agricultura sau plugăria** IRV, 216r; **agricultura (plugăria)** MFV I, 109r; CR 1829, 69; **agricultura sau lucrarea țarinilor** AR 1830, 11; **agricultură (pământolucrare)** AR 1831, 116; **agricultură** SPBA, 81; AR 1830, 139; GC I, 33r; FTP I, 37; LOA, 72, 86; SGR II, 160; RSM, 14v; pe la 1835 cuvântul era frecvent.

AGRONOM s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 143. Cf. și **1.** s. **agronom** CR 1829, 273; GC I, 33r; VVP, 2; AR 1844, 10; R 1857, nr. 9, 4; PBV, 4; BZ, 29; PD, 31. **2.** adj. („agronomic”) **shoală agronoamă** BFO 1833, 106; *știința agronoamă* CIN, 5; *soșietăți agronome* RB, 386; *măsuri agronome* BEC, XV.

AGRONOMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 143. Cf. și **agronomic** VVP, 2; AR 1844, 10; SSC, 82; PBV, 4; BZ, 29; PD, 31; **agronomicesc** PBV, 4.

AGAT s. **agată** GF, 215v; AR 1837, 192; VVP, 2; **agat** DC III, 240v; GSP II, 162; CIN, 355; RB, nr. 18, 4; BIN, 36; PBV, 3; BZ, 26; CEG, 28; **agate** pl. PFHM I, 177; BIN, 44; **ahații sau pietrele scumpe cele de mai mic preț** SIN, 29. (Cf. fr. *agate*, it. *agata*, germ. *Achat*, lat. *achates*).

AGNOMEN s. **semnul numirii** EBG, 27v; **anume (agnomen)** BAR II, 205; **anume** BZ, 28. (<lat. *agnomen*).

AGRICOL adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 143. Cf. și **1.** adj. („privitor la agricultură”) **agricol** CR 1830, 68; SHI I, 30; VVP,

2; SMR I, 23; FMIL 1847, 52; BIP, 68; SSC, X; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **agricul** JA, 1, 4. **2. s.** („agricultor”) **agricol** NV, 24; GCB II, 187; BZ, 28.

AGRICULTOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 143. Cf. și **lucrător de pământ** FTU, 80r; MTT, 223v, 227r; DC IV, 95v; APC, 378v; VPP, 241; CIRA, 155; CA 1851, 99; JA, 5; **lucrătorii pământului** FNB I, 3; **agricultor** GC I, 33r; MEN II, 133; IFM, 8; JA, 86; BEC, X; BZ, 28; PD, 30; **lucrători cîmpenești** PDC, IV.

AGRONOMICEȘTE adv. PBV, 4.

AGRONOMIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 143. Cf. și **agronomie (economie rurală)** FBE, 97r; **agronomie sau plugărie** SIM, 106; **agronomie** RSM, 14v; RB, 386; VVP, 2; FMIL 1847, 193; LMA, 1; CA 1855, 48; JA, 86; PBV, 4; BZ, 29; PD, 31.

ALABASTRU s. **alavastru** MTT, 219r; GN, 297v, 300r; ZFV II, 108v; GF, 212v; HOG, 123; **alabastru** SIN, 33; DO, 50; BDL I, 210r; LB, 11; LPT, 52; FEA, 32; VVP, 4; MCL 1839, 351; StIN, 6; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **alăbastru** RIP I, 119. (Cf. ngr. ἀλάβαστρον, lat. *alabastrum*, germ. *Alabaster*).

ALAMBIC s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 144. Cf. și **lambic** OC I, 70v; DC III, 99v; **alembic** BZ, 33; **alambic** PD, 40.

ALBUM S. **albom** CR 1830, 48; RB, 351; RL, 367; **album** AR 1835, 5; RB, nr. 33, 3; VVP, 5; HP, 42; AR 1844, 10; MEN I, 50; BP, 59; NV, 25; PCI, 106; StDR, 9; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *album*, lat. *album*).

ALCAIC adj. (Versif.) **alcaicesc** EBG, 121v; MGR, 137r; **alhaicesc** PP, III; **alcaic** SGR III, 22, 32; FMIL 1844, 369; BZ, 32. (Cf. ngr. ἀλκαϊκός, lat. *alchaicus*, fr. *alcaïque*).

ALCHIMIC adj. **alhimicesc** MD II, 244r; **alșimic** GC I, 54r; PBV, 15; **alhimic** VVP, 6; PD, 42. (Cf. ngr. ἀλχημικός, fr. *alchimique*, lat. *alchimicus*).

ALCHIMIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 144. Cf. și **alhimie** BDL I, 219r; GC I, 54r; VVP, 6; DILB I, 190; BZ, 32; PD, 42; **alșimie** GC I, 54r; PBV, 15.

ALCHIMIST s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 144. Cf. și **alhimist** BDL I, 219r; GC I, 54r; HAN, 18; MCL 1839, 501; VVP, 6; BZ, 32; PD, 42; **alchimist** DFL, 191; **alșimist** PBV, 15.

ALCMANIC adj. (Versif.) **alcmanicesc** EBG, 120r, 121v; MGR, 136v; **alcmaniu** SGR III, 22. (Cf. ngr. ἀλκμανικός, lat.

alcmanicus și *alcmanius*).

ALCOV s. **alcov** HAN, 11; VVP, 5; SIT, 71; NV, 25; StDR, 10; SMB I, 79; DILB I, 190; PBV, 14; PD, 41; **alcovă** RNA, 27. (<fr. *alcôve*).

ALEGA vb. (Jur.) **alegălui** PFBM, 6r, 51r; BD I, 33. (<lat. *allegare*).

ALEGAȚIE s. (Jur.) **alegație** PFBM, 26v; PFBA, 626r, 663r, 664r; GC I, 43v; AsAI, 115; PD, 41; **alegațiune** BZ, 35. (Cf. lat. *allegatio*, fr. *allégation*).

ALITERAȚIE s. **aliterație** GC I, 49r; FMIL 1844, 349; **aliterațiune** BZ, 36. (<fr. *allitération*).

ALOCAT adj. (Fin.) **fond alocat** NRC, IX; **credite alocate** RF, 5.

ALOCAȚIE s. (Fin.) RF, 34; PD, supl. III. (<fr. *allocation*).

ALOCUȚIUNE s. **alocuție** AR 1838, 368; NV, 26; TR 1855, 107; PD, 44; **advorbire, alocuțiune** BZ, 22, 36. (Cf. fr. *allocution*, lat. *allocutio*).

ALODIAL adj., s. **alodialul crăiesc** RI, 15; **alodialiceștile pământuri** MIM, 30; **alodial** MIB, 216; GC I, 49r; FMIL 1840, 349; StDR, 11; BZ, 36. (Cf. lat. *allodialis*, germ. *allodial*, fr. *allodial*).

ALODIATURĂ s. **alodiatură, adică agonisită domnească** AIC, 25. (< lat. *alodiatura*).

ALODIU s. FMIL 1840, 354; StDR, 11; BZ, 36; PD, 45. (<lat. *alodium*).

ALOE s. (Bot.) **aloi** GN, 297v; KGO, f.t.; BCA, 426; RMS, 88; **aloi, sabor** PBV, 14, 399; **aloe** HOG, 148, 216; GSP II, 129; LB, 15; StDR, 11; PD, 45; **aloe (odagaci)** CR 1830, 131; **aloe (săbur)** PMC II, 5; AML, 114; **aloe ori săbur** BZ, 38; **alóes** CS 1802, 28; **alóes** SPBA, 30. (Cf. ngr. *άλόη*, lat. *aloe* și *aloes*, fr. *aloès*).

ALPIN adj. **plante alpine** BCA, 412. (<fr. *alpin*).

ALTERNANȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 145. Cf. și BZ, 39.

ALTERNAȚIE s. **alternație** SGR III, 43; **alternațiune** BZ, 39. (<lat. *alternatio*).

ALTEȚĂ s. **altese imperiale (madamă)** NB, 4; **alteță** CR 1830, 135; NV, 27; RL, 35; PD, 46. (Cf. fr. *altesse*, it. *altezza*).

ALURĂ s. **aliur** FAM, 5, 27; NRC, 10, 15; **aliur (mers)** FAM, 109; **alură** CEG, 11. (<fr. *allure*).

AMANET s. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. și **zălog** MML, 30r, 30v; LSM, 75; BEM, 327; LC, 30; **amanet** AZ, 98r; APC, 41v, 85v, 122v; DAB, 51r; IRB, 46r, NID I, 62r, 73v; DAP, 91; PAI, 18; BDL I, 220r; BPN I, 158; BPN II, 339; SG, 105; CSM, 2; MCB, 107; GIC, 119; HFP, 171; AR 1829, 116, 123; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **amanet sau zălog** DAP, 49; **amanet (zălog)** BR 1829 I, 27; BAR I, 54; TR 1854, 10; **zălog (amanet)** FTP II, 131, 146; NPC, 70; **amănet** PIM, 2; **emanet** GC I, 144v, 255v; FTP II, 115; D 1860, 88. (Cf. ngr. ἐμάνωτι, tc. *emanet*).

AMANETA vb. **zălogi** BEM, 369; ESI, 17; **zălogi** LC, 32; **amanetarisii**, **amaneta** GC I, 56v; **amanetarisii** CPI, 75; AsFA, IX; AR 1837, 80; BFO 1838, 95; BFO 1843, 21; **amaneta** RL, 42. (Cf. ngr. ἐμανατέω).

AMANETAR s. **amanetar** MALP, 18; MFE, 14; CPI, 76; ROI2 VIII, 34; BFO 1843, 46, 267; **emanetar** BGO 1840, 31.

AMANETARE s. **zălogire** DAP, 49; **zălogire** LC, 32; **amanetarisire** AR 1832, 97, CPI, 74; ROI2 III, 130; BFO 1843, 21.

AMANETAT adj., s. **amanetarisit** BFO 1833, 73; CPI, 40, 75; **emanetarisit** BGO 1840, 20, 27, 67; **amanetat** SCC I, 175; **emanetat** D 1860, 88; *solii și amanetații străini* BAR II, 163.

AMANETAȚIE s. BFO 1838, 115; BFO 1843, 84; AMIM, 74.

AMBARCADER s. **îmbarcader** GM 1852, 57; **îmbarcaderă** SCC II, 292; **ambarcader** RL, 231. (<fr. *embarcadère*).

AMBARCAMENT s. („ambarcare”) JA, 77. (<fr. *embarquement*).

AMBARCAȚIE s. (Mar.) **ambarcație** AR 1837, 307; CA 1859, 77; **imbarcație** NV, 202; PD, 296; **îmbarcație** PD, 330. (Cf. fr. *embarcation*, it. *imbarcazione*).

AMBI, -E num. colectiv, pron. **îmbe** OPB 71; RI, 189, 227; DAP, 6; FDB, 86; SPBA, 2; AR 1830, 59, 80, 368; CPI, 179; VG, 208; RNA, 23; StDR, 168; SSC, 78; KOS, XXVII; SD 1855, 1; **îmbi** PIA, IX; SCC I, 145; **ambe** TAI, 10; VPP, 350; BR 1829 II, 13; GC I, 63r; VG, 250; EP II, 46; APR, 11; MID I, 3, 197; BCD, 355; TR 1854, 1; NPT, 288, 359; D 1860, 85; **ambi** DGR, 80; BAR I, 142; SIM, 108; CA 1851, 45; ICI, 90; DIB, 529; DILB I, 190; **ambi**, **ambe** StDR, 12; BZ, 42; **amb**, **ambi**, **ambe** PBV, 16. (Cf. lat. *ambo*, *ambae*, it. *ambe*, *ambi*, *ambo*).

AMBIGUU adj. **ambig** GC I, 63r; SHI II, 109; LIT, 78; **ambig**

sau echivoc FMIL 1847, 23; CA 1847, 11; **ambiguu** CDR, 20; BZ, 42; PD, 47. (Cf. lat. *ambiguus*, fr. *ambigu*).

AMBIGUITATE s. **ambiguitate** GC I, 63r; PGRL II, 30; DFL, 102; CDR, 14; NV, 27; TR 1854, 61; CFZ, 115; BZ, 42; PD, 47; **ambiguitate** (*nedumerire, neînțelegere*) PGRL II, 22. (Cf. fr. *ambiguité*, lat. *ambiguitas*).

AMBRĂ s. **amber** DC II, 16r, 211v; DC III, 211v; **amberă** DC IV, 288v; **ambră** GCA, 9; SPBA, 82; AR 1830, 319; AR 1839, 174; GGV, 137; NV, 28; BMN I, 108; DILB I, 190; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **ambru** [în notă: *chihlibar*] DCB II, 265. (Cf. fr. *ambre*, germ. *Amber*).

AMBROZIE s. **1.** (Mit., „hrană a zeilor; fig.”) **amvrosie** MAS, 49; TF, 391; PP, IV; BM, 30; **amvrosie** PDP, 104r, 108v; **ambrosie** GCA II, 6r; BZ, 44; **ambrozie** FTP IV, 7; VVP, 6; BDJE, 52; AF, 17; NV, 28; StDR, 12; CMI, 75; DILB IV, 194; pe la 1855 forma era frecventă. **2.** (Bot.) **amvruázie** FNC, 42r; **ambrosie** SPV, 116; **ambrozie** NV, 28. (Cf. ngr. ἀμβροσία, fr. *ambrosie* și *ambrosie*, lat. *ambrosia*).

AMBULANT adj. **ambulant** (*umblător*) AR 1837, 186; **ambulant** BDJE, 6; PBV, 17; BZ, 44; PD, 48; **ambulant** (*cutrierător*) SCC II, 109. (<fr. *ambulant*).

AMBULANȚĂ s. **ambulanță** GC I, 63r; BZ, 44; PD, 48; **ambiulanță** RL, 154. (<fr. *ambulance*).

AMBULATORIU adj. **ambulător** CA 1853, 93. (Cf. fr. *ambulateoire*, lat. *ambulatorius*).

AMELIORA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 145. Cf. și **ameliora** SHI II, 195; DFL, 131; BDJE, 175; BZ, 44; PD, 48; **meliora** NV, 257. (Cf. fr. *améliorer*, lat. *meliorare*).

AMELIORANT adj. BZ, 44. (<fr. *améliorant*).

AMELIORARE s. BCD, 254; C, 40; D 1858, 3, 7; BZ, 44.

AMELIORAT adj. EV, XVIII.

AMELIORAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 145. Cf. și **meliorație** UB, 5; NV, 257; **ameliorație**, CFZ, 176, VO 1857, 12; PD, 48; **ameliorație** (*îmbunătățire*) WCP, 13; **ameliorăciune** BCD, 257; **ameliorațiune** BZ, 44. (Cf. fr. *amélioration*, lat. *amelioratio* și *melioratio*).

AMENDA vb. **1.** („a aplica o amendă”) **globi** LSM, 10; CCI, 26; PD, 48; **ștrăfui** BFO 1843, 48; **ștrefui** PD, 48; **strefui** RIT,

25; **amenda** PD, 48. **2.** („a modifica; a îmbunătăți”) **amenda** BCA, 23; PD, 48. (<fr. *amender*).

AMENDABIL adj. GC I, 58r; BZ, 44; PD, 48. (<fr. *amendable*).

AMENDAMENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 145. Cf. și **1.** (Jur.) **amandementuri** (*schimbări îndreptătoare*) AR 1831, 33; **amandement** ROB, 12; **amandament** GC I, 56v; CPL, 13, 25; ELS, 14; RB, 282, 308; StDR, 12; CA 1852, 107; C, 6; RAM, 3, 6; PD, 46; **amandament** R 1857, nr. 19, 1; BZ, 45; D 1860, 284; PD, 48. **2.** (Agric.) **amăndămente** (*îmbunătățiri*) SSC, 82; **amăndămînte** SCC, 84.

AMENDARE s. („modificare, completare”) **amenduire** (*întocmire*) AR 1831, 189.

AMENITATE s. („blîndețe; politețe”) PIA, 166; NV, 28; KOS, XVI; RL, 82; AVP, 2; BZ, 45; PD, 48. (<fr. *aménité*).

AMFIBRAH s. (Versif.) **amfivraheu** EBG, 117r; **amfivrahis** SGR III, 17; **amfibrah** BZ, 46. (Cf. gr. ἀμφιβραχύς, lat. *amphibrachus* și *amphibrachys*, fr. *amphibraque*).

AMFIMACRU s. (Versif.) **amfimacr** EBG, 117r; **amfimacron** SGR III, 17; **amfimacru** NV, 28; BZ, 46. (Cf. gr. ἀμφίμακρος, lat. *amphimacrus*, fr. *amphimacre*).

AMFORĂ s. BAR I, 146; BAR II, 203; AR 1834, 101; INB 1859, 80; BZ, 47; PD, 49. (Cf. lat. *amphora*, fr. *amphore*).

AMIABIL adj. **amiabl** GC I, 58v. (<fr. *amiable*).

AMIANȚĂ s. (Mineral.) **amiant** DC I, 9v; CR 1829, GC I, 58v; StIN, 7; StDR, 24; BZ, 47; PD, 49; **amiantă** DILB I, 190. (Cf. ngr. ἀμίαντον și ἀμίαντος, fr. *amiante*).

AMNISTIA vb. **amnestia** BZ, 51; **amnistia** PD, 50. (<fr. *amnistier*).

AMNISTIAT adj. **amnistuit** AR 1837, 200.

AMONIAK s. (Chim.) POS, 281; GC I, 58v; DIR, 106; EPD, 227; JA, 107; BZ, 50; AML, 128; PD, 50. (Cf. fr. *ammoniac*, germ. *Ammoniak*).

AMORTISMENT s. (Fin.) SAP, 231; C, 135; BEC, 123; PD, supl. III. (<fr. *amortissement*).

AMORTIZA vb. **amortizui** CL III, 30. (<germ. *amortisieren*).

AMOVIBIL adj. GC I, 58v; BZ, 52v; PD, 51 (<fr. *amovible*).

AMOVIBILITATE s. GC I, 58v; BZ, 52. (<fr. *amovibilité*).

AMPLIFICA vb. DFL, 53, 93; NV, 29; PFM, 5; BZ, 53; PD, 51. (Cf. fr. *amplifier*, lat. *amplificare*).

AMPLIFICAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **amplificație** GC I, 63r; MEN I, 143; NV, 29; PD, 51; **amplificațiune** BZ, 53.

AMPLU adj. **ample** (*largi*) FDB, 65; **amplu** BZ, 53; PD, 51. (Cf. lat. *amplus*, fr. *ample*).

AMPUTA vb. PBV, 18; BZ, 53; PD, 52. (<fr. *amputer*).

AMPUTARE s. PBV, 18.

AMPUTAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **amputație** (*tăiere*) AR 1832, 224; **amputație** GM 1854, 78; PBV, 18; PD, 52.

AMULETĂ s. **amulet** GC I, 60r; GLC, 8; CA 1851, 44; BP, 104; **amuletă** (*iconiță*) AR 1834, 86; **amuletă** HMV I, 15; VH, 66; StDR, 13; CA 1854, 79; PBV, 18; BZ, 53; PD, 52. (Cf. fr. *amulette*, lat. *amuletum*, germ. *Amulett*).

ANACOLUT s. (Gram.) **anacóluton** VOG, 131; **anacolut** BZ, 55; PD, 52. (Cf. gr. ἀνακόλουθον, fr. *anacoluthe*).

ANALECTE s. pl. **analecte** MIR, 40, 310; BDL, 226r; BZ, 56; PD, 53; **analectă**, **-e** GC I, 64r; PBV, 19. (Cf. lat. *analecta*, fr. *analectes*).

ANALIST s. („cel care scrie anale”) **analista** MIR, 114, 115; **analist** BRD, 56, 58. (Cf. lat. *annalista*, it. *annalista*, fr. *annaliste*, germ. *Annalist*).

ANALITIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **analiticesc** BLM, 155; MFV II, 151v; GC I, 63v; *metodul analiticesc* (*dezvălitor*) CLV, 4v; **analitic** HFP, 67, 71, 144; GC I, 64r; MF I, 65r; MF II, 2r, 8v; CCF, 23; VVP, 7; VCL, 72r, 73v; IGE, 415; DFL, 55, 80; PGR, 91; FMIL 1847, 165, 176; PET, 53; pe la 1850 cuvântul era frecvent.

ANALITICEȘTE adv. BLM, 154; MF II, 88r; PGR, 93; CFZ, 43.

ANALIZA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **analizi** GIA II, 101v; BDL I, 226v; MPI, 222; CLV, 23v, 131r; MFV, 44r; EGRM, 27v, 37r; EGR, 97; HFP, 182; CR 1829, 314; FGP, 149; GPE, 13, 39; GC I, 63v; TAA, 10, 16, 19, 27; LOA, 82; MCR, 25; EOI, 296; BCD, 79; PTP, 2; **analizi** CLV, 148r; **analisa** EP I, 60; HMV I, 204; MID I, 175; CDR, 79; SCC I, 275; WAM, 115; LIT, 50; BZ, 56; D 1860, 286; PD, 53; **analiza** GC I, 64r; FL, 48;

VVP, 7; IVA, 3; FMIL 1847, 37. (Cf. ngr. ἀναλύω, fr. *analyser*, lat. *analysare*, germ. *analysieren*).

ANALIZABIL adj. CLV, 131v. (<fr. *analysable*).

ANALIZARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **analizare** CLV, 42r; RSM, 10r; PBM XXV; **analizare** CCF, 56; FMIL 1847, 181.

ANALIZAT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **analizat** MCR, 24; PBM, XXIV, 50; BCD, 37.

ANALIZATOR s. **analizator**, *dezlegător*, *tălmăcitor* CLV, 131v.

ANALIZĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 146. Cf. și **analisis** BLM, 36; CLV, 131r; AR 1830, 240; PAB, 11; AR 1837, 318; **análisis** CLV, 23r; **analís** BLM, 35, 36; BDL I, 226v; CLV, 14r, 20r; EGR, XXXII, 8; HFP, 67, 182; FGP, 130; CR 1830, 136; AR 1830, 210; GC I, 63v; LOA, 82, 96; SGR II, 1, 106; RSM, 10r, 21v; TGA, 2; HPA, 25r, 39; MN 1836, 70; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **análís** HFP, 182; RSM, 10r; **analíz** MFV I, 36v; CR 1830, 325; MF I, 128; CCF, 3; CGR, 127; MPG, 3, 70; **analízis** AR 1835, 64; MF I, 128r; **analise** sg. DFL, 15, 71, 79, 192, 198; CDR, III; WAM, 91; **analísă** FMIL 1847, 65, 133, 219; CGR, XIV; BIP, 192; PLB, 25; GR, 12, 5; CFZ, 9, 32, 43, 84; Z 1856, nr. 22, 3; PTP, 1; BZ, 56; RF, 4; **analiză** PBV, 19; INB 1859, 34, 99; **analizie** AML, 120, 121, 129. (Cf. și germ. *Analyse*).

ANALOG s. („cotă-parte, contribuție proporțională, corespondent”). Vezi *Împrumut*. I, p. 40. Cf. și **analog** MML, 46r; AR 1830, 126; CR 1830, 23; RO, 51, 53; CPI, 142; LOA, 33; RB, 283; **análologon** APC, 130v, 148v, 157r; LC, 73; **analogon** CPI, 24, 105, 143; CCB, 155; ROB2, 614; BCD, 560; **analog** SIV, 29v; ROI2 III, 2; SHI I, 6; SHI II, 46. (Cf. ngr. ἀνάλογον, germ. *Analogon*).

ANALOG adj. („asemănător; proporțional”). Vezi *Form. term. șt.*, p. 166. Cf. și **análogo** HFP, 79, 315; **analog** BDL I, 226v; BD I, 43; CR 1830, 23; GC I, 63v; AR 1837, p. 368 bis; VVP, 7; CCB, 83; DFL, 57; PBM, 13, 49; CA 1847, 44; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

ANALOGHISI vb. („a repartiza proporțional; a fi proporțional”) DAP, 125, 131; CR 1829, 72; AR 1829, 31; AR 1830, 220;

HMS, 96v; CPL, 31; LOA, 13; LO, 15, 18; ROI2 III, 44; EOI, 51; RL, 154. (< ngr. ἀναλογῶ).

ANALOGHISIT adj. („repartizat proporțional; proporționat”) RO, 51; CPI, 24, 115; ROI2 III, 13, IX, 2.

ANALOGIC adj. **analoghicesc** VPP, 135; TIV, 53; **analoghic** AR 1830, 198; PAB, 6; AsM, 91, 203; MSP, 4; **analogic, analoghicesc** GC I, 63v; **analogic** VVP, 7; FMIL 1847, 125, 133; PBV, 19; CA 1858, 23; BZ, 57. (Cf. fr. *analogique*, lat. *analogicus*, ngr. ἀναλογικός).

ANALOGIE s. („asemănare; proporție”). Vezi *Form. term. șt.*, p. 146, și *Împrumut.* I, p. 40. Cf. și **analoghie** VEI, 16r; IEI, 26; AZ, 83v; APC, 46v, 108v; MIB, 310; BDL I, 226v; LIB, 2; AOS, 67; MFV I, 27v; CLV, 131r; AR 1829, 38; SPV, 127; CIRA, 63; LOA, 31; LO, 8, 12, 14, 15; MF I, 194r; SHI II, 41; forma este folosită pînă după 1850; *potrivire (analoghie)* FC, 12r, 31v; **analoghie (potrivire)** FC, 31v; **analoghie, analogie** GC I, 63v; StDR, 14; **analogie** AS, pf.; MN 1836, 2; DAH, 84; FL, 62; VVP, 7; CCB, 83, 85, 92, 96; KMA, 27; PMH, 95; PBM, 112; DFL, 45, 89; FMIL 1844, 242; FMIL 1847, 25; BCD, 276; pe la 1850 forma era frecventă.

ANAPEST s. (Versif.) EBG, 117r; GC I, 64r; SGR III, 16, 33; BZ, 57; PD, 54. (Cf. fr. *anapeste*, lat. *anapaestus*, gr. ἀνάπαιστος).

ANAPESTIC adj.; s. [vers] **anapesticesc** EBG, 118r, 121r; **anapestic** SGR III, 22, 33. (Cf. fr. *anapestique*, lat. *anapaesticus*, gr. ἀναπαιστικός).

ANASTROFĂ s. (Gram.) **anast[r]ofi** VOG, 130; **anastrofă** PD, 54. (Cf. gr. ἀναστροφή, fr. *anastrophe*).

ANATEMATIZA vb. **anatematisi** IPT, 154; DC III, 217r; DC IV, 54r, 138v; BDL I, 227r; **anatematisi** RIM, 267; **anatematiza** PBV, 19; BZ, 58; PD, 54. (Cf. fr. *anathematiser*, lat. *anathematizare*, gr. ἀναθεματίζω).

ANATOMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 147. Cf. și **anatimicesc** MFV I, 132r; PBV, 20; **anatomic** AR 1830, 357; MCL 1838, 90, 103; VVP, 7; IL 1840, 5; BDJE, 120; PMC I, IX; PBV, 20; INB 1859, 42; BZ, 58; AML, 151, 174.

ANATOMIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 147. Cf. și **1.** („disecția corpurilor; autopsie”) **anatomic** DC IV, 91v; BDL I, 227r; MCB,

163; CLV, 131v; AR 1829, 179; TIV, 167; KGO, 16; SMA, 52; VVP, 7; FMK, 9; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **anatomia** sau *deșirarea trupurilor* MIU, 66. **2.** („știința care studiază structura ființelor; structura unui organ sau a unei ființe”) **anatomie** GCA, 20, 94; CLV, 146v; PCP, 33; HFP, intr. 12, 47; CR 1829, 58; CIRA, 246; MCL 1838, 90; EP I, 40; FBE, 68v; CA 1847, 52; PMC I, IX; LS, 56; PBV, 20; BZ, 58; PD, 54. (Cf. ngr. ἀνατομή și ἀνατομία, lat. *anatomia*, it. *anatomia*, fr. *anatomie*, germ. *Anatomie*).

ANATOMIST s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 147. Cf. și **anatom** MCB, 159; MFV I, 27r; HFP, 91; AR 1837, 168; RB, 380; FMIL 1840, 269; PBV, 20; **anatomist** VVP, 7; MEN I, 187, 188; DIB, 185; BZ, 58; PD, 55. (Cf. ngr. ἀνατόμος, germ. *Anatom*, fr. *anatomiste*).

ANATOMIZĂ vb. **anatomisi** OC I, 47r; VVP, 7; **anatomy** FL, 48; **anatomiza** PMC I, VII; BZ, 58. (Cf. fr. *anatomiser*).

ANCORĂ vb. (Mar.) CR 1829, 30; GG, 46; RB, 330, 385; VVP, 8; GPG2, 70; BZ, 59. (Cf. lat. *ancorare*, it. *ancorare*).

ANCORAJ s. **ancraj** LOA, 14; CCB, 184 (<fr. *ancrage*).

ANCORARE s. VVP, 8; BZ, 59.

ANCORĂ s. (Mar.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. și **anghiră** CDA, 152; BDL I, 227v; FTM, 196; LB, 22; **anghiră** OC I, 18r; DC IV, 3v, 152r, 302v; GIA I, 74r; RDN, 8; AR 1829, 163, 219; AR 1830, 22, 213; GC I, 68r; SPV, XIX; FD I, 52; ROI2 VI, 16; forma continuă să fie frecventă pînă spre anul 1860; **anghira** (*pisica*) CDA, 55; **anghiră** SPBA, 65; NMP, 15; SPV, 103; **ángheră** GN, 45r; **angheră** AR 1837, 270, 311; **ancheră** AR 1837, 111; **anchiră** RB, nr. 1, 1; StDR, 15; **ancora** (*fierul*) CR 1829, 281; **ancora** (*racul*) CR 1829, 321; **ancora** (*racul de fier*) CR 1830, 421; **ancoră** VMG, 369; CR 1829, 213; AR 1829, 15; FTP IV, 146; BAR II, 176; ECS, 139; RB, nr. 27, 4; CCB, 181; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **ancoră** vezi *ánghiră* GC I, 71r; **anghiră** vezi *ancoră* PBV, 20. (Cf. gr. ἄγκυρα, germ. *Anker*, lat. *ancora*, it. *ancora*).

ANEXA vb. **anexa** GC I, 67r; RL, 277; Z 1856, nr. 18, 1; RF, 31; PD, 58; **anexa**, **anecta** BZ, 66. (Cf. fr. *annexer*).

ANEXARE s. **anexare** (*lipire*) Z 1856, nr. 18, 1; **anexare** D 1860, 191; CA 1861, 111.

ANEXAT adj. **anexat** SAS, 2; JA, 177; D 1858, 3; RF, 30; AsAL, 6; **anesat** BBS, 31.

ANEXĂ s. **anex** GC I, 67r; RO, 9; ROB, 26, 99; CPL, 2; VVP, 8; CCB, 103, 105, 147; BGO 1844, 48; ROB2, 558, 567, 589, 599; PBV, 20; PD, 58; **anes** BZ, 66; **anexă** ROI2 III, 8, 40; CIN, 464; BFO 1838, 37; AOD, 117; RL, 268; Z 1856, nr. 47, 1; **anexe** (*adaosuri*) GM 1854, 351. (<fr. *annexe*).

ANIMADVERSIUNE s. **animadversie** MR, 4; MDNU, 82; FL, 61; PD, 57; **animadversiune** BZ, 64, (Cf. lat. *animadversio*, fr. *animadversion*).

ANIMAL s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 147. Cf. și **animal** MIU, 97, 99; CB 1814, 76; TF, 64, 360; VPP, 163, 221; DO, 50; LPT, 51; PDP, 105v; MBV, 28; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **animală** VPP, 102, SGR I, 9; GLC, 90; AVP, 2; PBV, 20; **animariu** (*viețuitoare*) CDR, 94.

ANIMAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 147. Cf. și MPI, 217; TAA, 11; GC I, 67r; LOA, 88; pe la 1835 cuvântul era frecvent.

ANIMALIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 147. Cf. și FBE, 104r, 104v. (Cf. și germ. *animalisch*).

ANIMALITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și GC I, 67r; MEN I, 172, 242; DFL, 145; CFZ, 19, 89; BZ, 65; PD, 57.

ANIMALIZA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și GC I, 67r; BZ, 65; PD, 57. (Cf. fr. *animaliser*, germ. *animalisieren*).

ANIMALIZAȚIE s. **animalizație** GC I, 67r; PD, 57; **animalizațiune** BZ, 65. (<fr. *animalisation*).

ANIMAT adj., s. **însuflețit** SG, 25; DLG, 51; *ființe organice sau animate* DFL, 81; **animat** BP, VII; DFL, 97; ICI, 14; BEC, 104; **inimați de pasiune** PIC, 66. (Cf. fr. *animé*, ngr. *ἔμψυχος*).

ANORMAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și **anormal** BZ, 69; BEC, 141, 207; PD, 60; **nenormal** AML, 89; **abnormal** PD, 6. Cf. și ABNORM.

ANOST adj. **anost** OC I, 30v; **ánosto** OC I, 44v; **anost** DC III, 75v; DC IV, 230v; RN, 107r; EGR, XXVII; CEF, 38. (<ngr. *ἄνοστος*).

ANOTIMP s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și **vremi ale anului** VEI, 48r, 99r; PSG, 81r; MDWS, 359; CS 1820, 34; RB, 279; **vremile anului** DC IV, 98v; POS, 70, 72; **tipuri ale anului** CB 1808, 5; FBN, 26; DZ, 107; CB 1818, 1; AA, ft.; POS, 56;

timpurile anului CI 1821, 1; SPV, 71; **anu-timp** AR 1837, 391; **anutimp** FMIL 1847, 179; PBV, 21; **ano-timp** CA 1848, 5; GM 1854, 339; JA, 182; **anotimp** SHI, XIII; CN, f.t.; FMIL 1847, 123; GRR, 215; SCC II, 279; Z 1856, nr. 2, 3; BZ, 67; PAV, 7; PD, 59. (Cf. și germ. *Jahreszeit*).

ANTAGONISM s. **antagoniza** [m] SMA, 174; **antagonism** EOI, XVIII, 142; EPD, XLII, 104; MEN I, 157; NV, 32; StDR, 16; SSC, IX; SD 1855, 3; RL, 270; C, 4; PBV, 20, BZ, 69; PD, 60. (Cf. fr. *antagonisme*, lat. *antagonismus*, germ. *Antagonismus*).

ANTAGONIST s., adj. MFV II, 44v; SGR II, 149; SHI II, 212; AR 1839, 161; HMV I, 165; FMIL 1847, 157; NV, 32; CA 1851, 37; StDR, 16; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *antagoniste*, lat. *antagonista*, germ. *Antagonist*).

ANTECEDENT s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și **1.** („faptă, împlinire anterioară”) **antețidens** PFBM, 51r; **antecedent** GC I, 71r; NV, 32; CFZ, 36, 99; RL, 174; PD, 61; **antecedinte** sg. DFL, 26; BCD, 523; SMB I, 19; **antecedent** GRR, 15. **2.** (Gram.) **antecedint**, **antecedent**, **antecedend**, EGRM, 6r, 6v; **antecedent** EGR, 26; FGP, 43; GR, 23; GRN I, 79, 85; EP II, 47; PGR, 28, 83; StDR, 16. **3.** (Log.) **antețedent** VL, 15r; **antecedent** FMIL 1844, 285. (Cf. și lat. *antecedens*).

ANTECEDENȚĂ s. **antecedință** DFL, 9, 176; BZ, 70. (<fr. *antécédence*).

ANTECESOR s. **antețesor** VIC, 12r, 42v, 47r, 146v, 162r; GIA I, 53v; GIA II, 35r, 41v; MIU, 407; KIT, 237, 331; **antețăsor** LVH, 39v; **antecesor** GC I, 71r; SHI I, 37; GLC, XVII; CA 1857, 9; BZ, 71; CA 1860, 1; PD, 61; **anticesor** AMIM, VI. (Cf. lat. *antecessor*, germ. *Antezessor*, it. *antecessore*).

ANTEPENULTIM adj. [accentul] **cel înaintea celui de lângă cel de pe urmă** EBG, 17r; **prepenultima** [silabă] SGR III, 6; [silaba] **antepenultimă** GC VI, 145r; GRN I, 40; EP II, 4; IGE, 310; NV, 33; PD, 62; **antepenultim** GC I, 71r, 280v; BZ, 72; **andipenultim** PBM, VII, 210; **antipenultim** PBM, XL. (<lat. *antepenultimus*).

ANTERIOR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și SHI II, 83, 110; CGF, 53, 85; DFL, 43, 128; CFZ, 23, 172; GCB II, 187; RL, 375; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. și lat. *anterior*).

ANTERIORITATE s. NV, 33; CFZ, 129; BZ, 73; PD, 62. (<fr. *antériorité*).

ANTIDOT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 148. Cf. și **andidotón** OC I, 26r; **andifarmaco** SC IV, 255r, 261r; **antidot** BDL I, 228v; FTM, 206; MFV I, 15r, 86r; TAA, 34; FMIL 1840, 312; FMIL 1847, 147; BDJE, 52; PBV, 20; BZ, 76; AML, 138; **antifarmac** CR 1829, 249; GC I, 71r; PBV, 21; BZ, 76. (Cf. ngr. ἀντίδοτον și ἀντιφάρμακον, lat. *antidotum* și *antipharmacum*, germ. *Antidot*, fr. *antipharmaque* și *contrepoison*).

ANTIPOD s. (Geogr.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 149. Cf. și **antípodes** VEI, 44r; MTT, 265r; **antipodes** RIM, 67, 158; BD I, 45; **antipode** sg. GSP II, 65; **antipod** VEI, 44r; BDL I, 229r; GC I, 71r; VVP, 8; PBV, 21; BZ, 79; PD, 68; **antipus** VEI, 44r; **cei din împotriva picioarelor noastre** FC, 23r; (fig.) **andípodi** pl. DC III, 47r; **antipodés** HFP, 121; **antipod** *al rezonului* MPG, 22.

ANTONOMAZĂ s. (Ret.) **antonomásie** RIM, 179; **antonomas** VVP, 8; PBV, 21; **antonomasie** NV, 41; BZ, 81; **antonomază** PD, 69. (Cf. gr. ἀντονομασία, lat. *antonomasia*, it. *antonomasia*, fr. *antonomase*).

ANTROPOLOGIC adj. **antropologic** MPI, 103; **antropologhicesc** MF I, 79v; **antropologic** RIP I, 2; DFL, 157, 194; TR 1855, 84; BZ, 83. (Cf. fr. *anthropologique*, germ. *anthropologisch*).

ANTROPOLOGIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 149. Cf. și **antropologhie** MPI, 21; MF I, 79r; CFZ, 12; **antropológhie** MPI, 218; **antropologie** GC I, 71r; RB, 255; EOI, XXIV; BIP, 229; BZ, 83; PD, 69.

ANUAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 149. Cf. și **preste an** NID I, 68r; NID II, 103r; **anual** VPB, 10; CR 1829, 24; GC I, 63v; SHI I, XV; SHI II, 108, 208; VVP, 8; FMIL 1840, 404; CD, 8; pe la 1840 forma era folosită frecvent; **anual** CR 1829, 112; BAR II, 219; **anal** GC I, 63v; BAR II, 27; BZ, 66; **anariu** BZ, 66. (Cf. și lat. *annalis* și *annarius*).

ANUAR s. **anuar** MN 1836, 11; PBV, 21; PD, 59; **anuariu** VVP, 8; BZ, 67. (<fr. *annuaire*).

ANULAR adj. **anularic** DZ, 107; **anular** CC, 34; **anulariu** BZ, 67. (Cf. lat. *anularius* și *anularis*, fr. *annulaire*).

ANXIETATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 149. Cf. și GC I, 71v; NV, 30; CA 1855, 147; INB 1857, 2; D 1858, 6; BZ, 83; CA

1860, 120; AML, 164; PD, 58.

APARENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **părut** BLM, 141, 158; TD II, 169; HFP, intr. 7, 258; AR 1830, 73; CIRA, 145, 342; BFI, 12; MF I, 51r; MF III, 125v, 126r; FL, 11; SMR I, 2; CGF, 49; **cu părere sau părut** BLM, 162 **aparut** SIT, 249; **la părere** CA 1855, 57; **în vedere** PET, 94; **părelnic** POC, 1r, 16v; **aparinte** sg. DFL, 22, 67, 150; DCB V, 169; BZ, 90; **aparint** SMB I, 73, 150; GCB II, 188; BEC, 266; **aparent** CFZ, 118, 177; T 1856, nr. 1, 4; PD, 75.

APARENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **aparință** DFL, 153; BDJE, 11; SIT, 158; LS, 127; SCC I, 60, 133, 175; ICI, 32; CFZ, 17; DILB II, 206; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **aparență** FMIL 1847, 143; SIT, 91, 138, 230; CA 1854, 135; CFZ, 101, 131, 172; CA 1855, 150, 152, 154; LIT, 239; R 1857, nr. 2, 1; PBV, 21; R 1858, 207; CA 1861, 81; **aparență**, **aparință** PD, 76; **aparenție** SCC I, 6; GM 1854, 307. (Cf. și lat. *apparentia*).

APARIȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **aparițiune** DFL, 183bis; DILB I, 190; AVP, 2; INB 1859, 21; **apariție** PLB, 25; PD, 76; **apariție (înfățișare)** CA 1854, 7; **aparițiune** BZ, 90.

APATIC adj. DL, 361; SIT, 132, 297; NV, 41; BZ, 85; PD, 70. (<fr. *apathique*).

APATIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și GC I, 71v; AR 1834, 144; PDT, pf. 13; VVP, 8; FMIL 1844, 400; MEN I, 136, 160; DFL, 26; FMIL 1847, 84, 132, 182; SIT, 312; BG, XVI; NV, 41; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

APEDUCT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **apeaduse (cișmele)** IRV, 28r; **apedusuri** IRV, 176r; **drumuri apă-ducătoare** AR 1837, 37; **puntea de piatră apă-ducătoare** AR 1837, 199; **apăduc** GC I, 80r; CA 1853, 78; GM 1854, 340; CEG, 35; **apeduct** MID I, 20; TR 1854, 2; **acueduc**, **acheduc** NV, 17; **apaduceri** StFE, 43; **acueduct** PAD, 178; **apăduct** BCD, 280, 281; **apaduc** DILB III, 214; GCB II, 187; **apaduct**, **apaduc** BZ, 84; **apeduc** PD, 70.

APERCEPȚIE s. (Filoz.) **apercepciune** DFL, 32; **apertepciune** DFL, 34; **apercepție** NV, 42; CFZ, 40; PD, 71; **apercepciune** BZ, 85. (<fr. *aperception*).

APETITIV adj. KFL, 60; CFZ, 70; BZ, 91. (<fr. *appétitif*).

APLICA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **1.** („a pune în practică; a întrebuința; a pune o știință în serviciul alteia; a raporta la, a potrivi”) **aplicăului** AIC, 85; CMB, 3; MR, 14; MIM, 22; **aplicui** ROI2 VIII, 3; **aplicarisi** BFO 1833, 198; CPI, 2, 58; ROI2 III, 78, 101; BFO 1840, 23, 109; AOD, 28; **apleca** IO, 10; TD II, 72; EGRM, 44v; CR 1829, 80, 99; CR 1830, 99; MN 1836, 72; VDA, 9; FMIL 1847, 18, 49, 82, 117; BDC, 7, 30; GRR, 218; CA 1854, 83; **aplecarisi** BFO 1843, 185; AOD, 49; **aplica** BPN II, 231; HFP, 65, 166, 167; AR 1831, 201; AR 1832, 117; SGM, 16; LOA, 72, 81, 84, 97; RSM, 34r; MN 1836, 60; AsM, 13; AR 1837, 295; pe la 1835 forma era frecventă. **2.** („a pune un lucru peste altul, făcându-l să se lipească; a atașa”) **aplicui** AEG, 28v; **apleca** CD, 11; **aplica** NV, 45; MGP, 36, 82; RMS, 131; DILB I, 190; GCB II, 188; R 1857, nr. 23, 4; PD, 78. **3.** („a se dedica, a se consacra; a se îndeletnici”) **aplica** IO, 58; PIA, 28; BDJE, 17; NV, 45; StDR, 19; CFZ, 10, 111; DILB I, 190; GCB II, 188; PD, 78.

APLICABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **aplicabile** sg. IO, 58; **aplicabil** SMR II, 31; FMIL 1844, 35; MEN II, 298; BIP, 49; CPO, 101; PD, 78. (Cf. și lat. *applicabilis*, it. *applicabile*).

APLICARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **1.** („punere în practică, întrebuințare”) **aplecare** TD II, 72; MF I, 26r; CDR, 79; **aplicare** SGR II, 147; BPA, 71; MEN I, 131; DFL, 5, 6, 15; VN, 20; CA 1847, 3; BIP, 18; PMC II, 8; BCD, 90; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **aplicarisire** AOD, 126. **2.** („aptitudine, talent, înclinație”) **aplecare** BIP, 18; **aplicare, aplecare** AML, 162.

APLICAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 150. Cf. și **1.** („aptitudine, talent, înclinație”) **aplecăciune** IO, 58, 82; MPI, 14; BR 1821, 44; **aplicație** IO, 58; OMT, 35. **2.** („punere în practică, întrebuințare”) **aplicație** MR, 9; BD I, 50; CR 1829, 212; CR 1830, 91, 201; AR 1830, 182; LOA, 72, 78, 81, 118; BFO 1833, 185; CPI, pf. 2, 2, anexă 2; RSM, 11r, 30r; AR 1835, 31; TGA, 3; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **aplecăciune** DFL, 24, 37, 70; StFE, 126; BCD, 398; **aplecăciune** BCD, 7, 373, 374, 553; IGR, 186, 202; **aplicațiune** BZ, 91; **aplicațiune** PTP, 92.

APLOMB s. („verticalitate a unei linii; fig.”) **aplumb** NV, 42; GCB II, 188; **aplomb** DCB IV, 38; **aplomb, aplumb** PD, 11. (<fr. *aplomb*).

APOCOPĂ s. (Gram.) **apocopi** EBG, 106r; **apocopă** GC I, 75v; BZ, 87; PD, 72. (Cf. ngr. ἀποκοπή, fr. *apocope*, lat. *apocopa*).

APOCRIF adj. **apocrif** BDL I, 231r; BD I, 50; GC I, 75v; SCC I, 106; AVP, 2; BZ, 87; PD, 72; **apocrifă** (*neadevărată*) AR 1832, 86; **apocrif**, **apocrific** GLC, 51. (Cf. lat. *apocryphus*, fr. *apocryphe*, germ. *apokryph* și *apokryphisch*).

APODICTIC adj. MF II, 54r; MF III, 124v, 125r; VL, 16r, 51r, 63r, 83r; DFL, 175; StDR, 19; CFZ, 52, 53; BZ, 87. (Cf. germ. *apodiktisch*, fr. *apodictique*).

APODOZĂ s. (Gram., Ret.) **pe urmă punere** EBG, 22r; **apódosis** DO, 33; *parte subsecventă*, **apódosis** CGR, 150; **apodos** GRN II, 113; BG, 207; **apodoză** BZ, 87. (Cf. gr. ἀπόδοσις, lat. *apodosis*, fr. *apodose*).

APOFTEGMĂ s. **apoftegmă** BDL I, 232r; AVP, 2; PD, 72; **apoftegmile** (*zicerile*) MFV I, 141v; **apoftegme sau sentențe** HFP, 20; **apóftegmă** GC I, 75r. (Cf. gr. ἀπόφθεγμα, fr. *apophtegme*).

APOLOGETIC adj. **apologhicesc** HFP, 119; **apologetic** GC I, 75r; BZ, 87. (Cf. gr. ἀπολογητικός, fr. *apologétique*).

APORETIC adj. [filozofi] *scheptici, carii [...]* și **aporetici** *să numesc* HFP, 43; **aporetic** BZ, 88. (Cf. ngr. ἀπορητικῶς, fr. *aporetique*).

APORIE s. („îndoială, nesiguranță”) **aporie** DC II, 103v; DC IV, 92v; RIM, 115; BZ, 88; PD, 73; *nedomirire (aporie)* FC, 14r; **apórie** RIM, 267. (Cf. gr. ἀπορία, fr. *aporie*).

APORISI vb. („a se îndoii; a ezita”) DC IV, 135v. (<gr. ἀπορῶ).

APORTA vb. **apurta** CV, 38; **aporta** RB, nr. 27, 4; BZ, 92; INB 1859, 172. (<fr. *apporter*).

APOSTROFA vb. **1.** (Punct.) **apostrofi** MCRV, apend.; MIR, 313; VG, 23; **apostrofa** VVP, 9; EP II, 43; CGR, 174; RIT, 11. **2.** („a admonesta”) **apostrofa** FMIL 1847, 234; AF, 167; NV, 43; SCC I, 135; LIT, 68; C, 178; PBV, 22; BZ, 89. **3.** (Ret.) **apostrofa** BZ, 89; PD, 74. (Cf. lat. *apostrophare*, fr. *apostropher*, germ. *apostrophieren*).

APOSTROFĂ s. **1.** (Ret., Gram.) **apostrófi**, *adecă întoarcere* RIM, 222; **apostrofă** GC I, 75r; MCR, 185; NV, 43; PTP, 50, 85; **apostrof** GRR, 101, 118; *în vorbire substantivul să ia în trei fe-*

luri, adică în subiect, în apostrof și în complinire EGRM, 28v; [substantivul] *este în apostrofă când va fi persoana sau lucru către care îndreptăm cuvântul* EGR, 74, cf. și 162. **2.** („admonestare”) **apostrofă** BDJE, 102; NV, 43; SCC II, 196; SMB I, 165; DIB, 284, 476; PBV, 22; BZ, 89. (Cf. gr. ἀποστροφή, fr. *apostrophe*, lat. *apostropha*).

APOTEOZA vb. NV, 44; BZ, 89; PD, 75. (<fr. *apothéoser*).

APOTEOZARE s. **apoteosirea** sau **îndumnezeirea** IRV, 10v.

APOTEOZĂ s. **apoteosis**, **apoteoză**, GC I, 75r; **apoteoză** CMR, 117; RB, nr. 16, 1; MEN II, 284; NV, 43; BZ, 89; PD, 75; **apoteoz** RL, 432; LIT, 403; CA 1860, 105. (Cf. ngr. ἀποθέωσις, fr. *apothéose*, lat. *apotheosis*).

APRIORI adv. **a priori** HFP, 68; PET, 8, 41; BZ, 95; *maiînainte (a priori)* C, 161; **apriori** PD, 80. (Cf. lat. *a priori*, fr. *à priori*, germ. *a priori*).

APROFUNDA vb. **aprofunda** MPM, IV; DFL, 6; NV, 45; GRR, 246; SCC II, 378; ICI, 132; GCB II, 188; CEF, 171; C, 3; BZ, 93; PD, 79; **aprofonda** LS, 63, 127; BCI, 135. (<fr. *approfondir*).

APROPO adv., s. **a propo** IO, 60; NZ, 67v; MGD, 25r; GC I, 84r; **apropro** MFE, 10; MPG, 26; MBG, 15; FGB, 12; KMP, 106, 139; AFN, 12; FMIL 1840, 380; FMIL 1847, 183; SIT, 47; NC, 6; RL, 51, 88; ASLI, 152; PD, 80; **apropos** StDR, 20; RL, 191; APS, 24; **a propos**, BZ, 95; **apropozit** SIT, 38; **apropozito** T 1856, nr. 3, 2; SMB I, 11, 71, 133; BC, 85; GCB II, 188. (Cf. fr. *à propos*, it. *a proposito*).

APROPRIA vb. **apropria** PV, 79, 84; GC V, 270r; DFL, 58; NV, 46; BCD, 273; R 1858, 207; BZ, 93; PD, 80; **propria** BD II, 255; **asăui**, **alsăui** BZ, 38, 124. (Cf. lat. *appropriare*, fr. *appropriier*).

APROVIZIONA vb. **provizionă** SIC, 50; GG, 24; AIR III, 118; RB, 307; AMIM, 118; PMC II, 32; TR 1854, 103; R 1857, nr. 1, 3; PD, 530; **proviziuna** WAM, 74; TR 1854, 3; **proviza**, **provizionă**, **aprovizionă** GC II, 35r, cf. și I, 83v, V, 261v; **aprovizionă** BGO 1844, 163; NV, 46; SSC, 103; SCC II, 1; CA 1854, 74; CA 1855, 119; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 13, 4; LIT, 119; BZ, 93; PD, 80; **amerinda** VVP, 6; **aprovianta** CA 1856, 86; CA 1858, 85. (<fr. *approvisionner*; cf. și *provision*).

APROVIZIONARE s. **aprovizionare** (*îndestulare*) AR 1832, 138; **aprovizionare** MN 1836, 6; BGO 1840, 182; BPA, 22, 23; BIP, 77; GM 1852, 40; SSC, 103; Z 1856, nr. 5, 4; LIT, 31; JA, 124; BZ, 93; RIT, 19; D 1859, an. II, 3; **amerindare** VVP, 6; **provizionare** AMIM, 237; **aproviantare** CA 1851, 54; CA 1861, 116; **profiantare** TR 1854, 103.

APROXIMA vb. **aproxima** GC I, 84r; NV, 46; BZ, 94; **aprosima** NV, 46; BZ, 93. (Cf. fr. *approximer*, lat. *approximare*, it. *aprossimare*).

APT adj. DFL, 11, 27; BG, VII; NV, 46; BZ, 96; PD, 81. (Cf. fr. *apte*, lat. *aptus*).

ARABESC, -Ă s., adj. **1.** (Pict., Arhit.) **arabesc** AR 1830, 25; CR 1830, 385; LMS, 29; CA 1853, 74; BZ, 97; PD, 81; **arabesc**, **arabic** NV, 47; **arabescă** PBV, 25; **arabescuri** VDA, 13; SHI II, 122; FGGN, 113; SCC I, 244; BC, 89; PD, 81; **arabicuri** NV, 47; **arabesce** CA 1851, 117; StDR, 20; CA 1857, 67; NPT, 325; **arabesche** PBV, 25. **2.** („arab, privitor la arabi”) **arabesc** SIU, 19r; MCL 1838, 146; VVP, 9; PD, 81. (Cf. fr. *arabesque*, it. *arabesco*, germ. *Arabeske*).

ARABIC adj. **aravicesc** SAT, XI, 127; VIC, 135v, 174r; SEC, 224; MVV, 77; CB 1816, 48; BPN II, 320; SIU, 51v, 57r, 66r; NZ, 58r; DGR, 66; PDT, 87; **arabicesc** MIU, 64; PA, 7; CME, 6; CMG, 2; CML, 5; MVV, 77; CB 1814, 164; GSP II, 21; BVM, 45; BR 1829 I, 29; GC I, 61v; MF I, 42v, 43r; AR 1837, 6; FMIL 1840, 197; GLC, 7, 81; **aravic** AR 1829, 141; **arabic** SIC, 87; RSM, 9r; AIR I, 184; AR 1837, 182, 210; SHI II, 93, 95; RB, nr. 28, 1, 210; VVP, 9; StIN, 86; FMIL 1844, 160; NV, 47; BG, 53; SCC I, 244; BZ, 97; PD, 81. (Cf. gr. ἀραβικός, lat. *arabicus*, germ. *arabisch*, fr. *arabique*).

ARANJA vb. **aranjui** AsM, 132; **aranja** FAM, 11; SCC II, 175; AML, 18; **arangea** BZ, 112; PD, 89; **aranjea** PBV, 25. (<fr. (*s'*) *arranger*).

ARANJARE s. **arangeare** BZ, 112; INB 1859, 43; **aranjeare** PBV, 25.

ARBITRA vb. BZ, 99, PD, 82. (<fr. *arbitrer*).

ARBITRAJ s. (Fin., Jur.) **arbitraj** FAE, 105; **arbitragiu** NV, 47; RL, 4; Z 1856, nr. 7, 4; VO 1857, 14; BZ, 98; BEC, 93; PD, 81. (<fr. *arbitrage*).

ARBITRAL adj. („hotărît de arbitri”) GC I, 101r; CPI, 230; NV, 47; BZ, 99; PD, 82. (Cf. fr. *arbitral*, lat. *arbitralis*).

ARBITRAR adj., adv., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 152. Cf. și **1.** („întîmplător; discreționar”) **arbitrariu** IO, 21; LOA, 81; MF III, 49r; SHI II, 207; MID I, 82; FMIL 1847, 127; SIT, 254; CDR, III; CA 1850, 65; RMS, 6; TR 1854, 5; LIT, 269; C, 18; R 1857, nr. 4, 1; GCB II, 188; BEC, 2, 26, 81; BZ, 99; D 1860, 86; 285, 389; **arbitrar** GC I, 101r; DL, 6; DFL, 6; MID I, 119; SIT, 273; CGR, 6; KDP, 45; BCD, 13, 249; CCP, 31; RBM, 100; SSC, 33, 109; KOS, XXIV; CA 1853, 73; RL, 255, 297; Z 1856, nr. 3, 3; LIT, 6; NPT, 289; PBV, 25; PD, 82; **arbitrar** (*sama-volnic*) CIRA, 315. **2.** („care se hotărăște prin arbitri”) **arbitrar** Z 1856, nr. 7, 4; BEC, 94. (Cf. și lat. *arbitrarius*).

ARBITRARIETATE s. **arbitraritate** SHI II, 45, 105; SSC, X, 81, 115; **arbitrarietate** RL, 382.

ARBITRAȚIE s. **arbitrație** GC I, 101r; **arbitrațiune** BZ, 99. (<fr. *arbitration*).

ARBITRU s., adj. **1.** (Jur.) DAP, 14; CLV, 131v; TPE, 21v; SIC, 80; CPI, 143, 230, anexă 2; AOD, 168, 297, 323; FMIL 1847, 76; NV, 47; BCD, 599; StDR, 20; TR 1854, 2; DILB I, 190; BEC, 93, 441; BZ, 99; PD, 82. **2.** („stăpîn; orînduitor”) DTN, 29; NV, 47; LS, 146; BC, 13; LIT, 30, 102, 302, 315, 330; AVP, 2; R 1857, nr. 1, 3; NPT, 291; BZ, 99; PD, 82. (Cf. fr. *arbitre*, lat. *arbiter*).

ARBITRU s. **1.** („voință proprie, bun plac”) **arbitru** CLV, 131v; NV, 47; BZ, 99; *liberul arbitru* RMS, 19; CA 1858, 45; **arbitriu** DFL, 165; PBV, 25; BZ, 99; *liberul arbitriu* CFZ, 40, 67. **2.** (jur.) **arbitrium** CPI, 230, anexă 2. (Cf. fr. *arbitre*, lat. *arbitrium*).

ARCADĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 152. Cf. și (Arhit.) SPBA, 40, 82; CR 1830, 167; GC I, 92v; HAN, 7; AR 1837, 192, 380; RB, nr. 2, 1; PCI, 43; NV, 48; StDR, 22; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

ARCAN s., adj. **1.** (Chim., Med.) **arcan** sau *învățătură împotriva călbezii oilor* AC, 1., cf. și 2; **arcan** FDB, 67; HVM II, 255; NV, 48; PD, 87; *leacuri arcane* (*ascunse*) HVM II, 28; **arcane** (remezii secrete) INB 1859, 165. **2.** („secret”) **arcanum** MIU, 417; **arcan** NV, 48; StDR, 22; BZ, 100; PD, 87; **arcan** (*lucru tainic*) MCL 1839, 503; **arcane** (*secreturi*) SMR I, 10; (Cf. lat. *ar-*

canum, fr. *arcanes*, germ. *Arkanum*).

ARENDA vb. **arîndui** CL II, 319, 334; **arînda** BDL I, 247r; **arendui** ME, 355; GC I, 84v; BGO 1840, 8, 141, 404; ROB2, 593, 607; SIT, 194; BCD, 142; PBV, 26; **orîndălui** DAP, 65; SCS, 11; ROI2 III, 71; **orînda** ROI2 III, 71; **împosesui** BFO 1843, 278; Prop, 121; LMA, 3; **arenda** BCD, 339; PBV, 26; BZ, 105; D 1860, 85.

ARENDARE s. *năimeala sau orîndăluirea* DAP, 57; **orîndăluire**, *darea cu orîndă* SCS, 11; **orîndăluire** CPI, anexă 7; ROI 2 III, 71, 95; **împosesiere** BFO 1838, 72; **împosesuire** BFO 1843, 2; JA, 34; **împosesuire (arîndare)** JA, 33; **arenduire** RB, 153; BGO 1840, 34; BGO 1844, 32; Prop, 121; ROB2, 593, 605, 607, 664, 665; **arendăluire** IFM, 29; **arendare** BZ, 105, 113.

ARENDAȘ s. *Vezi Împrumut. I*, p. 128. Cf. și **arîndator** AIC, 17; **arendator** AIC, 25; BR 1821, 92; NPC, 14, 114; GT 1838, 7; PDT, 76; FMIL 1847, 95; SIM, 121; BCD, 339; SSC, 81; SCC II, 380; TR 1854, 96; BZ, 105; **arîndător**, **arîndator**, **arîndător** OPB, 67; **arîndator** CMI, 1; CL II, 319, 325; **neiemitor sau arîndător** PA, 82; **arendător** FDB, 33; BR 1821, 100; SPT, 53; **orîndar** LVH, 78v; **orîndator** APC, 226v; DAP, 57; **orîndător** SCS, 11; CCI, 25; **arîndaș** OPB, 67; FLG, 19; LB, 29; **arendăș** RA, 59; LC, 23; BPN II, 193; TSVM, 6, 82; CR 1829, 19; FTP I, 88; ROB, 97; AIR II, 109; RB, nr. 29, 4, nr. 30, 4; BGO 1840, 51; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **posesor** CPI, 187; ROI2 III, 27; JVA, 23; **împosesuitor** BFO 1843, 276; **arendar (posesor)** ICG, 66; **arendar** Prop, 121; IFM, 5; FMIL 1847, 97; JA, 68; **arîndar** JA, 33; **arendator**, **arendar**, **orîndar** StDR, 21; **năimitor** DAP, 63; **arînduitor** FMIL 1844, 124. (Cf. lat. *arendator*, germ. *Arendator*, magh. *árendás*, fr. *possesseur*).

ARENDĂ s. *Vezi Împrumut. I*, p. 128. Cf. și **arîndă** AIC, 16, 25; TD II, 177; CL II, 317; FLG, 10; RA, 59, 60; BDL I, 247r; UT, 11, 24, 25; MIM, 13, 46; LA, 58v; LB, 29; **neiemuri (arînzei)** PA, 81; **orîndă** DAP, 59; SCS, 11; SIU, 41v; AR 1830, 208; **arendă** LC, 22; TSI, 23; TSVM, 82; LOA, 43; AIR I, 107; AR 1837, 140; RB, nr. 34, 4, 399; BGO 1840, 8, 25; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **posesie (orîndatorie)** CPI, 185; **posesie sau orîndatorie** CPI, 186; **posesie** BFO 1838, 10; IVA, 23; **năiem (arendă)** NPC, 14. (Cf. lat. *arenda* și *arendatoria*, magh. *árenda*,

germ. *Arende*, rus. аренда, fr. *possession*).

AREOPAG s. (Antic. gr.) **ariopag** GN, 232v; GCA II, 23r; RIM, 96, 285; CB 1806, XXXVII; PIU I, 223; **ariopagos** AVP, 3; **areopagus** MIU, XX; **areopag** RIM, 96; MIU, 197; SIU, 95v; BPN I, 40, 104; BD I, 59; VMG, 263; RDS, 50v; GC I, 84v; RB, nr. 7, 1; StDR, 21; CA 1854, XXVIII; RL, 303; BZ, 105; PD, 83; **areopagiu** MEN II, 218; NV, 48; SD 1855, 1. (Cf. gr. ἄρειος πάγος, lat. *areopagus*, germ. *Areopag*, fr. *aréopage*).

AREST s. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. și **arește** PFBM, 28v; **arești** sg. IIE, 13; CP II, 11, 12, 126; **areșt** CP II, 9, 27; CL I, 22; **ariște** UB, 10; LVH, 62r; CMS, 3; RPL, 15; RSL, 2; UT, 28; **aristă** DOA, 16; **ariștă** LB, 31; **arășt** CP II, 11; **arest** CP II, 11; CL II, 405; CB 1815, 39; FTM, 66, 79; BDL I, 237v; BD I, 60; CR 1831, 4; GC II, 197r; CIRA, 108; BFO 1833, 2; BAR II, 119; RSM, 35r; AIR I, 138; pe la 1835 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *arrestum*, germ. *Arrest*, rus. аспект, magh. *aristom*, it. *arresto*, fr. *arrêt*).

ARESTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. și **areștui** CP II, 119, 187; **areștiui** CP II, 120; **arestui** BDL I, 237v; GC I, 86r; SIC, 47; CIRA, 108; KUB, 39; AR 1837, 11; ROI2 VIII, 12; MCL 1838, 135; BFO 1838, 97; VVP, 10; MCL 1839, 481; AFH, 35; PIA, V; CA 1851, 60; StDR, 21; PCI, 47; CCP, 88; CPO, 17; PBV, 26; **areștelui** CP II, 120; **arestelui** IRV, 31r; **aresta** CV, 37; VAA, 61; HAN, 81; BGO 1840, 131; CR 1842, 340; MID I, 191, 192; DFL, 158; NV, 400; LS, 119; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *arrestare*, it. *arrestare*, germ. *arretieren*, fr. *arrêter*).

ARESTARE s. **areștiuire** CP II, 187; **arestuire** BDL I, 237v; GC I, 86r; CIRA, 131; BFO 1833, 2; ROI2 III, 128, VIII, 22; AR 1837, 13, 36; RB, 231; forma este folosită pînă la 1860; **arestuire**, **arestare** StDR, 21; **arestare** BD I, 60; SCC I, 299; RL, 43; PBV, 26; BZ, 113; BEC, 289.

ARESTAT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 129. Cf. și **arestant** RA, 18; BDL I, 237v; LB, 29; CR 1830, 294, 435; AR 1830, 83; LOA, 7, 26, 40, 63, 64; BFO 1833, 68; MCR, 37; ROI2 III, 128; RB, 310; MCL 1838, 93, 136; VVP, 10; MCL 1839, 486, 635; BGO 1840, 2, 182; CCB, 12; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **areștant** ROI2 III, 128; **arestuit** AR 1830, 371; KUB, 41; AR 1837, 13; MEN I, 60; CA 1855, 52; **arestat** VAA, 5; MEN I, 59; EV, X. (Cf. germ. *Arrestant* și *Arrestat*, magh. *arrés-*

tans, rus. арестант).

ARESTAȚIE s. **arestație** AR 1833, 3; AR 1837, 249, 273; PBV, 26; PD, 89; **arestanție** AR 1837, 265; **arestațiune** LS, 110; **arestațiune** BZ, 113. (Cf. lat. *arrestatio*, fr. *arrestation*).

ARGONAUT s. **1.** (Mit.) **argonafți** pl. OC II, 56r; DC I, 130r, 167r; DC II, 103r; DIP, 21v; **argonavți** DC II, 94r; FNC, 96r; SHI I, 8; SHI II, 28; **argonafte** NIU, 116v; FTP I, 134; **argonafți** PIU I, 226; **argonaute** FTU, 23r; SIU, 80r, 81v; CMR, 90, 93; **argonauți** OF, 7; MIU, XVIII, 201; CMR, 93; GLC, 37; StDR, 20; PD, 83; **argonot** GC I, 92r; **argonaut** BZ, 107. **2.** (Zool.) **argonauta** pl. CIN, 220; **argonauți** BMN I, 57; BIN, 443; INB 1859, 82; **argonaute** BIN, 448. (Cf. gr. ἀργοναύτης, lat. *argonauta*, fr. *argonaute*).

ARHIDUCE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. și **arhipovățuitor** FJ, 1; IAG, 1; **arhi-povățuitor** IIE, 1; RPT, 1; CMS, 1; **arhiepo-vățuitor** CMP, 1; **arhiduc** MDWS, 392; CV, 15; MIU, V; BDL I, 244v; AR 1829, 245; AR 1830, 370; CR 1830, 163; MN 1836, 96; **arhiducă** MDWS, 392; PDT, ded.; CR 1829, 34; BR 1829 I, 45; AR 1830, 55; CR 1830, 413; CIRA, 397; AIR II, 10, 275; AR 1837, 5; RB, nr. 3, 1, nr. 18, 3, nr. 33, 2, 285; FL, 3, 77; GT 1838, 6; VVP, 11; CN, 23; CA 1853, XLIII; PBV, 29; **arhi-ducă** AIR I, 215; **arhidux** FLG, 6; CC, 39; GIC, 91; PIU III, 99, 120; SR16; **arhiduce** WAM, 85; PD, 84; **arhi-duce** BZ, 101. (Cf. gr. ἀρχιδούξ, lat. *archidux*, fr. *archiduc*, it. *arciduca*).

ARHIDUCESĂ s. **arhiducesă**, **arhiduceasă** BDL I, 244v; **arhiduceasă** VVP, 11; **arhiducesă** AIR II, 188; RB, nr. 3, 1, 285; FL, 91; Z 1856, nr. 17, 3; **arhi-ducesă** BZ, 101; **arhidúchisă** OFR, 11; **arhiduchesă** GIC, 46; CR 1831, 55; AR 1837, 5. (Cf. fr. *archiduchesse*, it. *arciduchessa*, gr. ἀρχιδούκισσα).

ARHISTRATEG s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. și **arhistrátig** ZFV II, 97v; JNA, 96; FNB II, 191; NZ, 54v; **arhistratig** NID I, 27r, 92r; MIR, 25, 110; MIB, 19; CSM, 14, 100, 188; TSVM, 16; OFR, 45; CIRA, 422; GC I, 98v; MCL 1839, 219; CA 1854, XXXVI. (<gr. ἀρχιστράτηγος).

ARHITECT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. și **arhitecton** FIT II, 120v; DAB, 121r; MFV I, 94r; MCB, 143; GIC, 15; GAT, 39; MPE, 12, 28; SHI I, 6; BGO 1840, 76, 179; BGO 1844, 5; D 1859, 215; **arhitectón** APC, 138v; **arhitecton**, **arșitecton**, **arhi-**

tect, arșitect GC I, 98v, 99r; **arșitecton** FTP II, 187; **arhitector** BD I, 58; FTP IV, 111; ROB, 84; CIRA, 197; BFO 1833, 218; LO, 4; BGO 1840, 103; BMN I, 63; PBV, 29; INB 1859, 57; **arhitect** PSG, 43v; CP II, 103; IRF, 26; SIU, 27r, 68r; BDL I, 245v; MFV I, 35r; IRV, 125; MG I, 44; VMG, 8; HPP, pf. 12; CR 1829, 100, 148, 232; AR 1829, 35; CR 1830, 39, 427; AR 1830, 83, 96; VA, 282; MRC, 232; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **arșitect** R 1858, 2; PTP, 39; **arhi-tect** BZ, 102. (Cf. gr. ἀρχιτέκτων, lat. *architectus* și *architector*, germ. *Architekt*, fr. *architecte*).

ARHITECTONIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. și **arhitectonicesc** BD I, 58; MFV, 16r; GIC, 15, 42; ROI2 III, 119; **arhitectonesc, arhitectonicesc** GC I, 101r; **arhitectonic** GC I, 98v; RSM, 42r; MN 1836, 41; VDA, 6; SHI II, 6; CIN, 379; FL, 19; VVP, 11; StIN, 6; CD, VI, 101; FMIL 1847, 193; KFL, 102; CGR, 131; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **arhitectoresc** PBV, 29; **arhi-tectonic** BZ, 102. (Cf. gr. ἀρχιτεκτονικός, lat. *architectonicus*, fr. *architectonique*, germ. *architektonisch*).

ARHITECTURĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. și **arhitectonică** WGT, 60v; BDL I, 245r; **architectónie** SPBA, 12; MII, 25; GIA I, 94r; DAB, 19r; BD I, 58; GC I, 101r; VVP, 11; PBV, 29; **arșitectonie** GC VIII, 4v; **arhitectură** BDL, 245v; AEG, 20v; SIU, 14r, 28v; LIB, 4; SPBA, 92; TGm2, 31r; EGT, 40r; IRV, 205v; BGV, 81v; PCP, 31; GIC, 28; PIU II, 55; CR 1830, 254; AR 1830, 25; GC I, 101r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **arhitectură** BZ, 102; **arhitetură** FTM, 118, 225; **arșitectură** PCB, 9, 98, 147; GC I, 101r; FTP I, 90, 182; GTN 1836, 72 bis; NV, 95; **arhitectură** RMS, 29. (Cf. gr. ἀρχιτεκτονική, lat. *architectura*, germ. *Architektur*, fr. *architecture*, it. *architettura*).

ARHONDOLOGIE s. **arhondologhie** CR 1821, 3; ROB, 1, 25; GC I, 101r; **arhontologhie** BGO 1844, 180; **arhontologie** CA 1857, 15; PBV, 29. (<gr. ἀρχοντολογία).

ARISTOFANIC adj. (Versif.) [vers] **aristofanicesc sau anapesticesc** EBG, 118r, 121r; **aristofanic** SGR III, 30. (Cf. lat. *aristophanicus*, germ. *aristophanisch*).

ARMATOR s. (Mar.) **armator** GC I, 92v; AR 1837, 20; SSC, 113; SCC II, 380; DCB I, 5; **armător** VVP, 10; CCB, 116; PDC, 43; BZ, 110. (Cf. fr. *armateur*, it. *armatore*).

ARMURĂ s. (Milit.) VSC, 93, 94, 95; GC I, 95r; VVP, 10;

ASI, 6, 14; LS, 55; BCP, 49; AVP, 2; PBV, 27; BZ, 112; PD, 88. (<fr. *armure*).

ARSENAL s. (Mar., Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 42. Cf. și **arsenal** BDL I, 242v; AR 1829, 102; CR 1829, 200; AR 1830, 82, 106, 170; CR 1830, 326; GC I, 98r; CIRA, 242; MN 1836, 6, 36; AR 1837, 61, 291; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **arsenal (armărie)** AR 1830, 428; AR 1834, 88; **armărie (arsenal)** CIRA, 247; **armărie** GC I, 95r; RIP I, 78; StDR, 22; **arsenal (tophana)** AR 1835, 147; **tarsana** GIC, 141; **arsana** CR 1829, 36; GC I, 98r. (Cf. ngr. ἀρσηνάλης, fr. *arsenal*, germ. *Arsenal*, rus. арсенал, ngr. τερσανῶς și ἀρσενῶς, tc. *tersane*).

ARTILERIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 42. Cf. și **artilerie** SPBA, 58, 82; BD I, 66; CC, 48; CR 1829, 10; AR 1829, 14, 18; CR 1830, 47; GC I, 98r; SPV, X; CIRA, 261; GG, 142; FGE, 50; AR 1837, 4; NAP, 21; RB, nr. 9, 1; FL, 60; VVP, 11; RIP I, 78; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **artelerie** TID, 6; NB, 21; BDL I, 243r; CR 1830, 385; **artelerie** IRF, 42, 55; NB, 6, 21; CR 1829, 93, 189; **artilărie** IRF, 44, 69; **artilerie** CR 1829, 255. (Cf. fr. *artillerie*, germ. *Artillerie*, rus. артиллерия).

ARTILERIST s. **artilierist** FLG, 42; CR 1830, 163; GC I, 97v; AR 1837, 254; CN, 22; HMV I, 117; FMIL 1844, 310; SRM, 209; CA 1848, 66; StDR, 23; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **artilier** GC I, 97v; **artilier** CIRA, 242; AR 1837, 46; VVP, 11; CA 1853, 58; **artilier** LMG, 16. (Cf. germ. *Artillerist*, rus. артиллерист, fr. *artilleur*).

ASIATIC adj., s. **asiaticesc** HOG, 60; **asiaticesc** MIU, 101, 146, 411; OMT, 26; SPBA, 22; PIU I, 263; BRD, 118; HFP, 10; MRC, 92; VSC, III; CIRA, 210; VVP, 12; PBV, 31; **asiatec** BDL I, 248v; **asiatic** PIU IV, 253; AR 1829, 108; CR 1829, 173, 185; AR 1830, 45, 159; CR 1830, 130; CIRA, II; AIR I, IX, 28, 122; GTN 1836, 84; MN 1836, 3; pe la 1835 forma era frecventă; **aziatic** CIRA, 257; AR 1837, 312bis; **aziesc** VH, 4. (Cf. lat. *asiaticus*, fr. *asiatique*, germ. *asiatisch*).

ASISTA vb. **1.** („a fi de față la un eveniment”) **asista** CD, 10; AsE, 10; SRM, 22, 32, 198; BDJE, 149; NV, 51; CA 1848, 45, 57; LS, 104; GM 1852, 49; SCC I, 60; pe la 1850 cuvântul era frecvent; *a asiste* DFL, 33. **2.** („a sta lângă cineva spre a-l ajuta”) **asista** DILB I, 190; CA 1856, 31; GCB II, 189; BZ, 124; PD, 97.

(Cf. fr. *assister*, lat. *assistere*).

ASOCIA vb. („a (se) întovărăși, a (se) uni”) **asoția** BDL I, 252r; MEN I, 80; DFL, 40; IFM, 7; SSC, 71; Z 1856, nr. 14, 2; DILB II, 206; C, 15; **asocia** NV, 51; BMN II, 121; SD 1855, 2; T 1856, nr. 1, 3, nr. 5, 1; LIT, 220; BZ, 124; **asocia**, **asoția** PBV, 32; PD, 98. (Cf. fr. *associer*, lat. *associare*).

ASOCIAT adj., s. **soț** CL II, 355, 358; **tovarăș** DAP, 86; CPI, 200; CCP, 109; **tovaroș** LC, 38; CCB, 7; PDC, 33, 44; **împărechet** TPE, 32v, 33r; **asoțiat** CR 1829, 210; AR 1829, 191; BMN II, 73; SCC II, 42; RL, 419; DIB, 151, 164; DILB II, 206; LIT, 60; BEC, 40; **asociat** SCC I, 9, 92; RL, 269; R 1857, nr. 4, 1; PBV, 32; BZ, 124; **asociat**, **asoțiat** PD, 98; **asociant** LM, 276. (Cf. lat. *associatus*, fr. *associé*, germ. *Associe*).

ASOCIAȚIE s. **însoțire** MTM II, 88; TD II, 218; **împărechere** TPE, 11r, 33r; **tovărășie** DAP, 85; CPI, 197; CCB, 15; PDC, 36, 44, 47; CCP, 109; **tovăroșie** LC, 37; CCB, 6, 84; PDC, 33; TR 1854, 103; TR 1855, 18; **asoțiație (tovărășie)** AR 1834, 144; **asoțiație** AR 1830, 184; NPC, 138; FD I, 82, 120; EOI, XVII, 211; FMIL 1844, 313; PSE, 253; MID I, 14; IFM, 7; CA 1848, 34; BIP, f.t., 69; BRA, 289; StDR, 24; CFZ, 45, 64, 120, 157; **asociație** CA 1844, 41; NV, 51; GM 1852, 60; SSC, 100; RL, 270, 271, 329; CA 1855, 48; R 1857, nr. 29, 2; PBV, 32; D 1859, an. II, 6; CA 1862, 49, 62; **asociație**, **asoțiație** PD, 98; **asoțaciune** DFL, 35, 51, 54; **asociare**, **asociațiune** BZ, 124; **asociațiune** BMN I, 79; BEC, XXI, LIII, 17, 43, 79; **asoțiațiune** TR 1855, 18; VO 1857, 1; **asoțiare** GCB II, 189; **sociațiune** INB 1859, 68. (Cf. fr. *association*, lat. *associatio*, germ. *Assoziation*).

ASPIRA vb. *Vezi Form. term. șt*, p. 154. Cf. și **1**. (Fon.) **aspira** SGR I, 204; EP II, 91; IGE, 6; StDR, 25; GCB II, 189; BZ, 121; PD, 95. **2**. („a tinde spre ceva”) **aspira** MCL 1838, 36; MEN I, 277; DFL, 2, 113, 140; EV, XLVI; IFM, 5; FMIL 1847, 84, 88; AF, 114; SIT, 12, 295; CGR, 131; CA 1850, 56; LS, 27; StDR, 25; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **adspira** StDR, 6. (Cf. fr. *aspirer*, it. *aspirare*, lat. *aspirare* și *adspirare*).

ASPIRANT adj., s. *Vezi Form. term. șt*, p. 154. Cf. și **aspirant** GC I, 109r; FMIL, 83; BIP, 27, 28; StDR, 25; LIT, 114; NPT, 72; BZ, 120; PD, 95; **adspirant** AsL, 53; BZ, 20.

ASPIRAȚIE s. *Vezi Form. term. șt*, p. 154. Cf. și (Fon.; „dorin-

ță, năzuință”) **aspirație** BDR, 16v; SGR I, 14, 16; EP I, 22; HGL, 2; SCC II, 207; RL, 67, 228; CA 1855, 25; D 1859, 119; CA 1861, 62, 64; PD, 95; **aspirăciune** DFL, 134; **adspirație, aspirație, aspirăciune** StDR, 6; **aspirațiune** BZ, 120. (Cf. și lat. *aspiratio* și *adspiratio*).

ASTROLOG s. Vezi *Form. term. șt*, p. 154. Cf. și **astrolog** OC I, 105r; OC II, 55v; RIC, 175r; VEI, 51r; DC I, 71v; MDWS, 395; BDL I, 253v; AOS, 76; BD I, 82; GPF, 157; HFP, 21; GC I, 113r; AR 1835, 48; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **astrólog** HO, 38, 137.

ASTROLOGIC adj. Vezi *Form. term. șt*, p. 155. Cf. și **astrologhicesc** OC I, 92r; MIU, 94; BDL I, 253v; HFP, 10; **astrologic** GC I, 113r; BZ, 126; **astrologic, astrologicesc** PBV, 32.

ASTROLOGIE s. Vezi *Form. term. șt*, p. 155. Cf. și **astrologhie** OC I, 48r, 113v; OC II, 9v; ZFV II, 91r; DC II, 71r, 219r; DC IV, 59v; MIU, XII, 94, 179; HO, 39; NID II, 110v; BDL I, 253v; PIU IV, 192; MRC, 212; **astrológhie** OC I, 48v; OC II, 55r; MTT, 228r; GN, 182r; DC II, 71v; **astrologie** GC I, 113r; VVP, 12; CA 1854, 79; PBV, 32; BZ, 126.

ATAC s. Vezi *Form. term. șt*, p. 155. Cf. și **1.** (Mil.) **atac** MIU, 209; IRF, 64; CR 1829, 318; AR 1829, 236, 246; SPV, IX; CIRA, 118, 123; SGR II, 14; GG, 50; AR 1837, 42; SHI II, 169, 184; FMIL 1840, 23; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **atac (izbire)** CR 1830, 59; **atac (năvălire)** IL 1840, 46. **2.** („act de violență comis împotriva cuiva; insultă; provocare”) **atac** MFV I, 14r; CLV, 131v; MGD, 27v; AIR I, XXI; MN 1836, 98; RB, 246; MCL 1839, 500, 602; AR 1844, 19; AOD, 216; SIT, 212; KDP, 103.

ATACA vb. Vezi *Form. term. șt*, p. 155. Cf. și (Mil.; „a comite o agresiune sau violență asupra cuiva”) **ateca** CV, 38; **atacarisi (lovi)** IRV, 9v, 29v, 69v, 138r; **atacarisi** BGV, 18r, 39v; MFV II, 76r; MGD, 14r; AR 1829, 57; CR 1830, 306; GC I, 111v; CR 1831, 55; SPV, XV; AR 1834, 291; AR 1837, 25, 127; RB, 238, 246, 262; AOD, 152; **ataca** AR 1829, 5; AR 1835, 12; MN 1836, 14; AR 1837, 7, 181; MCL 1838, 100; KCL, 122; PIA, 23; AsL, 52; AR 1844, 20; FMIL 1844, 307; SCMI, 40; MID I, 192, 267; pe la 1845 forma era frecventă; **atăca** AR 1830, 225; **atacui** AR 1837, 101, 177.

ATELIER s. Vezi *Form. term. șt*, p. 155. Cf. și **atelier** AsR, 7;

FMIL 1847, 193; SSC, 75, 99, 106; KOS, XVIII, XX, XXI; SCC II, 357; GM 1854, 86; CA 1856, 11; LIT, 52; VMP, 180; R 1857, nr. 9, 1; **atelier** MEN I, 74; MEN II, 156; NV, 52; DILB I, 190; LIT, 9; **atelie**, **atelier** PD 101. (Cf. și germ. *Atelier*).

ATENTAT s. **atentat** CV, 38; AR 1837, 13, 33; RB, nr. 6, 2; FMIL 1844, 257; NV, 53; StDR, 25; PLB, 25; RMS, 231; GM 1852, 57; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **atantat** AR 1837, 67; SIT, 273. (<fr. *attentat*).

ATLET s. **atelele** sau *aducătorii de biruințe* MIU, 220; **atletă** m. BD I, 86; **atlet** (*luptător*) BPN I, 34; IRV, 182v; AR 1837, 391; **atlet** GC I, 115v; GPE, 30; AR 1837, 397; VVP, 13; DL, 83; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; *luptaci* (**atlet**) CA 1854, XXXIII. (Cf. lat. *athleta*, germ. *Athlet*, fr. *athlète*).

ATLETIC adj. **atleticesc** BD I, 86; **atletic** GC I, 115v; MN 1836, 77; AR 1837, 393; VVP, 13; DILB II, 206; PBV, 34; INB 1859, 93. (Cf. lat. *athleticus*, fr. *athlétique*).

ATTRACTIV adj. Vezi *Form. term. șt*, p. 156. Cf. și **atractiv** GC VI, 296r; SHI, XXVIII; HPA, 13v; FMIL 1840, 270; MEN II, 79; DFL, 28; NV, 53; StFE, 7; PFM, 12; PD, 103; **atractiv** (**trăgător**) SVC, 6.

ATRACȚIE s. Vezi *Form. term. șt*, p. 156. Cf. și **1**. (Astron., Fiz.) **tragere** AOS, 118, 119; MF III, 106r, 107v; **atragere** GC VI, 296r; CA 1854, 38; CEG, 94; **atracție** POC, 2r, nota; **atracție** GC VI, 296r; GPE, 13; SIT, 71; PBV, 34; PD, 103; **atracsie** (*tragere la sineș*) HPA, 37v; **atracțiune** DFL, 208; INB 1859, 20, 28; **atracțiune** KFL, 46. **2**. („înclinație puternică spre cineva sau ceva”) **atracție** SMR I, 6; ASI, pf. 1; CA 1862, 46, 48; **atragere** SIM, 169; PTP, 103; **atracțiuni** (*lipiciuri*) CEF, 76; **atracțiune** LIT, 12, 302.

ATRAGE vb. Vezi *Form. term. șt*, p. 156. Cf. și **atrage** DC IV, 44r; *au fost atraș oameni prin strigarea sa* CV, 36; **atrage** LIT, 7, 19, 181; **atrage** DFL, 200; GM 1852, 45; CA 1853, 79; SCC I, 50; CMI, 6; Z 1856, nr. 7, 3; CA 1860, 106; **trage** SPBA, 23; ROI2 III, 83; CA 1852, XXII; RL, 110; BEC, 141.

AUGMENTA vb. PD, 104. (Cf. fr. *augmenter*, lat. *augmentare*).

AUGMENTAT adj. (Gram.) *perfectul* **augmentat** DGR, 84.

AUGMENTATIV adj., s. (Gram.) *cuvinte* **înmăritoare** ME,

292; [nume] **acrescute** (*augmentativa*), **acrescătoare**, **crescute** BTG, 26v; **măritor** BDL I, 191v; MG II, 31; [nume] **crescute** DGR, 60; *finale măritoare sau adăugătoare numelor* SGR I, 190; [conjunctii] **înmăritoare**, **adăogătoare** VG, 444; [nume] **crescătoare** GRA2, 15r; [nume] **acrescitive** EP II, 63; *substantive [...]* **adăogătoare** AGI, 22. (Cf. lat. *augmentativus*, fr. *augmentatif*, it. *accrescitivo*).

AUGUMENTAȚIE s. **creștere** TGR, 63; **creșcămint** DGR, 60; BG, 46; **augmentăciune** CDR, 2; **augmentație** PD, 105. (Cf. lat. *augmentatio*, fr. *augmentation*).

AUGUR¹ s. („persoană despre care se credea că poate prevesti viitorul”) **augur** BPN I, 87; IRV, 4r; BAR I, 54, 118, 160, 161; VVP, 14; RL, 422; DILB I, 191; **augur** BPN II, 292. (Cf. lat. *augur*, germ. *Augur*, fr. *augure*).

AUGUR² s. („prevestire; semn”) *de rău* **ogur** LVH, 32r; **ogur** (*semn*) AR 1832, 56; **ogur** CIRA, 152; AsP, X, 164; AsFA, C, AR 1837, 82, 389 bis; AMIM, 119; RMS, 224; AsPR, 46; CA 1854, 103; LIT, 9; AsT, 38; **ogor** CA 1852, 26; CA 1861, 138; **augură**, **augur**, **ugur** GC I, 24v, 279v; **augur** VVP, 14; BDJE, 131; DCB I, 48; PBV, 35; **augură**, **augur** NV, 53; PD, 105; **augur**, **ogur** StDR, 26, 185; **augurie** AVP, 3. (Cf. fr. *augure*, lat. *augurium*, it. *augurio*).

AUGURA vb. **augura** VVP, 14; NV, 54; RMS, 10; CA 1854, 99; PBV, 35; PD, 105; **ogura** CA 1856, 93. (Cf. fr. *augurer*, lat. *augurare*).

AUGURAL adj. BAR I, 161; PD, 105. (Cf. lat. *auguralis*, fr. *augural*).

AUGUST adj. **avgust** IE, ded.; PPB, 1r; BI, 14; AR 1829, 194; AR 1830, 381; CIRA, 387; AR 1833, 2; BFO 1833, 203; AR 1837, 44, 359; NPC, XX; PBV, 3; **avgusticesc** IRV, 149r; **avgustic** AR 1830, 381; **avgust** CDG, 66v; BD I, 89; BRD, 84; CR 1829, 97, 180; CR 1830, 329, 350, 377, 404; CR 1831, 42; YNM, 49, 126, 139; AR 1837, 32, 123, 386 bis; FL, 17; SCMI, 8, 32; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *augustus*, fr. *auguste*).

AURĂ s. („adiere, boare”) MVV, 44; SCC II, 82; ICI, 69; SAI, 22, 100. (Cf. lat. *aura*, fr. *aura*).

AUREOLĂ s. **aureolă** GC I, 27v; FMIL 1844, 288; BDJE, 25; BP, 64; AF, 139, 166; NV, 54; StDR, 27; SCC II, 182; PD, 105;

aoreolă FMIL 1847, 57; **oreolă** FMIL 1844, 316; AML, 50. (Cf. fr. *auréole*, germ. *Aureole*).

AURORĂ Vezi *Form. term. șt.*, p. 156. Cf. și **avroră** FNC, 23v; CPN, 41; **auroră** SPBA, 83; PCP, 3; CR 1830, 85; LME, 54, FEA, 60; GC I, 27v; SIC, 20; SGR I, II; YNM, 108; ECS, 73; AsP, 55; MPE, 45; VVP, 14; PRA, 42; API, 84; RIP I, 30; pe la 1840 forma era frecventă; **auroră**, **ziori** DILB III, 214; **ororă sau ziora** CMR, 39; **orora sau ziorile** RBT I, 20.

AUSPICIU s. **1.** („prevestire, augur”). **auspiciu** GC I, 27v; NV, 54; PD, 106; **auspiții** (*auspicia, preziceri*) BAR II, 12; **auspicie** pl. DCB V, 198. **2.** („protecție”) **auspițe** sg. CR 1830, 150; AR 1830, 186, 228; SHI II, 191; **auspiții** AR 1829, 156; CIN, ded.; AR 1837, 191, 328; AR 1844, 13; AsE, 3; KDP, 68; TR 1854, 2; **auspițuri** SPB, 292; **auspițe** MID I, 78; DFL, 30; **auspiciu, asuspițiu** NV, 54, 401; **auspiciu** PD, 106; **auspiciuri** FMIL 1847, 288. (Cf. fr. *auspice*, lat. *auspicium*).

AUSTER adj. MIU, 170; NV, 54; CA 1849, 12; CA 1852, 43; AVP, 3; PD, 106. (Cf. fr. *austère*, lat. *austerus*).

AUSTERITATE s. NV, 54; CA 1852, XXIV; SMB II, 403; CA 1855, 56; AVP, 3; PD, 106. (Cf. fr. *austérité*, lat. *austeritas*).

AUSTRIAC s., adj. **austrian** GN, 214r; VIO I, 76v; VVP, 14; SSC, 38, 52; Z 1856, nr. 2, 2; **austriac** VIO II, 8r; BRD, 104; BR 1829 II, 30; BDC, 71; FL, 68; RB, nr. 10, 4, 371; KOS, XXVII; Z 1856, nr. 8, 2; PBV, 36; **austriacesc** MTT, 138r; VIO II, 38r; RDN, 3; NID I, 11v; TPE, 22v; PIU III, 233; BRD, 46; BR 1829 II, 31; CR 1831, 22; ROB, 116; SR, f.t.; RBT I, 52; PDC, 59; Z 1856, nr. 8, 2; R 1857, nr. 41, 3; PBV, 36; **austriacesc** IEI, 28v; NIU, 276r, 278r, 285r, 292r; CSM, 285; TSVM, 74; MBV, 44; BAR I, 50; **austriacesc** NIU, 289r; MIA, 10; IRF, 64; GIC, 11; GAT, 77; BRD, 74; AR 1830, 145; CR 1831, 13; BFO 1833, 73; AR 1837, 1; SR, 5, 8, 9; RB, nr. 1, 4; BFO 1838, 1, 89; **austriacesc** CP II, 9; ATB, 1, 2; **austriacesc** SR, 51; **austriacesc** AR 1837, 338, 357. (Cf. lat. *austriacus*, it. *austriaco*, fr. *austrichien*).

AUTOCRAT s., adj. **singur stăpînitor** PI, 1; PPB, 1v; CDG, 119r; MTT, 236v, 252r; GN, 42v, 60v; DC II, 116r; OPI, 13v; RA, 16; **de sine singur stăpînitor** IEI, 38v; **însuși stăpînitor** HOG, 35; CDP, 90; **sinoblăduitor** FNC, 27r, 51v; **însodomnitor** SHI II, 157; **avtocrator** GN, 89v; DC IV, 90r; RIM, 133, 134; MFV II,

163v; **aftocrator** GAT, 7, 19, 64, 65; GIC, 38; PIU II, 41, 44, 67; **autocrator** PAGR, 93; CR 1830, 298; CR 1831, 1; AR 1832, 109; KDP, 11, 100; NV, 55; CA 1854, XX; RL, 238; **autocrator**, **însuș domnitor** CIRA, IV; **autocrat** BDL I, 260r; AR 1829, 181, 209; CR 1830, 374; AR 1830, 15; GC I, 27v; VVP, 14; MEN II, 164; BP, XVII; NV, 54; RL, 67; PBV, 36; **autocrator**, **autocrat** PD, 107. (Cf. gr. ἀυτοκράτωρ, lat. *autocrator*, fr. *autocrate*, germ. *Autokrat*).

AUTOCRATIC adj. **aftocratoricesc** IE, ded.; CDG, 22v, 25r, 28v, 49v, 64v; GAT, 15; **avtocratoricesc** MTT, 259r; **avtocratic** CIRA, 319; **autocratic** (**însuși domnitor**) CIRA, 15; **însuș-domnitor** CIRA, 320; **autocratic** CIRA, 323; RIP I, 22; PD, 107; **autocratic**, **autocraticesc** PBV, 36. (Cf. gr. ἀυτοκρατορικός, fr. *autocratique*, germ. *autokratisch*).

AUTOCRAȚIE s. **avtocratórie** TRT, 5v; **aftocratorie** TRT, 5v; GCA II, 11v; PIU II, 83; **avtocrátie** RA 10, 60; **avtocratie** RA, 15, 16; **autocrație** BDL I, 260r; VVP, 14; BP, XVII; Z 1856, nr. 8, 1; **autocrație**, **autocratorie** PBV, 36. (Cf. gr. ἀυτοκρατορία, germ. *Autocratie*, fr. *autocratie*).

AUTODAFE s. **autodafe** DC IV, 141r; **auto-da-fe** SPBA, 12, 82; RL, 56; **autodafe** AR 1829, 130, 237; StDR, 27; PD, 107; **autodafă** GC I, 27v; **auto da feie** (*foc*) FMIL 1840, 194; **autodafile** pl. MEN II, 189. (<fr. *autodafê*).

AUTOGRAF s. adj. **autograf** DOA, 47; BDL I, 260r; CR 1830, 46, 198; AR 1830, 118; GC I, 27v; AR 1832, 319; AR 1834, 125; AR 1837, 134; NV, 54; StDR, 27; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **avtograf** GC I, 31r. (Cf. gr. ἀυτόγραφος, fr. *autographe*, germ. *Autograph*).

AUTOGRAFIC adj. AR 1832, 94; AR 1835, 67; NV, 55; CA 1853, 48 (<fr. *autographique*).

AUTOHTON s., adj. KOS, XIII; RL, 72; AVP, 3; PD, 107. (<fr. *autochtone*).

AUTONOM adj. **avtonom** GC I, 31r; **autonom** GC I, 27v; DFL, 58; KDP, 60; PD, 108. (<fr. *autonome*).

AUTONOMIE s. **avtonomie** MIC, pf.; **autonomie** GC I, 27v; CGR, 163; KDP, 9, 17; CA 1852, 44; CA 1855, 98; SD 1855, 1; RL, 66; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. gr. ἀυτονομία, fr. *autonomie*).

AUTORIZA vb. **autorisi** BDL I, 259v; **autoriza** GC I, 27v; RSM, 22r; BPA, 71; DFL, 30; IFM, 19; SIT, 56, 278; BCD, 175, 273; CA 1850, 24; RMS, 229; SCC II, 383; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *autotiser*, germ. *autorisieren*).

AUTORIZARE s. **autorisire** BDL I, 259v; **autorizare** StDR, 27; Z 1856, nr. 26, 2; PBV, 36; D 1860, 282.

AUTORIZAȚIE s. **autorizație** RSM, 23r;35v; BFI, f.t. v.; KUB, f.t.; AR 1837, 328; BFO 1843, 23; IFM, 18; NV, 55; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **autorizațiune** RF, 6. (<fr. *autorisation*).

AVANPOST s. (Milit.) **avanpost** CR 1829, 254; AR 1829, 100; GC I, 27v; ROB, 130; KSN, 43; KGO, 15; VVP, 2; CPO, 58; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 7, 3; PBV, 2; **avan-post** CR 1830, 151; CPO, 53; CA 1858, 24; **forpost** GC V, 126r; FMIL 1844, 308; PBV, 517; **prepost** FMIL 1844, 307. (Cf. fr. *avant-poste*, germ. *Vorposten*).

AVOCATURĂ s. **advocatură** RJ, 381, 397; BZ, 22; **advocație** BD I, 20; BZ, 22; **avocație** GC I, 31r; PBV, 3; **avocatlic** MDP, 87; **procătărie**, **procătărit** LB, 552; (Cf. lat. *advocatura*, *advocatio* și *avocatio*, germ. *Advokatura* ; vezi și AVOCAT, în *Împrumut. II*, p. 121).

AXIOMĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și o **axioma filosofască** ECG, 68; **axiomă** BLM, 13, 86, 149; BEM, 40; VSN, 2r; BGV, 39r; MFV I, 40r, 92r; CLV, 13r, 131v; VMG, 55, 103; HFP, 55, 96, 133; CBD, 3; GC I, 136v; CR 1831, 46; FTP I, 187; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **axíomă** SCS, 1; PCC, 6; GC I, 136v; **axioamă** VMG, 95; **axiom** CG, 5r; EPD, XII; RL, 348; **asiomă** DFL, 79; LG, 11, 71; **asiomă**, **axiomă** PD, 97.

AZUR, -Ă s., adj. **azur** PTF, 116r; GC I, 35v; FTP I, 118; FTP IV, 169, 179; AR 1832, 271; AsP, 153; AsL, 89; BFO 1843, 180; BDJE, 130; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **tăria cea azură** AsF, 95; **coloarea azură a atmosferei** BMN II, 196; **azura undei** BC, 29. (Cf. fr. *azur*, it. *azzurro*).

AZURA vb. DCB V, 237. (<fr. *azurer*).

AZURAT adj. **azurat** NV, 56; ICI, 14, 46; **vinișoare azuree**, AF, 35. (Cf. fr. *azuré*, -e).

AZURIU adj. AR 1835, 154; AR 1837, 217; AsF, 134; ICI, 34; RL, 247; SAI, 114.

B

BABORD s. (Mar.) CR 1829, 113; GC VII, 176v; PD, 112. (<fr. *bâbord*).

BACANAL, -Ă s., adj. **bacanale** OC I, 22r; CR 1830, 348; FTP I, 233; CMI, 192; PD, 113; **bahanalii** BPN II, 181; **bacana-lă**, **bacanalie** NV, 56; **bahanale** StDR, 33; *cînticele bacanale* SSC, 178. (Cf. fr. *bacchanale*, lat. *bacchanalia* și *bacchanalis*).

BACANALIZA vb. **bahanalisi** TAA, 14. (<fr. *bacchanaliser*).

BAGHETĂ s. **baghetă magică** SMB II, 528; **bachetă** PFM, 373. (Cf. fr. *baguette*, it. *bacchetta*).

BAHEU s., adj. (Versif.) **vakheu** EBG, 117r; GC II, 4r; **bakhiu** SGR III, 17. (Cf. gr. βακχεῖος, lat. *bacchius*).

BAHIC adj. **vakhicesc** OC I, 72r; PTF, 24v; MRP, 60; HFP, 230, 248; GC II, 4r; **vakșic**, **vakhicos** GC II, 4r; **bahic** GPE, 46; **bașic** VVP, 17. (Cf. gr. βακχικός, fr. *bachique*).

BALADĂ s. (Lit., Muz.) IL 1840, 52; FMIL 1844, 369; ASI, pf.2; HP, 11; AF, 160; BPB, 17, 55; NV, 57; StDR, 30; AAR, 101; GR, 102; ADL, 235; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *ballade*, germ. *Ballade*).

BALADIN, -Ă s. HAN, 63; FMIL 1840, 261; DILB I, 191; PD, 113. (<fr. *baladin*, *-ine*).

BALANSIER s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și **balanțier** IVA, 85; PD, 113.

BALANȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și **1.** (Fiz.) **balanță** GC VII, 159r; DE I, 16; PFM, 44; **balanță**, **palanță** StDR, 30; **balanță (cumpănă)** BMN II, 6; **balancie** PFM, 360; (fig.) [înțelepciunea] *este balansul tuturor virtuților* BFI, 8; **balanță** SMR II, 12; RL, 390; PTP, 102; **balansă** AsR, 9. **2.** (Comerc., Fin.) **balanț** ROB, 55; **balanță** MFE, 16; SSC, V, 109; **balanțuri** LOA, 80; **balanție** BEC, VII. **3.** (Polit.) **balanță** LIT, 32, 209. **4.** (Astron.) **balanță** NV, 57. (Cf. fr. *balance*, ngr. *μπαλάντσα* și *παλάντσα*, lat. *balancia*).

BALĂ¹ s. **1.** („balon”) **bal**, **baluri** GCA, 88. **2.** („proiectil, ali-că; bilă (pentru vot); punct în notarea la un examen, la un concurs”) **baluri** CPR, 6v; **bală** GC VII, 160r; CR 1830, 202; ROB, 10, 16; VVP, 16. (< fr. *balle*¹).

BALĂ² s. („pachet mare”) BGO 1840, 86; BFO 1843, 229;

BGO 1844, 343; JDS II, 435; PDC, 90; PD, 115. (< fr. *balle*²).

BALENĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și **1**. (Zool.) **balenă, falenă** GC VII, 4r, 160r; **balenă** GG, 125; BCD, 259; MIN, 48; PBV, 41; PD, 114. (Cf. și ngr. φάλαινα, lat. *ballaena*, *ballena*).

BALERINĂ s. AR 1837, 347, 380. (Cf. fr. *ballerine*, it. *ballerina*).

BALETIST s. BP, XIX.

BALISTĂ s. (Milit.) BAR II, 144; GC VII, 159v; DILB I, 191; PD, 114. (Cf. fr. *baliste*, lat. *ballista*).

BALON s. (sens obișnuit; „aerostat”). Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și **valon** AOS, 19; **balon** GC VII, 159v; **balon aerostatic** AR 1830, 209; AR 1837, 21.

BALOT s. („pachet mai mare”) **baloturi, balote** BGO 1840, 227; **baloturi** BGO 1844, 134; SCC I, 189; **balote** BGO 1844, 220; PCI, 9, 64; **baloto, balotă** JDS II, 435; **balot** PD, 115. (Cf. fr. *ballot*, germ. *Ballot*, it. *ballotto* și *ballotta*).

BALSAM s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și **1**. („substanță plăcut mirositoare preparată în farmacii”) **vâlsam** IPT, 57; **valsam** MIU, 25; LB, 744; **bâlsam** GN, 307r; DC II, 206r; GC VII, 160r; **balsam** GN, 108r, 143r, 180v, 306r; DC III, 36r; DC IV, 288v; DAB, 103r; SIU, 37v; CRac, 105; TCM, 50; FTP III, 136; TAA, 13, 16; VVP, 16; PBV, 41; PD, 116; **balzam** HO, 129; FMIL 1844, 293; FMIL 1847, 151. **2**. (fig. „alinare, consolare”) **balsam** PDP, 99r; BM, 23; YNM, 25, 108; LMS, 23; SIT, 55; AAR, 51, 84; SAI, 100, 107; **balzam** GLC, 21. (Cf. și gr. μπάλσαμο, germ. *Balsam*).

BALSAMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 157. Cf. și **balsamic** GC VII, 160v; **balsamic** PBV, 41; PD, 115.

BAMBUS s. (Bot.) **bambu** DC IV, 241v, 244r; CR 1829, 121; **bambú** SPV, 2; **bambús** GC VII, 165v; **bambus** StDR, 31; INB 1859, 29, 39; **bamb** IL 1840, 83; BIN, 164; **bambii tremurători** SCC I, 215; **bambus, bambu** PD, 116. (Cf. germ. *Bambus*, fr. *bambou*, it. *bambù*).

BANAL adj. SMR I, 97; DILB I, 191; DCB IV, 63. (< fr. *banal*).

BANALITATE s. SMB II, 479; DIB, 203. (<fr. *banalité*).

BANCHETĂ s. („bancă mică”) AR 1837, 380; PD, 117.

(<fr. *banquette*).

BANCNOTĂ s. **bancoțétel** PV, 25; CP I, 71; **bangoțătulă** DAB, 147r; **bancoțidulă** CMA, 1; **bancoțidulă** CME, 2; CMM, 1; **bancoțădulă** CIM, 5; PIM, 9; CAB, 2, 6; **băncutețidule** CMD, 1; CMO, 1, 2; **banco-țidulă** TAI, 10; **bancoțedulă**, **bancoțetlă** BDL I, 269v; **bancoțédulă**, **bancotă** GC VII, 167r; **bancoțedulă** JDS II, 434; **băncută** CMS, 1; **bancută** CMC 1, 2; CME, 2; CMF, 1; CMM, 1; ISB, 1, 2; CB 1813, 92, 93; **bancută**, **băncută** LB, 43; **banconotă** AR 1837, 93, 358; CA 1851, 89; **bancnotă** SR, 6, 8, 12, 13, 33; FD I, 82; RB, 141, 341; MCL 1838, 147; MCL 1839, 359, 374; FMIL 1840, 392; MAA, 52; SCC I, 42, 170, 193; GM 1854, 308; TR 1854, 20; DIB, 228; VO 1857, 3; R 1857, nr. 28, 1; **bancnot** VVP, 16; **bangnotă** H MV I, 117; **banc-notă** BGO 1844, 98; **bancunotă** StDR, 31; (Cf. germ. *Banknote* și *Bankozettel*, it. *banconota* și *bancocedola*, fr. *bank-note*).

BANCRUTA vb. **bancrota**, **bancrumpe** StDR, 31; **bancrota** PBV, 42. (Cf. germ. *bankrottieren*).

BANCRUTAR s. **bancherutier**, **bancrutar** GC VII, 167r; **bancutier** VVP, 16; **bancrutar** CCB, 16, 76, 105; BGO 1844, 190; CCP, 107, 108; SMB I, 15, 189; DCB V, 96; BEC, 16, 109, 403, 411. (Cf. fr. *banqueroutier*, it. *bancarottiere*).

BANDĂ¹ s. 1. („ceată, grup, trupă”) LB, 45; CR 1831, 30; AR 1832, 265; AR 1834, 74; AR 1837, 74, 253; AIR III, 82; KCL, 15; CA 1844, 49; AR 1844, 14; SRM, 174, 208; BDJE, 44; CA 1848, 50; CA 1850, 78; StDR, 31; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *bande*, germ. *Bande* și *Band*).

BANDĂ² 1. („marginea biliardului”) **bandă**, **bânzi** GC VII, 166v. 2. („fișie îngustă de hîrtie, stofă, piele etc.”) **bandă** FMK, 78, 165; SCC II, 190; DIB, 333; PFM, 278; **bendă** AF, 35, 60, 169. (Cf. fr. *bande*).

BANDELETĂ s. FMK, 484; RMS, 169, 272; LIT, 352; PD, 117. (<fr. *bandelette*).

BARCAROLĂ (Muz.) GC VII, 167v; BPB, 3; RB, 207; VVP, 17; StDR, 32; ADL, 147, 149; RL, 37; SAI, 21; PD, 119. (Cf. fr. *barcarolle*, it. *barcarola*).

BARCAROL s. („cîntăreț de barcarole”) *mergi la Lidio*, **barcarole** CMI, 130; *nu mai cîntă barcarolul / A lui Tasso armonii* CMI, 191. (Cf. it. *barcaiolo* și *barcaiuolo*).

BAREȚĂ s. („șapcă fără cozoroc; tocă, fes, bonetă”) **barată** GC VII, 167r; **baretă** GTN 1836, 53; BPA, 24; PD, 120; **baret** StDR, 32. (Cf. fr. *barette*, it. *barretta*).

BARITÓN s., adj. **1.** (Fon.) *cuvântul varítonon sau varitonesc, adică greu apăsător* EBG, 17v; GRA, 14r; **variton** GC II, 11v; **bariton** PD, 119, supl. 4. **2.** (Muz.) **variton** GC VI, 255v; **bariton** GC VII, 255v; **bariton** VVP, 16; PBM, 15; WPM, 2; PBV, 42; PD, 119, supl. IV. (Cf. ngr. βαρύτονος, fr. *baryton*, it. *baritono*).

BAROMETRIC adj. (Fiz.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 158. Cf. și **varometríc** GC II, 11v; **barometric** AR 1830, 43; LOA, 85. (Cf. gr. βαρομετρικός).

BAROMETRU s. (Fiz.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 158. Cf. și **varómetru** PCP, 33; HFP, 47; **greómesor** AR 1830, 94; **barometr** HO, 79; **barometru (greómesor)** AR 1829, 7; **greomesor** AR 1833, 48; **varometr, barometr** GC II, 11v; **barometru** CLV, 132r; CR 1830, 346; FAE, 127; RB, nr. 6, 4; VVP, 17; FMIL 1840, 270; RIP I, 49; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. și germ. *Barometer*).

BARONEASĂ s. **baronese** sg. MDWS, 393; **baroneasă** DAB, 45v, 93r, 153r; MSR, 112; KMP, 99; VVP, 17; CA 1856, 42; PBV, 42; **baroniță, baronisă** LB, 48. (Cf. germ. *Baronesse*, lat. *baronissa*, it. *baronessa*).

BARONET s. AR 1837, 389; RB, 398; VVP, 17. (<fr. *baronnet*).

BAS s. (Muz.) **1.** („instrumentul”) **basă** CR 1829, 224; **bas** PD, 122. **2.** („registru cel mai de jos al vocii bărbătești”) **bas** SMR I, 101; WPM, 2, 11; PBV, 42; PD, 122. (Cf. fr. *basse*, it. *basso*, germ. *Bass*).

BASIST s. StDR, 33. (Cf. fr. *bassiste*, germ. *Bassist*).

BASTARD s., adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 158. Cf. și **batard** GIA II, 60v; **bastart** MIU, 379; **bastard** PIU IV, 36; GC VII, 171v; SPV, 101; VVP, 17; FMIL 1840, 26, 341; CDCE, 46; BDJE, 24; BCD, 95; StDR, 33; pe la 1850 cuvântul era frecvent; (fig.) *sintiment* **bastard** DAH, 41; *frîngeri* **bastarde** PEA, 81; *descriere* **bastardă** GRR, 247; *product* **bastard** CFZ, 58, 131; *situație* **bastardă** Z 1856, nr. 3, 3. (Cf. și ngr. μπάσταρδος).

BASTONA vb. CA 1854, LII; PBV, 42. (Cf. fr. *bâtonner*, it. *bastonare*).

BASTONADĂ s. StDR, 33; PD, 123. (Cf. fr. *bastonnade*).

BAZA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 158. Cf. și **răzăma** AR 1829, 66, 68; MF I, 195r; VL, 31v, 51r, 66r, 68v; VCL, 21v, 30r, 46r, 75v, 78r; **baza** (*întemeia*) BMN I, 20; **baza** SIT, 97; PFHM I, IV; CA 1854, 33; SMB II, 382; TR 1854, 2; CFZ, 5; Z 1856, nr. 3, 2; VO 1857, 1; VMP, 333.

BAZĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 158. Cf. și („fundament; principiu”) **temei** OV, 9; HFP, 104; CR 1830, 2; **temelie** M FIII, 36r; **vasis** VOG, 143; AOS, 64; CLV, 132r; HFP, 2; AR 1830, 145; **basis** VOG, 11; SPBA, pf. 4; PCC, 8; AR 1837, 36; VL, 4r; **baz** (**temei**) PPT, 5; **baz** BM, 10; AIR I, 114; AsL, 51; BPA, 13, 14; PBM, ft., 15; SIT, 258; NRC, 95, 161; **bază** DFL, 9, 104; KDP, 98; CGR, X; BCD, 61; CA 1851, 5; SSC, 87; GRR, 247; SCC II, 178; CA 1854, 10; CFZ, 92; RL, 273; pe la 1850 forma era frecventă; **baze** (**temeiuri**) PGR, 126; PMC II, 197.

BAZILICĂ s. BAR II, 40; VVP, 16; DILB I, 191; AVP, 3; PBV, 40; CA 1860, 104; PD, supl. IV. (Cf. fr. *basilique*, lat. *basilica*).

BAZIN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 158. Cf. și („rezervor de apă”) **basin** SPBA, 26, 83; IL 1840, 95; RIP I, 225; BP, 105; PCI, 14; LS, 43; DILB I, 191; BC, 91; INB 1859, 142; **basin**, **giosin**, **havuz** StDR, 33; **basen** MN 1836, 46; CA 1852, 95; CA 1853, 78; SCC I, 244; RL, 434; **basen** (**havuz**) AR 1830, 404; AR 1838, 36; SMR I, 41; CA 1853, 78; **basen** (**avuz**) AR 1839, 163; **bazin** PBV, 40. (Cf. și germ. *Bassin*).

BĂLSĂMA vb. **bălsămi** RIC, 85r; **bălsămui** DC II, 10r; DC IV, 44v; *trupuri de oameni balsamuite* HOG, 138; **balsamuirea trupurilor** SIU, 43v, cf. și 39v, 47r.

BEATITUDINE s. **beatitudine** FMIL 1844, 61; SCC II, 301; PD, 125; **beatitudă**, **beatitudine** NV, 59. (Cf. lat. *beatitudo*, fr. *béatitude*).

BECAR s. (Muz.) WPM, 6; PD, 125. (<fr. *bécarre*).

BEDUIN s. DC III, 42r, 43r, 55v; AR 1829, 196; GC VII, 185v; AR 1837, 182; RB, 247; RIP III, 50; NV, 59; PD, 125. (<fr. *bédouin*).

BELADONĂ s. (Bot.) **beladonă** SV, 2; HBV, 96; RMS, 50; **beladonă** (*mătrăgună*) RMS, 373; **beladona** [în notă] *mădrăgună* DCB IV, 130. (Cf. lat. *belladonna*, germ. *Belladonna*, fr. *belladone*).

BELETRISTIC adj. FMIL 1844, 46, 283. (Cf. germ. *belletristisch*).

BELVEDERE s. **belvedere** GC VII, 181v; AR 1839, 131; PD, 126; **belveder** VVP, 17; NV, 59. (<fr. *belvédère*).

BEMOL s. (Muz.) VVP, 17; WPM, 6; PFM, 391; PD, 126. (<fr. *bémol*).

BENEFICIA vb. PD, 128. (<fr. *bénéficier*).

BENEFICIANT s. **beneficient** GTN 1836, 106; GM 1854, 89; **beneficient** GM 1852, 49. (Cf. germ. *Benefiziant*, it. *beneficente*).

BENEFICIAT s. („beneficiar”) **benefițiat** DOB, 5; **benefițat** AR 1837, 43 bis; **benefițiată** GM 1852, 36; **beneficiat** StDR, 33. (Cf. germ. *Benefiziat*, it. *beneficiato*).

BENEVOL adj. ICI, 28; PD, 128. (<fr. *bénévole*).

BERBANTERIE s. **berbantarie** NZ, 36r, 70v; **birbantărie** KPA, 64; **birbantarie** NPT, 78. (Cf. it. *birbanteria*).

BERBANTLÎC s. EAM, 55; PBV, 44.

BERGAMÓTĂ s. **pergamotă**, **bergamotă** GC V, 51r; GC VII, 181v; **bergamotă** VVP, 17; **bergamută** BCA, 337. (Cf. ngr. *περγαμώτο*, fr. *bergamote*, germ. *Bergamotte*, it. *bergamotta*).

BESTIAL adj. PBV, 45; PD, 128. (Cf. fr. *bestial*, lat. *bestialis*).

BESTIALITATE s. SMB I, 179; PBV, 45; PD, 128. (Cf. fr. *bestialité*, lat. *bestialitas*).

BEZEA s. **1.** („sărut”) **baci** însemnează **beze** sau **sărutătură** CR 1830, 152; **baci (bezele)** CR 1830, 188. **2.** (Culin.) **bezăli**, **bezele** DRB, 275. (Cf. fr. *baiser*, it. *bacio*).

BEZOARD s. („piatră scumpă”; Med.) **bezoar** DC III, 240v, 241v; DC IV, 288v; GCA II, 45v; MD II, 196r; PD, 129; **bezoard** SPBA, 20. (Cf. germ. *Bezoar*, fr. *bézoard*).

BEZOARDIC adj. *amestecătura (mistura)* **bezoardică** PMC I, 19; *mistură* **bezoardică** PMC II, 104.

BIBLIC adj. **biblicesc** CB 1808, 37; VPP, 302; LB, 55; *istoria* **vivlicească** LIB, 4; **biblic** GC VII, 191r; **biblic** RSM, 9v, 41r; AR 1837, 242 bis; PRA, f.t.; SCC I, 105, 186; PBV, 45; **biblic**, **biblicesc** StDR, 34. (Cf. fr. *biblique*, lat. *biblicus*, germ. *biblich*, it. *biblico*).

BIBLIOFIL s. **bibliófil** GC VII, 191v; **bibliofil** PDT, 91; VVP, 18; RL, 120; PD, supl. IV. (Cf. ngr. *βιβλιόφιλος*, fr. *bibliophile*).

BIBLIOGRAF s. GC VII, 191v; VVP, 18; StDR, 34; PBV, 45; PD, 129. (<fr. *bibliographe*).

BIBLIOGRAFIC adj. **bibliografic** GC VII, 191v; **bibliografic** VVP, 18; FMIL 1844, 374; MID I, 144; RL, 398; PD, 129. (<fr. *bibliographique*).

BIBLIOGRAFIE s. GC VII, 191v; FMIL 1840, 61, 302; StDR, 34; RL, 128; Z 1856, nr. 1, 4; R 1857, nr. 37, 4; PD, 129. (<fr. *bi-bliographie*).

BIBLIOMAN s. GC VII, 191v; VVP, 18; PD, 129. (<fr. *bi-bliomane*).

BIBLIOMANIE s. GC VII, 191v; PD, 129. (<fr. *bibliomanie*).

BICOLOR adj. *stegulețe cu prapore* **bicolore** de mătasă BPA, 28. (<fr. *bicolore*).

BIENAL adj. **bienal** HMV I, 57; MIN, 130; **bisanual** FBE, 70v; BIN, 107; Agr I, 13; PD, 132. (Cf. fr. *biennal* și *bisannuel*, lat. *biennalis*, germ. *biennal*).

BIFTEC s. (Culin.) **bifdic** AR 1835, 73; **bif-stec** BDJE, 98; **bifstec** RL, 374; **biftec** BDJE, 154; CA 1848, 45; ASLI, 327; PD, 130. (<fr. *biftek* și *beefsteak*, din engl.).

BIGAM s. BD I, 114; GC VII, 187r. (Cf. lat. *bigamus*, fr. *bi-game*).

BIGOT s., adj. GC VII, 187r; KMP, 16; PIA, 121; StDR, 35; CA 1853, 48; PBV, 45; PD, 130. (<fr. *bigot*).

BIGOTISM s. **bigotism** GC VII, 187r; NV, 59; StDR, 35; PD, 130; **bigotizm** GM 1854, 241. (<fr. *bigotisme*).

BIGOTERIE s. **bigoterie** GC VII, 187r; SMA, 35, 220; FL, 30; NV, 59; StDR, 34; PBV, 45; PD, 130; **bigoție** CRF, 125. (<fr. *bigoterie*).

BILATERAL adj. **bilatural** CPI, 147, 156, 158, anexă 2; **bilateral** BCD, 24, 327. (<fr. *bilatéral*).

BILĂ¹ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 159. Cf. și **bilă** (*venin*) PMC II, 192; CA 1854, 42; **bil** PD, 131.

BILĂ² s. („sferă mică, confecționată din diferite materiale, cu diverse întrebuințări”) **bilie** BDL I, 276v; **bilă** GC VII, 188r; RO, 51; VVP, 18; PMH, 67; CA 1848, 49; BCD, 16; StDR, 35; PEG, 159; BMN I, 51; RL, 8; CA 1856, 50; RAM, 2; PFM, 419; PD, supl. IV. (Cf. fr. *bille*, it. *bilia* și *biglia*).

BILIOS adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 159. Cf. și **bilioz** GC VII,

187v; **bilios** TAA, 20; JA, 26; *colica holerică (biloasă sau a fie-rei)* PMC I, 94.

BIMAN adj., s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 159. Cf. și **ambemîna-tic** GC I, 63r; **biman** PD, 131.

BIMEMBRU adj. *perioduri de doo mădulare sau bímembre* DO, 39; *period [...]* **doicilen** MG III, 141; *horiamb [...]* **bimem-bru aristofanic** SGR III, 30; *frasuri bímembre (de două mădu-lări)* BG, 208. (Cf. lat. *bimembris*).

BINOCLU s. **binoclu** (*lornetă*) SCC I, 248; **binoclu** VO 1857, 2; DCB II, 75, 76, 77; PD, 131. (<fr. *binocle*).

BIOLOG s. **violog** GC III, 41r. (Cf. ngr. βιολόγος).

BIOLOGIC adj. **viologic**, **viologicesc** GC II, 41r. (Cf. ngr. βιολογικός, fr. *biologique*).

BIOLOGIE s. **viologie**, **viologhie** GC II, 41r. (Cf. ngr. βιολο-γία, fr. *biologie*).

BIPED adj., s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 159. Cf. și **bipes** CIN, 140; **biped** DFL, 83; MEN II, 110; PD, 132. (Cf. și lat. *bipes*).

BIROCRAT s. *o clasă de biurocrați* KDP, 75. (<fr. *bureau-crate*).

BIROCRATIC adj. **biurocratic** RL, 384. (<fr. *bureaucratique*).

BIRT s. MDP, 6.

BIRTAȘ s. MDP, 21.

BIS adv. NV, 60; StDR, 36; CA 1851, 71; PBV, 47; CA 1862, 124; PD, 132. (Cf. lat. *bis*, fr. *bis*).

BISECT adj., s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 159. Cf. și **visectos** RIC, 88v; **visect** CV, 1; MA, 24r; GIA I, 119r; APC, 400r; CB 1808, f.t.; BDL II, 326r; CS 1820, 6; CR 1829, 90; SHI, XXV; MCL 1838, 15, 121; VVP, 26; PBV, 69; **vísect**, **bísect** GC II, 54v; *anul intercalariu (visect)* BAR II, 180; **bisect** FBN, 26; PCB, 119; RBT I, 17; VFD, 43; PD, 132; **bisextil** PD, supl. IV.

BITUM s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 159. Cf. și **bitum**, *ce este un soi de smoală* DC II, 42r; *smoală de bitumină* DC II, 44v; **bitú-men** DC II, 198r; **bitum** VVP, 19; PD, 133; **bituminele sau păcu-ra** FMIL 1840, 123; **bitumină** PBV, 47. (Cf. și germ. *Bitumen*).

BITUMINIFER adj. CEG, 20, 22, 37. (<fr. *bituminifère*).

BIVUAC s. (Milit.) **bivuac** AR 1829, 99; KSN, 43; StDR, 34; GM 1854, 307; DIB, 190; C, 173; PD, supl. V; **bivac** (*tăbărire fă-ră acoperiș*) AR 1830, 428; **bivac** (*tăbere*) AR 1831, 75; **bivac**

(*tabără*) CA 1853, 81; **bivac**, **bivuac**, *streaja oștilor* GC VII, 187v; **bivoac** FMIL 1844, 308; CA 1862, 36. (Cf. fr. *bivouac*, rus. бивуак, germ. *Biwak*).

BIVUACA vb. **bivoca** TR 1855, 3. (Cf. fr. *bivouaquer*).

BIZANTIN adj., s. **bizantinesc** BDT, 36r; **bizantinean** BDL I, 73r; **vizantin** MIR, 74; MIB, 1; BAR I, 19; CIRA, IV, X; **bizandin** SHI, XXIX bis; SHI I, 11; SHI II, 107, 161; **bizantin** SHI II, 148; FMIL 1847, 19, 26; LG, 80; BEC, XLIV; CA 1861, 80; **bizandinic** SHI II, 91, 160; **bizantinic** StDR, 35. (Cf. fr. *byzantin*, lat. *byzantinus*, germ. *byzantinisch*, it. *bizantino*).

BIZAR adj. **bizar** (*ciudat*) AR 1834, 385; BIN, 167; **bizar** GTN 1836, 48; CA 1847, 49; FMIL 1847, 145; BDJE, 11; AF, 138, 140; BPB, 90; SIT, 26, 29, 49, 69, 289; CA 1848, 46; StDR, 35; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **bisar** SMB I, 117; BMN II, 56. (<fr. *bizarre*).

BIZARERIE s. **bizarerie** KMP, 86; GM 1854, 79; NPT, 228; PD, supl. V; **bizarierie** CA 1856, 56. (<fr. *bizarrierie*).

BLAM. s. **blamă** PD, 133. (<fr. *blâme*).

BLAMA vb. INB 1857, 3; JA, 108; AVP, 3; D 1859, 154; PD, 133. (<fr. *blâmer*).

BLAMABIL adj. CFZ, 134; CEF, 9; AVP, 3; PD, 133. (<fr. *blâmable*).

BLANCHETĂ¹ s. („formular imprimat, chitanță, document semnat în alb”) **blancheturi** JNA, 43; AR 1830, 173; CR 1830, 402; ROI2 III, 9; StDR, 36; **blanchete** CA 1860, 125; **blanchet** CCP, 111, 112; HMN, 32, 33, 100. (Cf. germ. *Blankett*).

BLANCHETĂ² s. (Culin.) **blanchete de rărunchi** DRB, 90; **blanchetură de curcan** DRB, 160. (<fr. *blanquette*).

BLASFEM s. **blasfem** PCI, 155, 165; LC, 60; R 1857, nr. 15, 5; PIC, 25; CA 1859, 12; **blasfemă** LIT, 31; **blasfeme** pl. AF, 100, 155; ICI, 72. (Cf. fr. *blasphème*, it. *blasfema*).

BLASFEMA vb. MEN II, 48, 181; PCI, 133, 134, 154; SMB I, 67; ICI, 32; APS, 18; PD, 134. (<fr. *blasphemer*).

BLASFEMARE s. PD, 134, 38.

BLASFEMAT adj. PCI, 161; ICI, 51; CA 1855, 38.

BLASFEMATOR adj., s. **blasfimator** CA 1852, XVIII; **blasfemator** PD, 134. (<fr. *blasphémateur*).

BLASFEMIE s. AVP, 3. (Cf. lat. *blasphemia*, it. *blasfemia*).

BLAZAT adj. BCI, 187.

BLAZONA vb. JA, 144 (<fr. *blasonner*).

BLOC s. **1.** („bucată mare și grea dintr-o materie solidă”) **bloc** BMN II, 125; DILB I, 191; PD, 134; **bloc de granit** LMG, 30; **bloce** BMN II, 125; **blocuri** BIN, 42, 46; PFM, 1; **bloci** BIN, 27, 64; CA 1858, 102; **bloace** CA 1860, 103. **2.** („cantitate, număr mare de lucruri, ființe, probleme considerate ca alcătuind o masă unică”) *le tratează în bloc* C, 20; *să arate în bloc* BEC, 32. (Cf. fr. *bloc*, germ. *Block*).

BLONDIN, -Ă adj., s. SMA, 36; FMIL 1844, 5; BP, 193; AF, 35; BCP, 93; AAR, 11; SCC II, 55. (<fr. *blondin*).

BOL s. **1.** („pământ argilos”) **bol sau lut pecetos** SV, 3; SIN, 31; **bol** (*bolus*) StIN, 6. **2.** („boț, cocoloș”) **bol** (*golomoț*) PMC I, 16; **bol** AVP, 3; **bol alimentar** PD, 135. (Cf. lat. *bolus*, fr. *bol*).

BOLETĂ s. (Comerc.) **bolletă are Bancul să dea la mână** [deponentului] SR, 46; **boletă de pășune** RPV, 1, 4; **boleturi, bolete** RPV, 2; **boleta** JDS II, 435; **boletă** PDC, 102; PBV, 49. (Cf. germ. *Bollette*, it. *bolletta*).

BOMBAT adj. *frunte* [...] **bombată (umflată)** CEF, 51. (Cf. fr. *bomber*).

BOMBOANĂ s. **bonbon, bonboane** GC VII, 202v; **bonboane** PD, 135. (<fr. *bonbon*).

BOMBONIERĂ s. **bonbonieră** SMB I, 142. (<fr. *bonbonnière*).

BONAȚĂ s. („calm, liniște a mării”) GC VII, 219r; GG, 109; BDJE, 120, 152. (Cf. fr. *bonace*, it. *bonaccia*).

BONĂ s. **bone** pl. SPT, 12; **bone** (*dadace*) CA 1862, 63. (Cf. fr. *bonne*, germ. *Bonne*).

BONIFICA vb. **bonificăului** MIM, 50; **bonifica** PD, 135. (Cf. lat. *bonificare*, fr. *bonifier*).

BONIFICAȚIE s. PD, 135. (<fr. *bonification*).

BONZ s. („preot sau călugăr budist”) DIP, 10v, 18r; AZ, 6r, 13v, 179r. (<fr. *bonze*).

BORDEL s. **bordel** GC VII, 204r; PBV, 50; AML, 42; PD, 136; **bordel, bordei** StDR, 37. (<fr. *bordel*).

BOREAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 160. Cf. și **zioara de miazănoapte** SIF, 122, cf. 121; **aurora boreale** (*zorile de miazănoapte*) AR 1837, 390; **boreal** GC VII, 202r; AR 1837, 76; FGE,

15; FMIL 1844, 286, 288; MID I, 23; StFE, 180; BMN III, 119; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *pol merinoptial sau boreal* LMG, 191. (Cf. și it. *boreale*).

BORNA vb. („a limita, a mărgini”) PD, supl. V. (<fr. *borner*).

BORNAT adj. BIF, 6; ICI, 79. (<fr. *borné*).

BOSCHET s. DL, 360; ASLI, 315. (<fr. *bosquet*).

BOSTON s. („joc de cărți”) GC VII, 204r; KPA, 62; StDR, 37; PD, supl. V. (<fr. *boston*).

BRAHMAN s. **braman** OC I, 27v; **vramin** DIP, 18r; **vrahmeni** MTT, 225v; **bramin** DC III, 112v, 206v; DC IV, 7v, 8v, 97r, 112r; MIU, 178; GSP I, 182; SPBA, 18, 28; AR 1829, 16; VSC, 60; **bramin**, **bracman** SPBA, 83; **bramini** (*preoți indieni*) AR 1838, 436; **brahmini** AR 1829, 130; **brahmini** (*preoți*) CA 1858, 84; **vrahman** DIP, 14v, 18r, 18v; HOG, 38; **vrahmanii**, *supt nume de vramineni, încă și acum se află în India* HFP, 12; **brami sau brahmani** MIU, 177; **brahman** MIU, XVI; AOS, 81; BRN I, 36; **brahman**, **bramin**, **vrahman** GC VII, 246v; **brămani** RIP I, 71; **vrahmani** (*popi din India*) BC, 113; **bram**, **bramin**, **brahman** DILB III, 215; **brahman**, **bramin** PD, 137. (Cf. ngr. βραχμῶν, lat. *brachmanus*, fr. *brahmane*, *bramine* și *brame*, germ. *Brahmane* și *Brahmine*, it. *bramano* și *bramino*).

BRAHMANIC adj. **bramicesc** CR 1829, 174; **brahmanic** GC VII, 246v; **brahmanic**, **braminic** PD, 137. (Cf. fr. *brahmanique*, germ. *brahminisch*, it. *bramanico*).

BRAHMANISM s. **brahmanism** GC VII, 246v; **braminism** GG, 146; **brahmanism**, **braminism** PD, 137. (Cf. fr. *brahmanisme*, it. *bramanisme*).

BRAVO s. („fîlhar; asasin plătit”) **bravo** AR 1844, 12; CA 1854, 81, 82, 98; **brav** CA 1854, 81, 83. (Cf. it. *bravo*, fr. *bravo*, germ. *Bravo*).

BRELAN s. [la jocuri de cărți] GC II, 30v; GC VII, 248v. (<fr. *breelan*).

BRELOC s. SCC I, 2. (<fr. *breloque*).

BREVET s. CA 1847, 12; SCC I, 159; SMB II, 381; D 1860, 101; PD, supl. V. (<fr. *brevet*).

BREVETA vb. R 1857, nr. 23, 4. (<fr. *breveter*).

BREVIAR s. **1.** („expunere sumară a unor principii, probleme, întîmplări etc.”) **brevari** MIR, 33; BAR I, 99. **2.** (Bis.) **brevia-**

riu AVP, 3. (Cf. lat. *breviarium*, fr. *bréviaire*).

BRIGANTINĂ s. (Mar.) **brigantină** BDL I, 290r; GC VII, 250r; DCB I, 8; DCB II, 105; **brigantin** (*vas mic*) AR 1830, 337; **brigantino** BGO 1840, 87. (Cf. germ. *Brigantine*, fr. *brigantine*, it. *brigantino*).

BRILA vb. GC VII, 250r; BM, 61; INB 1859, 3; CA 1861, 4. (<fr. *briller*).

BRILIANȚA vb. **1.** („a străluci”) **brilenta** TIV, 32, 168; **brilanta** CA 1856, 31. **2.** („a șlefui diamantul”) **brilianta** PD, 138. (Cf. fr. *brillanter*, it. *brillantare*).

BRIȘCĂ s. („trășură”) **brișca** GC VII, 249v; VVP, 21; **bricică** RB, 264; CA 1848, 58; CA 1859, 37; **bricite** pl. CA 1848, 50; RL, 388. (Cf. pol. *bryczka*, rus. брйчка).

BRITANIC adj. **britanicesc** RA, 72; MTF, 2v; CR 1838, 63 bis; AR 1830, 87, 100, 135; CR 1831, 35; BFO 1833, 174; RB, 198; CD, V; **bretanicesc** PIU I, 208; BGO 1844, 186; **britanic** CR 1829, 58; CR 1831, 38; RB, nr. 22, 2, 227, 291; FMIL 1840, 23, 138; PCI, 64; SSC, 84; SCC II, 293; **britanic**, **britanicesc** VVP, 21; **bretanic** GG, 154; **briticesc** FD I, 73. (Cf. fr. *britannique*, germ. *britisch*).

BRODA vb. LIT, 20; PD, 138. (<fr. *broder*).

BRODERIE s. SCC II, 255. (<fr. *broderie*).

BRONZ s. **1.** („aliaj de cupru cu diferite metale”) *această de bronță metalie* RA, 93; **bronz** SPBA, 26, 83; VVP, 21; MCL 1839, 513; DIB, 124; (fig.) CA 1850, 21; **2.** („obiect din bronz”) **bronzuri** ASLI, 149. (Cf. germ. *Bronze*, fr. *bronze*).

BRONZAT adj. SCC II, 210.

BROȘA vb. **1.** („a trece, la țesătura unei stoffe, fire care formează desene în relief”) **broșa** SCC I, 248. **2.** („a lega împreună colile unei cărți”) **broșui** (*lega*) AR 1837, 202. (<fr. *brocher*).

BROȘĂ s. [bijuterie] AR 1834, 104. (<fr. *broche*).

BRULOT s. (Mar.) **bruloturi** CR 1830, 326; **brulote** (*vase mici încărcate cu materii aprinzătoare, spre a da foc vaselor dușmănești*) AR 1832, 337; **briulote** (*vase incendiare*) GM 1854, 387. (<fr. *brûlot*).

BRUSC adj. NV, 62; LS, 97; PFM, 444; VO 1857, 12. (<fr. *brusque*).

BRUSCHEȚE s. **bruscherie** NV, 62; **bruschesie** LS, 12. (Cf.

fr. *brusquerie*, it. *bruschezza*).

BRUT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 160. Cf. și *metaluri brute* (*nelucrate*) AR 1830, 358; *fier brut* (*nelucrat*) SMR I, 106; **brut** (*nelucrat*) SSC, 110, 134; **brut** AR 1832, 152; MID I, 198; FMIL 1847, 238; PFHM I, 42; RL, 332; Z 1856, nr. 8, 2; pe la 1855 cuvântul era frecvent; (fig.) PLB, 25; INB 1859, 157. (Cf. și lat. *brutus*).

BUCENTAUR s. **vuchéntavr** GC II, 70v; **buchéntavr** GC VII, 210r; **bucentaur** GC VII, 228r; ADL, 242; PD, supl. VI. (Cf. ngr. βουκένταυρος, fr. *bucentaure*).

BUCLAT adj. *păr blond buclat* DIB, 273. (<fr. *bouclé*).

BUFET s. **1.** („dulap în care se păstrează vesela, tacîmurile etc.”) GC VII, 225v; PBV, 57; PD, 139. **2.** („loc unde se vînd prăjituri, mîncăruri reci etc., într-un teatru, la un bal etc.”) ELS, 45; RB, 147, 148; DL, 87; StDR, 39; NPT, 263; INB 1859, 32; PD, 139. (<fr. *buffet*).

BUFONA vb. NV, 61; PD, 139. (<fr. *bouffonner*).

BUFONADĂ s. PIC, 167. (Cf. it. *buffonata*).

BUFONIC adj. SMR I, 102.

BULIN, -Ă s. **1.** („bucată mică de cocă sau de hîrtir cu care se lipesc plicuri, scrisori etc.”) **bulinuri** CR 1829, 298; **bulin**, **bulină**, **bolin**, **bolină** GC VII, 197v, 214r; **bulin** VVP, 22; PBV, 55. **2.** (Med., „învelișul unor medicamente sau otrăvuri”) **buline** pl. CR 1830, 325; AR 1829, 244. (Cf. ngr. βουλλίνοι, it. *bollino*).

BULION s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 160. Cf. și (Culin.) **bulion** AR 1829, 129; GC VII, 213v; DRB, 1; BDJE, 142; WCP, 271; **bulionuri** MSR, 63; **buleon** DRB, 22, 40, 41; **buion**, **buioane** FMK, 85. (Cf. și rus. бУЛЬОН).

BUN s. („avere”) **bun** PV, 83; **bunuri** DOB, 6; C, 4; **bunumuri** DOB, 6, 8; IIS, 2; BI, 1; TD III, 136; **bunum** RI, 33; MIB, 208; UT, 22; NPC, XX; **bunum** (*avere*) NPC, 107. (Cf. lat. *bunum*).

BURGMAISTRU s. („căpetenie; primar”) **burghermaistor** DMC, 90; TAI, 33; **burghermaister** ESI, 118, 120; **burgmaister** GC VII, 221v; **burgmaistru** AR 1834, 164; AsL, 32; CEF, 30; PD, supl. VI; **burgmeistru** HMN, 11; **burgmestru** AR 1837, 21. (<germ. *Bürgermeister*).

BURSĂ s. Vezi *Împrumut. II*, p. 139. Cf. și („stipendiu pentru studii”) **bursă** APS, 27.

BURSIER s. („stipendiat pentru studii”) FMIL 1847, 58; PD, 141. (<fr. *boursier*).

BUTELIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 160. Cf. și **butelie** CS 1802, 28, 29; FMIL 1840, 264; **butilie** BDJE, 51; DIB, 192, 505; **butelie**, **butilie** PD, 141.

BUTIR s. **puter** (*unt*) IRF, 100; **butir** *sau unt dulce* BRD, 113; BAR I, 83; **buter** (*unt proaspăt*) H MV II, 35, 263. (<germ. *Bütter*).

C

CABALĂ s. **1.** („intrigă, uneltire, complot”) MIU, 262, 338, 434; TF, 300; BDL II, 476r; LB, 77; GPE, VII; AIR II, 107; AR 1837, 370; DL, 97; EOI, 264, 285; CA 1850, 57; StDR, 120; LIT, 36, 236; T 1856, nr. 1, 1; D 1858, 6; PBV, 154; PD, 336. **2.** („magie”) LB, 77. **3.** („doctrină mistică ebraică”) BDL II, 476r; VVP, 54; GLC, 57; NV, 68; PD, 336. (Cf. germ. *Kabale* și *Kabbala*, fr. *cabale*).

CABALIST s. **1.** („știutor de cele tainice”) **cabalistă** m. LB, 77. **2.** („intrigant”) **cabalistă** m., LB, 77; **cabalist** GC III, 62r; VVP, 53; PBV, 154. (Cf. lat. *cabalista*, germ. *Kabalist* și *Kabbalist*, fr. *cabaliste*).

CABALISTIC adj. („referitor la cabală; obscur, confuz”) LB, 77; RL, 303. (Cf. germ. *kabbalistisch*, fr. *cabalistique*).

CABINET s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 161. Atestările menționate în *Împrumut. I*, p. 44-45, sînt reluate aici pe sensuri. **1.** („cameră mai mică, retrasă, într-un apartament; cameră de lucru, birou, bibliotecă”) **cabinet** TB, 105v, 149r, 239r; DC III, 3r; VIC, 82v, 218r; LVH, 9r, 17v, 27r; GCA, 102; IRB, 37v; BDT, 112r; CG, 110; CRac, 25, 26; NZ, 15v, 27r; LB, 77; CSM, 132, 135, 138; TPE, 24r; AR 1829, 256; BR 1829 I, 38; CBD, 70; CR 1830, 349; AR 1830, 368; GPE, 3; MRC, 133; MFE, 45; BAR II, 62; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **cabinet de citire** MN 1836, 87; SCC II, 128; R 1857, nr. 24, 4; NPT, 362; **cabinet de lectură** MCL 1838, 146; AR 1839, 422; PBV, 154; **cabenet** DAB, 132r; IRV, 41v; **gabinet** VIO II, 16r, 19v; TCM, 16; AR 1837, 336; IL 1840, 36; **gabinet**, **cabinet** GC II, 125r; GC III, 62v; StDR, 47, 120. **2.**

(„guvern, consiliu de miniștri”) **gambinet** GN, 45v, 46r, 58r, 202v, 272v; **cabinet** VIC, 27r; MIA, 13, 15; RA, 14, 72; NZ, 40r; MCB, 92; TSVM, 93; TPE, 22v; CR 1829, 77; AR 1829, 67; CR 1830, 83; CIRA, 354; AR 1834, 343; BM, 73; AIR I, 147; GG, 140; RB, nr. 8, 3, nr. 17, 3; **gabinet** VIO I, 96r; MIA, 7, 12; KUP, 17r; CR 1829, 39, 117; AR 1837, 36; StDR, 47, 120; **cabenet** TPE, 28r, 29r, 30r; CIRA, 288. **3.** („muzeu; laborator”) **cabinet** VIC, 230r; AAS, 11v; BDL II, 476r; RA, 27; GSP II, 158; LB, 77; HPA, 12r; AR 1837, 23, 39; **cabinet firesc** GIC, 45, 187; **cabinetul frumoaselor măiestrii** AR 1840, 188; **cabinetul istoriei naturale** AR 1830, 357; **cabinet de fizică** RSM, 20v; **gambinet** GN, 164v; **gabinet** TSM, 77; AR 1837, 39, 233. (Cf. și germ. *Kabinett*, lat. *cabinet* și *cabinetum*).

CALCULA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 161. Cf. și **calculălui** AIC, 85, 94; **calculi** BD I, 150; **calcula** AR 1829, 131; GC III, 21r; AR 1837, 210; SHI, XXVIII bis; SHI II, 27; FGE, 8; FGGN, 8; pe la 1840 cuvântul era frecvent.

CALCULARE s. DFL, 116; GLC, VII, 39; BCD, 103; SSC, 5; VMP, 196.

CALCULAȚIE s. s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 161. Cf. și AIC, 87, 91, 95; BD I, 150; SIC, 60; SGR II, 5; SHI, XXV, XXVIII bis; RBT I, 9; NPC, XIII, MCL 1838, 175; FL, 22; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. și germ. *Kalkulation*).

CALITATE s. s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 161-162. Cf. și **1.** („însușire, caracteristică pozitivă”) **bunătate** EBG, 109r; **felime** MGR, 114v; **cumătățime** BE, 70r; **qualitașul sau feliu** AIC, 26; **qualitaș** DOA, 7, 23; **feliu (calitetul)** MIM, 3, 10; **qualita** VOG, 53; CA 1856, 71; **feliurime** MIU, 272; SCS, 10; LC, 19; SG, 5, 10, 78; MG II, 45; VA, 200; **felurime** GCG, 24; **ceime** SPBA, 6; VG, 289; AR 1837, 286 bis; **ceime, qualitate** SPBA, 105; **caritime** SGR I, 10, 30, 67, 94, 100, 154, 173; **caretime sau qualitate** SGR I, 223; **qualitate** DGR, 150; SGR II, VIII, 51; CN, 46; **qualitate** CLV, 23v; EGRM, 8v, 39r; PCB, 130; EGR, 37; CR 1829, 142; FGP, 30, 36; GPE, 8; ROB, 2, 4; MCR, 33; GR, 13; KMP, 122; RB, nr. 3, 6; GRN I, 11; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **qualitatea au felurimea** EGRM, 4r; **qualitatea sau felurimea** EGR, 22; GRN I, 51, 59; CGR, 27; **calitate, qualitate** GC III, 18v; **qualitate (proprietate)** BG, 125; **qualitate (însușire)**

BG, 125; **cualitate (feli)** BG, 128; **calitate** MFV II, 95v; CLV, 142v, 150r; CR 1829, 276; AR 1829, 72; MRC, 29; FGP, 27; GPE, 5; FTP IV, 148; FEA, 30Ş RO, 52; ROB, 175; LOA, 2, 78, 81, 94; RSM, 20v; MPG, 29; MAE, 27; pe la 1835 forma era frecventă; **calitate (însuşime)** PGR, 67; **cualitate, calitate** WAM, 47; PD, 384; **calita** SPV, 99; BFO 1843, 22, 23, 374; SSC, 132; **calitate sau însuşiri** CIRA, 109; **cualita** CPI, 138, 168, 216, anexă 5. **2.** (Filoz.) **feliurime** AOS, 55; DLG, 303; PCP, 28; HFP, 114; CCF, 24, 26; **feliurime seu cvalitate** CCF, 29; **feliurime (cvalitate)** VM, 91; **cvalitate (feliurime)** VCL, 26v; **cvalitate** MF I, 142r, 218r; VL, 12r, 13r, 19r; **felitate** HFP, 301; **calita** AOS, 106, 107; **calitate** CLV, 149v, 150r; DFL, 16, 49; KFL, III, 137; **cualitate** CFZ, 21, 49, 102. **3.** („situație, condiție, funcție, titlu”) **calitate** CMR, 55; CR 1830, 40, 343; AR 1830, 25 bis, 212; LOA, 85, 91; MID I, 328; CA 1853, 93; GM 1854, 217; Z 1856, nr. 2, 2; LIT, 77, 355; BEC, V, 1; **însuşime** CIRA, 4; CA 1850, 14; **cvalitate (cumătate)** BAR II, 24; **cualitate** ROB, 45; D 1858, 10; **calita** BFO 1843, 77. **4.** („noblețe; distincție”) *oamenii de calita, adică cei bogați* CBD, 15; *persoane de calita* CBD, 88; *om de calitate* MFE, 2; *femeie de calitate* SIT, 32. (Cf. și germ. *Qualität*, ngr. ἐπίσημος).

CALITATIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 162. Cf. și **cvalitativ** VL, 13r; **calitativ** KFL, 164; CGR, 65; MGP, 23; **cualitativ** PBV, 196.

CALM s., adj. *un calm profund* ICI, 135; **calm** PD, 338. (<fr. *calme*).

CALMA vb. *pentru a calma și îndulci alarmele noastre* CV, 28, cf. și 36. (<fr. *calmer*).

CALMANT adj. *băutură calmantă (alinătoare)* PMC II, 127. (<fr. *calmant*).

CANDID adj. **candid (nevinovat)** SMR II, 17; **candid** NV, 71; LS, 31; StDR, 123; BCP, 15; SMB I, 136; RL, 343; AVP, 4; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *candide*).

CANDOARE s. MEN II, 144; BP, 182; AF, 33, 162, 164; SIT, 70, 154, 315, 353; NV, 71; LS, 82; SSC II, 377; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *candeur*).

CANIBAL s. **canivali, carii mănîncă carne de om** GN, 197v; **canibal** GIA I, 35v; SPBA, 82; GC III, 26r; GT 1838, 20; MEN

II, 90; NPT, 264. (Cf. ngr. καννίβαλος, fr. *cannibale*).

CANONADĂ s. (Mil.) AR 1829, 92; GC III, 27r; AR 1831, 110; RB, nr. 32, 4; NV, 71; TR 1854, 60; Z 1856, nr. 16, 4; PD, 339. (<fr. *cannonade*).

CANONIC s., adj. („după reguli, regulat”; Bis.) **canonic** OC II, 35v; MDWS, 3, 91; MR 10; BD I, 157; FEA, 18; SHI II, 117; VVP, 54; FMIL 1840, 47; MID I, 65; FMIL 1847, 103; BCD, 81, 509; PBV, 158; **canonic** (*arhimandrit*) AR 1834, 195; **canonic** PFBM, 7r; BI, 10, 12, 14, 26; MIR, 204, 338; MIB, 201; GSP I, 46; LB, 93; **canonic**, **canonicesc** GC III, 26r; **canonicesc** MTT, 126r; LSM, 42; MTM I, 254; PFBM, 34v; TD II, 107; BI, 24, 27, 116, 314; TD III, 392; MR, 34; ROI2 IX, 8; VVP, 54; ROB2, 609; GLC, 3; PBV, 158. (Cf. ngr. κανονικός, lat. *canonicus*, fr. *canonique*).

CANONICAT s. (Bis.) **canonicat** DOB, 8; DE I, 313; **canonicie** LB, 93. (Cf. lat. *canonicatus*).

CANONICEȘTE adv. TD III, 403; CLV, 135v; VVP, 54; PBV, 158.

CANONISIRE s. GIA I, 95v; AR 1830, 383; PBV, 158.

CANONIST s. *multe scriu canoniștile despre instrumentumuri și atestaturi* PFBM, 20v; **canoniște** TD III, 403. (Cf. lat. *canonista*).

CANONIZA vb. („a stabili prin reguli; Bis.) **canonisi** GIA I, 97r; MRP, 4; CR 1829, 60; **canonizi**, **canoniza** MIB, 193; **canoniza** SHI II, 206; AsL, 39. (Cf. ngr. κανονίζω, lat. *canonizare*, germ. *kanonisieren*, fr. *canoniser*).

CANONIZAȚIE s. MIB, 90, 199. (Cf. germ. *Kanonisation*).

CANTINĂ s. (Alim.) DIB, 191, 323. (<fr. *cantine*).

CANTINIERĂ s. DIB, 191; Z 1856, nr. 43, 4; GM 1857, 37. (<fr. *cantinière*).

CANTITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 162. Cf. și **1.** (Fon., Versif.) **cîțățime** MGR, 134; **cîțime** SGR III, 1; **cuantitate** HGL, 135, 137; PD, 384. **2.** (Gram.) **cîțățime** MGR, 114v; *pronomie* **dă cîțățime sau cvantita** VOG, 56; **cîțățime (cvantitate)** BTG, 83v; **cîțățime** EGRM, 20r, 39r; EGR, 70; GR, 78; GCG, 23, 112; IGE, 39; BG, 127; AGI, 38, 39, 114; **cîțime** GRA, 93r; SGR I, 155; GR 12, 89; *adverbiile cantiteții* DGR, 149; **cuantitate** GRN I, 177. **3.** (Filoz.) **cîțețime** RIM, 14; **cîțățime** BLM, 5; DLG, 56, 120, 122,

125, 126; HFP, 74, 102, 114; MF I, 112r, 142r; MF II, 69r; **cîtime** CCF, 24, 26; **cîtime (cvantitate)** VCL, 27v; **cvantitate (cîtime)** VCL, 31r; **cvantitate** VL, 28. **4.** („număr, măsură, sumă”) **cîțăime** BE, 45r; BDL II, 559v; AOS, 55; SG, 5, 15, 78; OFR, 113; PCP, 28; MG I, 178; MG II, 45; DCN, 24; PCB, 65; CR 1829, 28; FGP, 37; GC III, 238v; TAA, 10; ROB, 98; LOA, 68; LO, 4; PPT, 15; MN 1836, 73, 94; forma este folosită frecvent pînă la 1860; **prețu (cîțăimea) lucrului** CP I, 102; **cîțăimea sau măsura** NIS, 12; **cîțeime** AR 1830, 226; **cîțime** TD II, 195, 218; RSL, 2, 5; UT, 1, 3, 7; MIM, 31, 41, 46; **cîtime** SCS, 5; POC, 5; CCI, 31; AR 1830, 236; GC III, 239v; SGM, 141; CIRA, 27; SGR I, 56; CPI, 103; BFO 1833, 109; AR 1837, 38; forma este folosită frecvent pînă la 1860; **cîtiime** BD I, 179; **cîtime** VA, 200; **cantitate (cîtăciune)** MFV I, 33v; **cantitate** VPP, 273; DO, 30; MCL 1838, 175; DFL, 16, 189; KFL, 135; FMIL 1847, 7; CDR, 25; LIT, 144; **cvantitas, cătime** BD II, 271; **cuantitate** HPA, 13r; TR 1854, 44; PBV, 196; BEC, 384; PD, 384. (Cf. și ngr. ποσότης).

CANTITATIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 162. Cf. și **cvantitativ** VL, 12r; **cantitativ** KFL, 163; CGR, 65, 74; CCG, 39.

CANTON s. (Adm.) **canton** DC IV, 12r, 12v; NIU, 235r, 288r; BD I, 159; GIC, 201; AR 1830, 161; GC III, 26v; FTP I, 246; FTP IV, 192; AR 1834, 128; AR 1837, 287; APP I, 68; RIP I, 227; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **canton (ținut)** GSP I, 15; CR 1831, 34; AR 1834, 194; IL 1840, 45; **canton (județ)** CR 1829, 274. (Cf. germ. *Kanton*, fr. *canton*).

CANTONAL adj. **cantonal** GC III, 26v; **cantonal, cantonariu** StDR, 123. (<fr. *cantonal*).

CAPABILITATE s. **capabilitate (vrednicie)** OP, 16v; **capabilitate (destoinicie)** FMIL 1844, 66.

CAPACITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 163. Cf. și **1.** („des-
toinicie; competență; valoare”) **capațitet** IO, 48; **cuprindere (capațitet)** MIM, 11, 14; **capațitaș** FLG, 26; **capațitate (spornicie)** MPI, 62, cf. și 218; **capațitate** ROB, 652; **capacitate** IO, 48; GC III, 37r; EP I, 60; FMIL 1844, 65, 285, 355; MID I, 197; DFL, 22, 198; FMIL 1847, 238; BG, XIV; BIP, 27; BCD, 6, 223, 338; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **capacitate (vrednicie)** CEF, 32; **capacitate (destoinicie)** R 1857, nr. 1, 2. **2.** („conținut, volum”) **capacitate** RBT I, 53; BGO 1844, 115; JA, 47; PD, 340. (Cf. și germ.

Kapazität, magh. *capacitas*).

CAPELAN s. (Bis.) **capelan** MCI, 12; MDWS, 391; PFBA, 650r; BD I, 161; LB, 94; AR 1829, 85; BR 1829 II, 61; GC III, 37r; BAR I, 226; CTT, 263, 265; MCL 1839, 455; MID I, 57; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **căplan** BI, 35, 36, 38; TD III, 357; MIB, 252; **caplan** PFBM, 8r; FMIL 1840, 48; **caplan** (*duhovnic*) AR 1837, 41; **caplan** (*efemerion*) AR 1837, 56; **șapelan** SCC II, 45. (Cf. lat. *capellanus*, germ. *Kapellan* și *Kaplan*, magh. *káplán*, it. *capellano*, fr. *chapelain* și fam. *capelan*).

CAPELĂ s. (Bis.) **capelă** IPI, 1, 2; GIA I, 93r, 94v; GIA II, 4v; TD III, 224; LP, 3; BPN II, 322; CPM, 8; NPC, f.t.; FD I, 22; PDT, 63; CDCE, 236; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **capelă** sau **căpălnă** LB, 94; **capelă** (*paraclis*) CR 1830, 222; AR 1835, 203. (Cf. germ. *Kapelle*, it. *cappella*, magh. *kápolna*).

CAPIȘON s. (Vestim.) **capişon** MCL 1839, 382; **capucon** PFM, 499; **capuşon** SIT, 63; DIB, 10, 23; PD, 341. (<fr. *capuchon*).

CAPITAL s. (Fin., Comerc.). Vezi *Form. term. șt.*, p. 163. Cf. și **capete** pl. MML, 32r, 32v; DOB, 5; VIC, 201r; APC, 212v; DAP, 22; LC, 29, 32; MSR, 47; **cap** TD II, 219, 220; **capital** TB, 162v; OTB, 13; DOB, 5; RJ, 303; MDWS, 438; IAO, 1; ESI, 17; FLG, 18; BI, 8, 36, 37; TD II, 226; PIM, 2, 4, 5, 9; CL I, 95; CL II, 88, 352; TAI, 60; CB 1813, 93; MIB, 246; TF, 452; MR, 23; DAP, 70; IRF, 15; RA, 53, 97; JNA, 111; LC, 29, 40; GIC, 25; CR 1829, 209; AR 1829, 116, 136, 184; BR 1829 I, 40, 47; SPT, 150; CR 1830, 389; AR 1830, 164; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **capetal** DAP, 51, 87; **căpital** CR 1829, 21; SIM, 77; RL, 260.

CAPITALIST s. **capitalista** m. BD I, 160; **capitalist** AR 1829, 119; CR 1830, 346; AR 1830, 103, 197; GC III, 32v; FTP I, 136; MN 1836, 63; RB, nr. 24, 3, 261, 384; VVP, 55; MCL 1839, 394, 851; SMR I, 41; IVA, 30; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *capitalista*, fr. *capitaliste*, germ. *Kapitalist*).

CAPITUL s. (Bis.) **capitulum** DOB, 6, 8; PFBM, 4r; BI, f.t., 9, 18; MIB, 201, 233; TAI, 37; MR, 26; GSP I, 46; **capitul** MIR, 135, 338; MIB, pf., 264; BD I, 160; GLC, 27. (<lat. *capitulum*).

CAPORAL s. (Mil.) **caprar** IPC, 7; VIC, 144v; **caplar** sau *strajameșter* RD, 5; **căpral**, **căprar** ME, 285; **căprar** LB, 95;

RO, 11, 16; CPL, 28; FMIL 1840, 242; **căpral** VVP, 67; **corporal** IPC, 7; AR 1829, 174; AR 1830, 224; StDR, 152; **corporal sau căprar** IRF, 71; **caporal** AR 1829, 7; BFO 1833, 76; AR 1834, 66; KPA, 16; BIP, 79; RL, 100; **caporar** AR 1829, 7; **caporar, căprar** GC III, 37r. (Cf. lat. *caporalis* și *corporalis*, germ. *Korporal*, magh. *káplár*, fr. *caporal*).

CARABINĂ s. **carabină** VIC, 114r; LVH, 20v, 77v; GC III, 44r; RB, 222; VVP, 55; BFO 1843, 180; SRM, 18, 25; StDR, 125; BCB, 14; SCC I, 135; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *săneață* (**carabină**) IL 1840, 104; **carabin** BDL II, 482r; BD I, 165; LB, 98. (Cf. fr. *carabine*, germ. *Karabiner*).

CARABINIER s. (Milit.) **carabiner** CR 1829, 140; AR 1834, 76; RB, 231; SRM, 8, 25; SRI, 3, 5, 9; RBM, 154; NRC, 9; **carabinier** CR 1829, 140; AR 1829, 90; CR 1830, 204; AR 1830, 372; GC III, 43v; VVP, 55; ROM, 12, 174; StDR, 125. (Cf. rus. *карабинер*, fr. *carabinier*).

CARACTER s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 163, și *Împrumut. I*, p. 45. Cf. și **haractir** EBG, 44v; TB, 19v; MAB, 72r; AZ, 7v, 39v; DAB, 2r, 21r, 34v; FGS, 38r; NID II, 112r; CISG, 99; MIR, 247; MIB, 8; VSN, 20r; SCS, 10; JNA, 124; KUP, 34r; LC, 86; AOS, 54, 65; SPBA, ff., 104; MRP, 47; NZ, 7v, 10v, 32r; GEG, 10; MT, 1, 3; IRV, 2r, 91r; KIT, 25, 26; BGV, 41r; MFV II, 28v; CDP, 27; TPE, 6r, 16v, 22v, 29r; forma continuă să fie frecventă pînă după anul 1840; **haráctir** HG, 1; BDL IV, 1112r; **haracter** MIU, 35, 69, 77; TD I, 272, 273; DAB, 24r; TMS, 63, 64; VSN, 9r; GSP I, 182; GSP II, 185; CB 1818, 43; SIU, 7v, 41v, 47v, 48v, 61r; BPN I, 3; CRac, 10, 190; MRP, 27; SPBA, 21; IRV, 25r; CLV, 147v; MFV I, 23v, 33v; CC, 92; GAT, 12; PIU I, 141, 180; TSVM, 7, 42, 56; DCN, 16, 108; CR 1829, 1, 77, 126, 218; forma era frecventă pînă pe la 1840; **harácter** MIU, 77, 242, 360; TD III, 23, 35; BPN I, 64, 113; BPN II, 176; NFI, 202; **caractir** PV, 79, 126; RA, 11; CB 1816, 57; BDL II, 482r; NZ, 73r; MCB, 81, 130, 142; HFP, 224; SPV, 25; MF II, 98; MF III, 60v; SHI II, 62; RBT I, 7; VHP, ded. 1; StDR, 125; **caracter** CV, 31; IO, XVI; MIU, XIII, XXI; GSP II, 164, 170; FTM, 153; MPI, 68; BPN II, 300; CRac, 75; BR 1821, 44; DGR, 171; MCB, 22, 81, 89, 166; PIU I, 1; VMG, 291; EGR, 67; PCB, 99; BRD, 61; BR 1829 II, 22, 47; MBV, 12; PAFR, 43; MRC, 99; FGP, 16; GC III, 43v; CR

1831, 27; pe la 1830 forma era frecventă; **carácter** CL I, 7; TMS, 86; TF, 174, 302; IRF, 93; MPI, 12, 65; BPN I, 99; **caracter** VOG, 113; **carácter** FTM, 79; **haracterum** MPE, IV; **caracteră** IGE, 213, 214; **carapter** R 1857, nr. 1, 3. (Cf. și ngr. χαρακτήρ), germ. *Charácter*, it. *caràttere*).

CARACTERISTIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 163. Cf. și **ca-****characteristicesc** MPI, 52; **haractericesc** SIU, 32r; CLV, 148r; **haractiricesc** HFP, 198; **haractiristic** HFP, 235; **haracteristic** SIU, 37r; BFO 1833, 200; HMV I, 103; **haracterisitor** SMA, 15; **ca-****characteristic** GC III, 43v; SGR I, 142; MCR, 161; AIR I, 26; HPA, 24v; RB, nr. 24, 1; VVP, 55; HMV I, 84; AR 1844, 13; FMIL 1844, 26; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. și lat. *characteristicus*).

CARACTERISTICĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 163. Cf. și **1.** (Mat.) **haracteristic** CLV, 148r; **characteristică** LM, 303. **2.** („particularitate, însușire tipică”) **haracteristic** CLV, 33r; **haractiristică** SGR I, 214; **haracteristică** SGR I, VIII; ELS, 5; ECS, 9; SHI II, 105; CDCE, 137; HMV I, 86; EV, XLIII; **characteristică** MF II, 43r; GT 1848, 4; FMIL 1844, 365; SIT, 102; CGR, 8; AAR, 4; RL, 357; SIT, 102; CEG, 80; **caractiristică** StDR, 125.

CARACTERIZA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 163. Cf. și **haractiri** OC II, 41v; **haractirisi** PTF, 66r; KUP, 15r; BDL IV, 1113r; PCP, 45; DCN, 122; AR 1829, 120; HFP, 158; CR 1830, 330, 399; GTN 1835, 6; BFO 1838, 157; **haracterisi** DCN, 99; CLV, 148r; VMG, 226; FD I, 105; **haracteriza** BM, 9; GTN 1836, 49 bis; **haractiriza** GTN 1836, 72 bis; SHI II, 195; **haractirizi** SHI II, 172; **haracterizi** FD I, 37; **haracterisa** FMIL 1844, 67; HMV I, 71; **haracterui** FD I, 35; **caractirisi** MCB, 28, 167; CR 1829, 202; SHI II, 62; **caracterisi** AR 1829, 88; AR 1830, 117; CBD, 90; BGO 1840, 290; **caracterisa** MPI, 218; AIR I, XI; AIR III, 65; KMP, 33; MID I, 198; VM, 150; MEN II, 207; FMIL 1847, 60; LS, 44; RL, 25, 133, 372; CA 1856, 22Ș C, 117; GCB II, 192; NPT, 218; INB 1859, 12; PD, 341; **caracteriza** GC III, 43v; RB, nr. 20, 1; FMIL 1840, 97, 125, 251; SMR I, 34; BFO 1843, 113; AMIM, 46; DFL, 26, 31, 135; CA 1847, 21; FMIL 1847, 41; SSC, I; GRR, 207; pe la 1850 forma era frecventă; **caracterizi** SHI II, 34; **caractirizi** SHI II, 152; IVA, 15; **caractera** GG, III, 129; FMIL 1844, 266; DFL, 93, 197; PBM, 159; CA

1847, 26; SIT, 2; FMIL 1847, 65; CA 1850, 15; CA 1855, 129; ASLI, 148; CA 1858, 22; **caracteria** Z 1856, nr. 4, 1. (Cf. și germ. *charakterisieren*).

CARACTERIZARE s. **haracterisire** MFV II, 187r; **haractirisire** CR 1829, 296; **caracterizare** GC III, 43v; PBV, 160; **caracterisire** FL, 46.

CARACTERIZAȚIE s. GC III, 43v. (<fr. *caractérisation*).

CARDINAL s. (Bis.) **cardinal** AP, 98; OC I, 56v, 71r; MTT, 213r, 241r; DIP, 31r; MDWS, 391; CPN, 35; VIC, 35v, 41v, 47v; LVH, 41v; NIU, 292r; NID I, 63r, 63v; NID II, 156r; OMT, 100; MIB, 51; TF, 9; TPE, 26v; BDL II, 482v; pe la 1820 cuvântul era frecvent; **cardinaliș** DOB, 5; **gardinar** DC IV, 15v; **gardinal** GCA, 64; MFV I, 80v, 137v; **cardinar** LMG, 94. (Cf. lat. *cardinalis*, fr. *cardinal*, ngr. καρδινάλης).

CARDINAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 164. Cf. și **1.** (Gram.) [numeral, număr] **numit** EBG, 28r, 32v; **temeinic** TGR, 96; **temelnic** GRA, 62v; **de temelie sau de căpetenie** ME, 39; **temeinic (cardinal)** DGR, 64; **de cîțățime** SG, 15; MG II, 119; **de rădăcină** SGM, 40; **de căpetenie, începător** VG, 196; **rădăcinal** IGR, 37; **cardinal (rădăcinal)** MGP, 26; **cardinal** EGRM, 7v; EGR, 31; FGP, 36; SCR I, 157; GR, 30; CGF, 34; HGL, 32; CDR, 29; BG, 174; AGI, 31; **temeinic sau cardinal** SGR I, 68; **cardinal sau temeinic** GRN I, 65; **cardinal sau temelnic** PGRL I, 83; **cardinale sau de căpetenie** PGR, 19; **cardinal sau de rădăcină** CGR, 27, 74; **fundamental sau cardinal** BG, 52; **originar sau cardinal** CCG, 34. **2.** („principal, fundamental, esențial”) **punct cardinal** FGE, 13; FGGN, 14; CA 1861, XI; **punturi cardinale (de căpetenie)** RBT I, 36; **cardinal** FMIL 1847, 1847, 122; CA 1853, XVIII; LMG, 201; NPT, 360. (Cf. și germ. *kardinal*).

CARTIER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 46. Cf. și **1.** („locuință provizorie, gazdă; cantonament”) **cvartir** LVH, 70; DSM, 39; DSM2, 43; TAI, 33; IRF, 12, 39; TID, 7, 13; GSP II, 78; MIM, 49; BPN II, 207; SPBA, 90; CR 1829, 295; CR 1830, 60 bis; BAR II, 45; GG, 35; ROI2 III, 7; RB, 153; MCL 1838, 21; FMIL, 191, 251; **cvartir (pastoi)** BFO 1833, 36; **cvartire ostășești sau pastoiuri** BFO 1833, 191; **cfartir** CR 1830, 261, 389; BFO 1833, 191; **cvartiră** AR 1829, 37; AR 1830, 171; AR 1837, 94; SCC II, 230; CA 1854, 117; Z 1856, nr. 19, 2; **cfartir, cvartir, cuartir,**

gvartir GC III, 118v, 155r, 239r, 271r; **cvartiriu** StDR, 129; **cuartir** D 1859, 128; BEC, XLVII; **cuartieră, cartiere** LIT, 132, 146. **2.** (Milit.) **general cvartirmaistăr** VIC, 96v; **cel de căpetenie cvartir** RA, 77; **hauptcvartirul oștilor** RA, 84; **glavnă cvartir** CR 1829, 9; **gheneral cvartir** AR 1829, 26, 60; **cvartirul general** CR 1830, 153; **cvartiriul de căpetenie (praetorium)** BAR II, 162; **cvartirul de căpetenie** RB, nr. 33, 4; **cvartir maistru cel mare al armatei** BPA, 22; **cfartirul general** CR 1829, 38, 119, 131; **cuartirul șefului** RBM, 12; **cuartirul de căpetenie** TR 1854, 1, 3; **cuartierul general** LIT, 260; **cartierul general** C, 68. **3.** („parte a unui oraș; mahală”) **cvartir** SPBA, 90; AR 1837, 365; MCL 1839, 372; PBV, 164; **cvartiruri (mahalale)** CR 1830, 266; **cartier** CR 1829, 21; BDJE, 61; PCI, 43; **cuartir** PLB, 28; BCI, 183; **cuartier** SMB I, 6; RL, 138; LIT, 11; PD, 384. (Cf. germ. *Quartier*, rus. квартира și постоя, fr. *quartier*, lat. *quartirium*).

CARTON s. BDL II, 483v; LB, 102; GC III, 49r; AR 1837, 244; IL 1840, 99; NV, 74; StDR, 126; SCC I, 240; RL, 390; PBV, 161; INB 1859, 75; PD, 343. (Cf. germ. *Karton*, fr. *carton*).

CARTUȘ s. **1.** („pachet mic”) **cartuz** VRM, 43. **2.** („încărcătură de pușcă, de tun”) **o zdrobitură de cartace** IRF, 57; **ghiulele și cartuce** CR 1829, 28; **cartuș, cartac, patron** GC III, 50r; **cartușă (patron)** SRI, 186; **cartuz** FAM, 14, 15, 102; **cartece** pl. FAM, 18, 19; **cartuș** StDR, 126; PBV, 161. (Cf. fr. *cartouche*, germ. *Kartusche, Kartätsche* și *Patron*, it. *cartoccio*).

CAST adj. **cast** AR 1844, 106; BDJE, 24, 173; AF, 21r; SIT, 153; NV, 74; StDR, 127; LS, 116; CA 1852, 43; AAR, 26; RMS, 228; BCB, 75; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **cast (curat)** AF, 177; CA 1854, XXV. (Cf. lat. *castus*, it. *casto*, fr. *chaste*).

CASTĂ s. **castă** SPBA, 43, 51, 90; AR 1830, 48; SHI II, 7, 25; FMIL 1844, 313; DFL, 193; BP, XVII; PCI, 30, 31; StDR, 127; SCC II, 36; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **castie (tagmă)** AR 1834, 288; **castă (tagmă)** GGV, 92. (<fr. *caste*).

CASTITATE s. NV, 74; RMS, 100; CA 1852, 25; CA 1855, 2; CEF, 41; DIB, 177; DILB II, 207; LIT, 58, 362; CA 1858, 94; PD, 344. (Cf. lat. *castitas*, it. *castità*, fr. *chasteté*).

CATASTROFĂ s. **catastrofă** BDL II, 485v; AR 1829, 28, 92, 118; CR 1829, 321; AR 1830, 229; CR 1830, 157; AR 1832, 135; AR 1834, 38; AIR I, 43, 146; SHI I, 18; pe la 1835 cuvîntul era

frecvent; **catastrofe** (*mari întâmplări*) AR 1830, 514; **catastrof** GC III, 59r. (Cf. fr. *catastrophe*, lat. *catastrophā*, germ. *Katastrophe*).

CATIHETIC adj. (Did.) [forma] *învățăturii* cei **catehistic** EDE, 176; *forma învățătorei* cea **cateheticească** sau *socratică* MPI, 183, cf. și 184; *diálog* **catehisicesc** MPI, 186; *metodă catehetică* BIP, 155; PBV, 163. (Cf. lat. *catecheticus*, germ. *katechetisch*, ngr. *κατηχητικός*).

CATIHETICĂ s. **catehetica**, *adică învățătura credinței* TAI, 11; **catehetica** sau *socratică* MPI, 184; **catehetică** RL, 315; PBV, 163. (Cf. lat. *catechetica*, germ. *Katechetik*).

CAUCIUC s. *gummi elasticum* sau **cauciuc** CA 1851, 81; **cauciuc** SCC I, 240; **cauciuc** [...] sau *gumielastic* INB 1859, 37; **cauciuc** RMS, 230; **caușuc** PFHM I, 27; PFM, 57; PD, 346; *gumielastic* sau **caușuc** BBS, 14. (Cf. fr. *caoutchouc*, germ. *Kautschuk*).

CAUTELĂ s. *păzire* (**cautelă**) OAI, 4; **cautelele**, *adică luările aminte* FDB, 13, cf. și **cautelă**, 38, 125; **căutelă** MIM, 13. (Cf. lat. *cautela*, magh. *kautela*, it. *cautela*).

CAZARMĂ s. *Vezi Împrumut. I*, p. 46. Cf. și **casarmă** CB 1816, 61; MIM, 49; LB, 103; CR 1829, 204; CR 1831, 27; AR 1837, 1, 140; BGO 1840, 183; RIP I, 165; BGO 1844, 122; FMIL 1844, 265; MEN I, 240; forma era frecventă pînă la 1860; **casarmă**, **casarnă** BDL II, 484r; **casarnie** CR 1829, 10; FGGN, 114; RL, 287; SRM, 9, 77; **casernă** GIC, 190; CR 1831, 30; FD I, 22; **cazernă** AR 1829, 159; SPV, XII; ROB, 130; SRM, 83, 149; **casernie** FD I, 55; **cazarmă** GIC, 27; CR 1829, 56, 178, 204; AR 1829, 155; GC III, 10r; CR 1831, 27; FTP II, 189; BFO 1833, 46; GG, 134; pe la 1835 forma era frecventă; **cazarmă**, **cazernă** StDR, 121; **cazarnie** CR 1829, 19, 212, 213; CR 1830, 167; FTP I, 142; GG, 224; MN 1836, 6, 11; BFO 1843, 269; FGGN, 114; SRM, 19, 186, 222; RL, 257, 310, 316; forma era frecventă pînă la 1860; **cazarnă** AR 1829, 107; ROB, 117, 196. (Cf. lat. *casarma*, rus. *казарма*, fr. *caserne*, germ. *Kaserne*).

CEDA vb. **țedui** CPI, 232, anexă 13; **sidarisi** BFO 1843, 431; **cede** BP, 184; NV, 62; C, 6; AVP, 6; PD, 142; **ceda** SIT, 120, 179; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 4, 3, 4; LIT, 225, 264, 310; CA 1858, 116; BEC, 61; **ceda** (*rășlui*) CA 1861, 55. (Cf. fr. *céder*, lat. *cedere*, it. *cedere*).

CEDENT s. **țeduatoriul** (*dătătorul țesiei*) CPI, 232, cf. și anexă 13; **țedens** SR, 30, 46; **țedent** SR, 38; **țesant** StDR, 298; **cesant** sau **cedent** StDR, 30. (Cf. lat. *cedens*, germ. *Cedent*, fr. *cessant*).

CELEBRA vb. **țelebra** CV, 30, 34; **celebra** MEN II, 319; B DJE, 1; BP, VII, IX, XIX, 132; AF, 13; SIT, 46; NV, 62; PCI, 51; CA 1852, 46; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **țelebra**, **celebra** StDR, 297, 299. (Cf. lat. *celebrare*, fr. *célébrer*).

CELEBRARE s. GRR, 255; CA 1853, 53; AVP, 6; CA 1858, 97; D 1860, 99; PD, 143.

CELEBRAȚIE s. NV, 62; StDR, 299; CA 1857, 83; PBV, 539; PD, 143. (<fr. *célébration*).

CELEBRITATE s. ELS, 37; DFL, 189; SIT, ded. 3; NV, 62; RMS, 54; SAS, 14; GM 1854, 3, 190; RL, 397; LIT, 21; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *célébrité*, lat. *celebritas*).

CELEBRU adj. **celebru** CRac, 184; MEN I, 14; B DJE, 3, 4; LMS, 42; BG, XV; NV, 62; GPG2, 55; GM 1854, 3; CFZ, 167; CA 1855, 23; RL, 3; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **celebru** (*vestit*) CEF, 199; **țelebru**, **celebru** StDR, 297, 299. (Cf. fr. *célèbre*, lat. *celeber*).

CELIBAT s. **celibat** SHI I, 12; FL, 42; FMIL 1840, 104; MEN I, 121; MEN II, 33, 138; HMV II, 16; FMIL 1847, 90; BCI, 32; **celibat** (*holteie*) PIA, 102; **celibat** sau *holteie* CBV, 11v; **celibat** (*necăsătorie*) CA 1861, 66; **celibat** și **celibație** NV, 62; PD, 143; **țelibat**, **celibat** StDR, 297, 299. (Cf. lat. *caelibatus*, fr. *célibat*, it. *celibato*).

CELIBATAR s., adj. **celibatar** GC VII, 114r; NV, 63; BCI, 32; PD, 143; **celibater** KMP, 98. (<fr. *célibataire*).

CENTRA vb. **centrui** VVP, 162; **închentra** SHI II, 171; PRA, 43. (<fr. *centrer*).

CENTRAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 166. Cf. și **țantral** PIM, 6; **țentral** BFO 1833, 162; MF II, 81r; SR, 28, 33; **centros** BD I, 186; **chentricesc** CLV, 136v; **chendral** AR 1830, 161, 175; **chentral** AR 1830, 106; BFO 1833, 21, 68; AR 1837, 28, 311; ROI2 III, 67, 87; BFO 1838, 113; AsE, 13; AOD, 123; VH, 77; StDR, 129; **chendral** (*din mijloc*) CR 1829, 132, 136; **mijlocal** GPG, III; **central** GC VII, 114v; CR 1830, 19, 91, 391; CR 1831, 36; CPL, 71 bis; LOA, 67, 118; KMP, 121; SMA, 31; GT 1838, 16; MCL 1839, 261, 516; VVP, 162; pe la 1840 forma era

frecventă. (Cf. și ngr. κεντρῶς, κεντρικός).

CENTRALIZA vb. **centraliza** GC VII, 114v, 115r; SSC, 100, 156; C, 18; PBV, 539; CA 1861, 142; **centralisa** NV, 63; RL, 271; GCB II, 190; D 1858, 3; D 1860, 282; PD, 146. (<fr. *centraliser*).

CENTRALIZARE s. **centralizare** PBV, 539; **centralizare** C, 1; R 1857, nr. 2, 2; BEC, XLI.

CENTRALIZAT adj. GC VII, 115r; CD, VII.

CENTRALIZATOR adj., s. **centralizător** GC VII, 115r. (<fr. *centralisateur*).

CENTRALIZAȚIE s. **centralizație** NV, 63; PD, 146; **centralizație** SSC, 98; PBV, 539. (<fr. *centralisation*).

CENTRU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 166. Cf. și **chentron** RIC, 284v; VEI, 16r; GN, 308v; PTF, 115r; AOS, 112; **chendron** MTT, 13v, 252v; MDC, pf.; GN, 7v, 286v; VIC, 6v, 19v, 77v, 118r, 162v; ZFV I, 16v; GCA, 28; AOS, 115; **chentru** VEI, 15r, 20r, 29r; GCA I, 2v; AOS, 79; SPBA, 21; CLV, 136r, 149r; HFP, 60, 61, 86, 326; AR 1829, 103; AR 1830, 1, 18, 88, 112; GC III, 72r; SPV, 49; NFI, 302; CIRA, 27, 394; BFI, 44; SHI, XXVIII; AR 1837, 94, 183, 256; ROI2 III, 116; PMG, 49; SMR I, 4; **chendru** MTT, 161v; DIP, 6r; GCA, 95; HOG, 111; GCA II, 16r, 30v, 55r; BDL II, 487v; AOS, 41, 122; IRV, 87v; BGV, 13v; NMP, 16; AR 1829, 73; AR 1830, 158; **țentru** MIU, 95; IRF, 74, 78; TSVM, 38; **țentru** GSP I, 17; BDL IV, 1123r; StDR, 297; **centru** BDL IV, 1132v; BD I, 186; EGR, XXIX; CR 1829, 41, 59, 177, 272; BR 1829 II, 35; CR 1830, 27; TAA, 8; GC VII, 114v; BAR II, 168; LOA, 78; YNM, 11; MN 1836, 49, 93; AIR II, 269; FL, 42; RB, nr. 12, 4; FMIL 1840, 99, 270; pe la 1840 forma era frecventă; **cendru** PCB, 12; MRC, 15; CMR, 8; GC VII, 123v; FTP I, 132; FTP IV, 101, 198; BM, 60; BCA, 397, 417; **centrum** FMIL 1844, 153.

CEREMONIAL s., adj. **țerimonial** MIB, 78; AR 1829, 182; **țeremonial** AR 1829, 117, 123; GC VII, 384r; AR 1834, 309; RB, 213; VVP, 160; AOD, 296; StDR, 298; C, 14; CA 1860, 99; **cerimonial** CA 1855, 69; **ceremonial** SRM, 24; SRI, 233; RAM, 13; Z 1856, nr. 23, 3; D 1860, 99; CA 1861, 127; PD, 148. (Cf. lat. *caeremonialis* și *caerimonialis*, it. *cerimoniale*, fr. *cérémonial*).

CEREMONIE s. (Bis.: „solemnitate, fast”; „forme de politețe”). Vezi *Împrumut. I*, p. 46-47. Cf. și **țeremónie** TAI, 11; DOA, 8; MIB, 72; TF, 41; VPB, 9; CB 1815, 40; GSP I, 117; CDA, 43; JNA, 45; CRac, 7; SPBA, 34, 98; IRV, 34v; CSM, 131; CR 1829, 5; AR 1829, 17, 65; CR 1830, 378; **țeremonie** OST, 48, 86; TD I, 46, 470; PFBA, 689v; OMT, 9; VPP, 302; BDL IV, 1123v; CRac, 7; SPBA, 34; IRV, 25r, 52v; CC, 109; CSM, 14; CLV, 137r; TSVM, 55; BRD, 79; AR 1829, 63; BR 1829 II, 20; FTP III, 113; CIRA, 300; BAR I, 112; AIR I, 182; DTN, 23; KUB, 15; GG, 114; forma continuă să fie folosită frecvent pînă spre anul 1860; **țărămónie** IRB, 28r; DAB, 144v; NID I, 59r; **țărămónie** DAB, 67v; FGS, 41v, 46r; NIU, 79r, 109r, 188r; SIU, 34v; **țăremónie** AZ, 83r; AR 1829, 15, 33; **țărimónie** ROB, 77; **țărmonie** CM, 24v; **țerămónie** MDP, 39; **țermónie** CR 1829, 3, 157; CR 1830, 343; ROB, 12; **țermonie** MCB, 153; CR 1830, 9, 360; MBE, 21; FEA, 29, 61; ROB, 193; MAE, 86; MBG, 8; VAA, 29; ECS, 141; GTN 1836, 74; CDCE, 18; DE I, 35; CA 1852, 24; **țiremonie** AZ, 2r, 14r, 80r; **țirămónie** NIU, 160r; NID I, 62r; **țirimónie** AZ, 139r; MIB, 23; SIU, 36r, 39r, 53v; BPN II, 276; FNB I, 5; FNB II, 165; **țerimonie** SIU, 28r; LB, 111; GIC, 139; BR 1829 I, 4; AR 1830, 16; CR 1831, 23; SIC, 69; BAR I, 192, 206; MSR, 86; MDP, 37; SHI II, 8; FL, 85; AFH, 20; VFD, 114; FMIL 1840, 47; forma continuă să fie folosită pînă spre 1860; **țerimónie** CR 1830, 376; **țirimónie** AZ, 6r; NID II, 408; VSN, 324r; DCN, 139; MVS, 38v, 44v; **țirimónie**, **teremónie** GC VII, 383v; **țirimonie** IFA, 133r; MSR, 78; SCC I, 252; **țîrîmónie** RON, 193; **țirmónie** DCP, 11; EAM, 65; **țirmonie** MCB, 87; MRC, 112, 118; CMR, 5; VSC, 23, 55; FTP I, 27; LOA, 83; MEN II, 260, 291; NV, 403; **țirmonie** MCB, 8; ZEV, 96; PBV, 537; **ceremónie** FTM, 31; **ceremonie** BD I, 121; CPM, 4; NAP, 20; AFH, 34; DL, 28, 56; FMIL 1844, 73; BPA, 27; MID I, 14, 119; SRM, 20, 25; DFL, 151; AF, 182; CA 1851, 44; BCB, 72; BMN I, 17; pe la 1850 forma era frecventă; **cerimonie** FMIL 1847, 238; CA 1851, 35; TR 1854, 14; Z 1856, nr. 22, 1; NPT, 48; PBV, 540. (Cf. gr. *τεριμόνια*, lat. *caerimonia* și *caeremonia*, germ. *Zeremonie*, fr. *cérémonie*, it. *cerimonia*, rus.церемония).

CEREMONIOS adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 47. Cf. și **țărimonios** ME, 637; SIU, 54r; **țerimonios** SIU, 53v; EOI, 177; **țirmo-**

nios MCB, 135; **țeremonios** SPBA, 103; AR 1829, 205; CIRA, 111; VVP, 160; StDR, 298; DIB, 246; **țirmonios** PBV, 537; **ceremonios** DCB IV, 46. (Cf. gr. *τσιριμονιόζος*, lat. *caeremoniosus* și *caerimoniosus*, fr. *cérémonieux*).

CESIONAR s. **țesionariul** (*primitoriul țesiei*) CPI, 232; **țesionar** SR, 46; **cesionar** PD, 149. (Cf. lat. *cessionarius*, fr. *cessionnaire*).

CESIUNE s. (Jur.) **țesie** TD II, 183; CPI, 282, anexă 13; SR, 31, 48; SHI II, 50, 149; StDR, 298; CA 1853, 56; **cesie** AMIM, XXVIII; CA 1854, 115; Z 1856, nr. 9, 4, nr. 13, 3; PD, 149; **cesie**, **cesiune** StDR, 301; **cesiune** BEC, 178, 357, 359. (Cf. lat. *cessio*, fr. *cession*).

CHEI s. (Mar.) **chei** RL, 21, 434; DIB, 213, 297; D 1858, 12; PD, 347; **cheu** DIB, 428, 429. (<fr. *quai*).

CHITANȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 47. Cf. și **cvitanție** IPC, 1, 4, 6, 12; RI, 21; PFBA, 655r, v; CP I, 334; ME, 197; CL II, 294; TAI, 16, 38; LB, 570; SR, 31, 32, 38; **cvitanție** CL I, 95; **cvitanție** DOB, 6; CL III, 10; LB, 570; AR 1829, 143, 147; CPI, 41, 234; BFO 1833, 51, 84; ROI2, VIII, 12; CGF, 139; CD, 17; StDR, 129; forma era frecventă pînă după 1850; **cvită** MPI, 28, 90; FMIL 1844, 277; **cvitanță** CR 1829, 317; VVP, 56; CDCE, 222; Prop., 122; PBV, 164; **cfitanție** NID I, 89v, 90r; ROB, 40; BFO 1833, 125; CCB, 61; BFO 1834, 100; CPO, 41; **cfitanță** CR 1830, 262; ROB, 40; LOA, 31; BGO 1840, 78; CCB, 97; BGO 1844, 59; CCP, 111; **cfitanție**, **cfitanță**, **cuitanță**, **chitanță** GC III, 270v; **cuitanță** BCD, 593, 597; PBV, 197; D 1858, 5; PD, 385; **chitanță** RF, 9, 30, 34, 37. (Cf. lat. *quietantia*, rus. *квитанция*, it. *quietanza*, fr. *quittance*).

CIRC s. **circ** (*împrejurare*) unde se făcea lupta FTM, 149; **circ** BAR II, 22; AR 1834, 293; CRV, 6; AR 1837, 263; VVP, 163; MV, 269; ASI, 18; NV, 66; SMB I, 15; forma era folosită frecvent pînă la 1860; **circus** RCM, 131; **țirc** (ὕπποδρόμιον) IRV, 28r; **țirc** (*cirque*) IRV, 106r; **țirc** AR 1829, 227; BAR II, 189; PBV, 525; **țirc** (*circus*) BAR II, 188; **țircus** (*circus*) BAR II, 37; **țarc** (*circus*) BAR I, 14, cf. și 115; **țearc** SIC, 44; SHI, 57, 151. (Cf. lat. *circus* și *circulus*, it. *circo*, fr. *cirque*, germ. *Zirkus*).

CIRCULA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 168-169. Cf. și **țircula** AR 1829, 95, 181; RCM, 18; AR 1844, 7; CA 1848, 33; SCC II,

346; **țircolarisi** SR, 6; **țircularisi** SR, 33; **circula** PCB, 60; CR 1829, 247; LME, 82; CR 1830, 225; GC VII, 133r; DTN, 7; GTN 1836, 56; RB, 384; VVP, 163; HP, XVII; FMIL 1844, 116; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **cercula** SCC I, 111; JA, 122.

CIRCULAR, -Ă s., adj. (Adm.) **împrejurălnică** MTT, 83v; **țirculareș** OTB, 5; **țirculariș** DOB, 4; CME, 1; **țircular** CMA, 1; CMB, 1; PIM, 7; CMC, 1; CMD, 1; CMM, 1; CMO, 1; CMG, 2; CMH, 1; CML, 1; LB, 124; RB, nr. 11, 2; BFO 1843, 373; CPH, 50; **țirculară** AR 1832, 16; BFO 1833, 219; AR 1834, 66; LO, 10; AR 1837, 165; SHI II, 125; AsL, 9; BFO 1843, 61; **țircular-nică** BFO 1833, 50; AOD VII, 2, 61, 136; **țircularnic** AOD, 202; **țărculară** BFO 1833, 214; **țirculară**, **țircularnică**, **cerculară** StDR, 298; **cticular** CR 1830, 246; DFL, 99; AML, 174; **circulară** CR 1830, 34, 111; DE I, IV; BGO 1840, 83; BGO 1844, 79; JDS II, 442; BIP, 46, 66; NV, 66; pe la 1850 forma era frecventă; **cerculare** sg. TR 1854, 1; **circulare** sg. RL, 267; **cerculară** Z 1856, nr. 5, 4, nr. 15, 2; CA 1857, 83. (Cf. lat. *circularis*, germ. *Zircular*, fr. *circulaire*).

CIVIL adj., s. 1. („cetățenesc, public, social, politic; în opoziție cu militar și religios”) **sobor bisericesc și politicesc** GCO, 31v; **politicesc** MOC, pf.; DIP, 9r; DC III, 33r; DC IV, 45v, 85v; MTA, 1; IIE, 17; PTF, 30r, 47v; FNPB I, f.t.; GIA I, 53r; GIA II, 3r, 22v; MIU, III; PFBM, 28r; TD II, 95; TD III, 341; NID II, 13r; LC, 51; SPBA, pf.; PCP, 11; MCB, 44; HFP, 354; CR 1829, 271; CR 1830, 331; CCM, 43; CCB, 127; AOD, 33, 76; [dregătorie] **politicească** RJ, 399; ORC, pf., 138, 156; CP I, 169, 314; ROI2 III, 10; CCP, 41; **cinuri politicești** AZ, 76v; LC, 1; OFR, 18; **cărți politicești** (*adecă lumești*) BE, 2v; **cărți politicești** BTG, 24r; **tipografie politicească** HG, f.t.; *un autor fie bisericesc, fie politicesc* FTP I, 101; *starea politicească a unui om* CPI, 2; **război orășenesc** MIU, 319, 428; NIU, 150v, 167v, 207r; NB, 39; **soțietatea orășenească** PFBA, 617r; **arhitectura cetățenească** PTF, 168r; **diregătorii cetățenești** DLC, 3; **război cetățenesc** IRV, 123v; AR 1829, 198; **cetățenesc** BAR I, 236; MN 1836, 3; VVP, 163; FMIL 1840, 34; **războaie din lăuntru (cetățănești)** BDT, 194v; **cetățănesc** GIA I, 96r; AZ, 88r; TF, 327; SIU, 69r, 78v; EGT, 40r; AR 1830, 116; AR 1837, 42; SHI II, 32, 210; **război cetățan** (*ce să zice între dînșii*) FTU, 16; **războaie cetățene** IRV,

129v; AMIM, 54; **țivileasca dregătorie** ORC, 188; **țivilesc** CP III, 41; **țivilicesc** PFBA, 615r, 617r; *arhitectură țivilicească* TGm2, 32r; *ori fie oștean, ori țivil* ORC, 394; *au slujit de oștean și au trecut apoi la slujbă de țivil sau cetățesc* CP I, 27; **țivil** DSM, 9; IRV, 80r; CR 1829, 197; AR 1829, 111; RO, 20; AR 1834, 60; MF I, 131v; MF III, 161v; AR 1837, 375; SHI, XXII; ROI2 III, 84; BFO 1838, 98; CD, 67; GRR, 173; CA 1855, 15; PBV, 533; *dregătorii țivile sau politicești* AR 1829, 248; *starea țivilă* ROI2 IV, 12; SSC, 65; *cumunie țivilă* AR 1837, 196; *lista țivilă a domnului* ROI2 III, 8; *răzmiriță civilă (din lontru)* FTM, 53; *treaptă civilă (adecă în slujbă orășănească)* SPBA, 105; **civil** MRC, 108, 147; CR 1830, 94; BAR I, 15, 57, 204; BAR II, 37, 184; RO, 47; ROB, 24; LOA, 84; AIR I, 21, 71; AR 1835, 77, 126; MN 1836, 6, 10, 71; pe la 1835 forma era frecventă; *război civil (adecă între însuși cetățenii)* SPBA, 105; *război civil (cetățenesc)* AR 1835, 67; *război civil (între compatrioți)* AR 1837, 10; *lucruri civile sau cetățenești* BR 1829 I, 34; *crăiasca listă civilă* CR 1830, 283; *lista civilă a domnului* ROB, 24; *acturile statului civil* ROB, 99; *starea civilă* RO, 51; *geografie civilă* GG, 65; *anul civil* CA 1847, 10; CA 1856, V; *război civilicesc* MRC, 78; *război sivil* MCL 1839, 499. **2.** (Jur.) *drepturi orășenești* IIS, 12; *faptele rele politicești și pedepsele politicești* PV, 99, 111; *pravila cea politicească* MIC, pf.; MTT, 12r, 227r; DC II, 158v; RJ, 291; APC, 35v; CSM, 34; *lege politicească* GN, 288v; MTM I, 31; MTM II, 111; BEM, 369; MIU, 5; CP I, 4; CMB, 2; PCC, 1; PCP, 38; HFP, 33; DCP, 2; BR 1829 I, 4; AOD, 76; *contract politicesc* TD III, 422; *învinovățire politicească* LC, 89; *judecată politicească* DC IV, 169r; PFBM, 4r; *pedeapsă politicească* MTM II, 49; CCI, 81; *drit politicesc* CPI, 1; *moarte [...] politicească* CPI, 87; *pricini politicești* GN, 86v; MML, 13v; GIA, 131v; APC, 34r, 65r; *drept politicesc* HFP, intr. 7; ROB, 197; *tribunal politicesc* CR 1831, 43; LO, 21; BGO 1840, 72; CCB, 71; *legi cetățenești* CV, 32; *drepturi cetățenești* CP I, 29; *pravile cetățenești* SIU, 78v; *giudecătorie de țivil* ORC, 384; *giudecări de țivil* ORC, 242; *giudecătorie politicească sau țivilecească* ORC, 392; *giudecătoriile cele țivilești* ORC, 428; *legi țivile* BRD, 75; *legiuriri țivile* CPI, pf. 1; AR 1834, 123; *condică țivilă sau politicească* CPI, f.t.; *drituri și îndatoriri țivile* CPI, anexă 7; *drept țivil* RSM, 10v; *diva-*

nul țivil BGO 1844, 65; [judecătoria] **țivilă** ROB2, 580, 595; *moarte civilă sau politicească* CR 1831, 29; *condica civilă (cetățană)* AR 1832, 129; *condica civilă* FEA; FMIL 1847, 76; *secția civilă* [a divanului] ROB, 68; CPL, 76 bis; *drepturi civile* ROB, 195; MID I, 121; *profesuri civile* BAR II, 38; *pravila civilă* BFO 1833, 110; *dreptul civil* LOA, 72; BCD, 5; *tribunalul civil*; *reclamații civile*; *pricini civile* CCB, 2, 108, 219; *judecător civil sau orășanesc* FMIL 1840, 53; forma este frecventă pînă la 1860; *divanul sivil* BGO 1840, 149; BGO 1844, 310; ROB2, 594, 624; *secsia civilă* ROB2, 554. **3.** („manierat, politicos; civilizat”) **civil** [...] însemnează și **politicos** SPBA, 105; **civil**, *adică cilibiu, dă cinste*, GC VII, 124r; **civil** FMIL 1840, 327; CGR, 70, 147. (Cf. lat. *civilis*, germ. *Zivil*, fr. *civil*, ngr. πολιτικός).

CLARINET s. (Muz.) **clarinetă** BDL II, 495r; PBV, 169; PFM, 413; ASLI, 129; **clărinetă** VVP, 58; **clanaret** CMR, 63; BCI, 154; INB 1859, 130. (Cf. germ. *Klarinette*, fr. *clarinette*).

CLARINETIST s. R 1858, 149. (<fr. *clarinettiste*).

CLAUZĂ s. **clausulă** DOA, 8; BDL II, 495r; **clauzulă (închier)** MIA, 7; **clauzulă (condiție)** AR 1832, 147; **clauzulă** AR 1834, 104; CA 1853, 53; CA 1861, 107; **clauză** CR 1829, 237; AR 1829, 150; BCD, 350, 411; Z 1856, nr. 3, 1; VO 1857, 4; **clauze (adăogiri)** AR 1829, 211; **clauze (condiții)** CA 1851, 34; **clauză, clauzolă** GC III, 239r; **clausă** NV, 76; BEC, 50, 55, 74, 184; PD, 348; **clausă, clauză** StDR, 130. (Cf. lat. *clausa* și *clausula*, fr. *clause*, it. *clausola*).

CLAVECIN s. (Muz.) **clafsent, clavsent** DAB, 43v, 44v, 63v, 73v, 128v, 158v, 161r, 164r; **clavesin** CLV, 146r; BC, 25; **clavsen** GC III, 258v; VFD, 9; **clavecin** PD, 348. (<fr. *clavecin*).

CLAVIATURĂ s. (Muz.) MCL 1838, 56; PBV, 168; (<germ. *Klaviatur*).

CLAVIR s. (Muz.) MDWS, 424; PAGR, 79; GIC, 207; CR 1830, 196; GC III, 283v; ELS, 25, 42; MBG, 14; KMP, 46; AR 1837, 203; RB, nr. 11, 4, nr. 24, 4; VVP, 57; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (<germ. *Klavier*).

CLAVIRIST s. PBV, 169.

CLUB s. **1.** („local în care se întîlnesc membrii unui cerc pentru a discuta, a citi etc.”) **clup** MCB, 152, 147; GIC, 128; MSR, 64; MPE, 7; KMP, 26; RB, 147, 230, 367; **clup, club** GC III,

249r; **club** AR 1837, 85; RL, 440; NPT, 42; **2.** („asociație politică sau filantropică”) **club** AR 1830, 511; AR 1837, 160; NV, 77; StDR, 130; DIB, 146; C, 135; PD, 349; **club** (*complot*) AR 1837, 63. (Cf. fr. *club*, germ. *Klub*, pronunțat de austrieci *clup*).

CLUBIST s. AR 1837, 318 bis. (<fr. *clubiste*).

COCHET, -Ă adj., s.f. **cochet** GC III, 103v; MFE, 35; MSR, 115; ECS, 119; KMP, 91; HMN, 61; AsP, 81; AR 1837, 217; VHP, 228; FL, 49; MCL 1839, 527; VFD, 78, 100; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **cochet**, **cocueta** PBV, 174. (<fr. *coquet*, *-ette*).

COCHETA vb. **cocheta**, **cocueta** PBV, 174. (<fr. *coqueter*).

COCHETĂRIE s. **cochetărie** GC III, 103v; GPE, 26; MRC, 125; FL, 43; VVP, 59; VFD, 40, 101; API, 20; VL, 52v; FMIL 1844, 212; pe la 1840 forma era frecventă; **cocheterie** GTN 1836, 35; HMN, 16; FL, 51; KPA, 53; SMB I, 140; SMB II, 484; NPT, 70. (<fr. *coquetterie*).

CODICIL s. (Jur.) **codéchel** APC, 77r, 308r; **codichél** APC, 308v; DAP, 128; **codichélon**, **codichélos** APC, 308r; **codichil** CPI, 89, 93, 113, anexă 4; **codișil** CL II, 158, 165; SCS, 3; *însemnare* (**codiciliu**) BCD, 574; **codicil** CA 1851, 26; CA 1855, 66; PBV, 173. (Cf. ngr. κωδικέλλος, lat. *codicillus*, germ. *Kodizill*, fr. *codicille*).

COERENT adj. **coherent**, **coherinte** PD, 350. (<fr. *cohérent*).

COERENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 171. Cf. și **coerență** VL, 54v; PD, 350.

COEXISTA vb. **coesista** NV, 78; GCB II, 193; **coexista** PD, 349. (<fr. *coexister*).

COEXISTENȚĂ s. **coexistență** GC III, 100r; **coesistință** DFL, 48, 64; NV, 78. (<fr. *coexistence*).

COFETAR s. **cofetar** TSVM, 51; GC III, 148v; AR 1829, 244; CR 1830, 316; VSC, 84; RB, 224; JA, 10; PBV, 191; ASLI, 150; **confectar** FD I, 28; **confetar** AMC, 2.

COFETĂRIE s. **confetărie** AMC, 2; **cofetărie** FMIL 1844, 230; PBV, 191.

COFETURI s. pl. **confeturi** (*care să cheamă și confețioane*) GCO, 14v; **confeturi** GCO, 16r, 16v; AR 1829, 20; AR 1830, 33; CIRA, 226; AsP, 118; AsFA, V; SIM, 25, 86; SCC II, 128; **confete** NPT, 288; **cofeturi** GIA I, 133r, 143r; MG I, 175; GG, XII, MSR, 101; RB, nr. 3, 4, 204; VFD, 41; DRB, 219, 300, 301; VH,

68; CA 1858, 136; **cofetă, cofeturi, condite** GC III, 148v, cf. și 129v; **confect** LB, 136; **confeție** (*dulceață*) PMC II, 102; **confetură, cofetură** PBV, 184, 191. (Cf. ngr. κο(v)φετα, it. *confetto*, *confezione* și *condito*, germ. *Konfekt*).

COINCIDE vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 171. Cf. și **coencida** AsG, 34, 40, 245; **coincide** DFL, 18; INB 1859, 115; PD, 350; **coincida** C, 6, 10. (Cf. și lat. *coincidere*).

COINCIDENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 171. Cf. și **asemenitele peristasuri** ORC, 216; **coincident** PD, 350. (Cf. și germ. *zusammentreffen*).

COINCIDENTĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 171. Cf. și *dovada faptii prin asemenirea peristasurilor* ORC, 214; **coincidență** GC III, 100r; CFZ, 71; INB 1859, 158; PD, 350; **coincidință** SMB I, 241; GCB II, 193; **coincidinție** TR 1854, 91; **coîntîmplare** DCB V, 251. (Cf. și germ. *Zusammentreffen*).

COINTERESA vb. LIT, 41. (<fr. *coîntéresser*).

COJUDECĂTOR s. *a tabulei septemviralei* **conjudecătoriu** CV, 21; *jurații* **cojudecători** BAR II, 38; *asesorii sau cojudecătorii* BAR II, 94; **dîmpreună judecători** LOA, 62. (Cf. lat. *coniudex*).

COLABORANT s. AR 1829, 64; AsL, 80.

COLABORAȚIE s. NV, 78; StDR, 131; RL, 199; PD, 350; (<fr. *collaboration*).

COLECTA vb. NV, 78. (<fr. *collecter*).

COLECTANT s. **colectanși** (**colectorii** sau **culegători**) **loterii**, RPL, 1; **colectanș** RPL, 2, 3; **colectant** StDR, 131; SSC, pf. 2; Z 1856, nr. 22, 1.

COLECTĂ s. **collecta**, BD I, 219; **colectă** (*strîngere de bani*) AR 1834, 130. **colectă** AR 1837, 273; StDR, 131; SCC I, 48; TR 1855, 16; Z 1856, nr. 18, 4; C, 2; PBV, 175; *o frumoasă colectă de monete* INB 1859, 134. (Cf. lat. *collecta*, fr. *collecte*, germ. *Kollekte*).

COLECTIVITATE s. RL, 273, 357. (<fr. *collectivité*).

COLECTOR s. **colector** RPL, 3; FMIL 1840, 303; NV, 78; PBV, 175; **colectorul loteriei** CA 1862, 11. (Cf. lat. *collector*, germ. *Kollekteur*, fr. *collecteur*). Vezi și COLECTANT.

COLECTURĂ s. („agenție de vânzare a biletelor de loterie”) **colecturi** sau **culegături, sau bancaoă** RPL, 12. (<germ. *Kollektur*).

COLEG s. **colegă** s.m. SHR, 63; GSP I, 208; SGR I, III; CRV, 40; AsL, 71; StDR, 131; GRR, III; PBV, 175; **coleg** (*tovarăș*) AR 1830, 161; AR 1835, 10; **coleg** AR 1837, 328; MCL 1839, 662; CD, VII; FMIL 1844, 340; MEN I, 22, 116; MID I, 195; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. lat. *collega*, germ. *Kollege*, fr. *collègue*).

COLEGIÁN s. **colegien** GC III, 110r; **colegian** RL, 50; PD, 350. (<fr. *collégien*).

COLIER s. *lanțuri de gît (colie)* CR 1830, 373; **colietul de mărgean**; **coliet de diamanturi** SCC II, 69, 100; **colietul de aur** RL, 393. (Cf. ngr. *κολιέ*, fr. *collier*).

COLONADĂ s. (Arhit.) GC III, 113r; CRV, 3; GTN 1836, 72 bis; VDA, 16; AR 1837, 192, 223, 272 bis; AAP I, 9; AAP II, 198; VVP, 59; IL 1840, 86; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *collonade*, germ. *Kollonade*).

COLONEL s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 47 și 88. Cf. și **colonel** OC I, 24v, 99r; TB, 6r, 179r; CV, 21; TID, 9; BDL II, 503r; CR 1829, 4; AR 1829, 21, 38, 69, 257; BR 1829 I, 48; CR 1830, 325; AR 1830, 27, 106, 200, 204, 369; CR 1831, 5, 25; SPV, 219; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **colonel (polcovnic)** AR 1831, 172; CIRA, 269; **colunel** CMP, 1. (Cf. fr. *colonel*, it. *colonnello*).

COLORA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 172. Cf. și **colora (înfăți)** FTM, 58; **colora** GC III, 113r; SGR III, 1; FMIL 1844, 228; DFL, 45; BP, 111; AF, 63; LMS, 14, 26, 40; ASI, 11; CA 1848, 21; PCI, 169; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **colora (văpsi)** BFO 1843, 141; **colori** GPG2, 101; **culora** DCB II, 37; DCB III, 38. (Cf. și lat. *colorare*).

COLORANT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 172. Cf. și [plante] **de văpsit** SIN, 18; **coloritor** CLV, 136v; **colorător** HVM I, 166.

COLORAȚIE s. („colorare; colorit”) **colorăciune** FMIL 1847, 7; **colorație** PFHM I, 22; **colorațiune** PFM, 463. (Cf. fr. *coloration*, lat. *coloratio*).

COLORIST s. **colorist** NV, 80; **coloritor** PBV, 176. (<fr. *coloriste*).

COLORIT s. (Art. plast.; fig.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 172. Cf. și FMIL 1840, 125; PBV, 176; D 1860, 361.

COLORAT adj., adv. **încolorit** SIF, 103; **cu color** CIN, 343;

colorat DFL, 45; BP, 111; StFE, 74; PCI, 169; CEG, 32; CA 1851, 118; GM 1852, 34; PFHM I, XVII; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **culorat** DCB II, 137; DCB III, 38. (Cf. lat. *coloratus*, fr. *coloré*).

COMANDAMENT s. **comandamînt** Z 1856, nr. 13, 3, nr. 16, 4; **comandament** PD, 353. (<fr. *commandement*).

COMANDATOR adj., s. („comandant”). Vezi *Împrumut. II*, p. 169. Cf. și **comendator** BD I, 221; **comănduitor** AR 1829, 155; CR 1831, 3; **comenduator** CIRA, 130, 172; AR 1837, 57; **comanduator** BFO 1833, 76; SRM, 180, 181, 182; FAM, 129; **comandator** MID I, 69, 80.

COMANDITAR s. (Comerc.) GC III, 115r; CCB, 7; PDC, 47; BEC, 67. (<fr. *commanditaire*).

COMANDITĂ s. (Comerc.) [tovărășie în] **comandită** AR 1830, 222; GC III, 115r; CCB, 6, 7. (<fr. *commandite*).

COMBAT s. **1.** („duel”) *duel sau combat* PV, 48; **combatul sau război de doi** CP I, 46. **2.** („luptă”) **combat (bătălie mică)** C, 130. (<fr. *combat*).

COMBATANT s. **1.** („duelist”) **combătători sau duelitori** PV, 56. **2.** („luptător”) **împreună luptător** MTT, 100r; **combătător** BBR, 85; **combatant** PD, 352. (Cf. germ. *Kombattant*, fr. *combattant*).

COMBATE vb. **1.** („a lupta împotriva unor sentimente, idei, atitudini”) CV, 27, 35; FMIL 1844, 114, 328; MEN II, 21; MID I, 79; DFL, 3; MIL 1847, 201; BP, 6; SIT, 228, 336; BIP, 6, 9; SIM, XV; LC, 62; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („a(se) lupta”) **să lupta împreună cu războaie** NID I, 28v; GC III, 127r; AS, 34; BPB, 101; CA 1850, 35, 39; CA 1851, 37; BCP, 135, 136; SSC, 48; SCC I, 296; LIT, 127, 220; PBV, 177; BBR, 21, 76; CA 1859, 28; PD, 352. **3.** („a lua măsuri de stîrpire a unei boli”) PFHM, I, 18; RMS, 116. (Cf. lat. *combatuere*, fr. *combattre*).

COMBATERE s. SCC II, 152; GM 1854, 2; D 1860, 86.

COMBINA vb. Vezi *Form. term. șt. I*, p. 172. Cf. și **însoși** SIN, 35; **combina** MPI, 119, 143, 196; AR 1830, 96; GC III, 118v; BAR I, 45; AIR II, 195; PIA, 129; IGE, 337; FMIL 1844, 45; MEN I I, 176; DFL; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. și lat. *combinare*).

COMBINARE s. Vezi *Form. term. șt. I*, p. 172. Cf. și TMS,

10; BRD, 103; EGR, 148; CR 1829, 182; GC III, 118v; MFE, 41; AIR I, 113; AIR II, 6; RB, 311; MCL 1839, 503.

COMBINAT adj. Vezi *Form. term. șt. I*, p. 172. Cf. și **îngiu-gat** TPE, 13r; **combinat** CR 1830, 138; BPA, 49; DFL, 23; BIP, 11; CA 1852, 26; KOS, XXVIII; SCC II, 40; TR 1854, 4.

COMBINAȚIE s. Vezi *Form. term. șt. I*, p. 172. Cf. și **combi-nație** MIA, 16; AR 1829, 97; GPE, 9; GC III, 118v; LOA, 80; MN 1836, 43; MF I, 116v, 128v; MCL 1839, 641; spre anul 1840 forma era frecventă; **combinăciune** DFL, 49, 89; **combinațiune** BMN II, 128; INB 1857, 41; BEC, XLII.

COMBINĂTOR adj. GC III, 118v; FMIL 1847, 239; BP, 63. (<fr. *combineur*).

COMEMBRU s. **mădular împreună** CTD II, 80; **împreună membrum** (*adecă împreună încheietură*) ESI, 38; **comembrum sau mădular** MIU, 226, 244, 256, 385; **denpreună soț** CP II, 27; **împreună soț** HPP, f.t.; **împreună mădular** CSM, 23, 26; **co-membru** GMSP, 25. (<lat. *comembrum*).

COMEMORA vb. **comemora** BG, XXII; BCD, 7, 244, 247; **comemura** BCD, 204. (Cf. fr. *commémorer*, lat. *commemorare*).

COMEMORABIL adj. PD, 353. (Cf. fr. *commémorable*, lat. *commemorabilis*).

COMEMORATIV adj. NV, 81; INB 1859, 31; PD, 353. (<fr. *commémoratif*).

COMEMORAȚIE s. **comemorație** NV, 81; PD, 353; **come-morăciune** BCD, 594. (Cf. fr. *commémoration*, lat. *commemoration*).

COMENDA vb. („a recomanda; a îngriji”) **comînda** DCI II, 322; BEM, 224; BLM, 131; TD I, 99; FDB, 89; CTT, 158; RIP I, 196; **comănda** FDB, 11, 46, 49, 89; SFT, 5; LB, 134; **comendă-lui** MDWS, 400, 402; SIS, 20; PFBA, 652v; IN, 1; **comendelui** CS 1802, 29; BD I, 169; **comenda** MIU, 421; DO, 91; KIT, pf.; BAR I, 77; NPC, 85; AVP, 4. (<lat. *commendare*).

COMENDAȚIE s. („recomandare”) BI, 10, 19, 20. (<lat. *commendatio*).

COMISAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 48. Cf. și **comisar** PCA, 11r; IEI, 78v; CV, 18; IO, 53; DAB, 53v; NID I, 66v, 67v; MIA, 22; MIB, 324; DOA, 4, 6; BDL II, 504v; MIM, 1; BR 1821, 162; LB, 135; GAT, 77; CR 1829, 53, 94, 210, 236, 273, 310; AR

1829, 39, 120; CR 1830, 21, 42, 327, 355; AR 1830, 100; GC III, 116r, 116v; pe la 1830 forma era frecventă; **comisareș** PFBA, 654r; **comisarăș** FLG, 59; RSL, 1; MIM, 31, 39, 40, 56; **comisariș** FLG, 53; RPL, 6; **comiser** CP I, 327; BD I, 221; SR, 12; **comisarie** KUP, 1v; **comisarius** MIM, 20. (Cf. lat. *commissarius*, fr. *commissaire*, germ. *Kommissar* și *Kommissär*, magh. *komisszárius*).

COMISARIAT s. **comisiri**at CR 1829, 307, 309; CR 1830, 355; **comisariat** CR 1829, 310; AR 1829, 143, 147, 215; CR 1830, 193, 253; RO, 17; SR, 34; PD, 354. (Cf. fr. *commissariat*, germ. *Kommissariat*).

COMISION s. (Comerc.) **comision** MCB, 142; MGD, 13r; CR 1830, 204; GC III, 118r; FTP IV, 136; ROB, 176; LOA, 106; AR 1834, 88; RSM, 32r, 32v; SR, 32, 44; NPC, 11; AR 1837, 209, 389 bis; ROI1 VIII, 19; RB, 392; KPA, 10; CCB, 25, 46, 100, 212; DE I, 7; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **comisioană** KGO, 17; StDR, 134. (Cf. fr. *commission*, germ. *Kommission*).

COMISIONA vb. GM 1854, 118; CA 1862, 72. (<fr. *commissi-onner*).

COMISIONAR s. **comisioner** DZ, f.t.; BR 1829 I, 54; BR 1829 II, 56; GC III, 118r; ROI2 VIII, 19; NPC, 3; MCL 1838, 50; StDR, 134; SCC I, 243; SCC II, 203, 204; GM 1854, 113; RL, 424; CA 1859, 63; **comisionar** AR 1829, 208; AR 1830, 124, 191, 208; GC III, 118r; CR 1831, 44; ROB, 176; AR 1837, 410; NPC, XIII, 86; CCB, 23, 24, 100, 142; JDS II, 437; MEN II, 168; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. germ. *Kommissionär*, fr. *commissinaire*).

COMITAT s. (Adm.) **comitaturi** sau **contei** GN, 153r, 256v; **comitat** GN, 73r, 255r; UB, 14; IIS, 3, 19; CV, 19; IO, 95; DSM, 9; TAI, 17; FDB, 20; VPP, 346; MIM, 43, 47; BD I, 221; CC, 44; PIU II, 185, 229, 234; BRD, 24, 84; AR 1829, 46; MSS, f.t.; MBV, 3; BAR I, 223; CTT, 262; GG, 133; SHI II, 100, 188; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **comitat** (*varmeghie*) DSM2, 10; DOA, 44; MIM, 43; **comitat** (*judet*) BR 1829 I, 28; RB, 270, 310; **comitet** PIU II, 227, 228; FEA, 3; **contat** GC III, 123v; VVP, 60. (Cf. germ. *Komitat*, it. *comitato*, fr. *comtat*, înv. și *comté*).

COMITE vb. IO, 52; BDJE, 44; SIT, 72, 120, 270; SIM, XVI; LS, 16; SMB I, 116; TR 1854, 124; T 1856, nr. 1, 3; LIT, 80, 253;

C, 4; BCI, 115, 120, 189; SAJ, 96; INB 1859, 123; BEC, 213. (Cf. lat. *committere*, fr. *commettre*, it. *commettere*).

COMITET s. (Adm.) **comitet** CR 1829, 18, 92, 294; AR 1829, 41, 145; SBM, 1; CR 1830, 174, 328; GC III, 118r; ROB, 57, 95, 118; RO, 46; LOA, 90; BFO 1833, 93; CPI, 251, anexă 4; RSM, 16r, 22r, 36r; GTN 1835, 1; MN 1836, 9, 43, 76; ECS, 20; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **comitat** CR 1829, 21; GC III, 118r. (Cf. fr. *comité*, rus. комитет, it. *comitato*).

COMPACT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 172. Cf. și **compact** (*îndesat*) HPA, 38r; **compact** MEN I, 9.

COMPACTA vb. BP, 40.

COMPANIST s. **companist** DC IV, 14r, 24v; JNA, 46; AR 1829, 70, 191; CR 1830, 3, 32; AR 1830, 96, 202, 422; SPT, 8; GC III, 120r; FMIL 1844, 37; StDR, 135; **companiaș** CB 1816, 61.

COMPAS s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 173. Cf. și **1**. (Geom.) *o crăcană a perghelului* VEI, 14v; **compas** PTF, 41v, 46v, 94v; POC, 14r, 30r. **2**. (Mar.) **compas** GIA I, 3r; *facerea compasului sau a pusulii* NIU, 255v; **compasul** *seau busula* SHI II, 247; **cumpas** NIU, 56r. (Cf. și ngr. περγέλι și κομπάσο).

COMPATIBIL adj. PEG, 14; BIF, 5; LIT, 344; JA, 8, 26; D 1860, 89; PD, 356. (<fr. *compatible*).

COMPATIBILITATE s. RF, 33; PD, 356. (<fr. *compatibilité*).

COMPĂTIMI vb. NMP, 20; CR 1830, 73; CBD, 66; GC III, 120v; FTP I, 71; FTP IV, 87; VAA, 34; APB, 20; FMIL 1840, 10; MV, 73; FMIL 1844, 364; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *compatir*, it. *compatire*).

COMPĂTIMIRE s. **compățimire** EGRM, 32v; VMG, 218; DCN, 116, 139; EGR, 85; HFP, 214; NMP, 14; PH, 4; GC III, 120r; FTP I, 78, 211; FTP III, 50, 83; FTP IV, 15, 21, 120; BFI, 39; BM, 27; AIR I, 74; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **compățimire** *sau împreună-pățimire* MMP, 228, cf. și 314.

COMPĂTIMITOR adj. VMG, 218; PAFR, 44; GC V, 34r; TCM, 36; FTP III, 158; FTP IV, 22; SPV, 146; YNM, 25, 138; AIR II, 94; KMP, 6, 157; pe la 1835 cuvîntul era frecvent.

COMPENDIU s. **compendiu** MIR, 30; MIB, 15; FTM, 154; BRD, 49; FMIL 1840, 100; FMIL 1844, 243, 326; CCG, f.t.; PD, 356; **compendie** SGR I, 16; GGV, 6; StDR, 135. (Cf. lat. *compendium*, germ. *Kompendium*, fr. *compendium*).

COMPLETIV adj. (Gram.) Vezi *Împrumut. II*, p. 176. Cf. și [conjuncții] **completitoare** EGR, 71, 118.

COMPLEZENT adj. **complezant** GC III, 118v, 122r; MFE, 8; CA 1859, 56; **complesan** GRN II, 9; **complesant** AAR, 79; WCP, 9; PD, 357; **complesante** sg. TR 1854, 143. (<fr. *complaisant*).

COMPLEZENȚĂ s. **complecență** CV, 37; **complăcenție** SFT, 5; **complezență** GC III, 118v; SCC II, 91; **complezență** CA 1859, 57; **complesență** LIT, 27, 55; PD, 357; **complăcere** BIP, 55. (<fr. *complaisance*).

COMPLICA vb. **complica** IO, 59; GC III, 119r; HP, XXVII; MV, 167; DFL, 32; NV, 84; StDR, 136; GRR, 11; RMS, 184; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (<fr. *compliquer*).

COMPLICAT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 173. Cf. și MIU, 68; GC III, 119r; CR 1830, 400; GPE, 20; LOA, 85; MN 1836, 58; SMA, 49; SMR I, 105; pe la 1840 cuvântul era frecvent.

COMPLICAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 193. Cf. și GC III, 119r; AR 1834, 36; pe la 1835 cuvântul era frecvent.

COMPLINI vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 173. Cf. și (sens comun; Gram.) CV, 29; EGRM, 25v, 33v; EGR, 89; FGP, 129, 142; GRN II, 67; VVP, 64; IGE, 342, 402; pe la 1840 cuvântul era frecvent.

COMPLINIRE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 173. Cf. și *unghiul împlinirii* LT, 7r, 33v; **complinire** CR 1829, 152; GC III, 118v, 119r; GC V, 214r; RB, 219; MEN II, 171; pe la 1840 cuvântul era frecvent.

COMPLINIT adj. *propozițiile cele complinite* EGRM, 26r; **complinit** KFL, VIII.

COMPLINITOR adj. *acuzativul complinitori* SGR II, 52; [propoziții] *incidentale sau complinitoare* SGR II, 134.

COMPORTA vb. *cu cei de alte religii bine să se compoarte* DSM, 19; *legi multe, după care porunci cetățenilor să se compoarte* BAR II, 76; *județul nu compoartă niciodată compărăciune* DFL, 43; **compoartă** PFHM I, 179; PFM, 368; INB 1859, 12. (Cf. lat. *comportare*, fr. *comporter*).

COMPORTABIL adj. StDR, 137.

COMPORTARE s. *lăsînd-o pre ea maistăreață de comporta-rea sa* CV, 34; *băgare de seamă în comportarea lor* FMIL 1840, 334.

COMPOT s. (Culin.) **compot**, **compost** GC III, 118v; **compotă** (*dulceață de masă*) MN 1836, 68; **compotă** VVP, 60; **compot** DRB, 19, 254, 255, 278; FDA, 125; StDR, 137; PBV, 179; **compost** MSR, 83. (Cf. fr. *compote*, it. *composto* și *composta*).

COMPOTIERĂ s. DRB, 278, 279, 280, 282, 295. (Cf. fr. *compotier*).

COMUNAL adj. **comunal** GC III, 118r; GPG, 17; MEN I, 9; ROB2, 656, 657; FMIL 1847, 82; BIP, 7, 24, 37; BG, XX; KDP, 33; NV, 82; BCD, 65, 243; PIC, 37; D 1858, 6; PD, 355; *adunările comunale* (*opștiilor*) AR 1832, 129. (Cf. fr. *communal*, lat. *communalis*).

COMUNISM s. LIT, 339; R 1857, nr. 35, 2; APS, 69; D 1860, 101. (<fr. *communisme*).

COMUNIST adj., s. CA 1850, 75; C, 149; APS, 51. (<fr. *communiste*).

COMUNISTIC adj. FMIL 1847, 71, 92; APS, 13. (Cf. germ. *kommunistisch*).

CONCENTRA vb. *Vezi Form. term. șt.*, p. 174. Cf. și *carele se conțentă în...* MIU, 151; **conțentra** AR 1832, 285; **concentra** (*împreună*) CR 1829, 29, 51; **concentra** GC III, 126v; GC VII, 114v; TAA, 8; FEA, 17; SVC, 89; AIR I, 128, 153; GG, 91; GTN 1836, 35; FL, 61; VVP, 60; FMIL 1840, 34; pe la 1840 cuvântul era frecvent.

CONCENTRARE s. **conțentrime** VA, 159; **concentrare** TAA, 11; GG, 112; VVP, 60; FMIL 1840, 196; CA 1851, 92; Z 1856, nr. 4, 2; T 1856, nr. 2, 4; C, 1; PBV, 185.

CONCENTRAT adj. **conțentrat** VA, 159; **concentrat** CR 1829, 167; TAA, 5; SMR I, 100; AsL, 59; FMK, 169; CD, 49; SIT, 21; pe la 1845 cuvântul era frecvent.

CONCENTRAȚIE s. **conțentrație** MIA, 14; **concentrație** GC III, 125v; VVP, 60; HVM I, 206; NV, 85; PFHM, 78; PBV, 185; PD, 358; **concentrație**, **concentrare** StDR, 151; **concentrațiune** DFL, 26; **concentrațiune** Z 1856, nr. 5, 4; **concentrațiune** PFM, 439. (Cf. germ. *Konzentration*, fr. *concentration*).

CONCENTRIC adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 174. Cf. și **concentric** GC VII, 115r; **concentric** VVP, 60; FGP, 70; BIN, 96; PBV, 185.

CONCETĂȚEAN s. **împreună cetățean** HET, 9v; MTT, 203r;

IE, 2; PV, 55; IRV, 18v; **dimpreună cetățean** MTT, 196v; **dimpreună orășean** NIU, 153r; **concetățean** BRD, 24, 92; AR 1829, 151, 183; HFP, 127; NMP, 12; BR 1829 II, 5, 21; CR 1830, 19, 43, 173; AR 1830, 81, 114, 145; MRC, 127; GC III, 126r, cf. și VII, 124r; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. ngr. συμπολίτης, lat. *concivis*, fr. *concitoyen*, it. *concittadino*).

CONCORDIE s. **concordie** (*unire*) AR 1830, 301; **concordie** LS, 90; StDR, 142; RMS, 62; CA 1853, 1; AsPR, 7; CA 1854, 76; GM 1854, 5; C, 1; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **concordă** NV, 86. (Cf. lat. *concordia*, it. *concòrdia*, fr. *concorde*).

CONCURA vb. **alerga împreună** MTT, 165v; **concura** VPP, 285; GC III, 122r; RIP I, 194; KMA, 59; DFL, 77; MEN II, 154; BP, IV; BIP, 30; NV, 86; RMS, 78; pe la 1850 forma era frecventă; **concurge** GG, 138; DFL, 89; StDR, 142; PBV, 181; CA 1862, 59. (Cf. lat. *concurrere*, fr. *concourir*).

CONCURENT adj., s. **concurrent** GC III, 121v, 122r; RSM, 28r; FMIL 1844, 197; MEN I, 271; CA 1848, 61; BIP, 26; NV, 87; BCD, 250; StDR, 142; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **concurrent** (*rîvnitor*) AR 1839, 46; SMR II, 3; **concurant** FMIL 1844, 223; **concurint** JA, 49. (Cf. fr. *concurrent*, lat. *concurrrens*).

CONCURENȚĂ s. **concorență sau concurență** GC III, 122r; **concorență** RB, 371, 400; Prop, 116; NV, 87; PDC, XVII; LIT, 239; JA, 77, 110; C, 4; INB 1857, 30; BCJ, 171; pe la 1855 forma era frecventă; **concorenție** (*întrecire*) SMR II, 26; **concorenție** BFO 1843, 109; PSE, 73; KDP, 38; StDR, 142; **concurință** HMV II, 66; IFM, 30; NV, 87; SSC, 8, 94; KOS, XIX, XX; SCC I, 181; DIB, 191; RL, 34, 44, 261; Z 1856, nr. 13, 3; JA, 49; ASLI, 146; BEC, L, 142; D 1860, 346. (Cf. fr. *concurrency*, it. *concorrenza*, germ. *Konkurrenz*).

CONCURS s. (Adm., Comerc.) **alergare împreună** MTT, 152v; RIM, 133; **concurs** RJ, 65, 75; CL II, 64, 71, 292, 368; POC, 30v; GC III, 122r; AR 1832, 352; LOA, 87, 99, 116; CPI, 78, 174, anexă 5; RSM, 14v, 26r, 29r; GG, 230; MN 1836, 69; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **concurs** (**împreună alergare**) MFV II, 118v; **cucurs, alergare împreună** DLG, 300; **concurgere** PGRL II, 22; PBV, 181; **concurs, concurgere** StDR, 142. (Cf. ngr. συνέργεια, lat. *conkursus*, fr. *concours*).

CONDOLEANȚĂ s. **condorere** DGR, 11; PTC, 4; **condolen-**

ție AR 1835, 71; **condoleanță** NV, 87; GRR, 237, 253; PD, supl. X. (Cf. germ. *Kondolenz*, fr. *condolérance*).

CONDUCĂTOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 174. Cf. și **conductor** IO, 46; BD I, 223; RB, nr. 4, 4, nr. 34, 3; FMIL 1844, 230; DFL, 9; MEN II, 148; ROB2, 649, 651; PMC I, 178; PCI, 10; GRR, 268; FAM, 7, 8, 27, 107; cuvântul este frecvent pînă la 1860, cu diferite sensuri; **conductor** (*adică îngrijitor*) GIC, 118; **conductor** (*povățuitor*) GGv, 76, cf. și PBM, XII; **conductor** (*călăuz*) IL 1840, 10; **conductore** sg. m. CEF, 28; **conducător** (*povățuitor*) CR 1830, 26; **conducător** BP, XVI, XX; PCI, 74; FAM, 9; CA 1859, 10. (Cf. lat. *conductor*, fr. *conducteur*, it. *conduttore*, germ. *Konductor*).

CONDUCE vb. IIS, 17; CV, 33, 35; IO, 46; BD I, 223; SMR I, 106; MEN II, 41, 257; DFL, 6, 88; FMIL 1847, 78; SIT, 52, 105, 298; BP, VII, XV; SRI, 276; SIM, XIV; BIP, 51; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *conducere*, fr. *conduire*).

CONFESIUNE s. 1. (Relig.) **confesie** TID, 6; FMIL 1840, 353; FMIL 1844, 146, 359 bis; MEN II, 291; FMIL 1847, 52; PMC I, XII; Z 1856, nr. 40, 1; **confesiune** TR 1854, 31, 125. 2. („mărturisire, spovedanie”) **confesie** BDJE, 20; BCB, 93; CA 1861, 6; **confesie**, **confesiune** NV, 88; **confesiune** CMI, 163; DIB, 568. (Cf. germ. *Konfession*, fr. *confession*).

CONFESOR s. („duhovnic”) BDJE, 20; NV, 88; DCB IV, 130; PD, supl. XI. (<fr. *confesseur*).

CONFIA vb. **confia** SIT, 323; R 1857, nr. 41, 4; BCI, 172; D 1860, 291; **confide** AF, 152; C, 4; AVP, 5; **confida** NV, 88; **confia**, **confida** PD, supl. XI. (Cf. lat. *confidere*, it. *confidare*, fr. *confier*).

CONFIDENT s., adj. **confident** RNA, 1; CN, 13; PIA, VI; AF, 51, 85; SIT, 73; BIP, 23; NV, 88; StDR, 149; LS, 8, 74; CA 1852, 43; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **confidant** BP, 101. (Cf. fr. *confident*, lat. *confidens*, it. *confidente*).

CONFIDENȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. și **confidență** DE I, 6; MID I, 205; DFL, 88, 105; BIP, 45, 67; BRA, 14; RMS, 198; SCC I, 65; SMB I, 68, 148, 184; DILB I, 193; DCB V, 228; **confidență**, **confidență** NV, 88; **confidență** MMP, 288, 368, 369; BDJE, 27; SIT, 230, 293; AF, 11; BCD, 148; StDR, 149; LS, 11; RMS, 13; CA 1855, 106; pe la 1850 forma era frecventă; **confi-**

denție CA 1854, 84. (Cf. fr. *confidence*, lat. *confidentia*).

CONFIDENȚIAL adj. NV, 88; SSC I, V, 198; CA 1855, 103; LIT, 64, 389; PD, supl. XII. (<fr. *confidentiel*).

CONFIENTĂ s. **confienție** CV, 31; **conființă** SPV, 45; SIT, 11, 76; SCC I, 55, 144; SCC II, 377; BIF, 20; Z 1856, nr. 14, 3, nr. 50, 4; D 1859, an. II, 14; BEC, 20; VMP, 288; **comfiență** KMP, 88, 89, 114, 117; RB, 391; FMIL 1840, 304; SIT, 129; PCI, 30; LS, 97, 101; pe la 1850 forma era frecventă. (<fr. *confiance*).

CONFIRMA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. și **confirma** MID I, 36; FMIL 1847, 92; BDJE, 83; NV, 89; StDR, 149; SRR, 67; CPO, 92; SSC, 49; PFHM I, XXVIII, 40; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *confirmer*, lat. *confirmare*).

CONFIRMAȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. și **confirmație** GC III, 126r; MCR 82, 98; SHI2, 229; NV, 89; CPO, 108; PFHM I, 104; CA 1861, 71; PD, supl. XII **confirmație**, **confirmăciune** StDR, 149; **confirmațiune** GRR 30, 64. (Cf. fr. *confirmation*, lat. *confirmatio*).

CONFUZIA vb. **confuzia** CBD, 31; SPV, 43, 136; FTP IV, 50, 83; BFI, 5, 6, 11, 17; GG, X, XIII; MBG, 449; BDJE, 59; SIT, 71, 351; BIF, 13; VO 1857, 5; BCI, 38; D 1859, 308; CA 1862, 107; **confuza** SCC II, 259; RL, 80; CA 1858, 131; **confuziona** D 1858, 3.

CONGREGAȚIE s. (Bis., Adm.) **congregație** OTB, 10; DOB, 4; UB, 26; MIM, 44; GC III, 121v; AR 1831, 48; RB, 232; GT 1838, 6; FMK, 21; pe la 1840 forma era frecventă; **congregăciune** StDR, 140; **congregațiune** T 1856, nr. 3, 3; BCI, 64; GCB II, 195. (Cf. lat. *congregatio*, germ. *Kongregation*, fr. *congrégation*).

CONGRUENȚĂ s. **congruenție** CCF, 29; StDR, 140; **congruență** CG, 5v; VL, 55v, 65v; **congruință** BG, XVIII. (Cf. lat. *congruentia*, germ. *Kongruenz*, fr. *congruence*).

CONJECTURAL adj. **coniectural** DFL, 36; GCB II, 196; **conjectural** PD, 362. (<fr. *conjectural*).

CONJECTURĂ s. **coniectură** MIA, 9; DFL, 99; GCB II, 196; **conjectură** GC III, 126v; AVP, 5; **conjectură** BDJE, 133; BP, VI; NV, 91; LS, 12; D 1859, 212; PD, 362. (Cf. lat. *conjectura*, germ. *Konjektur*, it. *congettura*, fr. *conjecture*).

CONJECTURA vb. NV, 91; PD, 362. (<fr. *conjecturer*).

CONJUNCTURĂ s. **coniunctură** AIR I, 71; TR 1854, 61;

conjonctură PD, 362. (Cf. germ. *Konjunktur*, fr. *conjoncture*).

CONSACRAȚIE s. **conzecrație** TD III, 211; **consecrație** BAR I, 188; NV, 92; **consecrăciune** DFL, 16. (Cf. lat. *consecratio*, germ. *Konsekration*, fr. *consécration*).

CONSANGVIN adj., s. **cusîngin** SHI II, 59; CA 1852, XXXI; CA 1853, XVII; **consîngean** FMIL 1840, 79; BCD, 543; DIB, 612; DCB IV, 74, 131; DCB VI, 81; **consîngen** DILB II, 207; **consînge** NV, 402; BCD, 106, 558; BCB, 93; PBV, 182; **consangvin**, **consîngin** StDR, 143. (<fr. *consanguin*).

CONSANGVINITATE s. **consîngenitate** BCD, 544, 545, 546; GCB II, 196. (<fr. *consanguinité*).

CONSCRIPTIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49, **conscriptie** FLG, 57; MIB, 354; MR, 17; RA, 77; MIM, 1, 7; CSM, 51; AR 1829, 170; BR 1829 I, 9; CR 1830, 112, 210; GC VI, 138r; RO, 50; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **conșcriptie** MIM, 7, 8, 15, 44; **conscripsie obștească (catagrafie)** BGV, 55v; **numărare (conscriptie) și țenzură de popor** BR 1829 II, 12; **conscriptie (înscriere la oaste)** AR 1834, 156; **conscriptie (luare la oaste)** AR 1837, 68; **conscripțiune** BCI, 134; INB 1859, 153. (Cf. lat. *conscriptio*, germ. *Konskription*, fr. *conscription*).

CONSEMNA vb. **consemna** BDJE, 61; PBV, 181; **consigna** RIT, 21, 27. (<fr. *consigner*).

CONSEMNARE s. **consignăluire** SR, 45; **consignare** RIT, 19.

CONSERVA vb. SGR I, 150; AR 1837, 23; DFL, 51; EV, XXXVIII; BDJE, 89; BP, XI, XVI; SIT, 117; NV, 93; PMC I, 180; PCI, 161, 163; StDR, 143; SSC, 105; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *conserver*).

CONSERVATIV adj. („conservator”) AR 1837, 357; RB, nr. 6, 2; CA 1847, 47; FMIL 1847, 100; NV, 93; CBV, 8r; StDR, 143; BMN III, 173; RL, 346; C, 23; PBV, 181. (<germ. *konservativ*).

CONSERVATOR¹ adj., s. **conservator** AR 1834, 410; AR 1835, 68; SHI II, 117 bis; AR 1837, 357; DFL, 137; AF, 74; BP, VII; NV, 93; BCD, 116; StDR, 143; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **partida conservatoră** AR 1837, 264; **o măsură conservatoră** BEC, 435; **o lucrare conservatrice** DFL, 137; **influența conservatrice** DFL, 139; **misiune conservatrice** D 1860, 101. (Cf. fr. *conservateur*, germ. *Konservator*).

CONSERVATOR² s. (Muz., Arte) **conservatoriu** GTN 1836, 106; AR 1837, 55; KPA, f.t.; RIP I, 159; BIP, 67; PBV, 181; D 1860, 395, 417; **conservator** RB, 226; LMG, 37; AsAL, 5. (Cf. fr. *conservatoire*, germ. *Konservatorium*).

CONSIDERA vb. VPP, 81; FBE, 67r; FMIL 1844, 313; MID I, 63; DFL, 8, 16, 62; KFL, VIII; BP, XX; SIT, 273; NV, 93; BCD, 120, 212; PCI, 36; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *considerare*, fr. *considérer*).

CONSIDERABIL adj. MEN II, 127; DFL, 68, 104, 211; KFL, IV; NV, 93; PCI, 6; BRA, 149; StDR, 143; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *considérable*).

CONSIDERARE s. DFL, 4; BCD, 120; DILB I, 193; LIT, 91.

CONSIDERAȚIE s. **considerație** PAM, 2, 3; AR 1829, 55, 157; GC III, 122v; BFO 1833, 218; MBG, 18; MCL 1839, 221; FMIL 1840, 196; MPM, I; FBE, 88r; KMA, 1; pe la 1840 forma era frecventă; **considerăciune** MID I, 74; DFL, 33, 40, 123; BCD, 6, 340, 370, 516; StDR, 143; JA, 124; LMG, 200; INB 1859, 143; **considerațiune** TR 1854, 3, 4; Z 1856, nr. 15, 4; LIT, 313; BCI, 46; WMM, 47; BEC, XXXIX; D 1860, 85, 87. (Cf. fr. *considération*, lat. *consideratio*).

CONSIDERENT s. **considerant** RAM, 9. (<fr. *considérant*).

CONSIGNAȚIE s. **conzignație** RSL, 4; OAI, 2, 3; MIM, 52; SR, 48; **consignație** CTT, 189; SR, 39, 42, 45, 53; RIT, 27; **consignațiune** Agr II, 211. (Cf. germ. *Konsignation*, fr. *consignation*).

CONSIMȚĂMÎNT s. **consentiment** CV, 30; KFL, V; BCD, 194, 310, 314, 377, 399; CA 1853, XXI; PAD, 234; CA 1861, 84; **consimțimînt** DFL, 115; Z 1856, nr. 23, 4; C, 6; BEC, XLV, 28, 84; PD, 365; D 1860, 397; **consimtiment** NV, 94; BCD, 221, 230, 342, 387; LIT, 115, 252, 355; DCB V, 85; **consimțiment** BEC, 28, 44, 48. (<fr. *consentement*).

CONSIMȚI vb. GC III, 121v; GC VI, 38v; MCL 1839, 301; AR 1844, 16; BCD, 310, 314; ICI, 55; DIB, 142; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *consentir*).

CONSIMȚIRE s. EOI, 151; AR 1844, 7; H MV I, 16; StDR, 143; DIB, 293.

CONSIMȚUAL adj. *contract* **consimțual** BEC, 81, 176. (<fr. *consensuel*).

CONSISTENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 175. Cf. și **consistență** GC III, 121r; PD, 365; **consistanție** AVP, 5; **consistănță** HPA, 12v; **consistință** H MV I, 68; GCB II, 197; **consistență** SCC I, 166; CFZ, 98; VO 1857, 15; C, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **consistenție** CA 1861, 59.

CONSISTORIAL adj. **conzistorialicesc** PFBA, 626r; **consistorialnic** HO, 34, 133; SPT, f.t.; CTT, 262, 266, 268; BAR I, 225; **consistorial** LB, 136; GC III, 120v; FMIL 1844, 148; CA 1857, 65. (Cf. lat. *consistorialis*, fr. *consistorial*).

CONSISTORIU s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. și **consistorium** OCF, 3; PFBA, 620r, 622r; HO, 34; ICD, f.t. MIB, 231; **consistorium** PFBA, 622r; MIB, 230; TMS, f.t.; RA, 106; VPP, 342r; SFT, 1; TSI, f.t.; CTT, 264; FMIL 1844, 148; **conzistoriu** PFBA, 645r; MIR, 339; MIB, 134, 182, 255, 257; LB, 136; GLC, 114; **consistoriu** PFBA, 622r; MIR, 339; TAI, 14, 41; BD I, 223; TCB, 1; KIT, f.t.; AR 1831, 48; ROB2, 666; StDR, 144; pe la 1850 forma era frecventă; **consistor** RB, 333; ROB2, 605; **conzistorie** sg. PSC, 120v; **consistorie** sg. GC III, 120v; BAR I, 235; ROI2 III, 42; FMIL 1844, 153; AML, 40. (Cf. lat. *consistorium*, germ. *Konsistorium*, fr. *consistoire*).

CONSOLIDA vb. NV, 95; LS, 1; RL, 330; SD 1855, 1; Z 1856, nr. 8, 2, 3; LIT, 303, 347; SPB, 231; AVP, 5; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (<fr. *consolider*).

CONSOLIDARE s. BMN II, 19; TR 1854, 132; RL, 338; C, 4, 7, 149; BCI, 32; INB 1859, 10, 32.

CONSOLIDAȚIE s. NV, 95; PD, 366. (<fr. *consolidation*).

CONSONANT adj. (Muz.) WPM, 48; NV, 95. (<fr. *consonant*).

CONSONANȚĂ s. (Muz., „armonie”) **consonanță** GC VII, 67r; DFL, 43, 104, 133; NV, 98; **consonanție** AR 1834, 224; **consonanță** WPM, 47; NV, 95; PBV, 182; **cusunare** StFE, 59. (Cf. fr. *consonance*, germ. *Konsonanz*).

CONSPECT s. **conspect** OAI, 3; MPI, 10, 99, 219; SHI, 6; StDR, 144; TR 1855, 24; **conșpect** GLC, XXII. (<germ. *Konспект*).

CONSPIRA vb. GC III, 122v; KMP, 152; RCM, 94; BP, 42; NV, 96; StDR, 144; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (<fr. *conspirer*).

CONSPIRATOR s. NV, 96; GRR, 90; SMB I, 10; DIB, 286; RL, 170; LIT, 72, 280, 289; PD, 366. (<fr. *conspirateur*).

CONSPIRAȚIE s. **conspirație** (*împreună giurare*) IRV, 45v, 121v; **conspirație** GC III, 122v; GPE, 31; AR 1834, 180; AR 1837, 354; SMR I, 21; NV, 96; pe la 1850 forma era frecventă; **conspirățiune** TR 1854, 91; **conspirațiune** DIB, 528; DILB I, 193; LIT, 44. (Cf. fr. *conspiration*, lat. *conspiratio*).

CONSTANT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 175. Cf. și **constante** sg. IO, 68; **constant** GC III, 122v; DFL, 132; BCD, 11, 551; SMB I, 147; CFZ, 75, 174; pe la 1850 cuvântul era frecvent.

CONSTANȚĂ S. Vezi *Form. term. șt.*, p. 175. Cf. și **constanție** IO, 68; CCF, 78; CFZ, 174; AVP, 5; **constanță** GC III, 122v; AF, 87, 88, 135; AAR, 94; T 1856, nr. 2, 4; LIT, 377; INB 1857, 35, 36; pe la 1855 forma era frecventă.

CONSTATA vb. DFL, 4; MEN II, 168, 175; NV, 96; PFHM I, XXIV; SSC, 66, 71, 129; SCC II, 377; TR 1854, 12; CFZ, 17, 73; RL, 144; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (<fr. *constater*).

CONSTATARE s. JA, 184; WCP, 258; RIT, 25, 28.

CONSTATAȚIE s. **constătăciune** DFL, 22, 90, 104. (<fr. *constatation*).

CONSTITUI vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 176. Cf. și *se constitui el singur prizonier* CV, 31; *fiștecăre clasă să constătuiește de un număr de copii* PCC, 2; **constitui** TPE, 15v, 30v; AR 1830, 162; GC III, 122v; SGR I, 162; MEN II, 269; DFL, 19; EPD, X; BCD, 10, 243; PFHM I, 241; **constitua** GC III, 122v; FMIL 1844, 367; BPA, 30; MEN II, 172, 219; KDP, 84; PCI, 11; BRA, 22; SCC, 6; pe la 1850 ambele forme erau frecvente. (Cf. lat. *constituere*, germ. *konstituieren*, fr. *constituer*).

CONSTITUȚIONAR adj., s. **constituționar** CR 1830, 246; AR 1830, 368, 369; NV, 97; **constituționar** AR 1830, 364; **constituciuinar** StDR, 145.

CONSTRÎNGE vb. *vreau ei a constrînge inima mia* CV, 28; **constrînge** MID I, 16; CDR, 24; BCD, 308, 399; PMC I, 210, LC, 128; RMS, 195; AsPR, 6; CA 1854, 91, 110; CA 1855, 98, 122; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *constringere*, it. *costringere*, fr. *contraindre*).

CONSTRUCTOR s. (Tehn., Arhit.) FMIL 1847, 52, 191; NV, 97; JA, 110. (Cf. lat. *constructor*, fr. *constructeur*).

CONSTRUCȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 176. Cf. și **1.** (Gram., Stil., Muz., Ret., Log.) **construcție** ABCA, 67, 69; BTG, 3r, 29r, 38r, 95r, 97r; BDL I, 135r; MPI, 222; VPP, 181; EGR, 124; SGR I, 156; SGR II, 1, 2; AS, pf.; MN 1836, 70; GRN I, 11; GRN II, 51; PGRL II, 1, 4; EP I, 3; EP II, 42; HGL, 125; PBM, 7; pe la 1840 forma era frecventă; **construcțiul** sau *sindaxis* VOG, 13; **conștrucție** TGR, 176; GRA2, 116r; **construcsie** EGRM, 27v, 41r; SGR II, 1; **construțiune** *adică sindaxis* VOG, 95; **construțiune** sau *alcătuirea* VOG, 104; *pentru construcțiune* sau *alcătuiiri* GRA, 96r; **construcciune** IO, 5; BG, IV, XVIII, 115, 196, 202; CDR, 13; **construțiune** BG, 196; GRR, 142; **împreunare** sau **împreună punirea cuvintilor** MG III, 57; **clădirea sintactică** FMIL 1844, 365, 371. **2.** (Arhit., Tehn., Anat.; fig.) **construcție** AR 1830, 197; GC III, 122v; LOA, 85; MN 1836, 11, 41, 49; MP, 82; BGO 1840, 18, 307; FBE, 129v; PMH, 105; pe la 1840 forma era frecventă; **construțiune** DFL, 5; RMS, 107; DILB I, 194; GCB II, 197; LIT, 20; C, 13, 21; INB 1857, 42; PTP, 17; PIC, 27, 71, 121; INB 1859, 28, 61. (Cf. și germ. *Konstruktion*, it. *costruzione*).

CONSTRUI vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **1.** (Gram., Stil., Muz., Ret., Log.) **construi** SGR I, 154; SGR II, 47; DFL, 184, 184 bis; **construa** CGR, 130; CFZ, 114. **2.** (Arhit., Tehn.) **construi** FBE, 126v; BDJE, 144; DCB I, 5; DCB IV, 63; GCB II, 197; VO 1857, 16; LG, 27; PBV, 182; PIC, 15, 47; CA 1859, 89; PD, 367; **construa** CA 1861, 82.

CONSTRUIRE s. (Tehn.) RL, 272; RIT, 15; PBV, 182.

CONSULT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 176. Cf. și **consult** MCB, 158; CR 1829, 257; GC III, 123v; MDP, 36, 54; RB, 147; AsF, 88, 104; VO 1857, 9; PBV, 182; PD, 368.

CONSULTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 176. Cf. și **consultarisi** AOD, 100; **consulta** GC III, 122v; AIR I, XIX; KMP, 56; DFL, 6, 179; MEN II, 17, 184; SIT, 125, 208, 294; BG, 198; BIP, 73, 74; BCD, 7; PCI, 5, 10, 19; BRA, 17; pe la 1850 forma era frecventă.

CONSULTANT adj., s. FMK, 13; DILB IV, 197; PBV, 182. (<fr. *consultant*).

CONSULTARE s. GC III, 122v; H MV II, 82; BCD, 181; TR 1854, 4; Z 1856, nr. 5, 1; PBV, 182; AML, 7.

CONSULTATIV adj. **consultativ** CR 1830, 289; GC III, 122v; RSM, 16r; AR 1837, 221; MCL 1839, 643; BGO 1840, 148; CCB, 221; NV, 78; LMG, 29; C, 6; **sfătuitor** RO, 52; **consultator** BCD, 181; *epitrop consultători* BCD, 175, 199. (Cf. fr. *consultatif*).

CONSULTAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 176. Cf. și **consultație** CR 1830, 309; GC III, 122v; CPI, 198, anexă 5; AR 1837, 286; AOD, 6, 334; BDJE, 77; D 1860, 288; AML, 59; PD, 368; **consultație, consultăciune** StDR, 145; **consultațiune** GRR, 229.

CONSUMA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 176. Cf. și **consuma** GC III, 122v; RB, 399; CD, 27; FMIL 1844, 54; HVM I, 71; HVM II, 87; FMIL 1847, 144; BDJE, 79; AF, 145, 157; SIT, 54, 84, 206; BP, 140; pe la 1845 forma era frecventă; **conzuma** EPD, 95; **consoma** GC VI, 63v; MN 1836, 49; SIT, 157, 235, 254; RL, 398.

CONSUMARE s. **consumare** GRR, 169; RL, 257; Z 1856, nr. 29, 3; PBV, 182; **consumare** Z 1856, nr. 7, 2; C, 15.

CONSUMATOR s. **consumator** SMR I, 108; SIT, 293; SSC, 78; RMS, 3; RL, 260; JA, 47; BEC, VIII, X, XI, XX; PD, 368; **consumator** Prop, 305; PSE, 155; NV, 95; SSC, IX; RMS, 48. (<fr. *consommateur*).

CONSUMAȚIE s. **consumație** AR 1830, 40; ROB, 51, 98; EAM, 103; IL 1840, 28; AR 1841, 300; MPM, 56; EPD, XVI; PDC, V; PFHM I, IV, 29, 95; SSC, 5, 78, 98, 130, 164; pe la 1850 forma era frecventă; **consomație** MN 1836, 50; Prop, 307; NV, 95; BCA, 27, 172, 638; SSC, XI; KOS, XXI; RL, 97; Z 1856, nr. 25, 1; JA, 93, 128; BEC, VIII; **consomație, consumăciune** StDR, 144; **consumățiune** INB 1859, 109. (<fr. *consommation*).

CONȘTIINȚĂ s. **sinídisis** (*judicata sau socoteala minții*) este *povățuitoare isprăvilor noastre* OC I, 27r; **sinídisis** OC I, 6r, 25v, 84v, 91; OC II, 2v, 52r; GCA, 62; **cunoștință** MTB, 40r; BEM, 122; APM, 221, 259, 273, 274; AAS, 18v; NID II, 118r; BD I, 259; LB, 155; CSM, 328; AR 1829, 128; FTP III, 164; FL, 34, 35; SIT, 157; **știință** KUP, 47r; BIF, 27, 38; *presată de remorzurile conștiinței mele* CV, 33; **conștiința e judecătoare a faptelor noastre** IO, 89; **conștiinție** MPI, 146; **conștiință** EGRM, 25v; DCN, 2, 62, 139; EGR, 133; CR 1829, 26; BR 1829 II, 13; HFP, 68, 205; CR 1830, 43, 263; VA, 168; GC VII, 415r; CR 1831, 14, 39; FTP III, 163; VD, 79; pe la 1830 forma era frecventă; **consci-**

ință MF III, 92v, 93r, 109v; BDC, 2, 48, 142, 217, 225; **conscienție** KFL, 44. (Cf. gr. συνείδησις, lat. *conscientia*, fr. *conscience*).

CONȘTIINCIOS adj. **conștiențios** MPI, 55; **conștiințos** MEN II, 19; **conștiințos** DFL, 196; BIP, 81, 267; NV, 92; RMS, 179, 288; **conștiincios** SIT, 154; **conșciințios** PD, 364. (Cf. fr. *consciencieux*).

CONT s. (Comerc., Cont.) **conto** ESI, 19; LB, 137; StDR, 146; **cont** NPC, 17, 19; FMIL 1844, 352; BDJE, 68; PDC, 99; RL, 284; SMB I, 68; PBV, 182; BEC, XVI, 32, 63; PD, 372; **contă** CD, 109; SSC, pf. 2; CA 1853, 92; KOS, XVIII; GM 1854, 3; RL, 83; CA 1856, 83; Z 1856, nr. 2, 3; RAM, 13; RIT, 9, 25; CA 1861, 152; CA 1862, 109; **compt** PD, 358. (Cf. germ. *Konto*, it. *conto*, fr. *compte*).

CONTA vb. **contarisi** IFM, 31; **conta** IFM, 9; C, 4; PBV, 182; PD, 368. (<fr. *compter*).

CONTABIL s. **contabil** FMIL 1847, 52, 191; DCB I, 8; PBV, 182; RF, 29, 39; **comptabil** RF, 16, 28, 37; PD, 358. (Cf. fr. *comptable*, it. *contabile*).

CONTABILITATE s. **contabilitate** GC III, 123v; ROB, 54, 100; LOA, 80, 89; RSM, 20r; VVP, 60; IVA, 2; ICG, 245; FMIL 1847, 51, 197; IFM, 10; BIP, 68; NV, 85; pe la 185 forma era frecventă; **contabilita** ROI2, 2, 28, IV, 5; **comtabilitate**, **contabilitate** StDR, 138; **comtabilitate** Agr I, 75; **comptabilitate** RF, 36; PD, 358. (Cf. fr. *comptabilité*, it. *contabilità*).

CONTE s. *Vezi Împrumut. I*, p. 49. Cf. și **comes** IEI, 17v, 20v; GAT, 9; **comis** BDZ, 28; GAT, 8, 19; **comit** BDL II, 504v; KIT, 72; BAR II, 153; **conte** DAB, 46r; CB 1813, 82; KUP, 41v; CR 1829, 101, 181, 192, 213; AR 1829, 10, 37; CR 1830, 11; AR 1830, 25 bis; GC III, 124r; YNM, 3; MN 1836, 66; AIR II, 48; pe la 1835 forma era frecventă; **cont** MCB, 141; PIU II, 198, 227; PIU III, 101; CR 1829, 7, 23; **comt** CR 1829, 4; **comte** BC, 19; **comite** MID I, 79; DFL, 195; StDR, 134; DILB I, 193; T 1856, nr. 1, 2; Z 1856, nr. 5, 4, nr. 7, 3; GCB II, 193; PBV, 177; D 1860, 87. (Cf. ngr. κόντες, fr. *comte*, it. *conte*, lat. *comes*).

CONTEMPLA vb. **contîmpla** SCMI, 47; BDJE, 135; BP, 25, 26, 56; SIT, 255; AF, 38, 95, 97, 113, 146, 200; LMS, 40; CA 1848, 28; AAR, 87; SCC II, 117, 281; SMB I, 202; CA 1854, 42; T 1856, nr. 1, 4; DCB IV, 95; PIC, 116, 126; **contempla** MEN II,

61, 66, 179; SIT, 66, 69, 120, 153, 168; NV, 98; SMB I, 41; ICI, 30, 161; CFZ, 183; DILB II, 207; LIT, 46, 260; AVP, 5; GCB II, 198; SPB, 149; PD, 368. (Cf. fr. *contempler*, lat. *contemplari*).

CONTEMPLATIV adj. AsL, 11; DFL, 148; NV, 98; SSC, 111; SCC I, 282; PD, 368. (Cf. fr. *contemplatif*, lat. *contemplativus*).

CONTEMPLAȚIE s. **contemplație** (σκέψις) MFV II, 93r; **contemplație** MEN I, 96, 212, 250; MEN II, 220; NV, 98; StDR, 146; BIF, 1; PD, 368; **contemplăciune** StDR, 146. (Cf. fr. *contemplation*, lat. *contemplatio*).

CONTEMPORAN adj., s. **contimporan** EGR, XVII; CR 1830, 21; GC III, 125r; GTN 1836, 51; HMN, pf.; MCL 1839, 514, 633; EP I, 43; FMIL 1840, 140; FMIL 1844, 63, 282, 316; MID I, 251; HFL, X; FMIL 1847, 143, 195; NV, 99; PCI, 83; forma era frecventă pînă la 1860; **contimporan**, **sintimporan**, **adică convecuitor** GC VI, 243r; **convremelnic** GC III, 109r; **convecuitor** VVP, 60; **contimpurean** AR 1830, 52; AR 1832, 116; MF II, 99v; FMIL 1844, 184; BPA, 44; CA 1851, 29; **contimpuraniu** SIC, 33; SGR II, 132; SHI II, 9, 23, 121; PGRL II, 74; **contimpuran** CR 1830, 434; AR 1834, 35; MF II, 106r; AsP, 156; AR 1837, 219; SHI II, 115 bis, 240; IL 1840, 2, 46; FMIL 1847, 3, 109, 156; LMS, 44; forma era frecventă pînă la 1860; **contemporăneu** HFP, 135; **contamporeni** SPV, 138, 147; **contemporan** SPV, 150; FTP I, 48; BP, IV. (Cf. fr. *contemporain*, it. *contemporaneo*, lat. *contemporaneus*).

CONTEMPORANEITATE s. **contemporanitate** GG, X; **contimporaneitate** PD, 369. (<fr. *contemporanéité*).

CONTESĂ s. **condesă** VAZ, 2r, 2v; KUP, 22v, 30r; **conteasă** VAZ, 2r, 2v; TB, 136r, 199v; GC III, 124r; SPV, 120; MPG, 43; **contesă** GN, 107r; CB 1813, 82, 83; KUP, 1v, 22v, 24v, 25r; PIU III, 87; PIU IV, 61; CR 1829, 28, 143; AR 1829, 97; CR 1830, 110; KMP, 2, 31; HMN, 76; AR 1837, 4; RB, nr. 3, 3, nr. 33, 4, 356; pe la 1840 forma era frecventă; **conteză** MDWS, 393; **comitesă** MMP, 50; T 1856, nr. 1, 1; **comitesă** BDL II, 504v; BC, 35. (Cf. ngr. *κοντέσσα*, fr. *comtesse*, germ. *Comtess(e)*, it. *contessa*).

CONTESTA vb. **contestelui** PFBM, 16v; **contesta** DFL, 3, 39; BDJE, 82; NV, 99; KDP, 81, 84; BCD, 219; StDR, 146; CPO, 99; SMB I, 221; CFZ, 4; DIB, 464; RL, 143, 178; CEF, 8, 138; SD 1855, 1; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *contestari*, fr.

contester).

CONTESTAȚIE s. **contestație** PFBM, 14r, 16v; BD I, 224; FMK, 101; SIT, 143; NV, 98; StDR, 146; RL, 250, 384; RAM, 8; pe la 1855 forma era frecventă; **contestăciune** DFL, 49, 63, 186; StDR, 146; **contestațiune** BEC, XLV. (Cf. lat. *contestatio*, fr. *contestation*).

CONTINGENT adj., s. (Filoz., Milit.; sens general) **contingente** sg. IO, 71; **continghent** AR 1832, 280; AR 1835, 11; AIR I, 39; SHI II, 206, 231; BCI, 130; **contingente** sg. BCD, 67; **contingent** StDR, 146; GM 1854, 400; TR 1854, 4; CFZ, 2, 23; RL, 100, 110; Z 1856, nr. 4, 4, nr. 9, 3, nr. 39, 4; LIT, 177; C, 14; PD, 369; **contingint** DFL, 15, 68. (Cf. lat. *contingens*, germ. *Kontingent*, fr. *contingent*).

CONTRABANDĂ s. (Comerc.) **contraband** UB, 21, 22; RNV, 2, 5, 8, 10, 11; CMB, 2; AsF, 87; CA 1861, 119; **contrabanță** CMB, 4; **contrabanție** CMS, 5; **contrabont** BD I, 226; **contrabando** BGV, 52v; **contrabandă** CMB, 2; UT, 30; GC III, 126r; SMR I, 41; BDJE, 143; NV, 100; StDR, 146; SMB I, 304; RL, 389; DIB, 169; Z 1856, nr. 3, 4; VO 1857, 5; NPT, 34; PBV, 183; CA 1858, 27; BEC, 47; PD, 370; **contrăbandă** CR 1830, 353; AR 1830, 27; RL, 48; **contrebandă** AR 1834, 137, 231; AR 1837, 20, 88; **contrabandă** StDR, 128; **contraband** GC III, 126r; **controbant** CR 1830, 286; AR 1830, 220; AR 1832, 108; AR 1837, 118; MCL 1838, 91; BFO 1843, 309; JDS II, 437; PBV, 184; **controbant** CPL, 71 bis; LO, 18, 19; ROI2 VI, 12; ROB2, 641; **controband** NPC, XV; **contrabant** BFO 1833, 109; AR 1837, 107; ROI2 III, 51; **contrabantă** BFO 1833, 51, 110. (Cf. it. *contrabbando*, ngr. *κοντραμπάντο*, germ. *Konterbande*, fr. *contrebande*).

CONTRABANDIST s. **controbant** VPP, 290; **contrăbant** AR 1830, 27; **contrabandier** BFO 1833, 123; NV, 100; SSC, 178; CA 1854, 54; DIB, 231; DCB II, 76, 100, 241; **contrebandier** AR 1834, 137; **contra-bandist** AR 1844, 16; **contraband** AsAL, 12; (Cf. it. *contrabbandiere*, fr. *contrebandier*).

CONTRACTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 177. Cf. și („a încheia un contract, o învoială”) *lucrul ce să* **contrăctă** (*tocmește*) HFP, 88, cf. și 176; **contracta** MFE, 16; MCL 1839, 575; MEN II, 201; NV, 99; BCD, 20, 268, 310, 319; LS, 29; pe la 1850 cu-

vîntul era frecvent; **contrăctui** AR 1830, 368; **contrăctălui** BFO 1843, 150.

CONTRACTANT adj., s. **contractor** HFP, 88; **contractător** CR 1829, 286, 288, 289; Z 1856, nr. 25, 3; **contrăctuiitor** AR 1829, 207, 210; AR 1830, 72, 100; AR 1834, 104; **contractuitor** CPI, 147, 149, 189, anexă 5; ROI2 VIII, 36; CA 1853, 64; RL, 12, 266; Z 1856, nr. 4, 3; **contractant** AR 1829, 40; BGO 1840, 306; AMIM, 50; BSD, 24, 51, 419, 463; Z 1856, nr. 2, 2; T 1856, nr. 1, 2; R 1857, nr. 4, 1; PBV, 183; D 1860, nr. 1, 2; R 1857, nr. 4, 1; PBV, 183; D 1860, 85; **contractier** CPI, 73; BFO 1833, 125; AR 1837, 118; BFO 1843, 290, 378; StDR, 147; SSC, 171, 172. (Cf. lat. *contractor*, fr. *contractant*, it. *contrattore*).

CONTRACTUAL adj. **contractualicesc** MIM, 55; **contractual** GC III, 126r. (Cf. germ. *kontraktlich*, fr. *contractuel*).

CONTRADANS s. (Cor.) **contredanț** OC I, 29r; CA 1848, 57; RL, 412; Z 1856, nr. 27, 3; **controdanț** GC VII, 271r; DAH, 87; FMIL 1847, 94; SIT, 42; StDR, 148; PBV, 184; **contradanț** MCL 1839, 300; AMC, 12; StDR, 148; RL, 364; INB 1857, 50; DCB III, 40; PD, 370; **contrădanță** VVP, 60; **contradanță** SMB I, 163; **contrădanț** RL, 90; **cotrodans** VFD, 57, 73; **controdans** VFD, 77, 78; **contradans** AMC, 33. (Cf. fr. *contredanse*, it. *contraddanza*).

CONTRAMARȘ s. (Milit.) **contramarș** GC III, 126v; AR 1837, 284; SRM, 75; **contra marș** GC IV, 24v; **contra-marș** SRM, 169; ROM, 205; **contremarșă** AR 1837, 377. (<fr. *contremarche*).

CONTRASEMNA vb. **contrasigna** CD, 43; RIT, 20; **contrasemna** BIP, 62; PBV, 183; RF, 17. (<fr. *contresigner*).

CONTRASEMNARE s. FMIL 1844, 41.

CONTRAST s. MIU, 314; CR 1830, 315; AR 1830, 377; GC III, 125v; GPE, 26, 43; FTP I, 29; AR 1835, 70; GTN 1836, 67; DL, 99; FMIL 1840, 200; IL 1841, 15; SMR II, 11; DE I, 26; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Kontrast*, fr. *contraste*).

CONTRASTA vb. BC VI, 171v; BDJE, 130; NV, 160; SCC II, 118, 239; LIT, 93; PBV, 184; BBR, 44; CA 1862, 43; PD, 372. (<fr. *contraster*).

CONTRAVENȚIE s. RIT, 29; BEC, 16, 70. (<fr. *contravention*).

CONTROL s. **controlă** CBV, 1v; FMIL 1840, 199, 200; CD, 43, 100; CFZ, 130; PBV, 184; CA 1858, 82; **control** CR 1829, 310; AR 1829, 256; GC III, 128r; ROB, 56, 91; CPL, 69, 75 bis; BFO 1833, 47; LOA, 7, 90; GG, 140; ROI2 III, 29; SMR I, 95; CD, 14; DFL, 104; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. germ. *Kontrolle*, fr. *contrôle*).

CONTROLA vb. **control**i RSM, 36r; **controla** RSM, 31v; CD, 7; RCM, 21; FMIL 1844, 198; AsE, 13; DFL, 10; MEN II, 216; KDP, 33; NV, 102; StDR, 148; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *kontrollieren*, fr. *contrôler*).

CONTROLARE s. **controlerie** AIC, 31; RPL, 3; **controlorie** GC III, 128r; **controlărie** MSR, 85; **controlare** GM 1854, 286; PBV, 184; RF, 3.

CONTROLOR s. **controlor** GIA II, 26r; LB, 137; GC III, 126v, 128v; BFO 1833, 182; SR, 38; ROI2 III, 29, 61; RB, nr. 34, 2; CD, 16; AOD, 231; MID I, 192; pe la 1840 forma era frecventă; **controler** GAT, 78; BFO 1833, 48; VVP, 60. (Cf. fr. *contrôleur*, germ. *Kontrolleur*).

CONTROLICESC adj. („de control, privitor la control, la controlori”) **controloricesc** RPL, 3; GC III, 128r; **controlaricesc** CR 1829, 311; CR 1830, 379; ROB2, 628, 647; **controlericesc** CR 1830, 313; **controlicesc** BFO 1833, 153; RIT, 18, 27.

CONTROVERSĂ s. **controversie** BEM, 384; PFBM, 2r; HFP, 150; AVP, 5; *împotrivă întoarcere* (**controversie**), **controversie** (*întoarcere*) HFP, 98; **controversă** GC III, 126r; FMIL 1847, 238; StDR, 147; RL, 396; LMG, 88; BEC, XIX, 79, 248, 371; D 1860, 375; PD, 372. (Cf. lat. *controversia*, fr. *controverse*).

CONTUMACIE s. (Adm., Jur.) **contumăție** OIC, 1, 2, 4; PV, 115; FLG, 56; FDB, 29; IMC, 1, 3; CCI, 57; IBH, 2; RPV, 2, 5; **contumație** ROI2 VI, 20; GT 1838, 12; StDR, 148; *s-au rînduit lăzărăt* (**contumăție**) PV, 114; *neascultare* (**contumația**) PFBM, 9v; *prin contumație (în lipsă)* AR 1834, 151; *se giudeca în contumacia* RL, 384; **contumăciune** StDR, 148. (Cf. lat. *contumacia*, germ. *Kontumaz*, fr. *contumace*).

CONTUR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 177. Cf. și **contur** GC III, 124v; BDJE, 64; SIT, 200; CFZ, 8, 9, 43; PBV, 184; PD, 372; **conturn** SCC I, 160; SCC II, 238; AVP, 5.

CONVENABIL adj. **convenabil** NV, 102; BMN III, 95; PEG,

169; BIF, 5, 7; SMB I, 250; Z 1856, nr. 50, 4; T 1856, nr. 4, 2; BIN, 470; PFM, 374; BCI, 17; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **convenabile** sg. AVP, 5; BBS, 31. (<fr. *convenable*).

CONVENI vb. **convenelui** BD I, 226; **conveni** MEN II, 289; SIT, 292; DIB, 503; PBV, 179; CA 1861, 151; PD, 373. (Cf. fr. *convenir*, lat. *convenire*).

CONVENIENȚĂ s. **convenienție** IO, 42; SGR II, 8, 14, 41; **conveniență**, **conveniintă** NV, 102; **conveniență** StDR, 139; PD, 373; **convenință** SMB I, 145; LIT, 14; VO 1857, 13. (Cf. lat. *convenientia*, it. *convenienza*, fr. *convenance*).

CONVERSIUNE s. **conversie** BD I, 226; FAE, 127; AsG, 19; RB, nr. 19, 1, 281; FMIL 1840, 356; SIT, 194, CA 1853, XXV; SCC II, 60; PD, 373; **conversie**, **conversiune**, **convîrtire** StDR, 139; **converzie** VL, 21v, 22r; **conversiune** GRR, 168; **întoarcere** VCL, 36r. (Cf. lat. *conversio*, fr. *conversion*).

CONVERTI vb. **convîrti** CV, 38; CA 1853, XXX; **converti** IO, 44; MEN II, 22; DFL, 189; NV, 103; CA 1854, XXVIII; AVP, 5; GCB II, 198; PD, 374; **convertelui** BD I, 226. (Cf. lat. *convertere*, fr. *convertir*).

CONVICȚIUNE s. („convingere”) **convicție** KMP, 145; FMIL 1844, 206; MID I, 2; MEN II, 22; CGR, XIII; KDP, 16, 51; NV, 103; StDR, 139; SCC I, 265; SCC II, 282; CFZ, 76, 94, 137; RL, 145, 173, 219, 395; pe la 1855 forma era frecventă; **convincsie** SIT, 26; **convincție** SIT, 101, 125, 144, 311; BRA, III; R 1857, nr. 8, 4; APS, 88; **convincțiune** DFL, 88; BMN II, 76; RMS, 9; BIF, 5; T 1856, nr. 1, 1; LIT, 29, 79, 318, 392; AVP, 5; INB 1859, 11, 172; D 1860, 87, 281; **convicțiune** KFL, VI, 50, 77, 79. (Cf. fr. *conviction*, lat. *convictio*).

CONVOCA vb. **chema împreună** TF, 94; **conchema** BAR I, 58; BAR II, 2; CA 1851, 43; GM 1854, 252; Z 1856, nr. 38, 2; CA 1857, 83, 86; **convoca** ELS, 15, 21; SHI I, XXII; SHI II, 41, 125, 197; AsL, 51; CA 1847, 12; BDJE, 56; NV, 104; StDR, 140; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *convocare*, fr. *convocuer*).

CONVOCARE s. LIT, 309, 387; C, 1, 3, 7, 21, 149; RAM, 15; AVP, 5.

CONVOCAȚIE s. **convocație** OAI, 1; GC III, 121r; AR 1831, 71; BFO 1833, 36, 173; CPI, pf. 1; AR 1837, 90; ROI2 II, 3, III,

107, VIII, 6; AOD, 21; **convocație, convocăciune** StDR, 140. (Cf. lat. *convocatio*, fr. *convocation*).

COOPERA vb. **cooperarisi** ROI2 III, 146; **coopera** AsM, 58; NV, 104; StDR, 151; RL, 53; R 1857, nr. 27, 4; PIC, 114; PD, 374. (<fr. *coopérer*).

COOPERATOR s. VPP, 346; NV, 104; PD, 374. (Cf. lat. *cooperator*, fr. *coopérateur*).

COOPERAȚIE s. **cooperație** KDP, 54; NV, 104; BIP, 245; PD, 374; **cooperație, cooperăciune, conlucrare** StDR, 151. (<fr. *coopération*).

COORDINAȚIE s. **coordinație** GC III, 100r; VL, 9r, 23v; CGR, 152; SSC, IV; PD, 374; **coordinațiune** KFL, 147. (Cf. fr. *coordination*, germ. *Koordination*, lat. *coordinatio*).

COORDONA vb. **coordina** MF I, 115v; VL, 9r; VCL, 1v; DFL, 55, 80, 156, 206; CGR, 152; BCD, 342; RL, 259; JA, 147; GCB II, 198; **coordona** NV, 104; C, 54. (Cf. germ. *koordinieren*, fr. *coordonner*).

COPERTĂ s. **cupertă** TB, 53r; **copertă** CDG, 24r, 27v; IL 1840, 104; StDR, 151; CA 1853, 129; GM 1854, 176; CA 1856, 41; PBV, 185; BEC, 146; **cuvertă** StDR, 155. (Cf. it. *coperta*, germ. *Kuvert*, fr. *couverture*).

COPIOS adj. BD I, 227; DFL, 109; BDJE, 176; WAM, 129; JA, 54; LG, 66; INB 1859, 130; PD, 375. (Cf. lat. *copiosus*, fr. *copieux*).

COPULATIV adj. (Gram.) [conjuncții] **împreunătoare** EBG, 69r; MGR, 115r; GRA, 107v; SG, 82; MG II, 307; VG, 441; **ale împreunării** BTG, 93v; **copulative (împreunătoare)** TGR, 170; **copulative (sau împreunătoare)** GRA, 94v; **legătoare sau copulative** DGR, 154; **copulative sau legătoare** SGR I, 156; GRN I, 187; **împreună-legătoare sau conjugătoare** SGM, 148; **a unirii** GRA2, 83v; **legătoare** PGRL I, 200; PGR, 68; CGR, 124; **legătoare sau împreunătoare (copulativae)** BG, 131; **conjugătoare** PCB, 137; **conlegătoare** EP II, 140; **înjugătoare** AGI, 133; **copulative** SGR II, 12; HGL, 84; CDR, 92; PD, 375. (Cf. lat. *copulativus*, germ. *kopulativ*, fr. *copulatif*).

COR s. (Muz.) **hor** CTD II, 238; TSI, 76; GTN 1836, 43; AsP, 47; KGO, 28; AR 1837, 308, 399; APP I, 13; RNA, 6; KPA, 3; FMIL 1840, 73; PBM, XII, XXXI; GLC, XXVI; NV, 37; CA

1851, 64; StDR, 296; forma continuă să apară în texte moldovenești pînă la 1860; **horă** MAS, 2, 56; MS, 58v; IRV, 210r; LB, 264; **hore** pl. GIA II, 111v; BPN I, 93; IRV, 210r; **horuri** GPE, 48; GTN 1836, 47; AR 1837, 149, 164; CA 1852, 78; GM 1852, 6; SPB, 137; CA 1860, 107; **horiu** BDT, 22r, 22v; **cor** KCL, 93, 123; MEN I, 73; WPM, 2; NV, 104; CA 1852, 102; AAR, 183; CMI, 16, 66, 72, 173; Z 1856, nr. 3, 4; SPB, 151, 212; PBV, 186; PD, 378. (Cf. lat. *chorus*, germ. *Chor*, gr. χορεία și χορός), it. *coro*, fr. *choeur*).

CORDIAL adj. **1.** („de inimă, privitor la inimă”) GC III, 145r; BDJE, 139; PMC II, 4, 99. **2.** („afectuos”) NV, 105; RMS, 39; SSC, VII; SCC I, 211; SMB I, 267; SMB II, 409; LIT, 111; T 1856, nr. 4, 1; R 1857, nr. 12, 2; NPT, 60; PBV, 187; CA 1859, 39, 42; DCB II, 101; PD, 375. (<fr. *cordial*).

CORDIALITATE s. AR 1837, 328; NV, 105; SMB I, 258; LIT, 13, 373; R 1857, nr. 5, 3, nr. 15, 3; PBV, 187; DCB I, 40; CA 1859, 38; D 1859, 132; PD, 375. (<fr. *cordialité*).

CORDON s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **1.** (Anat.) **firele sau baerile buricului** TAO, 78; **funioara buricului** AML, 30; **2.** („pază sanitară și militară la graniță; linie de demarcație; panglică la o decorație; cingătoare”) **cordon** OIC, 2, 3; HDT, 6; IIS, 8; PV, 114; CP I, 63; CP II, 81; FLG, 38, 43; ME, 245; IMC, 1; CR 1829, 260, 292; AR 1829, 177; CR 1830, 147, 266; GC III, 91v, 145r; CR 1831, 6, 37; FTP II, 79; ROB, 115; BFO 1833, 109; CIRA, 3; LO, 12; GG, 141; AR 1835, 19; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **cordun** PV, 116.

COREGENT s. **conreghent sau contrampărat** SHI II, 84, cf. și 85, 86; **coreghent** SHI II, 159; **coregent** SHI II, 54; FMIL 1844, 211. (<fr. *corégent*).

CORELARE s. VL, 71v.

CORELATIV adj. **corelativ** GD III, 139v; DFL, 13, 96, 150; NV, 105; PFM, 19; PD, 376; **corelatif** BCD, 60. (<fr. *corrélatif*).

CORELAȚIE s. **corelație** GC III, 139v; NV, 105; SSC, 45; PD, 376; **conrelație** SSC, 42; **corelăciune** DFL, 76, 81. (<fr. *corrélation*).

CORESPONDENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **1.** („corespunzător”) DOA, 46; LOA, 97; GG, XIII; AsAl, 54; AsG, 63; RIT, 27; SIT, 167; INB 1859, 3; PD, 376. **2.** („calitate a mem-

brilor unei societăți”) **corespondent** AR 1834, 66; ELS, 16; AR 1837, 321; BGO 1840, 342; **corespundent** MEN II, 229.

CORESPUNDE vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **conrăspunde** NMP, 16; GC III, 122r; GC V, 345v; LOA, 75; ROB2, 644; BCD, 567; CPO, 116; PIC, 122r; **conrespunde** VL, 8r, 72r, 72v, 83r; CD, 53; ROB2, 578; BCD, 58; SSC, 53, 165; AML, 83; **corăspunde** CR 1829, 11; GC III, 141r; GC V, 345v; LOA, 69; AIR I, XIX, 49; GTN 1836, 70; FMIL 1844, 360 bis; FMIL 1847, 78; ROB2, 586; SIT, 132, 196; BG, 203; PDC, 39; ROM, 113; AAR, 9; VO 1857, 6; PD, 376; **corespunde** AR 1837, 290; EP I, 54; EP II, 40; CD, 5; FMIL 1844, 107, 369; HMV I, 51; SRM, 203; DFL, 49; SIT, 293; LS, 27; StDR, 152; SAP, 102; pe la 1850 forma era frecventă; **curespunde** FMIL 1844, 78; FMIL 1847, 44; **răspunde** RIP I, 198.

CORESPUNZĂTOR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **conrăspunzător** CR 1830, 355; GC III, 139v; CR 1831, 57; BM, 47; EP I, 8; SCMI, 8; ROB2, 586; **conrăspunzător** CCB, 123; CD, 56; EPD, XXIX; ROB2, 580, 584, 586, 587; ROM, 156; RBM, 145, 158, 176, 193, 194; FAM, 20; CPO, 40; SSC, III; **conrespunzător** VL, 5r, 19r; VCL, 34v; **corespunzător** CD, 88; AR 1844, 12; FMIL 1844, 384; MEN I, X; DFL, 124; IGR, 57; CFZ, 20, 80; RL, 316; NRC, IV; RIT, 27; BEC, 413; VMP, 119; **răspunzător** AR 1831, 468; **respunzător** GRN I, 151; **coresponduitor** AsL, 37; **curespunzător** IGR, 216; **corespunzător** IGR, 174.

CORIDOR s. (Arhit.) GC III, 139v; HAN, 16; AR 1838, 305; IL 1840, 86; CD, 5, 30; SRM, 143; SIT, 64; VH, 80; BIP, 74; NV, 106; StDR, 152; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (<fr. *coridor*).

CORIFEU s. PRR, 1; PR, 1; BD I, 229; IRV, 210; AR 1829, 203; GC III, 139v; SHI II, 115; CA 1847, 15; FMIL 1847, 30, 184; NV, 107; StDR, 152; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *coryphaeus*, germ. *Koryphäe*, fr. *coryphée*).

CORIIA vb. **corigăului** BD I, 229; **coriga** MOM, 57; **corege** MEN I, 32; DR, 24; NV, 105; StDR, 151; CA 1857, 77; PBV, 187; PD, 376; **corigea** BIP, 57; GRR, 258; INB 1859, 15; **corijea** BCI, 116; **corija** BCD, 215; CA 1852, 22. (Cf. lat. *corrigere*, fr. *coriger*).

CORNIȘĂ s. (Arhit.) **cornicia** (*brîul de sus*) AR 1830, 383; **corniș** GC III, 143r, 143v; VDA, 13; GTN 1836, 73 bis; **cornișe**

pl. PIC, 74; **cornice** (*brîu*) CA 1847, 49; **cornică** NV, 105. (Cf. fr. *corniche*, it. *cornice*).

CORPOLENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **trupos** VVP, 145; **corpulent** CA 1848, 69; **corpulent** PD, 377.

CORPOLENȚĂ s. **polisarcie** (*trupișarea sau corpolenția*) PNC I, 134; **corpulință** DILB I, 194; **corpulență** PD, 377. (Cf. ngr. *πολυσαρκία*, fr. *corpulence*).

CORPORAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **corporal** DFL, 29, 74; BCD, 245, 484; CA 1854, XXXIII; CFZ, 20, 26, 47, 80; Z 1856, nr. 23, 3; INB 1857, 50; PBV, 188; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **corporel** NV, 105; **corpural** BEC, XXII.

CORPORALITATE s. FMIL 1844, 22. (Cf. fr. *corporalité*).

CORPORAȚIE s. **corporație** GC III, 143v; ROB2, 197; BFO 1833, 24; LOA, 4, 31; SR, 13; SHI II, 134, 175; AR 1837, 50; ROI2 III, 100; RB, nr. 8, 2, nr. 28, 1, 313, 398; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **corporație** (*breaslă*) AR 1832, 220; ROI2 III, 19, 22; **corporațiune** LIT, 9, 52; BEC, LIII, XLVII. (Cf. fr. *corporation*, germ. *Korporation*).

CORSAJ s. (Vestim.) **corsaj** GC III, 143v; **corsagiu** AF, 34, 45, 60; SIT, 65, 262; NV, 107; BCB, 23; PD, 378. (<fr. *corsage*).

CORSAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 50. Cf. și **tîlhar de mare** DC IV, 78v; HOG, 140; SIU, 80r; **kursar** GN, 273v; VAZ, 25v; IEL, 79r, 79v; BDL II, 532v; BPN II, 229, 248; CRac, 62; SPBA, 89; ASH, 17; LB, 158; MFV I, 87v; VMG, 302; PIU II, 195; AR 1830, 229; forma apare sporadic pînă spre 1860; **corsar** RDN, 8; CR 1829, 7; AR 1829, 119; CR 1830, 32; GC III, 143v; AR 1838, 116; VVP, 61; DE I, 313; CCB, 148; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. ngr. *κουρσάρος*, it. *corsaro*, germ. *Korsar*, fr. *corsaire*).

CORSET s. **corsăt** CIF, 63; **corsete** pl. AR 1829, 28; MCL 1839, 396; FMIL 1844, 192; SIM, 173; **corset** GC III, 144r; SPV, 100; MN 1836, 54; SMA, 158; CDCE, 240; VFD, 40, 105; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **corțet** VVP, 61; **corsetă** SIM, 174. (Cf. fr. *corset*, it. *corsetto*, germ. *Korsett*).

CORUPE vb. **corumpe** BD I, 230; SHI II, 64; DL, 17; RCM, 273; MEN II, 288; FMIL 1847, 47; CA 1848, 3; NV, 106; StDR, 153; RMS, 3; GRR, 225; Z 1856, nr. 19, 1; LIT, 21, 46, 342; VO 1857, 5; NPT, 115; BEC, XXV; PD, 378; **curumpe** FMIL 1847,

134; LMS, 10; **corupe** SCC II, 17; **corupe** GC V, 330r; SHI II, 54; FMIL 1844, 211; MID I, 41, 57; PCI, 34; CA 1852, 48; KOS, XXXI; RL, 382; T 1856, nr. 1, 1; PBV, 188. (Cf. lat. *corrumpere*, fr. *corrompre*, germ. *korrumpieren*).

CORUPERE s. **corumpere** BD I, 230; CA 1848, 64; CA 1851, 29; StDR, 153; SCC II, 75; Z 1856, nr. 40, 3; LIT, 38, 308; **corupere** LIT, 77; R 1857, nr. 3, 3, nr. 32, 1; PBV, 188.

CORUPT adj. **corupt** FDB, 94; SMR II, 21; GGV, 70; FMIL 1844, 345; MID I, 190, 205; FMIL 1847, 285; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **corumpt** AF, 164; AAR, 45; StDR, 153; CA 1855, 35; LIT, 93. (Cf. lat. *corruptus*, germ. *korrump*, fr. *corrompu*).

CORUPTIBIL adj. HMV I, 178; NV, 106; SMB II, 557; PD, 378. (Cf. fr. *corruptible*, lat. *corruptibilis*).

CORUPTIE s. **stricare** (*corruption*) MRC, 94; **corupție** ECS, 20; KMP, 125; AR 1838, 409; CDCE, 77; SMR II, 21; DE I, 313; FMIL 1844, 30; PBM, 134; MEN I, 25; MEN II, 45, 75, 222; BP, XIX, 40; KDP, 24, 74; NV, 106; CA 1853, 88; pe la 1850 forma era frecventă; **corupție** AF, 56, 197; StDR, 153; APS, 19; **corupciune** IO, 79; **curumpciune** StDR, 153; **corupțiune** BMN III, 174; TR 1854, 13; C, 5, 18, 21; INB 1859, 15; D 1859, an. II, 6; BEC XXX; **corupțiune** GCB II, 198; **corupțiune** D 1859, 127. (Cf. fr. *corruption*, lat. *corruptio*).

COSMETIC adj., s. *mijloc de înfrumusețare* (*cosmeticum*) **cozmetic** SMA, 209; AR 1839, 71; CA 1854, 83; **cosmetic** CA 1848, 86; NV, 107; PMC II, 33, 109, 125; WAM, 53; CA 1855, 75; PBV, 189; AML, 174; PD, 378. (Cf. lat. *cosmeticum*, fr. *cosmétique*, germ. *kosmetisch*).

COSMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și CCF, 72, 80, 86.

COSMOPOLIT adj., s. **cosmopolit** BDL II, 511v; GC III, 145; GTN 1835, 3; BM, 11; ELS, 5; ECS, 9, 26; AV, pf.; VVP, 61; DL, 29; IL 1840, 61; FMIL 1840, 141; APR, 75; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **cosmopoliticesc** HMS, 99r; **cozmpolitic** VH, 93; **cosmopolitic** BMN II, 67. (Cf. fr. *cosmopolite*, germ. *Kosmopolit* și *kosmopolitisch*).

COSMOPOLITISM s. GC III, 145r; CA 1848, 68; NV, 107; RL, 260; PD, 378. (<fr. *cosmopolitisme*).

COSMOS s. *lumea să numește de filósofi* **cosmos**, *adică împo-*

dobire VEI, 16v; *lume* (**cosmos**) HFP, 18. (<gr. κόσμος).

COSTA vb. **coștului** GSP I, 213; **costăului** NPC, 130; **costului** NPC, 133; **costisi** CR 1829, 144; AR 1829, 65, 130; PAFR, 36; CR 1830, 428; AR 1830, 89, 166; GC III, 145r; FTP I, 6, 92; FTP III, 6, 31, 105; CIRA, 70; MBG, 61; VAA, 16; AIR I, 10, 118, 139; forma continuă să fie frecventă pînă spre anul 1860; **costa** BPA, 73; ASI, pf. 2; BDJE, 48, 78; SIT, 282; BRA, 3; MAA, 50; IGR, f.t.; RL, 70; BC, 91; LIT, 21; CA 1857, 88; PBV, 189; PIC, 98; **custa** KOS, XI; StDR, 157; VMP, 211, 256. (Cf. germ. *kosten*, ngr. κοστίζω, it. *costare*, fr. *coûter*).

COSTISITOR adj. **costisitor** MN 1836, 58; RB, 323; BPA, 79; SIT, 34, 233; BIP, 10; SCC II, 264; LMA, 38; GM 1854, 348; CA 1856, 20; BC, 97; RL, 386; PBV, 189; INB 1859, 46; RF, 8; **costător** BCA, 505; RL, 271; **costicos** RMS, 44, 105; **costisicos** RMS, 103; **costitor** RMS, 163.

COTERIE s. **cotării**, *care va să zică companii* PTF, 30v; **coteri de doi bani** PTF, 89r; **coterie** BDJE, 84; StDR, 153; SD 1855, 3; RL, 251; D 1860, 97; PD, 379. (Cf. fr. *coterie*, germ. *Koterie*).

COTIDIAN adj. **cotidian** BDJE, 86; R 1858, 34; **cuotidien** BMN II, 43; **cuotidian** RSM, 269; SMB I, 17. (<fr. *quotidien*).

COTILION s. (Cor.) **cotilion** GC III, 147v; VFD, 61, 67, 69; StDR, 153; **cotilion** FMIL 1840, 136. (Cf. fr. *cotillon*, germ. *Kotillon*).

COTIZA vb. *se cotizează între ei, fac colecte de bani* SCC I, 48. (<fr. *cotiser*).

COTIZARE s. *plătesc o cotizare anuală* R 1858, 15.

COTIZAȚIE s. *cîte 30 lei dați prin cotizație (cisluire)* SSC, 54. (<fr. *cotisation*).

CREDIBIL adj. *dovezi credincioasă* RPV, 4; **credibile** sg. AVP, 5; **crezibil** INB 1857, 50; **credibil** INB 1859, 64. (Cf. lat. *credibilis*)

CREDIBILITATE s. DFL, 105; INB 1857, 50. (<fr. *crédibilité*).

CREDITIV, -Ă adj., s. (Diplom.) *cartea creditivă (de încredințare)* AR 1830, 431; **creditiv documenturi** AR 1830, 96; *scriesori creditive* AR 1830, 123; *au înfățoșat a sale creditive* AR 1834, 151; **creditiv** BFO 1843, 73; StDR, 154; CA 1854, 110. (Cf. germ. *Kreditiv* și *Kreditbrief*).

CREDUL adj. **credul** GC III, 257v; MEN II, 301; BDJE, 41,

169; NV, 109; PCI, 38; SCC II, 314; RL, 380, 401; BC, 19; AVP, 5; APS, 53; PD, 380; **crezător** SIT, 159. (<fr. *crédule*).

CREDULITATE s. **lesne crezămînt** NIU, 33v; **credire ce cu lesnire** NIU, 273v; **credulitate** GC III, 257v; VFE, 36; DFL, 106, 112; KFL, 90; BP, XV; BRA, 238; LIT, 68, 256; NPT, 256; CA 1861, 15; PD, 380. (Cf. germ. *Kredulität*, fr. *crédulité*).

CREION s. *țerusa* (**pláivas**) MPI, 193; **cărîndaș** MG I, 37; **creion** CR 1830, 152; GC III, 254; VVP, 62; BFO 1843, 374; SIT, 109; BRA, 10; StDR, 154; PEG, 171; SCC I, 51; **creionuri** (*plumburi*) StIN, 15; **craion** (*condei de plumb*) AsG, 5; BMN I, 26; **craion** PIC, 51; PD, 379. (Cf. rus. карандаш, fr. *crayon*, scr. *plaivaz*).

CREMĂ s. (Culin.; fig.) **cremă** GC III, 255v; DRB, 210, 214, 216, 218, 220, 250; **cremă sau slifcă** DRB, 251; *slifcă sau spumă de lapte* DRB, 210, 214; *era adunată crema cucoanilor* CA 1861, 128. (<fr. *crème*).

CREOL s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 179. Cf. și GIA I, 141v; GIA II, 81r; SPV, 20, 68; AF, 44, 166; SIT, 14, 15, 27, 30; SCC II, 350; PD, 380.

CRIMĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 130. Cf. și *pravilele de criminal sînt foarte strașnice* DC I, 101r; **crimine sau criminaluri**, *adică faptele de criminal* CP I, 9; **criminalu**, *adică fapta cea rea* CP I, 12; **criminal** CP I, 3, 163, 237, 303; DAP, 8; PAI, 13; JNA, 104; CCI, 2, 6; BAR II, 11; GC III, 264r; CPI, 153; CIRA, 202; AsF, 112; **crimină** BDL II, 517r; PM, 6; LIT, 63, 70, 256; **crimen** BAR II, 101; AR 1832, 2, 114; AR 1834, 206; SHI II, 56; SMA, 24; GGV, 67; FMIL 1844, 265; CA 1850, 24; CA 1851, 7, 50; StDR, 154; GM 1852, 56; GRR, 28, 229; CA 1853, 12; CA 1854, 90, 94, 118; RL, 260, 317; CA 1856, 67; Z 1856, nr. 13, 3; **crimin** SHI II, 28; GRR, 127; SMB I, 125; **crimă** GC III, 264r; DAH, 48; HAN, 52; FMIL 1840, 320; API, 191; RCM, 170; SCMI, 63; HMV II, 133; FMIL 1844, 116, 159; MID I, 273; FMIL 1847, 16, 32; BDJE, 33; BP, 112, 159; SIM, XI; NV, 109; CCP, 60, 68; LS, 16; StDR, 154; pe la 1850 forma era frecventă; **crim** AR 1834, 390; CD, 56; SCMI, 10; FMIL 1847, 93; LMS, 24; AsPR, 22, 37; CA 1854, 17, 92; CA 1858, 79; **crime** sg. DFL, 66, DILB I, 194. (Cf. lat. *crimen*, gr. κρίμα, fr. *crime*, it. *crimine*).

CRIMINAL adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 130. Cf. și 1. adj. cri-

minălesc PV, 77; **criminalicesc** PFBA, 619v, 620r, 622r, 632v; RSL, 318; DAP, 132, 172; SCS, 10; IRV, 52r; BGV, 18v, 23r; CCI, 1, 2, 10, 12; TSVM, 67; AR 1829, 122; CR 1830, 91; AR 1830, 19; GC III, 264r; ROB, 153, 165; CPL, 5; CIRA, 338; BFO 1833, 2, 70, 190; LOA, 15, 16, 19, 27; CPI, 17, 57; RSM, 41v; LO, 3; forma continuă să fie frecventă pînă spre anul 1860; **criminalnic** CP I, 369; DOA, 50; RA, 19, 24, 97; BAR II, 36; CIRA, 376; DTN, 56; *un fiscal criminal* [„care se ocupă de crime”] GIA II, 6r; **criminal** GSP I, 172; BDL II, 517r; CR 1829, 23, 28, 296; CR 1830, 211; BAR II, 38, 61, 92; CR 1831, 1; VFE, 6; ROB, 68; CPL, 76 bis; MBE, 11; SIC, 62; BFO 1833, 110; CIRA, 205; LOA, 16, 17, 18, 24, 72; RSM, 10v; TGA, 2; MN 1836, 72; AsP, XIX; pe la 1835 forma era frecventă; **criminel** BGO 1840, 220; **crăminale** sg. RJ, 143; **cremenale** sg. LC, 89, 98. **2. s. criminalist** BAR II, 103, 107; BFO 1833, 71; SHI II, 39; BFO 1838, 116; GGV, 116; AsL, 12; AOD, 24; FMIL 1847, 93; CA 1853, 10; RL, 231; CA 1856, 61; CA 1860, 74; **criminalnic** DTN, 27; **criminal** ROB, 195; MAE, 65; GTN 1836, 77; FMIL 1840, 264; RCM, 142; MEN I, 117; DFL, 127; CDR, 20; BP, 122; LMS, 19; KOS, X; CMI, 34, 166; CA 1850, 47; CA 1851, 62; CA 1853, 11; SCC II, 361; RL, 70; CA 1857, 115; **criminel** FMIL 1844, 315; **crima-făcător** FMIL 1844, 143. (Cf. lat. *criminalis*, *criminel*, germ. *kriminell*, it. *criminale*).

CRIMINALIST s. (Jur.) GC III, 262v; NV, 109; StDR, 154; PBV, 193; PD, 381. (Cf. fr. *criminaliste*, germ. *Kriminalist*).

CRISTALIZAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 180. Cf. și toate sările să pot feri de **crystalizație**, dacă... NMSF, 25. (<germ. *Kristalisation*).

CRITICISM s. (Filoz.) MF I, 58r; MF II, 22r; KFL, 100. (Cf. germ. *Kritizismus*, fr. *criticisme*).

CRIVAT s. **crevat** FGS, 24r, 42v; NZ, 25r; VFD, 26; BFO 1843, 160, 373; VH, 56; RL, 41, 80; SPB, 2; **crivat** CIF, 55; CIRA, 245; RSM, 33v; IL 1840, 19; VFD, 107; CPH, 6; FDA, 164; CA 1851, 81; CA 1852, 95; CA 1855, 64. (<ngr. κρεββάτι).

CRIZĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 180. Cf. și **1.** (Med.) **giudecata** boalei acestii *cumplite* poate să va isprăvi cu vreun somn liniștit GAB, 106; **crisis** BD I, 241; **criză și crisis** GC III, 262v; **criză (crisis)** CA 1851, 102; **crisă** SCC II, 183; **2.** (Comerc., Fin.,

Polit. ș.a.) **crisis** MIA, 13; CR 1829, 180; CR 1830, 135, 187; CR 1831, 18; **crizis** AR 1839, 150; MCL 1859, 843; **criză** (*hotărîtoare întîmplare*) AR 1831, 251; **criză** AIR I, 60, 75; RB, 281, 378; CA 1844, 50; FMIL 1844, 67, 283; SIT, 67; PS, 17; KDP, 78; SSC, 6, 72, 98; pe la 1850 forma era frecventă; **crisă** SIT, 272, 311; AAR, 8; TR 1854, 1; SD 1855, 3; LIT, 243; **crise** sg. DIB, 198; DILB I, 194; GCB II, 199.

CROMATIC adj. (Muz.) **hromaticesc** MT, 12; **hromatic** GTN 1836, 36; PBM, 80, 86; **chromatic** WPM, 5, 26, 28; PD, 382. (Cf. ngr. χρωματικός, fr. *chromatique*).

CRUCIADĂ s. **cruceată** VTT, 8v; **stavroforie** PIU II, 196, 234; TPE, 35r; GC VI, 175r; **cruciată** AIR I, 37; GG, 18; SHI I, 5, 13, 14; SHI II, 96, 123, 146, 196; NV, 111; **cruceadă** CR 1829, 273; **croasadă**, **cruciadă** GC III, 265r, 267r; **cruciadă** AR 1829, 156, 160; AR 1837, 348; AsLM, 3; StDR, 155; CA 1853, 55; KOS, XXVI; CA 1855, 44; BCI, 103; CA 1858, 87; BEC, XLIV; PD, 383. (Cf. gr. σταυροφορία, it. *crociata*, fr. *croisade*).

CRUCIAT s., adj. **cruți** sau **croasadeni** MIU, 125; **crijăci** NID I, 23v; NID II, 55v, 70v; **crujăci** NID II, 51r, 52v; **crujici** NIU, 32v, 52r, 201v, 222v, 223v, 224r, 241r, 246v, 258r; **crijaci** CRac, 176; **stavrofori** NID II, 31r, 38v, 154v; PIU I, 117; PIU II, 175; PIU III, 157; MRC, 236; *purtători de cruci (stavrofori)* MRC, 235; **cruciat** AR 1829, 156; GC III, 267r; AIR I, 37; MN 1836, 72; SHI I, 14; SHI II, 108; KCL, 2, 45, 89; FMIL 1840, 249; MEN II, 164; BC, 18; PBV, 194; BBR, 123; **crucead** FEA, 11; **crucer** CIRA, 76; CA 1852, 15; **crucer** sau **crucișer** SHI II, 125; **crucier** AR 1837, 348; GRR, 123; CA 1858, 88; **crucifer** PD, 383. (Cf. gr. σταυροφόρος, it. *crociato*, fr. *croisé*).

CUACHER s. (Relig.) **cuacher** GN, 254v; GCB II, 199; DCB V, 153; **cvacher** BR 1821, 162; **cacher** CR 1829, 249; **cvacher** AR 1829, 175; EGI, 53; FGE, 48; FGGN, 50; SCC I, 201, 202, 286; SCC II, 377; **cuacăr** MN 1836, 31; **cuecher** RIP I, 193. (Cf. fr. *quaker* și *quacre*, germ. *Quäker*).

CUCERI vb. **cuceri** CIRA, 32; CA 1859, 10; **concuista** DILB I, 193; LIT, 2, 80, 111, 129, 153; AVP, 4; **conevista** CA 1857, 9; CA 1860, 101; **conchis**, *cutropit*, *cuprins* DILB I, 193; *ar fi conchis țara cu sabia* D 1859, 155; **concuera** PD, 363. (Cf. fr. *conquérir*, it. *conquistare*).

CUCERIRE s. **cucerire** FGE, 48; CA 1861, 25, 51; *războiul de cuprinderi (la guerre de conquêtes)* BPA, 49; **conquistă** GC III, 121r; MEN I, 289; MEN II, 160, 172, 206; NV, 92; KOS, XXVI, XXVII, XXIX; DILB I, 193; LIT, 3, 21, 99, 111; GCB II, 196; AVP, 4; BEC, XXXIV, XXXV; D 1860, 396; PD, 363; **conchetă** MEN I, 57; SIT, 32, 111, 116, 148; NV, 92; RL, 48; ASLI, 310; PBV, 181; **conchistă** BIP, 68; LIT, 166; R 1857, nr. 1, 3, nr. 7, 3; BEC, XXVII; **concvistă** CA 1855, 98, 119; CA 1861, 52; **concvistă (supunere prin arme)** CA 1855, 43; **concviste (cuceriri)** CA 1858, 84. (Cf. fr. *conquête*, it. *conquista*).

CUCERITOR s. **conceretor (izbînditor)** CV, 30; **concherant** GC III, 121r; AIR I, 20, 49, 65, 179, 182; HMN, pf.; DE I, 313; BPA, 49; FMIL 1847, 160; SIT, 45, 415; NV, 92; BCD, 249; WAM, 83; DILB I, 193; LIT, 5, 98, 160; C, 5; R 1857, nr. 1, 4; GCB II, 196; BEC, XL; **concuierant** NV, 92; PD, 363; **conchis-tant** BDJE, 174; **concvistator** CA 1855, 101; CA 1857, 3, 87; CA 1861, 25; **concuistator** AVP, 4; **cuceritor** SHI I, 7; KOS, XII; DCB IV, 68; CA 1861, 22. (Cf. fr. *conquérant*, it. *conquistatore*).

CUIRASĂ s. (Milit.) **corață** FTM, 24, 280; **cuirasă** GC III, 155r; BPA, 59; PD, 385; **curață** FTP IV, 187; **chiuras** CA 1859, 71. (Cf. fr. *cuirasse*, it. *corazza*, germ. *Kürass*).

CUIRASIER s. (Milit.) **curațier** PBC, 1; **cherasir** VIC, 36v, 39r; **chirasir** NID I, 76r; **chirazir** IRF, 66, 68; CC, 41; *purtător de za (cuirasier)* CR 1829, 233; **cuirasier** GC III, 155r; **chiurasir** AR 1829, 34; CIRA, 321; AR 1834, 317; AR 1837, 119, 218 bis; **chiurasier** AR 1837, 313; Z 1856, nr. 13, 4; **curasir** AR 1830, 204; FGE, 50. (Cf. it. *corazziere*, germ. *Kürassier*, fr. *cuirassier*).

CULMINA vb. SHI, 9; SIT, 204; StDR, 155; PBV, 198; (<fr. *culminer*).

CULMINANT adj. NV, 111; BIF, 15; BCI, 16; PD, 385. (<fr. *culminant*).

CULMINAȚIE s. **culminație** AR 1832, 133; SHI, IX; AsL, 58; NV, 111; PMC I, 213; StDR, 155; PBV, 198; **culminăciune** StDR, 155; **culminațiune** BMN II, 38; BCI, 27. (<fr. *culmination*).

CULTIVA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 181. Cf. și **cultiverisi** OPB, 39; **cultivirui** TF, 297; **cultivarisi** SIU, 76v; PCC, 1; MFV I, 55r, 109r; PAGR, 57; **cultivi** DO, 35, 67; BR 1821, 171 bis; CR

1829, 161; AR 1829, 182, 258; BR 1829 I, 43; NMP, 9; AR 1830, 45; BDC, 5, 8; VA, 205; VD, 17; SIC, 36, 70; BAR I, 24; CIRA, 12; SGR I, 203; SGR II, 76, 103; forma continuă să fie folosită pînă spre anul 1860; **cultiva** (*lumina*) VPP, 1; **cultiva** LPT, 79; BRD, 24, 107, 116; AAM, 10; AR 1830, 376; GC III, 186v; GPE, 24; FTP I, 103; ELS, 42; DTN, pf. 2; MN 1836, 17; HMN, III; GT 1838, 3; MCL 1838, 39; MCL 1839, 357, 558; GRN II, 78; FMIL 1840, 99; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. și germ. *kultivieren*).

CULTIVARE s. Vezi *Form. term. șt. I*, p. 181. Cf. și **cultivire** NID I, 2r; DO, 73; MPI, pf.; BR 1821, ded., 167; PTC, 4; MCB, 58, 168; LPT, 81; AR 1829, 48, 56; BR 1829 II, 44; MBV, 14, 42; AAM, 9, 72; MSS, 11; CR 1830, 4; AR 1830, 62, 115; VA, 208; CMR, 3; BDC, XII, 213; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1850; **cultivarisire** SIU, 11v, 26v, 46r, 51r, 78r; **cultivare** FMIL 1840, 16, 98, 203; EP I, 6; BG, XVII; SIM, 129, 215; BCD, 293; PBV, 198.

CULTIVATOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 181. Cf. și **cultivator** SIU, 21r; **cultivitor** MSS, 11; SIC, 75; SHI I, 11; AsG, I; VL, 48r; GC III, 162v; **cultivator** EGR, XXXIII; MN 1836, 18, 42; CER, 9r; FMIL 1844, 369, 410; MEN I, 137; SIT, 23; CA 1848, 30; PCI, 41; CA 1856, 16; JA, 86; AVP, 6; PBV, 198; PD, 385.

CULTIVAȚIE s. SIU, 17r, 27r, 28v, 51r, 75v, 77r, 79r; EAM, 20; NV, 112; PD, 385. (Cf. germ. *Kultivation*).

CUPID adj. BDJE, 145; NV, 112; DILB I, 194; CA 1858, 118; CA 1861, 61; PD, 386. (Cf. fr. *cupide*, lat. *cupidus*).

CUPIDITATE s. **cupiditate** CV, 36; DFL, 195; NV, 112; SMB I, 230; DILB I, 194; AVP, 6; DCB IV, 131; PD, 386; **cupidie** OMT, 77. (Cf. fr. *cupidité*, lat. *cupiditas*).

CUPLETT s. (Muz.) HAN, 54; HMN, 24; StDR, 156; RL, 414; ASLI, 348; NPT, 218. (<fr. *couplet*).

CUPOLĂ s. (Arhit.) **cupolă** GC III, 174v; AR 1835, 150; AR 1837, 192, 272 bis; IL 1840, 69; AMIM, XXIV, NV, 10, 402; GM 1854, 78; CA 1855, 47; PD, 386; **cupulă** RIP I, 207. (Cf. fr. *coupole*, it. *cupola*).

CURRENT adj., adv. **curgător** DC IV, 167r; DOB, 9; IDT, 1; RI, 16; IAG, 1; PFBA, 645v; ISB, 1; CMO, 1; CMC, 1; CMF, 1;

AR 1829, 34, 52, 80; CR 1830, 46; cuvîntul este folosit frecvent pînă spre 1860; *anul curgînd* CA 1855, 134; **corent** ESI, 107; AOD, 85; NRC, VII; C, 3, 112; D 1858, 11; INB 1859, 4, 140; APS, 61; D 1860, 91, 374; RF, 15, 32; **curent** CIRA, 27; CPI, pf. 3; SGR III, 34; AsL, 54; BFO 1843, 129, 187; CD, 5; WPM, 45; IFM, 13; StDR, 156; CA 1852, 55; pe la 1850 cuvîntul era folosit frecvent. (Cf. germ. *kurant*, fr. *courant*, it. *corrente*).

CURTOAZIE s. CDCE, 16, 126. (<fr. *curtoisie*).

D

DACAPO adv. (Muz.) **d-a capo** GC VII, 267v; KMP, 131; **dacapo** (*de la capăt*) AR 1838; **dacapo** NV, 113; StDR, 43; PBV, 92. (Cf. fr. *da capo*, it. *dacapo* și *da capo*).

DAGHEREOTIP s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 182. Cf. și **dagherotip** AF, 196. (Cf. și germ. *Daguerreotyp*).

DAGHEREOTIPA vb. **dagherotipa** BP, VIII.

DAGHEREOTIPIC adj. **dagherotipic** BMN III, 17. (Cf. germ. *daguerreotypisch*).

DAGHEREOTIPIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 182. Cf. și **dagherotipie** AR 1839, 63; SCC I, 250; **dagherotipie** sau *fototipie* StFE, 84; **dagherotipie** sau *fotografie* BMN III, 17. (Cf. și germ. *Daguerreotypie*).

DAGHEREOTIPIST s. **dagherotipist** GM 1854, 79.

DALĂ s. BCB, 75; SMB I, 47; DILB I, 195. (<fr. *dalle*).

DAMNA vb. PD, 156. (<fr. *damner*).

DAMNABIL adj. PD, 156 (<fr. *damnable*).

DAMNAT adj. BP, 107; DILB I, 195. (Cf. lat. *damnatus*).

DAMNAȚIUNE s. **damnație** BDJE, 170; PD, 157; **damnațiune** DIB, 574; DILB I, 195. (Cf. fr. *damnation*, lat. *damnatio*).

DANDI s. **dandi** (*elegant*) AR 1844, 55; **dandi** SIT, 39; NV, 113; StDR, 53; SCC I, 248. (<fr. *dandy*).

DANEZ s., adj. **danimarchez** GN, 37r, 42r, 270v; DC IV, 10v, 26r; DIP, 18v; **danemarchez** VIC, 4r, 14r; SPBA, 2; RB, nr. 10, 4; *corăbii* [...] **danemarchezăști** VIC, 219r; **danez** GN, 49v, 54v, 172v, 178r, 190r, 270r; HOG, 41; VVP, 34; **denii** pl. CIN, 68; *consul danicesc* AR 1830, 177; *seminția danică* SHI II, 109. (Cf.

germ. *Däne și dänisch*).

DANS s. Vezi *Împrumut. I*, p. 52. Cf. și **danț** SF, 44; BDL II, 375; MRP, 61; LB, 163; OFR, 49; PCB, 115; TSVM, 47; CBD, 22; CMR, 63; CR 1830, 172; FTP IV, 117; GC VII, 270r; MBE, 39; MBE, 14; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **danț** (*gioc*) IRV, 207r, 208v; *jocul (danțul)* LOA, 113; **danță** AR 1837, 261, 337; AVP, 6. (Cf. fr. *danse*, it. *danza*).

DANSA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 52. Cf. și **dănțui** FTP III, 5; AR 1837, 62; PCI, 14; CA 1851, 75; SCC II, 59, 272; Z 1856, nr. 27, 3; PBV, 121; CA 1859, 40, 45; **dănțui** AR 1837, 337; **danța** SMB I, 168; DCB III, 38; PCI, 66; PD, 157. (Cf. fr. *danser*, it. *danzare*).

DANSANT adj. **danțant** SMB II, 392. (Cf. fr. *dansant*).

DANSATOR s. **giucătoare** DC II, 201r; LVH, 35r; **jucătoare** DC IV, 22v, 213v, 214r; **dănțuitor** APC, 73v; AR 1837, 110, 119; RL, 439; CEF, 168; CA 1859, 45; **dănțuitor** AR 1837, 337; **dănțaș** ASLI, 301, 302; **danțator** PD, 157. (Cf. fr. *danseur*, it. *danzatore*).

DANUBIAN adj. CA 1851, V; C, 5; ASLI, 303; APS, 6. (Cf. fr. *danubien*, it. *danubiano*).

DARN adv. **în darn** LMS, 26, 34; SIT, 3, 4, 50; BCP, 5, 88; SAI, 113; **în darno** CA 1861, 120. (Cf. it. *indarno*).

DASIE s. (Ortogr.) **dasia**, *suflare groasă* EBG, 15v; **dasie** BPR, 21; RIG, 23r, 25r; DGR, 12; NPT, 3; **dasia sau micșurătoarea** DO, 22; DGR, 25; LPT, 35. (<ngr. δασεῖα).

DAUNĂ s. **damne**, *adecă pagube* FDB, 111; **daune** (*pagube*) BG, XXX; **daună** StDR, 54; CA 1855, 142; RL, 383; CA 1856, 2. (<lat. *damnum*).

DEBARCADER s. **debarcaderă** SCC I, 101, 193; **debarcadere** pl. CA 1856, 41. (<fr. *débarcadère*).

DEBARCAMENT s. **debarcament**, **desbărcămînt** StDR, 54, 62; **debărcăminte** SCC I, 242; **debarcamente** T 1856, nr. 1, 3. (<fr. *débarquement*).

DEBIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 182. Cf. și **debruar** AR 1830, 96; SIC, 39, 80, 81; SGR I, 4; SHI I, 20; **debil** SHI II, 162; BP, 183; LS, 61, 140; GRR, 19; BMN II, 89; SMB I, 197; DIB, 224, 369; pe la 1855 forma era frecventă; **debil** (*slab*) NV, 403; BMN II, 89; **debile** (*slab*) AVP, 6. (Cf. și lat. *debilaris*).

DEBILITA vb. **debila** SHI I, 11; SHI II, 145, 160, 189; **debilita** NV, 114; PD, 158. (Cf. fr. *débilitier*, lat. *debilitare*).

DEBILITATE s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 182. Cf. și MID I, 82; SMB I, 72; GCB II, 199; PD, 158.

DEBIT s. (Fin., Comerc.) **debet** NPC, 18; **debit** JDS I, 17; PDC, 37; BEC, 33; **debito** JDS II, 435. (Cf. lat. *debitum*, it. *debito*, germ. *Debet*).

DEBITA¹ vb. („a credita”) **debităului** NPC, 10, 13; **debitării** NPC, 10. (Cf. germ. *debitieren*, fr. *débiter*).

DEBITA² vb. („a spune; a expune”) MPG, 11; KMP, 89; FMIL 1847, 49; LIT, 348. (<fr. *débiter*).

DEBITOR s. **datornic** MTT, 117v; DC II, 223v; APC, 46v, 202r; NZ, 67v; BGV, 53v; SR, 51; ROB2, 592; **datoraș** LSM, 22, 34, 75; MTM II, 91, 93; **datoraș** MTM II, 70; TD II, 197, 198; TD III, 273; **dătorăș** TD II, 182; **dator** ROB2, 570; **debitor** GC VII, 283r; SR, 53, 54; NPC, 13; JDS II, 436; NV, 114; PDC, 99; BEC, XVI, 185, 357; **debitor (datornic)** NPC, 17; LM, 268. (Cf. lat. *debitor*, it. *debitore*, germ. *Debitor*).

DEBLOCA vb. („a despresupra”) **debloca (slobozi)** AR 1835, 62; **desbloca** PD, 182. (<fr. *débloquer*).

DEBORDA vb. („a se revărsa”) CA 1862, 80; (fig.) SIT, 101; LS, 138; CA 1861, 19; CA 1862, 62. (<fr. *déborder*).

DEBUȘEU s. (Comerc.) **debușé** RL, 230. (<fr. *débouché*).

DEBUT s. NV, 114; LS, 101; GCB II, 199. (<fr. *début*).

DEBUTA vb. GTN 1835, 20; ELS, 4; GTN 1836, 43; ECS, 8; SIT, 13; NV, 114; SCC II, 219. (<fr. *débuter*).

DECADĂ s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 182. Cf. și GC VII, 273v; SHI, XII; DIB, 245; AVP, 6; AsAL, 28; PD, 165. (Cf. și gr. *δεκάδα*, germ. *Dekade*).

DECALOG s. **decálog** GC VII, 273v; **decalog** BD I, 295; NV, 114; PBV, 94; PD, 166; **decalog (zece porunci)** CA 1859, 100. (Cf. gr. *δεκάλογος*, lat. *decalogus*, fr. *décalogue*, germ. *Dekalog*).

DECAN s. **1.** (Bis.) **decan** DOB, 1, 4; MIMT, 1; MIB, 332, 343, 344; HAN, 77; AsL, 6; StDR, 56; **decan (arhimandrit)** AR 1837, 128. **2.** (Antic. rom., Milit.) **decan** BAR II, 139. **3.** („persoana cea mai vîrstnică într-un anumit corp constituit”) **decan** BDJE, 182; NV, 115; RL, 52; PD, 116. **4.** („titlul conducătorului unei facultăți universitare”) **decan** RB, 373; StDR, 56; PBV, 94.

(Cf. lat. *decanus*, it. *decano*, germ. *Decan*, fr. *doyen*).

DECANAT s. **1.** (Bis.) **decanat** MIB, 343. **2.** (Antic. rom.; Milit.) **decanat** NID I, 38v; NID II, 35r; BAR II, 139. (Cf. lat. *decanatus*, germ. *Dekanat*).

DECAPITA vb. **decapita** MEN I, 41, 42; LS, 148; RL, 357, 398; AVP, 6; PD, 166; **decapita, descapita** NV, 115, 126. (Cf. fr. *décapiter*, lat. *decapitare*).

DECAPITAȚIE s. **decapătăiere** BAR II, 104; **decapitație, descapitație** NV, 115, 126; **decapitație** PD, 166. (Cf. fr. *décapitation*, lat. *decapitatio*).

DECASILAB adj., s. (Versif.) *stihul cel decasilavon* EBG, 122r, cf. și 118r; **decasilav** GC VII, 273v; **decasilab** NV, 115; PD, 167. (Cf. gr. δεκασύλλαβος, fr. *decasyllabe*).

DECEDA vb. **decede** PD, 158. (Cf. lat. *decedere*, fr. *décéder*).

DECENAL adj. **zecenal** (*de zece ani*) CR 1829, 24; **zecenal, decenal** GC II, 236v; GC VII, 279v; **decenal** DILB I, 195; PD, 158. (Cf. fr. *décennal*, lat. *decennalis*).

DECENVIR s. (Antic. rom.) **dețemvir** MILR, 17; IRV, 80r; **decemviri** (*zecebărbați*) BR 1829 II, 4; **decemvir** MRC, 15; GC VII, 279v; BAR I, 49; BAR II, 34; SHI II, 45; RL, 395; PD, 158; **decarh** GC VII, 273v. (Cf. lat. *decemvir*, fr. *décemvir*, gr. δεκάρχης).

DECENVIRAL adj. GC VII, 279v; MN 1836, 35; AV, 18, 40, 64; RL, 395; PD, 158. (Cf. fr. *décemviral*, lat. *decemviralis*).

DECENVIRAT s. **dețemviratul**, *adică ocîrmuirea a zece* OC I, 102r; **dețemvirie** BRN II, 289; **decemvirat** BR 1829 II, 5; GC VII, 279v; SHI II, 45; DILB I, 195; PD, 158; **decarhie** GC VII, 273v. (Cf. lat. *decemviratus*, fr. *décemvirat*, gr. δεκαρχία).

DECENIU s. **zecianie** FMIL 1844, 157; **deceniile trecute** MID I, 82; **decenie** sg. RL, 53. (Cf. lat. *decennium*, fr. *décennie*).

DECENT adj. AVP, 6. (Cf. fr. *décent*, lat. *decens*).

DECENȚĂ s. **dețenție** CIRA, 252; **decentă, decință** NV, 114. (Cf. fr. *décente*, lat. *decentia*).

DECEPTIE s. **decepciune** DFL, 150; **decepție** SIT, 84, 273; NV, 114; NPT, 60; PD, 158; **deceptiune** LIT, 366. (Cf. fr. *déception*, lat. *deceptio*).

DECERNA vb. **decerne** DFL, 63; **decerna** CA 1860, 103. (Cf. fr. *décerner*, lat. *decernere*).

DECIMA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 182. Cf. și **zăcima** AR 1837, 181; **zecima** LS, 52; **decima** KOS, XX; RL, 84; PD, 159. (Cf. și lat. *decimare*).

DECIMĂ s. („dijmă”) *despre dețime sau, unde sînt obicinuite, nónele domnești* UT, 17; **dețima** sau *nona urbarialicească* UT, 18; **dețima** MIM, 5. (<lat. *decima*).

DECLARATIV adj. NV, 115; PD, 168. (Cf. fr. *déclaratif*, lat. *declarativus*).

DECLARATOR adj. *rescript dechiarători* FMIL 1844, 147; **declarator** NV, 115; PD, 168. (Cf. lat. *declaratorius*, fr. *déclaratoire*).

DECLIN s. NV, 116; AVP, 6. (<fr. *déclin*).

DECOCT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **dicoht** GCA II, 20r; **dicoht** PDP, 99v; **decoct** CB 1814, 182; BD I, 297; MG I, 194; AR 1831, 456; GC VII, 273v; RB, nr. 21, 4; FMIL 1840, 375; FMIL 1844, 339; pe la 1845 forma era frecventă; **decoct** (*decoctum*) SS, 24; **diccoct** NPT, 260; **decopt** FMIL 1844, 340; **decoct**, **decopt** StDR, 56; **decot** PPT, 14; **decoctie**, **decoct**, PD, 169. (Cf. și it. *decotto*).

DECOLORA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **decolora** GC III, 113r; PD, 169; **descolora** SMB I, 8; **discolora** CA 1862, 85.

DECOLORAT adj. **descolorat** SCC II, 22; DIB, 279, 532; **decolorat** SCC II, 264; CMI, 166; BCI, 79; PD, 169.

DECOMPOZIȚIE s. *limba română rabdă și compoziții, și decompoziții* PP, VI; **descompoziție** NV, 127; **descompozițiune** D 1859, an. II, 12. (Cf. fr. *décomposition*).

DECONCERTA vb. *deconcerta* SMB I, 54; PD, 169; **desconcerta** SMB II, 361. (<fr. *déconcerter*).

DECORAT adj. **1.** („împodobit, ornat”) SIC, 60; AR 1837, 391; MCL 1839, 644; StDR, 56; BMN III, 190; CA 1857, 27; ASLI, 142; PD, 170. **2.** („distins cu un titlu, cu o decorație”) MID, 80; FMIL 1847, 160; StDR, 56; SCC II, 396; D 1858, 5; PD, 170. (Cf. fr. *décoré*).

DECORATOR s. NV, 116; PD, 170. (<fr. *décorateur*).

DECREPITUDINE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **decrepitudine** MEN II, 121; **decrepitate** BCI, 87.

DECRETARE s. **decretuire** SGR II, 143; SHI II, 33, 131; **de-**

cretare FMIL 1847, 64; PBV, 95.

DECUPAJ s. **decupagiu** CA 1862, 55. (<fr. *découpage*).

DECURGE vb. **1.** („a izvorî; a rezulta, a deriva”) **decură** MVV, 8; **curge** BFO 1843, 116; **decurge** NIS, 13; TR 1854, 1; CA 1858, 87; CA 1860, 3; CA 1861, 53. **2.** („a se desfășura, a se petrece”) **decură** FDB, 63, 64, 93; **decurge** GLC, VII; SIM, XV, 209; StDR, 57. (Cf. lat. *decurrere*, fr. *découler*).

DECURIE s. (Antic. rom.) BAR II, 136; DILB I, 195; PD, 172. (Cf. lat. *decuria*, fr. *décurie*).

DECURION s. (Antic. rom.) SHR, 48; BAR II, 135, 136; MV, 183; DILB I, 196; PD, 172. (Cf. lat. *decurio*, fr. *décurion*).

DECURS s. **1.** („trecere, durată, interval; desfășurare”) **decurs** BAR I, 41; FMIL 1844, 20; MID I, 16; VN, 7, 30; FMIL 1847, 13, 78; SIM, X; StDR, 57; C, 4; **decurgere** BAR II, 152; BG, V; CGR, VIII. **2.** (Milit.) **decurgere** (*decursio*) BAR II, 165. (Cf. lat. *decursus* și *decursio*, fr. *décours*).

DEDICAT adj. („oferit, consacrat”) OMT, 85; BR 1821, 31, 195; SHI, XXXI, AF, 15; APS, 5, 6. (<lat. *dedicatus*).

DEDICATOR adj., s. *epistola* **dedicătoare** (*închinare*) AR 1839, 222; **dedicator** NV, 117. (Cf. fr. *dédicatoire*, lat. *dedicatorius*).

DEDUCE vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **1.** („a duce”) MVV, 18; FDB, 39; MBV, 9; BAR II, 28. **2.** („a deriva; a rezulta; a proveni”) DO, 39; MPI, 66; DGR, 33; BR 1829 II, 27; VA, 278; MF I, 20r, 160r; CCF, 19, 87, 94; SHI, XII; SMA, 112; FL, 11; VL, 5v, 35r; FMIL 1844, 12; VM, 92; AMIM, 41; DFL, 100, 172; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. **3.** („a conchide”) BRD, 22, 106; FMIL 1847, 78; SAS, 2; CA 1861, 78; PD, 160. (Cf. lat. *deducere*, fr. *deduire*).

DEDUCERE s. DO, 37; MSS, 8; MF II, 102v, 118r; CCF, 87; SHI II, 193; FL, 62; VL, 32r; VCL, 50r, 69v; EP I, 13; FMIL 1844, 327; CGR, 148; BG, 5, 109; RL, 260.

DEDUCȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **deducție** MEN I, 287, 288; EV, IV; WAM, 104; CFZ, 97, 102; PD, 160; **deducțiune** DFL, 5, 45, 79, 91.

DEFĂIMA vb. **defăima** OC I, 70v; OC II, 16v, 40r; FTU, 80r; MSB, 60v; TB, 8r; LVH, 8r; GIA I, 25v; RIM, 119; BEM, 426; MIU, 404; CP I, 96; OMT, 3; IM, 24; MPI, 43; DCP, 79; LC, 95,

41; CRac, 45; SPBA, 102; BD I, 301; MCB, 138; LB, 169; VMG, 360; NMP, 9, 20; CR 1830, 30; pe la 1830 forma era frecventă; **difăima** FIT, 32r; NZ, 38v; **dăfăima** GC VII, 4v, 350v; **dăsfăima** VOG, 10; VIO I, 35v; VIO II, 31r, 39r; **desfăim**, **desfăma** PSC, 117v, 118r; **catigorisi** TB, 23r; GC III, 58v; **catigorisi** DCN, 71. (Cf. lat. *diffamare*, fr. *diffamer*, it. *diffamare*, gr. κωτηγορῶ).

DEFĂIMAȚIE s. **difamație** NV, 135; Z 1856, nr. 19, 2; BEC, 274. (Cf. fr. *diffamation*).

DEFĂIMĂTOR adj., s. **defăimător** CP I, 51; SPBA, 43; BD I, 301; MCB, 137; LB, 169; VVP, 39; DFL, 140; SCC I, 225; **difa-mator** NV, 135; Z 1856, nr. 19, 2. (Cf. lat. *diffamator*, fr. *diffamateur*, it. *diffamatore*).

DEFICIT s. **defițit** ROB2, 647; Z 1856, nr. 7, 2; **deficit** Z 1856, nr. 7, 2, nr. 15, 4; BEC, 120; PD, 162; **defițit**, **deficit** StDR, 65. (Cf. fr. *déficit*, germ. *Defizit*).

DEFILA vb. **defila** AR 1834, 323; AR 1837, 90, 306, 332; RBM, 104; GM 1854, 1; DIB, 7; NRC, 114; D 1859, 122; **defilui** AR 1837, 209. (<fr. *défiler*).

DEFILARE s. **defiluirea** (*trecerea*) *trupelor* AR 1834, 323.

DEFILEU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **defile** ROM, 114; RBM, 140, 147; **defile** (*strâmtoare*) ROM, 112; RBM, 139; **defile sau poartă** CA 1851, 27; **defileu** RBM, 140.

DEFORMA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **desforma** BD I, 331; BDJE, 134; SIT, 339; SIM, 179; NV, 128; **deforma** GC VII, 42r; PBV, 108.

DEGENERA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **degenera** GC VII, 283r; DL, 21; BPA, 85; API, 17; BDJE, 24; AF, 56; KDP, 26; StDR, 66; CA 1853, 5; pe la 1850 forma era frecventă; **dejenera** GTN 1836, 47.

DEGENERAT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și EGR, XXVII; MID I, 31; MEN II, 230; FMIL 1847, 132; KDP, 26; BG, XXIX; CMI, 11; RL, 237; DILB I, 196; LIT, 30; NPT, 154; PD, 164.

DEGENERAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și **deghe-nerație** AR 1830, 203; **degenerație** CR 1830, 109, 336; FMIL 1844, 66; PBV, 109; AML, 63; PD, 164; **degenerațiune** AML, 74.

DEGENERESCENTĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 183. Cf. și

degenerescență PPC, 106r.

DEGHIZA vb. **deghiza** MBG, 76; CA 1853, 103; **deghisa** SIT, 100; DIB, 233; **deguiea** CEF, 17; **dighiza** SCC II, 287. (<fr. *déguiser*).

DEGHIZAMENT s. **dighizămînt** SCC II, 291. (<fr. *déguisement*).

DEGHIZARE s. **deghizare** SCC II, 290; **deghisare** LIT, 106.

DEGHIZAT adj. **deghisat** LS, 18, 48, 66; **deghizat** SCC I, 162; **deguizat** BC, 33.

DEGUSTA vb. SCC I, 92. (<fr. *déguster*).

DEISM s. **zeism** GC II, 248v; VVP, 48; PBV, 136; **deism** GC VII, 274; GG, 144; NV, 120; PD, 165. (<fr. *déisme*).

DEIST adj., s. **zeist** GC II, 234r, 248v; VVP, 48; PBV, 136; **deist** GC VII, 274r; NV, 120; PD, supl. VI; **deist, zeist** StDR, 55. (<fr. *déiste*).

DEJUCA vb. **dejuca** NV, 120; **desjuca** VO 1857, 5. (<fr. *déjouer*).

DEJUDECA vb. **dejudeca** EGRM, 26v; EGR, 10; GPE, 2; FAE, 1; FMIL 1840, 98; **dijudeca** FMIL 1844, 203; **degiudeca** VMP, 116. (Cf. fr. *déjuger*, lat. *dijudicare*).

DEJUDECARE s. **prejudicare sau diiudicație** OMT, 47, 83; **dejudicare** FTP I, 157. (Cf. lat. *dijudicatio*).

DEJUDECĂTOR adj. DCN, 138.

DEJURSTVĂ s. (Milit.) **dejurstvă** BFO 1833, 178; AR 1834, 254; BGO 1840, 38, 65; BGO 1844, 94, 193; AOD, 3, 340; SRM, 220; ROB2, 627; StDR, 45; **dejursvă** RB, 345; **dejurstfă** SRM, V; **dijurstvă** BFO 1843, 12; **dijurstvă, dejurstvă, dezină** StDR, 68. (<rus. дежурство).

DELĂ s. (Jur., Adm.) CR 1830, 313; GC VII, 275v; LOA, 45; BFO 1833, 62, 99; LO, 10; ROI2 IV, 8, 9, 10; VVP, 35; BFO, 1843, 290, 377; AOD, II, 23; StDR, 58; CPO, 34; RL, 310; PBV, 96. (<rus. дело).

DELĂSA vb. NV, 120; BCD, 250, 251; ICI, 28, 157; PD, 172. (Cf. fr. *délaisser*).

DELEGA vb. FMIL 1844, 27; NV, 120; RIT, 22. (Cf. fr. *déléguer*, lat. *delegare*).

DELEGAT s. **delegat** BDT, 187r; OCF, 3; AR 1838, 127; RIP I, 278; NV, 121; StDR, 57; CA 1851, IV, 33; pe la 1850 cuvîntul

era frecvent; **delegat** (*trimis*) AR 1830, 458. (Cf. lat. *delegatus*, germ. *Delegat*, fr. *délégué*).

DELEGAȚIE s. **vechilemé** LOA, 46; **delegație** NV, 121; PDC, 28; RAM, 3; RF, 38; PD, supl. VII; **delegație, delegătură** StDR, 57; **delegăciune** LMG, 94. (Cf. fr. *délégation*, lat. *delegatio*).

DELFIG adj. **delficesc** ZFV I, 3r; ZFV II, 91r; MIU, XVII, SIU, 93v; BPN I, 9; BR 1829 II, 53; GLC, 60; **delfic** BLM, 134; BAR I, 119. (Cf. lat. *delphicus*, germ. *delphisch*).

DELFIN s. **1.** (Zool.) **délfin** FTU, 38v; **delfin** MTT, 16v, 36v, 115v; MII, 147; SIN, 60; TF, 157; GSP II, 138; BDL II, 378v; FTM, 112; BD I, 310; CDP, 84, 105; FTP I, 176; pe la 1830 cuvântul era frecvent. **2.** („titlul primului născut al regelui Franței”) **delfin** VVP, 25. (Cf. lat. *delphinus*, ngr. δέλφινος și δελφίνοι, germ. *Delphin*, it. *delfino*).

DELIBERANT adj. GC VII, 277r; NV, 121; LIT, 9. (<fr. *délibérant*).

DELIBERATIV adj. GC VII, 277r; ELS, 20; NV, 121; GRR, 3, 4; PD, 173. (<fr. *délibératif*).

DELIBERATOR adj. **deliberatoriu** BD I, 310; *corpos deliberători* SCC II, 367; **deliberator** PD, 173. (Cf. lat. *deliberator*).

DELICATESĂ s. **delicates** GSP I, 157. (Cf. germ. *Delikatesse*, fr. *délicatesse*).

DELIMITA vb. **delimita** (*hotărî*) AR 1844, 391; **delimita** DFL, 6; PD, 174. (<fr. *délimiter*).

DELIMITARE s. **mărginire** CCF, 26; **delimitarea** (*hotarnica*) *esactă a frontierilor* Z 1856, nr. 14, 4; **delimitare** T 1856, nr. 1, 2; C, 15, 146.

DELIMITAȚIE s. **delimitație** CFZ, 89; **delimitațiune** JA, 29. (<fr. *délimitation*).

DELINCVENT s. **delincuent** BCI, 115, 190. (Cf. lat. *delinquens*, germ. *Delinquent*).

DELINEA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și **delinia** MPI, 90; **delinea** BD I, 310; BRD, 95; FMIL 1844, 288; FMIL 1847, 56.

DELINEAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și **delineație** ME, 196; BD I, 310; BR 1829 I, 38; PD, 174; **deleneație** BDL II,

378v; **deliniație** SIU, 11v, 48v, 49r, 68v; MPI, 30, 49, 209, 218.

DELIR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și **deliria** *sențirilor mele* CV, 35; **delirion** IRV, 145v; *fermic (delir)* GPE, 44; **delir** GC VII, 277r; BM, 22, 29; ECS, 138; GTN 1836, 42; KMP, 144; VVP, 35; MCL 1839, 640; CDCE, 243; DL, 40; FMIL 1840, 320; pe la 1840 forma era frecventă; **deliriu** ICI, 112; CA 1862, 83.

DELIRANT adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și **deliros** BP, 137; SIT, 177; SPB, 151; **delirante** sg. ICI, 137. (Cf. și it. *delirante*).

DEMAGOGISM s. **dimagoghism** GC VII, 289r; **demagogism** PD, 175. (Cf. fr. *démagogisme*).

DEMARCA vb. („a separa, a delimita”) SPB, 136. (<fr. *démarquer*).

DEMARCAR s. SCC II, 36; Z 1856, nr. 10, 2; GCB II, 200.

DEMARCAT adj. SRM, 47, 182.

DEMARCAȚIE s. („separare, delimitare”) **demarcație** MIA, 8; AR 1830, 99; NV, 122; CPO, 15; PD, 175; **demărcație** AR 1830, 113; **demarcație, demarcare** StDR, 58; **demarcațiune** D 1859, 172. (Cf. fr. *démarcation*, germ. *Demarkation*).

DEMASCA vb. **dăzmăsca** GC IV, 27v; **dismăscui** DTN, 62; **demasca** FMIL 1840, 311, NV, 122; RL, 414; PBV, 96; APS, 13, 49; PD, 175; **deslarva** FL, 47. (Cf. fr. *démasquer* și lat. *larva* „mască”).

DEMASCAT adj., s. MCL 1838, 32; R 1857, nr. 7, 3.

DEMATERIALIZA vb. **desmaterialisa** MEN I, 94, 101. (<fr. *dématerialiser*).

DEMENT adj., s. **demant** BDT, 196v. (<fr. *dément*).

DEMENȚĂ s. **demență, demință** NV, 122. (Cf. fr. *démence*, lat. *dementia*).

DEMERIT s. *despre merit și demerit* DFL, 121, cf. și 65; CFZ, 147, cf. și 71; *merit ori demerit (vrednicie ori nevrednicie)* SIM, 217. (Cf. fr. *démérite*, lat. *demeritum*).

DEMERITA vb. **desmerita** NV, 128; *a meritat sau a demeritat* CFZ, 149. (<fr. *démériter*).

DEMERS s. **demarșă** SCC I, 236; Z 1856, nr. 2, 1. (<fr. *démarche*).

DEMITE vb. IO, 52; LIT, 241. (Cf. lat. *demittere*, fr. *démètre*).

DEMÎNDA vb. **demînda** CV, 30, 36; MVV, 24; BDC, VI, 70;

FMIL 1847, 67; GLC, 1, 36; BG, II; StDR, 59; CA 1857, 80; **demînda** (*porunci*) CB 1813, 90; TAI, 20; LPT, 46; GRN I, 93; **demînda** (*poronci*) FDB, 29; CGR, 104; **dămânda** BDC, 31; **dămînda** BDC, 127; **demănda, demînda** PD, 175. (Cf. lat. *demandare*, fr. *démander*).

DEMÎNDARE s. **demîndare** (*poruncă*) KIT, 363; BR 1829 II, 8; **demîndare** BRD, 87; BAR I, 44, 119; SIM, 173.

DEMÎNDĂ s. („poruncă”) MBV, 14.

DEMÎNDĂCIUNE s. **demîndăciune** DO, 28; MPI, 137; KIT, 112; **demîndăciune** (*poruncă*) SPT, 27; **demîndare, demîndăciune** StDR, 58; **demăndăciune** BDC, 6; **dămăndăciune** BDC, 96. (Cf. lat. *demandatio*).

DEMÎNDĂTOR adj. *cu ton aspru și demîndători* BR 1829 I, 24.

DEMOCRATIZA vb. **dimocratiza** GC VII, 287v; **democrati-sa** NV, 123; LIT, 330. (Cf. ngr. δημοκρατίζω, fr. *démocratiser*).

DEMONIAC adj. NV, 123; SCC II, 278; DILB III, 216. (<fr. *démoniaque*).

DEMONIC adj. **ghemonicesc** ZFV I, 15r; **demonicesc** MCL 1839, 454; **demonic** CA 1854, XXVII. (Cf. ngr. δαιμονικός, it. *demonico*).

DEMONSTRA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și *teorema este spunerea teoretică care să poate arăta* BLM, 87; *să dovedească aceste adevăruri* MF III, 48r; **demonstra** GC VII, 277r; MF II, 49v; FGE, 5; SIT, 146, 155; BMN II, 78; LIT, 376; CFZ, 16, 53; pe la 1850 forma era frecventă; **demonstra (dovedi)** LM, 105; **demonstra (arăta)** FGGN, 5; CA 1861, 66; **demustra** MID I, 32; DFL, 28, 47, 56; FMIL 1847, 119, 133; SIM, 180; SCC I, 4; **demunstra** RL, 329; AML, 79.

DEMONSTRABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și *spunere arătătornică, adecă carea să poate arăta* BLM, 86; *propoziția teoretică dovedelnică* MF II, 51r, cf. și MF III, 47v; **demonstrabil** GC VII, 277r; PD, 176. (Cf. și lat. *demonstrabilis*, fr. *démontrable*).

DEMONSTRARE s. **demustrare** KFL, 37; VCL, 68v, 70v, 71v; CFZ, 110, 167; PBV, 96.

DEMONSTRAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și **1.** (Filoz., „dovadă, argument, justificare”) **adeverire** RIM, 140;

arătare BLM, 149; AOS, 85; HFP, 96; MF II, 51v; **dovedire** DLG, 174; MF II, 118r-118v; *priceperea dovedirei seau a demonstrației* MF II, 49v; **demonstrație** BEM, 143; LOA, 81; MF I, 77v; MF II, 50r, 50v; MF III, 127r; VCL, 62r; MEN II, 16; CFZ, 52, 70, 138; PBV, 96; PD, 176; **demustrăciune** DFL, 17, 34, 81, 100; **demonstrațiune** GRR, 259. **2.** („atitudine, manifestare; manifestație”; Milit.) **demonstrație** (*mişcare amăgitoare*) AR 1831, 78; **demonstrație** AR 1834, 36; AR 1837, 299; RB, nr. 10, 3; SIT, 211, 260; CA 1851, 25, 33; CA 1853, 42; GM 1854, 2; RL, 292; **demonstrății** FL, 9; **demonstrățiune** TR 1854, 11; **demustrățiune** TR 1854, 55; **demonstrațiune** Z 1856, 20, 1. (Cf. și germ. *Demonstration*).

DEMORALIZA vb. **demoraliza** GC IV, 88r; FMIL 1840, 14; FMIL 1844, 198, 383; BPA, 31; SIM, 38; NV, 123; PPD, III; RL, 240; BC, I; NPT, 319; PBV, 96; AsAL, 14; PD, 176; **demoraliza**, **desmorăli**, **desnărași** StDR, 59; **desmoralisa** RMS, 62. (Cf. fr. *démoraliser*, germ. *demoralisieren*).

DEMORALIZARE s. CA 1852, 49; CA 1855, 3; PBV, 96; CA 1858, 118.

DEMORALIZAT adj. **demoralizat** GG, IX; SHI II, 98; FMIL 1844, 24; SIM, 54; RL, 106; CA 1858, 70; **demoralizat** EPD, XXIX.

DEMORALIZATOR adj., s. **demoralisator** NV, 124; PD, 176; *pedepse demoralizătoare* RL, 408; *măsură demoralizătoare* BPA, 71; **demoralizator** PBV, 97; (<fr. *démoralisateur*).

DEMORALIZAȚIE s. **demoralizație** AR 1829, 140; CR 1830, 48, 65; SIC, 45; AR 1834, 403; MN 1836, 71; SHI I, 11, 20, 31; SHI II, 54, 226; FMIL 1840, 66; MPM, III; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **demoralizație**, **demoralizăciune** StDR, 59; **demoralizație** DL, 88; MEN I, 135; NV, 124; LIT, 62; PD, 176. (Cf. fr. *démoralisation*, germ. *Demoralisation*).

DENATURA vb. **dăznatura** GC IV, 174v; **desnatura** EP I, 49, DFL, 113; MEN II, 114, 205; RMS, 294; CFZ, 18; GCB II, 200; C, 20; PTP, 76; D 1860, 417; **denatura**, **desnatura** NV, 124, 128; **denatura** CFZ, 27; R 1857, nr. 1, 4; RIT, 9. (<fr. *dénaturer*).

DENATURALIZA vb. **dăznaturaliza** GC VII, 341r; **denaturalisa**, **denatura** PD, 176. (<fr. *dénaturaliser*).

DENATURAT adj. **desnaturat** BP, 212; LS, 96; **denaturat**,

desnaturat NV, 124, 128. (Cf. fr. *dénaturé*).

DENEGA vb. FMIL 1844, 27; DFL, 6; BDJE, 85; RL, 219; PD, 177. (Cf. lat. *denegare*, it. *denegare*).

DENEGAȚIE s. NV, 124; StDR, 59; PD, 177. (<fr. *dénégation*).

DENIGRA vb. **denegra** SCMI, 110; **denigra** NV, 124. (<fr. *dénigrer*).

DENOMINA vb. MBV, 30, 32; BAR II, 66. (<lat. *denominare*).

DENOMINATIV adj. (Gram.) [nume, verb] **zicători sau numitori** EBG, 29r; **numitor** EBG, 41r; **denominativ** BG, 137; NV, 124; PD, 177. (Cf. lat. *denominativus*, fr. *dénommatif*).

DENOMINAȚIE s. **denominație** MIB, 208; NV, 124; PFHM I, 127; CFZ, 16, 34; PD, 177; **denominăciune** BCD, 504; **denominațiune** KFL, 25; **denuminațiune** RMS, 319. (Cf. lat. *denominatio*, fr. *dénomination*).

DENOTA vb. GRN I, 182; PD, 177. (Cf. fr. *dénoter*, lat. *denotare*).

DENOTAȚIE s. PD, 177. (<fr. *dénotation*).

DENS adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184. Cf. și **îndesat** SIN, 29; **des** NV, 128; FAM, 140; **îndeșit** FAM, 240; **dens** PD, 177.

DENSITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 184-185. Cf. și **desime** GF, 138r; AOS, 126; VVP, 3; CEG, 3; **densitate** JA, 184; CEG, 3; PD, 177.

DENTIST s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și **dantist** GC VII, 269v, 289v; C, 100; VO 1857, 12; PBV, 92; D 1860, 288; **dentist** PD, 178.

DENUDAT adj. **denudata**, *adecă despoiata piele* FDB, 99. (<lat. *denudatus*).

DENUDAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și [văi] *de eroziune sau de denudăciune* CEG, 64.

DENUMI vb. **1.** („a desemna”) BAR II, 26; FMIL 1847, 46. **2.** („a da un nume”) NV, 124; RL, 370; PD, 177. (Cf. lat. *denominare*, fr. *dénommer*).

DENUMIRE s. **denumire** DFL, 22, 81, 182; StDR, 59; BEC, 58; **numiciunile ori numitățile acestor obiecte** FMIL 1847, 128. (Cf. și lat. *nominatio*).

DENUNȚĂTOR s. **denunțiator** NV, 125; **denunțător** PD, 178.

(Cf. lat. *denuntiator*, fr. *dénonciateur*).

DENUNȚIANT s. („denunțător”) AR 1837, 323; StDR, 59. (<germ. *Denunziant*).

DEPLASA vb. **deplața** PFHM I, 3, 24. (<fr. *déplacer*).

DEPLIN adj., s. *au dobândit o săvârșită biruință* GIA I, 66v; **deplin** AR 1829, 212, 213; FTP I, 54; CIRA, 113; AR 1834, 88; SIM, XIV, SCC I, VI, 42, 91; SD 1855, 2; Z 1856, nr. 6. 3; **deplinul miliții să hotărâste a fi...** RO, 50.

DEPLINĂTATE s. **deplinătate** CR 1830, 200; MGP, 84; SCC I, 223; RL, 155; Z 1856, nr. 3, 3; CA 1858, 22; **deplinitate** GLC, X; **deplinime** MF II, 3v, 4v, 44v, 68v; MF III, 165r.

DEPLORA vb. **deplăra** CV, 38; **deplora** DFL, 127; NV, 125; CA 1859, 62. (Cf. fr. *déplore*, lat. *deplorare*).

DEPLORABIL adj. **deplorabil** DFL, 150; NV, 125; LS, 147; StDR, 60; SCC I, 133; WCP, 52; CA 1859, 59; PD, 178; **deplora-bile** sg. AVP, 6. (Cf. fr. *déplorable*, lat. *deplorabilis*).

DEPLORAȚIE s. **deplorație** NV, 125; **deplorație, deplînsoare** StDR, 60. (Cf. lat. *deploratio*).

DEPOPULA vb. **depopora** BR 1829 II, 10, 37; **dăzpopola** GC V, 111r; **dispopula** GG, 32; **despopula** AIR II, 108, 217; MN 1836, 72; PCI, 57; PD, 188; **despopora** VVP, 38; FMIL 1844, 208; **dispopora** CA 1852, 11; **depopula** INB 1859, 54. (Cf. lat. *depopulari*, it. *dispopolare*, fr. *dépeupler*).

DEPOPULARE s. **despoporare** VVP, 38; BPA, 21; **dispoporare** BPA, 41; **despopulare** GCB II, 201; PD, 188.

DEPOPULARIZA vb. **depopulariza** NV, 125; **despopulariza** LIT, 76; PD, 188. (<fr. *dépopulariser*).

DEPOPULARIZAȚIE s. NV, 125. (<fr. *dépopularisation*).

DEPORTA vb. **dăporta** GC V, 122v; **depurta** FMIL 1847, 72; **deporta** KDP, 77; CA 1853, XXVI; PD, 179. (Cf. fr. *déporter*, lat. *deportare*).

DEPORTARE s. **deportare** (*deportatio*) BAR II, 105; **deportare** StDR, 60.

DEPORTAȚIE s. **deportație** (*deștărare*) AR 1837, 159; **deportație** (*diștărare*) AR 1837, 163; **deportație** StDR, 60; PD, 179; **deportațiune** BEC, XLVIII. (Cf. fr. *déportation*, lat. *deportatio*).

DEPOZIT s. 1. („obiect depus spre păstrare”) **depozit** RJ, 297;

SCS, 2; **depozitum** DAP, 57; SR, 47, 48; **depozitón** APC, 288v; **depoziton** LC, 61; GC V, 147v; FTP I, 182; FTP IV, 33; ROI2 VIII, 40; BFO 1838, 180; CCB, 212; BFO 1843, 255; BCD, 357, 493; **depozit** APC, 230v, 392v, 394v; DAP, 32, 56; LC, 61; SPBA, 85; BGV, 14r; CR 1830, 67; GC V, 147v; FTP IV, 34; VFE, 39; ROB, 179; CPL, 76; LOA, 23; CPI, 130; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **depozit** (*amanet*) AR 1831, 67; **depo** HMV I, 134. **2.** („loc de păstrare a unor obiecte, magazie”) **depo** IRF, 55; AR 1837, 368; **depozit** SPBA, 85; AR 1830, 84; ROB2, 617, 618; FDA, 165; JA, 55; CA 1855, 81; VO 1857, 12; LMG, 18; **depost**, **deposturi** TIV, 160; **depoduri** TR 1854, 3. **3.** („sediment, depunere”) **depozit** TIV, 19, 168; CA 1848, 84; PFHM I, XXXIX, 84; RMS, 136; CA 1858, 22; CEG, 18, 56; CA 1862, 12. (Cf. lat. *depositum*, ngr. *ντεπόζιτο*(v), germ. *Depositum* și *Depot*, fr. *dépôt*, it. *deposto*).

DEPOZITA vb. **depozi** SCS, 2; **depoza** SPBA, 79, 85; **depozita** AR 1830, 198; StDR, 60; CA 1859, 21; **depozitarisi** CPI, 165; AR 1834, 126; ROI2 VIII, 38; BFO 1843, 51, 461; AOD, 116; **depozitului** NPC, 88. (Cf. lat. *depositare*, it. *depositare*, fr. *déposer*).

DEPOZITAR s. **1.** („cel care păstrează bunuri depuse în depozit”) **depozitar** APC, 396r; SCS, 2; AR 1829, 155; FTP II, 43, 139; CPI, 164, anexă 3; YNM, 130; ROI2 IX, 7; CCB, 22; SIT, 60, 279; NV, 125; BCD, 356; StDR, 60; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („magazie, depozit”) **depozitar** (*magazie*) CR 1829, 149; **depozitar** SMA, 179. (Cf. fr. *dépositaire*, lat. *depositarius*).

DEPOZITARE s. **depozire** LC, 91; BCD, 588; **depozitarisire** CPI, 237, anexă 3; ROI2 VIII, 38; AOD, 116, 187, 248, 298.

DEPOZITOR s. **1.** („loc în care se păstrează diverse obiecte; depozit”) **depozitorium** RNV, 3; IPC, 8; **depozitoriu** DOA, 21; **depozitor** SGR I, VIII; StDR, 60; **depozitorie** sg. GGV, 158. **2.** („cel care dă în păstrare”) **depozitor** SCS, 2; TVSM, 6; CCB, 22; BCD, 356; StDR, 60; PD, 179. (Cf. lat. *depositorium*, germ. *Depositorium*).

DEPOZIȚIE s. (Jur.; fig.) **depoziție** PFBM, 15r; PFBA, 623r, 624r; BDJE, 77; CFZ, 144. (Cf. lat. *depositio*, fr. *déposition*).

DEPRAVA vb. **deprava** MEN II, 137; NV, 125; PBV, 97; PD, 179; **deprăva** SCC I, 199. (<fr. *dépraver*).

DEPRAVAT adj., s. FDB, 82; AF, 169, 200; NV, 125; LS, 70; StDR, 61; AAR, 45; SSC, 138; RL, 249; CEF, 148; PD, 179. (Cf. lat. *dépravatus*, fr. *dépravé*).

DEPRAVAȚIE s. **depravație** SHI I, 31; MEN I, 32; MEN II, 162; NV, 125; CA 1852, 74; PBV, 98; PD, 179; **deprăvăciune** DFL, 114, 119; **depravație, deprăvăciune** StDR, 61; **depravaține** RMS, 14; SMB II, 337. (Cf. fr. *dépravation*, lat. *depravatio*).

DEPRECIA vb. **depreția** DFL, 88; **despreția** DFL, 199. (<fr. *déprécier*).

DEPRECIAT adj. **desprețiat** FMIL 1847, 178. (<fr. *déprécié*).

DEPRESIUNE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și **depresie, depresiune** StDR, 61; **depresiune** BIF, 14. (Cf. fr. *dépression*, lat. *depressio*).

DEPRIMA vb. PF, 179. (<fr. *déprimer*).

DEPRIMAT adj. [fire] **deprimată** EPD, 447; *fruntea deprimată (mică)* BIN, 239. (<fr. *déprimé*).

DEPUNĂTOR s. **depuitor** CPI, 164, anexă 3; RIP I, 66.

DEPUTA vb. („a delega”) AsP, 134; CA 1851, 31; CA 1853, 42; CA 1856, 92; CA 1861, 41. (<fr. *députer*).

DEPUTARISIRE s. („delegație”) IRV, 73r.

DEPUTAT s. („plată în natură, tain”) **deputat** IPS, 14; TAI, 28; BAR II, 62. (Cf. germ. *Deputat*, lat. *deputatum*).

DERANJA vb. **deranja** GC III, 277r; CFZ, 155; PD, 180; **derangea** BIF, 21; INB 1857, 50. (<fr. *déranger*).

DERANJAMENT s. **deranjman** GC III, 277v; **derangement** BIF, 16; **deranjament**, PD, 180. (<fr. *dérangement*).

DERIVA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și *de la care derază fericirea* SHI, ded. VI; **derează** SHI II, 243; **deriva** VMP, 114.

DERIVATIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și *purceazătoare seau* **derivative** MF II, 10v; **derivativ** MF III, 77v, 92v.

DEROGA vb. IO, 64; BCD, 148, 552; PD, 180. (Cf. lat. *derogare*, fr. *déroger*).

DEROGARE s. BEC, 73.

DEROGAȚIE s. IO, 64; BEC, 99; PD, 181. (Cf. lat. *derogatio*, fr. *dérogation*).

DESCOMPUNE vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și **dezal-**

cătui CLV, 148r; **decompune** GC V, 147v, 273v; DFL, 20, 80; CA 1848, 79; **discompune** SGR I, 7; **descompune** AR 1844, 18; DFL, 84; BP, 30; DIB, 337; CFZ, 9, 34, 43; R 1857, nr. 1, 4; pe la 1850 forma era frecventă; **descomposa** SIT, 82.

DESCOMPUNERE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 185. Cf. și **descompunere** CA 1848, 72, 79; PBV, 95; **dezalcătuire** JA, 164; **discompunere** CEG, 14.

DESCONSIDERA vb. **deconsidera** KDP, 73; NV, 116; PD, 170; **desconsidera** NV, 127; D 1860, 99. (Cf. fr. *déconsidérer*).

DESCONSIDERAȚIE s. **deconsiderăciune** DFL, 122; **deconsiderație** PD, 170; **desconsiderație** NV, 127. (<fr. *déconsidération*).

DESCRIPTIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 186. Cf. și **descriptiv** GPE, 39, 41; GGR I, 131; SGR II, 79; RSM, 11r; TGA, 3; BP, XV; PD, 186; **descriitor** VVP, 37.

DESEN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 186. Cf. și **dizeniu** VIO I, 29r; VIO II, 36v, 37r; **desen sau planisire** MIU, 322; **desen seau însemnătură** AR 1829, 137; **desen (însemnătură)** CR 1830, 54; **desen sau zugrăvitură** AR 1830, 375; **desen (izvod)** CR 1830, 385; AR 1830, 24; **desen (zugrăvie)** AR 1831, 216; **desen** GC VII, 297v; BFO 1833, 110; RSM, 8v, 40r; TGA, 1; AR 1837, 40, 246, 317; RB, nr. 1, 4, 289; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **deseniu** BIP, 49, 59; SCC I, 244; RL, 315; DIB, 191; Z 1856, nr. 50, 4; PIC, 73; DCB I, 34; VMP, 337; **desin** RL, 110, 129.

DESENA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 186. Cf. și **desina** BM, 61; MN 1836, 46; GGC, 15; API, 73; AsLM, 8; AF, 60, 196; forma apare relativ frecvent pînă la 1860; **desemna** DFL, 29; BDJE, 133; BP, VIII, XII; AF, 43, 50, 180; BIP, 182; BMN III, 20; RL, 413; DILB I, 196; CA 1857, 80; BCI, 125; **desena** PBV, 101; PD, 189.

DESENATOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 186. Cf. și **desinător** GC VII, 280r; **desinator** AR 1837, 233; ROB2, 649; **desenator** ROB2, 649, 653, 654; PBV, 101; PD, 189.

DESFIGURA vb. **desfigura** GC VII, 29v; FTP III, 116; MN 1836, 31; GTN 1836, 92; AR 1837, 143; BDJE, 18; PCI, 171, 185; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **defigura** GC VII, 279v; KMP, 97. (Cf. fr. *défigurer*).

DESFIGURAT adj. **disfigurat** CIRA, 429; CA 1851, 44; SCC I, 53; **defigurat** GTN 1836, 46; SMR II, 7; PME, 20; **desfigurat** RMS, 51; CEF, 187; NPT, 173; CA 1861, 10.

DESPOT s. **despoț** pl. PTF, 55v; **despót** BDT, 208v; MIU, XV, 79, 148; BDL II, 392v; CDP, 41, 132; CSM, 232; PIU II, 235; **désplot** SPBA, 85; **despot** TPE, 22v; BM, 38; YNM, 21; AIR I, 100; HAN, 15, 102; VVP, 38; API, 6; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *despote*, gr. *δεσπότης*, germ. *Despot*, it. *dèspota*).

DESPOTIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 53. Cf. și **despoticesc** BDL II, 392v; POC, 37v; TPE, 19v, 21r, 27r; FTP I, 37; MCL 1839, 468; PBV, 105; **despotic** BEM, 356; TPE, 30v; EGI, 54; GG, 132; VAA, 53; SHI II, 13, 22, 129; AIR II, 105; RB, 271, 367; VVP, 38; RIP I, 63; pe la 1840 forma era frecventă; **despotec** BDL II, 392v; **despotesc** SPBA, 5. (Cf. gr. *δεσποτικός*, fr. *despotique*, germ. *despotisch*, it. *despotico*).

DESPOTISM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 53. Cf. și **despotismós** MIC, pf.; **despotizm** JNA, 16; PIU, 171; PIU III, 183; PIU IV, 146; AR 1830, 158; AR 1834, 128; **despotism** PIU II, 45; TSVM, 3; DCN, 58; PAIC, 15; BR 1829 I, 16; BR 1829 II, 5; CR 1829, 129; MALP, 16; AR 1830, 45, 104; MRC, 92; PGE, 30; FTP I, 33; AIR I, XVI, 123; AIR II, 132; pe la 1835 forma era frecventă; **despotism** și **despotie** GC VII, 279v; **despotie** MIC, pf.; BPN I, 21; SPBA, 4; CIRA, 214, 434; RL, 346; **despoție** BDT, 199v; BDL II, 392v; SHI I, 13, 17, 32; SHI II, 50, 146; PBV, 105. (Cf. gr. *δεσποτισμός* și *δεσποτεία*, fr. *despotisme* și *despotie*, germ. *Despotismus* și *Despotie*).

DESPOTIZA vb. **despotisa** BDT, 197r; PD, 189; **despotisi** BDL II, 392v. (Cf. germ. *despotisieren*).

DESTINDE vb. **destinde** BDJE, 14; AF, 95; ROM, 147; RBM, 117, 119, 149; CMI, 41, 74, 188; DIB, 623; PBV, 106; CA 1861, 29. (Cf. fr. *détendre*, it. *distendere*).

DESUETUDINE s. **desuetudă**, **desuetudine** NV, 132; **desuetudine** CDR, 79. (Cf. fr. *désuétude*, lat. *desuetudo*).

DETALIAT adj. **detailat** T 1856, nr. 4, 1; CA 1861, 19.

DETALIU s. **detail** AR 1834, 202, 249; CA 1850, 44; StDR, 64; CA 1862, 63; PD, 191; **detaile** AR 1832, 14; AR 1844, 20; GM 1854, 305; **detailuri** AR 1834, 312; GM 1852, 57; ATI, 20; Z 1856, nr. 26, 4; RIT, 13; loc. adv. **în detail** AsAl, 39; IFM, 14;

SCC, pf. 1; ATI, 20; CA 1855, 153; **detaiuri** TR 1854, 11; **detalii** VO 1857, 8. (Cf. fr. *détail*, it. *dettaglio*).

DETAȘA vb. (Milit.) RBM, 186. (<fr. *détacher*).

DETAȘAMENT s. (Milit.) **detajament** IPC, 5, 8, 9, 12; **detășament** IRF, 37; AR 1829, 94; AR 1834, 234; CPO, 50; StDR, 64; GM 1854, 2; CA 1862, 35; **detășement** AR 1829, 90, 94, 132; CR 1831, 30; AR 1837, 286; **detășemînt** BAR II, 137; **distacament** CR 1829, 27, 28, 29. (Cf. fr. *détachement*, germ. *Detachment*, it. *distaccamento*).

DETESTA vb. DFL, 66; NV, 132; SMB I, 164; SMB II, 488; PD, 192. (Cf. fr. *détester*, lat. *detestari*).

DETESTABIL adj. **detestabile** sg. SMB II, 558; AVP, 7; **detestabil** EV, 45; NV, 132; StDR, 65; PD, 192. (Cf. fr. *détestable*, lat. *detestabilis*).

DETESTAȚIE s. **detestație** NV, 133; PD, 192; **detestație**, **detestăciune** StDR, 65. (Cf. fr. *détestation*, lat. *detestatio*).

DETRONA vb. **detronarisi** IRV, 46v, 110v; **detronisi** SPV, X; **detroni** SHI I, 43; **destrona** CR 1829, 315; MPE, 76; MEN I, 242; MEN II, 29; NV, 135; StDR, 64; RMS, 113; CA 1855, 99; **distrona** AsF, 81; StDR, 73; CA 1856, 93; **detrona** GC VII, 279v; SHI II, 162; LMS, 43; StDR, 65; CA 1852, XIX; SCC I, 314; BC, 14; LIT, 96; PBV, 107; **detrona** și **destrona** PD, 192. (<fr. *détrôner*).

DETRONARE s. **distronare** CIRA, 164; RL, 155; **destronare** StDR, 64; **detronare** AMIM, 54; FMIL 1847, 87; StDR, 65; PBV, 108; PD, 192; **distronație** StDR, 73.

DETRONAT adj., s. **detronit** CIRA, 9; **detronat** FMIL 1847, 74; CA 1850, 65; **destronat** MEN II, 187; FMIL 1847, 56; **distronat** StDR, 73.

DEȚINE vb. *atunci boii și caii să se dețină, adecă să se oprească acasă* FDB, 66. (Cf. lat. *detinere*).

DEVASTA vb. *iubita noastră patrie [...] se devastă, adecă se pustiește* FDB, 23; **devasta** INB 1857, 6, 14, 19; INB 1859, 31; CEG, 41; PD, 192. (Cf. lat. *devastare*, fr. *dévaster*).

DEVASTARE s. DILB I, 196; AVP, 7; **devastare**, **devastație** PD, 192.

DEVASTATOR adj., s. AVP, 7; PD, 192. (Cf. fr. *dévastateur*, lat. *devastator*).

DEVASTAȚIE s. **devastație** CA 1853, XVII; **devastație, devăstăciune** StDR, 45; **devastațiune** INB 1857, 15; Agr II, 229; INB 1859, 140. (Cf. fr. *dévastation*, lat. *devastatio*).

DEVIA vb. *nu a deviat din drumul adevărului* T 1856, nr. 1, 1; **devia** PD, 193. (<fr. *dévier*).

DEVIZ s. (Constr.) **deviz** (*tahmin*) RSM, 11r; TGA, 3; **deviz** BGO 1840, 240; CA 1856, 70; R 1858, 164; RIT, 15. (<fr. *devis*).

DEVIZĂ s. **deviză** CR 1829, 193; AR 1829, 111; GC VII, 274r; MN 1836, 87; AR 1837, 217; DAH, 8; CDCE, 135; SMR I, 31; pe la 1840 forma era frecventă; **diviză** CR 1829, 194; CD, 4; BDJE, 81; BMN I, 104; Z 1856, nr. 5, 2; CA 1859, 73; **diviză (semn)** CR 1830, 191; CDCE, 9; **diviză (înscriș)** AR 1834, 156. (Cf. fr. *devise*, germ. *Devise*, it. *divisa*).

DEVORA vb. *a devora, adevă a mânca* FDB, 108; **devora** BDJE, 63; DIB, 617; CA 1861, 46. (Cf. lat. *devorare*, fr. *dévorer*).

DEVORATOR adj. *lava devoratoare* BDJE, 168. (<fr. *dévorateur*).

DEXTERITATE s. **deșteritate** DFL, 98; FMIL 1847, 48; VMP, 248, 252; **dexteritate** PD, 194. (Cf. fr. *dextérité*, lat. *dexteritas*).

DEZABUZA vb. **dezabuza** SIT, 81; **desabusa** SMB I, 68; PD, 181. (<fr. *désabuser*).

DEZACORD s. **desacord** NV, 126; PD, 181; **dezacord** CFZ, 50. (<fr. *désaccord*).

DEZACORDA vb. **dăzacorda** GC I, 40r; GC VII, 339r; **desacorda** NV, 126; PD, 181. (<fr. *désaccorder*).

DEZAMĂGI vb. **desamăgi** CR 1831, 1; FTP II, 121; FTP III, 22; GTN 1836, 39; LS, 26; **disamăgi** GRR, 280.

DEZAMĂGIRE s. BIP, 38.

DEZAMĂGIT adj., s. **dezamăgit** PSG, 7v; **dizamăgit** PSG, 9r.

DEZAPROBA vb. **dezaproba** GC V, 277r; GC VII, 274r; **desaproba** NV, 126; CA 1852, 65; CA 1855, 152; VO 1857, 12; PD, 181. (Cf. fr. *désapprouver*).

DEZAPROBATOR adj. **desaprobator** PD, 181. (< fr. *désapprobateur*).

DEZAPROBAȚIE s. NV, 126; RAM, 16; PD, 181. (<fr. *désapprobation*).

DEZARMA vb. **dezarma** PSG, 16v; VIC, 55r; FNPB II, 147v;

AR 1833, 18; AR 1834, 298; KUB, 42; AR 1837, 266; Z 1856, nr. 1, 3; **dăzarma** FNC, 36v, 45r; **dezbrăca de arme** NID II, 47r, 123v, 144r; **desarma** CV, 93; BR 1821, 54; GIC, 116; CA 1830, 130; CR 1831, 27; AS, 57; AIR II, 314; forma era frecventă pînă la 1860; **disarma** AR 1829, 54; AR 1830, 369; AMIM, XXVIII; StDR, 70. (Cf. fr. *désarmer*, it. *disarmare*).

DEZARMARE s. **desarmare** CR 1831, 1; VVP, 36; CCB, 115; FMIL 1847, 71, 73; PBV, 99; **dezarmare** AR 1837, 366; **disarmare** StDR, 70.

DEZARMAT adj., s. **destrarmat** [?] MIR, 292; FTM, 193; **desarmat** VPA, 17; AS, 63; RB, 199; FMIL 1840, 35; LIT, 313; CA 1861, 38; **dezarmat** CFZ, 158.

DEZASTRU s. **desastru** SMB I, 188; PD, 181; **disastrii** (*nenorociri*) AVP, 7. (Cf. fr. *désastre*, it. *disastro*).

DEZASTRUOS adj. o *întîmplare* **dizastrică** SIC, 53, și [în aceeași frază] **dezastrică** GRR, 181; **dezastros** CA 1862, 63; PD, 182. (Cf. fr. *désastreux*, it. *disastroso*).

DEZAVANTAJ s. **desavantajiu** NV, 126; CFZ, 149; BEC, XIX, 283; PD, 182; **desavantaj** SSC, 136. (<fr. *désavantage*).

DEZAVANTAJOS adj. **desavantajos** BEC, 20; PD, 182. (<fr. *désavantageux*).

DEZBATERE s. **sfătuire** CP I, 266; ROI2 II, 3; **desbater** AR 1829, 113, 176; CR 1830, 18, 429; AR 1830, 102, 200; CR 1831, 41; LOA, 105; AIR II, 306; GT 1838, 5; FL, 62; RB, nr. 3, 2, nr. 17, 3, 278; VVP, 36; FMIL 1840, 22; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **dezbatere** ROI2 II, 6, III, 20; BGO 1840, 50; CD, VIII; DFL, 178; BCD, 86; Z 1856, nr. 2, 4; RAM, 3; **dizbatere** AR 1834, 88; AR 1837, 50; **disbatere** PSE, 231; StDR, 70; GRR, 229; SCC I, 259; CA 1856, 1; **debatăție** AsP, II; AsFA, II; AR 1837, 61, 70, 127; AsL, 67; CD, 7, 42; AOD, 304; FMIL 1847, 147; KDP, 95; CA 1850, 36; StDR, 54; RL, 395; **debatarisire** AR 1837, 36. (Cf. fr. *débattre*).

DEZGUST s. *displăcere* (**dizgust**) CLV, 48v; **dezgust** MFV II, 56v; **desgust** DIB, 415; CEF, 58; PBV, 100; PD, 184. (Cf. fr. *dégoût*, it. *disgusto*).

DEZGUSTA vb. **dezgustarisi** IRV, 26v; **desgusta** VVP, 37; SCMI, 50; LIT, 411; PBV, 100. (Cf. fr. *dégoûter*, it. *disgustare*).

DEZGUSTARE s. **dezgustare** MFV II, 168v; **desgustare**

PBV, 100; **disgustație** NPC, XII.

DEZINTERESA vb. **dăzinteresa** GC I, 184v; **desinteresa** MEN I, 94; LIT, 315; PD, 185. (<fr. *désintéresser*).

DEZINTERESARE s. **disinteressație** MIU, XXV; **ne interesi-re** MIU, 329; **disinteresire** MIU, 349; **desinteresare** MEN II, 318; SCC I, 146; PD, 185; **dezinteresateță** CA 1858, 10. (Cf. și it. *disinteressatezza*).

DEZINTERESAT adj. **dezinteresat** AR 1837, 374; DFL, 174; CA 1858, 10; CA 1860, 7; **desinteresat** MEN I, 115; RL, 268; PD, 185. (Cf. și fr. *désintéressé*).

DEZINVOLTURĂ s. **desînvoltură** RL, 339; **disinvoltură** NPT, 41. (<fr. *désinvolture*).

DEZMEMBRA vb. **dismembra** MIU, 453; **dăsmădula** YNM, 133; **desmădulări** VVP; **desface** VL, 41v; **desmădula** BDJE, 134; **demembra** NV, 122; **desmembra** BCD, 279; CFZ, 44; CA 1861, 19, 38; PD, 186. (Cf. fr. *démembrer*, it. *dismembrare*).

DEZMEMBRARE s. **desmălulire** MIU, 103; **desmădulare** CR 1829, 280; Z 1856, nr. 8, 1; **disfacere** VL, 41v; **desfacerea sau desmădularea** VL, 60v; **desmembrare** BCD, 279; C, 7; PD, 186.

DEZMEMBRAT adj. **desmădulat** FMIL 1840, 378; **desmembrat** BBR, 95; CA 1861, 38.

DEZMINȚI vb. **dezminți** DFL, 99; Z 1856, nr. 1, 8; **desminți** C, 14, 21. (Cf. fr. *démentir*).

DEZNAȚIONALIZA vb. **desnaționaliza** FMIL 1847, 35. (Cf. fr. *dénationaliser*).

DEZOLA vb. SIT, 236; NV, 129; BCB, 29; SMB I, 59; ICI, 111; RL, 359; DILB I, 196; GCB II, 200; CEG, 52; PD, 186. (<fr. *désoler*).

DEZOLANT adj. **dezolant** NV, 129; SMB I, 66; SMB II, 476; **dezolator** NV, 129; PD, 187. (Cf. fr. *désolant*).

DEZOLARE s. ICI, 166; DILB III, 216.

DEZOLAT adj. BDJE, 66; SIT, 33, 134; LS, 120; C, 149; INB 1859, 90; PD, 187.

DEZOLAȚIE s. NV, 129; SCC I, 7; RL, 384; **dezolație, dezo-lare** PD, 187; **dezolațiune** INB 1857, 2; PIC, 8. (<fr. *désolation*).

DEZORDINE s. **disordine** DFL, 134, 142, 150; **desordin** BDJE, 111; EV, XII; NV, 129; RL, 259; DIB, 184; BBR, 59; CA 1862, 61; **desordină** LS, 37; **desordiu** SIT, 65; **desordii** pl. CA

1862, 44; **desordine** RMS, 77; **desordine** RMS, 77; LIT, 198, 237, 266; GCB II, 200; SPB, 138; VMP, 317; PD supl. VII. (Cf. fr. *désordre*, it. *disordine*).

DEZORGANIZA vb. **dăzorganiza** GC I, 242v; GC VII, 339r; **dizorganiza** AR 1837, 94; CA 1856, 6; **dezorganiza** BPA, 20; **desorganiza** NV, 129; RMS, 112; LIT, 170; PD, 187; **desorganiza** PBV, 104. (Cf. fr. *désorganiser*, it. *disorganizzare*).

DEZORGANIZAT adj. **desorganizat** HBV, 10; **dezorganizat** SCC I, 262; Z 1856, nr. 8, 1; **desorganizat** PD, 187.

DEZORGANIZATOR adj., s. **desorganisor** AR 1832, 206; **desorganisor** NV, 129; PD, 187; **dezorganizător** CFZ, 151. (Cf. fr. *désorganisateur*).

DEZORGANIZAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 187. Cf. și **disorganizație** SMR II, 19; **desorganizație** SIT, 50; CFZ, 151; NPT, 30; PBV, 104; **desorganizație** NV, 129; PD, 187.

DEZVOLTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 187. Cf. și **desvălui** IO, 82; **dizvăli** CIRA, 209; VCL, 1r; AsE, 7; **disvăli** AsF, 74; SSC, 79; VMP, 19; **dezvăli** MF I, 79r; MF II, 77r; MF III, 75r; CCF, 43; **desvăli** SCC II, 384; JA, 36; VMP, 59; **dăzvolta** GC I, 327v; **desvolta** GPE, 10; MFE, 42; LOA, 69bis; MCR, 107; AIR I, X, 54, 115; GTN 1835, 19; MN 1836, 15, 37, 54; FL, 11; pe la 1835 forma era frecventă; **dezvolti** LOA, 80; AIR I, 208; **dezvolta** RB, 362, 372; **disvolta** CA 1850, 27; CA 1851, 44; StDR, 71; FDA, 68; CA 1862, 92; **dizvolta** CA 1858, 9; CA 1859, 91.

DEZVOLTARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 187. Cf. și **dezvălire** VEI, 11v; CCF, 36; FBE, 67r; BDC, 8; Z 1856, nr. 1, 3; **desvălire** MPI, 95; CR 1830, 101; CA 1855, 17; RL, 258; VMP, 46; CA 1862, 48; **dizvălire** VL, 2v; VCL, 69v; CA 1851, 94; RIT, 29; **disvălire** SMR I, 6; SCC II, 98; SSC, 1, 83; JA, 4, 5; **dezvoltuire** RI, 20; **dăzvoltare** GC I, 327v; **dăsvoltare** GLC, XV; **desvoltare** CR 1829, 149, 313; ROB, 100; MCR, 102; ELS, 43; FL, 12; VVP, 36; PEA, 330; **dezvoltare** MN 1836, 1, 52; RB, 346; BCD, 7; CFZ, 62; NRC, 48; CA 1859, X; RF, 3; **dizvoltare** CA 1853, 25; **disvoltare** RIT, 29; **dezvoltire** LOA, 82, 83; **desvoltire** RB, 209.

DIABOLIC adj. **diavolesc** VVP, 39; **diabolicesc** SIT, 303; **diabolic** SIT, 346; AAR, 46; SMB I, 99. (Cf. fr. *diabolique*, lat. *diabolicus*).

DIATRIBĂ s. **diátribă** SPBA, 85; **diatribă** SPBA, 79; BD I, 349; PCI, 65; NV, 134; RL, 134; RL, 195, 414; **diatrivă** StDR, 67; PD, 195. (Cf. lat. *diatriba*, fr. *diatribe*, gr. διατριβή).

DICTA vb. **dicta** DCI II, 216; **dictelui** OP, 40r, 40v; BD I, 347; **dictălui** MIA, 11; MPI, 179; UT, 27; **dictirui** IRF, 12; **dictui** CR 1829, 202; AR 1830, 89; SHI I, 19, 48; SHI II, 30; **dicta** AR 1830, 375; GC VII, 289r; AIR I, 6; AIR II, 185; VVP, 39; HP, XXVIII; FMIL 1844, 33, 36, 203; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *dictare*, germ. *diktieren*, fr. *dicter*).

DICTANDO adj., s. *elievii au scris* **dictando** BFO 1833, 214; *a scrie* **dictando** LOA, 71 bis, 75; *scriere* **dictando** LOA, 124; MN 1836, 69; RL, 314; *a scrie din auz* (**dictando**) RSM, 9r; *scriere din* **dictando** RSM, 40r; AR 1837, 318; *scriere după* **dictando** RSM, 40v; TGA, 1; *exerciții în* **dictando** FMIL 1847, 112; **dictandă**, *scriere după rostul cuiva* StDR, 68. (<germ. *diktando*).

DICTARE s. **dictație** MPI, 44; **dicteluire** BD I, 347; **dictee** VVP, 40; **dictat** CA 1854, XXXI; **dictare** LIT, 224; PBV, 110. (Cf. lat. *dictatio*, fr. *dictée*, germ. *Diktat*).

DIECEZĂ s. (Bis.) *Vezi Împrumut. I*, p. 54. Cf. și **diețeziș** OCF, 3; BI, 6, 9, 12, 39, 40; TD III, 312, 314, 315; **diețeziș** MR, 9; **diețez** MR, 11, 12; BAR II, 72; SHI II, 115 bis; **dieceziș** BD I, 350; **diețezie** FMIL 1840, 48; **diețeză** FMIL 1840, 348; FMIL 1844, 145; **diețez** AR 1837, 383 bis; **dioceș** NV, 137; GCB II, 201; **dioceză**, **diețeză** StDR, 69; **diocezie** PD, 198. (Cf. lat. *dioecesis*, germ. *Diözese*, fr. *diocèse*).

DIECEZAN adj., s. (Bis.) **diețezan** MDWS, 391; OCF, 3; FMIL 1844, 147; HVM I, 97; **diețezalnic** TAI, 16, 39; **diecezan** BD I, 350; RIP I, 150; **diocezan** CA 1851, XIII. (Cf. germ. *diözesan*, fr. *diocésain*).

DIETĂ s. (Adm., Jur.) *Vezi Împrumut. I*, p. 54. Cf. și **dietă** HO, 28; GSP I, 50; SIU, 43v; BPN II, 351; UT, 4; BD I, 349; GPF, 99; CR 1829, 150, 256; BR 1829 I, 44; CR 1830, 76, 389; AR 1830, 143; pe la 1830 cuvântul era frecvent; *statul țării* (**dieta**) RSL, 1. (Cf. lat. *dieta*, fr. *diète*).

DIEZ s. (Muz.) PBM, 76, 140; WPM, 5, 31, 42; PFM, 391. (<fr. *dièse*).

DIFERENȚĂ s. („sens comun; Mat., Filoz.”) *Vezi Form. term. șt.*, p. 188. Cf. și **osibire** BLM, 43; DLG, 20, 36, 58, 74; **osăbire**

DLG, 22, 23; **diferire** PCC, 7; EGRM, 35v; GG, 1, 95, 137; CA 1861, 57; **difirire** SGR I, 37; **deosăbire (deferenție)** VL, 56v; **diferenție** ASS, 1v; GG, 125; MF III, 28v; AR 1837, 395; SHI, XXVIII bis; NPC, 128; VCL, 62v, 63v, 67v; SAS, 8; SSC, 62, 133; ATI, 29; CA 1855, 144; CCG, 13; **diferenție seau deosebire** MF II, 10v; **diferenție (deosăbire)** AsG, 32; **diferență (deschilinare)** FDB, 113; **deschilinare (differentia)** BAR I, 65; **diferență** GC VII, 295r; TGm2, 32v; VCL, 67r; CDR, II; BG, 202; BCD, 322, 379; PFHM I, 58; Z 1856, nr. 2, 1; PBV, 112; PD, 195; **diferință sau deosebire** BDZ, 26; **diferință** FMIL 1844, 33; HMV I, 55; DFL, 4, 82; MEN II, 10; BDJE, 68; AF, 122, 136; SIT, 153; BG, V, 193; CGR, XIV; BCD, 136, 143, 187, 237; PCI, 10; LS, 11; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **diferință (deschilinare)** GLC, 56. (Cf. și germ. *Differenz*, it. *differenza*).

DIFERI vb. **deschilini** HPP, 7, 8, 14; **diferi (deschilini)** HPP, 15; **diferi** SGR I, 11, 112; FBE, 133v; BCD, 570; SPB, 114; BEC, 66; VMP, 30, 90; **difera** GLC, 44; CA 1852, 15; RL, 329, 384; INB 1859, 4; CA 1861, 67, 89; **difere** PD, 195. (Cf. lat. *differe*, germ. *diffrieren*, fr. *différer*).

DIFERIT adj. **diferit sau deschilinit** BDZ, 26; **diferit, adecă deosebit** MVV, 6; **diferit** EGRM, 28r, 42r; PCC, 10; MCB, 119, 165; PAGR, 53; PDP, 118v; FGP, 105; SGR III, 21; GG, 3, 52, 98; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **deferit** MCB, 31; EGRM, 27v, 31r; SGR I, 156; CA 1858, 9; GPG2, 48; **diferent** NV, 135; PFM, 410; R 1857, nr. 15, 4; PBV, 112; CA 1861, 17; PD, 195; **diferinte** sg. DFL, 149; CDR, 50; BCD, 248; **diferinte** pl. BCD, 475; **diferint** LS, 128. (Cf. lat. *differens*, it. *differente*, fr. *different*).

DIGRESIUNE s. **digresie** GC VII, 286r; NV, 136; LS, 45; StDR, 67; SCC I, 78, 137; PD, 196; **digresiune** MID I, 78; StDR, 67; SMB II, 345; D 1860, 374; **degresie** MCR, 136; StDR, 54; **degresiune** BCD, 249; StDR, 54. (Cf. fr. *digression*, lat. *digressio*).

DILETANT s. AR 1834, 139; GTN 1836, 106; MN 1836, 52; AR 1837, 43 bis; GT 1838, 1; AR 1839, 292; StDR, 68; AsMH, 2. (<fr. *dilettante*).

DILIGENT adj. **diligint** KFL, V; **diliginte (silitor)** CEF, 43; **diligent** PD, 198. (Cf. fr. *diligent*, lat. *diligens*).

DILIGENȚĂ¹ s. **dirigintă** (*sîrguință*) FDB, 108; **diligentă** MF II, 44r; **diligintă** MID I, 56, 58; DFL, 162; NV, 137; VMP, 339; **diligentă** DFL, 116; GLC, 39; NV, 137; StDR, 68; LG, IV. (Cf. lat. *diligentia*, fr. *diligence*).

DILIGENȚĂ² s. („trăsură de poștă”) **diligeant** CB 1814, 147; **dilijan** GC VII, 250v, 275v, 287v; **dilijanță** GC VII, 250v, 275v, 287v; **dilijanț** FD I, 68; **dilijans** CA 1847, 72; **dilijansă** CA 1848, 42; RL, 361; **dilijență** GC VII, 287v; **diligențiile** (*carete de poștă*) AR 1832, 50; **diligentă** CR 1829, 142; CR 1830, 431; MN 1836, 22; AR 1837, 288; RB, nr. 34, 3, 224; CCB, 27; SIT, 237, 296; NV, 137; pe la 1850 forma era frecventă; **diligintă** NV, 137; **diligeantă** SCC I, 41; **delijan** GC VII, 275v; StDR, 57; **delijanță** VVP, 35; IL 1841, 99; **delijans** StDR; pl. **delijanse**, **delejanse** CA 1860, 125; **deligentă** LIT, 272; **delijență** PBV, 95; D 1860, 125. (Cf. fr. *diligence*, germ. *Diligence*, it. *diligenza*).

DIMINUA vb. **diminui** DFL, 47; WAM, 107; **diminua** PD, 198. (Cf. fr. *diminuer*, lat. *diminuere*).

DIMINUARE s. **diminuciune** CDR, 2; **diminuire** AVP, 7; **diminuare** PD, 198. (Cf. și fr. *diminution*, lat. *deminutio*).

DINASTIC adj. **dinastic** GC VII, 289v; SHI II, 173; LIT, 301; C, 32; PBV, 111; **dinasticesc** PBV, 111. (Cf. fr. *dynastique*, germ. *dynastisch*).

DINASTIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 54. Cf. și **dinastie** MILR, 18; BD I, 372; CR 1829, 214, 226; AR 1829, 131, 204, 222; AR 1830, 104, 210, 361, 373, 504; GC VII, 289v; AR 1837, 43, 171; SHI I, 33; SHI II, 17, 94, 162; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **dinăstie** SIU, 40v. (Cf. lat. *dynastia*, fr. *dynastie*, germ. *Dynastie*).

DIORAMĂ s. AR 1837, 223; NV, 137; GM 1854, 4; PBV, 112; PD, supl. VIII. (<fr. *diorama*).

DIPLOMAT s., adj. **1.** (Diplom.) **diplomatic** BPN I, 4; GPF, 235; GC VII, 289v; FD I, 10; NPC, VIII; DFI II, 63; **diplomat** CR 1830, 3; AIR I, 154; AR 1837, 53, 266; MPE, 6; RB, 257; VVP, 40; APR, 13; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. **2.** („dibaci; șiret, fățarnic”) **diplomaticos** MCB, 87; **diplomat** CA 1852, 107; SPB, 11. (Cf. ngr. διπλωμάτης și διπλωματικός, fr. *diplomate*, germ. *Diplomat*).

DIPLOMATIC adj. **diplomaticesc** MIA, 18; TPE, 17r; AR 1834, 65; MCR, 21; FL, 103; FMIL 1840, 259; **diplomatic** PIU

IV, 37; CR 1829, 170, 179, 231; AR 1829, 46, 51, 97; CR 1830, 50, 79, 88, 128, 404; AR 1830, 60, 380; CR 1831, 35; CIRA, 94, 202; AR 1834, 41, 164; AIR I, 172; pe la 1835 cuvântul era frecvent. (Cf. germ. *diplomatisch*, fr. *diplomatique*).

DIRECT adj. Vezi *Forma term. șt*, p. 189. Cf. și **1**. (Gram.) [caz, complement] **drept** EBG, 29r; BTG, 4v, 17v; EGRM, 29v; EGR, 87; FGP, 134; CGR, 83; PTP, 6; **derept** BTG, 4r; CDR, 95; **dirept** BTG, 5v; **dărăpt** SGR II, 26; **direct** PGRL II, 25; PGR, 109, 113. **2**. (sens general) *contribuții (dăjdii) drepte* CR 1829, 24; *biruri [...]* pe **d-a dreptul** CR 1830, 310; **direct** AR 1830, 506; GC VII, 289v; RB, 392; IVA, 15; CD, 88; SRM, 3; BCD, 356; pe la 1845 cuvântul era frecvent; *bir direct (de-a dreptul)* ROI2 III, 1; **dirept** DFL, 63, 69, 105; R 1857, nr. 35, 3. (Cf. și germ. *direkt*).

DISCERNE vb. SGR I, 2; DFL, 60, 146; RL, 265. (Cf. fr. *discerner*, lat. *discernere*).

DISCERNITATE s. („discernămînt”) FMIL 1847, 100.

DISCIPOL s. **diștipul** OMT, 7, 82; SPBA, 23, 30; VA, XI; **diștipol** SPBA, 33, 86; **disciplu** MEN I, 27; DFL, 81, 175; CA 1854, XXXVII, XXXIX; DILB II, 228; **diștiplu** CA 1853, XXX; **discipul** BMN III, 166; SCC II, 131; CFZ, 65, 80, 163, 177; BC, 80; **discepol** MEN II, 220, 236; LMS, 43; NV, 138; LIT, 29, 38; **discipol** AF, 50; PCI, 17; BC, 48; LIT, 372; AVP, 7. (Cf. lat. *discipulus*, fr. *disciple*, it. *discepolo*).

DISCONTINUA vb. DFL, 52; C, 4. (<fr. *discontinuer*).

DISCONTINUITATE s. DFL, 52. (<fr. *discontinuité*).

DISCORDA vb. *o puteri ce să discordează* TPE, 17v; **discor-da** NV, 138; **discorda** și **descorda** PBV, 112. (Cf. fr. *discorder*, lat. *discordare*).

DISCORDANT adj. **discordant** NV, 138; RL, 119; CEG, 10; **descordant** BCB, 7. (Cf. fr. *discordant*, germ. *diskordant*).

DISCORDANȚĂ s. MEN I, 180; DFL, 181; PD, 200. (Cf. fr. *discordance*, germ. *Diskordanz*).

DISCORDARE s. **discordare** StDR, 71; TR 1854, 4; **discor-dație** CEG, 78.

DISCORDAT adj. **descordat** PBM, 158; GRR, 152; **discordat** CA 1862, 124.

DISCORDIE s. **discordie** GC III, 92r; GC VII, 295r; SIC, 63; AR 1834, 184; DFL, 145; KDP, 97; BCD, 470; NV, 138; CA

1850, 66; PCI, 64; LS, 22, 52; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **descordie** SHI II, 180; **discordă** KDP, 6; NV, 138; **discord** PBV, 112; D 1858, 16. (Cf. lat. *discordia*, it. *discordia*, fr. *discorde*).

DISCREDIT s. NV, 138; StDR, 72. (Cf. fr. *discrédit*, germ. *Diskredit*).

DISCREDITA vb. **dăscredita** GC III, 257v; **descredita** DFL, 168; NV, 127; LS, 110; PD, 186; **descredeta** VO 1857, 10; **discredita** NV, 138; D 1859 an. II, 59; BEC, 132; PD, 200. (<fr. *discréditer*).

DISCREDITARE s. **descreditare** VO 1857, 10; **descreditare** PD, 186.

DISCREDITAT adj. NV, 138.

DISCULPA vb. **desvinui** FMIL 1847, 3; **desculpa** SIT, 19, 242, 243; DIB, 620; LIT, 77, 90; **disculpa** NV, 139; LIT, 409; AsAL, 5; PD, 200. (<fr. *disculper*).

DISIDENT adj., s. **disident** CIRA, 345; FMIL 1847, 46, 52; StDR, 71; DILB II, 228; PD, 202; **disidinte** sg. DFL, 155; **desident** StDR, 62. (Cf. fr. *dissident*, lat. *dissidens*).

DISIDENTĂ s. PD, 202. (<fr. *dissidence*).

DISIMULA vb. NV, 142; SCC II, 17; SMB II, 418; PD, 203. (Cf. fr. *dissimuler*, lat. *dissimulare*).

DISIMULARE s. SMB I, 87, 111.

DISIMULANT adj. NV, 142; PFM, 269; PD, 203. (Cf. fr. *dissimulé*).

DISIMULATOR adj., s. NV, 142; PD, 203. (Cf. fr. *dissimulateur*).

DISIMULAȚIE s. **disimulație** NV, 142; **disimulație**, **disimulăciune**, **disasămănare** StDR, 71; **disimulațiune (prefăcătorie)** CEF, 17, 167; **disimulare**, **disimulație** PD, 203. (Cf. fr. *dissimulation*, lat. *dissimulatio*).

DISLOCA vb. **dizloca** GC III, 329r; AsG, 193; **disloca** NV, 139; INB 1859, 63, 64; PD, 201; **desloca** GCB II, 200. (Cf. fr. *disloquer*, lat. *dislocare*).

DISLOCARE s. **dislocare** StDR, 71; JA, 27; **deslocare** CA 1854, 38.

DISLOCAȚIE s. **dizlocație** GC III, 329r; GC VII, 286v; RO, 39; **dislocație** RO, 15; RB, nr. 13, 2; NV, 140; StDR, 71; PD, 201; **dislocațiune** WAM, 78; TR 1854, 63. (Cf. fr. *dislocation*,

germ. *Dislokation*).

DISONA vb. GC VI, 67r; GC VII, 293r; NV, 142. (<fr. *dissoner*).

DISONANT adj. GC VI, 67r; SGR I, 11; WPM, 48; NV, 142; SCC I, 91; CEF, 167. (Cf. fr. *dissonant*, germ. *dissonant*).

DISONANȚĂ s. **disonanță** GC VI, 67r; WPM, 47; NV, 142; GRR, 116; TR 1854, 3; D 1858, 16; PD, supl. VIII; **disunanță** DFL, 43; TR 1854, 101 bis; **disunare** StFE, 59. (Cf. fr. *dissonance*, lat. *dissonatia*, germ. *Dissonanz*).

DISPARIȚIE s. **dispariție** GC VII, 295r; NV, 140; PD, 201; **disparițiune** INB 1857, 7. (<fr. *disparition*).

DISPĂREA vb. DFL, 54; SIT, 84; NV, 140; RL, 271; CMI, 114; C, 4; DILB I, 196; CA 1861, 22, 96; PD, 201. (Cf. fr. *disparaître*).

DISPONIBIL adj. NV, 140; BIP, 75; StDR, 72; SS, 102; RL, 44; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 36, 2; JA, 49; R 1857, nr. 27, 4; R 1858, 8; BEC, XVIII, LIII; PD, 202. (Cf. fr. *disponible*, lat. *disponibilis*).

DISPONIBILITATE s. NV, 140; PD, 201. (<fr. *disponibilité*).

DISPREȚ s. **catafrónisis** DC I, 111v; **catafronion** DC IV, 267r; **catafroniseală** DC II, 13r, 229r; DC IV, 95r, 111r; PBV, 163; **dispreț** KMP, 77; AFH, 49; SCMI, 30; PIA, 113; FMIL 1844, 383; DFL, 169; BDJE, 64; BP, XVIII; AF, 199; SIM, 16, 17, 222; KDP, 102; LS, 13; **despreț** MID I, 190; DFL, 63, 147; FMIL 1847, 183; SIT, 32; BG, V; GRR, 266; SCC I, 32; SCC II, 164; CFZ, 149; ambele forme sunt frecvente pînă la 1860. (Cf. ngr. *καταφρόνησις* și *καταφρόνιο*(v), it. *disprezzo*).

DISPREȚUI vb. **catafronisi** DC II, 218v; DC III, 231r; DC IV, 51r, 54v, 127r; PTF, 160r; NZ, 33v; GC III, 58v; PBV, 163; **despreța** SPBA, 86; **desprețui** VMG, 278; EGR, XIV; CR 1830, 190; VFE, 27; MBE, 15; HAN, 100; FL, 50; API, 61; MID I, 190; SIT, 33; BP, V; AF, 208; PCI, 58; GRR, 52, 28; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **dăsprețui** GC V, 236v; **disprețui** StDR, 72; CA 1853, 4; CFZ, 153. (Cf. ngr. *καταφρονῶ*, fr. *déprécier*, it. *deprezzare* și *disprezzare*, lat. *depretiare*).

DISPREȚUIRE s. **desprețuire** SPBA, 72, 85; CIRA, VI; AIR I, VI; KMP, 116; FMIL 1844, 66; SCC I, V; PBV, 105; **disprețuire** CFZ, 142; CA 1858, 78; **catafronisire** PBV, 163.

DISPROPORȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 190. Cf. și **disproporție** GC V, 270r; GC VII, 295; SSC, 77, 92; NPT, 16; AML, 100; PD, 202; **disproporție**, **desproporciune** StDR, 75; **disproporțiune** DFL, 134, 145, 150; BCD, 552; INB 1859, 135. (Cf. și germ. *Disproportion*).

DISPROPORȚIONAL adj. StDR, 73. (<germ. *disproportional*).

DISPROPORȚIONAT adj. **dăsproporționat** GC VII, 349r; **disproporționat** SMR II, 19; R 1857, nr. 14, 1; PD, 202; **desproporționat** SIT, 38. (<fr. *disproportionné*).

DISTINCT adj., adv. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **des-timpt** MDNU, 56, 83; **destint** MDNU, 70; CCG, 19; **distinct** SGR III, 13; DFL, 5, 34, 109; KFL, 4; BCD, 342, 480; PCI, 21; GRR, 22; BMN III, 208; KOS, X; CFZ, 1, 15; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **destinct** VO 1857, 10. (Cf. și lat. *distinctus*).

DISTINCTIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **distinc-tiv** DFL, 49, 82; NV, 143; KOS, XV; GCB II, 202; JA, 179; BCI, 53; BEC, 54; PD, 204; **destinctiv** CDR, 3; **destintiv** CCG, 73. (Cf. și germ. *distinktiv*).

DISTINCȚIE s. **distincție** GC VII, 293; MF III, 47v, 48r; AR 1837, 347; AR 1844, 10; FMIL 1847, 238; BDJE, 111; SRI, 22; BIP, 30, 41, 268; NV, 143; StDR, 73; pe la 1850 forma era frecventă; **distincție** (*deosăbire cinstitoare*) AR 1834, 110; **distincții** (*semne de cinstire*) AR 1834, 392; **distinție** CA 1853, XXV; **distincțiune** MF III, 125r, 163v; **diștimciune** (*osăbire*) GLC, 38; **destincciune** CDR II, 13, 36; **distincțiune** DFL, 73, 83, 120; BCD, 68, 74; C, 21; INB 1857, 29; GCB II, 202; INB 1859, 124; BEC, 12, 94, 101; **destințiune** DILB II, 228; CCG, 87; INB 1859, 172; **distințiune** LS, 107; **destințiune** CCG, 87. (Cf. fr. *distinction*, lat. *distinctio*, germ. *Distinktion*).

DISTINGE vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **destinge** SGR I, 135; CDR, 13, 33; SIM, 173; BCD, 66; LS, 23; PLB, 26; ICI, 133; CCG, 9; GCB II, 201; **distinge** FMIL 1844, 401; MID I, 41, 42; DFL, 10, 15, 24, 35, 80, 82; BDJE, 38, 134; BP, XIV, 186; BCD, 29, 663, 119, 252; pe la 1850 forma era frecventă; **distinga** Z 1856, nr. 15, 2; CEG, 13; **destinga** CA 1862, 4. (Cf. și lat. *distinguere*, germ. *distinguieren*).

DISTINS adj. **distins** FMIL 1847, 30; D 1860, 87; **destins** Z 1856, nr. 3, 4; LMG, 37; **distingat** Z 1856, nr. 8, 3.

DISTRICT s. (Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 130. Cf. și **deștrict** PDJ, 1, 4; **țirculuș** CML, 2; OTV, 2; **țirculuș sau diștrictuș** OAI, 4; **diștrictuș** MIM, 20; **diștrict** PFBA, 639r; GSP I, 175; DU, 2; MIM, 4, 20, 31; **diștrict** PFBA, 642v, 643r; DSM2, 10; BI, 1; MIB, 208; DOA, 35; TAI, 18; GSP I, 41; RA, 26, 51; GMSP, 26; VPP, ded., 346, 351; MPI, 73; BD I, 309; SFT, 1; TSI, f.t.; BRD, 81; AR 1829, 211; VA, 275; BAR II, 72; AR 1837, 288; GT 1838, 2; PDT, 11; firește, cuvântul a fost frecvent pînă pe la 1840 în Transilvania, Banat și Bucovina. (Cf. lat. *districtus* și *circulus*, germ. *Distrikt*, fr. *district*).

DISTRICTUAL adj. **diștrictualnic** IPS, 10; **diștrictualnic** TAI, 8; DGR, 209; **diștrictualnicesc** MPI, 3; **diștrictual** SFT, 1; GT 1838, 17; FMIL 1847, 45; BG, XXI; LMG, 64; **diștrictuale** sg. TR 1854, 71.

DISTRUCTIV adj. **distructiv** MN 1836, 14; NV, 132; PMC II, 10, 56; PFHM I, 24; BIN, 84; INB 1859, 140; PD, 190. (Cf. fr. *destructif*, it. *distruttivo*).

DISTRUCȚIE s. („distrugere”) **distrucție** MEN II, 210, 241; NV, 132; PFHM I, 21, 38; PD, 191; **distrucțiune** DILB III, 216; INB 1859, 148; **distrucțiune** LIT, 171. (Cf. fr. *destruction*, it. *distruzione*).

DISTRUGE vb. **afanisi** VIC, 9r, 234r, 239v; LVH, 35r; GIA I, 113v; **destrui** NV, 132; **destrue** PFHM I, 18; **destruge** NV, 131; R 1857, nr. 1, 4; PD, 190. (Cf. gr. ἀφανίζω, it. *distruggere* și, mai vechi, *distruere*).

DISTRUGERE s. **distrugere** (*prăpădire*) AVP, 6.

DITIRAMB s. (Poet.) **ditiramb** GC VII, 293r; MN 1836, 4; **ditirambă** PD, supl. VIII. (Cf. fr. *dithyrambe*, lat. *dithyrambus*).

DITIRAMBIC adj. **ditirambic** GC VII, 293r. (<fr. *dithyrambique*).

DIURN, -Ă s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **diurn** DOA, 24; FMIL 1844, 219; **diurnum** UT, 25; **diurnă** FMIL 1844, 277; StDR, 74; D 1860, 291; **diurnă, zială** PD, 204; **ziurnă** MAA, 94. (Cf. și lat. *diurnum*, germ. *Diurnum*).

DIURNIST s. BR 1829 II, 61; BAR I, 237. (<germ. *Diurnist*).

DIVERGENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **divergent** GC VII, 286r; RMS, 361; PD, 205; **divergint** DFL, 3. (Cf. și lat. *divergens*).

DIVERGENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **divergență** GC VII, 286r; PD, 205; **divergință** C, 80. (Cf. și lat. *divergentia*).

DIVERS adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și PV, 81; ITI, 23; FDB, 19, 55; GC VII, 285r; GRN II, 15, 83; DFL, 1; KFL, VII; EV, IX; BP, XI, XIII; BG, 57; CDR, f.t., 15; KDP, 14; BCD, 7, 40, 228; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. și lat. *diversus*).

DIVERSIFICA vb. **diversifia** GC VII, 285r; PD, 205; **diversifica** NV, 144. (Cf. fr. *diversifier*, lat. *diversificare*).

DIVERSIFICABIL adj. NV, 144.

DIVERSITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și *pronume* *dă diversită* sau *dă dăosibire* VOG, 53; **diversitate** GC VII, 285r; DFL, 22, 40, 164; WPM, 8, 27; TR 1854, 31; CFZ, 5, 28, 66, 114; SD 1855, 3; DILB II, 228; RL, 53; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. și lat. *diversitas*, it. *diversità*).

DIVERSIUNE s. **întorsură** (*diversion*) IRV, 96v; **diversie** AR 1829, 27; GC VII, 285r; AIR I, 213; AIR II, 252; AR 1837, 189; MID I, 189; AMIM, 236; CA 1851, 60; StDR, 67; Z 1856, nr. 1, 4, nr. 2, 2; PD, 205; **diversiune** StDR, 67; SMB I, 107; TR 1854, 107; Z 1856, nr. 4, 2; LIT, 288. (Cf. fr. *diversion*, lat. *diversio*).

DIVIN adj. SGR I, IX; FMIL 1844, 355; MID I, 42; DFL, 3, 123; MEN II, 36; FMIL 1847, 179; BDJE, 32; ASI, pf., 2, 3; LMS, 12, 20; AF, 4, 39, 121; CGR, VI; NV, 145; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *divin*, lat. *divinus*).

DIVINAȚIE s. („prezicere”) **divinație** GC VII, 285; **divinație**, **divinăciune** StDR, 67; **divinațiune** DILB III, 216; **divinație** (*ghicire*) NV, 34, 100; **divinație** NV, 133, 199; **divinare**, **devinațiune** DILB IV, 198. (Cf. fr. *divination*, lat. *divinatio*).

DIVINITATE s. AR 1829, 130; SHI I, 41; DFL, 48, 76, 137; BDJE, 88; BP, XVII, 52; AF, 11; LMS, 43; NV, 145; PCI, 77; GRR, 225, 242; CFZ, 14, 165, 182; ICI, 80; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *divinité*, lat. *divinitas*).

DIVINIZA vb. **îndumnezei** DC I, 67r; **divinisa** NV, 145; RL, 270; PD, 205. (<fr. *diviniser*).

DIVIZIE s. (Mil.) **divizie** DSM, 2, 10; ATB, 2; IRF, 50, 68, 77; CR 1829, 19, 93, 164; AR 1829, 5, 74; CR 1830, 62 bis; AR 1830, 130; GC VII, 286r; SGR II, 14; AR 1837, 12, 177, 256; FL, 68, 92; RB, nr. 31, 3; pe la 1835 forma era frecventă; **devizie** AR

1839, 30; *ghenerarii de un divizion* FLG, 5; **divizion-general** IRF, 55; **devizionă** AR 1837, 150; **divizionă** AR 1837, 244 bis, 249; **divizioane** sg. AR 1837, 249; **diviziune** TR 1854, 4; Z 1856, nr. 13, 4. (Cf. germ. *Division*, fr. *division*, rus. дивизия).

DIVIZION s. (Milit.) IPC, 1, 6, 7, 9; OFR, 27; BAR II, 142; BGO 1844, 208; SRM, 24, 28, 29, 198; ROM, 14, 28; RBM, 21, 22; FAM, 90, 100, 145, 239. (Cf. germ. *Division*, fr. *division*, rus. дивизион).

DIVORȚ s. **divorție** SHI II, 39, 195; AR 1843, 193; **divorțiu** AVP, 7; PD, 205; **divorț** BEC, 274. (Cf. lat. *divortium*, fr. *divorce*).

DIVULGA vb. BEC, 37, 105; PD, 206. (<fr. *divulguer*, lat. *divulgare*).

DIZGRAȚIA vb. **dizgrația** GC II, 184r; GC VII, 286v; **disgrația** NV, 139; PD, 200. (Cf. fr. *disgracier*).

DIZGRAȚIAT adj., s. **dizgrațiat** VIO II, 35v; **disgrațiat** BDJE, 51; **disgraciat** LS, 12; **desgrațiat** CA 1855, 156. (Cf. fr. *disgracié*, it. *disgraziato*).

DIZGRAȚIE s. **dizgrație** GC II, 184r; Z 1856, nr. 2, 3; **disgrație** SGR II, 53; AsL, 8; JDS II, 436; BDJE, 41, 80; SIT, 318; StDR, 71; CA 1852, 59; PD, 200; **desgrație** CDCE, 108. (Cf. fr. *disgrâce*, it. *disgrazia*).

DISGRAȚIOS adj. GC II, 184r; NV, 139; CEF, 36; CA 1856, 50; PD, 200. (Cf. fr. *disgracieux*, it. *disgrazioso*).

DIZOLVA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **desface** CR 1830, 52; FL, 82; CA 1848, 82, 90; **disolva** GC VII, 293r; CA 1851, 82; **dissolva** PD, 203; **dezolva** INB 1859, 38.

DIZOLVANT adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **deslegător** VVP, 37; **topitor** SAS, 18; **disolvant** CA 1862, 18.

DIZOLVARE s. **desfacere** AR 1829, 243; AR 1830, 136; **disolvație**, vezi **disoluție** GC VII, 293; **disoluție** AR 1835, 14; **solviere** StIN, 64; **disolvare** și **desolvare** D 1860, 86. (Cf. și fr. *dissolution*).

DOCIL adj. **ducil** NV, 148; **docil** PD, 206. (Cf. fr. *docile*, lat. *docilis*).

DOCILITATE s. **ducilitate** NV, 148; **docilitate** GCB II, 202; AVP, 7. (Cf. fr. *docilité*, lat. *docilitas*).

DOCT adj. EP I, 44; MID I, 71; MEN II, 28; NV, 145; RMS, 19, 183; R 1857, nr. 39, 2; AVP, 7; PBV, 114. (Cf. fr. *docte*, lat. *doctus*).

DOCTOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și **1.** („medic”) **doftor** HET, 76v; TB, 88r; BIC, 1; MDWS, 314; MTM I, 281; RA, 54; PMV, 53; FDB, 119; VPP, 321; SPBA, 86; LB, 193; CSM, 7; SPF, 42, 76; PIU I, 260; GCA II, 63r; GC VII, 313v; forma era frecventă pînă la 1860; **dohtor** ISF, 8; OFR, 36; GPF, 125; GC VII, 313v; ROB, 85, 120; LOA, 25; forma apare sporadic și mai tîrziu; **doctór** ESI, 120; **doctor** MIU, VI, 66, 359, 429; PFBA, 666r; CB 1807, XLIV; MIB, 113; TF, 55; RA, 54; SPBA, 15, 86; PAM, 9, 14; PCC, 11; TSVM, 9; GIC, 223; DCN, 67; EGR, XXI, XXX; SC, 158r; BRD, 96, 101; BR 1829 I, 35; BR 1829 II, 11; MSS, 6; PAFR, 54; HM, 10; GPE, IV; GC VII, 302r, 313v; SPT, 119; pe la 1830 forma era frecventă. **2.** („învățat, cu doctorat în diverse științe”) **doctor** PP, X, XI; OST, XIII; SHR, f.t.; TAI, 13; GSP I, 145; RA, 27; GMSP, 14; VPP, 366; SPBA, 86; CR 1829, 312; CR 1830, 337; MEN I, 26, 71; CA 1854, XXXVIII; BEC, III.

DOCTORAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 191. Cf. și SMB I, 21; R 1857, nr. 2, 2; PD, 206.

DOCTORESC adj. **doftoricesc** GF, 234r; H MV, 51; SIM, 163; PBV, 116; **dohtoricesc** ITI, 10; **doftoresc** SIS, 1; BDL II, 407v; DLG, 31; ROI2 III, 81, 84; MCL 1839, 359; **doctoresc** VA, X; HMS, 96v; TAA, 14; CDV, 12; RB, 317; MCL 1838, 62; VVP, 41; VH, 36; PBV, 114; **doctoricesc** ROB 2, 616; BFO 1843, 148.

DOCTRINĂ s. **doctrină** (*învățătură*) CNB, 2; CLV, 143r; **doctrină** CLV, 141r; GC VII, 314v; TIV I, 169; SHI I, 16; SHI II, 93; VVP, 41; API, 19; CA 1844, 39; MEN I, VII, 19, 242; DFL, 134; GLC, 83; SIT, 98, 145; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *doctrina*, fr. *doctrine*).

DOGE s. *însurarea dozii de la Veneția* OC I, 118r; **doagea de la Veneția** HOG, 114, 115; *cel mai mare doj* GIC, 138; *jețul doji* GIC, 139; **dogi** sg. PIU IV, 62; **dog** GC VII, 300v; **doge** CR 1830, 416; HAN, 16; SHI II, 162; NV, 145; StDR, 76; LS, 20, 128; ADL, 242; CA 1854, 82; CMI, 129; PD, 206. (Cf. it. *doge*, fr. *doge*).

DOGMATIC adj. (Filoz., Teol.) Vezi *Împrumut I*, p. 137. Cf. **dogmaticesc** OMT, 40, 75; HFP, 198; **dogmatic** AP, f.t.; TD I, f.t.; DLC, 4; BD I, 356; HFP, 2; GC VII, 302r; CR 1831, 44; MF I, 50v, 52r; MF III, 97r; SHI, 121; VVP, 40; FMIL 1840, 357; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **dogmatec** BDL II, 403r. (Cf. lat.

dogmaticus, ngr. δογματικός, germ. *dogmatisch*, fr. *dogmatique*).

DOGOMATICĂ s. TD III, 443; LB, 193; SHI I, 12; SHI II, 9; PBV, 113. (Cf. lat. *dogmatica*, germ. *Dogmatik*, fr. *dogmatique*).

DOGMATISM s. HFP, 69; MF I, 59r, 59v; M FIII, 114r; VCL, 70r; DFL, 86, 88; MEN II, 16; KFL, 97; NV, 146; CFZ, 96. (Cf. fr. *dogmatisme*, lat. *dogmatismus*, germ. *Dogmatismus*).

DOGMATIZA vb. **dogmatisi** MTT, 38v; VEI, 184r; GN, 126v; VIC, 148r; BDL II, 403v; MFV I, 90r; PCP, 30; HFP, pf. 14; SHI, XXVIII; **dogmatiza** GC VII, 302r; NV, 145; PD, 206; **dogmateza** CA 1852, XVII; CA 1853, XXXII. (Cf. ngr. δογματίζω, fr. *dogmatiser*).

DOGMA s. (Relig.) *Vezi Împrumut I*, p. 137. Cf. și CDG, 119v; HB, 2v; SCM, pf.; BZI, 2; BLM, 183; TD I, 88; BDL II, 403v; LIB, 4; AOS, 5, 34; SPBA, 43; BD I, 356; LB, 193; AR 1829, 2; GC VII, 302r; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. ngr. δόγμα, lat. *dogma*, germ. *Dogma*, fr. *dogme*).

DOLIU s. **dolio** (*cernitură*) AR 1834, 104; **deül** AR 1837, 227, 228; **doliu** (*întristare*) AR 1834, 112; **doliu** AR 1835, 75; GGV, 112; AR 1844, 15; LMS, 29, 35; NV, 146; PCI, 157; StDR, 74; BCB, 29; pe la 1850 forma era frecventă; **doliu** AR 1840, 396; BP, 167, 206; BDJE, 149; CA 1851, 12; CA 1852, 37; GM 1854, 320; SPB, 280; PD, 207. (Cf. lat. *dolium*, fr. *deuil*, it. *doglia*).

DOM s. (Arhit.) **doma** APC, 147v, 148v; **domata** pl. APC, 147v, 176r; **dom** (*boltă*) AR 1837, 392; **dom** StDR, 75; PFHM I, 169; AVP, 7; **domul** (*biserica*) *invalizilor* CA 1855, 51; **dome** pl. PCI, 13, 14; PIC, 5. (Cf. ngr. δόμος, fr. *dôme*, it. *duomo*, germ. *Dom*).

DOMENIU s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 192. Cf. și **dominium** AIC, 31; ESI, 119; PFBA, 627v; BI, 1, 2; MIB, 199; DU, 2; UT, 12; MIM, 3, 15, 47; **dominiu** MIB, 233, 259; TAI, 17; DOA, 9; BAR I, 233; DFL, 105, 111; NV, 146; BCD, 246, 356; StDR, 75; SSC, III; CFZ, 38, 131; RL, 33, 52, 293; C 1857, 25; PBV, 115; GCB II, 202; **dominie** sg. AsL, 20; pl. **dominii** CAB, 7; CIRA, 123; CIM, 3, 4; SHI II, 239; BCD, 413; SSC, 84; SCC I, 12; KOS, XXV, XXVII; CA 1859, 93; CA 1861, 53; CA 1862, 71; **dominii** (*moșii*) AR 1832, 319; AR 1834, 231; IL 1840, 58; **dominiuri** TF, 429; NB, 17; **domen, domin** GC VII, 303v; **domen** ROB, 53; LOA, 14; RB, 217, 396; FMK, 6; BGO 1844, 70, 83;

FMIL 1844, 314, 316; MEN II, 319; BP, XII; BMN I, 49; BIF, 3; WAM, 83; CFZ, 2; Z 1856, nr. 50, 4; BIN, 223; INB 1857, 2, 4; BCI, 20; PBV, 114; INB 1859, 10; BEC, VII; **domenuri** LOA, 14, 59, 87; RB, nr. 34, 2, 274, 396; BP, 22; SIT, 292; BCD, 460; RL, 332; LIT, 11; JA, 90; **domene** AR 1837, 216; RB, nr. 21, 1, nr. 34, 4; NPT, 248; **domeni** BP, 24; **domeniuri** MN 1836, 42; **domeniu** SCC I, 82; BCD, 248, 253, 304. (Cf. și germ. *Dominium* și *Domäne*).

DOMICILIAR adj. NV, 146; PD, 208. (<fr. *domiciliaire*).

DOMICILIAT adj. RL, 257; BEC, 314, 388. (<fr. *domicilié*).

DOMICILIU s. **domițiliu** KDP, 25; **domiciliu** NV, 146; StDR, 75; BIF, 7; SMB I, 15, 24; AVP, 7; APS, 81; BEC, 161; D 1860, 285; PD, 208; **domicil** KOS, XXVIII. (Cf. fr. *domicile*, lat. *domicilium*).

DOMINA vb. MID I, 252; PAg, 5; DFL, 1; FMIL 1847, 51; BDE, 80; SIT, 195; NV, 146; PCI, 13; CFZ, 58, 63, 128, 160; ICI, 43; RL, 54, 112; DILB I, 197; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *dominer*, lat. *dominari*, it. *dominare*).

DOMINANT adj. **domnitor** PV, 137; BDL I, 19r; CR 1829, 151; GPE, 55; MFE, 2; CIN, 352; AMG, 26; VVP, 41; FGE, 47; FMIL 1847, 41; RL, 399; **dominant** BIP, 250; NV, 146; SMB I, 182; SCC II, 344; INB 1857, 16; PD, 208. (Cf. fr. *dominant*, lat. *dominans*).

DOMINAȚIE s. **predomnire** AMIM, 20; **dominație** MN 1836, 35; MEN II, 318; SIT, 104; NV, 146; CFZ, 109; PD, 208; **dominațiune** VO 1857, 8; BCI, 12. (Cf. fr. *domination*, lat. *dominatio*).

DOMINICAN s. (Relig.) **dominican** SAT, X; MTT, 224r; DOB, 4; LVH, 32r; DIP, 42v; NIU, 227r; CR 1830, 46; GC VII, 305r; DFL, 186; PD, 208; **duminican** VTT, 7v; DC II, 93r; **dominican** DC IV, 137v, 142v; **domenican** DIP, 31r; AOS, 114. (Cf. fr. *dominicain*, it. *domenicano*, germ. *Dominikaner*).

DOMINO s. (Vestim.) **dómino** GC VII, 305r; **domino** VVP, 41; **dominó** AsF, 87; **domino**, **domin** NV, 147; StDR, 75; PD, 208; **domine** pl. RL, 440. (Cf. fr. *domino*, it. *dòmino*, germ. *Domino*).

DONA vb. **donatisi** DIP, 22r. (Cf. fr. *donner*, lat. *donare*).

DONATAR s. DSM2, 19; BD I, 359; FMIL 1844, 219. (Cf.

lat. *donatarius*, germ. *Donatar*, fr. *donataire*).

DONATOR s. PD, 209. (Cf. fr. *donateur*, lat. *donator*).

DONAȚIE s. **donăție** OTB, 13; **donăție** DOB, 8; BD I, 169, 359; FMIL 1844, 217, 219; StDR, 75; PD, 209; **donățione** DILB I, 197; TR 1855, 71; D 1858, 14; BEC, 275. (Cf. lat. *donatio*, germ. *Donation*, fr. *donation*).

DOTA vb. DFL, 132; BDJE, 25, 176; AF, 120; NV, 147; StDR, 76; AAR, 112; BMN II, 232; BC, IV; C, 4; VO 1857, 5, 12; INB 1857, 44; SPB, 147; PIC, 10; D 1860, 350; PD, 209. (Cf. fr. *doter*, lat. *dotare*).

DOTAL adj. NV, 147; BEC, 27, 28; PD, 209. (Cf. fr. *dotal*, lat. *dotalis*).

DOTAT adj. FMIL 1844, 148; SIM, 137; LMG, 31; INB 1857, 5; AVP, 7; PIC, 131; PD, 209.

DOTAȚIE s. **dotățione** (*înzăstrare*) AR 1837, 146; **dotăție** CD, 61; FMIL 1844, 146; NV, 147; StDR, 76; Z 1856, nr. 40, 3; PD, 210; **dotăție** (*zestre*) GM 1852, 47; **dotăciune** StDR, 76; **dotățione** C, 19; BCI, 109; D 1859, 378. (Cf. fr. *dotation*, lat. *dotatio*).

DOTĂ s. NV, 147; SMB II, 532; DILB IV, 198; DCB II, 175; DCB IV, 94; BEC, 23, 28; PD, 210. (<fr. *dote*).

DRAPEL s. BDJE, 1; PLB, 26; D 1859, an. II, 59; D 1860, 99. (Cf. it. *drappello*, fr. *drapeau*).

DRAPERIE s. **1.** („fabrică de postav”) GC VII, 361v. **2.** („perdea”) BFO 1833, 69; AR 1834, 221; AR 1837, 387 bis, 401, 402; HMN, 126; RB, nr. 2, 1; BP, 106; StDR, 76; SCC II, 132, 153; CA 1854, 131; CA 1855, 44; CMI, 101; CA 1856, 59; BIN, 75. (<fr. *draperie*).

DRASTIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 192. Cf. și **drastic** GC VII, 361v; **drastic** CA 1862, 28.

DUAL adj. (Gram.) *numere duale* VOG, 59; *numărul duale* MIR, 318; **îndoit** IGE, 12, 16, 19, 350. (Cf. fr. *duel*, lat. *dualis*, it. *duale*).

DUALISM s. (Relig.) **dualism** GC VII, 319v; DFL, 137, 182; NV, 148; PD, 211; **dualism**, **doism** StDR, 76. (Cf. fr. *dualisme*, germ. *Dualismus*).

DUALITATE s. EOI, 162; EPD, XXIII; DFL, 43; NV, 148; SCC, 1; DILB IV, 198; PD, 211. (Cf. fr. *dualité*, lat. *dualitas*).

DUBLA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 192. Cf. și **duplică**lui PFBA, 633v, 664r; BD I, 369; NV, 148; PBV, 119; PD, 213; **duplica** SGM, 55; SGR I, 196; SGR II, 25; PGRL I, 162; CGR, 10, 240; **dubleca** OCE, 168; **înduplica** BG, 149.

DUBLARE s. **înduplicare** MIM, 35; **înduplicare** BG, 218; **duplicare** SGR II, 23, 25, 137; **duplecare** CCG, 40; **duplicație** PGRL I, 94; **îndoire** RBM, 42. (Cf. lat. *duplicatio*).

DUBLU adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 192. Cf. și **înduplecat** MGR, 121r; *vocale duplece sau îndoite* BTGO, 40r; [vocale] **duplece** SGR, 38; **duplicat** SGM, 58; **duplecat** RIP I, 161; CCG, 38; **îndoit** RIG, 5r; EP II, 151; HGL, 35; BIN, 139; **duplit (îndoit)** GLC, 40; **duplu** BD I, 369; SGR I, 3; SGR III, 18; PGRL I, 10; CD, 41; BFO 1843, 222; FMIL 1844, 141; DFL, 70, 163; FMIL 1847, 7; CGR, 9, 240; BG, 56; BCD, 591; CA 1853, XXV; CA 1861, 125; **dublu, îndoit** CLV, 134r; **dublu** AR 1844, 5; PBM, 118; WPM, 45; BMN III, 185; CA 1862, 48; PD, 212.

DUCAL adj. GN, 129v; CR 1830, 25; GC VII, 319v; HAN, 78; StDR, 77; LS, 48, 66; CMI, 194. (Cf. fr. *ducal*, it. *ducale*, lat. *ducalis*).

DUCAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 54. Cf. și SIN, 3; NID I, 29r; NID II, 110r; NID III, 11r, 21v; CAB, 5; ISB, 2; MIB, 31; NB, 11; GSP I, 19; BD I, 368; CDP, 196; GIC, 156, 233; OFR, 10; PIU II, 235; PIU III, 13, 53, 54, 80; CR 1829, 126; HFP, intr. 6; GC VII, 319v; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. ngr. δουκάτον, it. *ducato*).

DUCE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 55. Cf. și **povățuitor** CMP, 1; CMS, 1; **ducă** DAB, 120v; ME, 262; MIR, 95, 119; GSP I, 35; BD I, 368; KIT, 253; OFR, 10; TPE, 17r; GPF, 371; PIU II, 135; PIU III, 127; CR 1829, 24, 94, 212; AR 1829, 6, 54; BR 1829 II, 16; MSS, 12; CR 1830, 404; GC VII, 320r; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **ducă (povățuitor)** KIT, 7; CTT, 133; **povățuitor sau ducă de oaste** CTT, 204; **dux** IEI, 36v; DSM2, 8; NID I, 41v; NID II, 14v; NID III, 21r; NB, 33; RA, 3; BRI, 140; KIT, 25; PIU II, 212; PIU III, 76, 79; SR, 5; **duc**, *adică ducător sau povață* BDT, 21r; **duc** NID I, 29v, 87v; NID II, 30v, 52r, 89v, 111v; MGD, 9v; AR 1829, 102, 134; AR 1830, 88, 222, 227, 370; BAR II, 149, 151; SHI II, 57, 89, 110; AMIM, 23; **ducă sau duce** RIP I, 73; **duce** BG, 171; GRR, 270; CMI, 87. (Cf. ngr. δοῦκος,

it. *duca* și *duce*, lat. *dux*, fr. *duc*).

DUCESĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 55. Cf. și **duceasă** BDL II, 415v; **ducesă** CR 1829, 181; MPG, 26; MBG, 66; RB, nr. 3, 2, nr. 33, 3; MEN I, 74; DRB, 236; LS, 27; RBM, 12; **duchesă** AR 1829, 30; CR 1831, 59; AR 1837, 33, 189; AR 1838, 47; CN, 33; MMP, 84, 86; CA 1850, 36; CA 1854, 118, 120. (Cf. ngr. δούκισσα și δουκέσσα, it. *duchessa*, fr. *duchesse*).

DUET s. (Muz.) **duet** GC VII, 319v; PBM, 72; StDR, 77; NPT, 69; PBV, 118; **duo** GC VII, 319v; VVP, 42; RNA, 15; KPA, 35; NV, 148; CA 1857, 35; INB 1857, 13; PBV, 119; PD, 212. (Cf. it. *duetto*, fr. *duo*).

DUPLICAT s. **duplicatum** RPL, 10; RPV, 5; **duplicat** RPL, 10; PBV, 120; SR, 38, 53; RPV, 5; StDR, 77; **duplicată** GC VII, 327r; VVP, 42. (Cf. lat. *duplicatum*, germ. *Duplikat*).

DUPLICĂ s. (Jur.) **duplica** RJ, 5, 27; PFBA, 661v; SIU, 43r; **duplică** StDR, 77. (Cf. lat. *duplica*, germ. *Duplik*).

DURA vb. („a ține”) *această pasivitate nu durează destul* DFL, 26; *pînă atunci va dura (ținea)* GLC, 33; **dura** NV, 149; *nu putea să dure* DIB, 234; *trebuie să ție (durer)* RL, 371. (Cf. fr. *durer*, lat. *durare*).

DURABIL adj. **vecuitor** HPP, 8; **durabil** FMIL 1844, 36; KFL, 79; NV, 149; StDR, 77; Z 1856, nr. 2, 4; LIT, 14, 18; **durabil**, [glosat] **dăinuitor** DIB, 546; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *durabilis*, fr. *durable*).

DURATĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 193. Cf. și **vremea** EBG, 115v; **ținerea vieței** HMV I, 170; *timpul e durăciunea lui Dumnezeu* DFL, 37; **durarea (trăgănarea) timpului** MAA, 167; **dura-tă** DFL, 60, 126; NV, 149; FGF, 75; GCB II, 203; RF, 4; PD, 213.

DUZINĂ s. **duzină** DIP, 39r; MVS, 50r; GC VII, 335v; MSR, 26; ROI2 III, 103; RB, nr. 5, 4, nr. 7, 4, nr. 9, 3, 367; MCL 1839, 367, 478; CDCE, 227; EP II, 57; API, 21; BFO 1843, 22, 130; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **duțenă** GC VII, 335v; VVP, 42; **duțin** FMIL 1840, 326. (Cf. fr. *douzaine*, it. *dozzina*, germ. *Dutzend*).

E

- EBEN s. („abanos”) CDP, 66; BDJE, 140; WAM, 43; DILB I, 197; DCB I, 6; DCB II, 255; BBR, 162. (<fr. *ébène*).
- EBENACEE s. pl. (Bot.) BIN, 178. (<fr. *ébénacées*).
- EBENIN adj. BP, 168; AF, 44. (<fr. *ébénin*).
- EBENIST s. **ebenist** (*care lucrează abanosul*) MP, 2. (<fr. *ébéniste*).
- EBOȘĂ s. (Art. plast.) **eboșuri** LIT, 109. (<fr. *ébanche*).
- EBRAIC adj. **evreic** SCC II, 314. (Cf. fr. *hébraïque*).
- EBULIȚIE s. **ebulițiune** (*aprindere, fierbere*) RMS, 256, cf. și 116; **ebulițiune** CEG, 94. (<fr. *ébullition*).
- ECARTE s. (Joc de cărți) RL, 391. (<fr. *écarté*).
- ECHIDIFERENȚĂ s. (Mat.) **echidiferență** GC I, 138v; FAE, 87, 88; **ecuidiferință** PAR, 131; SAP, 175. (<fr. *équidifférence*).
- ECHIDIFERENȚIAL adj. **ecuidiferințial** SAP, 177.
- ECHIDISTANT adj. **echidistant, ecuidistant** GC I, 138v. (<fr. *équidistant*).
- ECHILATERAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 193. Cf. și *triunghi ecvicrur* MVV, 18, 44; **echilater, ecuilater** GC I, 138v; *triunghi ecvilaturatic* VL, 10r. (Cf. și lat. *aequicrurius*, it. *equilatero*).
- ECHILIBRA vb. **ecuilibra** PFM, 52; BEC, VII, XI. (<fr. *équibrer*).
- ECHILIBRIST s. **ecvilibrist** StFE, 29; **ecvilibrist, ecuilibrist** StDR, 80. (<fr. *équilibriste*).
- ECHINOCTIU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 193. Cf. și **isimerie** VEI, 46r, 46v, 50r.
- ECHIVALENT adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 194. Cf. și **ecivalent** UT, 21; SGR I, 150; SGR II, 70; **ecivalent, echivalent** GC I, 138v; **ecivalinte** sg. BCD, 326.
- ECHIVALENȚĂ s. **echivalență** DFL, 84; **echivalință** NV, 149. (<fr. *équivalence*).
- ECLATANT adj. MID I, 257; BMN I, 15, 33; BMN II, 76; TR 1854, 249; Z 1856, nr. 13, 3, nr. 22, 1; BIN, 131, 408; PFM, 473; D 1859, 163. (<fr. *éclatant*).
- ECLECTIC adj., s. **eclectic** HFP, pf. 4, 13, cf. și 31; **eclectic** HFP, 3, 15, 27, 41; GC I, 138v; MF I, 36r, 39r, 39v, 78r; AsL, 25;

DFL, 182; SIT, 37, 259; NV, 150; StDR, 81; RL, 119; PD, 217. (Cf. ngr. ἐκλεκτικός, fr. *éclectique*).

ECLECTICISM s. **eclecticism** MF I, 59r; KFL, 101; **eclecticism** PD, 217. (Cf. fr. *éclecticisme*, germ. *Eklektizismus*).

ECLECTISM s. GC I, 138v; MF I, 59r, 61r; DFL, 27, 89, 156, 170, 181; NV, 150; StDR, 81. (<fr. *éclectisme*).

ECLEZIARH s. (Bis.) **eclisiarh** ZFV I, 130v; GCA, 108; DAB, 206v; CPL, 82; FMIL 1847, 87; **eclisiarh** LB, 203. (Cf. ngr. ἐκκλησιάρχης, lat. *ecclesiarcha*).

ECLEZIASTIC 1. adj. („bisericesc”) **ecliziastic** CR 1830, 91; SHI I, 3, 118; MEN II, 258; FMIL 1847, 53; BCD, 81; GRR, 242, 243; **ecclesiastic** BD I, 383; **ecleziastic** AR 1837, 260; IL 1840, 18; FMIL 1840, 61; CN, 33 MID I, 37; DFL, 137, 170; MEN II, 294; CA 1847, 15; FMIL 1847, 30, 43; pe la 1845 forma era frecventă. 2. s. („cleric; demnitar bisericesc”) **ecliziastic** SHI I, 12; **ecclesiastic** BD I, 383; BIP, 69; **ecleziastic** SCC II, 387; INB 1859, 20. (Cf. fr. *ecclésiastique*, lat. *ecclesiasticus*, germ. *Ekklesiast* și *eklesiastisch*).

ECLEZIE s. (Bis.) **eclejie** LB, 203; **eclezie** SHI II, 68; LG, 114; PD, 217. (Cf. lat. *ecclesia*, magh. *eklezsia*).

ECLIPSA vb. (Astron.; fig.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 194. Cf. și **eclipsi** BD I, 384; **eclipsi** BDL II, 419v; HFP, 21; LME, 63; VFE, 29; DTN, 48; AIR II, 167; Univ 1845, 25; SIT, 15; BP, 43, 97; LMS, 21; AAR, 91; **eclipsa** MN 1836, 10; AF, 40; NPT, 361; PD, 217.

ECLIPSARE s. **eclipsire** BD I, 384; **eclipsire** HFP, 126; LME, 49; RCM, 215.

ECLIPSĂ s. (Astron.; fig.). Vezi *Form. term. șt.*, p. 194. Cf. și **éclipsis** DC IV, 53r, 91v; VIO I, 35v; GCA, 17; **eclipsis** GCA, 11; CB 1806, V; AR 1832, 12; AML, 163; *un eclipsis sau o eclipsis* MIU, 373; **eclipsis sau întunecare** MIU, 359; **lipsă (eclipsă)** FC, 18r; **lipsire (eclipsis)** FC, 40r; *o eclipsis (întunecare)* MFV I, 73r; **întunecare** MIU, 63; DZ, 107; BR 1821, 152; **întunericime** CS 1802, 28; CB 1818, 4; CS 1820, 35; AR 1830, 34; AR 1833, 15; AR 1837, 120; RB, nr. 5, 4; **întunerecătură** CV, 2; **eclipsă** BDL II, 419v; 419v; GSP II, 71; GC I, 138v; RBT I, 27; **întuneric sau eclipsă** LMG, 197; **eclips** VPP, 320; BR 1821, 152; CR 1830, 230; GC I, 138v; PBV, 124; **eclips sau întunecime** AR 1830, 34.

ECONOMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 194. Cf. și **1.** („privitor la economie”) **iconomicesc** BE, 61r; MIB, 232; BDL II, 460r; MFV II, 63v; DLG, 192; GIC, 58; HFP, 243; GC I, 178v; RO, 16; **iconomicesc** RPT, 13; ESI, 119; ITI, 21; OPA, 1; FLG, 26; UT, 14; MPI, 75; BD II, 129; LOA, 7; ROB 2, 5, 561; **iconomic** BDL II, 459v; GC I, 178v; **iconomic** HFP, intr. 14, 197, 254; AR 1830, 198; CIRA, 132; RSM, 11r, 42r; ROB2, 549; SSC, I; PBV, 145; **iconomicos** AR 1837, 109; D 1860, 100; **economic** LOA, 75; AR 1837, 388; SHI I, 37; RB, 399; VVP, 44; pe la 1840 forma era frecventă. **2.** („fraudulos”) *vînzare iconomicoasă* DAP, 40; **iconomicosul faliment** CCI, 65, 87; *tocmală iconomicoasă și fățarnică* CPI, 156; *zapise iconomicoase* CCB, 212, cf. și 129; *acturi iconomicoase* CCP, 47.

ECONOMICESTE adv. **iconomiceste** BDL II, 460r.

ECONOMIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 194. Cf. și **1.** (Econ., Ec. polit.) **iconomie** IE, 100, 216; HB, 11r; OC I, 11v; OPB, 68; RV, 7; TB, 108r, 268v; GIA II, 6r; VIC, 113r; GCA, 20; AZ, 8v; MIB, 321; DCP, 46; LIB, 4; BDL II, 459v; MCB, 94, 127; OFR, 112; GIC, 33; GPF, 186; GAT, 5; DLG, 13; forma a fost folosită frecvent pînă pe la 1850; **iconomie** sau *găzdașag* UB, 14; **iconomia pămîntului** CPR, 2r, 5r; **iconomia cîmpului** CTD II, 294; BR 1821, 187; RSM, 11r; TGA, 3; AR 1837, 364; MCL 1839, 249; CA 1858, 20; **iconomie** (*gospodărie*) CPJ, 50; **iconomia casei** MCB, 29; GAT, 6; VMG, 266; CPI, 40; **iconomia politicească** VSC, VI; AR 1830, 46; **iconomia politică** HFP, 23; AR 1829, 51; AR 1830, 375; LOA, 84; **iconomia rurală** LOA, 86; RSM, 14v; **iconomia casnică** LOA, 79; CPI, 18; **iconomia orașului** BFO 1833, 36; **iconomia pădurilor**, **iconomia industrială** LOA, 73; **iconomia națională** MSP, 1; **iconomia soțială** PDC, X; **iconomia cîmpului** (*gospodăria*) CTD II, 108; **iconomia cîmpului** RI, 8; VPP, 336; PP, X; **iconomia** (*gazdașagul*) **cîmpului** RI, 3; **iconomia de la cîmp** BLM, 87; **iconomia pădurilor** RPT, 30; LOA, 121; **iconomie**, *adecă gazdașag* RD, 9; *gospodărie* (*economie*) CL II, 321; **iconomie** (*cultura pămîntului*) BDC, 71; **iconomie** RI, 3, 25; **iconomie** ECG, 47r; ABCB, 46; DCI II, 258; MCI, 11, 12; ISF, 2; MIU, 62; FLG, 10, 18; MIB, 321; RA, 19; FDB, 107; FTM, 74; UT, 9, 30; MIM, 8, 23; MPI, 69 BD II, 129; BPN II, 193; EGRM, 25v; TSVM, XV; EGR, 133; CR 1829, 63; pe la

1830 forma era frecventă; **economie politică** CR 1830, 91; **economie politică** LOA, 72, 126; **economia casei** BDC, 167; LOA, 112; **economie casnică** MEN I, 83; **economie industrială** MN 1836, 1; **economie națională** FMIL 1840, 200. **2.** („chibzuială, cumpătare”) **iconomie** FNPB II, 147r; DAB, 51v; FGS, 4r, 53v; FNB II, 172; SPBA, pf.; BFI, 9, 24; AR 1837, 60; RB, 396; BGO 1840, 184; PDC, IX; **economie** CR 1829, 35; CR 1830, 44; SPV, XII, XIII; MFE, 3; LOA, 65, 114, 115. **3.** („aranjament, înțelege-re; fraudă”) **vînzare prin iconomie** APC, 185v, 186r; **iconomie** LC, 84. **4.** („organizare, structură”) **iconomie animală** SMA, 111; **economie animală** CA 1854, 42; **economie trupească** JA, 27. (Cf. și germ. *Ökonomie*; **economia cîmpului**, **economie de cîmp**, după germ. *Landwirtschaft*).

ECOUI s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 194. Cf. și **răsunare** DC I, 163r; **răsunări** (ἤχώ) CLV, 44v; **îha** BDT, 79r; **ihó** DAB, 44v, 45r, 123r, PCP, 4; AsP, 87; **iho** FGS, 1r, 10r; ASV, 12r; MCB, 80; AR 1833, 1; **iho** (*sunet*) CIRA, 185; **echo** BD I, 383; VPA, 22; BM, 60, 64; SCC II, 271; **răspundere (eho)** CB 1818, 51, 60; **eho** RDS, 16v; CR 1829, 250; CR 1830, 85, 200; LME, 67; VA, 188; FEA, 34, 69; VAA, 45; ELS, 37; MPE, 49; FD I, 121; APB, 10; API, 85, 153; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1855; **o eho** BP, 172; AF, 86; **eho** (*răsunet*) IL 1840, 48; **un eho** DL, 34; AR 1844, 7; CA 1855, 110; NPT, 125; **ehó** GC I, 153v; SPV, 2; **ehuri** CB 1818, 64; **ehul** GLC, XXVI; RL, 52; ASLI, 135; **écu** (*răsunet*) FTM, 25; **ecuri** FTP I, 86, 106; SCC II, 93; **eco** FTM, 218; **ecó**, **ecooa** art. GC I, 138v; **ecó** APR, glos. II; **răsunetul au eco** RBT I, 33; **o eco** KMP, 37; **un eco** PS, 18; CA 1853, 92; **eco** HP, 76; PS, 11 BPB, 15, 21; PCI, 82, 129; StDR, 81; BMN II, 41; forma era frecventă pînă la 1860; **ecolide** SIT, 287; **ecou** SIT, 323; BCI, 141. (Cf. și it. *ecco*).

ECUMENIC adj. (Bis.) **icumenicesc** DC II, 29v, 62r; **icumenic** GC I, 139r; **icomenic** FMIL 1844, 167; **icumenicos** EOI, 258, **ecumenic** BD II, 129; GC I, 139r; SHI, XXIX bis; SHI II, 70, 119; CA 1852, XVIII; LG, 68; PD, supl. IX; **ecumenic** (*universal*) CA 1854, XXI. (Cf. gr. οἰκουμενικός, fr. *oecuménique*).

EDILAT s. BAR II, 27. (<lat. *aedilatus*).

EDILITATE s. BPN II, 214; GGV, 35. (Cf. lat. *aedilitas*, fr. *édilité*).

EDITURĂ s. TR 1854, 4.

EFEMER, -Ă adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 195. Cf. și **1.** adj. **efimer** GC I, 154v; **efemer** LME, 40; BM, 38; MV, 175; MEN I, II, 263; FMIL 1847, 58, 98; AF, 155; SIT, 31, 344; PCI, 82; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **efemer** (*trecător*) AR 1840, 409; **efemer** (*de o zi*) H MV I, 69; *trecător degrabă* (**efimer**) PCM I, 68. **2.** (Med., Zool.) **ephemera** pl. BD I, 385; **efemeră** CIN, 194; StIN, 125, MEN I, 226. (Cf. lat. *ephemeris*, gr. ἐφήμερις, fr. *éphémère*).

EFEMERIDĂ s. **1.** („publicație, gazetă”) **ephemeris** BD I, 385; **efimeridă** HFP, 154; GC I, 153v, 156v; **efemeridele și jurnalurile** PCC, 11. **2.** („lucruri trecătoare”) **efemeride** FMIL, 379. **3.** (Astron.) **efemeride** NV, 152; PD, 215. **4.** (Zool.) **efemeride** RL, 66. (Cf. lat. *ephemeris*, gr. ἐφημερίδα, fr. *éphéméride*).

EFERVESCENT adj. PD, 215. (<fr. *effervescent*).

EFERVESCENTĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 195. Cf. și RL, 54; PD, 215.

EFICACE adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 195. Cf. și **eficace** DFL, 123; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 5, 3; AVP, 8; D 1858, 14; INB 1859, 70; BEC, XVIII; RF, 5; PD, 216; **eficaciu** RL, 384; Z 1856, nr. 6, 3; **eficacie** PFM, 488.

EFICACITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 195. Cf. și DFL, 18; LS, 57; Z 1856, nr. 9, 12; T 1856, nr. 1, 2; R 1857, nr. 3, 2; C, 4, 6; RF, 10; CA 1862, 19; PD, 216.

EFICIENT adj. CFZ, 25, 66; PD, 215. (<fr. *efficient*).

EFLORESCENT adj. PFHM I, 231; CEG, 21. (<*efflorescent*).

EFLORESCENȚĂ s. PD, 216. (<*efflorescence*).

EFOR s. (Antic. gr., Adm.) **efor** RIC, 157v; SIU, 12v; LIB, 1, 2; PCP, 44; PIU II, 20; BR 1829 I, 54; HFP, ded., 363; CR 1829, 2; AR 1830, 102; GC I, 154v; ROB, 193; RSM, 26r; CDP, 50; PD, 216; **efóre** pl. MIU, 226, 422. (Cf. gr. ἔφορος, germ. *Ephor*).

EFORIE s. (Adm.) PIU I, f.t.; DCN, f.t.; CR 1829, 194; CR 1830, 335; GC I, 154v; LOA, 89; MN 1836, 43; ROI2 III, 51, 96; FL, 48; ROB2, 606; BFO 1843, 48; BFO 1844, 83; D 1859, 290. (<gr. ἐφορεία).

EGALITAR adj. D 1860, 93. (<fr. *egalitaire*).

EGALIZA vb. *oamenii să deopotrivăsc întrînd în Curte regală* TPE, 26v; **egalisa** NV, 153; PD, 216; **egaliza** PBV, 123. (<fr. *égaliser*).

EGALIZARE adj. PBV, 123.

EGIDĂ s. (Mit. gr.; fig.) **eghidă** (*pavăză*) AR 1831, 200; **eghidă** (*umbrire*) AR 1832, 29; **eghidă**, **egidă** StDR, 78, 97; **egidă** FTM, 24; GC I, 153v; FTP I, 41, 236; FTP III, 97, 116; VVP, 45; DILB IV, 198; RL, 261; pe la 1855 forma era frecventă; **egidă** (*scutire*) AR 1834, 125. (Cf. gr. ἀγίς, -ίδος, lat. *aegis*, -*idis*, fr. *égide*).

EGLOGĂ s. (Lit.) **ecloghí** EBG, 124r; **eclogă** BDL II, 419v; StDR, 81; **eclogă**, **eclogi** GC I, 138v; **ecloguri** GPE, 54; CDCE, 40; **ecloge** pl. FL, 13; **egloghe** pl. DL, 99; **eglog** BDJE, 18; **eglogă** DILB IV, 198. (Cf. gr. ἐκλογία, lat. *ecloga*, fr. *églogue*).

ELEATIC adj., s. (Filoz.) **eleaticii** AOS, 69; **eleaticesc** HFP, 15; **eleatic** HFP, 37; DFL, 159. (Cf. lat. *eleaticus*, fr. *éléatique*).

ELEFANT s. (Zool.) **fil** IPT, 3; OC I, 67v; OC II, 5v; HET II, 58r; MTT, 182v, 207v; DC I, 73v; DC III, 174v; DC IV, 4r, 22v, 56v, 72v; HOG, 44; DIP, 16v; *dinți de fil* GN, 180v, 190v; **elifant** GN, 106r, 292v, 296v; **elefante au fil** GF, 287v; **elefanți** (*au fili*) HOG, 136; **elefant** GCA, 9, 62; GCA II, 22v; RIM, 114; SIN, 48; GSP I, 123; BDLII, 421r; VPP, 93; FTM, 42; SPBA, 86; PAGR, 17; LB, 204; PAIC, 46; PCB, 41; BR 1829 I, 8; VA, 286; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **elefanți sau fildiși** GSP II, 4; **elefant ori fildiși** GSP II, 133; **elefant (fildiși)** AR 1830, 357; **elefant (fildiș)** FL, 35; IL 1840, 12; **elefant sau fildiș** GG, 124; **elefant (fildes)** CDP, 66; CLV, 31v; AR 1834, 331; **elefant sau fildes** GC I, 140v; **elefanturi** MIU, 108; **elefanți** SPBA, 62; AR 1829, 175; EGI, 48; GG, 166; FGGN, 139; CEG, 114; **elefante** pl. INB 1859, 6; **elefandi** IRV, 99r; **elefanzi** MRC, 44; **elefand** CMR, 113. (Cf. lat. *elephantus*, fr. *éléphant*, it. *elefante*, germ. *Elefant*, ngr. φίλι, tc. *fil* și *fildiși*).

ELEÍMON adj. („milostiv”) CA 1853, XXXVI. (<ngr. ἐλεήμων).

ELEIMOSINĂ s. **elemósina** sau *milostenie* SCM, 172; **elemosină** (*milostenie*) CB 1815, 52; AR 1837, 36; **elemosină** BD I, 385; CA 1859, 38; VMP, 298; **eleimosină** (*miluire*) AR 1831, 215; **eleimosină** (*milostenie*) PIA, 10; NV, 258, 403; **eleimosină** AF, 105; PD, 232; **elimozină** CIRA, 222; CA 1854, 120; **elimozină** (*milostenie*) ASL, 8; **elemozină** (*milă*) FMIL 1844, 180; **elemozină** CA 1853, 15; AsPR, 11; **leimosină** SMB II, 483; DILB I, 203; GCB II, 216. (Cf. lat. *elemosina*, it. *elemosina*, gr. ἐλεημοσύνη).

ELEMENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 196-197. Cf. și **1.** („fiecare dintre cele patru aspecte fundamentale ale materiei: focul, apa, aerul și pământul; fenomen, forță naturală”) **stihie** HET II, 54v; MTT, 225r; FNPB II, 106r; AsO, 4; **stihie** VEI, 11r; AOS, 57; SIF, 28, 69; **element** OC I, 68v; GCA, 2, 9, 23; FNC, 134v; MAS, 89; MIU, 104; VSN, 3r; VPP, 254; BD I, 384; NZ, 33r; PAGR, 10; PCP, 6; PDP, 118r; PCB, 26; VPA, 49; LME, 40; SPV, 131; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **element**, **stihie** SPBA, 86; **elementuri (stihii)** IRV, 103r; KIT, 23; MFV I, 44r; CMR, 7. **2.** („parte componentă a unui întreg”) **element** MIA, 18; SIU, 31r; DAP, pf. 15; BDR, 13r; EGR, 1; CR 1829, 249; HFP, 203; ROB, 195; MN 1836, 14, 47; AR 1837, 50; RB, nr. 12, 4; **element**, **stihie** SMA, 222; **elemînt** FMIL 1847, 19, 36, 118, 130; **eleminte** FMIL 1844, 27. **3.** („noțiune de bază, principiu, fundament al unei științe, arte etc.) **stihiiile gramaticii** EBG, 10r, 59r; **începuturi** EGT, 12r; PCB, 126; MN 1836, 70; **începeri** CLV, 148v; **element** MIR, 144; CLV, 134r; PCP, 29; PIU I, 3; VMG, f.t., 262; HFP, pf. 7, 70, 187; GC I, 143r; GPE, 18; SGR I, IV; **elemente sau începuturi** AR 1832, 236. **4.** („mediu de viață”) **element** TF, 456; AIR I, 105; KCL, 9; API, 61; SIT, 13; NPT, 57; PD, 233.

ELEMENTAR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 117. Cf. și **1.** („care aparține unui element; de bază, esențial, primar, fundamental”) **începător** CLV, 21v; MN 1836, 37; **elementar** MPI, 86, 90; PCC, 8; HFP, pf. 1, 363; CR 1830, 39, 91, 110, 336; AR 1830, 188, 358; VA, 233; CMR, 47; BDC, 71; GC I, 142v; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **elementar** sau **începător** AR 1829, 124, 197; **elementar (începător)** AR 1829, 233; **elementaricesc** CLV, 1r, 134r; **elementariu** BD I, 384; DFL, 160; *doctrină elementarie* KFL, 24; *sunete elementarie* CCG, 78; *scoalele elementarie* VMP, 180. **2.** („care ține de natură și de fenomenele ei”) **elementar** INB 1857, 4; INB 1859, 7; CA 1860, 103.

ELEMOZINER adj., s. **elemoziniri** (*carii cer milostenii pentru alții*) AR 1834, 100. (Cf. fr. *élémosinaire*, it. *elemosiniere*).

ELEN s. **elin** DIP, 9v, 17v; GSP II, 5; LB, 204; DCN, 86; VVP, 44; RIP I, 83; PIA, 24; FMIL 1847, 77. (Cf. gr. ἑλληνες, lat. *hellenes*, fr. *Hellènes*).

ELENESC adj. **elinesc** IE, 124; MAM, 25r; BEM, 307; BDL I, 16r; BDL II, 421v; LB, 204; DLG, pf. 5; HFP, 5; CIRA, 82, VVP,

44; **elenesc** PBV, 126.
 ELENEȘTE adv. **elinește** BDL II, 421v; **elenește** PBV, 126.
 ELINI vb. **eleni** HFP, 7.
 ELENIC adj. FMIL 1847, 82, 133; BG, 3. (Cf. fr. *hellenique*, germ. *hellenisch*).
 ELENISM s. **elinism** sau *grețism* EBG, 106v, 107r; **elinism** GC I, 144v, 145r; **elenism** PD, 234. (Cf. ngr. ἑλληνισμός, fr. *hellénisme*).
 ELENIST s. **heleniste** BD I, 485; **elinist** GC I, 144v; **elenist** PBV, 126. (Cf. lat. *hellenista*, fr. *helléniste*).
 ELEVAT adj. BIF, 17. (<fr. *élevé*).
 ELIBERAȚIE s. („eliberare”) CA 1856, 69. (Cf. lat. *eliberatio*, fr. *libération*).
 ELIGIBIL adj. PD, 234. (<fr. *éligible*).
 ELIGIBILITATE s. KDP, 37; PD, 233. (<fr. *éligibilité*).
 ELIZEU s., adj. (Mit.; ext.) *câmpii elisiești* MII, 8, 102; FNPB I, 235; FNPB II, 117v; FTP I, 166, 168, 238; FTP IV, 3; *câmpurile eliseești* MIU, 219; BPN I, 10; *câmpiile eliseești* CMR, 6, 110; **elizeștile câmpii** ZEV, 44; *câmpurile eliseilor* FNC, 9v, 141r; *naltele eleseiuri* FNC, 38r; *câmpii elisăului* BDL II, 421v; **elizău**, **elizeu**, **ilizău** GC I, 144r, 180r; *câmpiile elisei* FTP IV, 5; *câmpurile elizee (rai)* CDCE, 93; **elizeu** LMS, 25; PD, 234; **elizeiu**, **elizei** NV, 157, 403; **eliziu** StDR, 85. (Cf. fr. *élysee*, *champs élysées*, *élyseen*, gr. ἡλύσιον, ἡλύσια πεδία, ἡλύσιος, lat. *elysium*, *elysii campi*).
 ELUCUBRAȚIE s. **lucubrații** (*privigheri pentru a produce ceva*) H MV II, 158; **elucubrație** SCC I, 9; RL, 186; **elucubraținne** D 1860, 94: (Cf. fr. *élocubration*, lat. *lucubratio*, germ. *Lukubration*).
 ELUDA vb. **eluda** RL, 408; **elude** PD, 235. (Cf. fr. *éluder*, lat. *eludere*).
 ELVETIC adj. **elveticesc** NB, 9; CDP, 197; **elvetic** VVP, 44; AsL, 1; GRR, 178; C, 15. (Cf. fr. *helvétique*, germ. *helvetisch*).
 EMAIL s. AR 1834, 104; H MV II, 195. (Cf. fr. *email*, germ. *Email*).
 EMAILICESC adj. *luceală emailicească* HPA, 12v.
 EMANA vb. NV, 158; RL, 394; T 1856, nr. 4, 1; GCB II, 203; PD, 235. (Cf. fr. *émaner*, lat. *emanare*).

EMANARE s. **emînare** StDR, 86.

EMANAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 197. Cf. și **emanație** MEN II, 70; PD, 235; **emanăciune** DFL, 147; **emanațiune** DFL, 14, 40.

EMANCIPATOR s. SCC II, 47. (<fr. *émancipateur*).

EMASCULAȚIE s. PD, 235. (<fr. *émasculation*).

EMATURAȚIE s. MVV, 64. (Cf. lat. *ematuratio*).

EMBARGO s. (Mar.) *punerea embargului (arestuirea) vasălor* AR 1831, 243; **embargo** PD, 235. (Cf. fr. *embargo*, germ. *Embargo*).

EMBATIC s. (Jur.) **embaticiu** GC I, 143v; BGO 1840, 12, 16, 32; **empatic** CR 1829, 293; **embatic** CR 1830, 112; BFO 1833, 73, 144; ROI2 III, 39; BFO 1843, 157; AOD, 125; BCD, 416; PBV, 126; **embatică** VVP, 44. (<ngr. ἐμβατικός).

EMBATICAR s. (Jur.) **embaticher** GC I, 145v; **embaticar** BCD, 417.

EMBRIOLOGIE s. GC I, 144r. (<fr. *embryologie*).

EMBRIONAR adj. **embrionar** (*zemislit*) CA 1861, 82. (<fr. *embryonnaire*).

EMBRIONAT adj. CA 1862, 61. (<fr. *embryonné*).

EMERIT adj. RL, 164. (<fr. *émérite*).

EMETRU adj. (Versif.) *vers emetru* SGR III, 41. (<ἔμμετρος).

EMFITEOZĂ s. (Jur.) **émfitevisis** MTM, 87; **emfiteuzis** CL II, 316; **emfitevisis** DAP, 25, 64; **emfitevsă** BDL II, 422v; **emfitevisis** GC I, 144v; BFO 1838, 78; **emfitevisis sau bezmen** CPI, 185; **emfiteoză** PD, 236; (Cf. lat. *emphyteusis*, ngr. ἐμφύτευσις, fr. *emphytéose*).

EMFITEUTIC adj. (Jur.) *arîndă emfiteutică* CL II, 133; *moșii emfiteuți* CL III, 46; **emfitevtic** BDL II, 422v. (Cf. lat. *emphyteuticus*, ngr. ἐμφυτευτικός).

EMFITEUTICAR adj. *să plătească canonul emfiteuticar* BCD, 415. (Cf. lat. *emphyteutarius*, fr. *emphytéotique*).

EMIGRATOR adj. *paseri emigratoare* BMN I, 74.

EMIR s. **imir** DC I, 64v; **emir** DC III, 49v; PIU II, 217; AR 1829, 37; GC I, 144r; AR 1837, 95; SHI II, 142; HBN, 116; NV, 159; StDR, 86; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. ἐμίρης, fr. *émir*).

EMISIV adj. NV, 159; PFM, 212. (<fr. *émissif*).

EMOȚIONA vb. NV, 159. (<fr. *émotionner*).

EMOȚIONAT adj. **emovit** CV, 29. (Cf. lat. *emovere*).

EMPIEMĂ s. (Med.) *împunoierea sau empiema* PMC I, 50; **empiemă** (*grămădire de puroi*) RMS, 223, cf. și 258. (<fr. *empyème*).

EMPIREU s. adj. (Mitol.) CA 1844, 39, FMIL 1844, 328; DILB II, 229; *în câmpuri empiree* BP, 5. (<fr. *empyrée*).

EMPIREUMATIC adj. *uleu empirevmatic* TAA, 29; *aloi empirevmatic* SMA, 141; *miros empireumatic* și *eterat* PFHM I, 189. (<fr. *empyreumatique*).

ENARMONIC adj. (Muz.) PBM, 80, 87; WPM, 7, 26. (Cf. fr. *enharmonique*, ngr. *ἐναρμονικός*, lat. *enharmonicus*).

ENCEFAL s. (Anat.) **enghefal** MTT, 70r; **enchefal** MFV I, 25r; CLV, 50v, 134r; **encefal** CFZ, 47; PD, 237. (Cf. ngr. *ἐγκέφαλος*, fr. *encéphale*).

ENCEFALITĂ s. (Med.) **cefalitis** (*inflamația creierului*) WMM, 165. (Cf. fr. *encéphalite*), ngr. *ἐγκεφαλίτις*).

ENCEFALOID adj. (Anat.) PPC, 63r. (<fr. *encéphaloïde*).

ENCEFALOCCEL s. (Med.) **encefalocel** (*hernia creierului*) TMO, 241; **encefalocel** PPC, 200r. (<fr. *encéphalocèle*).

ENCICLOPEDIST s. GC I, 149r; NV, 160. (<fr. *encyclopédiste*).

ENCLITIC, -Ă adj., s. (Gram.) *încheietură* [„articol”] **pe urmă puitoare** EBG, 39r; **enclitică** PD, 237. (Cf. lat. *encliticus* și *enclitica*, fr. *enclitique*).

ENCOMIAST s. („panegirist”) **encomiast** BD I, 385; **engomiast** GC I, 149r. (Cf. ngr. *ἐγκωμιαστής*, fr. *encomiaste*).

ENDECASILAB s. (Versif.) **endecasilavon** EBG, 120r, 120v; **endecasilab** NV, 160. (Cf. ngr. *ἐνδεκάσύλλαβον*, fr. *hendécasyllabe*).

ENDEMIC adj. (Med.) Vezi *Form term. șt.*, p. 198. Cf. și **endemic** TAA, 7; FMIL 1844, 376.

ENDEMIE s. (Med.) TAA, 7, 13, 15. (<fr. *endémie*).

ENDERMIC adj. (Med.) *veniare endermică* (*a pielei*) RMS, 182. (<fr. *endermique*).

ENERGHISI vb. („a lucra, a efectua”) DC II, 36r; DC IV, 178r; IEI, 16v, 30r, 31v, 35r, 50r; BGV, 13v, 31r. (<ngr. *ἐνεργῶ*).

ENERGHISEALĂ s. („acțiune”) DC IV, 286v.

ENERGHISITOR adj., s. („activ, viguros”) VIC, 92v; LVH, 14v.

ENERGIOS adj. („energic”) FMIL 1844, 260; TR 1854, 19.

ENERVA vb. **1.** („a moleși, a slăbi puterea nervilor”) DFL, 67. **2.** („a se irita, a se înfuria”) GLC, XXVII. (Cf. fr. *énervé*, lat. *enervare*, germ. *enervieren*).

ENERVARE s. **enervarea părților genitale** VN, 3; **enervarea sau slăbiciunea trupului** CA 1851, 91.

ENERVAT adj. **enervat** (*stors*) H MV II, 138; **enervat** (*fără vlagă*) JA, 102. (Cf. lat. *enervatus*, fr. *énervé*).

ENGLEZ s. *Vezi Împrumut. I.*, p. 55-56. Cf. și **englez** FC, 13v; NIU, 271r, 291r; AAS, 4v, 67v; GSP II, 35; SPBA, 48; CDP, 192; TPE, 37r; MCB, 67; DCN, 103; HFP, 224; FTP I, 6; pe la 1830 forma era frecventă; **inglez** RIC, 63r; BDT, 108v; BTGO, 18r, 30r; SPBA, 31, 88, 90; SCC I, 238; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 9, 4; **anglez** BE, 74r; MDWS, 388, 432; ATB, 2; IRF, 3; HFP, 53; SHI II, 207; BPA, 45; DFL, 76, 190; Z 1856, nr. 2, 2; INB 1857, 30, 38; AML, 101; **angluș** ILC, 2; **anglu** FMIL 1847, 3; BCA, 65; C, 6, 19, 20, 21; BEC, 66; BZ, 63. (Cf. ngr. *ἐγγλέζος* și *ἄγγλος*, it. *inglese*, fr. *anglais*, lat. *anglus*).

ENGLEZESC adj. **anglienesc** BE, 72v; **englizăsc** GN, 215r; **englizesc** GN, 253v; TB, 61v; MDWS, 434; VIC, 174v; SPBA, 89; CGR, 206; SSC, 129; **englezesc** DC IV, 10r, 301r; VIO II, 8r; VIC, 23v; MCB, 143; TSVM, I; BR 1829 I, 50; VVP, 44; EPD, 430; PBV, 127; **englezăsc** PTF, 32r; RIP I, 92; **anglicesc** CB 1814, 145; GSP II, 153; DO, pf.; BR 1821, 162; PCC, 12; BRD, 103; **anglite-resc** BR 1821, 8; **anglizesc** SPT, 75; **inglizesc** SSC, 78.

ENGLEZEȘTE adv. VVP, 44; PBV, 127.

ENGOLPION s. **1.** („colier”) **engolpion** MTT, 154r; GC I, 149r; **engolpiu** PF, 3; BDL II, 422v; **engolf** FGS, 24r, 24v; **encolpium** BD I, 385. **2.** („manual”) **encolpiul doctorilor sau medicina practică** PMC I, f.t., I. (Cf. ngr. *ἐγκόλπιον*, lat. *encolpium*).

ENIGMATICEȘTE adv. BGV, 5r.

ENORIAȘ s., adj. DLG, 244, 245; ROB 2, 561; C, 44; *corispondenția enoriașă* ROB 2, 561.

ENORIE s. (Bis.) **enórie** IPT, 32; CDG, 38r; **ienórie** OTB, 8, 10; **enorie** DC II, 132r; DC IV, 144r; CR 1830, 418; ROB, 45; BIP, 29. (<gr. *ἐνορία*).

ENTERIC adj. *sucul enteric* (*succus entericus*) sau *sucul matelor* VA, 63. (Cf. lat. *entericus*).

ENTERITĂ s. (Med.). Vezi *Form. term. șt.*, p. 198. Cf. și **enterit** TAA, 6.

ENTIMEMATIC adj. (Log.) VL, 40v; VCL, 58v; DFL, 135. (Cf. lat. *enthymematicus*, fr. *enthymématique*).

ENTIMEMĂ s. (Log.) **entimimă** RIM, 145; GC I, 149r; **entimimă** DLG, 252; HFP, 108; **entimemă** BLM, 111; BD I, 385; MF I, 184r, 184v; VL, 45v; VCL, 58v; DFL, 94; NV, 161; GRR, 40; CFZ, 104; PD, 238. (Cf. ngr. ἐνθύμημα, lat. *enthymema*, fr. *enthymème*).

ENTITATE s. **entitate** DFL, 48, 190; GLC, IX, XVIII; RMS, 16; CFZ, 58; **entitate** RMS, 74. (Cf. lat. *entitas*, fr. *entité*).

ENTOMOGRAFIE s. (Zool.) GF, 250v.

ENTOMOLOGIC adj. GC I, 149r. (<fr. *entomologique*).

ENTOMOLOGIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 198. Cf. și **entomologie** GC I, 149r.

ENTOMOLOGIST s. GC I, 149r. (<fr. *entomologiste*).

ENTORSĂ s. (Med.) *o contuzie articulară, un enthors, o luxație...* TCC, 5v. (<fr. *entorse*).

ENTUZIASMATOR adj. *tablou măreț și intuziasmător* D 1859, 132.

ENUNCIAT s. („enunț”) PFHM I, 229; PFM, 72. (Cf. lat. *enuntiatum* și *enunciatum*, it. *enunciato*).

ENUREZIS s. (Med.) **enuresis** EPD, 402; **enurezis** (*neputința de a ține udul*) AML, 57, 86. (Cf. fr. *ènurèse*).

EPACTĂ s. (Astron.) **epactile lunii** VEI, 57v; **epactă** CV, 1; CS 1802, 2; CI 1821, 5; DLG, pf. 15; GC I, 147r; PD, 238; **epactă**, **epahță** BDL II, 423r. (Cf. gr. ἐπακτή, lat. *epacta*, fr. *épacte*, germ. *Epakte*).

EPANGHELMĂ s. („profesiune, ocupație; stare socială”) **epanghelmă** ZFV II, 114r; RIA I, 34v; AR 1829, 156; CIRA, 186; RSM, 11v; KPA, 46; AsR, 5; BFO 1843, 143; PIA, 87; AOD, 20; CA 1852, 38; CA 1858, 94; **epághelmă** (*adecă treaptă*) CISG, 74. (<ngr. ἐπάγγελμα).

EPARH s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. și **iparh** SHI I, 11; **eparh** APC, 247v, 291r; BDL II, 423r; OFR, 54; PIU I, 165, 284; PIU IV, 77, 93; PBV, 127. (Cf. gr. ἐπαρχος, germ. *Eparch*).

EPARHIAL adj. **eparhialnic** TMS, ft.; VPP, 343; TSI, ft.; ROI2 III, 42; **eparhial** BG, XXI; LG, 27.

EPARHIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. și **eparhie** APC, 182r; CISG, 155; BDL I, 13v; TSVM, 14; GAT, 17; GC I, 146v; FTP I, 2; AIR I, 166; ROI2 III, 41; VVP, 44; de pe la 1840 cuvîntul se folosea numai cu sensul bisericesc; **epárhie** BI, 37; ME, 196; CISG, 134; MIB, 323; BDL I, 21r, 30r, 96r; BDL II, 423v; CDP, 181, 199; PIU I, 12, 94, 148; OFR, 26; ROB, 1, 193; EAM, 1; **epárhie sau diețes** MR, 34. (Cf. gr. ἐπαρχία, germ. *Eparchie*).

EPARHIOT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. și **eparhiot** MMF, pf.; *episcop* **eparhiot** ROI2 II, 1, IV, 4, VIII, 6; CN, 36; CA 1844, 23. (<ngr. ἐπαρχιώτης).

EPENTEZĂ s. (Fon.) *adăogirea* (**epenteză**) RL, 166. (<fr. *épenhèse*).

EPICEN adj. (Gram.) *gen* **epicen**, *adecă de comun* (*genus epicoenum*) BG, 19, cf. și 46; *genul comun sau epicen* CGR, 37. (Cf. lat. *epicoenus*, fr. *épïcène*).

EPICHEREMATIC adj. **epichirematic** DFL, 175. Cf. fr. *épichématique*).

EPICHEREMĂ s. (Log., Ret.) **epihirimă** VOG, 9; HFP, 5, 26, 136, 141; GC I, 149v; **epiheremă** BLM, 120; MF I, 192r; VL, 46v; VCL, 59v, 60r; PD, 238; **apucătură** DLG, 258; **epichiremă** (ἐπιχείρημα, **adoperăciune**) DFL, 94; **epihiremă** GRR, 41; CFZ, 105. (Cf. ngr. ἐπιχείρημα lat. *epicherema* și *epichirema*, fr. *épichèreme*).

EPICRATIE s. („stat, organizare statală”) IEL, 4r, 4v, 21v, 31r, 59v; GIA II, 3v; DAP, pf. 11; PIU II, 10, 230; PIU III, 21. (<ngr. ἐπικράτεια).

EPICURIAN adj., s. **epicureu** EBG, 99r; MF I, 210r; HMP II, 292; DFL, 113, 169; AF, 8; CFZ, 112; **epicur** OC I, 114r; POC, 117r; HFP, 72, 285; **epícür** HGT, 44; **epicuricesc** VEI, 13r; MFV I, 115v; MFV II, 74r; **epicuriesc** HFP, 46; **epicurian** GC I, 147r; GTN 1836, 91; MEN I, 249; NV, 162; SCC II, 8; LIT, 19; PD, 239; **epicurien** KMP, 42; **epicurist** LIT, 16. (Cf. lat. *Epicurus*, *epicurius* și *epicureus*, gr. Ἐπίκουρος și ἐπικούρειος, it. *epicurie* și *epicureo*, germ. *Epikureer*, *epikureisch* și *epikurisch*, fr. *épïcúrien*).

EPICURISM s. **epicureismus** MPI, 119; **epicurism** VA, 225;

NV, 162; **epicureism** DFL, 173; FMIL 1847, 92. (Cf. germ. *Epi-
kurismus* și *Epikureismus*, fr. *épiculture* și *épiculture*).

EPIFONEM s. (Ret.). **epifonima** RIM, 236; **epifonemă** GC I,
149v; **epifonemă** PD, 239. (Cf. ngr. ἐπιφώνημα, fr. *épiphonème*).

EPIGRAF s. („inscripție”; Lit.) **scrisoare deasupra** IPT, 29;
MTT, 7v, 8v, 16v, 18v, 30r, 56r, 57v; GN, 219v, 232r, 233r, 252v;
epigrafi GN, 247v; **epigrafia**, *adecă scrierea deasupra* APC, 67r;
epigrafă BDL II, 423v; GC I, 149r; MPE, 103; CA 1853,
XXXVIII; PBV, 127; **epigraf** AR 1837, 273 bis; VVP, 44; DL,
99; MEN I, 248; NV, 162; PD, 239; **epigrafe** pl. GC I, 147v; API,
VIII. (Cf. gr. ἐπιγραφή, fr. *épigraphe*).

EPIGRAMATIC adj. („cu caracter de epigramă”) GC I, 147r;
NV, 162. (<fr. *épigrammatique*).

EPIGRAMATIST s. („autor de epigrame”) GC I, 147r; NV,
162. (<fr. *épigrammatiste*).

EPISTASIE s. („grijă, supraveghere; intendență”) MFV I, 116;
PIU I, 166, 238; PIU IV, 48; AR 1829, 64; CR 1830, 385; PH, 1;
CPL, 82. (<ngr. ἐπιστάσια).

EPISTAT s. (Adm.) **epistatis** PTF, 103v; **epistat** CPR, 18r;
HDT, 27, 29; APC, 182v; BDL II, 424v; SIU, 95v; CCI, 5, 70;
PIU I, 76; PIU II, 115; BR 1829 I, 54; CR 1829, 178, 271; SBM,
2; CR 1830, 33; GC I, 149v; CBD 8; VSC, 76; cuvântul continuă
să fie frecvent pînă după 1850; **epistată** CMR, 12. (<ngr. ἐπι-
στάτης).

EPISTIMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. și **epistimă** GAP, 4v,
168v; GCA II, 54r; BFO 1833, 45; **epistime** sg. FC, 2r, 2v; DAP,
pf. 15; **epistimile** (*învățăturile*) GCA II, 53v; **epistimi** sg. DAP,
1; MI, IX; **epistime** pl. PIU I, 135, 222; PIU II, 146; **epistimie**
BDL II, 42v. (<ngr. ἐπιστήμη).

EPISTIMON s. („învățat, savant”) GAP, 4r. (<ngr. ἐπιστή-
μων).

EPISTIMONICESC adj. („științific”) MTT, 172r; MFV I, 11r,
114r; PAFR, 3. (<ngr. ἐπιστημονικός).

EPISTOLOGRAF s. GC I, 149v; NV, 153; StDR, 88. (<fr.
épistolographe).

EPISTOLOGRAFIC adj. GC I, 149v. (<fr. *épistolographique*).

EPISTOLOGRAFIE s. GSP I, 46; DLC, 4; BDC, VIII; GC I,
149v; FMIL 1847, 197; NV, 163. (Cf. ngr. ἐπιστολογραφία, fr.

épistolographie).

EPITIDIOTITĂ s. („aptitudine, capacitate”) RIC, 19r; DC IV, 92v. (<ngr. ἐπιτηδειότης).

EPITIDIU adj., s. („capabil; abil, viclean”) **epitidii** pl. RIC, 161v, 166v, 167v, 173v; FTU, 10v; *meșteri harnici și epitidii* PTF, 72v; *o epitidie care slujăște și întunecă razile lor* PTF, 151r; **epitidios** PTF, 31v, 46r. (<ngr. ἐπιτήδειος).

EPITOMĂ s. („prescurtare, rezumat”) **epitomă** MFV II, 170r; **epitomă** HFP, pf. 13; **epitomi** *de iconomia politică* AsR, 9; **epitom** PD, 240. (Cf. ngr. ἐπιτομή și ἐπίτομος, fr. *épitomé*).

EPITROP s. Vezi *Împrumut. I*, p. 131. Cf. și **epítrop** GN, 196r; ORC, 288, 384; APC, 46r, 120v, 184v; CISG, 77; CL I, 19, 76; DAP, 32, 90; CDA, 76; BPN I, 18; LC, 2, 57; PIU, 275; **epitróp** HSV, 13v; BPN I, 18; LC, 60; LB, 205; POS, 30; ROB, 194; CPI, 37; CTT, 267; CCB, 2; BDJE, 15; PBV, 128; **epitrop** APC, 72r, 92r; DAB, 92r; CP II, 92; CISG, 76; BDL II, 424v; AR 1829, 126; FTP IV, 79; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. ngr. ἐπίτροπος, lat. *epitropus*).

EPITROPESC adj. **epitropesc** CL I, 97; **epitropicesc** CPI, 15, 27; BFO 1833, 199; PBV, 128. (Cf. ngr. ἐπιτροπικός).

EPITROPI vb. („a exercita funcția de epitrop”) **epitropi** SCS, 3; **epitropevsi** MFV I, 116v; **epitropisi** BFO 1843, 183. (Cf. ngr. ἐπιτροπέω).

EPITROPIE s. („tutelă, îngrijire; funcție de epitrop; consiliu de epitropi”). Vezi *Împrumut. I*, p. 131. Cf. și **epitropie** APC, 11r, 254r; CP II, 92; DAP, 88; SCS, 3; BDL II, 424v; LC, 57; CDP, 52; ROB, 194; MFE, 2, LO, 22; CPI, 12, 33; CIRA, 3; RSM, 15r; AsP, 14; ROI2 III, 67; SHI, ded. V; CCB, 2; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **epitropicon** CR 1831, 4. (Cf. ngr. ἐπιτροπή, ἐπιτροπεία și ἐπιτροπικόν, lat. *epitropia*).

EPITROPIT s. („cel aflat sub epitropie”) **epitropit** SCS, 3; BCD, 109, 110; **epitropisit** CPI, 15, 42.

EPOLET s. (Vestim.) **epolite** pl. CR 1829, 300; **epolet**, pl. **epolete**, **epoleturi** GC I, 149v; **epoleturi** AR 1829, 190; CR 1831, 50; RO 21; AR 1837, 402; BFO 1838, 98; RB, 341; BFO 1843, 418; SMR, 209; PBV, 128; **epoletă** VFD, 24; *cu spalete de sub-locotenent*, [în notă:] **epoletă** DCB II, 162; **epolete** pl. SRI, 305; FAM, 11; BC, 25; VO 1857, 11; NPT, 59; CA 1860, 95;

epolet VVP, 45; StDR, 88; PBV, 128. (Cf. fr. *épaulette*, rus. *эполет*).

EPODĂ s. (Lit., Muz.) **epode** sg. IRV, 210v; **epodă** GC I, 149v, 271v. (Cf. ngr. *ἐπὸδῆ*, fr. *épode*).

EPODIC adj. GC I, 271v.

ERANT adj. („rătăcitor”) **errantele scînteii** BP, 4. (<fr. *errant*).

ERARIU s. *vistierie publică* (sau **erariu**) PV, 36; **erar** PV, 36; **erariu** CSV, 1; *vistierie* (**erarium**) IIS, 11; **erarium** (*vistierul țării*) BAR I, 60; **erariumul sau casa publică** BAR I, 124; **erarium** (*vistierie*) BAR II, 45; **erarium** CME, 4; CL II, 211; RPL, 4, 11; OAI, 1; BRD, 92; **erario, casa obștească, erariu** JDS II, 436. (Cf. lat. *aerarium*, germ. *Ärar*, it. *erario*).

ERAT adj. („greșit”). (<lat. *erratus*).

ERATIC adj. **1.** („înșelător, fals”) DFL, 18, 28; BCD, 7. **2.** („mișcător, rătăcitor”); *bloc* [de piatră] **eratic** BMN II, 125; INB 1859, 141; *lumini eratice* [...], *fantome eratice* BMN II, 214. (Cf. fr. *erratique*, lat. *erraticus*).

ERĂȚĂCI vb. („a înșela, a dezorienta”) DFL, 193. (Cf. fr. *errer*, lat. *errare*).

EREȚIE s. **1.** („instituire, fundare”) **erecțiunea sau redicăciunea universității** [...], **erecțiunea tipografiei** CV, 2. **2.** (Fiziol.) **erecție** PAD, 126; AML, 60; PD, 241; **erecțiune** AML, 32. (Cf. fr. *erection*, lat. *erectio*).

EREȚIONAL adj. („privitor la instituire, la fundare”) *bula erecțională a episcopiei* MIB, 89.

ERED s. *clironom seau ered împărăției* SHI II, 37; **erezi** (*clironomi*) MAA, 51. (Cf. lat. *heres* și *heredus*).

EREDIE s. („moștenire”) *căzu ca o eredie în partea lui* SIT II, 101.

EREDITA vb. PD, 241. (Cf. lat. *hereditare*).

EREDITAR adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 199. Cf. și **ereditariu** SGR II, 138; SHI II, 112, 199; MID I, 332; FMIL 1847, 69; DILB I, 197; LIT, 2; AVP, 8; D 1860, 282; **ereditar** SHI I, 14; SHI II, 170; GPG, 51; SMB I, 259; SIT, 145; CA 1855, 143; T 1856, nr. 2, 3; CA 1857, 27; R 1857, nr. 8, 3; GCB II, 204; TCC, 233v; PD, 241; **ereditariu** MID I, 51; LIT, 331, 332, 405; **ereditar** VO 1857, 13; **erezitariu** FMIL 1847, 69; **erezitar** (*clironom*) MAA, 168; **ierezitar** (*moștenitor*) CGR, 229; **erediter** CA 1850,

60; **hereditar** JA, 9; *monarhie moștenitoare* RIP I, 73; **moștenit (creditar)** AML, 103.

EREDITAT adj. *boală ereditată (de moștenire)* INB 1859, 155.

EREDITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 199. Cf. și **ereditate** SHI II, 107, 118; BCD, 537; Z 1856, nr. 38, 2; R 1857, nr. 9, 3; SPB, 294; GCB II, 204; AVP, 8; BCI, 125; D 1859, 379; PD, 241; **ereditate (moștenire)** C, 87; **hereditate** AMIM, VII; CA 1854, XLVIII; **erezitate** MAA, 168; PBV, 128.

EREM s., adj. **ermă sau pustie** MIR, 14; **ermă (pustie)** HPP, 127; *îmblînd ermii sau pustii* FDB, 107; **erem (pustă)** GLC, 44, **eremurile Africei** GLC, 110; **erem** StDR, 89; CA 1852, XXV; **erem (deșert)** CA 1852, XXVIII; **erem, erm** PBV, 128. (Cf. lat. *eremus* și *ermus*, it. *ermo*, fr. *ermes* „terrains vagues”).

EREMIT s., adj. **erimit** GSP II, 19; GC I, 152r; **eremit** GSP II, 19; GPE, 26; AR 1835, 141; SHI I, 13; HMV I, 85; CA 1854, 43; PBV, 128; PD, 241; **eremită** BD I, 387; **ermit** AR 1840, 282; HBN, 18, 60, 94; NV, 164; LS, 22; ICI, 28, 161; GCB II, 204. (Cf. lat. *eremita*, germ. *Eremit*, gr. *ἐρημίτης*, fr. *ermite*).

ERETOCRISIE s. (Jur., „arbitraj”) APC, 68r; DAP, 14; LC, 50; GC I, 152r; BGO 1844, 242; BCD, 588. (<ngr. *αίρετοκρισία*).

ERETOCRIT s. (Jur., „arbitru”) *doi eretecrite* [sic! Greșeală de tipar, în loc de *eretocrite*] DAP, 15; **eretocrit** DCN, 139 ; GC I, 152r. (<ngr. *αίρετοκριτής*).

EREZI vb. („a moșteni”) SIM, 137; MAA, 51.

EREZIARH s. („inițiator sau șef al unei erezii”) **eresiarh** HFP, 32; PIA, 24; **eresiarc** PD, 241. (Cf. gr. *αίρεσιάρχης*, fr. *hérésiarque*).

EREZIE s. **erezie** DFL, 137; **eresie, eres** NV, 164; DILB II, 229; GCB II, 204; PD, 241; **erezie (shizmă)** GRR, 129. (Cf. fr. *heresie*, lat. *haeresis*).

ERINIE s. (Mit. gr.) **erinie a iadului** GCA, 91; **o erinie din iad** GCA I, 27r. (Cf. gr. *ἐριννός*, fr. *érinnye* și *érinnys*).

ERITA vb. („a moșteni”) RL, 329, 408. (<fr. *hériter*).

ERITAJ s. („moștenire”) **eritagi** SIT, 76; T 1857, nr. 5, 1; AVP, 8; PD, 241. (<fr. *héritage*).

ERITEM s. (Med.) TCC, 85r. (<fr. *érythème*).

ERMINIE s. **ermínie, adecă tîlcuire** RIM, 259, cf. și 167; **er-**

minie (*tîlcuire*) HFP, 157; **erminie** HFP, 15, 253; GC I, 154r. (Cf. ngr. ἐρμηνεία și ἐρμηνεύμα, ἐρμηνεύσις).

ERMITAJ s. **ermitaj** DC I, 186v; GC I, 152r, 156v; SPV, XIX; KMP, 58; **ermitașuri** DC II, 175r; **ermitagiu** NV, 164; BCB, 7; NPT, 346; **eremitaj** PBV, 128; **eremitagiu** AsAl, 17; CA 1862, 89. (Cf. fr. *ermitage*, germ. *Eremitage*, it. *eremitaggio*).

ERONAT adj. **eronat** R 1857, nr. 15, 4; INB 1857, 43; *puterea imaginativă eronea* (*greșită*) AML, 99. (Cf. fr. *erroné*, it. *erròneo*).

EROTA s. *dragoste* (*adecă erota*) FTU, 62r, 62v; *iboste* (*adică erota*) FTU, 85r, cf. și 56v; **erota** MAM, 16v; MII, 64, 70, **erotas** ZFV I, 58r, 60r. (<ngr. ἔρωτας).

EROTOMANIE s. GC I, 152r; NV, 164. (<fr. *érotomanie*).

ERUPȚIE s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 199. Cf. și **răsuflarea Vezuvului** GSP II, 166; **erupție** GC I, 152r; GPG, 57, FMIL 1844, 234; CFZ, 173; CA 1856, 44, 46; PBV, 128; CA 1862, 23; PD, 242; **erupție** (**răsuflare**) CA 1862, 18; **irupții** (*izbucniri*) AR 1844, 218; **erupciune** DFL, 141; **erupțiune** INB 1857, 5, 7, 23.

ESCADRĂ s. (Mar.) **escadră** VIC; 23r, BDL II, 425v; AR 1829, 18, 173; AR 1830, 36, 110; EGI, 55; AR 1837, 320, 337; RB, 355; FGE, 50; AsL, 80; pe la 1840 forma era frecventă; **escadră** (*flotă*) AR 1831, 127; AR 1834, 35; **eșcadră** RDN, 8; **scadră**, **escadră** GC VI, 110r; **scadră** (*armadă*) CR 1829, 4; **scadră** (*polc de ostași de mare*) CR 1829, 51; **scadră** (*stol*) CR 1829, 96; **scadră sau flotilă** GG, 143; **scadră** CR 1829, 131; CR 1830, 361, 378; GG, 25; AS, 15; RB, nr. 3, 1; VVP, 129; R 1858, 152. (Cf. fr. *escadre*, germ. *Eskader*, it. *squadra*).

ESCADRILĂ s. (Mar.) **escadrilă** (*mică flotă*) AR 1834, 299, cf. și 56; **escadril** AR 1834, 299. (<fr. *escadrille*).

ESCADRON s. (Mil.) *Vezi Împrumut. I*, p. 57. Cf. și **scadron** AZ, 179v, 180r; CR 1829, 82; CR 1830, 152, 325, 396; AR 1830, 129; LME, 67; AS, 51; AV, 72; PMG, 40; VVP, 129; BPA, 71; SMR, 4, 11, 23; RL, 6, 105, 130; **escadron**, **escadron** GC VI, 110r; PBV, 410; **escadron** NB, 40; RA, 66; IRF, 29, 65; FNB I, 74; FNB II, 188; SPBA, 57, 60, 87; AR 1829, 25, 102, 110; AR 1830, 34; LME, 70; FTP III, 108; RO, 6; BFO 1833, 210; GG, 142; KSN, 43; pe la 1835 forma era frecventă; **escádrón** BDL II, 425r; **escadrum** CA 1859, 47; **escuadron** TR 1854, 1; **excadron** BGO 1840, 39; **squadron** BD II, 393; **șvadron** StDR, 303. (Cf.

fr. *escadron*, germ. *Eskadron* și *Schwadron*, rus. *эскадрон*, it. *squadrone*).

ESCALADA vb. **escalada** B DJE, 16; **escalada** (*sui pe scară*) CA 1861, 67. (<fr. *escalader*).

ESCALADĂ s. **escaladă**, **scalată** GC I, 154v, cf. și GC VI, 110r. (Cf. fr. *escalade*, it. *scalata*).

ESCARĂ s. (Med.) **escara lăpție** (*rohii în cap*) PMC I, 61; **escară** RMS, 106; PD, 243; **escare** (*zgăibulițe*) RMS, 113. (<fr. *escarre*).

ESCARMUȘĂ s. („luptă mică, provocare”) **scarmuție** GC VI, 110r; **escarmușă** LIT, 119. (Cf. fr. *escarmouche*, it. *scaramuccia*).

ESCARPĂ s. („fortificație”) **scarpă** AR 1829, 57; NV, 355; PBV, 411; PD, 576; *o ripă [...] slujește prin stîncoasele maluri ca escarpă (tării)* AR 1837, 3. (Cf. fr. *escarpe*, it. *scarpe*).

ESCARPAT adj. („abrupt”) **treptele scărpoase** (*escarpés*) R 1857, nr. 4, 3. (Cf. fr. *escarpé*).

ESCHIMOS s. *un* **eschimo** și pl. **eschimoși** FD I, 41, 42. (Cf. fr. *Esquimaux*, germ. *Eskimo*).

ESCHIVA vb. **eschiva** (*ocoli*) T 1856, nr. 3, 3. (<fr. *esquiver*).

ESCROCHERIE s. **escrochérdie**, **eshrochérdie** GC I, 155r, 156r; **escrocherie** (*înșelăciune*) AR 1834, 376; CA 1856, 42. (Cf. ngr. *ἄισχροκέρδεια*, fr. *escroquerie*).

ESENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 199. Cf. și **esenție** GIA I, 113r, IO, 70; OMT, pf.; CB 1814, 164; BD I, 389; PDP, 99v; AR 1830, 434; RB, 232; CCF, 33; VL, 30r, 75r; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **esenție**, *afire* AVP, 8; **esență**, **esenție** GC I, 153v; **esență** AFH, 13; API, 127; VL, 55v, 76r, RCM, 87; HMV I, 22; DFL, 9, 12, 57; FMIL 1847, 224; AF, 196; LMS, 24; SIT, 69; BCD, 308; pe la 1850 forma era frecventă; **esință** GCB II, 205; DCB IV, 68 **esență**, **esință** PD, 243. (Cf. și germ. *Essenz*).

ESENȚIAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 200. Cf. și **ființesc** BLM, 63; LB, 218; DLG, 19, 20; **înființat** IRV, 210r; **înființător** TAA, 13; **ființelnic** HFP, 87, 202, 272; CPI, anexă 11; MF I, 7v, 22r, 51r; **ființial** MFE, 33; **esențial** IO, 70; MPI, pf.; AR 1830, 106; GC I, 153v; CCF, 56; GRN II, 63; VL, 6r, 6v, 53r; FBE, 76v, 98r; FMIL 1844, 26, 192, 257, 367; DFL, 15, 78, 123; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **esențial** (*de căpetenie*) BĠ, VI; **esențial**

(*adevărat*) CEF, 69; **esențial** FMIL 1847, 57; Z 1856, nr. 35, 2; JA, 3, 117, 172; VMP, 181.

ESENȚIALMENTE adv. *de cea firească nu să osibește ființe* BLM, 22; **esențialmente** D 1859, 172. (Cf. lat. *essentialiter*, fr. *essentiellement*).

ESOPIC adj. **esopicesc** CBB, pf. 2; VMG, 13.

ESPLANADĂ s. **esplanadă** RB, 227; CA 1852, 95; DCB I, 6; **splanadă** NV, 369; PD, 588. (<fr. *esplanade*).

ESTIMATOR s. („evaluator”) **stimător** PBV, 438. (<fr. *estimator*).

ESTIV adj. („estival”) **estiv** (*vărativ*) SVC, 37. (<lat. *aestivus*).

EȘALON s. (Mil.) **eșelone** pl. RBM, 188. (Cf. fr. *échelon*, rus. эшалон).

EȘALONAT adj. (Mil.) **eșalonat** RBM, 74. (<fr. *échelonné*).

EȘAPAMENT s. (Mec.) *urloi de scapement* PFM, 421. (Cf. fr. *échappement*, it. *scappamento*).

EȘEC¹ s. („înfrângere, insucces”) RL, 404; DIB, 5. (<fr. *éche*).

EȘEC² s. („șah, jocul”) **eșec** GC I, 154r; MCL 1838, 175; NV, 171; StDR, 97; SCC II, 110, 221; PBV, 129; R 1858, 185; *a ține în eșec* DIB, 17. (<fr. *échecs*).

EȘICHIER s. („masă de șah”) **eșichier** SCC II, 110; **eșichie** RL, 434. (<fr. *échiquier*).

ETAJERĂ s. RL, 113. (<fr. *étagère*).

ETALA vb. („a expune mărfuri spre vânzare”) PD, 244. (<fr. *étaler*).

ETALAJ s. **1.** („expunere cu ostentație”) **etalagiu** RL, 247. **2.** („expunere de mărfuri spre vânzare”) **etalagiu** PD, 244. (<fr. *etalage*).

ETALON s. PFM, 127. (<fr. *étalon*).

ETCETERA adv. **ecetera** AsPR, 12; **etțetera**, **ețetera** PBV, 129; **etcetera**, **ețetera** PD, 244. (<lat. *et caetera*).

ETER s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 200. Cf. și **etir** VEI, 19r, 22v; AOS, 60; **éteră** GF, 102r; **eteră** VEI, 15r; GF, 133r; BDL II, 426r; **eter** VEI, 17r, 17v; GC I, 156r; SIC, 26; ECS, 97; SHI I, 23; APR, glos. II; RCM, 10; BP, 77; BPB, 12; AF, 39; CA 1848, 79; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. și gr. *αἰθήρ*, it. *etere* și *etera*).

ETERAT adj. („eteric”) NV, 172; PFHN I, 189; 34. (<fr. *éthéré*).

ETERIE s. („asociație, mișcare revoluționară”) **eterie** PIU III, 198; PIU IV, 216; AR 1829, 237; AR 1830, 371; AR 1837, 60, 75, 220; CA 1840, 2; ICI, 28; TR 1854, 64; PBV, 129; **etirie** AR 1829, 198. (Cf. ngr. *ἐταυρεύα* și *ἐταιρία*).

ETERIST s. AR 1837, 60; HP, XIII; CA 1848, 67; RL, 161.

ETERODOX adj., s. (Bis.) GC I, 155v; FMIL 1847, 80; D 1860, 97; PD, 244. (<fr. *hétérodoxe*).

ETERODOXIE s. (Bis.) GC I, 155v. (<fr. *hétérodoxie*).

ETEROGEN adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 200. Cf. și *părțile eteroghénee* HFP, 88; *materii eterogenii* (*de deosebită natură*) TAA, 3; **eterogen** GC I, 153v; GTN 1836, 108; HMN, ded.; VVP, 45; FMIL 1844, 61; EV, XXIX; CGR, 35; CDR, 92; BG, 218; pe la 1850 forma era frecventă; **heterogen** MF II, 86v; CCF, 59; **eteroghen** EPD, XLIII; **eteroghenic** SGR I, 36; *genul amestecat* CGR, 42. (Cf. și ngr. *ἐτερογενής*, it. *eterogeneo*, germ. *heterogen*).

ETEROGENEITATE s. **heterogheneitate** CCF, 29; **eterogeneitate** FMIL 1847, 234; CGR, X; NV, 172; StDR, 96. (Cf. lat. *heterogeneitas*, fr. *hétérogénéité*).

ETNOGRAF s. GC I, 153v; PBV, 129. (<fr. *ethnographe*).

ETNOLOGIC adj. INB 1859, 42. (<fr. *ethnologique*).

ETONANT adj. („uimitor”) BMN II, 202. (<fr. *étonnant*).

ETOPEE s. (Ret.) GRR, 101, 104; PD, 245. (<fr. *éthopée*).

EU s. (Filoz.) **însuș** POS, 95; **sineș** POS, 43, 94, 154; 160; EAM, 13; EOI, VII, 93; EPD, XX; RMS, 47; **eu** CRV, 72, 101; EOI, 204, 229; DFL, 10, 19, 35, 67; KFL, 51; CFZ, 73. (Cf. germ. *das Ich*, fr. *le moi*).

EUHARISTIC adj. **evharisticesc** TD III, 211; **evharistic** TD III, 213. (Cf. lat. *eucharisticus*, gr. *εὐχαριστικός*).

EUHARISTIE s. **efharistie** IPT, 66, 109; **evharistie** IPT, 143; MTM II, 314; TD III, 4; **evharistie** LB, 207; **evharistie** VVP, 43; **eharistie**, **euharistie** PBV, 129; **eucaristie** NV, 173; **eucaristie**, **euharistie** PD, 246. (Cf. gr. *εὐχαριστία*, lat. *eucharistia*, fr. *eucharistie*, it. *eucaristia*).

EUMENIDE s. pl. (Mit.) FNPB II, 170r; NV, 173; AVP, 8; PD, 246. (<fr. *euménides*).

EUNUC s. **evnuh** DC I, 57v, 72v; DC II, 14r, 20v; DC III, 139v; AZ, 83v, 88r, 106v; **eunuc** BD I, 394; NV, 173; CEF, 136; PD, 246; **eunuc**, **evnuc**, GC I, 136v; **eunuh** PBV, 129. (Cf. ngr.

εὐνοῦχος, rus. евнух, lat. *eunuchus*, fr. *eunuque*).

EUROPEAN adj., s. **evropeu** GN, m 142r, 144v, 157r; DC I, 21v; DC II, 11v, 49v; DC III, 220r; DC IV, 3r, 4r, 96r, 230v, VIO I, 32v, 51r, 67v; VIO II, 9v; GIA I, 3r, 7v, 43r, 132r; GIA II, 38r, 100r; VIC, 171v; DIP, 4v, 13v, 27r; MRP, pf.; SPBA, 3, 35, 57, 105; MI, IX, XI; GIC, 4; AR 1829, 54; AR 1830, 165; GC I, 136v; sporadic forma este folosită pînă spre 1860; **evropieni, -ene** GN, 77v; DC III, 61v; HOG, 41; AZ, 50v, 52v; CC, 105; AR 1830, 170; SGR I, 27; TGA, 2; SHI II, 122, 123; ROI2 III, 20; **evropian** ROB, 122; SGR II, XII; PMG, 5; IL 1840, 6; **evropeian** SCC I, 162; CA 1859, 29; **evropean** GIA I, 66v; HOG, 49; VIC, 18v; GCA, 4; FC, 22v; GSP II, 33; DCP, pf.; CRac, 9; PCP, 20; TSVM, IV, XIII, 60; GC I, 136v; FD I, 43; AR 1844, 10; PBV, 123; CA 1858, 25; **evropeu** PCB, 140; CR 1829, 117; GC I, 136v; VAA, 37; RB, 212, 240; VCL, 39v; KOS, XII; CA 1855, 12, 75; INB 1857, 28; CA 1860, 100; **evropen** BDL II, 425v; **evropean** GC I, 136v; MALP, 4, 33; FTP IV, 105; RB, nr. 10, 4; FL, 63; VVP, 45; FMIL 1840, 197; MID I, 2, 196; PMB, XV; BCB, 19; Z 1856, nr. 17, 3; PBV, 129; RAM, 3; Z 1858, nr. 18, 1; BEC, XL; **evropeen** KDP, 85; Z 1856, nr. 3, 2; **evropeian** SCC I, 167; KOS, XXII; C, 5, 14, 19; RAM, 11. (Cf. ngr. εὐρωπαϊός, fr. *européen* și *Européen*, lat. *europaeus*, it. *européo*).

EUROPENISM s. **evropeizmos** AR 1835, 100.

EUROPENIZA vb. **evropeniza** (*a face europiei*) AR 1838, 199. (<fr. *européaniser*).

EVENTUAL adj., adv. **eventuale** sg. TR 1854, 199; **eventuel** RL, 381, 398; **eventual** Z 1856, nr. 7, 3, nr. 8, 4; C, 3; PD, 246, supl. IX. (<fr. *éventuel*).

EVENTUALITATE s. TR 1854, 1, 146; GM 1854, 326; Z 1856, nr. 6, 2, nr. 8, 4; R 1857, nr. 1, 3; D 1860, 398. (<fr. *éventualité*).

EXALA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 201. Cf. și **esala** AF, 45, 133; LMS, 26, 32; AAR, 53, 60; BCP, 17, 40, 72; ICI, 20, 48; PIC, 6; PD, 219; **ezala** BCP, 82.

EXALATOR adj., s. *vazele pielii cele exhalatoare* (*exhalirende, ce scot afară*) SMA, 189, **esalatoriu** NV, 165. (Cf. germ. *exhalieren*).

EXAMINARE s. **examenare** SFT, f.t.; StDR, 82; **examinare**

MCL 1839, 640; CFZ, 110; **esaminare** StDR, 90; GRR, 95; CFZ, 172; Z 1856, nr. 18, 3; NRC, IV, X; BEC, 97; AML, 106, 126; **ezaminare** CA 1856, 18.

EXAMINATOR adj., s. **eczaminator** LOA, 98; RSM, 24r; PBV, 123; **examinator** MCL 1838, 78; PD, 220; **esaminator** BIP, 18, 26; NV, 166; StDR, 90; **ezăminătoare** RL, 383. (Cf. fr. *examineur*, lat. *examinator*).

EXAMINAȚIE s. („examinare”) **examinație** BD I, 395; **esaminație** NV, 166. (Cf. lat. *examinatio*).

EXARH s. **exarh** VOG, 1; ME, 256; SIU, 14v; BD I, 395; AR 1829, 151; GC I, 153v; FMIL 1847, 87; CA 1851, 21; StDR, 82; CA 1852, XIX; PBV, 124; PD, 220; **eczarh** VVP, 43. (Cf. ngr. ἑξάρχος, lat. *exarchus*).

EXARHAT s. SHI II, 179, 180; PBV, 124; PD, 220. (Cf. fr. *exarchat*).

EXARHIE s. **exarhie** BD I, 395; **eczarhie** VVP, 43.

EXASPERA vb. **esaspera** SMB I, 66, 142; DCB IV, 136; PIC, 62. (<fr. *exaspérer*).

EXCURSIE s. **excursie** SHI II, 188; IFM, 14; StDR, 83; CA 1859, 123; CA 1862, 34; PD, 223; **excursie** FMIL 1840, 358; LIT, 203; JA, 46; **escursiune** DFL, 111; PFM, 25; **excursie**, **excursiune**, **escursoare** StDR, 92; **escurțiune** WAM, 84. (Cf. fr. *excursion*, lat. *excursio*, germ. *Exkursion*).

EXECUTA vb. Vezi *Împrumut I.*, p. 131. Cf. și **împlini** GF, 126r; CP I, 279; DAP, 13; MN 1836, 11; SRM, 40, 42, 55, 176; ROM, 41; **săvârși** NRC, 126, 212; **execvelui** BD I, 395; **sucuții** BD II 322; **executa (împlini)** AR 1832, 2; **executa** IL 1840, 207; AsLM, 8; WPM, 1, 11, 14, 18; SRI, 205, 231; IFM, 8; BIP, 75; BCD, 21; ROM, 177, 207; CA 1851, 41; StDR, 82; pe la 1850 forma era frecventă; **eczecutarisi** ROI2 III, 50; BFO 1843, 207; AOD, 122; **eczecuta** SRI, 303; ROM, 177; StDR, 80; RBM, 91; NPT, 363; RIT, 15; PBV, 123; **esecuta** MEN I, 73; B DJE, 178; SIT, 73; CGR, 203; BIP, 20; StDR, 91; RBM, 19, 2; CA 1852, 96; GRR, 246; FAM, 29, 114, 219; CA 1854, 58, 82; CFZ, 67; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **ezecuta** CA 1855, 140; Z 1856, nr. 1, 3; VO 1857, 15. (Cf. fr. *exécuter*, germ. *executieren* și *exequieren*).

EXECUTIV adj., s. (Adm., Jur.) **împlinitor** TPE, 11r; AR 1829,

80, 230; AR 1830, 173; ROI 2 III, 62, IX, 15; SRI, 29, 30; KDP, 23; RL, 132; **săvârșitor** CR 1829, 63, 152, 316; AR 1830, 30, 165, 323; ROB, 8; CPL, 26; NRC, 125; **executiv (împlinitor)** AR 1830, 538; AR 1831, 134; **executiv** MPI, 52; RB, 335; FMIL 1840, 404; RIP I, 71, 199; BCD, 22; StDR, 82; PD, 221; **eczeutiv** SHI, 47; AOD, 27, 70, 228; StDR, 80; **esecutiv** FMIL 1847, 69; NV, 138; BCD, 79; CA 1852, 53; SCC I, 251; CFZ, 162; RAM, 15; LMG, 16; BEC, 99; RF, 4; **esecutiv, esecuțiu**, StDR, 91; **esecutiv (săvârșitor)** C, 13. (Cf. fr. *executif*, germ. *exekutiv*).

EXECUTOR adj., s. **ezeutor** PFBM, 27v, 35r; SCC I, 176; CA 1855, 65; **împlinitor** DAP, 210; **împlinitor (executor)** CL II, 210; **executor** DAP, 182; MIM, 13, 14, 16, 19, 22; BD I, 395; BR 1829 I, 35; CIRA, 308; BCD, 20; StDR, 82; PD, 221; **execvălitor** MIM, 2, 3; **execvens** MIM, 32, 36, 52; **sucuțiu** BD II, 324; **eczeutor** AR 1830, 178; GC I, 140r; CPL, 77; AV, 12; SHI II, 33; BGO 1840, 238; BFO 1843, 137; StDR, 80; PBV, 123; **esecutor** FMIL 1847, 114; BP, 212; StDR, 91. (Cf. lat. *executor*, fr. *exécuteur*, germ. *Exekutor*).

EXECUȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 131. Cf. și **execuție** PFBA, 623v; CP I, 339; CL III, 20; RPL, 16; PM, 10; UT, 25; MIM 17, 22, 28, 43, 44; LB, 207; CR 1829, 204; AR 1829, 53, 125; GC I, 142r; BAR II, 39; pe la 1830 forma era frecventă; **giucuție, giucuție** PFBA, 694r; **sucuție** BD II, 324; **săvârșire (execuție)** MIM, 1; **execuție (împlinire)** BAR I, 56; **execuție** GC I, 140r; SR, 53; HAN, 108; RB, 232; VVP, 43; AOD, 122; CA 1850, 61; CA 1852, 68; PBV, 123; **esecuție** SIT, 314; 320; BIP, 18; BCD, 53; **esecuție, esecuciune** StDR, 91; **ezecuție** CA 1855, 23; **esecutiune** DFL, 129; DIB, 621; VO 1857, 1; D 1860, 417; **execuțiune** BCI, 175. (Cf. lat. *executio*, fr. *exécution*, germ. *Exekution*).

EXEMPLAR s. **exemplar** DOB, 6; ISF, 4; IN, 4; CP II, 35; CB 1807, XLIII; CB 1808, 38; CL II, 346; CB 1816, 93; MIM, 5, 9, 19, 44; IMC, 4; AR 1829, 254; CR 1830, 334; AR 1830, 42, 183; CR 1831, 52; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **exemplar (trup)** AR 1831, 208; **exămplari** CP II, 34; **eczemplar** GC I, 140r; LOA, 42, 47; LO, 17; RSM, 11v, 37v; MN 1836, 51; AR 1837, 170; ROI2 VIII, 29; VVP, 43; StDR, 80; PBV, 123; D 1859, 216; **eczemplari (bucată)** AOD, 22; **eczamplar** GC I, 140r; LOA, 115, 116; MPG, 26; BGO 1840, 52; CCB, 63; BCD, 186; **esem-**

plar FMIL 1847, 16; BDJE, 181; BIP, 46; PCI, 5; StDR, 91; RL, 184; CA 1856, 34; Z 1856, nr. 22, 3; R 1857, nr. 3, 4; C, 16; RAM, 14; RIT, 7; BEC, 222; CA 1862, 76; **esemplar** LG III; D 1858, 32; D 1860, 416. (Cf. lat. *exemplar* și *exemplarium*, germ. *Exemplar*, fr. *exemplaire*).

EXEMPLAR adj. **esemplarnic** BAR I, VIII; **exemplar** CA 1851, 47; CA 1853, XVIII; **esemplar** CA 1852, 46; CA 1853, 40, 46; *de o manieră esemplară* LS, 105. (Cf. lat. *exemplaris*, germ. *exemplarisch*, fr. *exemplaire*).

EXERCITA vb. **ecercita** DCN, 94; AR 1844, 15; **exercita** HFP, 145, 187; BCD, 62; CA 1851, IV; CA 1852, 10; CA 1859, 70; **exercita** DFL, 31, 38, 155; BDJE, 28; GLC, 102; BIP, 23; BCD, 29, 63, 566; GRR, 258; CA 1854, XVIII, 11, 13; DILB I, 198; SMB II, 362; GCB II, 205; forma era frecventă pînă la 1860; **essercita** LS, 19; D 1858, 14; **ezercita** CA 1854, 42; CA 1856, 24; **izercita** SHI I, 36; **isercita** CA 1854, 42. (Cf. lat. *exercitare*, it. *esercitare*).

EXERSA vb. **ghimnasi** GIA I, 107v; FGI, 16v; HFP, 266; GC II, 133; AR 1838, 96; **ghimnasi** (*deprinde*) BPN I, 168; **exerțelui** OMT, f.t. v.; **exerselui** CLV, 44r; 134r; **exerțirui** OMT, 75; **exerți** BAR I, 34; FTP IV, 156; **exersi** FTP III; **exerzi** FTP III, 58; FTP IV, 133, 172; **eczerța** DCN, 94, 138; **exerciția** GC I, 139r; **eczerțelui** FD I, 5; **exersa** GTN 1835, 8; ELS, 3; GTN 1836, 23; ECS, 7; RCM, 167; ROM, 238; RBM, 31; SAP, 78; RL, 105, 131; R 1857, nr. 1, 3; JA, 181; D 1858, 1, 7, 11; CA 1861, 129; PD 222; **eccerța** KDP, 45; **exerța** KDP, 81; **eczersa** GC I, 139r; PBM, 212; PME, VI; SRI, 290, 305; CA 1852, 66; PBV, 123; **eczersi** SRI, 303; **esersa** SIT, 62, 99; GRR, 152; FAM, 114; BMN I, 59; SSC, XI, 49, 81, 104, 115; SCC II, 382; NRC, III, 193; C, 4; BCI, 23; INB 1857, 16; JA, 91; PTP, 101; INB 1859, 4; D 1860, 85; RF, 4, 23, 29; AML, 10, 33, 164; **eserța** BCP, 4; **ezersa** SAS, 20; RL, 258; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 4, 4, nr. 6, 3, nr. 15, 2; **exerția** KOS, XIII; RL, 53; **excersia** RL, 53, 72; **eserția** SCC I, 42; *se exercează* GG, 151; IFM, 15; *danțul ce eu eczercez* MBG, 20; *se esercează* BPA, 81; *să eserceze* SIT, 268; **esercează** CA 1855, 60. (Cf. ngr. γυμνάζω, germ. *exerzieren*, fr. *exercer*).

EXIGENT adj. D 1859, 123; CA 1861, 34. (Cf. fr. *exigeant*, lat. *exigens*).

EXIGENȚĂ s. **esigință** DFL, 117, 126; GCB II, 205; **esigenție** SCC I, 233, 239, 272; Z 1856, nr. 14, 3; **exigență** PD, 222. (Cf. fr. *exigence*, lat. *exigentia*).

EXISTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 202. Cf. și **există** MFV II, 52v; **existelui** MFV II, 122v; CLV, 134v; **exista** GC I, 142r; MF II, 78v; CGF, 15; FMIL 1844, 223; BPA, 79; WPM, 46; BCD, 20; ROM, 214; FDA, 181; CA 1852, 40; VO 1857, 13; PBV, 124; PD, 222; **eczistarisi** RDS, 32r; VL, 19r, 72v; **eczisti** SGR I, 214; SHI I, 51; SHI II, 37, 87; VL, 73r; **egzisti** VCL, 6r; **eczista** GGv, 116; CA 1850, 56, 104; CA 1851, 93; SrDR, 80; CA 1852, 59; PBV, 124; **existi** SMA, 5; VCL, 75v; **esiste** DFL, 46, 80, 119; **exista** FMIL 1844, 147; HMV I, 206; MEN II, 69; FMIL 1847, 50; BDJE, 33; LMS, 42; BPB, 117; AF, 174; GLC, 108; CGR, 18; BIP, 70; BCD, 65, 315, 323; PCI, 34; forma este frecventă pînă la 1860; **essista** LS, 9, 19; SPB, 293; **ezista** GM 1854, 3; Z 1856, nr. 3, 3; **ezisti** SHI I, 14; CER, 45r; **esisti** GLC, 34; **ființa** VM, 5, 93, 94, 98; CA 1855, 19; **ființi** StDR, 289; SCC II, 27; SSC, VII, 38, 92, 105.

EXISTENT adj. **ființesc** BLM, 67; **ființător** MPI, 140; **fiitor** LB, 218; DGL, 114; VM, 16, 108; **estitiv sau ființiv** SGR I, 101; **ființiv** VCL, 11v; **ființiv (ecsisitor)** VCL, 77r; **aflător** CIN, 431; **estitor (eczisitor)** VL, 8r; **esistător** VMP, 126; **esistente** sg. DFL, 44; **esistent** RL, 372; VMP, 126; **esistint** BCI, 75. (Cf. germ. *existent*, fr. *existent*).

EXISTENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 202. Cf. și **ființă** PSG, 40r; FNC, 134v; MIU, 38, 397; BD I, 419; CLV, 36v; DLG, 15, 16; MF I, 86r; MF III, 47r, 47v, 48r; VM, 100; **estenie** CV, 28, 33; **estime (ființă)** FC, 33v, 48v; **estime** SIU, 16r, 26r, 42v; SPBA, 92; DLG, 69, 85, 87; PCB, 4; VMG, 4, 181, 311; HFP, intr. 2, 49, 56; BDC, 17, 95; SGR I, 29, 31; VG, 37; MF I, 8v, 9v; forma este folosită pînă spre anul 1860; **estime sau ființă** EGR I, 93; **estire** TD I, 93, 96, 104; TD III, 1; CCF, 52; **ființă, estere** BD I, 419; **estere** MSS, 13; SGM, 69, 165; **existere** SIC, 24; SMR I, 118; **estintă** MF III, 84r, 95r, 96r; PBV, 129; **ființire** CGF, 135; VM, 94, 097; SSC, 4; **ființare** SMR I, 9; SSC, 1; **ființime** VM, 26, 81, 88; **existenție** BDL I, 111v; CLV, 134v; MFV I, 36v; MFV II, 112v; BRD, 3; BDC, 20; GG, 231; SHI II, 164; PMG, 20; SMA, 4; SMR I, 21; CA 1853, 78; JA, 130; **existenția** (ὑπαρξίς)

MFV I, 36v, 37v; **ființa sau existența** TAO, 57; **existenție seau ființă** AR 1829, 190; **existenție (ființă)** AR 1829, 205; **existență** GC I, 141v, 142r; MF III, 41v; GTN 1836, 51; MCL 1838, 79; MCL 1839, 771; SMR I, 119; RCM, 115; CA 1851; 29; CA 1852, 1; CA 1854, 136; PD, 222; **existința (ființa)** CR 1829, 58; **existință** MF III, 93v; FMIL 1840, 193, 235, 401; HP, XXVI; FMIL 1844, 201; KDP, 51; KOS, XVII; RL, 82; **eczistență** MN 1836, 41 87, 88; RB, 396; FMIL 1844, 266; PME, IX, PBV, 124; **eczistenție** CCF, 41, 69; **eczistință** KDP, 115; KMI, 200; **existență** FMIL 1844, 259; FMIL 1847, 88; ASI, pf. 3; BP XIII; AF, 4; SIT, 258; BCD, 61, 250; CA 1853, 41; CFZ, 20, 24, 27; Z 1856, nr. 18, 4; LIT, 57; INB 1857, 3; forma era frecventă pînă la 1860; **esistența (ființa)** MCP, 35; **esistență** C, 1; **ezistență** Z 1856, nr. 1, 2; **esistință** FMIL 1844, 107, 349; DFL, 10, 11, 56; FMIL 1847, 67; BDJE, 79; SIT, 236, 259; AF, 3; CGR, VIII, 81; BIP, 45; BCD, 508; forma era frecventă pînă la 1860; **essistință** BBS, 8; **ezistință** RL, 228; VO 1857, 15; **esistenție** PGR, 31, 75; AMIM, II; **ezistenție** AMIM, XXXI; SCC II, 251. (Cf. și gr. ὑπαρξίς).

EXORCISM s. **exorcism** BD I, 395; PD, 224; **exorchism** GC I, 142r, 158r; **essorcism** NV, 403. (Cf. lat. *exorcism*, ngr. ἐξορκισμός, fr. *exorcisme*).

EXORCIZA vb. **exorchisi** MMF, pf.; **exorciselui** BD I, 395; **exorcisa** PD, 224. (Cf. ngr. ἐξορκίζω, lat. *exorcisare*, fr. *exorciser*).

EXORCIST s. **exorcista** BD I, 396; **exorcitator** PMC II, 196. (Cf. lat. *exorcista*, fr. *exorciste*).

EXORDIU s. (Ret.) **exordiu** GC I, 141v, 158r; PD, 224; **exord** MCR, 47, 81, 84; PBV, 124; **eczord** MCR, 83; VVP, 44; **ezordia** sau **proimion** GRR, 52; **esordia** GRR, 54, 55. (Cf. lat. *exordium*, fr. *exorde* it. *esordio*, ngr. προοίμιον).

EXPERT adj., s. **fiind ispert (ispitit) întru oștire** FTM, 153; **expert** CPI, anexă 2; CA 1858, 77; PD, 225; **numind și esperi (cunoscători prețurilor mărfii)** ROI 2 IV, 6; **cunoscători de acest fel de lucru (experi)** ROI2 VIII, 12; **espert** BG, XXI; NV, 168; BCD, 8, 317; StDR, 93; CA 1852, 83; SCC II, 105; BEC, 168. (Cf. fr. *expert*, it. *esperto*, lat. *expertus*).

EXPIA vb. **expia** CV, 30; AsP, XX; AsFA, XX; AVP, 8; CA 1861, 41; PD, 225; **espia** NV, 169; BCB, 45; SMB I, 74; CA 1854,

96; DILB I, 198; Z 1856, nr. 8, 2; GCB II, 205. (Cf. fr. *expier*, lat. *expiare*, it. *espiare*).

EXPIATOR adj. **espiatoriu** NV, 169; **espiator** CFZ, 148; **espiator** PD, 225. (Cf. fr. *espiatoire*, lat. *espiatorius*).

EXPIAȚIE s. **espiație** MEN II, 188; NV, 169; CFZ, 148; RL, 230; **espiație**, **espiaciune**, **spiare** StDR, 93; **espiațiune** LIT, 158; **expiație** StDR, 83; CA 1855, 102; PD, 225. (Cf. fr. *expiation*, lat. *expiatio*).

EXPLICIT adj. [propoziții] **explicite au curate** EGRM, 27v; EGR, 139; **explicit** NV, 169; C, 10; BEC, 424; D 1860, 375. (fr. *explicite*, lat. *explicitus*).

EXPLOATA vb. **exploata** BP, XVIII; BCD, 520; SCC II, 231, 312; CA 1855, 96; RL, 55; LIT, 91; D 1858, 6; PIC, 122; BEC, XXXIV; D 1860, 92; **exploeta** BCA, 49; RMS, 84; **expluata** KDP, 43, 95; **espluata** RL, 83; **exploata** CA 1852, 41; PBV, 125; CEG, 82; **spluata** R 1857, nr. 2, 2; **exploata** și **explota** PD, 226. (<fr. *exploiter*).

EXPLOATABIL adj. PD, 226. (<fr. *exploitable*).

EXPLOATARE s. **exploatare** SIT, 109, 204; BCD, 414; RL, 15; CA 1856, 19; LIT, 1, 7; CA 1857, 56; C 13; JA, 25, 83; PBV, 125; CA 1859, 122; BEC, 47, 57; RF, 22; **exploatare** CA 1856, 60.

EXPLOATAT adj., s. **exploatat** Prop, 108; BCD, 268; SSC, 105; CA 1858, 99. (<fr. *exploité*).

EXPLOATAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 203. Cf. și **exploatație** LOA, 86, 87, 88; BGO 1844, 61; StDR, 83; PBV, 125; **exploatație** și **exploatație** PD, 226; **exploatație** MEN I, 150; MID I, 20; SIT, 25, 90, 109; SSC, VII, XII, 38, 95; SCC II, 372; CA 1856, 19; JA, 34; BEC, 54, 87; **exploatație**, **exploatăciune** StDR, 94; **espluatație** KOS, XX, XXI; RL, 45, 97.

EXPLORA vb. **explora** DFL, 35, 89; NV, 169; DCB III, 76; CA 1857, 18; **explora** PD, 226. (Cf. fr. *explorer*, lat. *explorare*).

EXPLORATOR s. **explorator** NV, 169; **explorator** PD, 226. (Cf. fr. *explorateur*, lat. *explorator*).

EXPLORAȚIE s. **explorăciune** DFL 36; **explorație** PD, 226. (Cf. fr. *exploration*, lat. *exploratio*).

EXPOZITIV adj. (Gram.) [propoziții] **expozitive** (*de spunere*) EGRM, 28r; EGR, 140; *propozițiunea* [...] **espozitivă** PTP, 17.

EXPRES adj., s. **expres** AR 1829, 122; GRN II, 56; VL, 78r;

BCD, 45; PD, 227; **expre**, *într-adins* PD, 227; **espres** FMIL 1844, 110; DFL, 44, 109; CDR, 76; BCD, 99, 105, 310; KOS, XVIII; RL, 83; BEC, 28, 49, 100. (Cf. fr. *exprès*, lat. *expressus*).

EXPRESIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 203. Cf. și (Lingv., Fiziogn., Poet., Pict. etc.) *atît de urîtă expresione* VSN, 381; *într-un expresion* [„cuvînt”] VSN, 381v; *mai bone vădiri (expresii) să aleagă* MPI, 188; **expresie** GPE, 48; SPV, pf. 3; MCR, 24; AR 1837, 27, 369; RB, 279; VVP, 44; ROB2, 599; HP, XXX; WPM, 23; CA 1848, 51; StDR, CCP, 97; CA 1852, 50; RL, 102, 388; PBV, 125; **expressie** PD, 227; **espresie** GC I, 156r; MCR, 75; GTN 1835, 20; MAE, 55; GTN 1836, 36, 51; MN 1836, 38; FL, 13; MCL 1838, 56, 60; MCL 1839, 372, 446, 656; FMIL 1840, 139, 200; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **espresie**, **espresiu** StDR, 94; **espresie** BDJE, 25; NV, 170; LS, 35; **espresiu** DFL, 49; BG, XVIII, 94; BCD, 73, 521; MGP, 79; GRR, 2, 143, 217; GCB II, 205; LIT, pf., 23, 49; INB 1859, 1, 24; BEC, 6; VMP, 272; D 1860, 87, 282; **espresiu** CEF, 59, 173; DILB I, 198; C, 1, 6; **spresie** R 1857, nr. 2, 2, nr. 3, 3; **spresie** R 1857, nr. 3, 1; **spresiu** R 1857, nr. 6, 1.

EXPRESIV adj. **expresiv** SGR II, 25; MCR, 223; DFL, 29; BDJE, 158; AF, 143; NV, 170; CA 1852, 79; BCB, 12; BMN I, 21; SCC I, 192; SCC II, 154; SMB II, 313; RL, 49, 112, 123; BCI, 128; JA, 35; **expresiv** CEF, 177; DILB I, 198; **expresiv** HP, XXIX; PD, 227. (Cf. fr. *expressif*, it. *espressivo*).

EXPRIMABIL adj., **expresibil** CGR, 189; NV, 170; **expresibil** PD, 227. (<fr. *exprimable*).

EXPRIMARE s. **expresare** VCL, 76r; PBV, 125; **expresare** CGR, 4, 12; NRC, 194; **expresare**, **expresare**, **expresare**, **expresare** StDR, 94; **expresare** StDR, 83.

EXPROPRIA vb. **expresia** GC I, 155v; NV, 170; LIT, 7; **expresia** GC I, 142r, 158r; PD, 227. (<fr. *expropriar*).

EXPROPRIAȚIE s. **expresia** MN 1836, 23; NV, 170; RL, 45; D 1859, 126; **expresia** D 1859, an. II, 61; PD, 228. (<fr. *expropriation*).

EXPUNE vb. **expresare** IO, 60; **expresare** IMC, 2, 3; **expresare** AR 1835, 123; AR 1837, 260; PME, 31; **expresare** GTN 1836, 34; **expresare** PFHM I, 183; **expresare** GC I, 143r, 158r; MPG, 17; KMP, 114; RB, nr. 1, 4, 232; FMIL 1840, 300; AR 1844, 12, 15; BGO 1844,

327; PMH, 114; KDP, 78; CA 1850, 50, 65; pe la 1850 forma era frecventă; **espune** și **expune** GC I, 154r; GC V, 147v; **espune** GTN 1836, 52; DL, 86; BGO 1840, 306; BPA, 52; MID I, 42, 256; DFL, 93, 168; CA 1847, 40; KFL, VI, IX; FMIL 1847, 95; BP, XI, 176; SIT, 16, 48, 274; NV, 188; BIP, 21; CGR, 81; BCD, 8; StDR, 95; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860. (Cf. lat. *exponere*, fr. *exposer*).

EXTAZ s. **éxtasis** VIO I, 31v; **extasis** EPD, 296; **extaz** FMK, 133; RL, 331, 423; CMI, 27, 72; CA 1860, 117; CA 1862, 85; **extază** PBV, 125; **extasă** CEF, 218; **extas** PD, 228; **estaz** VN, 14; ASI, 12, 65; AF, 13, 177; SIT, 66; LMS, 11; PMC I, 48; PCI, 119; CA 1854, 1; ICI, 148; CMI, 164, 165, 198; CA 1857, 61; **estaze** sg. DFL, 182; **estază** AAR, 83; **estas** BDJE, 154; BP, 114, 135; NV, 170; SIM, 140; PMC I, 143; RL, 229; PIC, 9. (Cf. ngr. ἔκστασις, germ. *Ekstase*, fr. *extase*, it. *estasi*).

EXTAZIA vb. **extazia** RB, 224; PD, 56; RL, 49; CA 1861, 1; **extasia** APR, 65; PD, 228; **estasia** VN, 170; SMB I, 107; LIT, 380; D 1858, 4; **estazia** AF, 38; PCI, 127; CMI, 166. (Cf. fr. (*s'*)*extasier*, it. *estasiare*).

EXTAZIAT adj. **extasiat** APR, glos. II; PD, 228; **estasiat** NV, 170.

EXTENSIUNE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 203. Cf. și **extenzie** MF I, 119v, 143r; VCL, 26r; **extensie** VCL, 13r, 13v, 17r; PD, 228; **estensie** BDJE, 177; CGR, IX; CFZ, 21, 58; AML, 69; **estenzie** SSC, 78, 82; **estensiune** DFL, 16, 37; CFZ, 86.

EXTENUAT adj. **estenuat** BDJE, 137. (<fr. *exténué*).

EXTERIOR adj., s. **din afară** MML, 7r; *cît de cultivat este dinafarul meu* FMIL 1844, 301; **exterior** și **esterior** GC I, 142r, 155v, 158r; **exterior (din afară)** AsG, 94; **exterior** RBM, 78; D 1858, 11; CA 1861, 43; CA 1862, 47; PD, 228; **esterior** DFL, 151; SIT, 318; BIP, 56, 73, 84; NV, 17, 44, 170; LS, 54; SCC I, 247; SCC II, 157; DILB I, 198; forma era frecventă pînă la 1860. (Cf. lat. *exterior*, fr. *extérieur*).

EXTERIORITATE s. **esterioritate** CFZ, 46. (<fr. *extériorité*).

EXTERMINA vb. **estermina** FMIL 1844, 160; MEN, 205; LIT, 171, 173, 190; GCB II, 205; BEC, XLIX, **extermina** AVP, 8; PD, 229; **stermina** PBV, 437. (Cf. lat. *exterminare*, fr. *exterminer*).

EXTERMINARE s. **esterminare** BMN III, 201; CFZ, 174; DILB II, 229.

EXTERMINATOR adj., s. **esterminator** MEN II, 109; **exterminator** PD, 229. (Cf. fr. *exterminateur*, lat. *exterminator*).

EXTERMINAȚIE s. PD, 229. (Cf. fr. *extermination*, lat. *exterminatio*).

EXTERN adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 203. Cf. și **dinafară** SIU, 50v; AR 1829, 247; **pedinafară** IRV, 142v; **din afară** RB, nr. 17, 3; PDC, XIII; **extern (din afară)** HFP, 83; **extern** și **estern** GC I, 143r, 158r; **extern** HFP, 113; RSM, 32r; AR 1837, 319; RB, nr. 7, 4, nr. 31, 4; VVP, 44; VL, 78v, 80v; SMR I, 42; GPG, 53; FMIL 1844, 231; PBM, 156; pe la 145 forma era frecventă; **extern** GC I, 155v; FMIL 1844, 402; MEN I, 135, 136, 150; PBM, XXIV, XXVIII; DFL, 4; BP, XI; CGR, 5; CDR, 34; forma era frecventă pînă la 1860; *chiamarea externă (din afară)* BG, IX; **estern, stern, dinafară** StDR, 95.

EXTINDE vb. **lăți** SIU, 12v, 32v, 45v, 51v; **întinde** FAE, 112; **estinde** DFL, 37; BCD, 13; TR 1854, 1. (Cf. lat. *extendere*).

EXTINDERE s. **lățire** VL, 84v; **estindere** BCD, 63, 404; TR 1854, 3; GCB II, 205.

EXTINS adj. **lat** MF I, 40; VL, 54v; VM, 26; **lățit** RIP I, 220; **estins** DFL, 16; BCD, 237; TR 1854, 116. (Cf. lat. *extensus*).

EXTRAS s. („rezumat sau copie fragmentară după documente, cărți sau publicații”) **extractus** AIC, 25; **extract** RJ, 21, 23, 125; IPC, 12; MIU, 133; PFBM, 50v; CP I, 265; CP II, 166; TD III, 72; MIB, 351; RPL, 8; OAI, 3; VPP, 59, 123, 305; MIM, 4; BRD, 92; BR 1829 I, 26; CR 1829, 24, 64; AR 1829, 5, 19, 23; CR 1830, 5, 8, 357; AR 1830, 33, 41, 180; GC I, 142v, 143r, 149r, 158r; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **extract** MILR, 37; GC I, 154r; CCB, 70, 82, 116; FMIL 1844, 3, 11, 159, 339; KFL, V; FMIL 1847, 37; NV, 171; BIP, 13; BCD, 6, 132; PCI, 6; forma era frecventă pînă la 1860; **extract, estras, stras** StDR, 95; **estrat** SD 1855, 2; **estras** CA 1856, 26; **esstras** D 1860, 417. (Cf. lat. *extractus*, germ. *Extrakt*, fr. *extrait*).

F

FABRICATOR s. („fabricant”) BD I, 396; SHI II, 245; GLC, XXXIII; PD, 247. (Cf. lat. *fabricator*, fr. *fabricateur*).

FABRU s. **fabrii sau bărdașii** SIN, 10; **fabru** AVP, 9. (<lat. *faber*).

FABULATOR s. („fabulist”) BD I, 396; SIC, 40; GGV, 130; NV, 173; PD, 248. (Cf. lat. *fabulator*, fr. *fabulateur*).

FABULOZITATE s. BDJE, 82; NV, 173; PD, 248. (<fr. *fabulosité*).

FACENDĂ s. („afacere, interes”) BDJE, 6; LS, 14. (<it. *faccènda*).

FACETIE s. („glumă; bufonerie”) **facetie, faceție** NV, 173; **facezie** D 1858, 6. (Cf. fr. *facétie*, it. *facezia*).

FACETIOS adj. („glumeț; bufon”) **facetios, facețios** NV, 174; **facețios** PD, 248. (<fr. *facétieux*).

FACHIR s. GN, 295r; DC III, 97r, 116r; DIP, 18r; SPBA, 30; MEN I, 290; NV, 174; PCI, 18; GM 1854, 2; PD, 249. (Cf. ngr. φακίρης, fr. *faquir* și *fakir*).

FACSIMIL s. **facsimil, facsimilat** NV, 174; PD, 249; **fac-simile** StDR, 285. (Cf. fr. *fac-similé*, lat. *fac simile*).

FACT s. („fapt, întâmplare; act, acțiune”) **factum** RI, 5, 383; StDR, 285; PFHM I, I, 108, 166; PFM, V, 229, 318; **fact** APC, 39r; SCS, 1, 10; KFL, 41; KDP, 53; KOS, XI, XIII; SCC II, 65, 348, 374; CFZ, 3, 17, 23; GM 1854, 3; RL, 70, 199; cuvîntul era frecvent pînă la 1860. (Cf. lat. *factum*, germ. *Faktum*).

FACTIC adj. („faptic”) StDR, 285. (<germ. *faktisch*).

FACTICE adj. **factițiu, factiț** NV, 174; [lucruri] **artificiale sau factițe** BCD, 240; **factice** WAM, 104; BCI, 91. (Cf. fr. *factice*, lat. *facticius* și *factitius*).

FACTORIE s. (Comerc.) DC IV, 16v; FD I, 59; AsL, 19; PD, 249. (Cf. fr. *factorie*, germ. *Faktorei*, rus. *фактория*).

FACTOTUM s. AR 1837, 239; StDR, 285; ASLI, 128; PD, 250. (Cf. lat. *factotum*, fr. *factotum*, germ. *Faktotum*).

FACȚIONAR s. (Mil., „santină”) NV, 174; DIB, 272; DILB I, 198; PD, 250. (<fr. *factionnaire*).

FAD adj. NV, 174; StDR, 284. (<fr. *fade*).

FADOARE s. NV, 175; PD, 249. (<fr. *fadeur*).

FAETON s. **1.** („trăsură”) **faeton** GC VII, 1v; StDR, 284; SCC II, 337; CA 1857, 138; VO 1857, 5; **faeton** (*butcă ușoară*) AR 1837, 187. **2.** (Zool.) **faeton** SPV, 174. (<fr. *phaéton*).

FAIANȚĂ s. **faians** MSP, 5; IVA, 84; PSE, 191; **faiantă** RIP I, 283; BIN, 64; **faiență** StDR, 285; RMS, 61; PD, 249, supl. IX. (Cf. fr. *faïence*, germ. *Fayence*, it. *faènza*).

FAIER s., interj. **1.** („ceartă; dojană”) GC VII, 1v; **2.** („Foc!”, comandă în artilerie) GC VII, 1v. (<germ. *Feuer*).

FAIERVERCHER s. („tehnician de artilerie”) **feiervercher** SRM, 23; **faier-vercher** FAM, 7, 121. (Cf. germ. *Feuerwerker*, rus. *фейерверкер*).

FAIMĂ s. **famă** OC I, 80v; PSC, 118r; SSB, 4; GC VII, 4v; AV, 59; MCL 1839, 373; RCM, 50, 120; SCMI, 51; AMIM, 28; DFL, 185; PS, 37; AF, 185; **faimă** (**famă**) SPBA, 102; **faima sau fama** BD I, 409; **faimă** (*slavă*) AR 1837, 369 bis, 383; AR 1839, 35; IL 1840, 85; **faimă** SMR I, 1; LS, 50; CA 1851, 12; StDR, 285; TR 1854, 3; **famă, faimă** NV, 175; PBV, 503; PD, 251. (Cf. lat. *fama*, germ. *Fama*, fr. *fâme*, it. *fàma*).

FAIMOS adj. **famos** VIO I, 54r; PSC, 117v, 118r; **famos** CV, 26; BD I, 410; GC VII, 4v; MID I, 37, 45; DFL, 37, 158, 164; CA 1852, XVII, XXVII, GRR, 91, 151; CA 1853, XVIII, XXI; CFZ, 111; VO 1857, 14; LG, 28, 76; INB 1859, 30; **famos** GLC, 12, 29; **faimos** SPBA, 64; AR 1837, 321; MID I, 187; DRB, VII; CA 1847, 45; PS, 56; AF, 48, 115, 149; LMS, 42, 44; NV, 175; CA 1850, 27; PCI, 5, 13; pe la 1850 forma era frecventă; **faimos sau faimat, slăvit** SPBA, 102; **faimos** (*slăvit*) IL 1840, 27; **faimoz** RL, 98. (Cf. fr. *fameux*, lat. *famosus*, it. *famoso*).

FAIN adj. *postavuri* **faine** UB, 30; *hîrtie* **faină** MDWS, 410; **fain** SIN, 10; BR 1829 I, 52; GC VII, 1v; SR, 26. (<germ. *fein*).

FALANGA vb. („a bate la falangă²”) AAR, 69.

FALANGĂ¹ s. (Antic. gr., „formație militară de luptă”) **falanx** BR 1829 II, 26; **falangă** GC VII, 3r; BPA, 54; **falancă** BAR II, 109; **falancea** (*phalanx*) BAR II, 166; **falanxă** R 1857, nr. 28, 2. (Cf. gr. *φάλαγξ*, lat. *phalanx*, fr. *phalange*).

FALANGĂ² s. („instrument de pedeapsă, pentru bătaie la tălpi; vargă, nuia”) **falangă** DC II, 77v, 78r; GC VII, 3r; VVP, 151; SIM, 214; AAR, 69; APS, 85; RL, 162; AsAL, 7; **fălangă** DC III, 50v, 56v; BDT, 121r. (<gr. *φάλαγγας*).

FALANSTER s. RB, nr. 30, 2; NV, 175; PD, 251. (<fr. *phalanstère*).

FALANSTERIAN s. NV, 175. (<fr. *phalanstérien*).

FALBALA s. **farbara** GC VII, 7r; PBV, 503. (Cf. ngr. φαλμπαλάς și φορμπαλάς, fr. *falbala*).

FALCE s. **falcea** (*croissant*), [în notă] *unealtă de fer în forma secerei* BCA, 275; **falce** (*coasă*) CA 1857, 91. (Cf. lat. *falx*, *-cis*, it. *falce*).

FALCHIDION s. (Jur.) **falchidion** APC, 320r, 327v; DAP, 130, 144. (<ngr. φαλκίδιον).

FALCON s. (Zool.) **falcon** CIN, 75, 76, 77; StIN, 92; FMIL 1847, 160; **falcon** (*coroi*) IL 1840, 97; **falcon** (*vultur*) IL 1841, 69; **falconii** *sau ulii* MIN, 53. (<lat. *falco*, *-onis*).

FALENĂ s. (Zool., „un fluture de noapte”) **falenă**, **farfală** GC VII, 4r, 4v. (Cf. fr. *phalène*, ngr. φαφάλα).

FALIMENTAR adj., s. **falimentar** (*mofluz*) BGV, 54v, 55r. (Cf. it. *fallimentare*).

FALIRISI vb. („a da faliment”) AR 1837, 308. (<ngr. φαλλίρω).

FALSA vb. („a falsifica”) DFL, 6; KDP, 81. (Cf. lat. *falsare*, it. *falsare*).

FAMILIST s. **familiș** BPN II, 277; GC VII, 6r; **familist** CIF, 153; CPL, 58, 63; **familist** (*gospodar*) CR 1830, 409; AR 1830, 38.

FAN s. („loc consacrat, templu”) **fanul sufletului**, *adecă trupul* AP, 61. (<lat. *fanum*).

FANAL s. („far”; fig.) BGO 1840, 307; AF, 87; PCI, 74, 75. (<fr. *fanal*).

FANARIOTISM s. AIR I, XVI, XVIII; FMIL 1844, 266. (<*fanariot* + suf. *-ism*).

FANATIZA vb. MEN I, 261; NV, 175; PBV, 503; PD, 252. (<fr. *fanatiser*).

FANATIZARE s. PBV, 503.

FANFARONA vb. („a palavragi”) PD, 235. (<fr. *fanfaronner*).

FANFARONIC adj. NPT, 36.

FANFARONIE s. MAE, 18. (<*fanfaron* + suf. *-ie*; cf. și fr. *fanfaronnerie*).

FANTASIN s. **fantassin** (*pedeștraș*) IRV, 142r; **fantassin**, *infanterist*, *pedeștraș*, DILB I, 198. (<fr. *fantassin*).

FANTASTĂRIE s. („himeră, idee fantastică”) KFL, V. (Cf. germ. *Phantasterei*).

FANTAZA vb. **fantazi** IEI, 49v; **fantazui, fântăzui** ME, 443; **fantazirui** VD, 119; **fantaza** KCL, 123. (Cf. lat. *phantasiari*, germ. *phantasieren*).

FANTAZIOS adj. **fundasioz** PIU II, 175; **fantazios** BR 1829 II, 37; AML, 32, 33, 37; **fantasios** GC VII, 6r; PBV, 503. (Cf. it. *fantasioso*).

FANTE s. **1.** („figură la cărțile de joc”) **fante** VSN, 383v; GC VII, 5r. **2.** („bărbat ușuratic”) **fant** MCL 1838, 53. (Cf. it. *fante*, germ. *Fant*).

FAR s. (Mar.; fig.) **fáros** DC I, 50v; **pharus** BD II, 184; **far** PIU I, 324; CR 1829, 11; CR 1830, 166, 354; API, 133; IL 1840, 20; RCM, 112; NV, 176; StDR, 287; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **far** (*fînar la port*) IL 1840, 26; **far** (*fanar*) SMR II, 15; **far** (*luminator*) GM 1854, 320. (Cf. gr. φάρος, lat. *pharus*, fr. *phare*, germ. *Pharus*, it. *faro*).

FARĂ s. („gen, soi, neam”) *popor de fară nemțească* MIR, 310; **fară viței** [de vie] MVV, 23. (<it. *fara*).

FARBĂ s. („vopsea; culoare”) CTT, 238; GLC, 90. (<germ. *Farbe*).

FARETRĂ s. **faretră** (*tulbă*) FTM, 94; **faretră** GC VII, 4v. (Cf. lat. *pharetra*, ngr. φαρέτρα).

FARFARA s. („flecă, palavragiu”) OC I, 28v, 66r; ECG, 30v; GC VII, 5r; PBV, 503. (Cf. ngr. φαρφαρῶς, tc. *farfara*).

FARFURIE s. **1.** („porțelan; obiect de porțelan”) **farfurie** OC I, 46v, 57v, 68v; GN, 104v, 287r, 292v; DC II, 5v, 25r, 111r; DC IV, 63r, 146v, 269r; HOG, 53; DIP, 12v; AZ, 82r; FC, 13v; HBN, 118; **farfur** CA 1852, 75. **2.** („taler, farfurie”) **farfurie** ME, 200; MG I, 210; POS, 39; CIRA, 212; BFO 1843, 180; DRB, 33. (Cf. ngr. φαρφουρί, tc. *farfuri*, rus. фарфор).

FARINGIAN adj. **farengien** KMA, 372. (<fr. *pharyngien*).

FARISEIC adj. **farisaicesc** HFP, 248; **farizaic** FMIL 1844, 208. (Cf. ngr. φαρισαϊκός, fr. *pharisaïque*, lat. *pharisaicus*).

FARISEISM s. **fariseism** GC VII, 4v; VVP, 151; **farisaism** FL, 22. (Cf. fr. *pharisaïsme*, lat. *pharisaismus*).

FARMACEUTIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **farmaceutic**, **farmaceutic** GC VII, 5r; **farmateutic** (*de spițerie*) AR

1839, 386; **farmaceutic** AML, 9; PD, 254.

FARMACIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **spițarie** VEI, 134v; DRB, 218; CMV, 46, 47; **spițerie** MCI, 11, 12; LVH, 67v; CP II, 58, 60; MCB, 95; MG I, 194; CR 1829, 98; CR 1830, 100, 262; GC VI, 161r; ROB, 139; cuvîntul este frecvent pînă la 1860; **spițerie, spițarie** GC VI, 160v; **poticărie** MTM II, 263; **potică** sau **spițerie** CS 1802, 28; **potică** CS 1820, 41; AA, 25; **apotică** CISG, 113; AA, 25; SHI II, 191; **apotecă** CB 1813, 62; BD I, 51; LB, 26; GC I, 75r; FMIL 1844, 352; BZ, 89; **apotecă, spețerie** BDL I, 232r; **spețerie (apotecă)** CB 1814, 181, 189; **apotecă (spețerie)** GLC, XVI; **spețerie, spețerie** ME, 200; **spețerie** CB 1813, 65; BDL IV, 949v; FMIL 1844, 949v; **spețarie** RIP I, 167; **apoticărie** GC I, 75r; **farmacie** sau **spițerie** CR 1830, 99; **farmacie, farmacie** GC VII, 5r; **farmacie** SHI II, 191; PBV, 503; PD, 254; **farmacie** CMV, 48; **apotecă, apotecărie, farmacie, spițerie** PD, 74. (Cf. și lat. *speciaria*, germ. *Spezerei*, ngr. ἀποθήκη, rus. аптека, magh. *patika*, ngr. φαρμακείον, it. *farmacia*).

FARMACIST s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **spițer** OC I, 29v, 84v; LVH, 67v; CP II, 130; MCB, 95; CSM, 11; GIC, 41; MG I, 44; CR 1829, 299; CR 1830, 100, 355; VSC, 90; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **spețier** MDWS, 396; BDL I, 232r; **spețer** BDL IV, 949v; **spițier** CP II, 67, 130; GIC, 49; TAA, 19; **spițier, spițer** GC VI, 160v; **apotecar** sau **spețiar** PV, 112; **apotecar, spețier** MDWS, 394; **apotecar** NMSF, f.t., 51; DOA, 27; CB 1813, 62; BDL I, 232r; BD I, 51; PD, 74; **apotecar (spițer)** BR 1829 I, 32; **poticareș** MTM II, 210, 260, 263, 264; **paticariu** BD II, 163; **apoticarăș** TD III, 355; CB 1813, 65; **apoticar, adecă spițier** GC I, 75r; **farmacian, farmaceu** GC VII, 5r; **farmacian, apotecar, spițer** PD, 254; **farmacopeu** R 1858, 2; **farmacier** AML, 7. (Cf. și lat. *speciarius*, ngr. ἀποθηκάριος, rus. аптекарь, magh. *patikarus*, fr. *pharmacien*).

FARMACOPEE s. **farmacopie** (*lucrare de spițerie*) PMC I, IX, cf. și 167; **farmacopie (spițerie)** Z 1856, nr. 49, 4; **farmacopeu, tractat care învață meșteșugul d-a face doctoriele** PD, 254. (Cf. ngr. φαρμακοποιία, fr. *farmacopée*).

FASCINA vb. NV, 176; PD, 255. (<fr. *fasciner*).

FASCINAȚIE s. **fascinație, faștinație** [?], **fașinație** NV, 176; **fascinație (încremenire)** SCC II, 218; **fascinație** PD, 255. (Cf. fr.

fascination, lat. *fascinatio*, it. *fascinazione*).

FASIE s. (Adm.) **fasiile sau mărturisirile** AIC, 31; **fasie** DOB, 8, 9; CIM, 2, 3, 4; MIM, 39; **fasiile**, *adecă spunerile veniturilor* RI, 21; **fasiile sau zăciuiala veniturilor** GIA I, 137v, cf. și 124v; *arătare (fasie)* PIM, 4, 6; **fasie (arătare)** PIM, 5; *dovediri (fasi)* MIM, 21. (Cf. lat. *fassio*, germ. *Fassion*).

FASIONA vb. („a face declarație pentru impozit”) **fasionăului** PIM, 6; CIM, 3, 4.

FASIONANT s. („declarant pentru impozit”) CIM, 5.

FASON s. **1.** („fel, chip; croială, model”) **fason** GC VII, 16r; RB, nr. 1, 4; StDR, 287; CEF, 176; R 1857, nr. 23, 4; NPT, 286; PBV, 504. **2.** („mod de comportare, manieră; mof”) **fason** GC VII, 16r; LS, 47, 99; StDR, 287; CEF, 96; C, 162; PBV, 504. (<fr. *façon*).

FASONA vb. LIT, 10, 35, 231; PD, 255. (<fr. *façonner*).

FASONAT adj. R 1857, nr. 18, 4.

FAST s. NV, 177; SMB II, 337; D 1859, 349; PD, 255. (<fr. *faſte*).

FASTE s. pl. (Antic. rom.) **faſtes** AVP, 9; **faſte** PD, 255. (<fr. *faſtes*).

FASTIDIA vb. („a cauza neplăcere, dezgust”) NV, 176; PD, 255. (Cf. it. *faſtidiaſe*, lat. *faſtidiaſe*).

FASTIDIOS adj. NV, 176; PD, 255. (<fr. *faſtidiaſe*).

FASTUOS s. NV, 177; AVP, 9; PD, 256. (Cf. fr. *faſtuaſe*, lat. *faſtuaſe*).

FAȘIONABIL adj., s. *soțietate* **fașionabil** (*de modă*) AR 1838, 273; **fașionabil** StDR, 287; **fașionabil** RL, 49; **fașionablu** NPT, 361. (<fr. *faſhionaſe*).

FATIDIC adj. RL, 265. (<fr. *faſtidiaſe*).

FATIGA vb. („a obosi, a epuiza”) **fatiga** DFL, 68; BDJE, 90; NV, 177; SMB II, 507; VO 1857, 5; PBV, 504; PD, 256; **fatica** BDJE, 139. (Cf. fr. *faſiguaſe*, lat. *faſiguaſe*, it. *faſicaſe*).

FATIGANT adj. **fatigător** DFL, 9; **fatigant** PD, 256. (Cf. fr. *faſiguaſe* și *faſiguaſe*, lat. *faſiguaſe*).

FATIGĂ s. **fatigă** DFL, 24, 25; NV, 177; CA 1853, XXIX; T 1856, nr. 4, 4; PBV, 504; **fatică** BDJE, 128; **fatigație, fatigă** PD, 256. (Cf. fr. *faſiguaſe*, lat. *faſiguaſe* și *faſiguaſe*, it. *faſicaſe*).

FATUITATE s. NV, 177; PD, 256. (<fr. *faſuité*).

FATUM s. **fatumuri** sau *întîmplări* MIU, 417; *nenorociri* (**fatumuri**) MIM, 15; **fatum** (*soartă*) CNB, 139; **fatum** CTT, 200; GLC, XXXIII; **faturi** (*primejdii*) AR 1830, 138; **fatul**, *decretul soartei* SMR II, 70; **fat** StDR, 287. (Cf. lat. *fatum*, germ. *Fatum*, fr. *fatum*, it. *fato*).

FATUU adj., s. („lăudăros; supărător”) **fatu** NV, 177; **fat** StDR, 287; **fatuu** PD, 256. (Cf. lat. *fatuus*, fr. *fat*).

FAȚETĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **fațetă** NV, 177; StDR, 288; PBV, 504; **facetă** PD, 248. (Cf. și it. *facetta*).

FAUN s. (Mit.) **faon** PCB, 116; VPA, 5; **faun** GC VII, 1v; CDCE, 221; HBN, 27; DILB I, 199; PD, supl. IX; **Faun**, **Fauna** BAR I, 145; **faună**, *nălucă, fantasmă* GLC, XXVII. (Cf. lat. *Faunus*, *Fauna* și *fauni*, ngr. φαῦνος, germ. *Faun*, fr. *faune*).

FAZAN s. (Ornit.) **fazani** sau **fazieni** DC II, 103r; **fazan** DC II, 122r; GIC, 89; MCL 1839, 260; **fazan**, **fazian** GC VII, 1v; **fezan** VVP, 152; **fazan**, **fezan** PBV, 502, 506. (Cf. ngr. φαζάνι și φασιανός, rus. фазан, fr. *faisan*).

FAZĂ s. (Astron.; „etapă”) Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **fasis**, *adecă cînd să schimbă luna* MIU, 62; **fazisul** *lunei* AR 1844, 16; **fazele** *lunei* FGE, 7; **fază** SHI, XI, XII; AMIM, XIV; XXV; AF, 201; BIP, 46; pe la 1850 forma era frecventă.

FEBRĂ s. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **fevra** (*frigurile*) TMS, 116.

FEBRIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **febril** SMB II, 411; DIB, 219, 492; DCB I, 34.

FEBROS adj. *cazuri febroase* WAM, 81. (Cf. fr. *fiévreux*).

FECUND adj. **fecund** DFL, 93, 111; CFZ, 46, 86; DILB III, 217; C, 3; GCB II, 206; AVP, 9; PD, 258; *roditor* (**fecund**) R 1857, nr. 30, 3; **fecond** NV, 178; PIC, 4, 72. (Cf. fr. *fécond*, lat. *fecundus*).

FECUNDANT adj. **fecundător** DFL, 211; **fecundant** FBE, 77r; DILB IV, 199; **fecondant** CA 1862, 47; PD, 258. (Cf. fr. *fécondant*, lat. *fecundator*).

FECUNDANȚĂ s. **fecundanță** PD, 258. (<fr. *fécondance*).

FEDERA vb. PD, 257. (Cf. fr. *féderer*, lat. *foederare*).

FEDERALISM s. NV, 178; PD, 257. (fr. *fédéralisme*).

FEDERALIST adj., s. NV, 178; RL, 330, 345; PD, 258. (<fr. *fédéraliste*).

FEDERALIZA vb. **federalisa** NV, 178; PD, 257. (<fr. *fédéraliser*).

FEDERAT adj., s. LB, 254; VVP, 152; LIT, 196; PBV, 605. (Cf. lat. *foederatus*, fr. *fédéré*).

FEE s. („zîna”) BP, 65, 70; NV, 178; StDR, 288; CMI, 171, 198; PD, 258. (<fr. *fee*).

FEERIC adj. AF, 10, 38, 39; ICI, 13; RL, 150; CMI, 134; PIC, 69; INB 1859, 32. (<fr. *féerique*).

FEERIE s. **1.** („farmec, încântare”) NV, 178; RL, 334; PD, 258. **2.** (Teatru) R 1858, 5. (<fr. *féerie*).

FEIERIE s. („sărbătoare; repaos”) RJ, 353. (<germ. *Feier*).

FELAH s. **felaci**, *adică plugari* AR 1829, 196; **felas** (*țărani robii*) AR 1832, 406; *săracii felah (iobagi, robii) din Eghipt* FMIL 1844, 198. (Cf. ngr. *φελλάχος*, fr. *fellah* și, mai vechi, *félaque* și *fellach*).

FELCER s. (Med.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **fălcér** IRF, 102; RA, 53, 54; CR 1830, 64; **felcer** VPP, 325; **felcer** (*subt-hirurg*) AML, 4, 7.

FELCERIE s. *meșteșugul felceriei* BGO 1844, 22.

FELDFEBEL s. („plutonier”) **feldvébel** GC VII, 19r; RO, 16; **féldvebel** CTT, 266; **feldvebel** MCL 1839, 397; **feld-fébel** RO, 25, 26; **feldfebel** BFO 1833, 76; BGO 1844, 157; ROM, 12, 70, 233; RBM, 79; **feld-febel** CA 1859, 72; **feltfebel** BFO 1838, 57; CPO, 18; **fetfebel** ROB2, 630, 633; **fedfebel** ROB2, 633. (Cf. germ. *Feldwebel*, rus. *фельдфебель*).

FELDMAREȘAL s. *Vezi Împrumut. I*, p. 60. Cf. și **feldmarșal** CDG, 25v, 26v, 53v; IEI, 20r, 20v, 60r; NIU, 315v; NB, 24; BPN I, 153; BR 1821, 190; CC, 38; TSVM, 97; GAT, 8; AR 1829, 223; BR 1829 I, 33, 39; forma era frecventă pînă pe la 1850; **feld-marșál** IRF, 63; RA, 45; JNA, 36; BPN II, 176; **féldmarșal** PDJ, 1; **feld-marșal** CIRA, 320; AR 1837, 269; CA 1853, XLIV; **fert-marșal** GN, 161v; **fertmașal** VAZ, 23v; DC II, 51r; TL, 1r; **fert-marișal** GN, 122; **feldmareșal** VIC, 115r, 117v, 211r; MFV I, 83v; CR 1829, 10; GC IV, 17v; GC VII, 19r; CR 1831, 43; RB, nr. 22, 1; MID I, 188; KDP, 56; RBM, 12; Z 1856, nr. 9, 3; **feld-mareșal** CR 1830, 9; **marșal de câmp** AR 1829, 155. (Cf. germ. *Feldmarschall*, rus. *фельдмаршал*, fr. *feld-maréchal*).

FELDMAREȘALESC adj. *treapta fertmașalească* TL, 5v.

FELDMAREȘALIE s. *se lipsi Anibal de feldmarșelia sa* BPN II, 210.

FELDSPAT s. (Mineral.) **feldspat** PAB, 4; CIN, 342; BIN, 35; CEG, 3, 13, 18; **feld-spat** NV, 178; BIN, 39. (Cf. fr. *feldspath*, germ. *Feldspat*).

FELDSPATIC adj. CEG, 25, 28. (<fr. *feldspathique*).

FELDȚAIGMAISTRU s. („general de artilerie; mareșal”) **feldțaignaister** CSM, 192; CC, 46; **feld-țaignaistru** CA 1853, XLV; **feldțaignaistru** GM 1854, 297. (<germ. *Feldzeugmeister*).

FELICE adj. („fericit”) AAR, 52. (<it. *felice*).

FELICITATE s. („fericire”) **fericitate** DFL, 123; FMIL 1847, 37, 179; KFL, 72; **felicitate** NV, 178; T 1857, nr. 11, 3; PD, 259; **felicitate, fericitate** StDR, 288. (Cf. fr. *félicité*, lat. *felicitas*).

FELICITAȚIE s. („felicitare”) **felicitație** GC VII, 19r; MCR, 216; RB, 388; DE I, IV, 76; NV, 178; CA 1856, 58; Z 1856, nr. 22, 1; LIT, 121; PBV, 506; PD, 259; **felicitațiune** GRR, 237; **fericitație** VVP, 152. (<fr. *félicitation*).

FELUCĂ s. (Mar.) *unii feluca, adecă unii luntre* RIC, 226v; **felucă** VAZ, 40v; TB, 168v; AR 1829, 60; GC VII, 19r; NV, 179; StDR, 288; PBV, 506; PD, 259. (Cf. ngr. *φελοῦκα*, fr. *félouque*).

FEMELĂ s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 205. Cf. și **femelă** MN 1836, 90; MEN II, 101; INB 1857, 10, 43; INB 1859, 12, 38; **femelă, femină** NV, 179; PD, 259. (Cf. și lat. *femella* și *femina*).

FENICIAN s., adj. **finichi** RIC, 146v, 179v; **fenițieni** FTU, 6r, 7r, 7v; INB 1857, 34; **finițeni** SIU, 16r; **finiceni** FIT I, 19r; PIU I, 14; SHI I, 8; **finichieni** SIU, 21r, 50r; **fenichieni** SIU, 53r; **fenichian** ASH, 1; **fenichi** ASH, 1; **fenici** FTM, 27, 63; BR 1829 II, 52; **finici** PIU I, 203; PCP, 31; *corabie fenețiască* FTU, 9r, 71r; *cetate fenițiască* FTU, 18r; *corabie finicească* HET I, 107r; FIT I, 81v; *lance feniciască* FTM, 55. (Cf. fr. *Phénicien* și *phénicien*, it. *fenicio*).

FENIX s. **finicos** RIC, 60; **finic** RIC, 61r; GC VII, 32r; **finix** RIC, 61r; **finix** OC I, 14v, 72v; MIC, pf.; GCA, 74; DLG, pf. 16; **finix** GCA, 63; TF, 373; CR 1829, 254; CTT, 224; **fenix** VVP, 152; StDR, 288; CA 1858, 118; PD, 259; **fenix, fenice** PBV, 506; **fenis** BBR, 138. (Cf. gr. *φοῖνιξ*, lat. *phoenix*, fr. *phénix*, it. *fenice*, germ. *Phönix*).

FENOMEN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 206. Cf. și **fenomén**

VIO I, 41v; **fenómenon** GIA I, 147v; MIU, 373; AOS, 121; **fenómena** pl. AOS, 12, 51, 112; **fenómen** GIA II, 46r, 104v; BLM, 175; MIU, 124, 359; AOS, 51; HFP, 119, 137, 138; PIF, 21r; **fenómen** (*ivire*) SIU, 8r; **fenomen** IRV, 169v; MFV I, 26r, 94r; CLV, 26v, 147r; HFP, 137; GC VII, 19r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. și it. *fenòmeno*, germ. *Phänomen*).

FENOMENAL adj. DFL, 205; CFZ, 77; PBV, 506; PD, 259. (<fr. *phénoménal*).

FENOMENOLOGIC adj. **fenomenologhic** și **fenomenologic** CCF, 63. (Cf. germ. *phänomenologisch*, fr. *phénoménologique*).

FERLEGHER s. („editor”) **ferlegăr** CL II, 346; GAB, 4; **ferléggher** CL II, 346; DCP, 180; BR 1821, f.t.; LPT, ded.; **ferleghér** CTT, 263. (<germ. *Verleger*).

FERMOAR s. **fermoar** CR 1830, 373; AR 1830, 79; AR 1837, 242; **fermuar** VFD, 31. (<fr. *fermoir*).

FERNAMBUC s. („un soi de lemn adus din America”) **fernambuc** CTD II, 222; DCI II, 226; **fernanbuc** PD, 260.

FERTAL s. („sfert, pătrime”) *un fertal* UB, 1, 15; *un fãrtali de ceas* SIS, 12; *un fertai de ceas* SIS, 32. (<germ. *Viertel*).

FERTIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 206. Cf. și **rodos** RIC, 184r; **fertil și roditori** CV, 1; **fertil** (*roditor*) SGR II, 132; **fertil** PBV, 508; PIC, 28; INB 1859, 14, 54; BEC, XXXII; PD, 260.

FERTILIZA vb. **fertiliza** BDJE, 56; BP, XIX; INB 1859, 26; **fertilisa** NV, 179; RL, 434; JA, 7; PD, 260. (<fr. *fertiliser*).

FERTILIZAȚIE s. **fertilisație** NV, 179; PD, 260. (<fr. *fertilisation*).

FERUGINOS adj. **feruginos** CR 1829, 114; AR 1829, 68; CR 1830, 80; GC VII, 26v; NV, 179; RMS, 91; PFHM I, 41; WAM, 129, 145; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *ferrugineux*, it. *ferruginoso*).

FERVOARE s. **ferboare** DFL, 152; **fervoare** SCC II, 295, 298. (Cf. fr. *ferveur*, lat. *fervor*).

FES s. (Vestim.) **fesuri** (*căciuli*) GSP I, 164; **fes** BFO 1843, 181. (Cf. ngr. φέσι).

FESTĂ s. („sărbătoare, serbare”) *îl învita [...] la o feste mică* CV, 27; **festă** AR 1830, 221; AR 1831, 197; AR 1832, 254; SHI II, 39; **fest** SHI, XIX, XX; FMIL 1847, 30; CA 1854, XXV; CA 1847, 13. (Cf. lat. *festum*, it. *festa*, germ. *Fest*, fr. *fête*).

FESTIN s. LMS, 21, 31; NV, 179; CA 1853, 47, 83; CA 1854, 46; CA 1855, 56; AVP, 9; CA 1859, 107; CA 1861, 62; PD, 261. (Cf. fr. *festin*, it. *festino*).

FESTIVITATE s. TR 1854, 15. (Cf. lat. *festivitas*, fr. *festivité*).

FESTON s. FTP II, 146; BFO 1833, 65; PBV, 508. (<fr. *feston*).

FESTONA vb. PBV, 508. (<fr. *festonner*).

FETIȘ s. *de obște fetișe a neamului* SIU, 33v; *de obște fetișă* SIU, 33v; **feticu** SMR I, 11; **fetici** pl. RL, 227. (Cf. germ. *Fetisch*, fr. *fétiche*, it. *feticcio*).

FETIȘISM s. **fetișmus** [?] SIU, 31r; **fetișism** GG, 146; RIP I, 70; PD, 261. (Cf. germ. *Fetischismus*, fr. *fétichisme*).

FETIȘIST adj., s. GPG2, 108. (<fr. *fétichiste*).

FIACRU s. („trășură”) **fiacher** GIC, 30; **fiacher** (*droșcă*) AR 1832, 187; **fiacăr** GIC, 50; GC VII, 23v; MPG, 22; FMIL 1840, 250; FMIL 1844, 396; CCP, 126; **fiacăr** (*birjar*) MCL 1838, 205; **fiacrăle** ROI2 III, 125; **fiacru** StDR, 288; NPT, 15; PD, supl. IX. (Cf. germ. *Fiaker*, fr. *fiacre*).

FIASTRU, -Ă s. BDL IV, 1091v; AR 1829, 54; AR 1830, 23; SHI II, 71.

FIDANȚAT, -Ă s. („logodnic, -ă”) BCB, 45, 72; DILB II, 229; DCB I, 15, 49; DCB VI, 68. (<it. *fidanzato*, -ata).

FIDEA s. (Alim.) **fideaoa** POS, 194; *fabrică de fede și macaroane* AR 1830, 170; **fede și alte aluaturi** BFO 1843, 203; *supă de fede* DRB, 2, 19; *budincă de fede* DRB, 206; **fedeaoa** DRB, 3, 206, 239. (<ngr. φιδέε).

FIDEICOMIS s. (Jur.) **fidocomison** APC, 122r; **fidocomisa** pl. APC, 122r, 123r, 296v; **fidocomis** APC, 122v; **fidei comis** CL II, 123, 126, 223; **fideicomisum** DAP, 31, 149; **fideicomisum** CPI, 98, 245; **fideicomis** SCS, 10; **fidei-comis** CPI, 47, 97; **fideicomis** GC VII, 35r; CPI, 98, anexă 11; PDC, 45; StDR, 289; RL, 338. (Cf. lat. *fideicommissum*, fr. *fidéicommis*).

FIDEICOMISAR s. (Jur.) **fidocomisarios** APC, 309r, 320r; **fidocomisar** APC, 117r, 123r, 320r; **fideicomisar** DAP, 31, 150; SCS, 10; CPI, 99, anexă 11; StDR, 289; RL, 408.

FIDUCIAR s., adj. (Jur.) **fiduțiar** SCS, 10; CPI, anexă 11; **drepturi fiduciare** BCD, 63; **fiduciar** PD, 261. (Cf. lat. *fiduciarus*, fr. *fiduciaire*).

FIEF s. NV, 180; DILB I, 199. (<fr. *fief*).

FIERTATE s. („mîndrie”) BDJE, 25; PD, 262. (<fr. *fierté*).

FIGURA vb. **obrăzui** IST, anexa; **figurarisi** MRP, 29; AR 1833, 21; AR 1837, 240, 369; **figuri** BD I, 419; **figura** DCN, 114; GC VII, 30r; FTP I, 25; SGR II, 127; SHI I, 14; AIR II, 285; AIR III, 30; RB, nr. 19, 1, 208; MCL 1838, 19; CCB, 88, 110; DFI II, 13; HP, X, XIV; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *figurer*, germ. *figurieren*).

FIGURAL adj. VDA, 13; WPM, 14. (Cf. it. *figurale*).

FIGURAT adj. [sintaxis] **închipuitori** EBG, 77r; [să se întrebe] *cu cuvinte în propriasca sa înțelege, nu în figurască* DCI II, 198; *construțione figurată* VOG, 125; **înfigurat** VOG, 104; GRA, 96r; **figurat** BTG, 98v; BDL I, 191v; BD I, 419; EGRM, 28r, 41v; EGR, 102, 124, 126; HFP, 248; SGR I, 56, 75; SGR II, 121; GTN 1836, 70; MN 1836, 72; IL 1840, 104; PEA, 320; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *figuratus*, fr. *figuré*).

FILADĂ s. 500 de **filăzi** și alte [...] *cărți* PCC, 7; **filadă** JA, 29, 30. (<ngr. *φυλλάδα* și *φυλλάδιον*).

FILARMONIC adj. GC I, 95r; RSM, 42v; AV, f.t.; AR 1837, 149; RB, 226; RNA, f.t.; VVP, 153; PBV, 510; AsAL, 5; PD, 263. (Cf. fr. *philharmonique*, it. *filarmonico*).

FILARMONIE s. GC I, 95r; GTN 1836, 46; VVP, 153. (<fr. *philharmonie*).

FILĂ s. **fila** *ce am tipărit-o* PTF, 153r; **filă** GC VII, 32r; AOD, 57; SCMI, XIII. (<ngr. *φύλλον*).

FILDEȘ s. **1.** („elefant”; vezi și articolul respectiv) *os de fildes* GN, 46v; AR 1837, 395; LMS, 29; *corn de fildes* HBN, 70; *os de fildis* SPBA, 87; LMS, 29. **2.** („dinte de elefant; ivoriu”) **fildes** FTU, 9; OC II, 5v; MTT, 99r; GN, 46r, 51v; PTF, 122v; GF, 224r; GIC, 194; MALP, 36; POS, 320; GC VII, 30v; FTP I, 102; EOI, 352; BIN, 293; PBV, 511; CA 1859, 21; **fildis** FTU, 38v; GIA II, 94v; IRB, 27r; BDL IV, 1093r; CIN, 59; StIN, 87; LMS, 20. (Cf. ngr. *φίλδισι*, tc. *fildiși*).

FILIALĂ s. **filialuri** OAI, 1; **filial-bancuri** SR, 13; **filial** MAR, 61; **filialul banc** D 1859, 172. (Cf. germ. *Filiale*, fr. *filiale*).

FILOZOFA vb. **filosofisi** MTT, 145v; DFI II, 17; **filosofi** BLM, 8; MIU, 236; MRP, 6; BD II, 184; PCP, 30; PP, IV; HFP, pf. 2, intr. 21; MF I, 34v, 35r; AsP, XIV; AsFA, XV; MCL 1839,

503; PIA, 6; PBV, 511; **filozofi** MF I, 1r; **filosofa** GC VII, 32r; VO 1857, 15; PD, 263. (Cf. gr. φιλοσοφῶ, lat. *philosophari*, germ. *philosophieren*, fr. *philosopher*).

FILOZOFAL adj. *piatra filosofală* BCA, 500; BCI, 18; INB 1859, 131; CA 1861, 85. (<fr. *philosophale*).

FILOZOFIC adj. Cuvîntul este mai vechi în limba română. Semnalăm aici frecvența preponderentă pînă spre anul 1840 a formelor în *-esc* și *-icesc*, în raport cu folosirea sporadică pînă la 1830 a formei în *-ic*. De exemplu, **filosofesc** GF, 101r, 108r, 317v; ZFV II, 112v; PF, f.t.; AZ, 82v; BDL IV, 1093r; MD II, 196v; AOS, 3; MI, VIII; GPF, III; **filosoficesc** CTD II, 204; MTM I, 23, 88; TGR, pf. 1; BLM, 5, 7, 129; MIU, 132; FC, 2r, 2v; BDT, 201r; OMT, 15; BDL IV, 1093v; DCP, pf.; BPN I, 38, 101, 116; LIB, 4; AOS, 4, 13, 43, 51; CRac, 111; SPBA, 75; BR 1821, 30; PCC, 14; CLV, 147r; PCP, 28; GIC, 57, 196; TPE, 6r, 35v; BRD, 93; HFP, ded., 66; CR 1829, 210; forma era frecventă pînă pe la 1840; **filosofic** BDL IV, 1093v; HFP, 1, 369; CR 1830, 91; GPE, 37; RSM, 8v; MF I, 57r; MPE, III; CCF, 8; RB, 399; MCL 1839, 314; VVP, 153; MEN I, 20, 142; DFL, 11; BP, XVI; CGR, 24; CA 1850, 28; PBV, 511; NPT, 355; ASLI, 126; PD, 264; **filosofic** GC VII, 32r. (Cf. lat. *philosophicus*, gr. φιλοσοφικός, germ. *philosophisch*, fr. *philosophique*, it. *filosofico*).

FIN adj. SPBA, 29, 103; CR 1829, 6; AR 1832, 272; CIRA, 123; RSM, 12r; CIN, 393; KMP, 149; SMA, 229; FMIL 1840, 25, 139, 327; StIN, 5; DE I, 20; BFO 1843, 142; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (<fr. *fin*).

FINALITATE s. **finalitate** VM, 146; CEG, 116; **finitate** BMN II, 67. (<fr. *finalité*).

FINE s. **fine** NV, 180; LS, 36; SMB I, 5; ICI, 56; DILB I, 193; SAI, 119; GCB II, 207; AML, 30; PD, 264; **finea** (*fîrșitul*) *cuvintelor* IGR, 221, 222; loc. adv. **în fine** DFL, 4, 23; LS, 11; BMN II, 75; PFHM I, XXIV; CA 1854, XXVIII, 15; CFZ, 5, 27, 75; CA 1855, 17; DILB I, 202; pe la 1855 forma era frecventă; **înfine** CA 1852, XXIX; CA 1853, XXXVI; CA 1859, 39; **în-fine** C, 14; **in fine** BDJE, 37; CA 1852, XXVII; AAR, 83; **în sfîrșit** SPBA, 16, 66; FTP III, 37; FTP IV, 140; MFE, 34; CIRA, 7; CA 1852, 2, 66; RL, 151; **în urmă** CIRA, IV; AsM, 77; AsM2, 179. (Cf. fr. *fin* și adv. *enfin*, it. *fine* și loc. adv. *in fine*).

FINIC s. (Bot., „curmal, palmier”) MTT, 22r; HET I, 74r; HET II, 66r; DC I, 86r, 148v; DC II, 185r; FNPB I, 51v; HOG, 49; AZ, 140v; SIN, 3, 7, 13; SPBA, 71; AR 1829, 196; cuvîntul era frecvent pînă la 1860.

FIRMĂ s. (Comerc., Ind.) CL II, 359; RPL, 3; CR 1830, 231; GC VII, 32v; CPI, anexă 11; AR 1834, 88, 129; SR, 11, 25, 36, 38, 41; NPC, 76; MCL 1839, 534, 535; CCB, 7; PDC, 33, 47, 50; JDS II, 442; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Firma*, fr. *firme*).

FIRST s. („prinț”) **first** LP, 9; JRF, 67; RA, 54; **first** LP, 8; IRF, 37, 47, 63. (<germ. *Fürst*).

FISĂ s. (la jocul de cărți) GC VII, 32v; RL, 391; PBV, 512; NPT, 67.

FISCALITATE s. **fișcalitate** FMIL 1840, 349. (Cf. fr. *fiscalité*).

FISTIC, -Ă s. *alune*, **fisticuri și...** DC III, 168r; **fisticuri** MSR, 101; EOI, 351; **fistic** [arborele], **fistică** [rodul] VVP, 154; **fistic și fustic** PBV, 512, 523; **fistici** DRB, 233, 259, 295.

FISTICHIU adj. **vistichiu**, *vezi fistic* PBV, 69, 512.

FISURĂ s. RMS, 267; AML, 178. (<fr. *fissure*).

FIȘIC s. **fișicuri prin care serbează toate praznicile** GIA II, 22v; *nu mai mănîncă decît fișecuri, sau și butincă* VSN, 300r; **fișece** CR 1829, 233; **fișecuri** RO, 18; RB, 258; **fișecul de galbeni** MCL 1838, 115; **fișic**, *legătură cu praf ce se pune în puști* GC VII, 33v; **fișicuri** RO, 29; **fășicuri** AR 1837, 32.

FIXARE s. **fixire** EPD, 399; **fixare** PBV, 510; RF, 32; **fissare** INB 1859, 79.

FIXAȚIE s. **fixația** (*statornicirea*) AR 1839, 201; **fixație** SIT, 290; PBV, 510; **fissație**, **fixație** PD, 265. (<fr. *fixation*).

FIXITATE s. **fixitate** PFHM I, 141; **fisitate** GCB II, 207. (<fr. *fixité*).

FIZIC adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și [geografia] **fisicească** BE, 70r; **fisicesc** ISF, 2; MTM I, 16; OST, 92; RA, 27; BDL IV, 1094v; MPI, 13, 218; SPBA, 6; **fizicesc** BLM, 68; BEM, 80; MIU, 5, 196; OMT, pf.; TD I, 28, 30, 432; GC VII, 23v, 29v; *gheografia [...]* **fisică** DLC, 4; **fisic** PCP, 28; HFP, 22, 138; **fizic** PAFR, 56.

FIZICAL adj. *observații [...]* **fizicalice** HPA, 4v, 37r; **fisical**

FMIL 1847, 171; BMN II, 9; WAM, 67. (Cf. germ. *physikalisch*).

FIZICĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207, și *Împrumut. I*, p. 60. Cf. și **fisichí** FC, 14v; **fisică** TF, 267; RA, 4; BDL IV, 1094v; MPI, 25; AOS, 96; SPBA, 23; BD II, 184; GIC, 222; PCP, 28; HFP, intr. 12; CR 1830, 91; GC VII, 32v; **fizică** AOS, 31, 54; SPBA, 94, 103; CLV, 147r; DCN, 140; NMP, ded. 3; GC VII, 23v, 29v. (Cf. și gr. φυσική, germ. *Physik*).

FIZICIAN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și **fizicos** AOS, 112, 121, 130; **fisic** BD II, 184; HFP, 147; MF III, 4v, 147v; **fizic** MCB, 103; AR 1829, 226, 233; GC VII, 23v; GPE, 13; AR 1832, 20; MF II, 79r; **fizic** GC VII, 29v; **fizisian** IRV, 32r; CLV, 147r; MFV II, 39v; **fizician** HPA, 41v. (Cf. și fr. *physicien*).

FIZIOCRAT s. **fiziocrat** RB, 400; **fisiocrat** PD, 266. (<fr. *psysiocrate*).

FIZIOCRATIC adj. **fisiocratic** RB, 376; TR 1854, 321; **fizio-
cratic** RB, 399. (<fr. *physiocratique*, germ. *physiokratisch*).

FIZIOLOG s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și **fiziolog** MTT, 27v; ZFV II, 129v; GCA II, 21v; CB 1814, 106; **fiziolog** GC VII, 29v; CCF, 46; AML, 28; **fisiologist** MEN I, 129, 185.

FIZIOLOGIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și **fiziologie** DLG, 11; HFP, 200; **fiziologie** GC VII, 29v.

FIZIONOM 1. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și **fisionom, fi-
siognomon și fisiognomist** GC VII, 29v, 32v; **fisionomist** VVP, 154; NPT, 16; D 1859, 406.

FIZIONOMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și **fizio-
gnomicesc** TPE, 6r; **fisiognomicesc** HFP, 246; **fisiognomic** GC VII, 32v; **fizionomic** VVP, 154; **fiziognomic** FMIL 1840, 271.

FIZIONOMIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 207. Cf. și **fisiogno-
mie** OC I, 48r, 67v; VIC, 66v; GIA I, I, 53v; CBB, 21; SHR, 15; ME, 201; BDL IV, 1094; MFV I, 52r; CCI, 21; CR 1829, 218, 338; GC VII, 33r; FEA, 3; MSR, 28, 45; **fisionómie** VAZ, 3r; TB, 74r, 238v; **fisionomie** TB, 232r; DAB, 138r, 197v; SPBA, 39; VSC, 18; MDP, 16; **fizionomie** CP I, 163; CNB, 112.

FLAGEL s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 208. Cf. și **flagel** BDJE, 38; NV, 180; LS, 50, 96; BC, 19; AVP, 9; PAD, 9; PD, 266; **fla-
gelă** SMB I, 143; DCB IV, 121; **flațelă** [?] DILB IV, 199. (Cf. și fr. *flagelle*).

FLAGELA vb. NV, 181; PD, 266. (<fr. *flageller*).

FLAGELAȚIE s. **flagelație** (*lovire*) FDA, 75. (<fr. *flagellation*).
FLAMĂ s. **flamă** CV, 29; PLB, 27; BIF, 11; PFM, 455; BCI, 97; AVP, 9; PD, 266; **flame** (*pară*) CA 1861, 81. (Cf. fr. *flamme*, lat. *flamma*).

FLAMURĂ s. BDL IV, 1094v; CA 1852, 45; CA 1855, 134; CA 1857, 93; R 1857, nr. 2, 1. (<ngr. φλάμπουρο(v)).

FLANC s. (Milit.) *să lovască pe dușman în flangă* (*coaste*) IRV, 21v; **flanc** AIR II, 302; BPA, 57; SRM, 22; SRI, 2; ROM, 6, 13; FAM, 24; RL, 6; NRC, 112, 118; LIT, 119; R 1857, nr. 28, 2; PD, 266; **flanc** (*aripă*) SRM, 10; **flanc** (*coaste*) GM 1854, 324. (Cf. germ. *Flanke*, fr. *flanc*).

FLANCA vb. SMB I, 6. (<fr. *flanquer*).

FLANELĂ s. (Vestim.) **flanelă** GC VII, 62r; SCC I, 133; **flane** BFO 1843, 99; **flanel** FMIL 1844, 59. (Cf. fr. *flanelle*, germ. *Flanell*).

FLATARE s. **colăchie** MTT, 188v, 189v; **colachie** MTT, 188r; FIT II, 19v; PSG, 40r; VIC, 232r. (Cf. ngr. κολακεία).

FLATATOR s. **cólax** MTT, 194v; [om] *de nimica*, [marg.] **cólax** FIT II, 20v; **colax** și **colac** GC III, 110r; **flatator** PD, 267. (Cf. ngr. κόλαξ, fr. *flatteur*).

FLAUT s. (Muz.) **flaută** FTM, 44, 46; BD I, 422; PSC, 117 r; CMR, 63; FTP I, 106; FTP III, 118; AR 1834, 300; PBV, 512; **flaut** CR 1830, 196; FTP IV, 117; AR 1834, 300; Z 1856, nr. 10, 4; BC, 59. (<it. *flauto*).

FLAUTIST s. GRR, 152; RBM, 14, 15, 20. (<it. *flautista*).

FLEAC s. *cu fleacuri de acestea [...] tot câștigă ceva* SIM, 230.

FLECAR adj., s. *om flecăitori* OMT, 10; **flecar** CMP, 47; MCL 1839, 647; CDCE, 224; RL, 229.

FLEXIBIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 208. Cf. și **flexibil** GC III, 63r; **flexibel** StIN, 17; SCC II, 239; AML, 158; PD, 267; **flesibil** DFL, 69; **flessibil** DILB IV, 199.

FLEXIBILITATE s. **flexibilitate** CLV, 147r; BIN, 25; PD, 267; **flexibilitate** (*înduplecare*) JA, 101; **flexibitate** GC VII, 63r; **flesibilitate** BG, XVIII; GCB II, 207. (<fr. *flexibilité*).

FLEXIONAR adj. (Gram.) [părți de cuvânt] **plecătoare** EBG, 26v, 27r, 40v; GRA, 22r; TTE, 2r; **plecate** MGR, 3v; **înduplecătoare** VOG, 17; **mutărețe** BTG, 45r; **schimbătoare** SG, 4; MG

II, 143; PGRL I, 22; PGR, 5; **strămutăcioase** SGM, 17; **mutarnice** GRN I, 8, 14; **flexibile sau aplecative** SGR I, 38; **flexibil** SGR I, 68; **flessibil** BG, 135; CGR, 249. (Cf. lat. *flexibilis*, fr. *flexible*).

FLEXIUNE s. **mutare** IGR, 54, 55; **flessiune** (*îndoire*) RMS, 360; **flexiune** PD, 267. (Cf. lat. *flexio*, fr. *flexion*).

FLORETĂ s. **floret** CR 1830, 234; VVP, 154; AMC, 33; PBV, 514; **floreturi** AMC, 32; **florete** AMC, 33; **fiorete** MBG, 16. (Cf. fr. *fleuret*, it. *fioretto*).

FLORIN s. (Fin.) **florinți** BE, 67v; PRR, 1; IIE, 13, 18; MDWS, 434; ESI, 10; BFMB, 26v; CMP, 1; IN, 4; CMB, 1; CMO, 1; ISB, 2; MIM, 18, 36; BR 1821, 16; BR 1829 I, pf., 41; SR, 19; PDC, 29; **florint** UB, 12; TF, 206; BD I, 424; GC VII, 67v; **florini** DIP, 12v; CA 1853, XLVIII; **fiurin** GIC, 13; RB, 285; **florini** AR 1830, 198; BAR II, 200; SR, 5; AR 1837, 78; AIR II, 230; RB, nr. 4, 4, 285; BFO 1838, 97; FMIL 1844, 53; CA 1847, 73; PDC, 125; **florin** GC VII, 29v; VVP, 153; RB, 241; MCL 1838, 96; RL, 283; PBV, 511. (Cf. germ. *Florin*, it. *fiorino*, fr. *florin*, magh. *forint*).

FLUVIAL adj. VVP, 154; T 1856, nr. 1, 3; PD, 268. (Cf. fr. *fluvial*, lat. *fluvialis*).

FOBURG s. GC VII, 42r; AR 1834, 150; AR 1837, 118 bis, 146, 247; CDCE, 17; FGGN, 116; PCI, 49; RL, 240; LIT, 268; PD, supl. IX. (<fr. *faubourg*).

FOILETA vb. DIB, 493, 608. (<fr. *feuilleter*).

FOIȘOR s. *un foisor cu stîlpii dă marmuri* VIO II, 15v; **foișoare** (*chioșcuri*) GSP I, 164; **foisor** APM, 233; FTM, 255; GIC, 82; AsP, 124, 142; FD I, 13; BGO 1844, 357; SIM, 60.

FOLIANT s. MCL 1839, 633; FMIL 1840, 157, 204. (<germ. *Foliant*).

FOLIO s. *în folio* BR 1829 I, 37; FL, 51; AR 1839, 217; FMIL 1840, 293; CN, 51; AsL, 11; PBV, 516; **in folio** GC VII, 35r; RB, 364; SD 1855, 1; **foliu** PD, 268. (Cf. lat. *in folio*, germ. *Folio*, fr. *folio*).

FOND s. *Vezi Împrumut. I*, p. 131. Cf. și **1**. (Fin., Comerc.) **funduș** FLG, 47; BI, 34; TAI, 9; RPL, 15; RAF, 2, 3; OAI, 1, 3; SR, 5, 6; **fundus** TAI, 18; GMSP, f.t., 25; VPP, f.t., ded.; BR 1821, 167; DGR, ded.; BD I, 449; PTC, f.t.; KIT, ded.; TSI, III; AAM, ded.; MSS, f.t.; VD, V; SR, 13; FMIL 1844, 14, 237, 274; **fundus** TAI,

17; **fund** BI, 7; RAF, 3; TAI, 11, 23; DGR, ded.; StDR, 294; TR 1854, 22; RL, 293; CA 1857, 83; **fondos** AR 1829, 256; SMA, 88; BFO 1843, 74, 104; Prop, 122; CD, 3, 85; AOD, 25; AsE, 7; StDR, 294; SSC, II; CA 1855, 62; RL, 419; CA 1856, 17; **fonduri** (*capital*) CR 1829, 302, 310; AR 1829, 256; **fonduri** (*fonds*) RO, 19; **fond** AR 1829, 170; GC VII, 38v, 48v; BFO 1833, 24; BM, 10; MPG, 3; AR 1837, 114; ROI2 III, 101; RB, nr. 17, 2, 270, 370; FMIL 1840, 354; pe la 1840 forma era frecventă. **2.** („suprafață de pământ”) **fundușuri** (*pământuri*) MIM, 30, cf. și 14; **fundus** UT, 26; MIM, 10; **fund** UT, 1; **fundii** (*clejile*), **funduri** (*cleșii*) FMIL 1840, 347, 349; **fond** KOS, XXIV. **3.** („conținut”) **fondos** AOD, 78, 184; CA 1855, 22; CA 1861, 15; **fond** BGO 1844, 283; HMV I, 51, 207; MEN I, 97; VN, 32; FMIL 1847, 118; GRR, V, 248; BEC, XXVII, 312; *articole de fund* [la un ziar] RL, 67; loc. adv. **în fondos** SCC II, 31; **în fund** LIT, 226. (Cf. lat. *fundus*, germ. *Fonds* pl., fr. *fond* și *fonds*).

FONETIC adj. *telegraf fonetic* Univ 1846, 134; *princep fonetic și logic* FMIL 1847, 119, cf. și 133; *metoda fonetică* [de învățare] BIP, 7; *semănătate sunetică* (*la sunet, la litere*) FMIL 1847, 119. (Cf. fr. *phonétique*, germ. *phonetisch*).

FONTANELĂ s. (Anat.) **fontanelă** FMK, 174; HBV, 11; WCP, 135, 137; PAD, 12; **fontanelă**, **fîntîneauă**, **fîntînelă** PMH2, 50; **fontănele** AML, 76. (Cf. fr. *fontanelle*, lat. *fontanella*).

FOR s. (Antic. rom.; ext.) **forum** OTB, 9, 14; DOB, 4; PFBM, 2r, 16v; ESI, 119; PFBA, 614r, 615r, 617r, 618r, 621v; CL I, 37, 54; CCI, 2; AR 1837, 26; ROI2 VIII, 4; CCM, 2; LIT, 23; AVP, 9; **for** APC, 39v; CL I, 54; BD I, 427; TSVM, 20; BRD, II, 85; CRV, 6, 14; ZEV, 3; AV, 30, 69; pe la 1835 forma era frecventă; **foru roman** (*piața roman*) BAR I, 14; **forul** (*piața veche*) GTN 1836, 71 bis; **foruri sau iarmaroace** CA 1851, XVI; CA 1852, XL; CA 1853, LVI; **forul** (*piața*) CA 1858, 102. (Cf. lat. *forum*, germ. *Forum*, gr. *φόρος*, fr. *for*).

FORMALISM s. (Filoz.) MF I, 59r, 59v; MF III, 51r. (Cf. germ. *Formalismus*, fr. *formalisme*).

FORMALIST adj. GC VII, 38v; RL, 345; DCB VI, 62; D 1860, 395; PD, 269. (<fr. *formaliste*).

FORMALIZA vb. GC VII, 42r; D 1860, 87. (<fr. *formaliser*).

FORMAT s. CR 1829, 238; CR 1830, 180, 395; AR 1830, 68,

94; GC VII, 38v; GTN 1835, 1; MN 1836, 10; AR 1837, 97; IL 1840, 2; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (<fr. *format*).

FORMATOR adj., s. **formător** BD I, 434; IGE, 240; FMIL 1847, 125; CFZ, 23; **îmformător** StIN, 28; **formator** ELS, 6; PBV, 517. (Cf. lat. *formator*, fr. *formateur*).

FORMĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 209, și *Împrumut. I*, p. 61. Cf. și **chip** EBG, 29r, 37r, 42v, 66v; **închipuire** EBG, 30r; **furmă sau închipuire** EBG, 38r; **furma sau shima** EBG, 117v; **shimă** GN, 47r; **formă** VEI, 11v, 39r, 115r, 170v; **formă (chip)** CRac, 86; **chip**, *adecă formă* DLG, 294; **formă și furmă**, vezi **chip** GC VII, 40r; **chipuri (muștre)** CME, 1; **muștre (forme)** CML, 5; **forma (făptura)** IL 1840, 23.

FORMIDABIL adj. MEN II, 258; NV, 181; LS, 88; SMB II, 478; D 1858, 6; INB 1859, 135; PD, 269. (Cf. fr. *formidable*, lat. *formidabilis*).

FORMULA vb. GC VII, 42r; MEN I, 132; MEN II, 75, 112, 168, 194; DFL, 151, 199; BCD, 178; TR 1854, 67; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *formuler*, germ. *formulieren*).

FORMULAR s. **formular** DCI II, 206, 214; IIE, 20; IIS, 19; IPC, 5; RI, 18, 19; OP, 32v, 34v; DOA, 13, 49; VPP, 123; MIM, 4, 11, 19; AR 1830, 191; GC VII, 38v; FEA, 14; BAR II, 12, 53, 79; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *pilda sau formulariul* AIC, 25; *după formulariu (noima) ce s-au aninat la...* CP I, 357. (Cf. germ. *Formular*, fr. *formulaire*).

FORMULARE s. *închipuire (formulare)* AIC, 21; *le dă lor așa formulare, unde nimica...* OP, 31v. (Cf. germ. *Formulierung*).

FORMULĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 209. Cf. și **formulă** MIU, 152; MIR, 311; MIM, 1, 8, 16; **formulă** GC VII, 38v; BAR I, 171, 194; BAR II, 79, 88, 164; AR 1834, 164, 178; CRV, 92; pe la 1830 cuvîntul era frecvent.

FORPOST s. (Milit.) IRF, 68; GC VII, 42r; RO, 17; AIR II, 82; BGO 1844, 55; TR 1854, 1; NRC, 3; PBV, 517. (<germ. *Vorposten*).

FORȘPAN s. UB, 20; ORC, 392; VPP, 90; GIC, 24. (<germ. *Vorspann*).

FORȘTADT s. **forștadt (oraș afară de cetate)** GSP I, 161. (<germ. *Vorstadt*).

FORȘUS s. *bancul* **dă forșusuri** (*bani înainte*) SR, 50; **forșus** SR, 51, 52. (<germ. *Vorschuss*).

FORT s. (Milit.; „castel, cetate”) RIP I, 129; TR 1854, 44; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 10, 1; LIT, 188; C, 159; PBV, 517; AVP, 9; CEG, 47. (Cf. germ. *Fort*, fr. *fort*).

FORTE adj., adv., s. **fortele** (*omul cel tare, puternic*) CEF, 102; **forte** PIC, 124; BEC, XXIV, XLIII; PD, 269. (Cf. it. *forte*, lat. *fortis*).

FORTEPIAN s. (Muz.) **fortepiano** GC VII, 42r; RB, 264; **fortepian** (*clavir*) IL 1841, 363; **fortepian** BCD, 590; **fortopian** [?] PBM, XXVII. (Cf. fr. *forte-piano*, it. *fortepiano* și *pianoforte*).

FORTIFICARE s. RL, 10; DILB I, 199; Z 1856, nr. 5, 3; LIT, 293; CA 1857, 14; ASLI, 147, 304; PBV, 517; PIC, 122.

FORTIFICAT adj. CPO, 50; Z 1856, nr. 44, 2; LIT, 289, 303; D 1859, an. II, 5. (Cf. fr. *fortifié*).

FORTIFICATOR adj., s. PD, 270.

FORTUIT adj. DFL, 38, 66; PD, 270. (Cf. fr. *fortuit*, lat. *fortuitus*).

FORTUNAT adj. *ostroavele* **fortunate** (*adecă norocoase*) HOG, 147; **fortunat** NV, 181; DILB I, 199; PD, 270. (Cf. it. *fortunato*, fr. *fortuné*).

FORTUNATIC adj. *trecirea din Franția la Anglia au fost ostentivitate și* **fortunatică** AR 1834, 37.

FORTUNĂ s. *serbătoarea* **fortunei**, *adecă a norocului* OST, 36; *noroc sau* **fortună** DO, 38; **fortună** (*noroc*) FTM, 40; AsP, II; AsFA, III; MCL 1838, 23; CA 1854, 116; Z 1856, nr. 8, 1; CA 1858, 108; **fortună** (*soartă*) GG, 70; **fortună** SPBA, 72, 73; GG, V; SHI II, 52, 244; CA 1847, 3; NV, 181; cuvîntul este frecvent pînă la 1860. (Cf. lat. *fortuna*, it. *fortuna*, fr. *fortune*).

FORȚA vb. **forția** CV, 28, 34; **sforța** SIT, 82, 92, 99, 135, 322; BIP, 29, 31; NV, 360; LS, 19, 44, 96, 127; CA 1854, 10; CA 1855, 23; CA 1856, 15; Z 1856, nr. 9, 2; DILB III, 223; D 1860, 85; **forța** DIB, 532; PD, supl. IX. (Cf. fr. *forcer*, it. *sforzare*).

FORȚAT adj. **sforțat** SHI II, 191; DIB, 203; PIC, 132; **sforțat** (*silit*) PMC I, 145; CEF, 201; **forțat** BCI, 118.

FORȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 209. Cf. și **forție** CV, 32; PFM, 406; **forță** (*silă*) MIR, 16; FDB, 39; FTM, 172; SIC, 67; **forță** (*năsîlnicie*) FTM, 173; **forță** SHI II, 43, 58; SIT, 3, 19, 142,

152, 207; NV, 181; StDR, 292; pe la 1850 forma era frecventă; **sfortă** SHI II, 34, 240; LMS, 34; SIT, 39; AF, 68; CA 1854, LIII, 12; RL, 384; DILB I, 212; C, 3; PD, 567; **sfortă** (*silă*) NV, 360.

FOSĂ s. cu **fosă**, *adecă cu groapă încungiurate* FDB, 41; **fosă** (*hindic*) AR 1832, 218; **fossa**, *șanțul* AVP, 9; [cetatea] *era întărită cu ziduri și cu fossate* LG, 41; **fossată**, *șanț* PD, 270. (Cf. lat. *fossa*, it. *fossa* și *fossato*, fr. *fosse*).

FRAGIL adj. **fraghil** (*fărmători*) CIN, 368; **fragil** NV, 182; NPT, 232; BBR, 101; PD, 270. (Cf. germ. *fragil*, fr. *fragile*, lat. *fragilis*).

FRAGILITATE s. NV, 182; LMB, 146; PD, 270. (<fr. *fragilité*).

FRAGMENTAR adj. **fragmentar** MF II, 1v; CFZ, 20; **fragmentaric** VL, 54r. (Cf. fr. *fragmentaire*, germ. *fragmentarisch*).

FRANC 1. s („moneda”) **franc** VIC, 160v; BR 1829 I, 49; GC VII, 70v; VVP, 155; StDR, 293; 2 **france** TSVM, 89. 2. s., adj. („francez”, vechi) **franci** sau **frînci** GN, 75r; **frînci** (*franțozi*) IF, 1; **frînci** MDNU, 71; **franchi** și *alimani* NIU, 176r; **franc** VVP, 155; [limbă] **frîncească** BLM, 10; MDNU, 68; țara **frîncească** MIU, 403. (Cf. fr. *franc*, germ. *Franke*, it. *franco*).

FRANCEZ s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 61. Cf. și **franțoz** DAB, 128v; HO, 49; LP, 4; IRF, 59; BTG, 6r, 73v; BTGO, 21v; BDL I, 17v; GSP II, 28; RA, 67; AOS, 19; GPF, VI, 374; BDC, 127; AR 1830, 104, 213; GC VII, 71v; forma era folosită sporadic pînă la 1860; **franțuz** AOS, 4; CR 1830, 398; VL, 52v; HP, 11; **franțez** FC, 40v; SPBA, f.t.; PCC, 11; MCB, 66; OFR, f.t.; DCN, 70; HFP, 59; FTP I, 5, 54; SPV, VI; BAR I, 143; RSM, 8v; TGA, 4; forma era frecventă pînă la 1860; **francez** PCB, 144; KOS, XXVI; R 1857, nr. 24, 4; RAM, 12; NPT, 362; **frances** FMIL 1847, 25; C, 16, 19; D 1858, 6; D 1860, 87, 100. (Cf. ngr. φραγκο-τσεζος, it. *francese*, germ. *Franzose*, rus. француз, fr. *français*).

FRANCISCAN adj., s. (Bis.) **franțiscan** DC I, 57v, 84r; DC IV, 265r; VIC, 75v; MIB, 29; GC VII, 72r; **franțișcan** DC IV, 265r; OTB, 10; VIO I, 55r; TF, 414; **franțeșcan** DC IV, 271r; **franchiscan** NIU, 227v; **franciscan** DL, 79; BMN I, 17. (Cf. gr. φραγκισκανῶνος, germ. *Franziskaner*, it. *francescano*, fr. *franciscain*).

FRANCMASON s. **franc-mason** PTF, 4r, 33v; **farmazon** PTF, 9r; **francmason**, *vezi farmazon* GC VII, 70v. (Cf. fr. *franc-maçon*,

rus. фармацевт).

FRANCMASONERIE s. **franc-masonie** PTF, 15v, 16r, 29v, 34v; **franc-masonerie** PTF, 46r; **francmasonerie** PD, supl. IX. (<fr. *franc-maçonnerie*).

FRANCMASONIC adj. **franc-masonesc** PTF, 18r, 20v, 40v. (Cf. fr. *franc-maçonnique*).

FRANCO adv. (Comerc.) *prenumerant franco* (adecă fără a mai plăti alte cheltuieli) BR 1829 I, pf.; **franco** AR 1829, 250; GC VII, 70v; AR 1831, 237; AR 1834, 44; MCL 1839, 304; JDS II, 442; StDR, 293; GM 1854, 163; JA, 1; PBV, 518. (Cf. germ. *franko*, fr. *france*, it. *franco*).

FRANJ s. *epoleturi cu franjuri* BFO 1843, 418; *perdele cu franjuri* CA 1857, 39. (<fr. *frange*).

FRANȚUZESC adj. **franțozesc** VAZ, 1r; VIO I, 55v; VIO II, 9v; PTF, 4r, 33v; LVH, 1r; FNPB I, f.t.; FC, 51v; HO, 52; IRF, 7; TF, 174; TID, 4; BDL I, 137v; MCB, 39; OFR, 42; TSVM, I; BR 1829 I, 47; BDC, 11; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **franțuzesc** OC I, 45r; TB, 61v; PSG, 22r, 83v; VIC, 133r, 202r; GIA I, 7v, 21r; FC, 51v; AZ, f.t.; APC, 176v, 354r, 405v; BTGO, 7v; LP, 7; DCP, pf.; FNB I, f.t.; MALP, 30; FGP, 9; FTP I, 53.

FRANȚUZEȘTE adv. **franțuzește** VRM, 82; VIC, 8r, 24r, 133v; **franțozește** CPN, 29, 35; DO, 76; MCB, 64; BDC, 91; DTN, f.t.; RB, nr. 5, 4; MCL 1839, 262; VVP, 155; SIM, XI; PBV, 518.

FRANȚUZISM s. **franțozism** FMIL 1847, 170; **franțuzism** RL, 339.

FRANȚUZOaică s. o **franțozoaică** CB 1818, 68; o **franțoaică** GIC, 232.

FRANZELĂ s. **franzolă** PSE, 323; DRB, 224; SCC II, 18; **franzelă** WAM, 26; WCP, 44; PBV, 518. (<ngr. φραντζόλα).

FRAPA vb. PD, supl. X. (<fr. *frapper*).

FRAPANT adj. HVM I, 11; BMN III, 107; INB 1857, 24; BCI, 76; PFM, 419; INB 1859, 95. (Cf. fr. *frappant*, germ. *frappant*).

FRATRICID s., adj. **ucigaș de frate** MTT, 247r; **ucidere de frate** IRV, 19r; **fratucidere** GC VII, 74r; MEN II, 41; **fratucigaș** GC VII, 74r; **frate-ucigaș** CIRA, 16; **fratucid** PCI, 167; VO 1857, 3; **fratricidiu** BMN II, 93; **fratricid** PBV, 518; PD, 271. (Cf. *fratricide*).

FRAUDĂ s. **fraudă** (*înșelătorie*) CEF, 38; **fraudă** BEC, 34, 36, 57, 73; **fraudare** PD, 271. (Cf. fr. *frauder*, lat. *fraudare*).

FRAUDULOS adj. **fraudolos** BEC, 41; **fraudulos** BEC, 109, 407. (<fr. *frauduleux*).

FRAZEOLOG s. **fraseolog** GC VII, 72v. (<fr. *phraséologue*).

FRAZEOLOGIE s. **fraseologie** GC VII, 72v; T 1856, nr. 2, 3; PBV, 518; **frazeologie** RL, 119; **frasologie** R 1858, 194; **frasseologie** PD, 271. (<fr. *phraséologie*).

FRECVENTATIV adj. (Gram.) *verbe* **frecventative** BDL I, 134r; *verburile adeseatoare (frecventative)* DGR, 132; *verburi frecventative* SGR I, 101; [verbe] **adesfăptuitoare** PGRL I, 102; [verbe] **poftoritoare sau frecventative (frequentativa)** BG, 111; **frecventativ** PD, 271. (Cf. lat. *frequentativus*, germ. *frequentativ*, fr. *fréquentatif*).

FRECVENȚĂ s. **frecvenție** StDR, 293; **frecvență** PAD, 200; PD, 272. (Cf. lat. *frequentia*, fr. *fréquence*).

FREGATĂ s. (Mar.) **fergadă** OC I, 118r; **fregată** VIC, 23v; RA, 65; BR 1821, 155; CSM, 16; BR 1829 I, 34, 37; CR 1829, 16; AR 1829, 5, 18; SPT, 117; GC III, 6r; GC VII, 73v; **fergată** CIRA, 265; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. *φρεγάδα* și *φεργάδα*, fr. *frégate*, germ. *Fregatte*, it. *fregata*).

FRET s. *strîmtoarea mării (fretul, boazul)* SIU, 81v, cf. și 51v; **fretul (strîmtoarea)** CIRA, 324; EGI, 42, 101; GTS, 24r; GRN II, 115; GGV, 74; StDR, 293; LMG, 34, 45. (Cf. fr. *fret*, it. *freto*, lat. *fretum*).

FRIABIL adj. GC VII, 74v; INB 1859, 110; CEG, 18. (Cf. fr. *friable*, lat. *friabilis*).

FRIABILITATE s. HMV II, 215; PD, 272. (Cf. fr. *friabilité*).

FRIGID adj. *apă frigidă, adecă rece* FDB, 84, cf. și 108; **frigid** PD, 272. (Cf. lat. *frigidus*, germ. *frigid*, fr. *frigide*).

FRIGIDITATE s. PD, 272. (Cf. fr. *frigidité*, lat. *frigiditas*).

FRIGORIFIC adj. PFHM I, 162, 232. (<fr. *frigorifique*).

FRIZĂ s. (Arhit.) **friză** GC VII, 77r; BC, 63, 89; **friz** VDA, 13. (Cf. fr. *frise*).

FRUGAL adj. *viață frugală (cumpătată)* HMV I, 132; **frugal** NV, 183; StDR, 294; CA 1852, 42; WAM, 166; CA 1857, 102; JA, 7; CA 1859, 122; PD, 273. (Cf. fr. *frugal*, lat. *frugalis*, germ. *frugal*).

FRUGALITATE s. SHI II, 62; H MV I, 88; NV, 183; StDR, 294; AVP, 10; PD, 273. (Cf. lat. *frugalitas*, germ. *Frugalität*, fr. *frugalité*).

FUMA vb. *tiutiun nu afumez?* VRM, 48, cf. și 43; **afuma** (*trăgea ciubuc*) AR 1835, 157; **fuma** (*trăgea*) [ciubuce] AR 1835, 154; *a fuma sau a trage tabac* SRM, 152, cf. și 138; **fumă** [„fumează”] PS, 37, SIT, 88; RMS, 113; *să fum o țigară* RL, 402; **fumează** PS, 37; **fuma** PD, 274. (Cf. fr. *fumer*).

FUNDĂ s. AS, 23; BP, 104. (Cf. ngr. φοῦντα).

FUNERALII s. pl. **funeralii** StDR, 295; Z 1856, nr. 28, 3; **funeraiuri** LIT, 412; **funeraiu** s.n. PD, 275. (Cf. lat. *funeralia*, fr. *funérailles*).

FURIER s. (Milit., Adm.) **fourir** IPC, 7; **furier** AR 1829, 174; CR 1830, 404. (<fr. *fourrier*).

FURNAL s. **fornal** PFHM I, 43; PFM, 85, 167; **furnal** PFM, 487; PD, supl. X.

FURNIZOR s. **furnissor** DIB, 442; **furnizor** Z 1856, nr. 4, 3; **furnisor** D 1859, 124. (<fr. *fournisseur*).

FUSTANELĂ s. (Vestim.) VVP, 156; PS, 11, 21; ASLI, 147; PBV, 523. (Cf. ngr. φουστανέλλα, fr. *fustanelle*).

FUZIBIL adj. **fusibil** PFHM I, 148; CFZ, 104; BIN, 28; PD, 275. (<fr. *fusible*).

FUZIBILITATE s. **fusibilitate** PD, 275. (<fr. *fusibilité*).

FUZIONA vb. **fusionea** BEC, XLIX; **fuziona** CA 1860, 102. (<fr. *fusionner*).

FUZIONIST adj. *comitet* **fuzionist** GM 1854, 4. (<fr. *fusionniste*).

G

GAJ s. **gaje** sg. [cu litere lat.] FLG, 49; **gaj** (*amanet*) AR 1831, 168; **gaj** HP, 35, 36; StDR, 47; RL, 376, 427; R 1857, nr. 8, 1; PBV, 77; CA 1859, 138; CA 1861, 156; **gagiū** FMIL 1847, 140; NV, 189; CA 1855, 132; T 1856, nr. 4, 1; T 1857, nr. 5, 2; C, 3; D 1852 an. II, 52; BEC, XVII, 52, 78, 154; CA 1861, 116; PD, 276; **gagiū** *sau ipotecă* CA 1855, 70; **gagiū** (*siguranță*) CEF, 144. (Cf. lat. *gage*, germ. *Gage*, fr. *gage*, it. *gaggio*).

GAJIST adj., s. **creditor gagist** BEC, 154, 322. (<fr. *gagiste*).

GAL s. („locuitor al vechii Gali”) **gali** sau *chelți* GN, 74v; **galuși** pl. HO, 9; **gal** PCP, 31; GC II, 115v. (Cf. lat. *gallus*, ngr. γάλλος, fr. *gal*).

GALACTOFAG adj., s. **galactofaghii** sau *mîncătorii de lapte* CRac, 105; **galactofag** GC II, 115v. (Cf. lat. *galactophagus*, fr. *galactophage*).

GALANTINĂ s. (Culin., „gelatină”) **galantină** de purcel [...], **galantină** de curcan DRB, 131, 132. (<fr. *galantine*).

GALAXIE s. (Astron.) **galáxie** RIM, 284; **galaxie** FC, 50r; GC II, 115v. (Cf. gr. γαλαξίας, fr. *galaxie*).

GALENIC adj. (Farm.) **galenic**, **galenicesc** GC II, 115v. (<fr. *galénique*).

GALERIAN s. („condamnat la galere”) CDCE, 181. (<fr. *galérien*).

GALETE s. pl. („gogoși ale viermilor de mătase”) **galete** SEC, 220; MCF, 58; **galete** sau *coconi* TCB, VI. (<lat. *galeta*).

GALIC adj. („privitor la gali, la francezi; francez, franțuzesc”) **galicesc** VOG, 136; BRN II, 252; RDS, 1v; BR 1829 II, 7, 18; HFP, 253; BFO 1833, 174; RIP I, 146; HP, 60; **galíc**, **galian**, **galicesc** GC II, 115v; **galic** PD, 276. (Cf. ngr. γαλλικός, lat. *gallicus*, fr. *gallique*, germ. *gallisch*).

GALICISM s. („expresie proprie limbii franceze”) GC II, 115v; BG, 3; NV, 189; StDR, 48; PBV, 77; PD, 276. (<fr. *gallicisme*).

GALIE s. (Mar.) **gălii** (*corăbii*) BR 1829 I, 33; BR 1829 II, 14; *o gălie de mare* BDC, 188; *să tragă la gălii* pl. BDC, 128. (Cf. lat. *galea* și *galia*).

GALIMATIAS s. („vorbire sau scriere confuză”) **galimatie** OC I, 114v; **galimatie** GC II, 118r; FL, 54; StDR, 48; **galimatias** GTN 1836, 48; FL, 4, 20; KPA, 66; RL, 186; PD, 276; **galimatias** (*confuzie*) SCC II, 107; CA 1861, 152. (Cf. fr. *galimatias*, germ. *Galimathias*).

GALINACEE s. pl. (Zool.) *paserile găinoase* sau *găinele* FMIL 1840, 219; **galinacei** MEN II, 101; **galinacee** BIN, 344; INB 1859, 92. (Cf. fr. *gallinaces*, lat. *gallinaceus*).

GALIOTĂ s. (Mar.) **galiotă** OC I, 118r; **galiote** (*un fel de vase*) CR 1830, 27; **galiote** CIRA, 347; **galioate** FGE, 50. (<fr. *galiote*).

GALOPA vb. PBV, 77. (<fr. *galoper*).

GALOPADĂ s. GC II, 118r; PBV, 77. (<fr. *galopade*).

GALVANIZA vb. (Fiz., Tehn.) GC II, 118r; PBV, 77; PD, 277. (<fr. *galvaniser*).

GALVANIZAT adj. *fier galvanizat* R 1858, 112.

GAMĂ s. **1.** (Muz.) GC II, 118v; VVP, 30; DFL, 162; PD, 277. **2.** (Fiz.) PFM, 386. (<fr. *gamme*).

GANG s. **gang**, **-uri**, *poartă* GC II, 118v; **gang îngust** MCL 1838, 85, cf. și 66; VVP, 30. (<germ. *Gang*).

GARDIAN s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 211. Cf. și **gvardian** VVP, 30; BGO 1840, 206; BGO 1844, 47; **gardian** WAM, 144; DIB, 124, 332, 526, 527; BC, 98; DILB I, 200; VO 1857, 9; D 1860, 85; PD, 277; **guardian** PBV, 86. (Cf. și lat. *guardianus*, it. *guardiano*).

GARDIST s. **gvardist** OMT, 19; IRV, 30v; GC II, 168v; CIRA, 120; AIR II, 251, 252, 257; AR 1837, 80; SHI II, 152; RB, nr. 30, 3; CN, 24; AMIM, 179; CA 1859, 70; **gardistă** m. KIT, 188; **gardist** BDC, 216; StDR, 49; D 1860, 344; **guardist** PCI, 46.

GARNISEALĂ s. PBV, 78.

GARNISI vb. **garnisi** GC II, 118v; KMP, 46; FMIL 1847, 144; SIT, 251; SSC, 150; SCC I, 237; CA 1857, 39; PBV, 78; PD, 278; **garniza** FMIL 1844, 231; **garnisa** SMB II, 392; **garni** BCB, 23; VO 1857, 9. (Cf. ngr. γαρνίρω, fr. *garnir*, germ. *garnieren*).

GARNIT adj. DILB I, 200.

GASCONADĂ s. GC II, 120v; StDR, 49. (Cf. fr. *gasconnade*, germ. *Gaskonade*).

GATO s. (Culin.) **gato** [franțuzesc, de migdale, de miez de portocală, de orez etc.] DRB, 234, 257, 258, 260, 261. (<fr. *gâteau*).

GAUDENȚĂ s. **gaudință** DFL, 114, 117, 203; **gaudenție** KFL, 72; **gaudență** ICI, 32.

GAZ s. (Text.) **gază** GC II, 115r; VVP, 29; BFO 1843, 221; RMS, 66; SCC II, 132; **gaz** MEN I, 6; SIT, 65, 262; NV, 191; DIB, 300; CMI, 171; PBV, 77. (<fr. *gaze*).

GAZELĂ s. (Zool.) *soi de capri pe care le numesc gazedli* [?, ...], *ochi de gazedli* DC III, 56v; **gațelă** FD I, 26; RB, 234, 247; **gazelă** CIN, 49; VVP, 29; SIT, 247; AF, 44, 174; NV, 191; AAR, 94; BC, 52; BIN, 306; DCB I, 34; PBV, 77; CA 1859, 13; PD, 278. (Cf. fr. *gazelle*, germ. *Gazelle*, it. *gazzella*).

GAZEP s. („mînie, furie”) *m-ar fi avut multă vreme la gazep*

VSN, 3r. (<tc. *gazap*).

GAZETĂRIE s. *gazetierie* GC II, 114v.

GAZETĂRIME s. **gazetime** CR 1829, 2; **gazetierime** GC II, 114v.

GAZIFER s. **gazifer**, *apareil spre a desface gazul înflăcăcător din aerul atmosferic* NV, 191. (<fr. *gazifère*).

GAZOGEN s. *lampe cu gazogen* RL, 113. (<fr. *gazogène*).

GAZON s. MEN II, 171; NV, 191; PD, 278. (<fr. *gazon*).

GAZONA vb. NV, 191. (<fr. *gazonner*).

GAZOS adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 212. Cf. şi **gazos** GC II, 113v; HPA, 39r; VVP, 29; FDA, 82; CFZ, 47; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **aeros (gazos)** BMN II, 6; **gazos (aeros, ca aburii)** BIN, 11; **gazos sau aburos** INB 1857, 16; **gazos (aeros)** INB 1859, 98; **gazios** JA, 100.

GEAMANTAN s. **geamandan** RMB, 4r, 6v; DAB, 22v, 146v; GC VII, 148r; **giumandan** KPA, 41; **gemăndan** SCC I, 29, 238; *ranite (geamantane)* RO, 264; **geamantan** KMP, 82; MCL 1839, 264; CDCE, 19, 198; RMS, 86; PBV, 603. (Cf. tc. *camadan*, ngr. τζαμαντάνι).

GEAMANTANAŞ s. SRM, 225; SCC I, 155; SCC II, 219.

GELOZI vb. **zaluji** DCN, 100; **jaluzi** FMIL 1844, 119. (Cf. fr. *jalouser*).

GEMĂ s. („piatră preţioasă, bijuterie”) *fruntea adornată cu gemme de aur* BDJE, 139; **geme, gheme** pl. StDR, 304. (Cf. fr. *gemme*, lat. *gemma*).

GEMINAT adj. *îmbinat (geminat, îndoit)* GRN II, 85. (Cf. lat. *geminatus*, fr. *gémîné*).

GENERA vb. **gheneri** BD I, 459, 460; **genera** H MV I, 64. (Cf. germ. *generieren*, lat. *generare*).

GENERAL s. (Mil.) Vezi *Împrumut. I*, p. 62. Cf. şi **gheneral** BDT, 208v; TID, 17; IRF, 5, 46; NB, 7; GSP, 35; JNA, 17; KUP, 38r; SIU, 68r; SPBA, 59; BR 1821, 26; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1850; **ghineral** NID I, 65v; **ghinaral** NID I, 96v, 168v, 180r; **ghenăral** BDL IV, 1237r; FNB I, 90; PIU II, 92; MRC, 31, 75; **ghienerar** şi **ghieneral** BDL II, 349r; **ghenerar** IAG, 1; MILR, 17; FLG, 5; IFA, 19v; CB 1813, 83; LP, 10; IRF, 4, 6, 72, 74; GSP I, 143; VPB, 10; NB, 25; GSP II, 72, 170; RA, 28, 69; CDA, 28; BPN I, 113; CR 1829, 4; **ghenerar** şi **generar**

LB, 237; **ghenărar** GSP II, 79; BPN I, 65, 74, 108, 157; OFR, 11, 22; MRC, 150; FTP III, 139; **gheneral și general** GC II, 127r; **general** MIR, 110; VMG, 17, 239; PCB, 144; CR 1829, 8; NMP, 32; CR 1830, 325, 427; FTP I, 2; BAR II, 60; MAE, 2; GG, 35, 142; MN 1836, 38; pe la 1835 forma era frecventă; **genăral** BDL IV, 1237r; CR 1829, 140; **generar** FTM, 137; CPM, 34; FL, 68, 85; GT 1838, 4; MID, 73; LG, 54; *un generale* TR 1854, 3. (Cf. lat. *generalis*, germ. *General*, rus. генерал, fr. *général*, it. *generale*).

GENERALISIM s. (Milit.) *Vezi Împrumut. I*, p. 62. Cf. și **gheneralisim** CB 1807, III; VPB, 16; CLV, 150r; TSVM, 67; GC II, 126v; CIRA, 244; AIR II, 269; RB, 220, 317; BR 1829 I, 48; AR 1831, 74; **gheneralisim** RA, 87; **gheneralisimus** FLG, 6; **gheneralisimus** BR 1829 I, 48; CIRA, 325; AR 1837, 48, 52, 249; **generalisim** CR 1830, 199; StDR, 304; GM 1854, 287; RL, 43; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 9, 3; LIT, 134; PBV, 604. (Cf. germ. *Generalissimus*, rus. генералиссимус, fr. *généralissime*).

GENERALIE s. **gheneralie** ME, 195; VVP, 30; **ghenerălie** NB, 9.

GENERALIME s. **ghenerălime** CR 1829, 191; **gheneralime** CR 1830, 86; AR 1830, 129, 381.

GENETIC adj. **1.** (Filoz.) *definiția loghicească este [...] urzelnică, genetica* MF II, 7v, cf. și 8r. **2.** (Bot.) *părțile genetice sau fătătoare a plîntelor* PMC II, 200. (Cf. lat. *geneticus*, fr. *génétique*, germ. *genetisch*).

GENETLIAC adj. [poem] *ghenetliacon, ghenetliacesc* EBG, 123r, 123v. (Cf. ngr. γενεθλιακός, lat. *genethliacus*, fr. *généthliaque*).

GENITIVAL adj. (Gram.) **ghenetival** SGR I, 89, 195; SGR II, 87.

GENOPLASTIE s. (Chir.) **genoplastia** sau *restaurația bucelor obrazului* TMO, 259r. (<fr. *génoplastie*).

GENOVEZ s., adj. **ghenovez** GN, 274r; DC II, 229v; VIC, 148v; GCA, 66; GIA I, 5v, 6r; PIU II, 195; AIR I, 92; **ghenoviz** GN, 215r; DIP, 26r; **ghenuvez** DIP, 22r; GSP II, 120; PIU II, 233; **ghenuvez** CSM, 75; KCL, 108; **ghenuvez** AMIM, 33; *o șăică [...]* **ghenovească** VIC, 192r. (Cf. ngr. γενοβέζος, it. *genovese*, germ. *Genuese*).

GENTIL adj. („privitor la gintă, la neam”) [nume] **ghentile**

SGR I, 181, 183; *drepturile* [...] **gentile**, *naționale* FMIL 1844, 45; *numele gentile* (*ale popoarelor*) BG, 41. (Cf. lat. *gentilis*, fr. *gentil*).

GENTILOM s. **țintilom** OC I, 9v; MCB, 97; **țintelom** OC I, 12v; **zantilom** FNPB I, f.t.; **gentilom** CR 1830, 91; GC VII, 150v; MPG, 37; HMN, 3, 12; HBN, 70, 79; KMP, 81; MEN I, 25; BDJE, 4; NV, 186; StDR, 305; pe la 1850 forma era frecventă; **gentilomi** (*nobili*) CDCE, 1; **gintilom** SMB I, 160, 180; DCB IV, 65, 69. (Cf. fr. *gentilhomme*).

GENTLEMAN s. **ghentelmán** (*om fain*) BR 1821, 15; **jentelman** (*domn*) AR 1832, 347; **gentelmen** (*nobil*) AR 1834, 290; **jantilmen** IVA, 22; **jantlemen** IVA, 23; **gentleman** SCC I, 2, 149; SCC II, 377; R 1857, nr. 2, 4; **gentlman** RL, 16; **gentilman** BC, 70. (Cf. germ. *Gentleman*, fr. *gentleman*, engl. *gentleman*).

GENȚIANĂ s. (Bot.) **ghențiană** (*gentiana*) StIN, 40; **ghențiana** (*fierea pământului*) PMC II, 38. (Cf. lat. *gentiana*, germ. *Gentiane*, fr. *gentiane*).

GENUFLEXIUNE s. **genuflexie** CFZ, 183. (<fr. *génuflexion*).

GEODEZIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 212. Cf. și **geodizic** [?] CR 1829, 212; **geodezic** CR 1830, 202; LOA, 84, 85.

GEODEZIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 212. Cf. și **gheodézie** LIB, 4; **gheodezie** BD I, 460; LOA, 127; RSM, 11r; TGA, 3; **gheodezie**, **geodezie** GC II, 126r, cf. și GC VII, 150r; **geodezie** LOA, 72, 84, 120; VVP, 179; PD, 281. (Cf. și lat. *geodesia*, germ. *Geodäsie*).

GEOGNOZIE s. („geologie”) Vezi *Form. term. șt.*, p. 212. Cf. și **gheognozie** GC II, 124v; LOA, 127; **geognozie** GC II, 124v, cf. și GC VII, 150r; PBV, 604; PD, 281; **geonozie** (*născocirea pământului*) BMN II, 14; INB 1859, 7; *știința gheognozei* MSP, 1.

GEOGRAF s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 212. Cf. și **gheograf** VEI, 39r, 41v; NIU, 173v; BD I, 460.

GEOGRAFIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 212. Cf. și **gheograficesc** CDG, 114r; BE, 68r; VIO II, 10r; VIC, 8v, 232v; MILR, 48.

GEOGRAFIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și **gheografíe** VEI, 39r, 41r; SIU, 6v, 46r; *gheografíe sau scrisoarea pământului* NIU, 5v; *o scrisoare de pământ* NIU, 49r; **gheografie** DC II, 217v; ISF, 2; MIU, XI, 67; OST, 27; ME, 195; MIR, 18, 205;

TAI, 12; **geografie** PCC, 4; CR 1829, 102; CR 1830, 338; **geografie** BDL IV, 1237r; EGR, XXIII; CR 1830, 47; LOA, 72, 118.

GEOMANTIC adj. **gheomantíc** și **gheomanticesc** GC II, 124v; **geomantíc** GC VII, 150r.

GEOMANȚIE s. **gheomandie** OC I, 48r; **gheomantie** GC II, 124v; **geomanție** PD, 281. (Cf. gr. γεωμαντεία, fr. *géomancie*).

GEOMETRAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și *proiecții* **gheometrle** LOA, 77; **geometral** PD, 281.

GEOMETRIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și **gheometricesc** VEI, 15r, 16r, 16v, 40r, 65r; MTT, 5r, 117r.

GEOMETRIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și **gheometrie** RIC, 88v; VEI, 65r; **gheométrie** VEI, 16r; MTT, 144r.

GEOMETRU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și **gheometru** VEI, 13v; *un gheometră* MDWS, 396; **gheometra** BD I, 460. (Cf. și lat. *geometra*).

GEORGIC, -Ă adj., s. (Lit.) [ritm] **bucolicon** sau **gheorghicon** EBG, 123r; [ritm] **gheorghicesc** sau **bucolicesc** EBG, 123v; *a patra carte gheorghicescă* [a lui Vergiliu] DC I, 138v; **georgică** NV, 187; **georgice** pl. PD, 282. (Cf. gr. γεωργικός și γεωργικόν, lat. *georgicus*, fr. *géorgique*).

GEPIZI s. pl. **ghepide** MIR, 68; TSVM, 23; AAM, 37, 46; **ghepidi** BDL I, 99r; **ghipizi**, **gepizi** AIR I, 21, 22; **ghepizi** FMIL 1840, 295; **gépede** MDNU, 65; **gepigi** PIU IV, 230; **gepiți** MID I, 44. (Cf. lat. *gepidae*, germ. *Gepiden*, fr. *Gépides*).

GERANT s. („împuternicit”) **gerant**, *adică vechil* GC VII, 152r; **gerant** StDR, 306; BEC, 55, 68; PD, 282. (<fr. *gérant*).

GERANȚIE s. („împuternicire”) BEC, 70, 72. (<fr. *gérance*).

GERMAN s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. și **aliman** GCA, 73; **aleman** GRN II, 48; **ghermani** sau *nemți* NIU, 175r, 180r; **gherman** BTGO, 3r; PCP, 31; HMS, 96r; SGR I, 36; RSM, 8v; TGA, 4; MF I, 45v; PBV, 78; **ghermani** (*adecă nemți*) BDL I, 48r; HFP, intr. 7; **ghérman** DCN, 21; **german** BDL IV, 1237r; MDNU, 90; SHI II, 89; MID I, 44; FMIL 1847, 3; SIM, XV; StDR, 306; PBV, 605. (Cf. ngr. γερμανός, lat. *germanus* și *alemannus*, *alammannus*, fr. *germain*, germ. *Allemand*).

GERMANIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. și **ghermanicesc** IEI, 39r; MD II, 105r; GSP II, 52, 171; TPE, 28v; PAGR, 87; PIU I, 211; PIU II, 88; PIU III, 81; GC II 127r; NPC, f.t.; **germa-**

nicesc PBV, 605; **ghermanic** MIR, 167; AR 1837, 53, 243; SHI II, 88, 91, 203; **ghermanic** GC II, 128r; **germanic** MN 1836, 71; RB, nr. 8, 2; GPG, 13; FMIL 1847, 82; BG, 3; Z 1856, nr. 12, 3; PBV, 605; **ghermănesc** BTGO, 4r; BDL I, 56v; *cuvinte alemănești* (*nemțești*) BRD, 116; BAR I, 88. (Cf. ngr. γερμανικός, lat. *germanicus*, germ. *germanisch*, fr. *germanique*).

GERMANISM s. (Lingv.) **ghermanism** GC II, 128r; **germanism** FL, 61; DL, 85; BG, 13; PBV, 605. (<fr. *germanisme*).

GERMANIZA vb. FMIL 1844, 243, 335; FMIL 1847, 130; KOS, XXVI; RL, 190. (<fr. *germaniser*).

GERUNZIAL adj. (Gram.) **gherundial** SGR II, 91; **gerundial** CGR, 7.

GESTICULATOR s., adj. **ghesteluitor** BD I, 462; **gesticulator** GTN 1836, 50; NV, 188. (Cf. lat. *gesticulator*, fr. *gesticulateur*).

GETIC adj. MDNU, 86. (<lat. *geticus*).

GEȚI s. pl. **gheti** MNC, pf.; **gheti** GN, 238r; BDL I, 123v; FMIL 1840, 294; **ghete** MIR, 18; **geți** MN 1836, 2; KOS, XV. (Cf. lat. *Getae*, fr. *Gètes*).

GHERDAN, -Ă s. *un ghiordan de alamă* PTF, 144v; **ghierdan** GIA II, 71r; **ghiordan** PPT, 6; BP, 104; **ghirdan** SP, 66; **gherdana onorifică** CA 1858, 104.

GHERILIST s. **guerilist** TR 1854, 147.

GHERUSIARH s. („președinte al senatului”) MTT, 188v. (<ngr. γερουσιαρχής).

GHERUSIE s. („sfatul bătrânilor; senat”) Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. și **gherúsie** MTT, 104r, 145v, 188v, 199v; GN, 43; **gherúsie** GC II, 126v. (<ngr. γερουσία).

GHIORDUM s. (Joc de cărți) **ghiurdum**, *brelan* GC II, 130v; **ghiordum** RL, 391. (<tc. *gördüm*).

GHIOSDAN s. **ghizdan** BFO 1843, 155, 281; **ghiozdan** SAI, 117; **ghiosdan** APS, 40. (<tc. *cüzdan*).

GHIPS s. (Mineral.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și **ipsos** MD I, 22r; APC, 141v; CISG, 129; SPBA, 92; TSVM, 60; PAIC, 72; AR 1830, 236, 357; CIN, 341, 377, 378; RBT I, 46; ICG, 37; JA, 6, 10; PBV, 150; **ipsos**, **ghips** GC I, 206r; **ghipsos** MN 1836, 49; **ghips** BDL II, 350v; DO, 50; SPBA, 29; LPT, 52; CR 1829, 223; pe la 1830 forma era frecventă; **ghips** INB 1859, 24; PD, 284; **ips** (*gypsum*) StIN, 5.

GHIVIRȚURI s. pl. („condimente”) *diuresuri* (**ghivirțuri**) GSP I, 157. (<germ. *Gewürz*).

GILVEA s. („cochetărie”) *cu nazuri și cu gilveli* MAM, 21v. (<tc. *cilve*).

GIMNAST s. („instructor de gimnastică”) **ghimnast** GC II, 133r; **gimnast** NV, 188. (<fr. *gymnaste*).

GIMNAZIAL adj. **ghimnazial** AR 1830, 26; SGR I, III; SGR II, f.t.; RSM, 8r, 9v; TGA, 2; AR 1837, 229; FMIL 1840, 21, 265; **gimnazial** RL, 315; RIT, 24. (Cf. germ. *gymnasial*).

GIMNIC adj. *jocurile ghimnicești, adică jocurile luptei* MIU, 422; **ghimnic**, *adică gol, cei ce să luptă goli* GC II, 133r; *jocul ghimnic sau athletic* BAR II, 191; **gimnic** PD, 283. (Cf. lat. *gymnicus*, fr. *gymnique*).

GHIMNICĂ s. („arta exercițiilor atletice”) **ghimnică** GC II, 133r; **gimnică** AVP, 13. (<fr. *gymnique*).

GIMNOSOFIST s. (Filoz.) **ghimnosofiste** pl. HET II, 65v; **ghimnosofisti** HET II, 66r, 67v; AOS, 81; **ghimnosofist, gimnosofist** GC II, 132r, cf. și GC VII, 152r; **gimnosofisti** PD, 283. (Cf. gr. *γυμνοσοφιστής*, lat. *gymnosophista*, fr. *gymnosophiste*).

GIMNOSPERM adj. (Bot.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 213. Cf. și **ghimnosperm, gimnosperm** GC II, 132r.

GIMNOSPERMIE s. (Bot.) **ghimnospermie** GC II, 132r; **gimnospermie** GC VII, 152r; CIN, 266, cf. și 301; **gimnospermia** (*cu semințele goale*) MIN, 175.

GINECEU s. (Antic. gr., „apartamentul femeilor”) *harim, ghinecheo* CSM, 200; **ghinecheo** *sau harim* CSM, 220; **ghinecheos**, *adică harim* CSM, 280; **ghineconit, harem** GC II, 133v; **gineceu, ginecon** GC VII, 152r, 152v; **ghinecheum** IL 1840, 87; **ginece** sg. NV, 118; PD, 283; **gineceu** PBV, 605. (Cf. lat. *gynaeceum*, gr. *γυναικεῖος, γυναικωνίτης* și *γυναικῶν*, fr. *gynécée*).

GIR s. (Comerc.) **gir, girață, girată, girata** GC VII, 152v; **gir** SR, 8, 15, 38, 39; BGO 1840, 230; CCB, 35, 152; NV, 189; PDC, 64, 70, 71; StDR, 306; pe la 1850 forma era frecventă; **giro** SR, 8, 36, 39, 42; NPC, 84; **giro, gir** JDS II, 436. (Cf. it. *giro* și *girata*, germ. *Giro*).

GIRA vb. (Comerc.) **gira** GC VII, 152v; CCB, 35; R 1858, 168; BEC, 11; **girarisi** CPI, 257; PDC, 71; **girui** SR, 36; **gir** (*nu girarisesc*) StDR, 306. (Cf. it. *girare*, germ. *girieren*).

GIRANDOLĂ s. **girandolă** (*artifiție extraordinară*) AR 1837 bis; **girandolă** CMI, 200. (<fr. *girandole*).

GIRAFĂ s. (Zool.) **girafă** PAIC, 71; AR 1829, 175; GC VII, 152v; GG, 169; DILB I, 200; PBV, 606; PD, 284; **girafă** (*girafe*) BIN, 306; **ghirafă** CIN, 50; StIN, 84; **jirafă** VVP, 46; PBV, 132. (Cf. fr. *girafe*, germ. *Giraffe*).

GIRANT s. (Comerc.) **girant** GC VII, 152v; NPC, 78; CCB, 31, 41; PDC, 64, 70; StDR, 306; PBV, 606; BEC, 178; **ghirant** NPC, 84. (Cf. it. *girante*, germ. *Girant*).

GIRATAR s. (Comerc.) **giratar** PDC, 70; **indosat sau giratar** PDC, 71. (Cf. it. *girataro*, fr. *endossé*).

GIRATORIU adj. *mișcare* **giratorie** PFM, 202, 506. (<fr. *giratoire*).

GIRONDĂ s. („partid politic în revoluția franceză”) RL, 346; PD, 284. (<fr. *gironde*).

GIRUETĂ s. **giruetă**, *sfirlează de vînt* GC VII, 152v; **giuruetă sau sfirlează de vînt** (*girouette*) BMN II, 190. (<fr. *girouette*).

GIUVAER s. **giuvaer** IRV, 122r; GIC, 174; AR 1829, 180; CR 1831, 4; HAN, 31; MCL 1838, 114; MCL 1839, 447, 733; pe la 1840 forma era frecventă; *sculele* (**giuvaerile**) CR 1830, 418; **giovaer** MSR, 64; **giovaier** LG, 6; **giuvaer** VFD, 26; SP, 70; RL, 127; ASLI, 149. (Cf. ngr. τζοβαίρι și τζοβαέρι, tc. *cevahir*).

GIUVAERGERIE s. **giuvaergerie** SSC, 106; **giuvaergie** PBV, 606.

GIUVAERGIU s. MCL 1838, 119; VVP, 180; BFO 1843, 182; CA 1856, 110; INB 1857, 16; PBV, 606. (Cf. ngr. τζοβαερζής, tc. *cevahirci*).

GIUVAERCALE s. pl. **giuvaerica, giuvaericale** GC VII, 152v; **giuvaericale** VSC, 63; RB, 378; VVP, 180; INB 1859, 43; **giuvaerica** PBV, 606. (Cf. ngr. τζοβαερικά, pl. lui τζοβαερικόν).

GLANȚ s. („piele acoperită cu un strat de lac”) *pantofi de glanz* CA 1856, 57. (<germ. *Glanz*).

GLASAT adj. **glase** PBV, 80. (<fr. *glacé*).

GLASTRĂ s. GC II, 172v; DIB, 197; BC, 20; PBV, 80. (<ngr. γλάστρα).

GLAZURĂ s. **glazură sau smalt** HVM II, 195; **glazură** StDR, 50; PBV, 80. (<germ. *Glasure*).

GLICONIC adj. (Versif.) stihul cu **gliconicesc** EBG, 121v; **gli-**

conicescul stih MGR, 135v; *trimembru gliconiu* SGR III, 30. (Cf. lat. *glyconicus* și *glyconius*).

GLIMER s. (Geol., „mică”) CIN, 363; Prop, 255. (<germ. *Glimmer*).

GLIPTICĂ s. („arta de a grava în pietre prețioase”) **gliptică** GC II, 174r; **gliptică** NV, 191; PD, 284; **glifică** StDR, 50. (Cf. fr. *glyptique*, ngr. γλύφω „a sculpta; a cizela”).

GLIPTOTECĂ s. NV, 192; RL, 122. (<fr. *glyptothèque*).

GLOSA vb. **glosi, glosui** BD I, 466. (Cf. it. *glossare*, fr. *glosser*).

GLOSATOR s. **glosatoriu** BD I, 466. (Cf. lat. *glossator*, fr. *glossateur*).

GLOSĂ a. („comentariu pe marginea unui cuvânt, a unui text”) **glosă** GC II, 174v; NV, 192; PD, 285; **glosie** GM 1854, 171. (<fr. *glose*, lat. *glossa*).

GLOSFARINGIAN adj. (Anat.) *nervul glosio-faringien* KMA, 481; **glosiofaringen** PAD, 184. (<fr. *glosso-pharyngien*).

GLOSOSTAFILIN adj. (Anat.) *mușchiul glosio-stafilin* KMA, 278; **glosio-stafilin** PAD, 97. (<fr. *glosso-staphylin*).

GLUCINĂ s. (Chim.) PFHM I, 170. (<fr. *glucine*).

GNOMĂ s. („maximă, opinie, sentință”) **gnomie** (*socotință*) AR 1829, 214; **gnomie** AR 1829, 115; AR 1830, 107; AOD, 39, 106, 304; **gnomă** RL, 431. (Cf. gr. γνώμη, fr. *gnome*).

GNOMOLOGIE s. („discurs sentențios”) **gnomologhiie** ZFV I, 59r; **gnomologie** GC II, 176v. (<ngr. γνωμολογία).

GNOMON s. **gnomonul sau arătătorul soarelui** MIU, 96; **gnómon** GC II, 176v; **gnomon** NV, 193; **gnomon** (*ornic de soare*) CA 1854, 48; **gnom** PD, 285. (Cf. lat. *gnomon*, gr. γνώμων, fr. *gnomon*).

GNOSEOLOGIC adj. (Filoz.) **gnoziologhic, gnoziologic** CCF, 34.

GNOSEOLOGIE s. (Filoz.) **gnoziologhie** CCF, 1. (Cf. lat. *gnoseologia*, germ. *Gnoseologie*).

GNOSTIC adj., s. (Filoz., Relig.) AsL, 37; DFL, 182; GLC, 56; PD, 285. (Cf. fr. *gnostique*, germ. *gnostisch* și *Gnostiker*).

GNOSTICISM s. (Filoz., Relig.) DFL, 170, 183. (<fr. *gnosticisme*).

GOELETĂ s. (Mar.) **goleetă** (*corabie mică*) AR 1829, 46, cf.

și 71; **goletă** AR 1830, 78; AR 1837, 34; RIP I, 78, 200; CA 1853, L; **gheoletă** CR 1830, 22; **goletă, goeletă** GC II, 143v; **goeletă** SIT, 278, 317; **golieta** (*vas de război*) AR 1838, 175; **goaletă** VVP, 31; **guletă** BGO 1840, 99. (Cf. fr. *goélette* și, vechi, *goualette*, it. *goletta*).

GOMFOZĂ s. (Anat.) **gonfoză** PAD, 7. (Cf. fr. *gomphose*, it. *gonfosi*).

GONAGRĂ s. (Med.) **gonagră** GC II, 143v; *durere de genunchi* (**gonagră**) PMC I, 38. (<fr. *gonagre*).

GONDOLETĂ s. ADL, 156. (<it. *gondoletta*).

GONOREE s. (Med.) **gonórie, sfrinție** GC II, 143v; **gonoree** PD, 285. (Cf. ngr. γονόρροια, fr. *gonorrhée*).

GORDIAN adj. *nodul gordian* CA 1861, 82. (<fr. *noeud gordien*).

GORGON s. („semn temporal în muzica psaltică”) **gorgon** PBM, 28, 39; **gorgon** (*grabnic*) PBM, 42. (<gr. γοργόν).

GORGONĂ s. (Mit.) DILB IV, 200; PD, 285. (<fr. *gorgone*).

GOȚI s. pl. **goti** OC I, 119r; OC II, 12v; GN, 42v, 85r; GCA, 76; BDL I, 94v; MDNU, 65, 98; CSM, 332; TSVM, 22; AAM, 20; AIR I, 12; FMIL 1840, 309; **goți** PIU III, 13; MID I, 44; FMIL 1847, 4; **got, goți** GC II, 145r. (Cf. lat. *Gothi*, ngr. γότθοι, germ. *Goten*, fr. *Goths*).

GRACIL adj. („subțire, slab, delicat”) *oameni [...] cu trupul grațiles, cu vedeju rîdeș* CV, 1. (Cf. fr. *gracile*, lat. *gracilis*).

GRADA vb. **gradua, grada** GC II, 184r; **gradua** NV, 194; **grada, gradua** PD, 286; **treptelnici** VVP, 145; **treptui** AOD, 51. (Cf. fr. *graduier*, it. *gradare*).

GRADAT adj., adv. Vezi *Form. term. șt.*, p. 215. Cf. și **1.** („treptat”) **treptelnic, treptelnicesc, treptelnicește** GC VI, 299r; **treptelnicesc, treptelnicește** VVP, 145; **treptelnic** ROB, 26, 39, 188; LOA, 32; ROI2 IX, 2; EOI, 292; ROM, 236; **treptelnicesc** RBM, 179; **treptelnicește** ROB, 26; LOA, 116; LO, 4; MN 1836, 31, 43; AML, 136; **graduat** VMP, 299; **gradat** SMA, 178; DFL, 108; AF, 77, 171. **2.** („împărțit în grade”) **graduat** GC, 139; FGE, 17. **3.** („titrat al unei facultăți”) **graduat** AR 1837, 56; CDCE, 3; CD, 43. (Cf. și fr. *gradué*, lat. *gradatus*, it. *gradato*).

GRAF s. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. și **graf** IEI, 60r, 68v; NIU, 209r, 220r, 315v; DAB, 39v, 226r, 231v; ME, 255; NID I,

88r, 97r; CRac, 4; BR 1821, 15; NZ, 4v; CSM, 15, 18, 29; MCB, 109; GAT, 88; TPE, 9r; MG I, 210; AR 1829, 5, 248; BDC, 212; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *comis* (**graf**) BR 1829 I, 34; **grof** CMS, 5; BI, 11; RA, 3, 45; LB, 246; GC II, 196v; **graf, grof, conte** GC II, 183r. (Cf. rus. граф germ. *Graf*, magh. *gróf*).

GRAFIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 215. Cf. și **graficesc** MFV I, 46r; **grafic, graficesc** GC II, 182v; **grafic** PD, 286.

GRAFIE s. („comitat; dregătoria grafului”) **grafie** ORC, 276; **grăfie** GC II, 183r; **grofie** LB, 246.

GRAFINĂ s. („contesă, soția grafului”) **grafița sau grafoaea** ESI, 112; **grofoae** ESI, 117; **grăfină** VIC, 35v, 50r, 193v; **grafoică, grafoe, grăfoaică** CRac, 5, 24, 53; **grăfină** NZ, 5r, 5v; APP I, 34. (Cf. rus. графиня, germ. *Gräfin*).

GRANULA vb. GC II, 180v; PD, 287. (<fr. *granuler*).

GRANULAT adj. **grăunțat** EOI, 103. (Cf. fr. *granulé*).

GRANULAȚIE s. **granulațiile ficatului** PAD, 110. (<fr. *granulation*).

GRATUITATE s. PD, 287. (<fr. *gratuité*).

GRAȚIA vb. *li s-au agrățiat viața* TR 1854, 6; **grația** PD, 287. (Cf. lat. *agratiare*, it. *aggraziare*, fr. *gracier*).

GRAȚIOZITATE s. **grațiositate** R 1857, nr. 8, 1; PD, 287. (Cf. fr. *gracieuseté*, lat. *gratiositas*).

GRAVA vb. BDJE, 141; AF, 74; PD, 287. (<fr. *graver*).

GRAVAT adj. *verigă cu margini gravate*. (Cf. fr. *gravé*).

GRAVIDĂ adj. *muierile îngrecate* AI, 6v, cf. și CIF, 1; *muieria ce va avea în pîntece* AI, 8v; *muieria năvarnică* AI, 8v; *muierile cele grele* AI, 8v.

GRAVIDITATE s. RMS, 285; PAD, 195; AML, 64. (<fr. *gravité*).

GRECISM s. *elinism sau grețism* EBG, 106v, 107r; **grecism** FMIL 1847, 133. (Cf. lat. *graecismus*, fr. *grécisme*).

GREMIAL adj. **gremialnicii maghistri** [...], *privileghiații gremialnici maghistri* DOA, 30, 37. (Cf. lat. *gremialis*).

GREMIALIST s. („membru al unui gremiu”) **gremialiste** pl. MIM, 6. (Cf. lat. *gremialista*).

GREMIU s. („asociație, colegiu”) PBV, 83. (Cf. lat. *gremium*, germ. *Gremium*).

GRENADĂ s. (Mil.) **granade**, *adică bumbi de cei mici ce slo-*

bod flacăra RDN, 4; *cu granaturi și cu racletele ce le purta batăria* IRF, 83, 90; *grenadă (cumbara)* CR 1829, 134; *bombe și grenade* CR 1829, 320; *grănată* AR 1830, 206; *granată, grenată, grenadă* GC II, 181r, 186v; *grenadă* AR 1837, 22; PD, 288; *grenadă (bombă)* AR 1837, 78; *ghiulea sau grenadă* FAM, 10; *grenadă* PBV, 82. (Cf. fr. *grenade*, germ. *Granate*, rus. *граната*).

GRENADIER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. și *grănatir* IRF, 46; VVP, 32; *granatir* IRF, 57; GSP II, 149; LB, 242; RB, nr. 23, 2; *grenadir* JNA, 57; CR 1830, 310; AR 1837, 338; FL, 82; SRM, 8, 25; SRI, 3; *granatir, grănătir* BDL II, 355v; *granadir* PIU III, 253; AR 1829, 102, 241; CR 1829, 232; CR 1830, 148; CR 1831, 20; AR 1837, 161; RB, nr. 8, 3; PBV, 82; *granadir, granatir, grenadir* GC II, 181r; *granadir, grenadir* StDR, 51, 52; *grenadier* ROM, 12, 174; DIB, 272, 284; PD, 288. (Cf. germ. *Grenadier, Granadier* și *Granatier*, fr. *grenadier*).

GRANADIERESC adj. *batalionul granatieresc* IPC, 6, 7; *grănădiresc* GC II, 181r, 201r.

GRENADIERIE s. *fostul trup de granaderie* CR 1830, 199; *grănădirie* GC II, 181r.

GRIF s. („creion de ardezie”) *griful cel ascuțit* VPP, 186. (<germ. *Griffel*).

GRIFON s. (Zool.) *gripsor* BDL II, 358v; *grif, grips, un vultur mare* GC II, 191v; *grif, gripsor sau contor* CIN, 73; *gripsor* FD I, 59; *grif* StIN, 92; *grifon, grif*, DILB I, 200. (Cf. lat. *gryphus*, gr. *γρόφ*, fr. *griffon*, germ. *Contor*).

GRILAJ s. *grilagiu* CA 1857, 46. (<fr. *grillage*).

GRILĂ s. *grilă, grile, adică zăbrele de fier* GC II, 191v; *grilă* GTN 1836, 58; PCI, 17; SMB II, 436; DIB, 277, 374; DILB II, 230; BC, 81. (<fr. *grille*).

GRIMA vb. („a machia”) D 1860, 85. (<fr. *grimer*).

GRIMISI vb. („a face grimase”) *grimisîndu-se și mișcîndu-și buzile* GRR, 152. (Cf. fr. *grimacer*).

GRIȘ s. (Alim.) *grîș sau criș* GC II, 192; *grîș* POS, 194; VVP, 32; PBV, 84; *gris* FMK, 86; *grisă* CIF, 125; DRB, 4, 208, 257. (<germ. *Gries(s)*).

GRIZETĂ s. SIT, 32; StDR, 52. (<fr. *grisette*).

GROBIENIE s. SMA, 26.

GROS, -Ă s. (Comerc., „douăsprezece duzini”) *grosă* BFO

1843, 189; **groș** *sau* **gros** JDS II, 435. (Cf. germ. *Gros*, fr. *grosse*, it. *grossa*).

GRUND s. GC II, 197v. (<germ. *Grund*).

GUARD s. („paznic”) **guard** LS, 52, 54, 109; **gard** DIB, 129, 191, 305; DILB III, 217. (Cf. it. *guardo*, fr. *garde*).

GUBERNIAT s. RA, 35, 43, 48.

GULDEN s. (Monedă) *șasă* **guldénuri** [...], **goldenuri** VRM, 172. (Cf. fr. *gulden*, germ. *Gulden*).

GUMILASTIC s. („elastic”) **gumi-elastic** MN 1836, 74; CD, 51; RMS, 173; **gume-elastic** FBE, 106r; **gumă elastică** FMK, 99; **gumi elasticum** *sau* *cauciuc* CA 1851, 81; **gum-elastic** RMS, 129; **gumelastic** RMS, 245; **gumi-elastic** (*caoutchouc*) BIN, 122; **gumielastic**, **gumelastic** PBV, 86; **gumielastic** INB 1859, 37; **gumielastic** *sau* *caușuc* BBS, 14; **gumi elasticu**[m], **comilastic** PD, 289. (Cf. fr. *gomme élastique*, germ. *Gummielastikum*).

GUMOS adj. („de gumă, cu aspect de gumă”) *hapuri de gumi* (**gumoase**) PMC II, 156; *materie gomoasă* JA, 142; **gumos** PD, 289. (Cf. fr. *gommeux*, lat. *gummosus*).

GUTAPERCĂ s. **guta-perșa** CA 1851, 81; **gută-perca** PFM, 278, **gutapercă** PD, 289. (<fr. *gutta-percha*).

GUTĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 216. Cf. și **gută** BDL II, 366v; GC II, 150v; StDR, 52; BC, 58; *tamla* (**gută**) FMIL 1840, 22, 23; **gută** (*tambla*) FMIL 1847, 221; *dambla* (**gută**, *cataroi*) HMV II, 244.

GUTIERĂ s. (Arhit.) BC, 12. (<fr. *gouttière*).

GVERNACUL s. (Mar., „cîrmă, cîrmaci”; fig.) **guverna- cul** AR 1829, 151; **guvernaclu** DFL, 61; **guvernaliu** BDJE, 104; **guvernaliu**, **guvernacul** NV, 195; **gubernacul** AVP, 10; **gubernacul**, **gubernaliu** PD, 290. (Cf. lat. *gubernaculum*, fr. *gouvernail*, it. *governaglio*).

GUVERNAMENTALIST s. (Polit.) D 1859, 171. (<fr. *gouvernementaliste*).

GUVERNAT adj., s. („supus unei administrații, unui guvern”) DFL, 130; SSC, V, 11. (<fr. *gouverné*).

GUVERNATIV adj. *subt protecția* **guvernativă** [...], *oblăduirea* **guvernativă** *a* *provinții* PDC, 24, 30. (Cf. lat. *gubernativus*).

H

HABITUAL adj. **abitual** AVP, 1; PD, 4. (<fr. *habituel*).

HABITUS s. **habitul lor cel metallic** CIN, 403; *un habitus apoplectic* [...], *au habit cahectic* AML, 151, 154. (Cf. lat. *habitus*, germ. *Habitus*).

HALAT s. (Vestim.) **halat** GC VII, 89r; CD, 5; BFO 1843, 373; FMIL 1844, 230; VH, 79; RL, 19; *veșmînt de cameră (halata)* RMS, 66.

HALĂ s. *construcția halelor centrale* R 1857, nr. 40, 4. (<fr. *halle*).

HALCOGRAF s. **halcograf** DCN, 65; GC VII, 89r; AsL, 10; **calcograf** și **halcograf** NV, 69. (Cf. gr. *χαλκογράφος*, fr. *chalcographie*).

HALCOGRAFIE s. **halcografie** GC VII, 89r; GTN 1836, 56; MPE, V; RB, nr. 15, 3; AsL, 70; RIP I, 153; **calcografie** SHI II, 247; **calcografie**, **halcografie** NV, 69. (Cf. gr. *χαλκογραφία*, fr. *chalcographie*).

HALEBARDĂ s. **halebardă** RL, 262; **alebardă** BBR, 93. (<fr. *hallebarde*).

HAMIȘ adj. („viclean; fals”) *cauză hameșe* PFBM, 5v, cf. și 22v; *țedule hamișe fac* CME, 3; *țeduli hameșă* RPL, 16. (<magh. *hamis*).

HANSĂ s. (Comerc., „societate de origine germană”) **ansă** CIRA, 210; **anză**, **hanză** SHI II, 133, 134. (Cf. germ. *Hansa*, fr. *hanse*, it. *hansa*).

HANSEATIC adj. *cetăți* [...] **ansiatice** GN, 123v; **hanseatic** LB, 254; **anseatic** VVP, 8. (Cf. germ. *hanseatisch*, fr. *hanséatique*, it. *hanseatico*).

HARAGMĂ s. (Chir., „incizie”) *luarea de sînge* [...] *prin* [...] **haragme** PH, 8; AR 1831, 455. (<ngr. *χάραγμα*).

HARITE s. pl. (Mit.) **harites** DC II, 54v; **harite** SC, 159r, 165r; **hărită**, **hărite** GC VII, 93r. (Cf. lat. *charites*).

HARPIE s. (Mit.) **harpí** GCA, 91; **harpíe** LB, 258; **hărpíe** BDL IV, 1113r; **hărpíe**, **arpíe** GC VII, 93r; **harpíe** GLC, XXIV; DILB IV, 200. (Cf. lat. *harpya*, gr. *ἄρπυια*, fr. *harpie*, it. *arpia*).

HARPON s. **arpun** (*harpon*) BIN, 320; **arpon** PD, 89. (Cf. fr. *harpoon*, germ. *Harpune*, it. *arpone* și *arpione*).

HARPONIER s. **harpunier** FD I, 30. (Cf. germ. *Harpunier*).

HARPUDER s. („pudră pentru păr”) VPP, 252. (<germ. *Haarpuder*).

HARPUDERISI vb. („a pudra părul”) **harputerisi** TCA, 25.

HASTAT s. **hastati** (*hastati, lînceri*) BAR II, 126, cf. și 149. (<lat. *hastatus*).

HASTĂ s. **hastă** (*suliță*) BAR II, 143. (<lat. *hasta*).

HAUBIȚĂ s. (Mil. „obuzier”) IRF, 61; TID, 19; RA, 74. (<germ. *Haubitze*).

HAVARICA s. pl. („scoici”) *stridii și alte havarica împietrite* DC I, 46r. (<ngr. χαβαρικά, sg. χαβαρικό).

HĂMIȘIRE s. („falsificare”) **hămișirea sau moimăluirea** (*adecă prin făcute țeduli hameșă*) RPL, 16.

HECTAR s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 216. Cf. și **ectar** GC I, 143r; FMIL 1847, 96, 98; SSC, 135; RL, 434; JA, 6, 22; PD, 230; **hectar** (*falce*) JA, 6.

HEGEMON s. **eghémonul Sicheliei** MTT, 114v; **ighemon** KIT, 334; DCN, 25; GC I, 172r. (Cf. lat. *hegemon*, it. *egènone*, gr. ἡγεμών).

HEGEMONIE s. **ighemonie** TRT, 2v; GC I, 172r; SHI I, 18; **eghemonie** GIA I, 89v; AMIM, XXIII. (Cf. ἡγεμονία, fr. *hégémonie*, it. *egemonia*).

HELIOCENTRIC adj. **iliocentric, eliocentric** GC I, 180r, cf. și 144v. (Cf. fr. *héliocentrique*).

HELIOGRAFIE s. **eliografie** GF, 102v. (<it. *eliografia*).

HELIOTROP s. **1.** (Bot.) **eliotrop, iliotropion** GC I, 143v, 180r. **2.** (Mineral.) **eliotrop** CIN, 354. (Cf. fr. *héliotrope*, lat. *heliotropion* și *heliotropium*, ngr. ἡλιοτρόπιό(ov), germ. *Heliotrop*).

HEMATOZĂ s. (Fiziol.) **ematoză** (*sîngeficațiune*) RSM, 325; **ematoză** PD, 235. (<fr. *hématoze*).

HEMOROIC adj., s. (Med.) **emoroic** GC I, 145r; *vasele [...]* **emoroice** (*trînzoase*) PMC I, 8; **emoroicii sau trînzoșii** PMC I, 95. (Cf. lat. *haemorrhoidicus*).

HEPTAMETRU adj., s. (Versif.) [stih] **eptámetron acatálecton** EBG, 120r. (<ngr. ἑπτάμετρος, -ov).

HEPTASILAB adj., s. (Versif.) [stih] **eptasilavon** EBG, 121r. (<ngr. ἑπτασύλλαβος, -ov).

HERALD s. **heraúti sau crainici** FNC, 167v; **iroalde sau soli**

MIU, 283; **herold** IRV, 13r; CRac, 51; **erold** AR 1837, 227, 257; HMN, 115; PBV, 128; **erald** DIB, 221; DILB III, 216; AVP, 8. (Cf. fr. *héraut*, germ. *Herold*, lat. *heraldus*).

HERB s. *la poartă este zugrăvit erbu...* DC IV, 151r.

HERCULEAN adj. *constituțiunii erculeene* RMS, 2; **erculean** DILB III, 216. (<fr. *herculéen*).

HERCULIC adj. *constituție erculică* CA 1854, 81; *o gigantică și herculoasă putere* AML, 51. (Cf. germ. *herculisch*).

HERING s. („specie de pește”) **hering** NMSF, 47; SIN, 76; SV, 7; **hăring** LB, 256; *balene și eringhe* GG, 125; **heringhe** pl. GPG2, 21; **heringi** RIP I, 96; **haringă** GC VII, 92v; **haring** VVP, 158. (Cf. germ. *Hering*, fr. *hareng*, lat. *haringus*).

HERMINĂ s. **ermină** CMI, 103; DIB, 218. (<fr. *hermine*).

HERȚOG s. („principe”) **herțog** MDWS, 434; HO, 18; TF, 174; IRF, 31; **gherțog** APP I, 26. (Cf. germ. *Herzog*, rus. герцог).

HETEROCLIT adj. (Gram.) **heteroclit** GC I, 155v; PD, 244; [substantive] **abătătoare** PGRL I, 52. (Cf. *hétéroclite*, lat. *heteroclitus*).

HETERODOX adj. (Relig.) TD II, 13, 364. (Cf. germ. *heterodox*).

HEXAMETRIC adj. *stihuri exametricesți* EBG, 123r; *măsură exametricască* PP, III. (Cf. gr. ἑξάμετρος).

HEXAMETRU adj., s. (Versif.) [vers] **exámetr** sau *iroicesc* EBG, 118r; **exámetru** *iroicesc* VOG, 141; **exametru** MGR, 136r; GC IV, 44v; SGR III, 21; HGL, 138; FMIL 1844, 203, 366; RL, 430; PD, 219; **exametrul**, *adică șesemesornicul sau șesepedicul* SGR III, 22; **exametr** și **exámetr** GC I, 155v; **esametru** FMIL 1844, 369, cf. și FMIL 1847, 205. (Cf. gr. ἑξάμετρον, lat. *hexameter* și *hexametrus*, fr. *hexamètre*, germ. *Hexámeter*).

HIACINT s. **1.** (piatră scumpă”) **giacintul** au **ghiacintul** GF, 214v; **hyacind** SIN, 29; **hiațint** GSP II, 160. **2.** („plantă de ornament”) **iațint** AR 1834, 416. (Cf. it. *giacinto*, lat. *hyacinthus*, germ. *Hyazinth* și *Hyazinthe*, fr. *hyacinthe*).

HIDOS adj. *scheletele hiduoase* BPB, 17; **idos** BBR, 35; PD, 293. (<fr. *hideux*).

HIDRĂ s. (Mit.; fig.) **idră** MAM, 24r; ZFV II, 91v; FNC, 37v; RIM, 118; StIN, 109; NV, 199; PCI, 83; CA 1854, 82; DILB IV, 200; NPT, 127; AVP, 10; CA 1861, 69; PD, 293. (Cf. fr. *hydre*,

lat. *hydra*, it. *idra*).

HIDROCEFALIC adj. SMA, 154.

HIDROFOB adj. **idrofov** GC I, 202v; PD, 293; **idrofb** DILB IV, 200. (Cf. ngr. ὑδροφόβος, fr. *hydrophobe*).

HIDROMANȚIE s. **idromandie** BDL II, 455v; **idromanție** NV, 199. (Cf. lat. *hydromantia*, fr. *hydromancie*).

HIDROMEL s. **idromer** [?] FMIL 1847, 224; **idromel** NV, 199. (Cf. fr. *hydromel*).

HIDROPAT s. **hidropat** FMIL 1840, 264; **idropat** TR 1855, 12; PBV, 143. (Cf. germ. *Hydropath*, fr. *hydropathe*).

HIDROPATIC adj. TR 1855, 12; PBV, 143; CA 1862, 26. (Cf. germ. *hydropathisch*).

HIDROPATIE s. **hidropatie** FMIL 1840, 264; **idropatie** Univ. 1846, 85; PBV, 143. (Cf. germ. *Hidropathie*, fr. *hydropathie*).

HIENĂ s. (Zool.) **ghien** DC I, 18r; DC II, 122v; **hienă** SIN, 53; AR 1829, 175; CIN, 23; StIN, 76; DILB I, 216; BC, 72; **ienă** BIN, 268. (Cf. lat. *hyaena*, fr. *hyène*, rus. гиен).

HIEROGLIFĂ s. *Vezi Împrumut. I*, p. 64. Cf. și **hieroglifle** SIU, 30r, 32r, 32v; **hierogliffe** SIU, 30v, 32, 35r, 48v; **hieroglifi** BR 1829 II, 52; **ieroghif** BDL II, 472v; GC I, 168r; NV, 200; PBV, 144; PD, 294; **ierogliffe** AR 1830, 140; SHI II, 7; AF, 50; SCC II, 93; INB 1859, 4; **ieroglifuri** AR 1837, 205; **ieroglifi** DFL, 107; **erogliffe** BMN III, 110. (Cf. fr. *hieroglyphe*, germ. *Hieroglyphe*, gr. ἱερογλυφικόν).

HIEROGLIFIC adj. *Vezi Împrumut. I*, p. 64. Cf. și **ieroglificesc** TF, 387; SIU, 31r, 32v; **ieroglificesc**, **ieroglific** GC I, 168r; **ieroglific** EGR, VI; HFP, 199; FGE, 88; NV, 200; CEF, 16; NPT, 10; PBV, 144; PD, 294; **eroglificesc** CMR, 22; **eroglific** PBM, XV. (Cf. fr. *hieroglyphique*, germ. *hieroglyphisch*, gr. ἱερογλυφικός, lat. *hieroglyphicus*).

HIPERCATALECTIC adj. (Versif.) [stih] **ipercatalecton dactilicon** EBG, 120r; [stihuri] **ipercatálecta** EBG, 122r; [stih] **alcmánicesc ipercatalicticesc** MGR, 136v. (Cf. gr. ὑπερκατάληκτος, -ον, lat. *hypercatalecticus* și *hypercatalectus*).

HIPNOTIC adj. **ipnotíc** GC I, 190v; **ipnotic** NV, 234. (<fr. *hypnotique*).

HIPOCRATIC adj. (Med.) [la holeră] *fața se face ipocratică* PH, 4; AR 1830, 430. (<fr. *hyppocratique*).

HIPODROM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 64. Cf. și *locul unde au fost priveștiștea* [teatrul] și **drumul cailor** DC I, 120r, cf. și 120v; *introducînd el jocuri publice și casă de alergarea cailor* KIT, 311; **ipodrom** GC I, 190v; CFZ, 143; RL, 246; DILB II, 230; C, 40; **ipodromul** (*circul*) *grecesc* IL 1841, 207. (Cf. ngr. ἵπδρόμιον, fr. *hippodrome*, it. *ippòdromo*).

HIPOPOTAM s. (Zool.) **ippopótami** (*adecă cai de apă*) DC I, 78v; **ipopotam** GF, 284r; HFP, 159; GC I, 190v; GG, 125; RB, nr. 15, 4; FGGN, 139; BMN II, 158; pe la 1850 forma era frecventă; **hipopotam** CIN, 62; StIN, 88; *cai de apă* (**hippopótami**) FGE, 73. (Cf. gr. ἵπποπόταμος, it. *ippopotamo*, lat. *hippopotamus*, fr. *hippopotame*).

HIRAGRĂ s. (Med.) **hiragră** GC VII, 95v; TIV, 48, 176; PMC I, 138, 170; **cheiragra** (*guta la mîni*) RMS, 277. (Cf. gr. χειράγρα, fr. *chiragre*).

HIRALGIE s. **hiralgie** (*durere de mîni*) PMC II, 194.

HIROGRAF s. **hirograf**, *cel ce scrie cu mîna* GC VII, 95v.

HIROGRAFIE s. **hirografie**, *scriere cu mîna* GC VII, 95v.

HIRONOM s. („gesticulator”) GC VII, 95v. (<gr. χειρονόμος).

HIRONOMIE s. („gesticulație”) **hironomie** OC I, 43v; HET I, 72r; GC VII, 95v; PBV, 528; **hironòmie** RIM, 294. (Cf. gr. χειρονομία).

HLAMIDĂ s. (Vestim.) Vezi *Împrumut. I*, p. 64. Cf. și **hlamidă (1)** BFI, 34; AMIM, 66; LMS, 39; StDR, 296. (<fr. *chlamide*).

HOMEOPATIC adj. (Med.) **omiopatic** și **omiopaticesc** GC I, 233r; **homiopatic** EPD, XXXV. (Cf. gr. ὁμοιοπαθηκός, fr. *homéopathique*).

HOMEOPATIE s. **omiopatie** SMB, 148. (<fr. *homéopathie*).

HOMERIC adj. *stihul cel umiricesc* HET I, 78r; **omiricesc** MTT, 111r; AOS, 48; GC I, 233v; **homerich** MID I, 262; VO 1857, 2; D 1860, 365. (Cf. gr. ὁμηρικός, fr. *homérique*, lat. *homerichus*).

HORAȚIAN adj. [fîntîni] **horațiane** BRD, 114.

HOROGRAF s. GC VII, 99r.

HOROGRAFIC adj. **horografic** GC VII, 99r. (<fr. *chorographie*).

HOROGRAFIE s. **horografie** GN, 4v; HOG, 120; NID II, 106v; **horografie** GSP I, pf.; GC VII, 99r; RIP I, 2. (Cf. fr. *chorographie*).

HOROSCOP s. **horoscopion** OC I, 47v; *au cercetat și au aflat oroscopiile*, sfera... HFP, 20. (Cf. ngr. ὠροσκόπιον, fr. *horoscope*).

HOTENTOT s. **otentii și cafrenii** GN, 198r; **otentoni** HOG, 146; GSP II, 16; **otentot** PCB, 39; NMP, 7; CFZ, 113. (Cf. it. *otentotto*, germ. *Hottentotte*, fr. *Hottentot*).

HRISMOS s. („oracol, prorocie”) **hrizmusuri** GIA I, 10v, 61r, 87v, 134r; GIA II, 51v; **hrismos** TL, 1r; PCP, 31; PIU, 143; **hrismoase** și **hrismosuri** HFP, 9, 343. (<gr. χρῖσμός).

HUGHENOT s. (Relig.) **hygonate** pl. BDC, 127; **hugonot** CIRA, 239; **ughenot și hughenot** GC I, 278v, cf. și GC VII, 101r; **ugonot** HAN, 35; **hughenot** FMIL 1840, 34; SCC I, 229; **Huguenot** MEN II, 22; **ugnot** PD, supl. XV. (Cf. fr. *huguenot*, it. *ugnotto*, germ. *Hugenotte*).

HUNI s. pl. **uni** IEL, 37r; PIU IV, 86. (Cf. it. *Unni*, fr. *Huns*, germ. *Hunne*, lat. *Hunni*).

HUNIC adj. AIR I, 19; SHI II, 88. (Cf. germ. *hunnisch*).

HUSAR s. (Mil.) **hussar** DC II, 51v, 119r; VIC, 44r; LB, 268; KSN, 5; AIR II, 257; RB, nr. 7, 4; FD I, 5; MCL 1839, 431; VVP, 159; HVM I, 118; **ussar** AR 1837, 184. (Cf. magh. *hussar*, germ. *Husar*).

HUSIT s. (Relig.) EGI, 53; FGE, 48. (<fr. *hussite*).

I

IAHT s. (Mar.) **iac** CR 1829, 157, 170; **iaht** CIRA, 247, 301; RL, 39; **yacht** DCB II, 122, 277; **iact** C, 181. (<fr. *yacht*).

IASPIS s. (Geol.) **iasp** MTT, 219r; AR 1837, 192; CEG, 15; **iaspis** GIA I, 120v; GIA II, 11r, 94r; DIP, 32v; CIN, 356; StIN, 9; BIN, 36; **iasp, iaspis** și **jaspă** GC I, 164v; **easp** CA 1855, 95. (Cf. ngr. ἰάσπις, fr. *jaspe*, germ. *Jaspis*).

ICONOCLAST adj., s. (Relig.) GC I, 178r; AR 1837, 193; NV, 196; D 1860, 366; PD, 295. (Cf. ngr. εἰκονοκλάστης, fr. *iconoclaste*).

IDEA vb. („a imagina; a concepe”) **ideasi** CLV, 23r; **idea** AR 1834, 285; CA 1852, 107; CA 1853, 8; CA 1857, 65, 110. (Cf. ngr. ἰδεάζω, it. *ideare*).

IDEAL adj., s. **1.** adj. **ideal** și **idealnic** BDL II, 454v; **idealnic** HFP, 65; MF III, 106r; **idealnicesc** FD I, 86; **ideal** GC III, 312v; CIRA, 27; SGR II, 34; MF I, 61r; BM, 9; DAH, 72; KMP, 89; CCF, 52; FL, 11; MCL 1839, 364; VVP, 50; SMR I, 8; API, 33; AsL, 19; pe la 1840 cuvântul era frecvent. **2.** s. **ideal** GTN 1836, 24; RB, 375; FL, 50, 65; FMIL 1840, 136, 198; HP, XXIII; SCMI, X; HMV I, 146; HMV II, 168; MEN I, 159; DFL, 150; KFL, 45, 47; FMIL 1847, 145; ASI, pf.2; BIP, 74. (Cf. lat. *idealis*, germ. *ideal* și *Ideal*, fr. *idéal*).

IDEALISM s. (Filoz.) HFP, 64; VA, 231; GC I, 202r; MF I, 56v, 59r, 61r; MF III, 51r, 103r; EPD, XII; DFL, 155; KFL, 45; NV, 197; StDR, 101; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *idéalisme*, germ. *Idealismus*).

IDEALIST s. GC I, 202r; DFL, 13; StDR, 101; BMN III, 166. (Cf. fr. *idéaliste*, germ. *Idealist*).

IDEALISTIC adj. [filozofia] **idealistică** MF I, 56r; MF III, 99v; DFL, 176; *învățătură idealistică* MF III, 112r; *școala idealistică sau mistică* DFL, 200. (<germ. *idealistisch*).

IDEALITATE s. HP, XXIV; MEN II, 220; BIP, 75. (<fr. *idé-
lité*).

IDEALIZA vb. **idealiza** BP, XIII; GCB II, 210; **ideala** DFL, 53. (Cf. fr. *idéaliser*).

IDEAT adj. („iscusit, priceput”) AR 1830, 433; CIRA, 165; MN 1836, 1; PTD, 3.

IDEE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 64-65. (Cuvântul era frecvent în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când a putut proveni din ngr. *ἰδέα*, lat. *idea*, fr. *idée*, it. *idea*, germ. *Idee*).

IDEOLOG s. GC I, 202r; NV, 198; DCB IV, 61. (<fr. *idéo-
logue*).

IDEOLOGIC adj. **ideologic** și **ideologicesc** GC I, 202r; **ideologic** NV, 198. (<fr. *idéologique*).

IDEOLOGIE s. **ideologie** GC I, 202r; VVP, 50; NV, 197; **ideologie** MF III, 9v; RL, 295. (Cf. fr. *idéologie*, germ. *Ideologie*).

IDIOPATIC adj. *boală idiopatică* FDB, 77, 78; **idiopatic** GC I, 202r; **idiopatic** EPD, 438. (Cf. fr. *idiopathique*).

IDIOPATIE s. GC I, 202r. (Cf. fr. *idiopathie*).

IDIOSINCRASIE s. VA, 221; JA, 9. (Cf. germ. *Idiosynkratie*, fr. *idiosyncrasie*).

IDIOT s. OC II, 38v; BDL II, 454; API, 30; SIT, 248; NV, 198; StDR, 102; CFZ, 160; RL, 379. (Cf. fr. *idiot*, germ. *Idiot*).

IDOLATRIC adj. **idolatricesc** DC II, 26r, 38r; DC IV, 4v, 19v, 21r, 124r, 171v, 237v; **idololatrec** BDL II, 455r; **idololatric** CIRA, XIII; **idolatric** NV, 198; PBV, 143. (Cf. ngr. εἰδωλολατρικός, fr. *idololâtrique*).

IDOLATRIE s. **idololâtrie** GN, 167v, 189v, 295r; GIA II, 80r; RIM, 70; MIU, 39, 116, IX; SIU, 60r, 68r; AOS, 75, 78; SPBA, 97; **idololatrie** SCM, 61; GIA I, 12r, 102r; MTM, 200; TD II, 348, 368; BDL II, 455r; BD I, 495; TPE, 13v; MRC, 212; CMR, 5; GC I, 202v; VFE, 30; CIRA, 12; MN 1836, 71; SHI I, 42; C, 54; **idolatrie** PSG, 43r; FEA, 20; VAA, 7; SHI II, 69; VVP, 50; MEN I, 211; MEN II, 33, 156, 261; CA 1847, 15; pe la 1850 forma era frecventă; **idolatrie**, **idololatrie** NV, 198. (Cf. ngr. εἰδωλολατρεία, lat. *idololatria*, fr. *idolâtrie*).

IDOLATRIZA vb. **idolatrissi** AIR III, 140; **idolatra** NV, 198; LS, 15; SMB I, 109, 188; DIB, 408; **idolatrissa** LIT, 14. (Cf. fr. *idolâtrer*, it. *idolatrare*).

IDOLATRU s., adj. **idololatru** GN, 135r, 148v, 295r, 319r; DC II, 26v; DC III, 202r; DC IV, 6v, 24r, 114r; GIA I, 95v; GIA II, 18r; RIM, 67, 212; MIU, 166; GCA II, 14v, 47v; SPBA, 90; PIU I, 57; SPB, 72; FTP I, 32; forma continuă să fie folosită pînă pe la 1850; **idolatru** VIO I, 4v; VIC, 12r; GIA I, 86v; FNC, 127v; VFE, 48; VAA, 6; BM, 11; GTN 1836, 75; SHI, 21, 225; RB, nr.29, 2; VVP, 50; MEN II, 30; FMIL 1847, 183; pe la 1840 forma era frecventă; **idololatr** și **idolatr** GC I, 202v; **idolatru**, **idololatru** NV, 198. (Cf. ngr. εἰδωλολάτρις, lat. *idololatriis*, fr. *idolâtre*).

IERARHIC adj. **ierarhíc** GC I, 166v; **ierarhic** GCB II, 210; **ierarșic** VVP, 50; PBV, 144. (<fr. *hiérarchique*).

IERARHIE s. **ierárhie** MTT, 44r, 45r; **ierarhie** GC I, 167r; ROB, 190; RSM, 23v; MN 1836, 7; SHI I, 12; VVP, 50; SMR I, 20; NV, 200; GCB II, 210, pe la 1850 forma era frecventă; **ierarșie** FEA, 9; GTN 1835, 3; GTN 1836, 51; NAP, 21; ASI, pf. 2; BCI, II; PBV, 144; PIC, 102; PTP, 70. (<fr. *hiérarchie*).

IEZUIT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. și **iezuvit** DAB, 194r; MILR, 49; SHR, 36; MIB, 89; TF, 329; GSP I, 155; HFP, 293; AR 1829, 258; SPV, VIII; RB, 388, 395; PDT, 36, 37; **iezuvit**, **iezuít**, *vezi* **gezuvit** GC I, 166r; **gezuvit** și **gezuít** și **iezuít**

GC VII, 150; **iezuvița** MR, 37; **iesuviță** MIB, 377; **iesuviț** MIB, 150; HFP, 48; CR 1830, 194; **iezuit** MIB, 166; CR 1830, 46, 204, 372; AR 1837, 59; SIT, 98; CA 1854, 43; BC, 21; **iezuita**, **iezuită** GSP II, 147, 151; **iesuit** ECS, 120; NV, 200; GCB II, 210; PD, 294; **iisuit** PIU III, 190; HFP, 45, 181; DL, 98. (Cf. fr. *jésuite*, germ. *Jezuit*, it. *gesuita*).

IEZUITISM s. **gezuvitism** GC VII, 150r; **iesuitism** MEN I, 135; **iezuitism** EOI, 284; AAR, 31; R 1858, 227. (Cf. it. *gesuitismo*, fr. *jesuitisme*).

IGNOBIL adj. *de jos* (**ignobl**) CNB, 84; **vițiul innobil** BDJE, 10; *vorbe innobile* EV, XXIX; **nenobil** CA 1854, 6; CFZ, 32, 125; PBV, 279; CA 1859, 5; **ignobil**, **nenobil** PD, 294. (Cf. fr. *ignoble*, lat. *ignobilis*).

IGNORA vb. KDP, 46; NV, 201; PD, 294. (Cf. fr. *ignorer*, lat. *ignorare*).

ILARITATE s. **ilaritate** DFL, 165; FMIL 1847, 79; NV, 201; RL, 392; DIB, 620; GCB II, 210; PD, 295. (Cf. fr. *ilarité*, lat. *hilaritas*).

ILEGITIM adj. BCD, 309; AVP, 10; BEC, 194; PD, 295. (<fr. *illégitime*).

ILICIT adj. NV, 201; BCD, 323, 330; PD, 295. (Cf. fr. *illicite*, lat. *illicitus*).

ILOGIC adv. **nelogic** SIT, 271; BEC, 15. (Cf. fr. *illogique*).

ILUMINARE s. BMN III, 163; TR 1854, 68; PBV, 145; R 1858, 151; D 1860, 99. (Cf. fr. *illuminer*).

ILUSTRĂȚIE s. **ilustrăciune** DFL, 206; **ilustrație**, **ilustrăciune** StDR, 103; **ilustrație** NV, 202; R 1857, nr.35, 4; PBV, 146; PD, 296. (Cf. fr. *illustration*, lat. *illustratio*).

ILUSTRISIM adj. („mod de adresare unor înalte personalități”) IO, f.t., V, 51; TAI, 17; VA, 287. (Cf. lat. *illustrissimus*, it. *illustrissimo*, fr. *illustrissime*).

IMACULAT adj. D 1860, 97; PD, 297. (Cf. fr. *immaculé*, lat. *immaculatus*).

IMAGINA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 220. Cf. și **năluci** VEI, 15v, 16r; **iconi** FNC, 4v, 56r; **închipui** MIU, 67; MPI, 112; CA 1844, 39; **închipului** NIU, 25r, 33v, 103r, 274b; **imaghinarisi** CLV, 50r, 135r; **imaghina** AAM, 53; **imagina** GC I, 180v; FMIL 1844, 403; MEN II, 62, 123, 256; BDJE, 45, 49, 105; BP, VII, 74;

SIT, 95.

IMAGINABIL adj. GC I, 180v; NV, 202; SAP, 205; SCC II, 127; SMB II, 484; PD, 296. (<fr. *imaginable*).

IMAGINAR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 220. Cf. și **linie închipuitoare** HOG, 58, 94; **imagner** GTN 1836, 32; **imaginar** GTN 1836, 49 bis; MEN II, 217; AF, 196, 209; SIT, 252; NV, 202; **imaginariu** DFL, 4; BCD, 350; StDR, 103.

IMAGINATIV adj. **imaginativ** GC I, 180v; *putere imaginativă* KFL, 83; AML, 99; *putere imaginătoare* AML, 104. (<fr. *imaginatif*).

IMAGINAȚIE s. **nălucire** VEI, 16r, 23r; **întipuire** SIN, 92; CCF, 47; DF I, 6r; **imagineciune** CV, 27; **imaghinație** MIP, 196, 198; BDC, 9; CIRA, 305; MF III, 104v; SHI I, 37, 38; SHI II, 129; PRA, 42; CFG, 15; **imaghinație (închipuire)** CTT, 35, 72; **imaghinația (închipuirea duhului)** AR 1837, 33; **imaginație** CR 1829, 75; CR 1830, 16, 340; AR 1830, 116; GC I, 180v; MCR, 54; GPE, 3; FTP I, 9, 52; FEA, 11; GG, 1, 64; GTN 1836, 25, 40, 49 bis; MN 1836, 54; pe la 1835 forma era frecventă; **imaginație (închipuire)** AR 1832, 115; HMV I, 22; CA 1854, 24; **imaginația (fierberea duhului)** MFE, 41; **imaginație (cugetare)** CIRA, VIII; **imajinație** FTP IV, 112, 119; **imagineciune** DFL, 23, 110, 179; CEG, 7; **imaginație, imagineciune** StDR, 103; **imaginațiune** KFL, 67; **imaginațiune** LS, 15, 38; GRR, 2, 39; BMN I, 20, 42; DILB I, 201; GCB II, 210; T 1856, nr.2, 2; INB 1857, 2, 13, 35, 37; INB 1859, 24, 55; D 1860, 88, 365; AML, 97; **imaginațiune (închipuire)** CEF, 81. (Cf. lat. *imaginatio*, fr. *imagination*, germ. *Imagination*).

IMAGINE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 220. Cf. și **închipuire** EBG, 15v; GF, 50r; **icoană** MAS, 120; IN, 4; BR 1829 I, pf.; FTP III, 1; CIRA, 314, XII; AsP, 3; KMP, 158; VVP, 51; IL 1840, 2; EP I, 5; CN, 43; BCD, 72; CA 1851, 5; **stampă** CIN, 1; **chip** FL, 2; **imagine** CV, 38; BP, 62; CFZ, 165; PTP, 106; INB 1857, 41; INB 1859, 54; **imagine** MID I, 73; DFL, 13, 23, 183; BP, X; CDR, 1; BCD, 246; PCI, 126; ICI, 55; LIT, 29, 46, 110, 236; pe la 1855 forma era frecventă; **imagiū** SIT, 68, 74, 139, 354; BMN II, 18; INB 1859, 10; **imagin** BCP, 126, 127.

IMANENT adj. CCF, 77, 92; PD, 297. (Cf. lat. *immanens*, fr.

immanent).

IMATERIAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 220. Cf. și **nematerialnic** VEI, 16v; MTT, 251r; BE, 32r, 39r; GIA I, 117v; GIA II, 51r; RIM, 65, 144; AOS, 41; TPE, 12v, notă; LB, 432; MFV I, 24v; DLG, pf.19, 11, 192; PCP, 27; VMG, 194; HFP, intr.6, 73, 202; MF III, 19v; **nematerial** VMG, 194; MEN I, 96, 175; INB 1859, 54; **imaterial** CA 1844, 40; DFL, 36, 136; BMN II, 207; CFZ, 79, 82; PD, 297.

IMATERIALITATE s. **nematerialitate** HFP, 126, 202; VM, 26; CFZ, 79; **imaterialitate** DFL, 190; NV, 203; AVP, 10; PD, 297. (Cf. fr. *immatérielité*).

IMBECIL adj. **imbecil** GC I, 180v; **imbecil** NV, 202; CEF, 9; D 1859, 406; INB 1859, 123; PD, 297; **imbecile** sg. AVP, 10. (Cf. fr. *imbécile*, lat. *imbecillus*).

IMBECILITATE s. **imbecilitate** GC I, 180v; **imbecilitate** NV, 203; CEF, 182; CEF, 113; AVP, 10; PD, 296. (Cf. fr. *imbécillité*, lat. *imbecillitas*).

IMBOLD s. **bold** PMV, ft.; FTM, 170; PAM, 7; LB, 61; VD, IX; FL, 23; VN, 4; RL, 261.

IMEDIAT adj. **nemijlocit** BTGO, 40r; OGD, 11; **nemijlocit (imediat)** FMIL 1840, 194; **imediat** GTN 1835, 17; BPA, 23; MEN II, 41; KFL, 147; SIT, 154; NV, 203; StDR, 103; SMB I, 25; CFZ, 45, 59, 80, 94; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **imeziat** DFL, 11, 34; CDR, 13; BCD, 582. (Cf. fr. *immédiat*, lat. *immediatus*).

IMEMORIAL adj. NV, 203; SCC II, 347; INB 1857, 6; GCB II, 210; CA 1861, 76; PD, 297. (<fr. *immémorial*).

IMENS adj. **imens** DFL, 136, 213; BP, 25; NV, 203; BMN II, 141; BMN III, 114; SMB I, 47; SMB II, 418; DILB I, 201; Z 1856, nr.50, 4; BIN, 24, 75; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **îmmenz** INB 1857, 3; **imenz** INB 1859, 30. (Cf. fr. *immense*, lat. *immensus*).

IMENSITATE s. **imensitate** DFL, 136; BDEJ, 38; NV, 203; CFZ, 30, 99, 169; DILB I, 201; GCB II, 210; **imenzitate** INB 1859, 99. (<fr. *immensité*).

IMIGRA vb. **imigra** SHI I, 9, 10; SHI II, 87; **inmigra** CA 1852, 47; CA 1854, 79. (Cf. fr. *immigrer*, lat. *immigrare*).

IMIGRAT s., adj. **imigrați sau bejenari** AR 1830, 192; **îmmigrat** FMIL 1840, 336.

IMIGRAȚIE s. **imigrație** (*bejenie*) AR 1830, 192; **imigrație** SHI II, 88. (<fr. *immigration*).

IMITA vb. **imita** BDT, 21r, 178v; EGRM, 25v; MCB, 166; DCN, 101, 104; EGR, 134; PAIC, 59; PCB, 98, 123; PSC, 118r; MALP, 129; GC I, 180v; FTP I, 10, 20; FTP II, 174; GPE, 14; MFE, 2; MBE, 11; FEA, 7, 69; pe la 1830 forma era frecventă; **imita** (*urma*) NMP, 9; FDA, 51; CA 1858, 11; **imitarisi** (*urma*) BGV, 38v; **imitarisi** CLV, 135r; MFV I, 27v; MFV II, 49r. (Cf. fr. *imiter*, lat. *imitari*).

IMITARE s. **imitarisire** BGV, 38v; MFV II, 101v; **imitare** PCC, 1; NMP, 3; PAIC, 59; FGP, 19; GC I, 180v; FTP I, 30, 184; FL, 45; VVP, 51; pe la 1840 forma era frecventă.

IMITAT adj. **imitat** EGRM, 25v; CMR, 73; SGR II, 114; HP, XXI; **imitarisit** AR 1837, 129; **imitat** (*copiarisit*) AR 1837, 393.

IMITATIV adj. [declinare] **următoare** EBG, 38r; **imitativ**, *adecă scornit după asămănarea...* BDT, 38r; **imitativ** MCR, 142; MN 1836, 90; DFL, 108; GRR, 150, 248; CA 1857, 123; D 1860, 366. (Cf. lat. *imitativus*, fr. *imitatif*).

IMITATOR s., adj. **imitător** DCN, 86, 139; VVP, 51; PBM, XXVI; PBV, 146; **imitator** GT 1838, 7; FMIL 1840, 251; NV, 203; CA 1851, 22; CA 1853, 86; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **imitareț** FMIL 1844, 243. (Cf. fr. *imitateur*, germ. *Imitator*).

IMITAȚIE s. **imitație** AR 1830, 142; GC I, 181r; SGR I, 15; SGR II, 76; SGR III, 50; MCR, 58; GTN 1836, 34; AsP, 17; AR 1837, 215; SHI I, 39; CIN, 18; FL, 5, 12; GRN I, 189; VVP, 51; DL, 6; pe la 1840 cuvântul era frecvent, **imităciune** DFL, 107; **imitație**, **imităciune** StDR, 103; **imitațiune** GRR, 51; DILB I, 201; INB 1859, 57. (Cf. fr. *imitation*, lat. *imitatio*).

IMN s. (Lit., Muz.) **imn** BDL II, 461r; MFV II, 115r; CR 1830, 299, 362; AR 1830, 376; CMR, 90, 97; LME, 58; GPE, 48; GC I, 180v; FTP I, 101; FTP III, 55, 127; AsP, 65; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **imnos național** AR 1834, 251; **hymn** BD I, 493; **hymn** și **imn** ECS, 1; **himn** GT 1838, 17. (Cf. lat. *hymnus*, fr. *hymne*, gr. ὕμνος).

IMOBIL adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 220. Cf. și **nemișcător** IE, 140; MML, 21v, 40v; RJ, 87; APC, 50r; CP I, 58; FLG, 9; PIM, 1; DAP, 29; LC, 5, 48; UT, 21; CR 1830, 67; ROB, 2, 165; BFO 1833, 77; LOA, 2, 38, 89; CPI, 39; SR, 15; ROI III, 4; BFO

1838, 64; FMIL 1840, 349; BGO 1840, 11; CCB, f.t., 4, 52; calcul era frecvent pînă la 1860; **neumblător** LSM, 32, 54; MTM II, 87, 88; BEM, 329; TD II, 171; **stătător** PFBA, 656r; FLG, 9; **imobil** SCC I, 107; CFZ, 48, 76, 116; CMI, 35; BIN, 402; AVP, 10; BEC, 22, 377, 381, 391; PD, 298; **nemobil** INB 1857, 35; **nemișcabil** GRR, 261.

IMOBILITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 220. Cf. și **imobilitate** KDP, 17; SMB I, 160; CFZ, 116.

IMOBILIZA vb. **imobilisa** NV, 203; **imobiliza** CFZ, 111. (<fr. *immobiliser*).

IMORAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 331. Cf. și **nemoralic** VCL, 40v. (Cf. germ. *immoralisch*).

IMORTAL adj. *flori imortele sau nemuritoare* AR 1837, 171, cf. și 226; **imortal** (*nemuritor*) GLC, 111; **imortal** AF, 41, 45, 148, 170; SIT, 347; NV, 204; AAR, 32; PIC, 23; AVP, 10; PD, 298; **nemortal** AML, 108. (Cf. fr. *immortel*, lat. *immortalis*).

IMORTALITATE s. **imortalitate** GC I, 181r; DFL, 147, 149; KFL, 74; BMN III, 113; RL, 120, 175; LIT, 253; PD, 298; **nemuritorime** MF I, 54r; MF II, 22r, 87v; MF III, 16r, 16v; **nemortalitate** BMN I, 103; SCC II, 97, 117; INB 1859, 111. (Cf. fr. *immortalité*, lat. *immortalitas*).

IMORTALIZA vb. GTN 1836, 48; NV, 204; PIC, 39. (<fr. *immortaliser*).

IMPACIENT adj. **impațient** LS, 78; PD, 298; **impacient** BCB, 72. (Cf. fr. *impatient*, lat. *impatiens*).

IMPACIENȚĂ s. **impațiență** NV, 204; AVP, 10; PD, 299; **impaciință** SMB I, 9, 19, 29, 111, 120; **impațiință** CEF, 77; **impaciență** DILB I, 201; NPT, 234. (Cf. fr. *impatience*, lat. *impatientia*).

IMPARDONABIL adj. NV, 204; BMN II, 74. (<fr. *impardonnable*).

IMPARȚIAL adj. **nepărtelnic** CP I, 157, 176, 254; **nepărtinitor** DL, 6; **impartiale** sg. IO, 56; **imparcial** SIT, 100; **imparțial** AF, 192; SIT, 104; StDR, 104; C, 4, 14; R 1857, nr.8, 3; BEC, 16; PD, 298. (Cf. lat. *impartialis*, fr. *impartial*).

IMPARȚIALITATE s. **nepărtelnicie** CP I, 204; **imparțialitate** IO, 57; StDR, 104; C, 137; D 1859, 146, 364; BEC, 143, 294; PD, 298; **împarțialitate** BCI, 144. (Cf. lat. *impartialitas*, fr. *impartialité*).

IMPASIBIL adj. NV, 204; CFZ, 68; DIB, 8; PD, 298. (Cf. fr. *impassible*, lat. *impassibilis*).

IMPASIBILITATE s. DFL, 114, 119; NV, 204; LS, 101. (Cf. fr. *impassibilité*, lat. *impassibilitas*).

IMPECABIL adj. DFL, 146. (Cf. fr. *impeccable*, lat. *impeccabilis*).

IMPENETRABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **impenetrabil** DFL, 12; PD, 299; **nepătrunzibil** CA 1850, 20; RL, 373.

IMPERATOR s. („împărat”). Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. și **împărător** GN, 126v, 230v; VOG, 3; **împător** IEI, 10v; SHI II, 83, 189; MID I, 15; **împărător** VOG, 3; VIO I, 71v; TGR, pf.2; **împărător** CC, 41; DFL, 181; **împărător** DC I, 30v, 76r; **imperator** SLP, 2; **imperator** IEI, 10v, 86v; BRD, 104; GG, 136; SHI II, 190; MID I, 44; FMIL 1847, 34; BCD, 413; CA 1850, 3; CA 1852, XVIII; RBM, 13; forma era frecventă pînă la 1860; **impe-
ratore** CEF, 13; **imperător** LG, 46. (Cf. lat. *imperator*, it. *impe-
ratore*).

IMPERATRIȚĂ s. („împărăteasă”) Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. și **imperatriță** SAT, f.t., IE, ded., 86; IEI, 2v; OPI, 1v; KDP, 56. (Cf. lat. *imperatrix*, fr. *impératrice*, it. *imperatrice*).

IMPERCEPTIBIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **nepriceput** DF I, 2v; **imperceptibil** SMB I, 183; PD, 299.

IMPERECȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **nesăvîrșire** BEM, 260; **imperfecție**, *adică nedăsăvîrșire* GC V, 53r; **imperfecție** GTN 1835, 19; GG, 29; CFZ, 169, 175; AML, 29; **neperfecție** MEN II, 185; CA 1848, 33; CA 1854, 36; CFZ, 115; **imperfecțiune** DFL, 141; CEF, 3; INB 1857, 20; GCB II, 211; INB 1859, 54; BEC, 23.

IMPERIAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. și **împărial** VIO I, 71v; **imperial** SHI II, 169, 173, 176; **imperial** CR 1830, 229; AR 1834, 164; AR 1837, 20, 229; MCL 1838, 150; BFO 1843, 235; MID I, 60; pe la 1845 forma era frecventă; **imperial** SHI II, 175. (Cf. lat. *imperialis*, fr. *impérial*, it. *imperiale*).

IMPERIOS adj. **imperios** CV, 33; **imperios** DFL, 25; NV, 205; LS, 103; SMB I, 6; DILB I, 201; Z 1856, nr.3, 3; GCB II, 211; RF, 6; PD, 299. (Cf. fr. *impérieux*, lat. *imperiosus*).

IMPERIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. și **impiriu** IEI, 7v;

empere IEI, 79r; **imperion** TPE, 22v; **imperie** NID I, 67v, 83r; PIU III, 122, 126; AR 1829, 60; AR 1830, 17, 97, 228; CIRA, 1; AR 1837, 86; SHI I, 9, 11, 12, 42; KMP, 53; PMG, 26; SMA, 11; IL 1840, 3; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **împerie** AR 1829, 59, 257; AR 1830, 80; SGR II, 155; TGA, 2; SHI I, 3, 4, 18; FGE, 58; **imperiu** CR 1829, 38, 51, 73, 160, 200; CR 1830, 375, 407; GC I, 180v; CR 1831, 3; GG, 136; MN 1836, 8; RB, nr.6, 1; GPG, 42; FMIL 1844, 409; MID I, 15, 37; DFL, 63; pe la 1845 forma era frecventă; **împериu** CR 1829, 203; RIP I, 59, 108. (Cf. lat. *imperium*, germ. *Imperium*, it. *impero*, înv. și *impero*, fr. *empire*).

IMPERMEABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **nepătrunzător** HPA, 42r; **nepermeabil** R 1858, 251; **impermeabil** (nepătrunzător) INB 1859, 114; **impermeabil** PD, 300.

IMPERSONALITATE s. DFL, 32; CFZ, 39. (<fr. *impersonnalité*).

IMPURTINENT adj. GC I, 180v; AR 1839, 252; BDJE, 64, 84; NV, 205; CA 1850, 29; LS, 102, 126; StDR, 104; CA 1853, XVIII; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *impertinent*, lat. *impertinens*).

IMPURTINENȚĂ s. **împurtinență** GC I, 180v; PBV, 146; INB 1859, 12; PD, 300; **împurtinențe** (*obraznicii*) KMP, 83; **împurtinențele** (*defăimările*) AR 1834, 300; **împurtinenție** StDR, 104; **împurtinență**, **împurtinență** NV, 205; **împurtinență** DCB II, 278; **împurtinență** DCB IV, 147. (<fr. *impertinence*).

IMPETUOS adj. **împetuos** SGR III, 10; **împetuos** NV, 205; StDR, 104; PFM, 115; C, 171; AVP, 10; PD, 300. (Cf. fr. *impétueux*, lat. *impetuosus*).

IMPETUOZITATE s. **împetuozitate** NV, 205; CEF, 190; PFM, 8, 115; PD, 300; **împetuozitate** R 1857, nr.28, 3. (<fr. *impétuosité*).

IMPIEGAT s. (Adm.) **împiegat** și **împiegat** GC I, 325r, cf. și 180v; **împiegat** AR 1837, 162, 169; CCB, 218; DIB, 635; D 1859 an.II, 12; **împiegat** CCB, 43; SMB I, 6; DIB, 578; BC, 21; SPB, 292; D 1860, 88; BEC, 15; **împiegat** JA, 25. (<it. *impiegato*).

IMPIETATE s. NV, 205; SMB I, 82; LIT, 10, 25, 31, 332; AVP, 11; PD, 300. (Cf. fr. *impiété*, lat. *impietas*).

IMPIU, -IE adj. FMIL 1844, 327; DFL, 140; NV, 205; LIT,

309; CA 1861, 55; PD, 300. (Cf. it. *impie*, adj., s.).

IMPLACABIL adj. SMB I, 136; CEF, 243; BCI, 99; CA 1861, 26; PD, 300. (Cf. fr. *implacable*, lat. *implacabilis*).

IMPLANTA vb. **împlînta** FMIL 1847, 43. (<fr. *implanter*).

IMPLICA vb. DFL, 5, 45, 145; NV, 205; BCD, 312; CFZ, 46, 50, 127, 153; Z 1856, nr.2, 1; BEC, 2; PD, 301. (Cf. fr. *impliquer*, lat. *implicare*).

IMPLICAT adj. AVP, 11.

IMPLICAȚIE s. NV, 205; PD, 301. (Cf. fr. *implication*, lat. *implicatio*).

IMPLICIT adj. [propoziții] **împlicite** au **împletite** EGRM, 27v; EGR, 139; **împlicit** PBM, 50; **împlicit** PGR, 108; CGR, 144; PTP, 16; PD, 300. (Cf. fr. *implicite*, lat. *implicitus*).

IMPLORA vb. **împlîri** CV, 33; **împlîra** CV, 34; **implora** MEN II, 44, 64; BDJE, 73; NV, 205; DILB I, 201; PD, 301. (Cf. fr. *implorer*, lat. *implorare*).

IMPLORANT adj. SMB I, 149. (<fr. *implorant*).

IMPONDERABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și *fluidurile imponderabile* (*nesupuse cîntăririi*) LOA, 81; **imponderabil** StDR, 105; JA, 99, 120; PD, 301.

IMPOPULAR adj. **impopolar** GC V, 111r, cf. și GC I, 180v; **impopolar** (*neiubit de popor*) AR 1835, 162; **impopolar** PD, 301. (<fr. *impopulaire*).

IMPOPULAT adj. AMG, 18.

IMPOPULAȚIE s. BD I, 551; HMV I, 128, 153. (<lat. *impopulatio*).

IMPOSTURĂ s. BDJE, 52; NV, 206; PD, 302. (Cf. fr. *imposture*, lat. *impostura*).

IMPOTENT adj. **impotent** AVP, 11; AML, 63; PD, 302; **impotint** AML, 61. (Cf. fr. *impotent*, lat. *impotens*).

IMPOTENȚĂ s. **neputința împreunării** EPD, 286; **impotență** AML, 54, 61; PD, 302; **impotință** AML, 61, 63. (Cf. fr. *impotence*, lat. *impotentia*).

IMPOZANT adj. **impozant** CBD, 18; **impozant** AF, 143, 180; RL, 131; BCI, 127; CA 1858, 53; D 1860, 97; CA 1861, 127; CA 1862, 66; **impozint** D 1858, 42; **impozinte** sg. D 1859, 123; **impozant**, **imposant** StDR, 104; **imposant** MID I, 268; SIT, 122, 250; BIP, 84; BMN II, 207; BIF, 4; SMB I, 45, 70, 145; CEF, 29;

GCB II, 211; LIT, 164; PD, 301. (Cf. fr. *imposant*, germ. *imposant*).

IMPOZIT s. **porție** IF, 1; *sîntem datori a da dațiile noastre* VPP, 284; **dăjdiile directe** RB, 392; **imposit** GCB II, 211; VO 1857, 12; AVP, 11; BEC, XLVI; D 1860, 409; CA 1862, 33; PD, 302; **impozit** RF, 5, 13; CA 1861, 68. (Cf. lat. *impositum*, germ. *Impost*, fr. *impôt*).

IMPRACTICABIL adj. **nepracticabil** RMS, 291; SCC II, 309; Z 1856, nr.19, 1; GCB II, 221; **impracticabil** PD, 302. (<fr. *impracticable*).

IMPRECAȚIE s. **imprecație** MCR, 188; NV, 206; SCC II, 312; APS, 13; PD, 302; **imprecațiune** GRR, 101, 136; LIT, 70; APS, 95. (Cf. fr. *imprécation*, lat. *imprecatio*).

IMPRESAR s. GM 1857, 41; D 1860, 191. (Cf. fr. *impresario*, it. *impresario*).

IMPRIMA vb. *le avea tiposite în minte* GAP, 4v; **împrima** DFL, 69; **imprima** DFL, 70, 175; StDR, 105; CFZ, 25, 53; ICI, 51; NRC, VII; GCB II, 211; D 1859, an. II, 12; APS, 80; PD, 302. (Cf. ngr. τυπώνω, fr. *imprimer*).

IMPRIMAT adj. RCM, 240; C, 20; R 1857, nr.11, 4; PIC, 35, 112. (Cf. fr. *imprimé*).

IMPRIMERIE s. GG, 21; BIF, 19; ICI, 2; GCB II, 211; PD, 302. (<fr. *imprimerie*).

IMPROBABIL adj. **improbabil** GC V, 277r, cf. și GC I, 181r; KFL, 92; PD, 303; **neprobabil** MF II, 62r. (<fr. *improbable*).

IMPROBABILITATE s. **neprobabilitate** MF II, 62v. (<fr. *improbabilité*).

IMPROMPT adj., s. *nu se lăsa la capricia* **inpromtului** GPE, 45; **imprompt** MPG, 26; BP, 61; PD, 303; **imprompt** BP, 59; **impromptiu** StDR, 106. (Cf. fr. *impromptu*, it. *impronto*).

IMPROVIZA vb. *el improvede* GPE, 44; *să improvize* GTN 1836, 50; **improviza** AR 1837, 351; RB, nr.31, 4; MID I, 268; NV, 207; GM 1852, 34; SCC II, 175; RL, 104; AsT, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **împroviza** SCC II, 226; **improviza** AsT, I; **împroviza** RL, 414; **improvisa, improviza** StDR, 105; **improvisa** BP, XIII; PIC, 22; VO 1857, 8; PD, 303. (<fr. *improviser*).

IMPROVIZAT adj. **improvizat** (*necugetat*) GPE, 60; **împrovizat** CD, VIII; FMIL 1847, 17; R 1857, nr.12, 2; **improvizat** AIS,

82; BP, 205; NV, 207; SCC I, 304; Z 1856, nr.4, 1; RL, 248; ASLI, 313; **improvisat** DIB, 233; DILB I, 201; SPB, 134.

IMPROVIZATOR s. **improvizatriță** CR 1830, 354; **improvizator** GPE, 44; GTN 1836, 28; **improvizator** GTN 1836, 28; AR 1837, 78; AR 1838, 158; NV, 207; PBV, 146; **improvizător** ASLI, 302; **improvisator** DIB, 347; DILB I, 201; ASLI, 279; PD, 303. (<fr. *improvisateur*).

IMPROVIZAȚIE s. **improvizatie** AR 1837, 131; RB, 207; SIT, 28, 43, 193; NV, 207; RL, 157; PBV, 146; ASLI, 300, 302; **improvisație** PD, 303. (<fr. *improvisation*).

IMPRUDENT adj. SIT, 259; NV, 207; RL, 196; LIT, 319; BEC, 219; PD, 303. (Cf. fr. *imprudent*, lat. *imprudens*).

IMPRUDENTĂ s. **imprudință, imprudentă** NV, 207; **imprudință** SMB I, 125, 310; BEC, 229; **imprudență** CFZ, 173; LIT, 239; BC, 97; C, 113; AVP, 11; PD, 303; **imprudenție** SCC I, 12; **împrudență** VO 1857, 13; **neprudență** AsAL, 22. (Cf. fr. *imprudence*, lat. *imprudencia*).

IMPUDENT adj., s. **impudinte** (*nerușinat*) CEF, 107; **impudent** AVP, 11. (Cf. lat. *impudens*, it. *impudente*, fr. *impudent*).

IMPUDENTĂ s. SCC I, 11; **impudență, impudoare** PD, 303. (Cf. lat. *impudentia*, it. *impudenza*, fr. *impudence*).

IMPULS s. **impulzuri** SMA, 31; **impuls** IVA, 36; HP, XIII; AMIM, XXX; DFL, 132, 190; BCD, 119, 245; SSC, 152; Z 1856, nr.22, 1; CA 1857, 58; **impuls** (*plecare*) CA 1852, XXVIII; **împuls** StDR, 106. (Cf. lat. *impulsus*, germ. *Impuls*).

IMPULSIE s. **impulsie** GC I, 181r; FMIL 1844, 265; MEN I, 151; MEN II, 78; SIT, 204; SSC, 114; CFZ, 68; RL, 131, 246; Z 1856, nr.22, 1; C, 4; D 1858, 3; BEC, XXII; CA 1862, 45; PD, 303; **împulzie** AR 1837, 294; SSC, 158; **împulzie, impulsie** StDR, 106; **impulsiune** RMS, 290, 322; DILB IV, 200; LIT, 252, 297; BCI, 90; C, 12; JA, 4; PFM, 310, 413; GCB II, 211; DCB IV, 53; PCI, 29; BEC, XI; **impulsiune** (*indemnare*) BMN I, 63; INB 1859, 57; **împulziune** StDR, 106. (Cf. fr. *impulsion*, lat. *impulsio*).

IMPULSIV adj. GC I, 181r. (<fr. *impulsif*).

IMPUNĂTOR adj. **impuitor** CA 1856, 62; LIT, 263; **impunător** Z 1856, nr.8, 3.

IMPUNE vb. **înpune** CR 1830, 31; **împune** MEN I, 125, 278; MID I, 69, 120; MEN II, 257, 285, 291; DFL, 81; KDP, 49; NV,

236; StDR, 106; CA 1854, 107; SCC I, 299; SCC II, 178; **impune** FMIL 1844, 316; DFL, 5, 34; SIT, ded. 3, 49, 103, 257; BCD, 60, 188; CA 1851, 116; LS, 11, 25; CA 1854, 25, 42; CFZ, 5, 53; CA 1855, 69, 154; CMI, 206; CEF, 18; pe la 1855 forma era frecventă; **imposa** SIT, 143. (Cf. lat. *imponere*, fr. *imposer*).

IMPUNERE s. **imposare** SIT, 132; **împusăciune** BCD, 595; **împunere** StDR, 106; **împunere** CEF, 34; BEC, 100, 102; D 1860, 389.

IMPUR adj. **necurat** sau **amestecat** EBG, 119v; **impur** VL, 45v; SIT, 329; CFZ, 177; AVP, 11; BCI, 13; PD, 303; **necurate** sau **impure** INB 1859, 146. (Cf. fr. *impur*, lat. *impurus*).

IMPURITATE s. **nepuritate** GRR, 146; **împuritate** PD, 303. (Cf. fr. *impureté*, lat. *impuritas*).

IMPUS adj. **împus** MEN II, 285; **împus** BDE, 74; CA 1852, 96; CA 1855, 17; RL, 53; DILB III, 218; C, 4; D 1860, 86. (Cf. fr. *imposé*).

IMPUTA vb. **împuta** PTF, 10v; PV, 1788; LSM, 49; BEM, 158; BTGO, 14r; CP I, 11, 258; DOA, 50; FDB, 73; LIB, 3; GAB, 128; BPN I, 82; DCN, 2; GC I, 345v; FTP I, 15; FTP III, 158; SIC, 54; MBE, 38; CPI, 218; ECS, 77; AsP, 134; FMIL 1844; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **împuta** CA 1850, 101; CA 1861, 26; **împuta** BLM, 199; FMIL 1844, 316; MID I, 79; DFL, 66, 143; SIT, 265; NV, 207; DIB, 256; CFZ, 85; LIT, 12, 27, 75, 212; C, 20; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. fr. *imputer*, lat. *imputare*).

IMPUTABIL adj. DFL, 65; CFZ, 173. (<fr. *imputable*).

IMPUTARE s. **împutare** PV, 102; MIU, 236; CIRA, 25; CPI, anexă 13; AIR I, 86; DE I, 251; PIA, 19, 132; BDE, 44; KDP, 84; CCP, 95; forma era frecventă pînă la 1860; **împutare** CA 1854, 30; **împutare** LIT, 392; D 1860, 281.

IMPUTAȚIE s. **împuțaciune** BEM, 158; DFL, 193; BCD, 74; **împuțacie** NV, 207; PD, 304. (Cf. lat. *imputatio*, fr. *imputation*).

IMUABIL adj. **imutabil** DFL, 138, 152, 209; **imuabil** PD, 298. (<fr. *immuable*).

IMUABILITATE s. **imutabilitate** DFL, 152. (<fr. *immuabilité*).

IMUNITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **imunitate** BCD, 350, 516; Z 1856, nr.4, 3, nr.35, 2; C, 5; BEC, XLVI; PD, 298.

INACCESIBIL adj. **neapropiet** AR 1837, 271; **inacesibile** sg. CDR, III; **inacesibil, inaccesibil** NV, 207; **inacesibil** LS, 26; PD, 304; **neacesibil, neaccesibil** NV, 276; **neaccesibil** PEG, 227; **neaccesibile** sg. BCI, 115. (Cf. fr. *inaccessible*, lat. *inaccessibilis*).

INACTIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **inactiv** DFL, 81, 144, 171, 184 bis; **neactiv** NV, 276; GCB II, 220; PBV, 270; AML, 100.

INACTIVITATE s. **neactivitate** MN 1836, 8; EPD, 391; NV, 276; CA 1851, 94; LS, 67; CPO, 32; WAM, 108; LIT, 60; PBV, 270; AML, 153; **nelucrare** APB, 30; **inactivitate** DFL, 138, 173; NV, 208; PD, 304. (<fr. *inactivité*).

INALIENABIL adj. **înalienabil, neînstrăinabil** FMIL 1844, 148; **nealienabil** CA 1861, 53; **inalienabil** BEC, 24. (<fr. *inaliénable*).

INALIENABILITATE s. RL, 338; BEC, 28. (<fr. *inaliénabilité*).

INAMOVIBIL adj. GC I, 183r; NV, 208; PD, 305. (<fr. *inamovible*).

INAMOVIBILITATE s. GC I, 183r; KDP, 28; D 1860, 161, 351. (<fr. *inamovibilité*).

INANIMAT adj. **neînsuflețit** SG, 25; DLG, 51; BG, 35; **ne-suflețit** SGR I, 32; PGRL I, 26; **inanimat** DFL, 65; BEC, 52; **neanimat** CFZ, 120. (<fr. *inanimé*).

INAPLICABIL adj. **neaplicabil** T 1856, nr.1, 2; GCB II, 220; VMP, 110. (<fr. *inapplicable*).

INAPRECIABIL adj. **inaprețabil** DFL, 188. (<fr. *inappréciable*).

INAPT adj. **inepți** SIM, XIV, 122. (<fr. *inapte*).

INATACABIL adj. **neatacabil** BP, VII; SIT, 46; PFHM I, 108; BEC, 338; **inatacabile** sg. AVP, 11. (<fr. *inattaquable*).

INAUGURA vb. **inaugura** BDL II, 461v; AR 1837, 244 bis; StDR, 106; RL, 257; Z 1856, nr.4, 1; LIT, 111; C, 18; R 1857, nr.15, 3; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **înaugura** CA 1853, XIX; RL, 261. (Cf. lat. *inaugurare*, fr. *inaugurer*).

INAUGURARE s. **inaugurare, înaugurare** BDL II, 461v; **inaugurare** FMIL 1847, 205; NV, 208; StDR, 106; CA 1860, 95; CA 1861, 137; **înaugurare** RL, 251.

INAUGURAȚIE s. **inaugurație** (*solenă așăzare*) AR 1834,

97; **inaugurație** (*sfințire*) AR 1835, 170; AR 1837, 235; **inaugurație** NV, 208; StDR, 106; PD, 305; **înaugurație** AR 1834, 308; AR 1837, 229; AsE, 6. (Cf. fr. *inauguration*, lat. *inauguratio*).

INCALCULABIL adj. **incalculabil** MID I, 271; PD, 313; **ne-calculabil** SIT, 49; SSC, 96; T 1856, nr.4, 2; BCI, 33; CA 1861, 67. (<fr. *incalculable*).

INCANTAȚIE s. **incantațiune** DILB IV, 201. (<fr. *incantation*).

INCARNA vb. **incarna** MEN II, 253; BP, VI, XII; NV, 209; **încarna** BP, VI, XX; DILB, 201; PBV, 579. (Cf. fr. *incarner*, lat. *incarnare*).

INCARNAT adj. **incarnat** FilDA, 153; NV, 209; AAR, 100; SSC, 166; PBV, 148; **încarnat** FMIL 1844, 199; StDR, 110; **încărnat** SCC II, 14.

INCARNAȚIE s. **incarnație** PCI, 14; StDR, 111; SCC II, 250; **încarnație** PBV, 579. (<fr. *incarnation*).

INCAȘI s. pl. **incasi** GIA II, 11r, 12r; **incazi** PIU IV, 216. (<fr. *incas*).

INCENDIA vb. **incendia** NV, 208; GM 1852, 49; CA 1854, 13; LIT, 120, 303; PD, 305; **încendia** CA 1857, 24. (<fr. *incendier*).

INCENDIAR adj. **incendiar** NV, 208; GM 1852, 63; AsPR, 55; CA 1854; LIT, 49; APS, 53, 81; D 1860, 281; *materii incendiere* GM 1854, 401; **incendial** AVP, 11. (<fr. *incendiaire*).

INCENDIATOR s. LIT, 87, 237.

INCENDIU s. **incendie** (*aprindere*) AR 1832, 189; **incendiu** Univ 1845, 18; BDJE, 106; NV, 208; BCA, 504; AsPR, 56; CA 1855, 44; DILB I, 201; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **incend** CA 1858, 8. (Cf. fr. *incendie*, it. *incendio*, lat. *incendium*).

INCEST s. MEN II, 162; NV, 208; StDR, 118; DILB I, 201; PD, 305. (Cf. fr. *inceste*, lat. *incestus*).

INCESTUOS adj. **incestios** BCD, 115; **incestuos** StDR, 118. (Cf. lat. *incestuosus*, fr. *incestueux*).

INCHIET adj. („agitat, neliniștit”) *firea cea încvietă* CV, 30. (Cf. fr. *inquiet*, lat. *inquietus*).

INCHIETUDINE s. **încvieciune** CV, 29; **inchietudine** BDJE, 31; SIT, 136, 140, 156, 205; PD, 314; **incuietudine**, **incuietudă** NV, 213. (Cf. fr. *inquiétude*, lat. *inquietudo*).

INCHIZITOR s. **incvizitor** DC IV, 134v, 137v, 138r, 265r; MCL 1838, 159; BMN I, 36; PBV, 148; **incuizitor** și **închizător** GC I, 184v; **incuizitor** MEN I, 283; LS, 8; PBV, 148; **inchizitor** VVP, 51; BDJE, 12. (Cf. lat. *inquisitor*, fr. *inquisiteur*, it. *incuisitore*).

INCHIZIȚIE s. **ingviziție** DC IV, 133v; **ineviziție** DC IV, 134r, 136r, 143r; PV, 96; MIB, 307; RA, 8, 9; SPBA, 12, 17, 82, 88; AR 1829, 232; CR 1830, 95; SIC, 47; BAR II, 38; AR 1837, 368 ter; SHI II, 191, 196; MCL 1838, 158; forma era folosită sporadic până spre 1860; **îneviziție** RJ, 401; **ineviziție, înevizițiune** StDR, 111; **ingvizițiioane** pl. NIU, 226r; **inevizițion** BR 1829 I, 41; **encviziție** SPV, 148; **inchiziționă** DIP, 41v; PIU IV, 38, 46; **inchiziție** BGV, 84r; HAN, 15; VVP, 51; Prop, 204; BDJE, 58; **incuiziție, incuizițiune** GC I, 184v; **incuiziție** RB, 211; RIP I, 152; MEN I, 283; NV, 213; PCI, 5; LS, 16, 85; BEC, XLIX; **inchiziție, incuiziție** PD, 314; **încuiziție** RIP I, 128; **inevizițiune** BMN I, 35; **incuizițiune** SMB I, 96; DILB II, 230; INB 1859, 169; **inchizițiune** GCB II, 213. (Cf. lat. *inquisitio*, germ. *Inquisition*, fr. *inquisition*, it. *incuisizione*).

INCIDENT s. NV, 209; SMB I, 157; RL, 63; C, 6, 19; VO 1857, 11; AVP, 11; R 1858, 56; CA 1859, 108; BEC, 432; D 1860, 161; PD, 305. (Cf. fr. *incident*, lat. *incidens*).

INCIDENTĂ adj. (Gram.) **încedentă** EGRM, 26v, 27r; EGR, 135; *propoziție încedentă sau vîrîtoare* GRN II, 72; **încedentă** FGP, 142; CFZ, 108; **încidentă** PGR, 82; CGR, 146; MGP, 77; PTP, 12; PD, 305. (Cf. fr. *incident*, it. *incident*)

INCIDENTAL adj. (Gram.) *apozitie au zicere* **încidentală** SGR I, 17; **încidentală isplăcătivă** SGR II, 136; [propoziții] **încidentale sau complinitoare** SGR II, 134. (<fr. *incidentel*).

INCIDENTĂ s. (Geom.) **încidentă** GC I, 190r; NV, 209; PD, 305; **încidință** PEG, 150, 164; **încidencie** PFM, 419. (Cf. fr. *incidence*, it. *incidenza*).

INCIZIE s. **incisie** TMO, 98v, 145v; PD, 306; **incesiuni** (*tăieturi*) WCP, 145. (Cf. fr. *incision*, lat. *incisio*).

INCLUSIV adj., adv. **incluziv** GC I, 184v; SGR I, IV; RSM, 9r, 9v; TGA, 1; AsG, 189; AsE, 11; CCP, 121; StDR, 111; CPO, 69; RL, 80; PBV, 148; RIT, 11; VMP, 184; **înccluziv** AsAl, 54; **incluziv** LOA, 71 bis, 112; ELS, 46; CCB, 58; BGO 1844, 407;

FMIL 1844, 369; BEC, 439; RF, 37; PD, 314; **inclusiv, incluziv** NV, 209. (Cf. fr. *inclusif*, germ. *inklusive*).

INCOATIV adj. (Gram.) *verbe inhoative, adecă începărețe* BTG, 73r; **inhoativ** BDL I, 134r; SGR I, 229; StDR, 118; **înhoativ** SGR I, 230; **încoativ** SGR I, 101; **incoativ** HGL, 87; [verbe] **începătoare sau incoative (inchoativa)** BG, 110; [verbe] **începătoare** PGRL I, 102. (Cf. lat. *inchoativus*, fr. *inchoatif*).

INCOERENT adj. **necoerint** GCB II, 221; **incoherent** PFM, 347. (<fr. *incohérent*).

INCOERENȚĂ s. **incoheranță** LIT, 100. (<fr. *incohérence*).

INCOGNITO adv. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. și **în cognito (teptil)** AR 1829, 43; **incognito (teptil)** AR 1832, 27; AR 1837, 138 bis; AR 1838, 198; IL 1840, 40; **incognito (pe ascuns)** AR 1837, 240; **incognito (necunoscut)** AR 1839, 187; **incognito** AR 1837, 148; AR 1844, 20; **in cognito** StDR, 111; **inconito** GC I, 183r; NV, 211; PBV, 148. (Cf. fr. *incognito*, it. *incognito*).

INCOMBUSTIBIL adj. **incombustibil** NV, 209; R 1857, nr. 23, 4; JA, 107; **necombustibil** NV, 276; BIN, 461. (<fr. *incombustible*).

INCOMENSURABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și *rădăcină incomenzurabilă* AsM2, 169; **incomensurabil** DILB I, 202; PD, 329; **nemăsurabil** CA 1852, 46; SCC I, 131; INB 1859, 2.

INCOMOD adj. **incomod** GC III, 118r, cf. și GC I, 183v; NV, 210; CEF, 1; WCP, 7; AsAL, 19; **încomode (supărătoare)** CEF, 228; **necomod** NV, 276. (Cf. fr. *incommode*, lat. *incommodus*).

INCOMODA vb. CDCE, 50; NV, 210; LS, 19, 43, 96, 114. (<fr. *incommoder*).

INCOMODITATE s. **incomoditate** GC III, 118r; NV, 210; **necomoditate** SHI I, 31; NV, 276; CA 1856, III; CA 1862, 107. (<fr. *incommodité*).

INCOMPARABIL adj. **neasămănător** EBG, 31v, 32v; **neasămănat** NIU, 272v; **neasemătabil** FMIL 1844, 212; **incomparabil** GC III, 119r, cf. și GC I, 183v; BDJE, 181; NV, 210; **necomparabil** BDJE, 7; NV, 276; SCC II, 293; DILB I, 205; C, 4, 23; R 1857, nr.35, 3; CEG, 5. (Cf. fr. *incomparable*, lat. *incomparabilis*).

INCOMPATIBIL adj. **incompatibil** DFL, 72; NV, 210; C, 4;

BEC, XXXV; RF, 28; **necompatibil** NV, 277; PFHM I, XXX, 28; D 1860, 97. (<fr. *incompatible*).

INCOMPATIBILITATE s. **incompatibilitate** DFL, 171; NV, 210; **necompatibilitate** NV, 276. (<fr. *incompatibilité*).

INCOMPETENT adj. **incompetent** NV, 210; **incompetinte** sg. R 1858, 1; BEC, 432; **necompetent** NV, 277. (<fr. *incompétent*).

INCOMPETENȚĂ s. **necompetenție** BFO 1843, 73; **incompetință** BEC, 432. (<fr. *incompetence*).

INCOMPLET adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **nesăvârșitor** ME, 54; **nedeplin** AsA, 66r; **necomplect** BFO 1833, 63; AR 1835, 28; ROI2 II, 8; NV, 277; CA 1852, 107; PFHM I, I; GCB II, 221; DCB IV, 68; **necomplet** BP, XIV; CGR, 13, 142; BIP, 27; SSC, 56, 121; CFZ, 20, 61; INB 1859, 90; **incomplet** DFL, 14, 137; BMN I, 97; FMIM, 171; INB 1859, 111; **încomplet** DFL, 34; **incomplect** BMN I, 79; SMB I, 117; SMB II, 435; INB 1859, 68; BEC, 2, 49, 80; PD, 314.

INCOMPLEX adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și (Gram.) [subiect] **necomplex** PGR, 78; *propoziție necomplexă* PGR, 82; CGR, 142.

INCONSECVENT adj. **neconsecvent** PIA, 16; FMIL 1844, 156; CA 1853, 98; **neconsecuent** NV, 277; D 1859, 151; **inconsecuent** NV, 211; AML, 21; **inconsecuint** BEC, 74. (Cf. fr. *inconsequent*, lat. *inconsequens*).

INCONSECVENȚĂ s. **neconsecvenție** MF I, 103v; FL, 63; **neconsecvență** CA 1850, 63; SCC II, 164; CA 1855, 152; **neconsecvențiune** GRR, 50; **neconsecuință** BDJE, 66; NV, 277; GCB II, 221; D 1860, 281; **inconsecință** DFL, 63, 203; **inconsecuință** NV, 211; LIT, 71, 107, 301; BEC, 368; **inconsecvență** BMN II, 142. (Cf. lat. *inconsequentia*, fr. *inconséquence*).

INCONSOLABIL adj. **neconsolabil** SIT, 134; NV, 277; **inconsolabil** NV, 211. (<fr. *inconsolable*).

INCONSTANT adj. *vreme* **inconstantă** CV, 13, 14; **inconstant** NV, 211; SMB I, 232; INB 1857, 33; **neconstant** NV, 277; DCB I, 38; INB 1859, 101. (<fr. *inconstant*).

INCONSTANȚĂ s. **inconstanță** BDJE, 175; NV, 211; CEF, 80; INB 1857, 33; PD, 314; **neconstanță** NV, 277; DCB I, 38. (<fr. *inconstance*).

INCONTESTABIL adj. **incontestabil** DFL, 7, 25, 57; NV, 211;

BCD, 378; SCC, IV; CEF, 77; CA 1856, 76; BCI, 169; BEC, XIX; AML, 64; CA 1861, 51, 54; PD, 314; **incontestabile** sg. AVP, 11; **necontestabil** NV, 277; BIF, 4; CFZ, 123; RL, 111, 174, 187; BC, IV; VO 1857, 13; C, 6; WCP, 224; GCB II, 221; R 1858, 262; D 1859, an. II, 12. (<fr. *incontestable*).

INCONTESTABILITATE s. **incontestabilitate** NV, 211; AVP, 11; **necontestabilitate** NV, 277. (<fr. *incontestabilité*).

INCONVENIENT s. **inconvenient** NV, 211; BEC, XVIII, 40, 118, 222, 259; D 1860, 396; RF, 5, 7; PD, 315; *un inconveniente* PFM, 471, 498; **neconvenient** NV, 277. (Cf. fr. *inconvéniént*, it. *inconveniente*).

INCONVENIENȚĂ s. **inconvenienție** MIA, 20; **inconveniință** BIF, 7; **inconveniență** INB 1857, 16; PD, 315; **neconveniență** INB 1859, 160. (Cf. germ. *Inconvenienz*, it. *inconvenienza*).

INCORECT adj. **incorect** NV, 212; **necorect** NV, 277; GRR, 226; BIF, 20. (<fr. *incorrect*).

INCORECȚIE s. **incorecție** NV, 212; PD, 315; **necorecție** NV, 277. (<fr. *incorection*).

INCORIGIBIL adj. **incorigibil** NV, 212; CFZ, 130; PD, 315; **încorigibil** BCI, 190; **necorigibil** NV, 277; SCC II, 31. (<fr. *incorrigible*).

INCORIGIBILITATE s. **incorigibilitate** NV, 212; **necorigibilitate** NV, 277.

INCORPORAL adj. DFL, 74; BCD, 245, 379, 484. (<fr. *incorporel*).

INCORUPTIBIL adj. **incoruptibil** NV, 212; PD, 315; **incoruptibile** sg. AVP, 11; **necoruptibil** NV, 277; SCC II, 374; CA 1861, 46. (Cf. fr. *incorruptible*, lat. *incorruptibilis*).

INCORUPTIBILITATE s. **incoruptibilitate** NV, 212; **necoruptibilitate** NV, 277. (<fr. *incorruptibilité*).

INCREDIBIL adj. **incredibil** DFL, 24; **incredibile** sg. AVP, 11; **încredibil** BMN III, 98; BIN, 320; **necrezibil** SCC, VIII; **necredibil** INB 1859, 39, 163; **încroiabil** BMN II, 54. (Cf. lat. *incredibilis*, fr. *incroyable*, it. *incredibile*).

INCREDUL adj. **necredul** MEN II, 290; NV, 277; **incredul** NV, 212; VO 1857, 5; PD, 315. (<fr. *incrédul*).

INCREDULITATE s. **necredulitate** MEN II, 112, 235, 291; NV, 277; SCC II, 35, 129, 159; **incredulitate** KFL, 90; NV, 212;

PLB, 27. (<fr. *incrédulité*).

INCRIMINA vb. NV, 213; LIT, 254; C, 18; DCB VI, 81; APS, 23; PD, 315. (<fr. *incriminer*).

INCRIMINAȚIE s. **criminație** NV, 109; PD, 381; **incriminație** NV, 212. (<fr. *incrimination*).

INCRUSTA vb. **încrusta** NIS, 15, 16; FDB, 80; PAM, 23; HMV I, 73; BIN, 75; **incrusta** SIT, 3; NV, 213; StDR, 111; SMB I, 29; LIT, 87; PD, 315. (Cf. lat. *incrustare*, fr. *incruster*).

INCRUSTAȚIE s. **incrustație** NV, 213; StDR, 111; PFHM I, 84; **încrustație** BIN, 70. (<fr. *incrustation*).

INCULPA vb. **înculpa** SHI II, 68, 71; LMS, 10; CA 1854, 22; **inculpa** NV, 213; PD, 315. (Cf. fr. *inculper*, lat. *inculpare*).

INCULPARE s. **inculpare** KFL, V; StDR, 111; AVP, 11; **înculpare** R 1857, nr.40, 3.

INCULPAT s. **pârîșul mic** LSM, 8, 26, 106; **împricinat** KDP, 28; **înculpat** GRR, 202; RL, 409; **inculpat** (*învinovățit*) WCP, 12.

INCULT adj. **necult** MF II, 72v; **incult** EP II, 157; BP, VIII; BCD, 414; C, 25; AVP, 11; D 1860, 97; PD, 315. (Cf. fr. *inculte*, lat. *incultus*).

INCULTURĂ s. **necultură** FL, 1. (<fr. *inculture*).

INCURABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **nevindecabil** VN, 23; AsPR, 6; CA 1854, 75.

INCURIE s. SMB I, 48; AVP, 11. (Cf. fr. *incurie*, lat. *incuria*).

INCURSIUNE s. **încurse** pl. MIP, 27, 40, 128; MIB, 9; AAM, 16, 39; MID I, 21; CA 1857, 10; **încurse** MID I, 44; **încurs** MID I, 330, 333; **încursuri** FMIL 1847, 26, 35; **încurături** FMIL 1847, 35; **încurgere** BRD, 81; BR 1829 II, 24; TAA, 8; AR 1837, 94; SHI I, 4, 11; SHI II, 67, 87; FMIL 1840, 23; HMV I, 110; AMIM, 9; CA 1847, 22; CA 1851, 36, 38; SSC, 79; **încursie** AAM, 58, 69; SGR I, 19; SGR II, 159; SHI I, 4; SHI II, 25, 63, 110, 217; FMIL 1847, 112; StDR, 112; CA 1852, XXVI; CA 1854, 95; CA 1861, 28; **încursie** GG, 134, 233; FMIL 1844, 5, 307, 359 bis; FMIL 1857, 55; CA 1857, 18; PD, 316; **încursiune** VO 1857, 8; **încursiune** INB 1859, 144. (Cf. lat. *incursio*, fr. *incursion*).

INCURSOR s. **încursător** SHI II, 259; **încursetor** AMIM, X.

INDECENT adj. **indecent**, **indecinte** sg. NV, 213; **indecent** AVP, 11; **nedecent** NV, 278. (Cf. fr. *indécent*, lat. *indecens*).

INDECENȚĂ s. **indecință**, **indecență** NV, 213; **indecință** PD, 306; **nedecință** NV, 278. (Cf. fr. *indécence*, lat. *indecentia*).

INDECIS adj. **indecis** NV, 214; SMB I, 127; CEF, 100; **nedecis** NV, 278. (<fr. *indécis*).

INDECLINABIL adj. (Gram.) **nedeclinător** DGR, 33, 146; PGR, 64; BG, 64; **indeclinabil** SGR II, 5; **nedeclinabil** HGL, 24; BG, 9; MGP, 22; **nemutabil** (**nedeclinabil**) BG, 114; **nedeclinabil** (**nemutabil**) BG, 115. (Cf. lat. *indeclinabilis*, fr. *indéclinable*).

INDEFINIBIL adj. **nedefinibil** SIT, 7; **indefinitiv** SIT, 354; **indefinitiv** CFZ, 33, 39. (Cf. it. *indefinibile*).

INDEFINIT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și (Gram.) [articol, adjectiv, pronume] **nehotărîtor** TGR, 8; **nehătărîtor** (**indefinit**) DGR, 79, cf. și 68; **nehotărîtor** sau **indefinitiv** PGR, 20; **îndefinit** SGR I, 25, 69; **indefinit** SGR I, 74; **nehotărît** sau **indefinit** BG, 58; **indefinit** CDR, 4; PD, 306; **nedefinit** CGR, 102; **îndefinitiv** SGR I, 28, 77; **indefinitiv** PGRL I, 20; PGR, 19, 25. Vezi și *Împrumut. II*, p. 378, NEDEFINIT.

INDEMNIZA vb. **indemnisa** NV, 213; StDR, 108; BEC, 140; PD, 306; **indemnisi** Agr II, 230. (<fr. *indemniser*).

INDEMNIZARE s. **indemnizare** RL, 295; BEC, 87, 88; **indemnizare** APS, 54.

INDEMNIZAȚIE s. **indemnizație** RJ, 61; PV, 62; GC I, 190r; AR 1832, 257; LO, 24; GTN 1836, 30; BGO 1844, 268, 344; AMIM, XXVIII, SIT, 292; StDR, 108; Z 1856, nr.3, 1, nr.31, 1; C, 155; RF, 27; **indemnizație** RJ, 351; **îndemnizație** RJ, 225, 293; **îndemnizație** RJ, 293; PV, 73; CR 1829, 241; AR 1829, 158; **indemnizație** LO, 23, 24; BGO 1844, 128, 213, 216; **endamnizație** BGO 1840, 10, 66, 244. (Cf. germ. *Indemnisation*, fr. *indemnisation*).

INDEMONSTRABIL adj. *propoziție nedovedelnică* [...] sau **indemonstrabilă** MF II, 50r; **nedovedelnic** MF II, 51; MF III, 46v, 47r, 60v; **nedemonstrabil** MF II, 50v; **verități indemonstrabile** DFL, 176. (Cf. lat. *indemonstrabilis*, fr. *indémonstrable*).

INDEPENDENT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. și **independent** CLV, 135v; GC I, 190r; GG, 133, 171; AR 1837, 30; SHI I, 12; GPG, 42; MID I, 119; BP, XIII; NV, 214; BCD, 51; CA 1851, 29; StDR, 108; pe la 1850 forma era frecventă; **indipendent** CA 1852, 60; NRC, 221; **indepandant** FTP IV, 151; **indepandent** CR 1830, 361; **independent** sg, DFL, 6, 34, 61, 120; KFL, V; C,

116; D 1860, 86; BCD, 410, 508; **independint** C, 12, 14, 21; GCB II, 211; BEC, XLII; D 1860, 101; **nedependent** NV, 279; PFM, 310; **nespînzurat** VIC, 14r; LVH, 41v; AsA, 34r; **neaninat** GIA I, 19v, 28r; **independant** (**neatîrnat** sau *nesupus*) CR 1829, 285; **independant** (**neatîrnat**) CR 1830, 192; **independent** (**neatîrnat**) FGGN, 132; **neatîrnat** (**indipendent**) R 1858, 149; **neatîrnat** AR 1829, 7; AR 1830, 99; MF III, 77v; SHI I, 12; RB, nr. 2, 3, 151; BIP, 68; VMP, 16, 83; **neatîrnător** CR 1830, 74; FMIL 1844, 26. (Cf. lat. *independens*, germ. *independent*, fr. *indépendant*, it. *indipendente*).

INDEPENDENȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. și **independenție** MFV II, 20r; CIRA, 77; GG, 59; AsLM, 2; KFL, X; StDR, 108; CA 1851, 37, 62; CA 1853, 41, 66; GM 1854, 320; CA 1855, 132; CA 1861, 36; **independenție** (*neatîrnare*) AR 1830, 468; AR 1831, 58; CIRA, IX; AR 1834, 91, 394; AR 1837, 124; **independență** GC I, 190r; FMIL 1844, 399; BPA, 36; MID I, 5, 188; LS, 52, 132; CA 1855, 113, 120; RL, 153; Z 1856, nr.3, 3, nr.5, 1, nr.15, 2; LIT, 178; CA 1861, 59; **independență** (*neatîrnare*) CR 1830, 30, 232; **neatîrnare** (*independență*) CR 1830, 128; **independență** KMP, 153; **independență** TR 1854, 8; **independință** DFL, 24; NV, 214; SCC I, 154; TR 1854, 10, 64; SD 1855, 3; RL, 230, 273; DILB I, 202; Z 1856, nr.15, 2; LIT, 100, 163, 165; C, 3, 5, 14; R 1857, nr.2, 2, nr.3, 3; GCB II, 211; D 1858, 16; APS, 16; BEC, XXVI; D 1860, 98, 191; **independență**, **independință** PD, 306; **îndependință** DFL, 135; **nedependință** NV, 279; **nespînzurare** IEI, 61r; **neatîrnare** SIU, 75r; CR 1829, 317; AR 1829, 179; AR 1830, 99; AIR I, 114; AR 1837, 388; FL, 69; RB, nr.9, 3, 318; FMIL 1840, 22; FMIL 1844, 339; KDP, 9, 11; BCP, 104, 116. (Cf. lat. *independentia*, germ. *Independenz*, fr. *indépendance*, it. *indipendenza*).

INDESTRUCTIBIL adj. **indestructibil** NV, 214; BCI, 89; **nedestructibil** NV, 279; SMB I, 227. (<fr. *indestructible*).

INDESTRUCTIBILITATE s. **indestructibilitate** NV, 214; BCI, 89; **nedestructibilitate** NV, 279. (<fr. *indestructibilité*).

INDEX s. **index** SCM, pf.; SIA, 1, 2; GC I, 189r; PFM, 325, 480; PD, 306; **index** (*arătător*) CNB, 132; PEA, 77; CA 1851; **arătariu** (**index**) RIP I, 339; **index**, **indece** NV, 214; **index**, **indice**, *arătător*_StDR, 108; **îndes** VSC, 114, 116. (Cf. lat. *index*,

germ. *Index*, fr. *index*).

INDIAN adj., s. **indian** GN, 298v; DC IV, 4v; GIA I, 44v, 50r; GCA II, 16v; DIP, 14v; AOS, 81; SPBA, 90; POC, 4v; HFP, 12; BFI, 1; VVP, 51; PBV, 147; BEC, XLIX; **indicesc** HET I, 88r; DZ, 107; BD II, 211; **indienesc** GN, 169r; CB 1816, 55; CR 1831, 36; VVP, 51; PBV, 147; **indianicesc** SIU, 51v; **indic** FMIL 1847, 118; LG, 120; LMG, 106; **indiesc** VH, 4. (Cf. fr. *indien*, it. *indiano*, germ. *indisch*).

INDICA vb. **indica** (*însămna*) AsAL, 29; **indica** DFL, 29, 62, 89, 94; KFL, IX; BCD, 9; PIC, 47; CEG, 51; PD, 307; **îndica** DFL, 199. (Cf. fr. *indiquer*, lat. *indicare*).

INDICAT adj. CD, 9; WCP, 133; BEC, 96.

INDICATOR adj., s. **indicator** NV, 214; BMN II, 53; BCI, 163; **indicătorie** AVP, 11. (<fr. *indicateur*).

INDICE s. **indice** SIC, 91; SGR II, VII; CEF, 131, 174; PFM, 389, 445, 448; AVP, 11; PBV, 147; **indece** SGR I, 222; **arătător** HMV II, 308. (Cf. fr. *indice*, it. *indice*, lat. *index*). Vezi și INDEX.

INDICIU s. **indiciu** NV, 214; Z 1856, nr.5, 2; PD, 306; **semn (indiciu)** R 1857, nr.30, 3. (<lat. *indicium*).

INDIFERENT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 39. Cf. și **adiáfor** PTF, 104r; VIC, 68v; GIA I, 39v; MIB, 35; BDL I, 197v; AOS, 60; DCN, 34; TVM, 539; HFP, 36, 133, 259, 264; NMP, 1; AR 1829, 163; AR 1830, 72; CMR, 4; CBD, 28; GC I, 125r; SPV, 53, 144, 151; APP II, 39; AsL, 44; BZ, 17; PD, supl.I; **adiaforos (neutru)** MFV II, 131v; **îndiferent** FDB, 102; **indiferens** MPI, 119, 155, 163; **indiferent** EGR, XV; GC I, 190r; GG, 239; BM, 30; DL, 27; DE I, 313; FMK, 39; VL, 70r; FMIL 1844, 58, 66, 383; HMV I, 119; MID I, 204; PME, V; BP, XVI; pe la 1845 forma era frecventă; **adiafora (indiferente)** HFP, 266; **indiferant** FTP IV, 149; **indiferinte** sg. DFL, 24, 55; CGR, VII; BCD, 331; D 1860, 395; **îndiferinte** sg. DFL 120; **nediferent** FMIL 1844, 206; **indiferint** SCC I, 128; SCC II, 292; SMB I, 102; RL, 273, 281; CEF, 207; DIB, 199; GCB II, 211; DCB IV, 62; BEC, XXII, XXXV; VMP, 276. (Cf. gr. ἀδιάφορος, lat. *indifferens*, fr. *indifferent*, germ. *indifferent*, it. *indifferente*).

INDIFERENTISM s. **indiferentism** VA, 233; MF III, 111r, 112v; NV, 215; **indiferentizm** AsL, 44. (Cf. germ. *Indifferentismus*, fr. *indifférentisme*).

INDIFERENȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 39. Cf. și **adiaforie** AZ, 151v; IFA, 22r; BDL I, 197v; GEG, 49; AR 1830, 368; MRC, 30; AsL, 44; BGO 1844, 394; BZ, 17; **îndiferenție** CV, 27, 30; AR 1835, 86; **indiferenție** CV, 35; MPI, 222; CIRA, 429; AsFA, VIII; AR 1837, 159, 312, 370 ter; **indiferenție, îndeferire** StDR, 109; **indiferire** BCP, 146; **indiferență** GC I, 190r; KMP, 121; RCM, 116; SIT, 158; PCI, 168; CFZ, 31; LIT, 18, 53; PBV, 147; CA 1861, 86; PD, 306; **indiferință** DE I, 313; DFL, 24, 26, 114; BDJE, 28; SIT, 72, 76, 115; NV, 215; LS, 146; CA 1853, 25; SCC II, 178; SMB I, 111; RL, 402; DILB I, 202; BIN, 10; C, 10; D 1860, 289; AML, 106. (Cf. gr. ἀδιαφορία, lat. *indifferentia*, fr. *indifférence*, germ. *Indifferenz*).

INDIGEN adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **indighen** BDL I, 112r; IRV, 29r; **indigen** GC I, 190r; MEN II, 131; BMN II, 129; SSC, 109; WAM, 43; RL, 112; T 1856, nr.2, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **îndigen** StDR, 109; **pămîntean** VVP, 117. (Cf. și lat. *indigenus*, germ. *indigen*).

INDIGENAT s. **îndegenat** (*împămîntenire*) AR 1832, 118; **indighenat** ROI2 IX, 1, 14; **indigenat** StDR, 109; CA 1853, 47; CA 1859, 106; CA 1861, 63. (Cf. fr. *indigénat*, germ. *Indigenat*).

INDIGENȚĂ s. **indigință** DFL, 14, 25, 109, 116, 149; **indigență, indigință** NV, 215; **indigințe** (*trebuințe*) BCD, 245; **indigență** BP, XIII; BCD, 7; PD, 307. (Cf. fr. *indigence*, lat. *indigentia*).

INDIGESTIBIL adj. **indigestibil** NV, 215; PMC II, 193; INB 1857, 44; **nedigestibil** NV, 279.

INDIGNA vb. NV, 215; JA, 19; RL, 395; D 1860, 395; PD, 307. (Cf. fr. *indigner*, lat. *indignari*).

INDIGNARE s. SMB I, 53, 92, 102; SMB II, 443; LIT, 70, 333; RL, 210; DILB I, 202.

INDIGNAT adj. **îndignat** CV, 32; SMB I, 294; LIT, 337; GCB II, 211.

INDIGNAȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. și **indignație** AR 1832, 90; AR 1837, 41; AR 1840, 35; MEN II, 146; NV, 215; RL, 195; D 1860, 291; PD, 307; **indignație, indignăciune** StDR, 109; **indignațiune** AVP, 11. (Cf. fr. *indignation*, lat. *indignatio*).

INDIGO s. **indigo** DC III, 102v, 123r; **indigo** DC IV, 13r, 288v; SV, 7; PCB, 91; CR 1831, 23; AR 1832, 16; GG, 62; AR

1837, 148; AR 1839, 262; StIN, 51; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **indigos** AR 1835, 41; **indigou** PFM, 447. (Cf. fr. *indigo*, germ. *Indigo*).

INDIRECT adj., adv. [cădere] **nedreaptă** EBG, 29r; *complini-re nedreaptă* EGRM, 29v; EGR, 87; FGP, 134; PTP, 7; *regimine nedrept* CGR, 83; **nedrept** BG, 215; *o vei arăta indirecte sau curmezișii* BLM, 152; *contribuții nedrepte (indirecte)* CR 1829, 24; **laturalnică sau indirectă demonstrație** MF II, 54r; *dovedirea cea indirectă* MF II, 118v; *venituri indirecte (lăaturalnice)* ROI2 III, 1; *venit lăaturalnic* ROI2 III, 3; *dări indirecte sau lăaturalnice* ROI2 III, 14; *demonstrăciune indireaptă* DFL, 63, cf. și 72; **indirept** VN, 29; **inderept** CDR, 95; **indirect** CR 1829, 310; GC I, 191r; PGL, 63; RB, 384, 398; PGRL II, 25; IVA, 15; HGL, 123; CD, 88; BFO 1843, 116; PGR, 109; NV, 215; pe la 1845 forma era frecventă; **îndirect** AR 1830, 506; **nedirect** NV, 279. (Cf. fr. *indirect*, lat. *indirectus*, germ. *indirekt*).

INDISCRET adj. **indiscret** GC I, 190r; BDJE, 168; SIT, 47, 74; NV, 216; StDR, 109; BCP, 81; SCC I, 8; SMB I, 118; DIB, 449; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **nediscret** NV, 279. (<fr. *indiscret*).

INDISCREȚIE s. **indiscretie** GC I, 190r; MCL 1839, 276; NV, 216; SCC II, 21; R 1858, 235; PD, 308; **indiscreție, indiscreciune** StDR, 109; **îndiscreție** AR 1831, 152; **nediscreție** NV, 279; **indiscrețiune** SMB I, 163; BIF, 13; DIB, 304; LIT, 376; VO 1857, 15. (Cf. fr. *indiscrétion*, lat. *indiscretio*).

INDISOLUBIL adj. **indisolubil** NV, 216; INB 1859, 38; PD, 308; **indisolubile** sg. AVP, 11; **nedisolubil** NV, 279; CFZ, 65. (Cf. fr. *indissoluble*, lat. *indissolubilis*).

INDISPENSABIL adj. **indispensabil** DFL, 93; NV, 216; SSC, X, 72; SMB I, 145, 188; WAM, 21; C, 14, 162; JA, 146; GCB II, 212; BEC, 183, 213; PD, 308; **indispensabile** sg. PFM, 488; AVP, 11; **nedispensabil** NV, 279. (<fr. *indispensable*).

INDISPOZIȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **indispoziție** BDJE, 102; NV, 216; PD, 308; **indispoziție** SCC I, 234, 239; LIT, 223; PAD, 200; **nedispoziție** NV, 279.

INDISPUNE vb. SMB I, 124. (<fr. *indisposer*).

INDISPUS adj. **nedispozat** (*fără voie bună*) PMC I, 53; **indispus** PD, 308.

INDISTINCT adj., adv. **indistinct** DFL, 112; PD, 308; **nedistinct** SCC II, 117. (<fr. *indistinct*).

INDIVID s. **individuari** (*persoane*) DOA, 29; **individuum** MIM, 34; RPV, 8; **individuari** FBE, 69v, 89r; VL, 58r; **individuri** DOA, 22, 28, 30; GC I, 189r; FMIL 1840, 175, 319; VL, 7r, 10r; MAR, 92; **îndividuri** SGR II, 11; **individuă** FBE, 78v; DFL, 40, 94; KDP, 88; **individ** DCN, 93, 139; EGR, 10; VA, 12; GC I, 189r; GG, 227; TIV, III; GT 1838, 7; FMIL 1840, 377; SMR II, 19; VL, 5r, 6v; MEN I, 71; MEN II, 101; pe la 1845 forma era frecventă; **endivid** BFI, 3; **individue** pl.n. AR 1830, 188; CIN, 17; SMR I, 22; VL, 6v; CA 1844, 43, 48; DFL, 40; KFL, VII; KDP, 104; BG, 16; VO 1857, 5; **individe** pl.n. EGRM, 21r; GC I, 189r; PPT, 5; SMR I, 97; AMIM, I; CA 1848, 63; CDR, II; BCD, 5; SSC, 6; CPO, 67; SMB I, 31; CFZ, 22; RL, 359; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **indivizi** MEN II, 172; KOS, XVI; C, 167; CA 1859, 4; BEC, XXV, 15, 105; D 1860, 86; CA 1861, 2. (Cf. lat. *individuum*, germ. *Individuum*, fr. *individu*).

INDIVIDUAL adj. *birnici* **singuriți** PIM, 4; *să se înveță* [...] *pe recruți* **singuratic** (*cîte unul*) SRI, 35, cf. și 74, 135; **individual** VMG, 205; GC I, 189r; VA, 38; SR, 25; FL, 5; GT 1838, 7, 18, 20; SMR II, 10; VL, 6v, 13r; CA 1844, 42; FMIL 1844, 157; BPA, 12; MEN II, 32; VCL, 70r; VM, 26; DFL, 4, 33, 104; pe la 1845 forma era frecventă; *slobozenia* **individuală** (*personală*) AR 1832, 11; **individue** TAA, 26; VM, 38; AML, 110. (Cf. germ. *individuell*, fr. *individuel*).

INDIVIDUALISM s. NV, 216; RL, 382. (<fr. *individualisme*).

INDIVIDUALIST adj. RL, 339. (<fr. *individualiste*).

INDIVIDUALITATE s. **individualitate** GC I, 189r; FL, 10, 12; MAR, 91; EOI, 201; HVM II, 202; VM, 37; CGR, XIII; CA 1853, 25; CFZ, 6, 28; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **individualitate** (*înșime*) FMIL 1844, 67; **individualitate** (*înșie*) FMIL 1844, 329; **individualitate** *sau* **înșie** HVM I, 84; **individualitate**, **personime** *cuvinită însului* StDR, 109. (Cf. fr. *individualité*, germ. *Individualität*).

INDIVIDUALIZA s. **individuala** DFL, 118; **individua** BCD, 279; **individualisa** NV, 216; PD, 308; **individualiza** CFZ, 19, 28; PBV, 147. (Cf. fr. *individualiser*, it. *individuare*).

INDIVIDUALIZAȚIE s. **individualizație** NV, 216; **individu-**

alizație CFZ, 44. (<fr. *individualisation*).

INDIVIZIBIL adj. **nedespărțitor** EBG, 11r; **indivizibil** GC I, 189r; **indivizibil** BEC, 330; PD, 308; **indivizibil** DFL, 21, 87, 198; CFZ, 20, 78, 83; **nedespărțibil** BCD, 542; SD 1855, 2. (Cf. lat. *indivisibilis*, fr. *indivisible*).

INDIVIZIBILITATE s. **indivizibilitate** GC I, 189r; **indivizibilitate** CFZ, 78, 83. (<fr. *indivisibilité*).

INDIVIZIUNE s. **indiviziune** BEC, 47. (<fr. *indivision*).

INDOLENT adj., s. CD, 110; NV, 217; AVP, 11; PD, 308. (Cf. fr. *indolent*, germ. *indolent*, lat. *indolens*).

INDOLENȚĂ s. **indolență** GC I, 191r; FMIL 1847, 238; SIT, 99; RL, 113; CEF, 43; PD, 308; **indolenție** FL, 46; GLC, XVIII; **indolință**, **indolență** NV, 217. (Cf. fr. *indolence*, lat. *indolentia*).

INDORSA vb. (Comerc.) **indorsălui** NPC, 81.

INDORSAȚIE s. SR, 38; NPC, 81.

INDUBITABIL adj. **neîndoielnic** POC, 36v; MF I, 51r; MF II, 5r; **indubitabil** KFL, 92; PD, 309. (Cf. fr. *indubitable*, lat. *indubitabilis*).

INDUCE vb. **înduce** CA 1847, 6; StDR, 110; **induce** NV, 217; CFZ, 98; GCB II, 212; CA 1861, 40. (Cf. lat. *inducere*, fr. *induire*).

INDUCERE s. GRR, 45; RL, 260; GCB II, 212.

INDUCTIV adj. CFZ, 56; RL, 303, 387; LG, IV; CA 1862, 55. (<fr. *inductif*).

INDUCȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 221. Cf. și **înducere** *seau* **inductione** [cu lit. lat.] MF I, 193r; **inducție** CR 1831, 14; GC I, 189r; MF I, 202r; VL, 50r, 77r; VCL, 74v, 75r, 78r; StDR, 110; CFZ, 96, 98, 104; CA 1862, 49, 62; PD, 309; **inducsie** CPO, 82; **inducțiune** DFL, 5, 45, 91; RMS, 20; GCB II, 212. (Cf. și germ. *Induktion*).

INDUSTRIAL adj. **industrialnic** UB, 6, 7, 17; MIA, 4; **industrial** LOA, 73, 76, 87, 121; MN 1836, 1; RB, 367, 376; AsE, 20; FMIL 1847, 49, 57, 95; IFM, 5; SIT, 2, 29, 263; BIP, 65, 68; NV, 217; PDC, XVIII, XX, 95; StDR; pe la 1850 forma era frecventă; **industrial** BIP, 65, 70. (Cf. germ. *industriell*, fr. *industriel*).

INDUSTRIAȘ s. **industriaș** ROB, 197; C, 145; D 1858, 7; **industrier** BFO 1833, 198; ROI2 III, 13, 24; **industriar** TR 1855, 52; **industrial** RL, 358; **industrietor** RIP I, 63. (Cf. fr. *industriel*, it. *industriale*, germ. *Industrielle*).

INDUSTRIE s. **industria** sau *strădania* MIU, 49; **industrie** MIU, 59, 273; FLG, 23; MPI, 26; SPBA, 55, 88; SFT, 5; BRD, 18; CR 1829, 12, 40, 68, 278; AR 1829, 216; AR 1830, 90; GC I, 189r, 190r; ROB, 27, 101, 108; CIRA, 22, 76, VII; LOA, 31, 85; pe la 1830 forma era frecventă; **îndustrie** AR 1829, 47; CR 1830, 365; AR 1830, 5, 115, 198; AR 1837, 94; SHI I, 19; StIN, 65; RIP I, 52; **endustrie** BFI, 6, 35. (Cf. lat. *industria*, germ. *Industrie*, fr. *industrie*).

INDUSTRIOS adj. **industrios** SPBA, 88; VMG, 280; AR 1831, 28; SGR I, IX, CIRA, 208; GG, 8, 228; MN 1836, 49; SHI I, 8; SHI II, 21, 134; RB, 384; MCL 1839, 507; forma era frecventă pînă spre anul 1860; **îndustrios** AR 1830, 192; SGR I, 32. (Cf. fr. *industrieux*, lat. *industriosus*).

INECHITABIL adj. **inecitol** C, 20. (Cf. fr. *inéquitable*).

INECHITATE s. **inichitate** LIT, 264, 409. (Cf. fr. *iniquité*).

INEFABIL adj. NV, 217; D 1860, 191. (<fr. *ineffable*).

INEGAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **inegal** FBE, 81r; MID I, 119; DFL, 146; SIT, 246; BCD, 396, 468; KOS, XX; pe la 1850 forma era frecventă; **neegal** NV, 279; BCP, 97; **neecual** INB 1859, 34, 108; **nedeopotrivă** GRR, 239.

INEGALITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **neegalitate** CCF, 29; FMIL 1847, 189, 199; NV, 280; GCB II, 221; **inegalitate** DFL, 23, 145, 146, 147; NV, 218; KOS, XI; DILB I, 202; CA 1861, 45; PD, 309.

INERENT adj. **inerinte** sg. DFL, 44, 132, 197; **înerinte** sg. DFL, 164; **inerint** GCB II, 212; **inerent** NV, 218; BCI, 30. (Cf. fr. *inhérent*, lat. *inhaerent*).

INERENȚĂ s. **inerență**, **inerință** NV, 218. (<fr. *inhérence*).

INERT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **inert** StDR, 110; SSC, 2; CFZ, 73, 167; DIB, 582; DILB IV, 201; CA 1861, 140.

INERȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **inerție** DFL, 27, 67, 72, 144; CGR, 8; SD 1855, 3; JA, 102; D 1860, 395; PD, 309.

INESTIMABIL adj. **neprețuit** YNM, 94; **inestimabil** NV, 218; PD, 309; **neestimabil** NV, 280. (<fr. *inestimable*).

INEVITABIL adj. **neîncungiurat** SIU, 37r; **inevitabil** DFL, 181; C, 25; PD, 309. (Cf. fr. *inévitabile*, lat. *inevitabilis*).

INEXACT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **inexact** GC I, 183r; **neexact** CGR, 91; **neesact** CFZ, 130; BEC, 171.

INEXACTITATE s. **neesactețã** CA 1847, 9. (Cf. it. *inesattezza*).

INEXACTITUDINE s. **neesactitudine** SSC, 12; **neexactitudã** RL, 92. (<fr. *inexactitude*).

INEXECUTABIL adj. **inesecutabil** NV, 218; **neesecutabile** sg. TR 1854, 62; **neesecutabil** NV, 280. (<fr. *inexécutable*).

INEXISTENȚĂ s. **neființã** LB, 424; **nefire** LB, 425; **neestințã** MF III, 96r; **neegzistenție** CCF, 41; **neexistințã** FMIL 1844, 201; **inesistințã** NV, 219; **neesistințã** NV, 280; **neesistențã** BCD, 61. (Cf. germ. *Inexistenz*, fr. *inexistence*).

INEXORABIL adj. **neexorable** sg. TR 1854, 145. (Cf. fr. *inexorable*, lat. *inexorabilis*).

INEXPLICABIL adj. **inesplicabil** DFL, 138; NV, 219; BMN II, 107; SMB I, 181; CFZ, 181; PFM, 501; **înesplicabil** BMN I, 74; **neesplicabil** BDJE, 66; NV, 280; BG, 9; BMN II, 87, 180; SCC II, 193; INB 1857, 35; INB 1859, 66; **neesplicabile** sg. D 1860, 399; **neexplicabil** CA 1859, 52; **inexplicabil** BMN I, 74. (Cf. fr. *inexplicable*, lat. *inexplicabilis*).

INEXPRIMABIL adj. **neesprimabil** SIT, 54; NV, 280; BMN II, 180; SCC I, 113; SCC II, 164, 293, 387; **inesprimabil** NV, 219; **inexprimabil** PD, 309. (<fr. *inexprimable*).

INEXPUGNABIL adj. *citadelã* **inespumnabilã** BDJE, 34. (Cf. fr. *inexpugnable*).

INFAILIBIL adj. **infalibil** DFL, 57, 64; AML, 114; **infailibil** D 1860, 97; **infaibil** PD, 310. (Cf. lat. *infallibilis*, fr. *infaillible*).

INFAILIBILITATE s. **infaibilitate** D 1860, 97; **infaibilitate** și **infaibilitate** PD, 310. (<fr. *infaillibilité*).

INFAMATOR adj. **infaimator** CA 1859, 93. (Cf. it. *infamatorio*).

INFANTE, -Ă s. **infant** MIU, V; CC, 46; AR 1829, 166; CR 1830, 334; GC I, 189r; AR 1835, 52; AR 1837, 38, 92; HMN, 3, 99; RB, 222; RIP I, 154; StDR, 118; PBV, 149; **infantã** GC I, 189r; AR 1835, 65; CDCE, 173; AR 1844, 14; TR 1854, 9; **infante** m. AR 1829, 62; AR 1830, 369; BCD, 130; **infant, infante** NV, 219. (Cf. sp. *infante*, it. *infante*, fr. *infant*).

INFANTERIE s. (Milit.) **infantãrie** IPC, 9; **infanterie** IRF,

49, 60, 61; RO, 21, 38; **infanterie** CR 1829, 218; AR 1829, 43; CR 1830, 158, 230, 306; AR 1830, 28, 59; GC I, 190r; CR 1831, 25; RO, 18; EGI, 55; GG, 142; pe la 1835 forma era frecventă; **înfanterie** AR 1829, 14; **efanterie** BFO 1843, 14; **pihotă** CR 1830, 273; **pezestrime** RO, 5; **pedestrime** RO, 8, 18. (Cf. germ. *Infanterie*, fr. *infanterie*, it. *infanteria*, rus. пехота).

INFANTERIST s. (Milit.) IRF, 62; StDR, 118; TR 1854, 11; PBV, 149. (Cf. germ. *Infanterist*).

INFANTICID s. BCI, 120. (<fr. *infanticide*).

INFATIGABIL adj. **infatigabil** NV, 219; BMN II, 83; BIF, 10; PD, 310; **infatigabile** sg. AVP, 11; **nefatigabil** NV, 280; CFZ, 86. (Cf. fr. *infatigable*, lat. *infatigabilis*).

INFATIGABILITATE s. **infatigabilitate** NV, 219; **nefatigabilitate** NV, 280.

INFECT adj. **înfecț** VPP, 328; **infecț** NV, 220. (<fr. *infect*).

INFECTAT adj. FMIL 1847, 114; BP, 211; AVP, 11; PD, 310.

INFERIOR adj. SHI II, 110; KMA, 16; MID I, 23; DFL, 141; NV, 220; PFHM I, 131; SCC I, 222; CFZ, 56, 127; RL, 293; CEF, 65; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *inférieur*, lat. *inferior*).

INFERIORITATE s. MEN I, 61; DFL, 127, 146; SIT, 235; AGI, 25; NV, 220; SSC, VIII, 61; RMS, 320; KOS, XII; SCC I, 258; CFZ, 57, 128; RL, 71; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (<fr. *infériorité*).

INFERN s. *dedesubt* (**înfern**) BAR II, 219; **înfern** CA 1847, 16; FMIL 1847, 115; BDJE, 81; BPB, 19; LMS, 23; SIT, 124; NV, 220; LS, 17; StDR, 118; BMN III, 52; SSC II, 250; ICI, 56; RL, 352; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *infernus*, it. *inferno*).

INFERNAL adj. **infernal** GC I, 189r; AR 1835, 96; VAA, 19; ECS, 79; AS, 74; AR 1837, 78; AIR III, 106; DL, 49; RCM, 40; FMIL 1844, 110, 265, 327; MEN II, 244, 297; pe la 1845 cuvântul era frecvent; **iadnic** VVP, 49. (Cf. fr. *infernal*, lat. *infernalis*).

INFESTA vb. LS, 52; PD, 310. (<fr. *infester*).

INFILTRA vb. **înfiltrează** HPA, 39v; **înfiltrează** RMS, 248; WCP, 92; PD, 311. (<fr. *infiltrer*).

INFILTRAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **înfiltrează** GC I, 189r; PD, 311; **înfiltrează** HPA, 37v, 38r, 38v.

INFINIT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **nesfirșit** TD I, 94; AOS, 62; **infinit** GC I, 190r; VL, 60r, 75v; DFL, 4, 15, 46, 61, 133, KFL, IX; AF, 139; BP, XI, XIV; AAR, 99; CFZ, 27, 169; pe la 1850 forma era frecventă; **nefinit** NV, 280; GRR, 85, 115, 163; INB 1859, 54; **nemărginit** CFZ, 1, 21.

INFINITATE s. **nesăvârșire** GF, 43r; GCA, 104; **infinitate** DFL, 99, 100; NV, 220; CFZ, 82; BCI, 76; INB 1859, 31; PD, 311; **nefinitate** NV, 280. (Cf. fr. *infinité*, it. *infinita*, lat. *infinitas*).

INFINITIVAL adj. (Gram.) [substantiv] SGR II, 67; CGR, 248.

INFIRM adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **înferma**, *ade-că bolnava vită* FDB, 80; **infirm** (*bolnav*) CNB, 6, 24; **infirm** AVP, 11; PD, 311. (Cf. și lat. *infirmus*, it. *infermo*).

INFIRMERIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **infirmerie** RSM, 35v; **înfirmerie** DIB, 504.

INFIRMITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **infirmitate** DFL, 181; BP, XIX; CFZ, 35, 57, 110; SCC II, 287; SMB II, 338; DIB, 326; AML, 38, 162; PD, 311. (Cf. și lat. *infirmitas*).

INFLAMA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **înflama** CV, 26; **înflama** CA 1848, 84; **inflama** CA 1848, 84; PBV, 149; AML, 52, 120, 155.

INFLAMABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **aprin-zător** PV, 134; PIU II, 49; **arzător** CR 1829, 267; **arzibil** SMR I, 107; AsL, 59; StDR, 17; **imflemabil** CA 1856, 44; **inflamabil** PD, 311.

INFLAMABILITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 222. Cf. și **arzibilime** SMR I, 104.

INFLAMAT adj. **înflamat** CV, 35; **înflămat** FDB, 72.

INFLEXIBIL adj. **inflesibil** NV, 221; LS, 97; C, 7; **înflabil** C, 7; **neflabil** NV, 280; DILB IV, 203; *cuvinte nemutabile* IGR, 14. (Cf. fr. *inflexible*, lat. *inflexibilis*).

INFLEXIBILITATE s. **inflesibilitate** NV, 221; **inflexibilitate** RL, 394; **neflabilitate** NV, 280. (<fr. *inflexibilité*).

INFLEXIUNE s. **inflecție** GC I, 189r; **inflesiune** NV, 221; **inflexie** PD, 311; **neflesiune** NV, 280. (Cf. fr. *inflexion*, lat. *inflexio*).

INFLUENT adj. **influent** FMIL 1847, 88; RL, 426; **înfluent** FMIL 1847, 237; **influint** BIF, 3; GCB II, 213. (<fr. *influent*).

INFLUENȚA vb. **înriuri** CIRA, 7; BFO 1833, 141; RSM, 6r; MF II, 33v, 85v; MF III, 37v; AsP, II; AR 1837, 55; FMIL 1847,

37, 130; CA 1851, 16; CA 1852, 5; SSC, 130; KOS, XVIII; **înrîura** AR 1837, 11, 248; GRR, 179; **influerisi** MFV I, 51r, 51v; **influa** GPG, III; MEN I, 69; MEN II, 197; BMN II, 115; CFZ, 12, 149; BCI, 125, 158; PTP, 63; INB 1859, 138; CEG, 53; BEC, XXII; **influi** EP I, 55; DFL, 28; KFL, VI, VII; AVP, 11; **influa**, **influi** NV, 222; **influența** BP, XIII; RL, 366; LIT, 253; PBV, 149; **influința** SIT, 98; NV, 221; TR 1854, 62; **influența**, **influința** PD, 311. (Cf. fr. *influer* și *inflencer*, lat. *influere*, it. *influire* și *influenzare*).

INFLUENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 223. Cf. și **influx** TAO, 77; **influx** MF III, 146r; FMIL 1840, 121; CFZ, 79; **influs** DFL, 76; RMS, 330; **înflus** LMG, 48; **influenție** sau **vărsare** MFV I, 23v; **influenție** MFV I, 52v; CLV, 135v; CPI, 153, anexă 4; AR 1837, 245 bis; ROI2 III, 111; **influenție** AR 1830, 134; **enfluenție** TPE, 35v, nota 152; **influență** (*pornire*) CR 1829, 220, 226; **influență** CR 1829, 314; CMR, 41, 101; MRC, 3; GC I, 190r; LOA, 69, 77, 81; GTN 1835, 17; AIR I, XXI, XXIII, 36, 49, 71; MN 1836, 23, 32, 43, 51; SHI II, 180; KMP, 117, 118; RB, nr. 10, 3, nr. 11, 2, nr. 31, 4; GT 1838, 7; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **înfluență** HFP, 215; GT 1838, 7; **influință** CR 1830, 135, 419; FMIL 1840, 22, 27, 349; VL, 78v; FMIL 1844, 35, 199, 322, 379; MEN I, IV, 17; MID I, 118, 194; DFL, 6, 31, 112; EP I, 50; BDJE, 153; SIT, 8, 97; AF, 3, 6; BP, VII, X, XVI; BIP, 17, 38, 263; forma era frecventă pînă la 1860; **influință** RIP I, 3; FMIL 1840, 22; FMIL 1844, 243; DFL, 123; FMIL 1847, 36, 130; KDP, 97; **încurgere** MPI, pf., 80; UT, 30; BDC, 116; **încurgere** FMIL 1844, 260; **vărsare** MFV I, 78r; **înrîurire** SPBA, 106; POC, 14r; AR 1830, 157; SHI I, 1; AR 1837, 390; SHI II, 114; HP, XIX, XXIII; VMP, 2; **înrîurare** TAA, 18, 32; **înrîurintă** SCC II, 362. (Cf. lat. *influxus* și *influentia*, fr. *influence*, it. *influenza*).

INFORM adj. DFL, 179; NV, 222; BCB, 90; BIN, 1; PD, 312. (Cf. fr. *informe*, lat. *informis*).

INFORMATIV adj. **informativ** FMIL 1844, 146. (<fr. *informatif*).

INFORMATOR s. **informător** SIM, 152; RL, 277. (Cf. fr. *informateur*, germ. *Informator*).

INFORTUNAT adj., s. („nenorocit”) **infortunat** SIT, 67, 134,

248; NV, 222; PLB, 27; ICI, 16, 88, 97; APS, 91; PD, 312; **nefortunat** PD, 312. (Cf. fr. *infortuné*, it. *infortunato*).

INFORTUNĂ s. („nenoroc, nenorocire”) **infortună** BDJE, 137; PS, 13; BP, 180, 184; NV, 222; **nefortună** NV, 280. (<fr. *infortune*).

INFRACȚIUNE s. **infracție** CFZ, 150, 180; PD, 312; **infracție** (*spărtură în putere*) CA 1861, 68. (Cf. fr. *infraction*, lat. *infractio*).

INFRUCTUOS adj. **infructuos** DFL, 75; NV, 222; **nefructuos** NV, 281. (Cf. fr. *infructueux*, lat. *infructuosus*).

INGENIOS adj. **ingenios** EGR, XIV; CR 1829, 37; CR 1830, 148; GC I, 189r; FTP III, 34; FAE, 4; MAE, 5; MN 1836, 61; ECS, 83; AR 1837, 133; SHI II, 59, 150; RBT II, 3; DE I, 13, 46; IVA, 12; pe la 1840 forma era frecventă; **îngenios** CIRA, XIV; SHI I, 40; **injenios** ASLI, 294. (Cf. fr. *ingénieux*, lat. *ingeniosus*).

INGENIOZITATE s. **ingeniositate** NV, 223; AVP, 12; PD, 312. (<fr. *ingéniosité*).

INGENUU, -UĂ adj. BCD, 207, 211; SMB II, 376, 525. (Cf. fr. *ingénu*, lat. *ingenuus*).

INGENUITATE s. **îngenuitate** CV, 27; **îngenuitate** (*nevino-văție*) GPE, 9; **inghenuitate** OMT, 78; AR 1837, 327; **ingenuitate** PD, 312. (Cf. lat. *ingenuitas*, germ. *Ingenuität*, fr. *ingénuité*).

INGINER s. *Vezi Împrumut. I*, p. 66. Cf. și **inginir** NB, 22; GMSP, 14; **inginer** NB, 21; CR 1829, 121; CR 1830, 271; AR 1830, 33, 127, 356; CBD, 92; GC I, 188v; CR 1831, 29; SPV, IX; ROB, 105, 185; CIRA, 242; LOA, 67, 84, 100; RSM, 27r; pe la 1835 forma era frecventă; **engener** POC, 30r; **ingener** AIR II, 325. (Cf. fr. *ingénieur*, germ. *Ingenieur*, it. *ingegnere*).

INGINERESC adj. CR 1831, 45; BFO 1833, 147; AR 1837, 6; ROI 2 III, 129, 134; RB, 286; FMIL 1847, 83; ROB2, 548, 648, 649; pe la 1845 cuvântul era frecvent.

INGINERIE s. **gheodézia** sau **ingeneria câmpului** LIB, 4; **inginerie** NB, 6; CR 1829, 62, 184, 290; AR 1829, 171, 174; AR 1830, 83, 106; RSM, 13v; AR 1837, 2, 184, 315; pe la 1835 forma era frecventă; **inginărie** LOA, 100; **ingenerlic** CR 1830, 272; **inginerlic** PBV, 150. (Cf. lat. *geodaesia*).

INGRAT adj., s. **ingrat** CV, 37; GTN 1836, 41; CDCE, 113, RCM, IV, 204; AR 1844, 4, 16; FMIL 1844, 63; SCMI, 54, 56, 57; MEN I, 41; BDJE, 59; pe la 1845 cuvântul era frecvent; **îngrat**

StDR, 108. (Cf. fr. *ingrat*, lat. *ingratus*).

INGRATITUDINE s. **ingratitude** SIT, 149, 173, 228, 322; LS, 5, 125, 133; SMB I, 379; CFZ, 34; CA 1855, 155; LIT, 91, 257, 298, 371; PIC, 78; APS, 52; D 1860, 398; PD, 312; **îngratitude** BC, 29; **ingratitude**, **ingratitude** NV, 223; **ingratitude** AAR, 46. (Cf. fr. *ingratitude*, lat. *ingratitude*).

INHIBA vb. (Jur.) **inhibă** PFBM, 26r, 26v, 35r. (Cf. lat. *inhibere*, fr. *inhiber*).

INHIBIȚIE s. (Jur.) **inhibiție** BD I, 546. (<lat. *inhibitio*).

INIȚIA vb. GC I, 183v; MEN II, 316; DFL, 176; FMIL 1847, 238; SIT, 91, 324; NV, 224; SSC, III, 69; SCC II, 269; RMS, 14; SMB I, 18; SD 1855, 2; RL, 31; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *initier*, lat. *initiare*).

INIȚIAL, -Ă 1. adj. **începător** BE, 6r; GF, 8v; SGR I, 22; NRC, 211, 214, 215; **inițial** MN 1836, 13; GRN II, 98; EP II, 30, 38; DL, 82; IGE, 2; NV, 223; DILB I, 202; PD, 313; **inicial** VMP, 234. 2. s. („litera cu care începe un cuvânt”) **inițială** AR 1843, 370; RMS, 83; SAP, 195. (Cf. fr. *initial*, lat. *initialis*).

INIȚIAT adj. **inițiat** DFL, 145, 179; BDJE, 4, 158; AF, 10, 200; NV, 223; DILB IV, 201; PD, 313; **iniciat** LIT, 76. (Cf. fr. *initié*, lat. *initiat*).

INIȚIATIVĂ s. **inițiativă** SIT, 208; NV, 223; SMB I, 74; RL, 277; Z 1856, nr.5, 1; T 1856, nr.1, 2; LIT, 175, 395; C, 6, 18, 145, 146; R 1857, nr.9, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **iniciativă** GM 1854, 79; RL, 397; Z 1856, nr.3, 2, 3; CA 1861, 77. (<fr. *initiative*).

INIȚIAȚIE s. GC I, 183v; NV, 233; BC, 49; PD, 313. (<fr. *initiation*).

INJURIE s. **injură** NV, 224; **înjurie** StDR, 110; **injurie** LS, 12, 50; CA 1854, 42; SMB I, 299; ICI, 138; CA 1855, 150; RL, 65; C, 20; BEC, 274; D 1860, 281; PD, 313; **ingiurie** SCC II, 301; SSC, 139; CA 1854, 18; RL, 183; AVP, 12; **înjurie** SCC II, 305, 383. (Cf. fr. *injurer*, lat. *injuria*, germ. *Injurie*, it. *injure*).

INJURIOS adj. NV, 224; RL, 197; C, 21; D 1860, 281; PD, 313. (Cf. fr. *injurieux*, lat. *injurious*).

INNUMERABIL adj. DFL, 85, 109. (Cf. fr. *innombrable*, lat. *innumerabilis*).

IN-OCTAVO loc. adj. („formatul unei coli de hîrtie, al unei

cărți”) *foi în octav* CTD II, 220; *în octav* CR 1829, 6, 238; AR 1834, 88; MCL 1838, 16; T 1856, nr.1, 1; *în octavă* CR 1830, 362; *in octavo* GC I, 185r; GTN 1836, 112; AR 1837, 114; FMIL 1840, 62; NV, 291; StDR, 112; *în octavo* MN 1836, 10; FMIL 1840, 16. (Cf. lat. *in octavo*, fr. *in-octavo*).

INOFENSIV adj., adv. **inofensiv** NV, 224; SMB II, 386; CFZ, 159; C, 137; PD, 316; **neofensiv** NV, 281. (<fr. *inoffensif*).

INOVA vb. NV, 224; RMS, 112. (<fr. *innover*).

INOVAȚIE s. **inovație** LOA, 90; GTN 1836, 49 bis, 51; KDP, 21; BIP, 43; NV, 224; SSC, 104; RL, 52, 138; C, 4; JA, 101, 102; PD, 316; **înovație** StDR, 112; **inovațiune** RMS, 27; SMB I, 39. (Cf. fr. *innovation*, lat. *innovatio*).

INSCRIȚIE s. **scriptură** RIC, 228v; DC I, 162v; **scrisoare** SIU, 6r; **înscripție** MILR, 44, 46, 49, 53, 65; SHR, 21; AR 1829, 56; GC VI, 138r; BAR II, 199; MCL 1838, 35; StDR, 112; PBV, 590; **înscripție** NID II, 106v; MIR, 15, 168, 322; RA, 47; KIT, 324; EGR, VII; BRD, 115; CR 1829, 5, 199, 254; AR 1829, 111, 141; BR 1829 II, 36; CR 1830, 57 bis, 196, 389; AR 1830, 59; GC I, 186r; pe la 1830 forma era frecventă; **înșcripție** MIM, 9, 12; **înscrisie** IRV, 175v, 190r; MFV I, 57r; **enscripție** NMP, 5; SPV, 51, 52, 215; **înscriciune** MF III, 169r; MID I, 19; BG, 212; INB 1859, 134; **înscriciune** RIP I, 166; LG, 123; **înscriciune** TR 1854, 118; LIT, 252; C, 22; DILB I, 202; PIC, 75, 87; **înscris** CR 1830, 63; AR 1834, 155; AR 1837, 236; FMIL 1847, 21, 41; AsAL, 26; **înscris** CIRA, 232; AR 1834, 223; AR 1837, 86, 107, 330; H MV I, 76; CA 1851, 118; **înscriere** AR 1844, 18; **înscriere** GLC, 102; ASLI, 142, 151; **înscris** WAM, 82. (Cf. lat. *inscriptio* și *inscriptus*, fr. *inscription*, germ. *Inschrift*).

INSENSIBIL adj. **nesimțitor**, **nesimțibil** FMIL 1844, 59; H MV II, 19, 240; SIT, 297; SCC I, 58; SCC II, 200; **insensibil** DFL, 12, 52; PFM, 428; PD, 317. (Cf. fr. *insensible*, lat. *insensibilis*).

INSENSIBILITATE s. **nesimțibilitate** SCC II, 125. (Cf. fr. *insensibilité*).

INSERA vb. **insera** Z 1856, nr.3, 2; C, 7; INB 1859, 4; D 1860, 284; RF, 17; PD, 317; **insira** R 1858, 21; **însera** RF, 40. (Cf. fr. *insérer*, lat. *inserare*).

INSERTIE s. **insertie** (*insertio*) BIN, 128; *lipire* (**insertie**) BIN, 133; **insertie** PD, 317; **insertiune** (*lipire*) BBS, 17. (Cf. fr.

insertion, lat. *insertio*).

INSIGNĂ s. **insignii** AR 1829, 97, 110; AR 1834, 51; SHI II, 119; AMIM, 175; Z 1856, nr. 8, 3; CA 1859, 65; CA 1861, 106; **insignii** (*semne*) AR 1834, 112; **însignii** (*semne*) CR 1829, 170; AR 1829, 108; **incignii** StDR, 112; **insigne** (*semne*) CR 1830, 378; **semne** (*insignia*) BAR I, 62; **însămne** (*insignia*) BAR II, 31, 37, cf. și 32, 215; **însămne** (*insignia*) BAR II, 24; **insemne** MID I, 50; **insign**, **însemn** PD, 317. (Cf. lat. *insigne*, *-is*, pl. *insignia*, fr. *insigne*, germ. *Insignien*).

INSINUA vb. **însinălui** DOA, 48; **însinua** (*vîri*) FTM, 82; **însinua** MID I, 77; CA 1850, 56; SMB I, 7; CA 1854, 82; **insinua** NV, 225; CA 1854, 17; LIT, 264; PD, 317; **insînua** LIT, 352; **însînui** GC VI, 99v; CMR, 95; FTP II, 6; SIT, 159; C, 54; D 1860, 101; **însinui** CR 1831, 16; C, 18; **insinui** BP, IV. (Cf. lat. *insinuare*, it. *insinuare*, fr. *insinuer*).

INSINUANT adj. **însinuant** DE, V. (<fr. *insinuant*).

INSINUAȚIE s. **însinuație** MCR, 94; **însinuație** MCR, 86; StDR, 112; **insinuație** AR 1839, 175; SIT, 203; NV, 225; CA 1856, 9; PD, 317; **insinuațiune** D 1860, 97. (Cf. fr. *insinuation*, lat. *insinuation*).

INSISTA vb. a **insiste spre...** DFL, 39; **insista** NV, 226; SMB I, 32; AVP, 12; BEC, IX; PD, 317. (Cf. fr. *insister*, lat. *insistere*).

INSOLENT adj. **insolint** DFL, 168; SMB I, 89; **insolent** NV, 226; CEF, 51; LIT, 229; BEC, 380; PD, 318. (Cf. fr. *insolent*, lat. *insolens*).

INSOLENȚĂ s. **insolență**, **insolință**, NV, 226; **insolență** (*obraznicie*) CEF, 5, 165; AVP, 12; APS, 55, 71; PD, 318; **insolință** SMB I, 38; SMB II, 358, 410; GCB II, 213, 213. (Cf. fr. *insolence*, lat. *insolentia*).

INSOLVABIL adj. **nesolvabil** BCA, 18; **insolvabil** RL, 394; BEC, 71; PD, 318. (<fr. *insolvable*).

INSOLVABILITATE s. BEC, 265, 316. (< *insolvabilité*).

INSPECTA vb. **inspecta** GC I, 183r; NV, 226; RBT I, 26; ROM, 20; StDR, 112; NRC, 226; C, 6; CEG, 61; D 1860, 91; PD, 318; **inspectui** RSM, 32v; SRM, 226. (Cf. fr. *inspecter*, lat. *inspectare*).

INSPECTOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 132. Cf. și **inspector** GIA II, 16v; **inspector** HO, 133; FLG, 3; TCB, VI; FD I, 70; **inspec-**

tór BI, 1; **inspectór** BI, 12; GMSP, 3; ROB, 87; **enspector** SBM, 13; **inspector** MIB, 328; TAI, 7; NB, 6; GMSP, f.t.; VPP, pf., 53; DGR, ded.; MCF, 13; SFT, 1; PP, X; CR 1829, 52, 294; CR 1830, 21; GC I, 183r; ROB, 118; LOA, 89, 94; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. lat. *inspector*, germ. *Inspecteur*, fr. *inspecteur*).

INSPECTOARE s. **inspectriță** VVP, 51; BIP, 34, 36; **inspectrice** pl. D 1860, 91. (Cf. fr. *inspectrice*).

INSPECTORESC adj. **inspectoresc** CR 1830, 297; **inspecturicesc** BFO 1833, 76; **inspectoricesc** SRM, 162, 204, 224; ROM, 21; FAM, 145.

INSPECTORIE s. („inspectorat”) RB, nr.8, 1, nr.14, 1; BFO 1838, 129; BGO 1840, 52, 110; PBV, 148.

INSPECȚIE s. **inspecție** DOA, 21, 24; VPP, 115, 361; MIM, 48; AR 1830, 114; GC I, 183r; TAA, f.t.; LOA, 90; BFO 1833, 199; RSM, 16r, 23v, 30r; MN 1836, 84; pe la 1835 forma era frecventă; **inspecția sau epistasia arsenalului** CR 1829, 218; AR 1829, 132; **inspeccie** BGO 1840, 2, 29; **inspeccione** StDR, 113; **inspecțiune** SIM, XII; CEF, 5; Z 1856, nr.15, 1. (Cf. lat. *inspectio*, germ. *Inspektion*, fr. *inspection*).

INSPIRA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și (Psih., Arte, Lit.; fig.) **înspira** CV, 28, 34; SHI II, 201; PS, 48; BC, 42; PIC, 125; **inspira** GC I, 185v; CDCE, III; FMIL 1844, 313, 328; SCMI, X; FMIL 1847, 107; BDJE, 32; PS, 55; AF, 43, 48, 69; SIT, 38; BF, X, 7, 130; BIP, 84; NV, 226; PCI, 15, 137; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. și lat. *inspirare*). Vezi și INSUFLA.

INSPIRARE s. AF, 18; CMI, 65, 74, 166; ICI, 10, 81; GCB II, 213; PBV, 148.

INSPIRAT adj. LS, 67.

INSPIRAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și (Psih., Arte, Lit.; fig.) **inspirație** LOA, 80; DFI II, 52; AR 1844, 16; FMIL 1844, 319, 372; MEN II, 9; FMIL 1847, 184; BDJE, 38, 87; ASI, pf.3; AF, 193; BPB, pf.; NV, 226; StDR, 113; pe la 1850 forma era frecventă; **înspirație** CA 1853, XLII; **înspirăciune** DFL, 33, 143, 155; StDR, 113; SPB, 294; **inspirațiune** BMN II, 74; GRR, 238, 248; LS, 108; LIT, 360; INB 1859, 107. Vezi și INSUFLARE.

INSUFLA vb. **însufla** OC I, 8v, 25v, 41r; OC II, 5v, 10v;

FTU, 6r, 8v, 13v, 18v, 33r, 34r; ECG, 50v, 67r; IPT, 116; IE, 142; MTT, 68v, 233v, 257r; ZFV I, 5v; PSG, 7r, 33r; DIP, 16r; PTF, 35v, 161r; PV, 138; VIC, 8r, 100v, 153v, 241r; LVH, 7r, 66r, 89r; GCA, 39; CV, 28; GIA I, 10v, 29r, 54r, 57r, 83v, 93r; MAS, 87; FTM, 42; AOS, 114; CRac, 17; TSVM, 11; NMP, 4, 15; CR 1829, 126; AR 1829, 127; GC I, 353r; forma era frecventă pînă la 1860; **sufila** OC I, 50v; FTU, 3v; HET I, 4r; TRT, 2r; PSG, 33r; FNPB I, 57v, 123v; FNPB II, 35v, 47r, 52v, 108v; **insufla** BD I, 559; MN 1836, 2; SMB I, 221; D 1858, 1. (Cf. gr. ἐμπνέω, lat. *inspirare*, fr. *insuffler*, it. *insufflare*). Vezi și INSPIRA.

INSUFLARE s. **însuflare** ZFV II, 90v; FNPB II, 85r; GIA I, 15r; TAA, 32; TIV, 21; APB, 31; VVP, 176; FMIL 1844, 203; PBV, 591; **sufilare** FNPB I, 117v; **insuflare** BD I, 559.

INSUFLAT adj. **însuflat** CDG, 27r; PIU I, 3; GG, 20; MF I, 55r; FL, 17, 18; CA 1855, 16; **insuflat** BD I, 559.

INSTABIL adj. **nestătător** CV, 12; **instabil** PD, 319. (Cf. fr. *instable*, lat. *instabilis*).

INSTABILITATE s. **nestetorie** CV, 29; **nestabilitate** SCC I, 90; T 1856, nr.1, 1; **instabilitate** CFZ, 146; GCB II, 213. (Cf. fr. *instabilité*, lat. *instabilitas*).

INSTALA vb. („a așeza în funcție”) **instala** BD I, 588; GC I, 185r; BIP, 15, 53; StDR, 113; TR 1854, 15; Z 1856, nr.18, 2; CA 1852, 108; PD, 319; **înstăla** SGR I, VII. (Cf. fr. *installer*, lat. *installare*).

INSTALAȚIE s. („instalare în funcție”) **instelație** BZI, 1; BI, 12; **instalație** BI, 11, 14; MIR, 338; MIB, 132, 248; BD I, 559; AR 1829, 135; AR 1830, 546; GC I, 185r; AR 1834, 375; AIR III, 106, 114; BIP, 73; StDR, 113; RL, 59; PD, 319. (Cf. lat. *installatio*, germ. *Installation*, fr. *installation*).

INSTAURAȚIE s. C, 4. (<fr. *instauration*).

INSTIGATOR s. **întăritător** CISG, 73; **instigator** LIT, 163, 360; DILB IV, 201; **înstigator** LIT, 209. (Cf. fr. *instigateur*, lat. *instigator*).

INSTILA vb. *se va înstila*, *adecă picura oleu de...* FDB, 54. (Cf. lat. *instillare*, it. *instillare*).

INSTINCT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și **instinct** CV, 29; ISF, 1; IO, 3, 92; GC I, 185r; GPE, 21; CTT, 71; BM, 43; GTN 1836, 51; AR 1837, 274 bis; APP I, ded. 1; RB, 223; FMIL

1840, 154, 156; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **enstenct** POC, 9v, 10r, 29r, 29v, 31r.

INSTINCTIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și GC I, 185r; MEN I, 166, 234; DFL, 32; SIT, 287; SCC I, 140, 268; SMB I, 184; CFZ, 67.

INSTITUI vb. **institua** MEN II, 260; NV, 227; SSC II, 203; RL, 182; LIT, 331; NPT, 341; RAM, 1; BEC, XLIX; CA 1860, 108; CA 1861, 109; **institui** BDJE, 97; BCD, 10, 191, 196; DILB IV, 201; SPB, 285, 291, 292; AVP, 12; **înstitui** MAA, 113; **insti-tua**, **institui** PD, 319. (Cf. lat. *instituere*, germ. *instituieren*, fr. *instituer*).

INSTITUT s. **1.** (Jur., „legiurire”) **institutele** [lui Iustinian] APC, 120r, 181r; **înstetute** APC, 14v. **2.** (Ped., Tehn., Adm., „instituiție”) **instituit** DOA, 21, 46; TAI, 30, 33, 58; LP, 6; RA, 27, 29, 36; GMSP, f.t., 16; MPI, 1; VPP, 350; DGR, 209; BD I, 559; GIC, 195, 221; LPT, 81; CR 1829, 37, 150, 261; AR 1829, 62, 77; BR 1829 I, 41; CR 1830, 168, 236, 434; AR 1830, 319, 356, 375; GC I, 185r; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **inștitutum** OAI, 2, 3; **inștituit** GMSP, 17; SIU, 48r; BR 1829 I, 45; SR, 18, 36; FD I, 22; **înstituit** RIP I, 66. (Cf. lat. *institutum*, germ. *Institut*, fr. *institut*).

INSTITUTOR, -OARE s. (Ped.) **institutor** GC I, 185r; AR 1832, 130; RSM, 22v; NV, 227; CFZ, 177; BCI, 119; PD, 319; **institutriță** R 1857, nr.16, 4; **institutrice** pl. CA 1862, 60; **insti-tutoare** CA 1862, 67. (Cf. fr. *instituteur*, *-trice*, lat. *institutor*).

INSTITUȚIE s. **instituiție** DAP, pf. 5, 15; IRV, 2v, 35r; AR 1829, 43; GC I, 184v; CR 1831, 54; ROB, 194; MF II, 101r; MN 1836, 1, 6; AR 1837, 222; SHI I, 9, 51; SHI II, 153; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **instituiție** (*așezămînt*) CR 1829, 275; AR 1829, 85, 157, 205; AR 1834, 284; **instituiții** sau **întemeieri** AR 1830, 38; **instituițiune** BCD, 413, 503; LIT, 255; C, 13; VO 1857, 4; GCB II, 213; BEC, XXVIII, 14, 93; D 1860, 85. (Cf. lat. *institutio*, fr. *institution*, germ. *Institution*).

INSTRUCTIV adj. **instructiv** CR 1830, 340; GPE, 6; AR 1837, 157; AsR, 10; BFO 1843, 218; BIP, 28; NV, 227; BCD, 247; GRR, 240; pe la 1850 forma era frecventă; **instructif** BIP, 45. (<fr. *instructif*).

INSTRUCTOR s. (Ped., Milit., Jur.) **instructor** AR 1830, 200;

GC I, 185r; FL, 27; NV, 227; RL, 107; PD, 320; **instructori** (*învățători ostenești*) AR 1834, 64; **instructori** (*învățători*) [militari] GM 1852, 42; **instructor** (*jude*) DILB III, 219; **înstructor** NRC, III; **învățător** [militar] SRI, 28, 179, 292; ROM, 20, 34, 148; RBM, 18; NRC, 12, 18, 26, 90, 148. (Cf. fr. *instructeur*, lat. *instructor*, germ. *Instruktor*).

INSTRUCȚIE s. (Ped., Adm., Milit.) **înștrucție** OIC, 5; **ștrucție** DCI II, 300; IEP, 1; AIC, 5; IPS, f.t.; IRF, 26; MIM, 1; FD I, 50; SR, 28; RPV, 6; **instrucție** PFBA, 616v; MIM, 281; MIA, 21; TAI, 8, 15; RA, 3; SPBA, 16, 88; BD I, 559; CCI, 70; CR 1829, 94, 144, 181, 256; AR 1829, 13, 60, 99, 155; CR 1830, 31, 65, 336, 376; AR 1830, 100, 188; GC I, 183; pe la 1830 forma era frecventă; **înștrucție** AR 1830, 372; FMIL 1844, 148; **instrucsie** TCM, 52; **enstrucție** SPV, 125; **instrucciune** BG, XX; **instrucțiune** BCD, 81; GRR, 255; TR 1854, 2; C, 13; GCB II, 213; D 1858, 3; PIC, 125; BEC, 97; D 1860, 86, 87; RF, 40; AML, 173. (Cf. lat. *instructio*, germ. *Instruktion*, fr. *instruction*).

INSTRUI vb. NV, 227; LS, 107, 133; SMB I, 116; C, 140; PD, 320. (<fr. *instruire*).

INSTRUMENT s. (Muz., Fiz., Tehn.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 224, și *Împrumut. I*, p. 57, 66. Cf. și *unelte (ergalii)* DCP, 14; **inștrument** DSM2, 20; FNB, 42; GLC, XXXIII; **înștrument** CP I, 69, 152; **inștrumentum** OAI, 1; SR, 33; **instrument** DAB, 273v; AAS, 10v; AEG, 146v, 147v; BDL II, 468r; SPBA, 56, 91; CCI, 21, 46, 47, 69; VSC, 92; FTP I, 142, 235, 242; PBM, XXVII, XXIX; **strument** AOS, 74; **strumînt** SIM, 194; **instrument** VEI, 61r; NID II, 14r, 77v; ME, 702; MIB, 59, 61; TF, 419; GSP II, 164; SIU, 28v, 51r; GAB, 140; VPP, 50, 213, 227; BPN II, 300; SPBA, 91; PAM, 4; DGR, 172; BD I, 559; GIC, 48, 194; PP, I; EGR, XXV, 108; PAIC, 15; CR 1829, 100, 205; AR 1829, 137, 141, 176; CR 1830, 19, 68; AR 1830, 82, 144, 357; GC I, 67r, 183v; pe la 1830 forma era frecventă; **inștrument** IFA, 144r; **enstrument** SPV, 59; **instruminte** pl. FMIL 1847, 171; SIM, 202.

INSTRUMENTAL adj. (Muz.) GC I, 183v; AR 1830, 220 bis, 376; AR 1832, 272; AR 1833, 15; AR 1835, 131; ELS, 16; AR 1837, 78; PBM, 32; WPM, 1, 35; NV, 227; StDR, 113; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *instrumental*, germ. *instrumental*).

INSUBORDONAȚIE s. **insubordinație** GC I, 185r; GC VI,

82v; NV, 227; PD, 320; **însubordinație** (*nesupunere*) AR 1835, 183; **însubordinație** StDR, 114; **nesubordinație** NV, 282; SCC II, 45; CA 1858, 15. (Cf. fr. *insubordination*, germ. *Insubordination*).

INSUFICIENT adj. **insufițient** VL, 66v; CFZ, 172; **insuficiint** DFL, 81; **insuficient** PD, 320. (Cf. fr. *insuffisant*, lat. *insufficiens*, germ. *insuffizient*).

INSUFICIENȚĂ s. **neajunsie** BTG, 19v, 20v; **insuficiință** DFL, 137, 181; PD, 320. (Cf. lat. *insufficiencia*, fr. *insuffisance*).

INSULAR adj. **ostroviot** GIA I, 10v; **ostroviat** [?, probabil greșeală de copist] GIA I, 14v, 15r, 19r, 41r; **ostrovan** GCA, 3; **ostroveni** DIP, 10v, 30v; **ostrovenesc** DIP, 11v; **insulan** MIU, 289; CB 1816, 57; CR 1830, 8; AR 1830, 70; GG, 177; IL 1840, 55; **inzulan** GSP II, 121; **insular** GC I, 185r; KMP, 124; RIP I, 86; BDJE, 150; StDR, 114; PBV, 148; PD, 320. (Cf. fr. *insulaire*, lat. *insularis*, it. *isolano*).

INSULTA vb. **insulta** GC I, 185r; AMC, 20; PIA, 19; MID I, 254; SIT, 119, 200; AF, 168; NV, 227; LS, 12, 18; CPO, 35; GRR, 132; SCC I, 22; pe la 1850 forma era frecventă; **insulta** (*ne-cinsti*) AR 1834, 215; **însulta** StDR, 114; **ensiultarisi** AFH, 46. (<fr. *insulter*).

INSULTĂ s. **insultă** SIT, 311; NV, 228; StDR, 114; SCC II, 301; SMB I, 99; DIB, 276, 336; RL, 197; LIT, 70, 80, 242, 363; pe la 1855 forma era frecventă; **insult** SIT, 272; CA 1854, 93, 110; CFZ, 7; AML, 107. (<fr. *insulte*).

INSULTĂTOR adj. SIT, 288; GRR, 226; SCC II, 267; Z 1856, nr.40, 2; DCB IV, 39.

INSUPPORTABIL adj. **nesuferitor** FMIL 1840, 236; **nesupportabil** SMB I, 50; INB 1859, 64, 98, 160, 169; **nesupportabile** sg. BCI, 11; INB 1859, 169; **insupportabil** BCI, 120; PD, 321. (Cf. fr. *insupportable*, it. *insopportabile*).

INTACT adj., adv. EP II, 144; BC, III, AVP, 12; D 1860, 101; BEC, 356; PD, 321. (Cf. fr. *intact*, lat. *intactus*).

INTANGIBIL adj. *o realitate neatinsibilă* PFM, 18. (Cf. fr. *intangible*).

INTEGRAL adj. **integral** LOA, 72, 85, 120; RSM, 11r; NV, 228; PFHM I, XIX; BEC, 364; PD, 321; **integrar** BCD, 63, 64; **întreg** R 1857, nr.28, 1. (<fr. *intégral*).

INTEGRANT adj. **întregitor** AR 1829, 211; AR 1830, 362,

365; **integrant** DFL, 15; NV, 228; PFHM I, 235; LIT, 242. (<fr. *integrant*).

INTEGRITATE s. **întregime** TD I, 45; LB, 320; AR 1829, 50; CR 1830, 60; CR 1831, 3; **integritate** CD, 12; VCL, 77v; DFL, 105, 209; KDP, 57; NV, 228; SCC I, V; GM 1854, 2; Z 1856, nr.3, 3, nr.9, 4; LIT, 63, 359; pe la 1855 forma era frecventă; **întregitate** TR 1854, 1; **întregitate** TR 1854, 12. (Cf. lat. *integritas*, fr. *intégrité*).

INTEGRU adj. **întegru** DFL, 167; **integru** NV, 228; BIN, 73; AVP, 12; PD, 321. (<fr. *intègre*).

INTELECT s. **înțele** MPI, 97, 98; **intelect** MPI, 16, 110, 114; VVP, 33; DO, 73; LPT, 72; GC I, 185v; VL, 3r; **intelect** (*rație*) VL, 2r; **mințe** EOI, 205; **mințe** sau **intelectul** KFL, 61; **înțelegere** CCF, 43; MEN I, 164; VMP, 44. (Cf. lat. *intellectus*, germ. *Intellekt*, fr. *intellect*).

INTELECTUAL adj. **intelectualicesc** MPI, 180; **intelectual** MPI, 190; GC I, 185v; LOA, 93; RSM, 18r; MN 1836, 75; DL, 4; FMIL 1840, 193; SMR I, 3; EOI, 233; HP, XXVIII; FMIL 1844, 282, 313; BPA, 5; HMV I, 152; MEN I, 85, 129, 139; MID I, 197; DFL, 3, 11, 211; pe la 1845 forma era frecventă; **intelectual** MPI, 11; DFL, 162; BIP, 21; **înțelesual** CGR, 26, 65; SSC, II, 1; SCC I, 238; SCC II, 3, 384; **înțelesual** sau **intelectual** CGR, 27; **înțeleptual** R 1857, nr.3, 2, nr.29, 2; INB 1859, 125; **înțelegător** MPI, 106; AOS, 18, 73; MFV I, 90v; CLV, 22v; PCP, 25; VMG, 81, 194; LOA, 69 bis; RSM, 6r; MCR, 52; PPT, 30; MF III, 21v; RBT I, 1; MEN I, 138, 161, 185; EPD, XXXVII; CA 1862, 55. (Cf. lat. *intellectualis*, fr. *intellectuel*, germ. *intellektuell*).

INTELECTUALITATE s. KFL, 61; PBV, 148. (<fr. *intellectualité*).

INTELIGIBIL adj. **inteligibil** GC I, 185v; **inteligibil** NV, 228; CFZ, 30, 38; PD, 321; **înțeligibil** DFL, 18, 19, 198; R 1858, supl. la nr.40; **înțelegibil** BG, VI, XVIII; **înțelisibil** VMP, 21. (Cf. fr. *intelligible*, lat. *intelligibilis*).

INTELIGIBILITATE s. DFL, 19. (<fr. *intelligibilité*).

INTEMPERANT adj., s. **intemperant** CFZ, 173; **intemperante** (*neînfrînatul sau necumpătutul*) CEF, 105. (Cf. fr. *intempérant*, it. *intemperante*).

INTEMPERANȚĂ s. **intemperanță**, **intemperință** NV, 228;

intemperanță CEF, 42; PD, 321; **netemperanță, netemperință** NV, 282. (Cf. fr. *intempérance*, it. *intemperanza*).

INTEMPESTIV adj. **intimpestiv** AVP, 12; **intempestiv** PD, 321. (Cf. fr. *intempestif*, lat. *intempestivus*).

INTENDENT s. (Adm.) **super-intendent** [Bis.] TID, 6; **intendent** KMP, 2, 4; SMB I, 250; R 1857, nr.8, 2; GCB II, 214; CA 1858, 51, 52; DCB III, 110; DCB IV, 25; BEC, XVI; D 1860, 91; **intendent** DCB IV, 70; **intendant** AR 1832, 214; AR 1837, 6; KMP, 32, 37; RB, 200, 350; IL 1840, 23; CD, 16; NV, 229; CGR, 207; CA 1851, V; StDR, 114; R 1857, nr.8, 2; BEC, 27; **intendant** sg. TR 1854, 79; **intandant** RB, 396. (Cf. lat. *intendens*, it. *intendente*, fr. *intendant*).

INTENDENȚĂ s. (Adm.) **intendenție** AR 1829, 116; AR 1837, 176; **intandanță** CD, 17; NV, 229; **intandanță, intendență** PD, 322. (Cf. fr. *intendance*, it. *intendenza*).

INTERCALA vb. **întrecăla** SGR I, 6; **întricăla** SGR II, 40; **intercala** BAR II, 181; DFL, 106; NV, 229; JA, 90; CEG, 73; **intercala** (*adăogi*) CA 1857, 71. (Cf. fr. (*s'*)*intercaler*, lat. *intercalare*).

INTERCALAR adj. **veniturile intercalări** DOB, 7; **încasația veniturilor intercalares a bunurilor** DOB, 8; **veniturile intercalares** DOB, 8; **intercaler** GC I, 185r; **intercalariu** AR 1829, 253; BAR II, 180; SHI, XVII; **intercalar** GLC, XXVIII. (Cf. lat. *intercalaris*, fr. *intercalaire*).

INTERCALAT adj. **întricălat** SGR II, 131; **întrecălat** CA 1847, 5; **intercalat** AVP, 12; **întrecălat** CEG, 59.

INTERCALAȚIE s. **intercalație** GC I, 185r, 187r; BAR II, 181; SHI, XXIV; PD, 322; **intercălație, întrecălare** StDR, 115. (Cf. fr. *intercalation*, lat. *intercalatio*).

INTERES s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66-67. Cf. și **interes** IE, 42; OST, 33; OPA, 83; DAB, 251v, 255r; OMT, ded.; BI, 7, 8; GRA, 100r; ICD, 12; TD II, 223, 225, 226; IFA, 108v, 183r; TAI, 59; MIA, 9, 10; TF, 259; DAP, 45, 167; IRF, 15, 50; SCS, 3; VSI, 1r; VSN, 301r; RA, 12; forma era frecventă pînă la 1860; **enteres** AZ, 2v, 9v, 34r, 53r, 151r; DAB, 100r, 165v, 225v; NIU, 308v; NID I, 77v; NID III, 14v; MRP, 27; MCB, 61, 90, 93, 108, 132; POC, 23r, 38v; TPE, 5v, 7v, 8r, 17r, 19r, 30r; NMP, 16; GC I, 149r, 188r; SPV, II, 10, 117, 139, 194; BFI, 33; EAM, 103;

înteres IRB, 7v; TD II, 224; CL II, 406; BDL IV, 1213v; BRD, 105; BR 1829 II, 42; AR 1830, 157; BG, XXIX. (Cf. fr. *intérêt*, it. *interesse*, germ. *Interesse*).

INTERESA vb. **interesi** ME, 384; AOS, 65; MGD, 11v; AR 1830, 93, 127; SPV, 144; SHI I, 40; **înteresi** BDL IV, 1213r; **interesirui** TF, 183; **interesarisii** VSI, 23r; VSN, 383v; KUP, 47v; GIC, 114; AOD, 29; MMP, 276; **interesăului** SR, 51, 52; **înteresui** AR 1837, 253; **interesă** IRV, 46r, 97r; CBD, 50, 73; GC I, 188r; GPE, 27; FTP I, 53, 211; MFE, 43; FEA, 23; GTN 1835, 18; MGP, 23; AIR I, V, 100, 132; pe la 1835 forma era frecventă. (Cf. fr. (*s'*)*intéresser*, it. *interessare*, germ. *interessieren*).

INTERESANT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 67. Cf. și **interesător** DAB, 138r; IRV, 2r; EGR, IX; CR 1830, 327, 371; AR 1830, 25 bis; FL, 55; FMIL 1840, 182, 206; MEN I, 67; **interesitor** IRV, 171r; **interesant** AZ, 37v, 82v; NMP, ded. 2; AR 1829, 103; **interesant** IRF, 36; VSI, 25r; VPP, 128; BPN I, 4; BPN II, 310; MPI, 22, 176; BP 1821, 40; CR 1829, 15; AR 1829, 98; CR 1830, 338; AR 1830, 43, 358, 361, 375; TCM, V; pe la 1830 forma era frecventă; **înteresant** CR 1829, 185, 262; AR 1829, 52; AR 1830, 127; HPA, 14r; DFL, 115; **interesat** AZ, 88r, 119v, 144r; GSP I, 157; SPBA, 1; HMS, 99r, 100v; FTP IV, 109; CTT, 56; **interesat** MTF, 5v; **interesat** CR 1830, 163. (Cf. fr. *interessant*, germ. *interessant*, it. *interessante*).

INTERESARE s. **interesire** ME, 208; **interesuire** AR 1837, 109; **interesare** PBV, 148.

INTERESAT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 67. Cf. și **interesat** BDT, 61v; ME, 313; IFA, 133r; DAP, pf.18; PM, 1; FTM, 84, 275; GIC, 63; RDS, 64r; AR 1829, 39; MRC, 25; MVS, 15v, 51v; FTP I, 147; **înteresat** CP I, 172, 318, 320; GAB, 31; BR 1829 I, 23; **interesat** MRP, 27; BFI, 9. (Cf. fr. *intéressé*, it. *interessato*).

INTERESAȚIE s. **interesăție** CV, 38; OMT, 13; ME, 197; **interesăție** MIA, 5. (<lat. *interessatio*).

INTERFERENȚĂ s. **înterferenție** StFE, 85; **interferență** BMN III, 13. (<fr. *interférence*).

INTERIMAR adj. **interimal** BR 1829 II, 57; PDC, 65; CA 1857, 79; **interimar** DCB I, 82; PD, 322. (Cf. fr. *intérimaire*).

INTERIOR adj. **interior** GC I, 183r; ROB, 50; AsG, 65, 108; DFL, 151; SIT, 110, 155, 158, 343; NV, 229; SCC II, 300; pe la

1850 forma era frecventă; **năuntrelnică** *putere sufletească* CA 1855, 2. (Cf. fr. *intérieur*, lat. *interior*).

INTERIOR s. **interior** SIT, 33, 90; PFHM I, 159; BMN III, 41; SMB I, 8, 47; PFM, 267; INB 1857, 4; PIC, 42; **înterior** INB 1857, 8. (Cf. fr. *intérieur*).

INTERLOCUTOR s. **interlocutor** (*acela cu care vorbește*) GPE, 40; **interlocutor** NV, 229; AVP, 12. (<fr. *interlocuteur*).

INTERMEDIAR adj., s. **intermediar** MN 1836, 46; PGL, 6; PEA, 203; NV, 229; BCD, 30; PEG, 151; CFZ, 59, 92; LIT, 108; INB 1857, 42; CEG, 91; PD, 323; **intermedier** FBE, 77v; BIP, 70; LIT, 239; RIT, 6; **intermeziar** DILB IV, 201; CEG, 4; BEC, VIII, XI; **intermeziariu, -ie** DFL, 13; FGF, 53; **intermediariu, -ie** PFHM I, 43, 140, 146; PFM, 408; C, 190; **intermediu, -ie** PET, 70; SAP, 182, 205; CFZ, 103. (Cf. fr. *intermédiaire*, it. *intermediario*, lat. *intermedius*).

INTERMEDIU s. **intermediu, intermed**, NV, 229; **intermediu** CFZ, 106; **întermezire** R 1858, 223. (Cf. fr. *intermède*, it. *intermedio*).

INTERMINABIL adj. NV, 230; SMB II, 358. (<fr. *interminable*).

INTERN adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și **extern, intern** GC I, 149r; **intern** RSM, 32r; CCF, 65; AsG, 24; RB, nr. 7, 4; GPG, 53; VL, 77v; BFO 1843, 409; FMIL 1844, 366, 402; DFL, 4; pe la 1845 forma era frecventă; **intern (din lăuntru)** BG, IV; **din lontru** SIU, 41r, 41v; FTM, 102; TR 1854, 24; **din lăuntru** SIU, 53r; PIU I, 218; AR 1829, 247; CIRA, 410; RB, 249; FMIL 1847, 4, 53; PDC, VIII; KOS, XXIX; TR 1854, 5; RL, 268; **din năuntru** GM 1854, 78; JA, 47; R 1857, nr.1, 3; D 1859, 127; CA 1862, 22; **din întru** T 1857, nr.83, 1; **din untru** BEC, XXXVIII; **înlăuntre tulburări** CIRA, 15; **înlăuntrice revoluții** CIRA, 17; **războaie lăuntrice** AMIM, 54; **unei vieți năuntrice** CA 1855, 30; **revoluții [...] dinuntrice** GM 1857, 42; **lăuntral** SCC II, 118, 175. (Cf. și lat. *internus*, it. *interno*, germ. *intern*).

INTERNAT s. NV, 230; StDR, 116; RL, 315; PD, 323. (Cf. fr. *internat*, germ. *Internat*).

INTERNAȚIONAL adj. **internațional** CA 1853, 41; BMN I, 17; RL, 266, 280; Z 1856, nr.3, 2, nr.5, 1, nr.27, 2; INB 1857, 40; R 1857, nr.31, 2; BCI, 22; INB 1859, 26, 122; RIT, 27; PD, 323;

internațional Z 1856, nr.13, 4. (<fr. *international*).

INTERNUNȚIU s. (Diplom.) **internunțiu** VIC, 95v; **internunțiu** (*solul*) CR 1830, 334; **internunțiu** AR 1830, 209; NV, 230; StDR, 116; GM 1854, 2; T 1856, nr.4, 3; Z 1856, nr.1, 4, nr.15, 2; **internunțiu** GC I, 185v. (Cf. lat. *internuntius*, it. *internunzio*).

INTERPELA vb. (Jur., Adm.) SMB I, 228; C, 19; R 1857, nr. 1, 1; D 1860, 284; PD, 323. (Cf. fr. *interpeller*, lat. *interpellare*).

INTERPELARE s. SMB II, 404; C, 32; R 1857, nr. 2, 4; DILB III, 218.

INTERPELAȚIE s. **interpelație** SIT, 48; StDR, 116; GM 1854, 80; **interpelațiune** Z 1856, nr. 26, 2. (Cf. fr. *interpellation*, lat. *interpellatio*).

INTERPOLAT adj. [scriere] **interpolată** MF II, 104r.

INTERPOLAȚIE s. GC I, 187r. (<fr. *interpolation*).

INTERPRET s. **interprete** sg. DFL, 192; VO 1857, 8; AVP, 12; PD, 323; **interpret** BDJE, 169; NV, 230; CA 1851, 93; SMB II, 441; CFZ, 129; DILB III, 218; GCB II, 214; DCB IV, 69; BEC, 141. (Cf. fr. *interpréte*, it. *interprete*, lat. *interpres*).

INTERPRETA vb. **interpreta** DFL, 161, 197; NV, 230; BCD, 25, 89, 90; PFHM I, 90; SMB I, 105, 195; CFZ, 86; Z 1856, nr.9, 2; PIC, 79; INB 1859, 20; CA 1861, 73; PD, 323; **interpreta** BCD, 90. (Cf. fr. *interpréter*, lat. *interpretari*).

INTERPRETARE s. BCD, 90; SMB I, 110; RL, 268; Z 1856, nr. 3, 3, nr. 7, 3; C, 6, 20; BEC, 169.

INTERPRETATIV adj. BCD, 25. (<fr. *interprétatif*).

INTERPRETATOR adj., s. **interpretator** BCD, 33; **interpretor** DILB I, 202. (Cf. fr. *interpréteur*, lat. *interpretator*).

INTERPRETAȚIE s. **interpretație** AIC, 25; MF II, 106r; SAP, 120; **interpretație** CLV, 135v; BDJE, 21; NV, 230; BCD, 26, 33; GM 1854, 395; CFZ, 120; Z 1856, nr.4, 3, nr.12, 3; BEC, 157; PD, 323; **interpretațiune** DFL, 82, 138, 205; **interpretațiune** AVP, 12; BEC, 77. (Cf. lat. *interpretatio*, germ. *Interpretation*, fr. *interprétation*).

INTERPUNȚIE s. (Punct.) **interpunție** SPP, 9; **interpunție** ME, 638; VA 286; CGR, 215; MGP, 106; StDR, 116; **interpunție** CGR, 220; **întrepuncciune** BG, 202, 203. (Cf. lat. *interpunctio*, germ. *Interpunktion*).

INTERPUNE vb. **întărponălui** PFBM, 24v; **întrepune** GC V,

148r; SGR I, 15; VVP, 177; PGRL I, 8; IGR, 38, 40, 132, 148; StDR, 116; **enterpune** PGRL I, 114; **interpune** PFHM I, 20, 228; GCB II, 214. (Cf. lat. *interponere*, fr. *interposer*).

INTERREGN s. **interregime** BAR II, 55; **interregn** (*între domnie*) AR 1834, 144; **interegn** SHI II, 166, 171; MID I, 191; AMIM, 129; PD, 323; **interreg** DFL, 158; **interemn** LIT, 236, 332, 400; **interrenium** AVP, 12. (Cf. lat. *interregnum*, fr. *inter-régne*, it. *interregnio*).

INTERVAL s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și **interval** GC I, 184v; GPE, 9; FMIL 1840, 260; FBE, 74r; HVM I, 55; MID I, 17; SRM, 224; MEN II, 66; WPM, 46, 47; pe la 1845 cuvântul era frecvent; **înterval** DFL, 95; ROM, 198.

INTIM adj. **intim** AR 1837, 132; SMR I, 9; DFL, 21; FMIL 1847, 140; SIT, 93, 239, 336; BP, XIV; KDP, 51; BG, X; LS, 53, 70; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **întim** BMN II, 76. (Cf. fr. *intim*, lat. *intimus*).

INTIMAT s. (Adm., „poruncă”) MIM, 43; GT 1838, 5; FMIL 1840, 345; BDC, XIV, 127. (Cf. lat. *intimatus*).

INTIMIDA vb. NV, 231; LS, 132; PD, 325. (<fr. *intimider*).

INTIMIDAȚIE s. **intimidație** NV, 231; **intimidațiune** D 1860, 101. (<fr. *intimidation*).

INTIMITATE s. MID I, 204; SIT, 81, 130, 194, 318; SCC II, 333; SMB I, 193; LIT, 58; AVP, 12; PBV, 149; PIC, 37; BEC, 104. (<fr. *intimité*).

INTITULA vb. **întitului** PTF, 12v; **titula** MIB, 92; GC VI, 249r; FTP I, 5; PGRL II, 56; **întitula** AR 1829, 166; GC VI, 249r; CIRA, 5; BM, 5; AIR I, 20, 39, 58, 177; SHI I, 11; SHI II, 14, 17; AMIM, 222; BDJE, 83; CA 1851, 61; CA 1852, XXV; PD, 330; **întitula** AR 1844, 16; StDR, 116; CA 1855, 132; CA 1861, 75; PD, 325; **titlui** CA 1861, 61, 122. (Cf. fr. *intituler*, lat. *intitulare* și *titulare*).

INTITULAT adj. **titulat** CR 1830, 335; FMIL 1844, 55, 205; FMIL 1847, 234; **întitulat** MFV I, 123r; CR 1829, 156, 246; AR 1830, 142; SPV, 41; SGR I, III; AR 1834, 99; GTN 1835, 12; MCR, 175; GTN 1836, 93; ECS, 7; AR 1837, 9; SHI II, 2; DL, 81; forma continuă să fie relativ frecventă pînă la 1860; **întitulat** CR 1830, 345; MCR, 173, 188; MN 1836, 52, 66; MV, 3; MEN I, 140; SCC I, 104; CA 1854, 55; RL, 74; R 1857, nr.5, 4; ASLI,

294; CA 1860, 107; D 1860, 416.

INTITULAȚIE s. **întitulație** RBM, V; AML, 20; PD, 330. (<fr. *intitulation*).

INTOLERABIL adj. **intolerabil** NV, 231; SMB I, 11; PD, 325; **netolerabil** NV, 282. (<fr. *intolérable*).

INTOLERANT adj. **intolerant** GC I, 185v; GC VI, 255v; DFL, 200; NV, 231; **netolerant** FEA, 5; SIT, 260. (<fr. *intolérant*).

INTOLERANȚĂ s. **netoleranție** SPBA, 12; GM 1854, 241; RL, 30; **netoleranță** MEN II, 266; NV, 282; CA 1854, 17; AVP, 12; **intoleranță** NV, 231; BMN II, 120; CA 1854, 17; AVP, 12; PD, 325; **intolerență** LS, 126; **intolerație** BMN II, 76. (<fr. *intolérance*).

INTONA vb. (Muz., Fon.) **întona** GC VI, 255v; FMIL 1844, 29; PBM, XXV; LMS, 21; BP, 139; CGR, 22; AAR, 61; SCC I, 41; forma continuă să fie relativ frecventă pînă la 1860; **întoni** SGR I, 15; SGR III, 1, 10; FMIL 1840, 76; **intona** DILB II, 230. (Cf. fr. *entonner*, it. *intonare*, lat. *intonare*).

INTONAȚIE s. **întonație** GTN 1836, 50; NV, 231; BIP, 57; StDR, 116; PD, 325; **întonație** CGR, 239, 243; GRR, 152; PD, 330. (<fr. *intonation*).

INTRADUCTIBIL adj. *gioc de cuvinte* **netraduisibil** SCC I, 153. (Cf. fr. *intraduisible*).

INTRANSMISIBIL adj. *drepturi* **intransmisibile** BCD, 75. (<fr. *intransmissible*).

INTRATABIL adj. **intractabil** GC I, 189r, GC VI, 296r. (<lat. *intractabilis*).

INTREPID adj. DFL, 140; NV, 231; SMB I, 18. (Cf. fr. *intrépide*, lat. *intrepidus*).

INTREPIDITATE s. NV, 231; SMB I, 126; AVP, 12. (<fr. *intrépidité*).

INTRINSEC adj. **întrînsec (din lăuntru)** HFP, 82, cf. și 83; *prețul din lăuntru* [al monedei] CPI, anexă 6; **întrînsec** BGO 1844, 324; CFZ, 139; BEC, VIII, 171; **întrinsec** GRN I, 189; **întrinsăc** FMIL 1847, 51; **întrinsic, intrinsic** MCR, 17; **intrinsic** AsE, 12; **întrînsec** PDC, 49; BRA, 85; CFZ, 88, 137; **intrensec** CFZ, 73; **intrinsec** DFL, 117, 135; CA 1853, 104; NV, 231; **intrinsec, intrinsec** StDR, 117; **intrinsec, entrensec** PD, 325; **întrusec**

R 1859, nr.3, 3. (Cf. lat. *intrinsicus*, fr. *intrinsèque*, it. *intrinseco* și, inv., dial., *intrinsico*).

INTRODUCERE vb. **introduce** CV, 36; IO, 29; BDT, 2v; CL II, 14; TAI, 5; TF, 284; BTG, 22r; VPP, 42, 83, 234; MPI, 20; KIT, 247, 311; TSVM, 61, 63; LPT, 81; BRD, 19, 78; AR 1829, 115; HFP, pf.6; BR 1829 I, 4, 18; BR 1829 II, 5; MBV, 43, 46; CR 1830, 326; AR 1830, 361; MRC, 4; BDC, 7, 70; LOA, 49; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **a da înăuntru** RJ, 43; **introduce (aduce înăuntru)** AR 1830, 477; CR 1831, 35; AR 1831, 94; AR 1837, 154; **aduce înăuntru** FD I, 66; **introducălui** DU, 2; MIM, 18, 55; **intruduce** BTGO, 36r; BDL I, 43v; TVM, 5; EGR, XXIII, CR 1829, 100; CR 1830, 68, 169, 404; ROB, 37; ECS, 20; FMIL 1840, 126, 253, 325; FMIL 1844, 63; FMIL 1847, 170; RMS, 231; **intraduce** PCC, 15; MCB, 71; PCP, 37, 40; VMG, 5; PCB, 144; BR 1829 I, 25; HFP, 8, 49, 188; PBM, I, XXXII; **introduce** MCR, 94; GG, 63; FMIL 1844, 85; MEN I, 66; DFL, 42; NV, 231; PD, 235. (Cf. lat. *introducere*, germ. *introduzieren*, fr. *introduire*).

INTRODUCERE s. **introducere** CTD II, 66; DCI II, 78, 204; IIS, 4; CL I, 1; TAI, 3; BDL I, 43r; VPP, 177; PAM, 1; CR 1829, 194; AR 1829, 114, 119; HFP, intr.1, 364; NMP, 1; BDC, 17; MRC, 121; SGM, 3; BFO 1833, 75; LOA, 76; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1855; **dare înlontru** RJ, 51; **aducere înăuntru** MIM, 21; FD I, 46; **întrare** RIG, 3r; PA, 3; OP, 5r; TMS, 7; BGV, 12r; **intruducere** CP I, 1; MP, 95; BDL I, 138v; SPBA, 1; TVM, 1; CR 1829, 134; CR 1831, 20; GPE, 1; LOA, 69 bis, 101; HPA, 28v; AIR III, 81; PBM, 92; **introducere** VMG, 52; BR 1829 I, 37; **introducere** MPI, 1, 50, 202; VM, 3; BCD, 167; RBM, 12; NRC, 120; PBV, 149; PD, 325; **intruducere** RMS, 24.

INTRODUCĂTOR adj., s. **introducător** AR 1829, 174; HFP, ded., intr. 19; PCI, 18, 19; **introducător** DFL, 183 bis; **introducător** NV, 232; **introducător** PCI, 16. (Cf. fr. *introduceur*, lat. *introductor*).

INTRODUCTIV adj. *discurs* **introduktiv** MID I, 15. (<fr. *introductif*).

INTRODUCȚIE s. **introducciune** CV, 2; **introducție** MIM, 44; HFP, 346; MPM, I, 56; ROM, 5; AML, 17, 20; **introducție** RAIC, 3; GG, 65; MCL 1839, 481; DL, 1; CDCE, IV; CD, 87; AGI, pf.;

NV, 232; BCD, 11; StDR, 117; PFHM I, III; CFZ, 14; RL, 87, 257; C, 4; PBV, 149; **introducție** BCA, 7; RMS, 22; **introducțiune** DFL, 100; BEC, V, 1; AML, 64; **introducción** KFL, 3; **introducțiune** RMS, 22, 140. (Cf. lat. *introductio*, fr. *introduction*).

INUMAN adj. **neuman** MF II, 102v; **neomenos** MF III, 43r. (Cf. lat. *inhumanus*, fr. *inhumain*).

INUMANITATE s. **neomenitate** FMIL 1844, 396. (Cf. lat. *inhumanitas*, fr. *inhumanité*).

INUNDA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și **înumda** CV, 34; CR 1830, 26; AR 1830, 96; FMIL 1844, 378; MID I, 17; FMIL 1847, 70; PCI, 61; SCC I, 41; JA, 53, 54; CA 1862, 51; **inunda** BP, 118; SIT, 348; PIC, 17; WAM, 103; CFZ, 58; RL, 121; CMI, 50, 173; LIT, 150; DILB II, 230; JA, 170; PD, 326; **inonda** FMIL 1847, 144; SIT, 270; SCC I, 277; CA 1856, 87; **innunda** AAR, 72, 94.

INUNDARE s. **înumdare** CR 1829, 230; GT 1838, 6, 11; FMIL 1844, 191, 378; R 1858, 154; **inundare** Z 1856, nr.6, 2; **inondare** LIT, 99, 266; *aluviunile seau esundările gurilor Dunărei* TR 1854, 136.

INUNDAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și **inondație** GC I, 187r; PCI, 8; **inondațiune** INB 1859, 140; **inundăciune** MID I, 44; **inundație** CFZ, 172; PD, 326.

INUTIL adj. **inutil** DFL, 77; KFL, VI; NV, 232; SMB I, 197; SMB II, 524; BEC, 243; PD, 326; **inutile** sg. AVP, 12. (Cf. fr. *inutile*, lat. *inutilis*).

INUTILITATE s. DFL, 126, 189; NV, 232; JA, 117. (Cf. fr. *inutilité*, lat. *inutilitas*).

INUZITAT adj. **neusitat** CCG, 11; AVP, 15; **inusitat** AVP, 12; PD, 326. (Cf. lat. *inusitatus*, fr. *inusité*).

INVALID adj., s. **invalid** RD, 7, 8; GSP I, 42; OAI, 1, 2; BDL II, 461r; CR 1830, 393; AR 1830, 71, 106; GC I, 185v; GC II, 7v; CIRA, 285; FD I, 22; AR 1837, 45, 141, 226; KMP, 54; RB, nr.11, 3; CD, 57; pe la 1840 forma era frecventă; **invalid** BDT, 3v; RIP I, 206; **îvalit** CL II, 157; **ivalit** GIC, 27, 195; CR 1830, 236; **invaliduși** FLG, 42, cf. și 48. (Cf. lat. *invalidus*, germ. *Invalide*, fr. *invalide*).

INVALIDITATE s. BCD, 313. (<fr. *invalidité*).

INVARIABIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 224. Cf. și **invaria-**

bil GC I, 185v; GC II, 11v; EP II, 131; DFL, 87, 207; CFZ, 76, 94, 135; PD, 326; **invariabile** sg. CDR, 1, 90, 91; AVP, 12; **nevariabil** MGP, 66, 67; SCC I, 182; INB 1859, 5.

INVARIABILITATE s. DFL, 40, 132; NV, 232. (<fr. *invariabilité*).

INVARIETATE s. DFL, 12, 121.

INVAZIE s. **invazie** (*întrare înarmată*) AR 1834, 147; **invazie** (*năvălire*) AR 1834, 348; **învazie** SHI II, 194; **invazie** StDR, 107; CA 1855, 127; Z 1856, nr.5, 4; BC, 62; **invasie** StDR, 107; CA 1857, 24; R 1857, nr. 1, 4; NPT, 307; R 1857, nr. 3, 3; D 1859, 154; CA 1861, 18, 78; PD, 326; **invasiune** NV, 232; StDR, 107; C, 21, 125; GCB II, 214; R 1858, 154; PIC, 31; BEC, XL; D 1860, 90; **invasiune** BMN III, 186; LIT, 113, 162; BCI, 95; INB 1859, 15. (Cf. fr. *invasion*, lat. *invasio*).

INVECTIVĂ s. MID I, 46; BDJE, 86; NV, 232; StDR, 107; GRR, 3; SD 1855, 2; RL, 186; LIT, 69, 396; PD, 326. (<fr. *invective*).

INVENTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 225. Cf. și **inventă** MID I, 79; PBM, 95; MEN II, 186, 216, 252, 256; DFL, 88, 134; FMIL 1847, 114; BDJE, 48; BP, 211; LMS, 23; SIT, ded. 4, 246; BCD, 520; pe la 1850 forma era frecventă; **învanta** BC, 44; R 1857, nr.28, 2.

INVENTAR s. (Cont.) **inventarium** PFBM, 3r; LSM, 46, 49, 80; CL II, 130; NPC, 6; **învantarium** CL I, 89, 90, 91; CL II, 204, 389; **învantar** CL I, 91; CL II, 204; AR 1834, 66; **inventar** GSP II, 156; RSM, 20v, 31r; NPC, 88; CCB, 4, 104, 105; Prop, 108; AsE, 6; ICG, 246; IFM, 10; BIP, 62; PDC, 100; StDR, 107, pe la 1850 forma era frecventă; **inventar** (*catagrafie*) AR 1834, 412; CCB, 63. (Cf. lat. *inventarium*, fr. *inventaire*).

INVENTATOR s. **inventator** (*iscoditor*) AR 1840, 331; **inventator** BDJE, 105; PAR, 7, 161; BMN II, 150; GM 1854, 307; CFZ, 109; BIF, 3; AML, 48; **inventător** PBM, 102; *se pretindea inventoriu al calcului diferențial* DFL, 206; **inventor** BCA, 65; RL, 230; **inventator, inventor** NV, 232. (Cf. fr. *inventeur*, lat. *inventor*).

INVENTIV adj. *duh aflător* PIU I, 135; **inventios** SGR I, IX; **inventiv** SMB I, 7; AVP, 12. (Cf. fr. *inventif*).

INVENȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 225, și *Împrumut. I*, p. 67. Cf. și **invenție** SGR II, pf.; SHI, XI; SHI II, 244; AR 1837,

235, 317; CDCE, 238; pe la 1840 forma era frecventă; **envanție** MCL 1838, 175; **invențiune** DFL, 189; GRR, 8, 267; LIT, 69, 151; GCB II, 214; Z 1856, nr.10, 4; BEC, XXIV; **aflarea prafului de pușcă** CA 1844, 1.

INVERS adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 225. Cf. și **relație întoarsă** VL, 7r; **dilema întoarsă** VL, 39v; **orînduială întoarsă** RBM, 23; **invers** PGR, 92; AF, 114; BCD, 176, 223; NRC, 94, 108; PTP, 14; PD, 326.

INVESTIGA vb. **a-nvestiga** MBV, 29, cf. și 32; **investiga**, **învistiga** AML, 85. (Cf. lat. *investigare*, it. *investigare*).

INVESTIGAȚIE s. **învistigație** OTB, 5; RPL, 15; MIM, 56; AML, 86; **investigație** MIM, 40, 50; CFZ, 87, 109; AML, 8; PD, 326. (Cf. lat. *investigatio*, fr. *investigation*).

INVESTIȚIE s. (Fin.) **sumele cele îmbrăcate (investituri)** MIM, 9; **învistiție** RL, 337. (Cf. germ. *Investition*).

INVIDIA vb. MBV, 27; BDJE, 83; SMB I, 38, 154; CA 1855, 124; DILB I, 202; GCB II, 215; CA 1858, 85. (Cf. lat. *invidere*, it. *invidiare*).

INVIDIABIL adj. **invidiabile** sg. AVP, 12. (Cf. it. *invidiabile*).

INVIDIE s. **invidie** IO, XVI, 41; KIT, 27, 310, 360; PSC, 117v, 118r; FMIL 1844, 158; MEN II, 146; BDJE, 7; GLC, XXXIV; CA 1848, 19; SIM, 46; NV, 233; spre anul 1850 cuvîntul era frecvent; **pizma au învădirea** SIC, 56, cf. și 66; **învindie**, **învădire** StDR, 107, cf. și 108. (Cf. lat. *invidia*, it. *invidia*).

INVIDIOS adj., s. **invidios** MID I, 78; NV, 233; LIT, 56; PIC, 78; PD, 327; **invidiitor** (*pizmaș*) CA 1858, 117. (Cf. lat. *invidiosus*, it. *invidioso*).

INVINCIBIL adj. **invincibil**, **învincibil**, DFL, 65, 127; **invincibil** CA 1861, 104, 120; PD, 327; **invincibile** sg. AVP, 12; **cetăți neînvincibile** CA 1855, 112. (Cf. fr. *invincible*, lat. *invincibilis*).

INVIOLABIL adj. **inviolabil** NV, 233; BCD, 519; StDR, 108; AVP, 12; D 1858, 3; RIT, 13; PD, 327; **neviolabil** NV, 283; D 1859 an. II, 19. (Cf. fr. *inviolable*, lat. *inviolabilis*).

INVIOLABILITATE s. **inviolabilitate** NV, 233; AVP, 12; D 1859, 126; CA 1861, 116; **învioabilitate** C, 25; **neviolabilitate** NV, 283; D 1860, 97. (<fr. *inviolabilité*).

INVITA vb. **învisa** OV, 27; IO, XIV; BEM, 408; VPP, 123; CNB, 8; IRV, 46v; DLG, pf.6; PP, VII; BRD, 67; PCB, 157; CR

1829, 255; AR 1829, 224; CR 1830, 26; AR 1830, 100, 204, 372; GC I, 327r; FTP IV, 187; FEA, 13; forma era frecventă pînă spre 1860; **învitarisi** AR 1834, 145; **invita** CR 1829, 19, 309; GC I, 184v; MCL 1838, 37; DE I, 47; HVM I, 204; MID I, 266; MEN II, 178; SIT, 38, 39, 89; AF, 178; SIM, VII, 187; NV, 233; PCI, 8, 96; LS, 84; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *invitare*, fr. *inviter*).

INVITAȚIE s. **invi[t]ație** DOA, 38; **invitație** GC I, 184v; MBE, 28; AR 1834, 238; RB, nr.32, 4, 368; MCL 1838, 28, 39, 84; DE I, 46; CD, 60; SIT, 114; BIP, 59; NV, 233; StDR, 108; pe la 1850 forma era frecventă; **învitație** AR 1837, 200; PME, 10; PD, 327. (Cf. lat. *invitatio*, fr. *invitation*).

INVIZIBIL adj. **invizibil** GC I, 185v; GC II, 35r; DFL, 183 bis; AF, 86; NV, 233; BMN III, 215; INB 1857, 4, 36; BIN, 11; BCI, 157; **invizibile** sg. AVP, 12; **învizibil** VO 1857, 14; **invisibil** BMN III, 99; PFM, 490; D 1859, an. II, 12; PD, 327; **nevizibil** NV, 283; INB 1859, 26, 36, 98; **nevăzibil** SCC II, 314, 334; **nevizibil** CA 1862, 47. (Cf. fr. *invisible*, lat. *invisibilis*).

INVIZIBILITATE s. **invizibilitate** NV, 233; **nevizibilitate** NV, 283. (<fr. *invisibilité*).

INVOCA vb. **învoca** SHI II, 63; MEN II, 169; CA 1854, 94; RL, 338; BC, 63; **invoca** MEN II, 192, 203, 244, 282; NV, 233; StDR, 108; GRR, III; PCI, 76; BCB, 80; CA 1854, 75; Z 1856, nr. 1, 2; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. fr. *invoquer*, lat. *invocare*).

INVOCAȚIE s. GC I, 185v; AsL, 26; RCM, 226; PMC II, 196; StDR, 108; BPB, 117; CA 1853, XXIX; Z 1856, nr.4, 1; PD, 327. (Cf. fr. *invocation*, lat. *invocatio*).

INVOLUNTAR adj. **nevolonter** CV, 29; **involuntar** DFL, 25, 56, 57, 103; DIB, 582; GCB II, 215; DILB III, 219; AML, 90; PD, 327; **involuntarii** CEF, 190, 192; **nevoluntar** CFZ, 62; AML, 88; *esclamație nevoluntarie* D 1860, 396; **involontar** BDJE, 177; SMB I, 78; SAS, 24; C, 13; **învolontar** FDA, 25; *crimă involontarie* LS, 136; *alusiune involontarie* SMB I, 190; *mişcări involontarii* LIT, 301. (Cf. fr. *involontaire*, lat. *involuntarius*).

INVULNERABIL adj. **nevulnerabil** HVM I, 16; NV, 283; DILB IV, 203; **invulnerabil** NV, 233; **nevătămabil** GRR, 237. (Cf. lat. *invulnerabilis*, fr. *invulnérable*).

INVULNERABILITATE s. **invulnerabilitate** NV, 233; **nevulnerabilitate** NV, 283. (<fr. *invulnérabilité*).

IPOCHIMEN, -Ă s. *Vezi Împrumut. I*, p. 67. Cf. și APC, 98v; CISG, 91; AOS, 55, 98, 99, 101, 107; CIF, 56; GC I, 191v; NFI, 138; AR 1833, 2; AR 1834, 65; ROI VI, 6. (<gr. ὑποκείμενον).

IPOCRIT **1.** s. **ipócrit** DC II, 43r; **ipocrit**, **ipohrit** BDL II, 463; **hipocrită** m. BD I, 493; LB, 262; **ipocrit** LB, 326; EGR, 126; CRV, 75; GTN 1835, 18; VAA, 69; YNM, 47; PIA, 12; SCMI, 118; MEN I, 162. **2.** adj. **ipocriticesc** (*fățarnic*) MFV II, 178v; **ipocriticesc** HFP, 248; **ipocrit** (*fățarnic*) BCV, 22r; BG, 205; CEF, 22; **ipocrit** MCB, 117; POC, 17r; HFP, 254; GC I, 190v; YNM, 104; AsP, 91; APB, 53; API, XII, 183; pe la 1840 cuvîntul era frecvent (Cf. gr. ὑποκριτής și ὑποκριτικός, lat. *hypocrita*, germ. *Hypokrit*, fr. *hypocrite*).

IPOCRIZIE s. **ipócrisis** OC II, 40r; **ipocrisis** (*fățărnicie*) BGV, 69r; **ipocris** LB, 326; EGRM, 44r; **ipocritié** ECG, 40v; **ipocrisie** DC II, 108r, 206r, 212r; DC III, 5r; **ipocrisie**, **ipohrisie** BDL II, 463r; **hipocrisie** BD I, 493; **ipocrisie** HFP, 228, 233, 254; GC I, 190v; VFE, 79; MCR, 36; AIR II, 42; HAN, 64; APB, 12, 17; VVP, 52; API, 45; FMIL 1844, 396; MEN II, 58; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **ipocrisie** (*fățărnicie*) MCL 1839, 609; CEF, 17, 151; **ipocrizie** (*fățărie*) MFV I, 43v; **ipocrizie**, *fățărnicie* MFV II, 90v; **ipocrizie** SMA, 220; D 1860, 101. (Cf. gr. ὑπόκρισις, lat. *hypocrisia*, germ. *Hypokrisie*, fr. *hypocrisie*).

IPOSTATIC adj. **ipostatnic** VEI, 11r; **ipostatic** TD I, 284, 287; DLG, 3; GC I, 192r; **ipostaticesc** ME, 328; CLV, 148v; MFV I, 120v; DLG, 186; **hypostatic** BD I, 493. (Cf. gr. ὑποστατικός, lat. *hypostaticus*, fr. *hypostatique*).

IPOSTAZĂ s. **ipostas** MTT, 160v; MT, 7; CLV, 50v, 148v; MFV II, 112r; CDP, 73; DLG, 21, 46, 49, 84, 108, 187, 295; PCP, 26; HFP, intr.10; GC I, 192r; **hipostas** BD I, 493; **ipostasă** PD, 328. (Cf. gr. ὑπόστασις, lat. *hypostasis*, fr. *hyostase*).

IPOTECA vb. RB, 322; CCB, 2; NV, 234; BCD, 23, 331; RL, 294; Z 1856, nr.7, 2; BEC, 22, 106; PD, 328. (Cf. fr. *hypothèque*).

IPOTECAR s., adj. **ipotecariu** BDL II, 463v; **hipotecariu** BD I, 493; **ipotecar** și **ipotecaș** GC I, 190v; **ipotecar** CCB, 75, 87, 92; *creditor ipotecar* BEC, 322; *legislație ipotecarie* SSC, 100;

siguranție ipotecarie CA 1854, 56. (Cf. lat. *hypothecarius*, fr. *hypothécaire*).

IPOTECĂ s. (Comerc.) **ipótică** APC, 56r, 94r, 119r; **ipótecă** APC, 201v, 244r, 273r; **hipotecă** FLG, 33; CL II, 63, 70; BD I, 493; GT 1838, 15; **ipótichi** DAP, 49; **ipótichī** (*amanet*) AR 1829, 39; **ipótichi** CPI, 74, 76; **ipótică** HFP, 178, 179; **ipotică** CPI, 39, 52, 133; CA 1853, 42; **ipotecă** BDL II, 463v, 464r; AR 1830, 221, 493; GC I, 190v; ROB, 76; GT 1839, 9; CCB, 53, 72; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. ngr. ὑποθήκη, lat. *hypotheca*, it. *ipoteca*, germ. *Hypothek*, fr. *hypothèque*).

IPOTETIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. și **ipoteticesc** HFP, 109; GC I, 190v; **ipotetic** BDL II, 464r; **ipotetic** EGRM, 20v; EGR, 71, 162; MF I, 147v, 148r; VVP, 52; VL, 15r; VCL, 29v, 30r, 30v; DFL, 4; KFL, 178; CDR, 35; NV, 234; PFHM I, 99; CFZ, 53; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **hipotetic** VL, 34r, 38v, 42v. (Cf. gr. ὑποθετικός, lat. *hypotheticus*, germ. *hypothetisch*, fr. *hypothétique*).

IPOTEZĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. și **ipotés** GF, 23v; RA, 4; BDL II, 463v, 464r; AOS, 85, 133; EGRM, 28r, 37v; EGR, 140; HFP, 58, 63, 64; GC I, 190v; SVC, 86; MN 1836, 2; GRN II, 39; SAP, 99; PEG, 15; **ipotes** (*supoziție*) HFP, 131; **ipotes** *sau* *supoziție* MCR, 184; **ipotesuri** (*sau* *tahminuri*) AOS, 10; **ipotésis** WGT, 159r; AOS, 100; GC I, 190v; **ipotésis**, *adică* *tahminuri* AOS, 50; **ipotesis** MF II, 59v; PBV, 150; **ipotezis** MF I, 148r; **ipotez** CLV, 19v, 148v; FAE, 36; MF I, 50v; MF II, 59r, 59v, 92r, 92v; TIV, 135; PGL, 6, 20; VVP, 52; IVA, 38; **ipotis** MIR, 15, 16; MIB, 19; **hipotes** BD I, 493; VA, 145, 236, 277; PFM, 501; **hipotezuri** AR 1830, 7; **hipoteză** VL, 69v; **hipoteze** sg. VL, 70r; **ipotésie** HFP, 137, 138, 158, 215; **ipotesă** (*supuință*) BDL I, 63v; **ipotesă** HFP, intr.20; GC I, 190v; SVC, 72; CA 1844, 33; HMV II, 171; FMIL 1847, 117; NV, 234; PAR, 44; SAP, 104; BMN I, 8; LIT, 407; INB 1859, 8; PTP, 17; BEC, 80, 83, 197, 272; AML, 81; PD, 328; **ipoteze** sg. KFL, 92; SMB I, 7; DILB I, 203; GCB II, 215; **ipoteză** AR 1837, 210; AsAl, 118; RB, nr.28, 3; AR 1840, 129; PEA, 47; FMIL 1844, 314; HMV I, 28; AF, 110; StFE, 140; FDA, 85; BMN I, 5; CFZ, 40, 53, 81, 131; RL, 120; pe la 1855 forma era frecventă; **ipoteze** sg. DFL, 73; CFZ, 44. (Cf. gr. ὑπόθεσις, lat. *hypothesis*, it. *ipotesi*, germ.

Hypothese, fr. *hypothèse*).

IRAȚIONABIL s. **neraționabil** SAP, 145; BCI, 9; **iraționabil** CEF, 171; **desraționabilu** R 1857, nr.28, 4; **nerezonabil** VMP, 297. (Cf. fr. *irraisonnable*, lat. *irrationabilis*).

IRAȚIONAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 225. Cf. și **necuvîntător** FC, 45r; BG, 182; MGP, 95; **irațional** GC I, 191r; DFL, 55; PD, 329; **nerațional** GC V, 291v; MF I, 124r; MF II, 61r; CFZ, 65, 83; D 1858, 3.

IRAȚIONALITATE s. PEA, 128. (<fr. *irrationalité*).

IREALIZABIL adj. **irealizabil** DFL, 175; **nerealizabil** LIT, 6. (Cf. fr. *irréalisable*).

IREDUCTIBIL adj. **ireductibil** DFL, 29; **nereductibil** PAR, 70. (Cf. fr. *irréductible*).

IREMEDIABIL adj. CEF, 113. (<fr. *irremédiable*).

IREPARABIL adj. **nereparabil** BG, XXX; CA 1861, 49; VMP, 311; **ireparabil** SIT, 158; BCD, 313; C, 111. (Cf. fr. *irréparable*, lat. *irreparabilis*).

IRESPIRABIL adj. **nerespirabil** PFHM I, 66; **irespirabil** WCP, 315. (Cf. fr. *irrespirable*, germ. *irrespirabel*, lat. *irrespirabilis*).

IRESPONSABIL adj. **nerespunzabil** SCC II, 27; **neresponsabil** CFZ, 135; D 1860, 97; **neresponsabil** SCC II, 186, 379. (<fr. *irresponsable*).

IREVOCABIL adj. **nerevocabil** MEN II, 286; **irevocabil** BDJE, 108; LIT, 254; BEC, 271; PD, 329. (Cf. fr. *irrévocable*, lat. *irrevocabilis*).

IREVOCABILITATE s. LIT, 8. (<fr. *irrévocabilité*).

IREZISTIBIL adj. **irezistibil** DFL, 34, 63; CFZ, 176; **iresistibil** SCC II, 285; SMB I, 137; RL, 187, 303; T 1856, nr.4, 4; R 1857, nr.15, 4; **neresistibil** DIB, 574; INB 1857, 3; DILB III, 220; INB 1859, 70, 118, 168; **neresistibil** Z 1856, nr.5, 3. (<fr. *irrésistible*).

IRUPE vb. **irupe** Z 1856, nr.31, 3. (Cf. lat. *irumpere*).

ISTERIC adj., s. (Med.) **istericos** GC I, 199r; PBV, 153; **ghisteric** VFD, 107; **histeric** SMA, 103; **isteric** VVP, 53; FMK, 92; EPD, 298; PBV, 152; AML, 86. (Cf. gr. *ύστερικός*, fr. *hystérique*, rus. *гистерик*).

ISTERIE s. (Med.) **isterie** AR 1830, 190; VVP, 53; MAR, 107; HMV II, 229; RMS, 286; PBV, 152; R 1857, nr.3, 4; AML,

152, 165; CA 1862, 20; **histeria** (*Hysterie*) SMA, 15; **isterism** EPD, 181; PMC I, 161. (Cf. fr. *hystérie*, germ. *Hysterie*, gr. ὕστε-ρισμός).

ISTORIOGRAF s. MIR, 83; AAM, 49; GC I, 199v; CIRA, 223; BFO 1833, 141; AR 1835, 64; AR 1837, 24, 192v; SHI I, 2, 22; SHI II, 228; PMG, 16, 32; FMIL 1840, 61; IL 1840, 69; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *historiographus*, fr. *historiographie*).

ISTORIOGRAFIE s. **istoriografie** POS, 59.

ISTORISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 68. Cf. și **istorisi** ME, 385; SIU, 14r, 81r; AOS, 30; NZ, 35r; EGRM, 35r; HFP, 13; GC I, 199r; MVS, 46r; pe la 1830 forma era frecventă; **istoria** CA 1853, 27; CA 1854, 74, 106; RL, 18. (Cf. gr. ἱστορῶ, germ. *historisieren*, it. *istoriare*, fr. *historier*).

ITALIC adj. **italic** BDL I, 80v; MN 1836, 2; SHI II, 55; FMIL 1847, 163; RL, 47; CMI, 135; LG, 111; **italicesc** HFP, 15. (Cf. lat. *italicus*, fr. *italique*).

ITALIENISM s. **italienism** FMIL 1847, 170; RL, 339; **italianism** RL, 102. (Cf. fr. *italianisme*, it. *italianismo*).

ITALIENIST adj. EP I, 12.

ITINERAR s., adj. **itinerariu** MIB, 179; StDR, 119; DIB IV, 63; PD, 329; **intenerariile și hărțile** GCG, 13; *o itenerarie a lumii* GGV; **itinerar** BIP, 40; NV, 236; CA 1856, 81; *harta itenerară (drumeață)* GM 1854, 176. (Cf. lat. *itinerarium* și *itinerarius*, fr. *itinéraire*).

IUDAIC adj. **iudaicesc** HFP, 8, 344; NPC, 77; **iudeicesc** GLC, 2. (Cf. fr. *judaique*, lat. *judaicus*).

IUDAISM s. **iudaism** PAGR, 9; HFP, 340; GC I, 170; EGI, 53; SHI II, 70, 93; FGE, 48; **judaism** MEN II, 255; PD, 331. (Cf. fr. *judäisme*, lat. *judaismus*).

IUS s. (Jur., „drept”) **iușul uricaș** RRI, 1; *drepturile sau iușurile* RCI, 3; **iuș** AIC, 3, 17; LSM, 90, 91, 92, 94; PFBM, 10v; TD I, 46; DOA, 35; UT, 21; **ius** DOB, 8; UT, 22, 23; MIM, 18; *a în-văța acia giurele* CV, 26; **giură** IO, VIII, 24, 88; AR 1829, 142; *filozofie, iură sau alte științe* MALP, 27; **iură** NMP, ded. 3; AR 1844, 18. (Cf. lat. *jus*, *-uris* și *jura*, it. *giure*).

IUNCHER s. (Milit., „cadet”) **iuncăr** CR 1830, 129; GC I, 207r; RO, 7, 13, 21; BFO 1833, 210; AIR II, 325; RB, nr.29, 1;

VVP, 53; FMIL 1840, 384; BGO 1844, 150, 309; PBV, 153. (Cf. germ. *Junker*).

IVORIU s. **avoriu** (*ori oase de fili*) HOG, 44; **avorio** GSP II, 14; **avorion** (*fildiș*) IRV, 161v; **avoriu** CA 1858, 102; **ivoar** BP, 196; BCP, 36; **ivoriu** DILB I, 203; DILB III, 219; DCB I, 25, 104; DCB IV, 25; D 1859 an. II, 11; PD, 329. (Cf. it. *avorio*, fr. *ivoire*).

IZOLA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 226. Cf. și **izola** GC I, 185v, 193r; AF, 211; StDR, 102; CA 1853, 72; PBV, 145; **isola** FMIL 1840, 196; MID I, 204; MEN II, 105, 258; BEC, VI; PD, 329.

IZOLAMENT s. **isolement** BCI, 125. (<fr. *isolement*).

IZOLANT adj. PFM, 274. (<fr. *isolant*).

IZOLARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 226. Cf. și **isolare** SIT, 268; GCB II, 215; LIT, 91; **izolare** RL, 260, 272; Z 1856, nr.17, 3; BCI, 13, 113; PBV, 145.

IZOLAT adj. **izolată** (*mărginită*) AR 1835, 23; **singuratic** SR, 53; VM, 143; **izolată** (*singuratică*) AR 1844, 19; **izolat** CD, 24, 107; FBE, 74r; FMIL 1844, 327; SMR I, 86; DFL, 43, 93; CFZ, 21, 43; RL, 168; pe la 1855 forma era frecventă; **izolat** FL, 42; FMIL 1840, 196; FMIL 1844, 25; MEN II, 108, 227; FMIL 1847, 126; BP, XVII; LMS, 37; NV, 235; StDR, 119; forma era frecventă până la 1860. (Cf. fr. *isolé*, it. *isolato*).

IZOLATOR adj., s. **isolator** BMN III, 68; PFM, 273; **izolator** PBV, 145. (<fr. *isolateur*).

IZOLAȚIE s. **izolație** GC I, 172v; StDR, 102; CFZ, 76; PBV, 145; **izolațiune** BCI, 117; **isolație** SHI II, 9; BP, XVII. (<fr. *isolation*).

Î

ÎMBĂLSĂAMA vb. **bălsămi** DC I, 67r; GIA II, 52v, 63r; DAB, 121r; **balzami** MIU, 57; **balzimirui** OMT, 56; **balsamirui** OMT, 57; BR 1829 II, 53; **balsamiri** KIT, 104; **învalsamui** AR 1837, 168; **îmbălzama** AR 1837, 261; **înbalsama** CA 1853, 68; **înbălsămi** INB 1857, 12; **îmbalsama** PBV, 557. (Cf. germ. *balsamieren*, it. *imbalsamare*, fr. *embaumer*).

ÎMBĂLSĂMARE s. **învalsamuire** AR 1837, 168; **îmbalsa-**

mare PBV, 557.

ÎMBĂLSĂMAT adj., s. **bălsămuit** DC I, 40r; GCA II, 14r; DAB, 124r; **balsamuit** HOG, 138; GSP II, 10; **balsamurit** CDA, 154; **îmbalsamit** MEN II, 65.

ÎMBIBA vb. *magnetizmul animal de care sînt îmbăute toate ființele viețuitoare* GM 1853, 131; **imbibate cu apă** PFM, 364; **imbiba** PD, 297. (Cf. fr. *imbiber*, lat. *imbibere*).

ÎMBIBAȚIE s. **imbibițiune** PFM, 363, 365; **imbibiție** PD, 297. (Cf. fr. *imbibition*).

ÎMBRILANTAT adj. **îmbrilantat** AsF, 122; **înbrilantat** CA 1854, 124.

ÎMPILA vb. **împila** FTP III, 16; TIV, 30; CCP, 15; KOS, XXIX.

ÎMPILARE s. **împilare** MRC, 42; NPT, 316; **impilare** RL, 67.

ÎMPILAT adj. **împilat** FMIL 1847, 178; SCC II, 383.

ÎMPOSESUI vb. („a lua în posesie”) **împosesui** RL, 284; **împosea** C, 4.

ÎMPOSESARE s. **împosesare** (*luare în stăpînire*) CA 1861, 19.

ÎNCADRA vb. **încadra** ROM, 180; **încădra** SCC II, 91; **anca-dra** CMI, 166. (<fr. *encadrer*).

ÎNCADRARE s. DILB, 201.

ÎNCADRAT adj. SIT, 87; RL, 99; DILB I, 201.

ÎNCARCERA vb. **încarcera** NV, 209; PD, 314; **încarcera** Z 1856, nr. 34, 4. (<fr. *incarcérer*).

ÎNCARCERAȚIE s. **încarcerație** NV, 209; PD, 314. (<fr. *incarcération*).

ÎNCARTIRUI vb. **cvartirui** CR 1830, 253, 371; BFO 1833, 88; CPL, 72 bis; **cfartirui** GC III, 271r; **încvartirui** AIR II, 151; **încvartira**, **încuartira** PBV, 579, 583.

ÎNCARTIRUIRE s. **cfartiruire** CR 1829, 64; **cvartiruire** AR 1829, 259; CR 1831, 4; BFO 1833, 38; CPL, 71 bis; **încvartiruire** GRR, 273; **încuartirare** TR 1854, 103; PBV, 583.

ÎNCARTIRUIT adj., s. **cvartirant** CR 1830, 249; CR 1831, 3; BFO 1833, 88, 203; **încuartirat** PBV, 584.

ÎNCONTRA vb. *nu se întreprinde* (împotrivește) SGM, 143; *nu puteau să se întreprindă* BAR II, 144.

ÎNCONTRARE s. **întreprinderea** (*sfada*) AAM, 47; **întreprindere** AAM, 65.

ÎNDOCTRINA vb. **îndoctrina** BDE, 17; NV, 236; **indoctrina** NV, 217. (Cf. fr. *endoctriner*).
ÎNFEUDA vb. **infeuda** NV, 220. (<fr. *inféoder*).
ÎNFEUDAȚIE s. **infeudație** NV, 220. (<fr. *inféodation*).
ÎNFIORABIL adj. FMIL 1847, 92, 172.
ÎNHUMA vb. FDB, 114, 115, 116. (<lat. *inhumare*).
ÎNMAGAZINARE s. **înmagaziere** ROB, 5; **înmagazuire** AR 1837, 125; **înmagazînuire** ROI2 VI, 5, 8.
ÎNMOBILA vb. **înmobila** AR 1844, 16.
ÎNMOBILARE s. **înmobilare** SCC I, 269.
ÎNNĂSCUT adj. **înnăscut** IO, 8; HFP, 73; BP, XIV; SCC II, 36; CFZ, 27; **înnat** (**înnăscut**) HFP, 58. (Cf. lat. *innatus*, fr. *inné*).
ÎNORNA vb. SCC I, 30.
ÎNORNARE s. CA 1855, 67, 73.
ÎNREGIMENTA vb. KOS, XXVIII; LIT, 52; RL, 217. (<fr. *enrégimenter*).
ÎNROTULA vb. (Jur.) **înrotului** RJ, 37, 47, 233.
ÎNROTULAȚIE s. RJ, 39, 129, 227.
ÎNSEMN s. („semn, insignă”) **însăgnii** (*semne*) AR 1830, 464; **însemn** NV, 236; **insemn** FMIL 1847, 224. (Cf. fr. *insigne*).
ÎNSUFLEȚI vb. **însufleți** FTU, 33r; MTT, 163r; PSG, 26v; PTF, 18v, 171; FNPB I, 23r; GCA I, 22, 84; GCA II, 48v; AZ, 39v; MPI, 123; MN 1836, 71; AR 1837, 106; PFM, 3; **însufleța** CR 1829, 263; AR 1829, 202; GG, 49; MN 1836, 1; FMIL 1844, 159; CA 1844, 44; CA 1859, 17.
ÎNSUFLEȚIRE s. GCA, 67; FMIL 1844, 282; HVM I, 41; FMIL 1847, 75, 151; ADL, 166.
ÎNSUFLEȚIT adj. **suflețit** BTG, 9r; **însuflețit** MG II, 53; AR 1837, 393; CD, V.
ÎNSUFLEȚITOR adj. AIR I, XVIII; FMIL 1844, 2.
ÎNSUMA vb. GC I, 353r; ROB, 41; ROB2, 591, 596, 621, 645; PBV, 590.
ÎNSUMARE s. PBV, 590.
ÎNTABULA vb. („a înregistra”) **întăbulăului** DOB, 5; **întăbului** CIM, 2; CL II, 57, 58, 60, 309; **întăbului** CL II, 64; **întăbulărisi** BFO 1843, 6, 7. (<germ. *intabulieren*).
ÎNTABULARE s. **întăbuluire** BFO 1846, 46.
ÎNTABULAȚIE s. CL II, 57, 310. (<germ. *Intabulation*).

ÎNTREDESCHIDE vb. **întredeschide** SCC I, 219; **întredeschide** DIB, 218. (Cf. fr. *entrouvrir*).

ÎNTREDESCHIS adj. **întredeschis** LMS, 38, 40; CA 1852, 4; GRR, 106; CA 1853, 10; BC, 63; DCB I, 13, 20; **întredeschis** SCC II, 53, 153.

ÎNTRONA vb. **întroni** CR 1830, 408; SHI II, 51, 102; **întroni-za** DFL, 210; **întrona** StDR, 117; CA 1852, XXXIII; D 1860, 97.

ÎNTRONARE s. **întronire** SGR II, 138; **întronare** RB, nr. 29, 2; KDP, 15; RL, 119; CA 1856, X; **întronizare** DFL, 27.

ÎNTRONAȚIE s. StDR, 117.

ÎNVESTI vb. **îmbrăca** AR 1829, 170; AR 1830, 47; **investi** FBE, 68r; APR, glos. V; MID I, 268; AF, 178; SIT, 215; BCD, 139; CA 1854, 92; CA 1855, 33; CA 1856, 2; DILB I, 202; CA 1858, 43; PD, 330; **investa** BPA, 75; **investi** FMIL 1847, 146; SIT, 65; LIT, 177, 240; CA 1857, 41; AVP, 12; GCB II, 214; CA 1859, 13; D 1860, 393; CA 1861, 69; **investi** BCD, 52. (Cf. fr. *investir*, lat. *investire*).

ÎNVESTITURĂ s. **investitură** AR 1834, 145, 201; CA 1857, 85; D 1859, 407; CA 1861, 110; PD, 327; **investitură** AR 1829, 39; CR 1831, 22; StDR, 107; CA 1855, 7; **investitură** SHI II, 208. (Cf. fr. *investiture*).

J

JABOU s. (Vestim.) **jabotul său cel alb** DIB, 219. (<fr. *jabot*).

JALONA vb. PEG, 171. (<fr. *jalonner*).

JALONIER s. **jalonier** SRM, 25; RBM, 19; **jaloner** SRM, 169; SRI, 11, 15; FAM, 145. (Cf. fr. *jalonneur*).

JAPONEZ s., adj. **iaponitean** IE, 29; **iaponez** GN, 316r, 317v; DIP, 8r, 11r, 24v; HFP, 279; RB, 395; AR 1845, 37; **iapon** DC IV, 268v; DIP, 15v; MIU, 181; **iaponean** și **giaponean** HOG, 50; **giaponean** HOG, 164; **iaponian** GLC, 12. (Cf. fr. *japonais*, it. *giapponese*).

JELER s. **jiler** RI, 15; **jeler** LSM, 13; UT, 3; MIM, 32; **jăler** MIM, 7, 8, 32. (<magh. *zseller*).

JELERESC adj. **funduș jăleresc** MIM, 11.

JONGLERIE s. **dovezi spre paza cinstei iongloriei** GIA II,

110v. (Cf. fr. *jonglerie*).

JOVIAL adj. **iovia**l FMIL 1840, 127; SIM, 123, 148; **jovia**l NV, 237; StDR, 98. (Cf. germ. *iovia*l, fr. *jovia*l).

JOVIALITATE s. NV, 237; StDR, 98. (<fr. *jovialité*).

JUNTĂ s. **iuntă** AR 1834, 234; GT 1838, 1; **juntă** NV, 237; StDR, 98; **giuntă** LS, 107, 109. (Cf. germ. *Junta*, fr. *junte*, it. *giunta*).

L

LABIRINT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 69. Cf. și **lavirint** AOS, 6; SPBA, 19; **lavirint** BDT, 184r; PIU I, 144; NMP, 16; AR 1830, 84; GC III, 276r; MMP, 16; **laberint** FTU, 42v; SIU, 24r; SHI II, 4; CA 1858, 98; **labirint**, **lavirint** BDL II, 560r; **labirint** GCA, 75; SIU, 71v; GAB, 125; FTM, 47, 120; BD I, 600; LB, 340; EGRM, 40r; MCB, 51, 168; EGR, 113; BR 1829 II, ded., 47; BDC, IV; VA, 185; SPV, 38; FTP I, 184; pe la 1830 forma era frecventă; **labirinturi sau zidiri răătăcere** AR 1829, 203; **labirent** BM, 36; KMP, 58; KMA, 468; BDJE, 82; AF, 48; AAR, 83. (Cf. gr. λαβύρινθος, lat. *labyrinthus*, fr. *labyrinthe*, it. *labirinto*, germ. *Labyrinth*).

LABIRINTIC adj. CR 1830, 110; AR 1830, 186. (<fr. *labyrinthique*).

LABORIOS adj. SMR I, 28; DFL, 51; NV, 238; StDR, 158; CA 1851, 99; SSC, IX; BCB, 76; CFZ, 141, 171; RL, 372; Z 1856, nr. 16, 3, nr. 44, 2; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *laborieux*, lat. *laboriosus*).

LACONIC adj. Vezi *Împrumut. II*, p. 348. Cf. și **laconicesc** MTT, 106v; VIC, 132r; **laconic** BD I, 601.

LACONICEȘTE adj. MTT, 106v; MIU, 236.

LACRIMATORIU s. (Antic. rom.) **lacrimatorii** CA 1855, 114; CA 1858, 110; **lacremătoriu** DILB IV, 21. (Cf. fr. *lacrymatoire*, it. *lacrimatorio*).

LACTAȚIE s. („alăptare”) **laptațiune**, *dare de țiță* RMS, 313; **laptație** PAD, 81; **lactație** PD, 388. (<fr. *lactation*).

LACTEU, -EE adj. **1**. (Astron.) *calea lăpție* SIC, 77; **lacteea sau calea traiană** GG, 72; *calea lacteea* Univ 1845, 9; *calea lac-*

tee PD, 388. **2.** („care are legătură cu laptele”) **lacteu** PD, 388. (Cf. fr. *lacté, lactée*).

LACUNĂ s. FBE, 68r; MID I, 252; BDJE, 181; NV, 239; BCA, 376; StDR, 158; LIT, 30; BEC, 49, 269; BBS, 5. (Cf. fr. *lacune*, lat. *lacuna*).

LACUSTRU adj. **lăcustru** CEG, 86, 87; **lacustru** PD, 388. (<fr. *lacustre*).

LADI s. („doamnă, domnișoară”) **ladi** AIM, 3r, 4r, 15r; HMN, 78, 103; BDJE, 141; NV, 239; StDR, 158; RL, 49; **ledi** FL, 16. (Cf. fr. *lady*, germ. *Lady*, engl. *lady*).

LAGĂR s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 69. Cf. și **loagăr** IRF, 45, 47, 63; BR 1829 I, 18; **logăr** BPN I, 88; BPN II, 207; **lagher** BPN I, 75; KIT, 259; SRM, 170; VH, 37; CA 1852, 80; **lagăr** FNC, 31v; GSP II, 89; BPN I, 76; KIT, 266; CR 1829, 33; AS, 60; RB, 398; MCL 1838, 168, 173; HMV I, 106; AMIM, 52; SRM, 170, 176; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. germ. *Lager*, magh. *lăger*, rus. лагерь).

LAGENĂ s. („vas de argilă sau de sticlă, pentru lichide”). BDZ, 20; MVV, 78. (Cf. lat. *lagena*. it. *lagena*).

LAGUNĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 229. Cf. și **lagună** GC III, 274v; SHI II, 182; NV, 239; ADL, 148, 156; AsPR, 15; CA 1854, 84; CMI, 131, 190; Z 1856, nr. 13, 4; DILB I, 203; PBV, 216; PD, 388.

LAIC adj. BD I, 602; GC III, 271v; NV, 239; StDR, 158; GCB II, 216; CA 1855, 71; PBV, 216; PD, 388. (Cf. lat. *laicus*, fr. *laïque*).

LAMĂ s. (Relig.) *preoți sau lamali* [la budiști] AZ, 84v; **lama, lamale** GC III, 279r; **lama** PD, 388. (<fr. *lama*).

LAMĂ s. (Zool.) **lama** AR 1834, 191; CIN, 54; IL 1840, 1; BIN, 305; PD, 388. (Cf. fr. *lama*, germ. *Lama*).

LAMELAR adj. *testură lamelară* [la o rocă] CEG, 15. (<fr. *lamellaire*).

LAMELOS adj. PFHM I, 40, 169, 216; BIN, 37. (<fr. *lamelleux*).

LAMENT s. („lamentație”) AF, 32, 51; CMI, 15, 202. (Cf. fr. *lamento*, it. *lamento*).

LAMENTARE s. AVP, 13.

LAMINAR adj. CEG, 27, 31. (<fr. *laminaire*).

LAMINĂ s. („foaie, strat subțire; lamă, placă”) MVV, 65, 77; NV, 239; BCA, 396; RMS, 130, 158; PAD, 11; AML, 177, 178; PD, 388. (Cf. lat. *lamina*, it. *lamina*).

LAMPADĂ s. **1.** (Meteor.) **lampada** *ori candila* GF, 159v. **2.** („torță; lampă”) **lîmpadă** (*lămpaș*) SIF, 13; **lampadă** MVV, 95; **lampadă, lămpadă** BDL II, 561r, 590r. (Cf. lat. *lampada*, gr. *λαμπάδα*).

LAMPAS s. (Milit., Vestim.) **lampasuri** BFO 1843, 418. (Cf. rus. *лампас*).

LAMPĂ s. **lampe** (*poponețe*) AR 1830, 420; **lampă** GC III, 281r; SPV, 59, 168; PSE, 367; StDR, 159; BMN II, 88; PFHM I, 70, 235; BIN, 30; PFM, 6; WCP, 25; PBV, 217. (Cf. ngr. *λάμπα*, fr. *lampe*, germ. *Lampe*).

LAMPION s. RL, 267. (<fr. *lampion*).

LAMPIST s. („cel care lucrează lămpi”) GC III, 279v. (<fr. *lampiste*).

LANCASTERIAN adj. (Did.) *școală lancasteriană* (*de alilodidactică*) CR 1829, 302; *metodul lancasterian* MN 1836, 92; *metodul lancastric* LOA, 71 bis; RSM, 8r, 21r; MN 1836, 84; *șoala lancastrică* RSM, 8r; *citire pă tablele lancastrice* MN 1836, 69; *clase lancastrice* FMIL 1840, 377; *metodul lancastric* LOA, 75, cf. și 95; *tablele lancasterice* BGO 1844, 188; *prof. de lancastru* TGA, 3.

LANDOU s. („trăsură”) **landau** NPT, 34. (<fr. *landau*).

LAPIDA vb. NV, 239; CA 1853, XVII, XXV; CA 1854, XXXIII. (Cf. fr. *lapider*, lat. *lapidare*).

LAPIDAR **1.** adj. *stil lapidar* AR 1835, 108; *inscripțiune lapidarie* LIT, 252. **2.** („lucrător care taie și șlefuieste pietre prețioase”) PFHM I, 40. (Cf. fr. *lapidaire*, lat. *lapidarius*).

LAPON adj., s. **laponean** OC I, 43v; **laponez** GN, 36r; HPA, 6v; RB, nr. 2, 4; **lapon** FC, 34v; POC, 22r. (Cf. fr. *lapon* și *Lapon*, it. *lappone*).

LARI s. pl. (Antic. rom., „zeii casnici”) **lares** MMF, pf.; **lar** GC III, 282r; **lari** PCB, 117; CMR, 65; CRV, 64, 113; StDR, 159; **larii** (*lares*) BAR I, 129. (Cf. lat. *lar*, *lares*, fr. *lare*, *lares*).

LARMĂ s. APM, 223; DOA, 31; CB 1813, 48; IM, 7; FDB, 115; BDL II, 562v; BPN I, 145; VPP, 15; SPBA, 91; BR 1821, 91; BRI, 61, 194; GC III, 283v; AR 1834, 288, 410; AV, 59;

KMP, 137; RIP I, 205; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *larma*, magh. *lárma*, germ. *Lärm*).

LASCIV adj. HVM I, 77; FMIL 1844, 301; VN, 17; NV, 240. (Cf. lat. *lascivus*, fr. *lascif*).

LASCIVITATE s. **lascivie**, **lascivitate** NV, 240. (Cf. lat. *lascivia*, it. *lascivia*, fr. *lasciveté* și *lascivité*).

LASITUDINE s. („oboseală”) **lasitudă**, **lasitudine** NV, 240; **lasitudine** GCB II, 216. (Cf. fr. *lassitude*, lat. *lassitudo*).

LATERAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 229. Cf. și **cele de alături rude** MML, 28r; **linia delaturi** MTM II, 103; **lăturalnic** SCS, 5; **lăturalnic** CIRA, 50; CPI, 8, 148; SHI II, 198; KPA, 3; DL, 18, 37; CD, 24; ROB2, 567; GRR, 96; **lateral** TAA, 30; MN 1836, 6; VVP, 70; HVM II, 53; CA 1848, 33; LS, 68, 72; SSC, 78; AML, 76; **laturalnic** MF I, 170r, 171r; PBV, 217; **latural** GC III, 82; **lăturaș** CPI, 115; CCM, 54; PBM, 82; **lătural** AMIM, 107; FDA, 24; VMP, 319; **lateral**, **lătural** NV, 240; **lateral**, **lătural**, **lăturaș** StDR, 159; **lateral**, **lăturaș** PD, 389. (Cf. și germ. *lateral*).

LATIN adj., s. **latin** VOG, 4; VIO I, 4r; GCA, 42; FNC, 53r; PIU II, 213; GC III, 285r; VVP, 70; GPG2, 55; **lătin** BDL II, 592r. (Cf. lat. *latinus*, it. *latino*, fr. *latin*).

LATINESC adj. **latinesc** MTT, 20v; FNPB I, 68r, 112r; TF, 109; FNB I, 142; GC III, 285r; VVP, 70; **lătinesc** GIA II, 22r; LVH, 7r; BTG, 1v, 23v; BDL II, 591v, 592r; FL, 56.

LATINIZARE s. FMIL 1847, 44, 101; PBV, 217.

LATINIZAȚIE s. NV, 240. (<fr. *latinisation*).

LAUR s. („dafin; glorie, cinstire, laudă”) **cunună de lavre** FNC, 22v, 24v; **laură** (**cunună de vitejie**) SHR, 7; **cunună de lurben (laură)** RA, 76; **laură** (**dafină**) ICC, IV; **încoronat cu laură** BAR I, 119; **laură** GC III, 272v; AS, 25; StDR, 159; PBV, 218; **laur** SV, 8; CR 1829, 97; PLB, 28; CMI, 13, 168; DILB I, 203; PBV, 217; PD, 390; **împodobit cu laure** (**dafin verde**) CR 1830, 302; **laure** sg. NV, 240; **laure** pl. CR 1829, 38; GC III, 272v; CA 1856, 53; Z 1856, nr. 1, 1; CA 1859, 21; **lauri** LS, 55; RL, 55. (Cf. lat. *laurus* și *laura*, gr. *λάυρα*, it. *lauro*).

LAVAJ s. (Tehn.) **lavagiu** BIN, 30. (<fr. *lavage*).

LAVANDĂ s. (Bot.) **lavandulă**, **lavendulă** LB, 346; **lavandă**, **lavantă**, **levandă** GC III, 276r; **lavandă** VVP, 70; BCA, 210;

lavendă BIN, 176; **lavendă, lavendulă** PBV, 216. (Cf. lat. *lavandula* și *lavendula*, ngr. λαβάντα și λεβάντα, fr. *lavande*, germ. *Lavendel*).

LAVOAR s. **lavoarele** (*lighenele*) CA 1855, 71; **lavoar** PD, 390. (<fr. *lavoir*).

LAZARET s. **lazaret** CRR, 5v; IRF, 60; PC, 5; AR 1829, 120; AR 1830, 75; GC III, 276r; ROB, 125; BAR II, 163; AR 1834, 50; AR 1837, 88; SRM, 231; HVM II, 82; VN, VIII; BDJE, 178; PBV, 216; **lazaret** (*carantină*) AR 1837, 147; **lăzăret** FDB, 29; PH, 1; PSE, 180. (Cf. germ. *Lazarett*, fr. *lazaret*).

LĂNCIER s. (Mil.) **lăncier, lăncer** GC III, 279v; **lăncier** AR 1837, 338; **lansier** AR 1837, 325; **lanțier** RB, nr. 23, 2; **lăncer** PD, 390. (Cf. fr. *lancier*).

LECTICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 69. Cf. și **leftică** CRac, 38, 42; **leftică** CIRA, 271; CA 1856, 80; **lectică, leftică** BDL II, 566r, 569v; **leftică sau leptică** LB, 346; **lectică** SPBA, 95; AVP, 13; **lectică** BD I, 615; FMIL 1844, 24. (Cf. lat. *lectica*, fr. *lectica*).

LECȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 72 și 140. Cf. și **lecție** OMT, 81; OP, 58v; MPI, 217; VPP, 234; AR 1829, 226; SGM, 152; CIRA, 246; GG, X; MBG, 7, 16; ELS, 10; MSR, 41; MF II, 107r; AsFA, II; GTN 1836, 31; pe la 1835 forma era frecventă; **lecții sau învățături** VPP, 124; **lecție (învățătură)** AR 1832, 155; **lecție, lecciune** StDR, 160; **lecțioane (învățături)** PAGR, 66; **matemă** ME, 272; LIB, 3; **mateme (leții)** BG, XII; **matimă** MI, VIII; AR 1832, 248; AAR, 67; **lecție (matimă)** CIRA, 396; AR 1832, 139; AsFA, VII; **leție** PCC, 5; PCP, 45; PAIC, 20; PAFR, 11; PIF, 22; HFP, 316; CR 1829, 120; CBD, 17; FGP, 24; VSC, 29; SPV, 20, 133; FTP I, 7; FTP II, 108; MFE, 43; PAMR, 1; GR, 40; ELS, 28; GTN 1836, 47; VVP, 120; CDCE, 170; EP II, 72; JDS I, 18; MEN I, 12; PBM, XXXI; AF, 205; BIP, 17, 20, 21; SIM, 200; BRA, VIII; **leție, lecție** GC III, 299r, 303v; **lecsie** DTN, 8; FMIL 1844, 116; **lecțiune** BMN II, 180; SMB I, 122, 132; TR 1854, 116; LIT, 85, 344; BCI, 194; INB 1857, 23, 40; PTP, 106; DCB IV, 24; INB 1859, 15; D 1860, 389; VMP, 158. (Cf. lat. *lectio*, germ. *Lektion*, it. *lezione*, fr. *leçon*, ngr. μάθημα).

LEGAT¹ s. (Jur.) **aceste legăta sînt dar, iar nu datorie** MML, 32r; **legăta sau daniile cele prin diată** DAP, 164; **legatum adică danie după moarte** DAP, 25; **legatum (danie)** CPI, 46, 87, 99;

legatum SCC II, 386; **legaton** LC, 22; **legat** LC, 22, 77, 78; BD I, 617; BR 1829 I, 41; CR 1829, 149; GC III, 292v; ROB, 177, 194; CPI, 47, 99, 100; CRV, 114; AR 1837, 142; BGO 1840, 32; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *legatum*, germ. *Legat*, it. *legato*).

LEGAT² s. **1.** („împuțernicit al papei”) CV, 33; NID II, 14v, 20v, 31r; SHI II, 148; HMN, 81; KCL, 133; RIP I, 278; EOI, 260; MID I, 57; NV, 241; CA 1851, 34; StDR, 160. **2.** („sol, ambasador”) AIM, 18v; BAR I, 54; HMN, 50; AMIM, 26. **3.** (Ist. rom.) BAR II, 151; CA 1858, 92. (Cf. lat. *legatus*, germ. *Legat*, fr. *légat*).

LEGATA vb. („a face legat, a lăsa prin testament”) **legatui** AR 1832, 320; **legatizi** CPI, 126; **legatarisi** CPI, 141.

LEGATAR s. (Jur.) CL II, 139, 142; DAP, 166; LC, 22, 79; BD I, 619; GC III, 292v; CPI, 74, 101; DCB IV, 257. (Cf. lat. *legatarius*, germ. *Legatar*, fr. *légataire*).

LEGATOR s. (Jur.) BD I, 619, 620; CPI, 74, 100, 101. (Cf. lat. *legator*).

LEGENDĂ s. **1.** („inscripție pe o medalie, pe o monedă”) **leghendă** CR 1829, 242; AR 1829, 156; **legendă** StDR, 160; PD, 390. **2.** (Mit., Lit.) **legendă** BP, VII; NV, 241; StDR, 160; BCP, 70; CA 1853, 114; ADL, 235; SCC II, 312; RL, 36; DILB II, 230; PD, 390, supl. XII. (Cf. lat. *legenda*, fr. *légende*).

LEGHE s. **leghi** pl. GN, 10v, 11r; GF, 150r; HOG, 9; FC, 12v, 37v; **legă** GF, 150r; FC, 12v, 37v; StDR, 160; SSC, 13; DILB III, 219; *un leghiū* HOG, 125; **leghe** pl. SSC, 13; RL, 13. (Cf. it. *lega*).

LEGIONAR adj., s. (Antic. rom.) **leghionariu** BD I, 621; *cavaleria leghională* BAR II, 115; *cavaleria leghionarie* BAR II, 124; **leghioner** BAR II, 119; **leghionar** BAR II, 121. (Cf. lat. *legionarius*, germ. *Legionär*).

LEGISLATIV adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 134. Cf. și *putere dă-tătoare de lege* MIU, 226; *putere aducătoare de legi* CR 1830, 211; *trup dătător de lege* FMIL 1840, 199; *senat legiuitor* CR 1829, 152; *corposul legiuitor* CR 1830, 52; *adunare legiuitoare* BFO 1843, 113; *decreturi legiuitoare* SHI II, 153; *putere leghislativă sau legiuitoare* AR 1829, 150; **leghislativ** CPI, pf. 1; AR 1834, 131; **legislativ** CR 1829, 238; AR 1830, 372; GC III, 296v;

MN 1836, 72; FL, 82; FMIL 1840, 203; RIP I, 71; MEN I, 3, 74; SIT, 218; NV, 241; pe la 1845 forma era frecventă; **legiuitiv** FMIL 1844, 205; FMIL 1847, 39, 68. (Cf. lat. *legislativus*, germ. *legislativ*, fr. *législatif*).

LEGISLATOR s. (Jur.) **puitor de lege** RIC, 65r; **pravilodatel** FNC, 108v; **pravilodatnic** FNC, 108v, 121v; **dătător de lege** MIU, 17, 205; **legiuitor** PCC, 10; MFV II, 44v; PIU I, 135, 155; API, 18; AMIM, 2; MEN I, 8; BP, V; **legedătător** CIRA, 254; CPI, anexă 1; AsLM, 2; CA 1859, 27; **leghislator** FTP I, 36; SMR II, 3; **legislator** BR 1829 II, 53; MRC, 93; SHI I, 47; PMG, 1; FMIL 1840, 264; HMV II, 145; MEN I, 147, 278; BIP, 66; NV, 241; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. lat. *legislator*, fr. *législateur*, rus. *правилодатель*.)

LEGISLATURĂ s. (Jur.) **legislatură** MFV I, 137v; GC III, 296v; AR 1832, 274; AR 1834, 41; ROI2 IX, 13; SIT, 146; NV, 241; StDR, 160; KOS, X; SCC I, 104; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **leghislatură** AR 1834, 132. (Cf. fr. *législature*, germ. *Legislatur*).

LEGISLAȚIE s. (Jur.) **nomotesie** FNC, 151v; GC IV, 211r; **leghislație** CP I, 2; CL I, pf. 2; AR 1837, 316; **legiuire** LC, f.t.; MCL 1838, 156; SCC II, 375; **legislație** GC III, 296v; AR 1832, 69; AIR II, 285; IVA, 17; FMIL 1844, 26; MID I, 4; EPD, X; MEN I, 2, 26, 62; FMIL 1847, 58, 82; ROB2, 656; NV, 241; StDR, 160; pe la 1850 forma era frecventă; **legislațiune** TR 1854, 75; GCB II, 216; C, 4; INB 1859, 15, 123; PTP, 63. (Cf. lat. *legislatio*, germ. *Legislation*, fr. *législation*, ngr. *νομοθεσία*).

LEGIST s. (Jur.) **prăvilaș** POS, 75; **legist (nomicos)** AR 1830, 141; **legist (pravilist)** ROI2 VIII, 7; **legist** GC III, 296v; AR 1837, 115; SHI II, 5, 152; DFL, 193; MEN II, 16; BDJE, 12; NV, 241; StDR, 161; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *légiste*, ngr. *νομικός*).

LEGIUNE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **1**. (Antic. rom.; Milît.) **leghioane** pl. MILR, 10; RA, 76; BRI, 31, 69; IRV, 155r; KIT, 309; AAM, 16; BRD, 110; BR 1829 II, 22; BAR I, 80; AR 1837, 24; MCL 1839, 220; **leghionuri** MRC, 152; **leghione** pl. BDL I, 80v; BRD, 68; **leghion** MILR, 64; SHR, 6; MIR, 24; BPN II, 209; BRI, 30; KIT, 318; CSM, 258; LB, 348; MCL 1839, 220; **leghioanea** (*ceata, reghimentul*) BAR II, 117, cf. și 134; **leghioa-**

nă AR 1837, 4, 213; StDR, 160; **leghionă** AR 1837, 32, 181; **legheoane** pl. NID II, 20r; BRI, 30; SIC, 35; SHI II, 81; **legheonuri** MRC, 20; **legheonă** AsP, 162; **legheon** PIU IV, 221; MRC, 17; **legion** CR 1830, 212; RB, nr. 16, 1; VVP, 71; FMIL 1847, 74; CA 1852, 45; **legion, legheon** GC III, 297v; **legioane** pl. LME, 67; BAR II, 118; AIR I, 21; MN 1836, 2; MCL 1839, 362; BPA, 13, 36; ASI, 6; BPB, 89; BMN II, 85; RL, 424; CMI, 180; LIT, 288; CA 1857, 10; CA 1860, 101; **legioni** pl. MID I, 260, 270; **legioane** sg. BAR II, 122; **legione** sg. BAR II, 115; **legioană** MV, 240; StDR, 160; CA 1852, 102; CFZ, 162; JA, 46; **legionă** CA 1855, 119; CA 1858, 93; **legeoane** pl. APR, 71; AMIM, IX; **legionă** AVP, 13; **lejiioane** pl. ASLI, 304; **legiune** MID I, 19, 44; NV, 241; Z 1856, nr. 3, 4; DILB II, 230. **2.** („ordin, distincție”) **legion d'onore** CR 1829, 61; **legion d'oneor** RB, 148; **legheon de onor** AR 1829, 60; **leghionă d'onor** AR 1837, 370 bis; **leghion de onor (de cinste)** FL, 84; **leghionă de onor** CA 1855, 53; **legiune de onoare** Z 1856, nr. 8, 3; VO 1857, 12. **3.** („număr mare, mulțime”) **legheoane de înger** GAB, 49, 158; *o legioană de fantome* SCC II, 315; **legioane** [de lăcuste] JA, 129. (Cf. lat. *legio*, germ. *Legion*, fr. *légion*, it. *legione*).

LEMATIC adj. *silogismi* **lematici** VCL, 52r.

LEMĂ s. (Mat., Log.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 230. Cf. și **lema**, *grecește, adică luare* BLM, 88; **lemă** MF II, 51v; VL, 69v; StDR, 160; PD, 391. (Cf. și lat. *lemma*, germ. *Lemma*).

LENJ s. („lenjerie”) **lenj** CD, 97, 105.

LENT adj. BDJE, 153; NV, 242; GCB II, 216; CA 1862, 83; PD, 391. (Cf. fr. *lent*, lat. *lentus*, it. *lento*).

LENTĂ¹ s. (Med.) GC III, 301v; MN 1836, 91; EAM, 148; HMV II, 15; EPD, 250.

LENTĂ² s. („bandă, cordon, de care se acață medaliile, decorațiile”; Vestim.) GG, 141; SRM, 195; StDR, 160; RL, 394.

LEONIN adj. (Versif.) *stihul cel leonicesc* EBG, 122r, cf. și 118r; *exametrii leonini* FMIL 1844, 366. (Cf. lat. *leoninus*, fr. *léonin*).

LEOPARD s. (Zool.) **leopard** OF, 9; DC II, 122r, 172r; GIA II, 105r; FNC, 49r; ME, 192; TMS, 94; BDL II, 567v; LB, 350; MG I, 51; FEA, 30; GG, 169; CIN, 25; IL 1840, 12; pe la 1840 forma era frecventă; **leopardo** GF, 285v; **leopardos** GCA, 55.

(Cf. lat. *leopardus*, germ. *Leopard*, it. *leopardo*, fr. *léopard*).

LEPTOLOGIE s. („subtilitate, minuție”) **leptologhie** HFP, 32, 175; **leptologie** GC III, 303r. (Cf. gr. λεπτολογία).

LEST s. (Mar.) **list** AR 1837, 96; **lest** CA 1852, 94. (<fr. *lest*).

LETARGIC adj. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 230. Cf. și **letarghic**, **letarghicesc** BD I, 626; **litargíc** GC III, 320r; **letarghic** AR 1837, 387 bis; **letargic** RB, nr. 26, 4. (Cf. și lat. *lethargicus*, germ. *lethargisch*, ngr. ληθαργικός).

LETARGIE s. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 230. Cf. și **litar-ghie** GIA I, 142v; **letharghie** BD I, 626; **litarghie**, **litargie**, **letargie** GC III, 303v, 320r; **litargie** FEA, 94; AMIM, 179; **letargie** RB, nr. 25, 3; DL, 42; BDJE, 145; AF, 10, 180; KDP, 99; pe la 1850 forma era frecventă; **letarg** BD I, 626; AF, 47; **litargiu** CA 1858, 68.

LETIȚIE s. („bucurie”) **leteță** DFL, 25; **letiițe** PD, 391. (Cf. it. *letizia*, lat. *laetitia*).

LEUCOFLEGMATIC adj. (Med.) *constituțiune leoco-flegmatică* WAM, 149; **leucoflegmatic** WMM, 59.

LEUCOFLEGMASIE s. (Med.) **levcoflegmatie** GC III, 292r; **lefcoflegmasie** EPD, 408. (Cf. gr. λευκοφλεγματία, fr. *leuco-phlegmasie*).

LEUCOREE s. (Med.) **curgereă albă** (*leucorrhæa*) PAM, 30; **poală albă** (*alboria*) PMC II, 38. (Cf. lat. *leucorrhæa*, fr. *leucorrhée*).

LEUCOREIC adj. (Med.) *flux leucoroic* CR 1830, 80. (Cf. it. *leucorroico*).

LEVIER s. (Mecan.) D 1859, an. II, 11; CA 1861, 70. (<fr. *levier*).

LEVITATE s. („ușurință”) DFL, 152. (<lat. *levitas*).

LEZMAJESTATE s. **vătămarea măririi** (*laesa majestas*) PV, 24; **lez maesté** BGV, 99v; **lez-majeste** (*călcarea de criminal asupra Domnitorului*) AR 1834, 151; **lez-maiestate** (*jignire driturilor suverane*) AR 1837, 367; **lesa maiestate** TR 1854, 3, 103. (Cf. lat. [crimen] *laesae majestatis*, fr. *lèse-majesté*).

LIANĂ s. (Bot.) SPBA, 91; CPI, 24; SIT, 332; DCB V, 45. (<fr. *liane*).

LIBAȚIE s. **1.** (Antic.) **libație** GC III, 320r; StDR, 161; LMS, 27; PD, 391; **libație** (*jărtvă*) AR 1839, 21; **libație**, **libațiune** NV,

242; **libațiune** (*băutură*) BMN III, 204; **libațiune** DILB II, 231; AVP, 13. **2.** („băutură, chef”) **libație** KMP, 94. (Cf. fr. *libation*, lat. *libatio*).

LIBELULĂ s. (Zool.) CIN, 194; StIN, 125; CEG, 109. (<fr. *libellule*).

LIBERTIN s., adj. **1.** (Antic. rom.) **libertin** BAR I, 40, 41, 50; BAR II, 176; PD, 392; **libertini** (*robi sloboziți*) BCD, 221, cf. și 226. **2.** („desfrînat”) **libertin** HVM I, 77; MEN II, 58; MMP, 196; BDJE, 17; NV, 243; DILB, 203; GCB II, 216; PD, 392; **libertini** (*desfrînați*) RMS, 342. (Cf. lat. *libertinus*, fr. *libertin*).

LIBERTINAJ s. („desfrînu”) **libertinagiu** MEN, 138; CA 1847, 16; NV, 244; BCI, 11; PD, 392. (Cf. fr. *libertinage*, it. *libertinaggio*).

LICHID adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 230. Cf. și (Fon.) [consoane] **curgătoare** BPR, 57; **limpedea** r SGR III, 44; *consoanțele licuide* (**curgătoare**) GRN II, 86; **licuide sau curgătoare** HGL, 2; [consoane] **molioase** CCG, 84; *consoanele licuide sau licuide* PD, 393.

LICHIDA vb. (Jur., Comerc.) **izbrăni** LC, 30; **licvida** CA 1855, 22; **izbrăni** (**licvida**) BEC, 359; **licvida** RF, 7, 20; PD, 393; **lichida** BEC, 263. (<fr. *liquidier*).

LICHIDARE s. **izbrănire** DAP, 68, 178; LC, 30, 102; ROI2 VIII, 36; **licvidare** RIT, 18; **licvidare** BEC, XVII; RD, 4, 5, 20, 37.

LICHIDAȚIE s. (Fin., Comerc.) **licvidație** (*încheiere de socoteală*) AR 1829, 39; **licvidații** (*lămuriri de socotele*) AR 1830, 184; **licvidație** BFO 1833, 126, 153; CPI, 42; SR, 31; StDR, 162, 256; **lichidații** (*desfacere de socoteli*) CR 1830, 101; **licvidație** BEC, 84, 89, 138; PD, 393; **lichidație** BEC, 314. (Cf. fr. *liquidation*, germ. *Liquidation*).

LICIT adj. (Jur.) NV, 244; BCD, 310; BEC, 47; PD, 393. (<fr. *licite*).

LICITA vb. (Comerc.) **lițitului** FLG, 16, 18; **licitelui** BD I, 629; **lițita** StDR, 163; **licita** RL, 394. (Cf. lat. *licitari*, fr. *liciter*).

LICITARE s. RL, 294.

LICITATOR s. (Comerc.) PD, 393. (<fr. *licitatoire*).

LICITAȚIE s. (Comerc.) Vezi *Împrumut. I*, p. 132 și 133. Cf. și **lițitație** CP I, 337; CL II, 32, 41, 134; DAP, 44; CPI, 40, 262; BFO

1833, 54; SR, 54; BFO 1838, 86; BFO 1843, 34; BGO 1844, 58; AOD, 123; MEN II, 45; CA 1847, 28; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1850; **licitație** BD I, 629; CD, 14; FMIL 1847, 47; NV, 244; SCC II, 338; RL, 401; LIT, 6, 146, 153; D 1860, 284; RF, 22; PD, 393; **licităciune** (*mezat*) BCD, 381; **licitațiune** D 1860, 88. (Cf. lat. *licitatio*, germ. *Lizitation*, fr. *licitation*).

LICORN s. („animal fabulos”) **monoher** DC IV, 221r, 225v; **licornă** GCA, 63; **licorn** DILB IV, 202. (Cf. gr. μονόκερως, fr. *licorne*).

LICOROS adj. *fluide licvoroase* StFE, 55, cf. și 40. (<fr. *liquoreux*).

LICTOR s. (Antic. rom.) Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **lictor** BD I, 629; IRV, 20r, 46r; BR 1829 II, 3; BAR II, 28; CRV, 2, 17; VVP, 72; AV, 18, 25, 69; NV, 244; DILB I, 203; LIT, 200; AVP, 13; PD, 393; **lictor** (*shujitor public*) FMIL 1840, 71. (Cf. fr. *licteur*, lat. *lictor*).

LIENITĂ s. (Med.) **lienitidă**, *adică boală de splină* FDB, 57; **lienita** *șau boala de splină* FDB, 62.

LIGĂ s. **ligă** TPE, 23v, 33r; AsF, 103, 137; StDR, 162; RL, 432; LIT, 412; GCB II, 216; BEC, XLVI, 43; **liga** (*asociația*) GM 1852, 64. (Cf. fr. *ligue*, it. *liga*).

LIGNIT s. **lemnit** CIN, 399, 400, 401; CEG, 44; **lignit** SMR I, 36; BIN, 62; **lignit** (*cărbune de pământ*) CA 1858, 22. (<fr. *lignite*).

LILIACEE s. pl. (Bot.) **liliuri** SIN, 5, 7, 19; *plantele liliacioase* BIN, 108; **liliacee** BIN, 165; BBS, 212. (Cf. lat. *liliaceus* sg., fr. *liliacées*).

LILIE s. (Bot.) **liliu** SV, 7; SIN, 19; **liliu** (*crin*) FTM, 124; **lilie** BDL II, 572v; LB, 352; PBV, 222. (Cf. lat. *lilium*, germ. *Lilie*).

LIMAX s. (Zool.) **lumaca** (*melciul*) HPP, 148; **limacă** MVV, 39; **limax** CIN, 227. (Cf. lat. *limax*, it. *lumaca*).

LIMITA vb. **limitelui** BD I, 630; **limita** DFL, 79; CFZ, 27; BEC, 100, 356; PD, 393; **hotărî** SIU, 50v; **mărgini** DFL, 13; BCD, 70; RF, 6. (Cf. fr. *limiter*, lat. *limitare*).

LIMITARE s. **mărginire** BCD, 70; Z 1856, nr. 30, 4; **limitare** Z 1856, nr. 2, 1.

LIMITAT adj. *minte hotărîță* PTF, 3r; *hrană mărginită* YNM, 85; *vreme mărginită* CCP, 76; CPO, 17; **mărginit** VM, 25; BCD, 365; Z 1856, nr. 5, 1; **limitat** BD I, 630; DFL, 20; Z

1856, nr. 19, 1; PFM, 486; BEC, L, 68, 271. (Cf. fr. *limité*, lat. *limitatus*).

LIMITATIV adj. VL, 13v; VCL, 28v; BEC, 5, 149, 439. (<fr. *limitatif*).

LIMITAȚIE s. **limitație** BD I, 630; Z 1856, nr. 12, 3; PD, 393; **limitație sau mărginire** CGR, 220. (Cf. lat. *limitatio*, fr. *limitation*).

LIMITĂ s. **hotar** AR 1829, 261; MF I, 53r; PAR, 24; **marginie** DFL, 181; CFZ, 2; **limită** DFL, 20; CFZ, 7, 27; DILB I, 203; PFM, 373, 482; GCB II, 216; C, 3; BEC, 28; D 1860, 417; RF, 13, 25; PD, 393. (<fr. *limite*).

LIMITROF adj. **limitrof** BD I, 630; NV, 245; T 1856, nr. 4, 2; PD, 393; **locuri limitroficești** IRV, 35r. (Cf. fr. *limitrophe*, lat. *limitrophus*).

LIMON s. **limon** DILB I, 203; **limon (noroi)** BIN, 85. (<fr. *limon*).

LIMONADĂ s. **lemonadă** MDWS, 384; LB, 350; GIC, 70; TIV, 62; SMA, 91; VVP, 71; CA 1851, 104; **limonadă** OC I, 73; MDWS, 406; CIF, 25; PAFR, 23; TVM, al. 504; FD I, 28; RB, nr. 5, 4, 368; DL, 87; AMC, 2; VFD, 41; pe la 1840 forma era frecventă; **lemonadă, limonadă** GC III, 297v, 308r, 353v. (Cf. ngr. *λεμονάδα* și *λεμονάδα*, germ. *Limonade*, fr. *limonade*).

LIMONADIERĂ s. SMB I, 21. (<fr. *limonadière*).

LIMONIT s. (Mineral.) CEG, 45. (<fr. *limonite*).

LIMONITOS adj. *nisip* **limonitos** CEG, 16.

LIMONIU adj. *postav* **limoniu** MSR, 50; *culoare lemonie* AML, 136.

LIMOS adj., s. („loc mlăștinos”) *lacuri, bălți și limoase* LMG, 23. Vezi LIMON.

LIMPIDITATE s. **limpeditate** RMS, 126. (<fr. *limpidité*).

LINEAL¹ adj. **1.** (Geneal.) **linial** GC III, 313v; **lineal** PD, 394. **2.** („referitor la linii”) *desen lineal* LOA, 76; FMIL 1847, 193; CA 1848, 69; *desen linial* LOA, 71 bis, 77; MN 1836, 70; AR 1837, 246; FMIL 1847, 82; ROB2, 656; *perspectivă linială* VDA, 21; *labirinte liniale* PIC, 74. (Cf. fr. *lineal*, lat. *linealis*, it. *lineale*). Vezi și LINIAR.

LINEAL² s. („linie, riglă”) **linealul (îndreptariul)** AsG, 5, cf. și 4; **lineal** StDR, 162; **liniar** AsG, 41. (Cf. germ. *Lineal*).

LINGOU s. **lengot**, *bucată de metal* AsAl, II; **un lengot** (*o bucată de aur curat* AsAl, 110; **lingot** NV, 245. (<fr. *lingot*).

LINIA vb. **leniisi** VPP, 189; **linea** BD I, 631; **linia** LB, 355; GC III, 312v, 314r; PBV, 223. (Cf. lat. *lineare*, germ. *lin(i)ieren*).

LINIAMENT s. **lineament** BAR I, 33; FMIL 1844, 397; **linia-****ment** CD, VII; GLC, IX, XXX; TR 1854, 2, 101 bis; CEF, 16; **liniamînt** VMP, 185. (Cf. lat. *lineamentum*, fr. *linéament*).

LINIAR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 230-231. Cf. și **liniar** GC III, 313v; PD, 394; *desen liniar* AsE, 5; *desen lenear* AR 1837, 317; *desemn liniar* BIP, 49, 59. Vezi și LINEAL¹.

LINIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 231, și *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **1. gramă** (*sau linie*) VEI, 13v; *din grame* (*adică din linii*) VEI, 16r; **grame** VEI, 94r; **linie** VEI, 41r. **2.** (Geneal.) **linia** *familiei* MIC, pf.; **linia** (*spița*) *dintăi* CL II, 172; **linea** *sau spița* *suitoare și pogoritoare* RJ, 145; *rudenie în linia oablă* MTM II, 103; *ruden-***ia în lenia cea oablă** PFBA, 632v; **linee** *suitoare* CP I, 80. **3.** (Ortogr., Punct., „linia de unire, de pauză și de dialog”) **împre-****unătoarea sau unitoarea** EBG, 21r; **căutarea** MGR, 116r; **tră-****suri** (*linii*) CTD II, 20; **împreunătoare** BPR, 21, 73; **linea** *se pu-***ne când să leagă doauă ziceri** VOD, 102; **semnul împreunării** DO, 30; **unitoarea** MG III, 159; **trăsura unirii** EGR, 158; **tresu-****ra de unire** FGP, 14; **trăsura de unire** GR, 82; **despărțitoriul** *sau legătoriul* PGRL I, 14; **trăsura** PTP, 32. **4.** (Milit.) **linie** *de* **infanterie** IRF, 61; **linie** *de șanțuri* BPN I, 77; *corabie de linie* AR 1829, 18; cf. și 5; *trupele de linie* AR 1837, 171; *corăbii de linee* RIP I, 78; **linie** *de operație* FMIL 1844, 307. **5.** („limită, hotar, graniță”) **linie** (*cordon*) IMC, 1; **linia** *demarcației* AR 1830, 99; **linia** *sănătății* ROB, 115; **linia** *carantinei* BFO 1833, 2; **linea** art. BAR I, 11; **6.** („riglă”) **lenie** MPI, 30, 73; **linie** LB, 354; GC III, 312v; VVP, 72. (Cf. și gr. γραμμή).

LINIERE s. **linuire** AEG, 49r; **lineere** BD I, 631; **liniare** PBV, 223.

LINȚOLIU s. („giulgiu”) **lențoliu** PS, 18; **lințoliu** NV, 245. (Cf. fr. *linceul*, it. *lenzuole*, lat. *lindeolum*).

LINX s. (Zool.) **lince** GF, 285v; **linx** SV, 8; SIN, 54; GC III, 317r; **lenx** POC, 9r; **lings** DILB IV, 202. (Cf. lat. *lynx*, fr. *lynx*, it. *lince*).

LIRĂ¹ s. (Muz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **liră** FGS, 7v,

36r, 37r; BDL II, 577v; FTM, 42; MCB, 45; CMR, 63; CR 1830, 302; GC III, 317v; FTP III, 143; FEA, 93; BAR I, 119; AR 1837, 218; API, 84; HP, 81; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **lira** (*alăuta*) CIRA, 335; **liră** (*instrument ca o alăută*) IL 1840, 59. (Cf. ngr. λύρα, lat. *lyra*, fr. *lyre*, it. *lira*).

LIRĂ² s. („monedă”) GPF, 407; CR 1830, 7; JDS II, 438; StDR, 162. (Cf. it. *lira*, fr. *lire*, germ. *Lira*).

LISTĂ s. **listul morților** MIU, 423; **liștă** RPL, 3, 7, 8; **list**, **listă** GC III, 317v, 318r; **listă** BD I, 634; CR 1829, 278; CR 1830, 283; ROB, 24; LOA, 92; LO, 9; RSM, 17v; ELS, 11; SR, 36, 37, 38; ROI2 III, 8; AR 1837, 54, 388; RB, 151; BGO 1840, 22; CCB, 57, 133; CGF, 126; pe la 1840 forma era frecventă; **listă civilă** RB, nr. 3, 2, 358; SIT, 45; KDP, 22; **listă țivilă** Z 1856, nr. 9, 3. (Cf. fr. *liste*, lat. *lista*, germ. *Liste*).

LITIERĂ s. DILB I, 203; LIT, 224, 237, 336; PD, 394. (<fr. *litière*).

LITOGRAF s. CR 1829, 257; GC III, 320r; VVP, 73; NV, 246; StDR, 163. (<fr. *lithographe*).

LITOGRAFIA vb. **litografisi** CPI, pf. 3; **litografia** MP, 59; NV, 246; PD, 394; **litografi** AR 1829, 175; AsLM, 8; StDR, 163. (Cf. ngr. λιθογραφῶ, fr. *lithographier*).

LITOGRAFIAT adj. **litografit** AR 1829, 207; MN 1836, 67; AR 1837, 272 bis; CIN, 1; GM 1852, 34; CA 1853, 129; **litografisit** AR 1837, 9, 110, 275; APP I, f.t.; CIN, 1, 472.

LITOGRAFIC adj. CR 1829, 37; AR 1829, 141; VVP, 73; NV, 246; Z 1856, nr. 50, 4; BIN, 39; R 1857, nr. 39, 4; CA 1859, 86; PD, 394; **litografic** GC III, 320r. (<fr. *lithographique*).

LITOGRAFIE s. **litografie** CR 1829, 40; **litografie** CR 1829, 37, 282; AR 1830, 48, 357; GC III, 320r; CIRA, XV; CPI, pf. 3; RB, nr. 15, 3; VVP, 73; NV, 246; StDR, 163; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *lithographie*).

LITORAL adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 231. Cf. și **litorale** s. sg. OIC, 1, 2, 3, 4; **litoral** AR 1829, 69; CR 1830, 11; TR 1854, 19; T 1856, nr. 1, 3; C, 6, 15; **țärmural** Z 1856, nr. 2, 2, nr. 30, 4. (Cf. și it. *litorale*, înv. *littorale*).

LITOTĂ s. (Ret.) **litotă** GC III, 319v; **litotită** GRR, 101, 125. (Cf. fr. *litote*, lat. *litotes*, -etos).

LIVID adj. NV, 246; ICI, 112; PIC, 132. (<fr. *livide*).

LIVIDITATE s. NV, 246. (<fr. *lividité*).

LIVRĂ s. **1.** („monedă”) **livră** DIP, 11v, 28v; DC IV, 16r; MIU, 80; GSP II, 154; BR 1829 I, 50; CR 1829, 216; AR 1837, 93; RB, nr. 28, 3; StDR, 162; DIB, 226, 284, 466; R 1857, nr. 29, 3; PD, 395. **2.** („unitate de măsură pentru greutate”) **libră** FDB, 76; BAR II, 203; StDR, 161; **livră** GC III, 305v; FAE, 60; AR 1837, 232; BDJE, 112; DILB I, 203; Z 1856, nr. 16, 3. (Cf. lat. *libra*, germ. *Livre*, fr. *livre*).

LIVREA s. **livre** AR 1829, 75; AR 1834, 385; RB, 208; RL, 99; **livree** sg. MBG, 7; **livree** (*straie*) AR 1837, 88; **livrea** GC III, 305v; KUB, 43; KSN, 53; KMP, 60; MCL 1838, 85; SCMI, 24; NV, 246; StDR, 162; PD, 395; **livrei și găтели** KMP, 103; **în livrei scumpă** VFD, 112; **livrele** CA 1854, 129; RL, 413. (<fr. *livrée*).

LIZIBIL adj. **scrie curat și cetibil** VMP, 116; **lisibil** PD, 394. (<fr. *lisible*).

LOCAL adj., adv. **1.** („în partea locului, de loc, pe loc”) **lăcui-torii de loc** CDG, 48r; **oameni de loc** NIU, 234v; **local** IIS, 19; SFT, 1; CR 1829, 112; PH, 7; CR 1830, 411; AR 1830, 97, 158, 506; GC III, 325v; TAA, 7; BFO 1833, 128; CPI, 121; AIR I, 28, 32; GG, 109; MN 1836, 43; pe la 1835 forma era frecventă; **local, localnic** StDR, 164; **localnic** IPS, 10; TAI, 28; DOA, 11; VPP, 69, 123; DO, 93; DGR, ded.; SBM, 6; RO, 14; BFO 1833, 61, 134; MF II, 106r; ROI2 III, 104; DAH, 72; SHI II, 121; pe la 1835 cuvântul era frecvent. **2.** (Gram.) [adverbe] **locale** SGR II, 117; IGR, 120; **de loc** MGP, 66; [pronume] **locale** CGR, 62. (Cf. lat. *localis*, germ. *lokal*, fr. *local*).

LOCAL s. **1.** („clădire, edificiu”) AR 1837, 150; BGO 1840, 205; AsE, 4; BIP, 56, 69; CA 1851, 118; SCC II, 208; CA 1854, 28; RL, 2; DILB I, 204; D 1860, 87, 99. **2.** („loc, teren”) CD, 19; BGO 1840, 76; GCB II, 217. (Cf. fr. *local*, germ. *Lokal*).

LOCALIZA vb. **localiza** DFL, 25; **localisa** PD, 396. (<fr. *localiser*).

LOCALIZARE s. **localizare** GCB II, 217.

LOCALIZAȚIE s. **localizăciune** DFL, 183 bis; **localizațiune** RMS, 227. (<fr. *localisation*).

LOCALITATE s. **1.** („așezare omenească, sat, oraș”) **localita** BFO 1833, 159; ROI2 III, 35; **localitet** SR, 28; **localitate** SMA, 82; BGO 1840, 195; BFO 1843, 115; MEN I, 146; ROB2, 599;

BIP, 40; FDA, 16; CA 1854, 67; RL, 45; DILB I, 204; BC, IV; CA 1857, 57; PD, 396. **2.** („poziție, mediu, însușire a locului”) **localitate** GC III, 325v; BMN II, 3; GCB II, 217. (Cf. fr. *localité*, it. *località*, germ. *Lokalität*).

LOCANTĂ s. **locantă** GIC, 127, 128; CPH, 10; FDA, 180; **locandă (tractir)** AR 1839, 249; **locandă, locantă** NV, 246; **locandă** SIT, 87; CA 1850, 79; RL, 35; BC, 51, 79; DCB II, 128; D 1859, 318; PD, 396. (Cf. ngr. *λοκάντα*, it. *locanda*, rus. *трак-тип*).

LOCANTIER s. **locandier** CA 1850, 77; RL, 35; **locantier** CA 1859, 77; **locandist** DCB II, 280; DCB III, 14. (Cf. ngr. *λοκωντιέρης*, it. *locandiere*).

LOCATAR s. **locatar** (*chiriaș*) BCA, 500; **locatar** SMB I, 5; **locator**, glosat *chiriaș* DIB, 374. (<fr. *locataire*).

LOCOMOTIV, -Ă Vezi *Form. term. șt.*, p. 231. Cf. și **1.** adj. **locomotiv, -ă** GC III, 325v; RB, nr. 20, 4; DFL, 29; NV, 246; StDR, 164; PD, 396; **locomotiv** (*mișcător din loc*) AR 1839, 165; *mașini locomotive* CA 1861, 140. **2.** s. **locomotivă** AR 1841, 324; SCC II, 59; SSC, 100; GM 1854, 4; JA, 109; D 1859, 172; *un locomotiv trage...* CA 1856, 41. (Cf. și fr. *locomotif*, germ. *Lokomotive*).

LOCOMOȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 231. Cf. și **locomoție** GC III, 325v; RL, 88; **locomociune** R 1858, 34.

LOCOTENENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **1.** (Milit.) **laitnant** LP, 15; BR 1821, 4; CC, 48; PSC, 121v; PDP, 98r; BR 1829 II, 59; AR 1837, 112; **laitenant** (*hotnogiū*) NB, 7; **laitenant** IRF, 75; CSM, 191; FMIL 1840, 242; **leitenant** CR 1829, 109; AR 1829, 9, 174; AR 1830, 202; GC III, 290v; KSN, 5; HAN, 10; HMN, 96; MCL 1839, 244, 651; MID I, 189, 193, 203; StDR, 160; **leitenant (parucic)** CR 1830, 192; SCC II, 390; CA 1859, 33, 80; APS, 6; **leitinant** BFO 1838, 57; **leitnant** CIRA, 3; AR 1837, 285 bis; **liutenant** CR 1829, 29; **liutenant** CR 1829, 41; AR 1834, 180; GG, 143; AR 1837, 347; VVP, 72; RCM, 168; **leoite-
nant** FTP I, 2; **liutenant, liutenant** GC III, 305v; **lieutenant** HP, XXVI; StDR, 162; **locotenent (porucic)** CLV, 144r; *ceauș sau locotenent* BPA, 18; **locotenant** CA 1857, 17, 24; INB 1859, 32; **locofiitor** CR 1831, 20, 30; **locușininte** TR 1854, 135. **2.** („cel care ține locul”) **locușineț** CV, 21; **locumtenent** KIT, 236, 269,

322; **locumtenens** CC, 43; **locotenend** IRV, 130v; **locuțiitor** TSVM, 14, 56, 75; GAT, 9; BAR II, 67; GG, 34, 61; RB, nr. 3, 3, nr. 24, 2; GM 1857, 37; **locoțiitor** PCB, 71, 161; CR 1829, 154; NMP, 31; CR 1830, 102, 333; SPV, X; CIRA, 55, 106; AR 1833, 25; LOA, 91; RSM, 36v; AIR I, 124; AIR II, 290; AR 1837, 172, 315; RB, nr. 4, 3, nr. 12, 2, 218; MCL 1838, 5; KCL, 49; FMIL 1840, 404; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **locoțiitor** (*locumtenens*) CA 1856, 94; **țiitorul locului** AR 1832, 29; **locțiiner** BAR II, 151; **locțiitor** BAR II, 70; EOI, 274; LG, 90; **locotenant**, **locțiitor** GC III, 329r; **liutenant** VHP, 141; **locotenant** FMK, 2; MID I, 268; SCC II, 238; CA 1854, 81; **locoteninte** LIT, 30, 398; **locotenente** LIT, 45; **locotinent** CA 1861, 114; **leitenant**, **locoțiitor** PD, 391. (Cf. germ. *Leutnant*, rus. лейтенант, fr. *lieutenant*, it. *locotenente*, lat. *locumtenens*).

LOCOTENENȚĂ s. (Adm.) **locțiitorime** BAR II, 71; **locotenență** Z 1856, nr. 11, 4; D 1859, 113, 134; *caimacamie* (**locotenență**) Z 1856, nr. 44, 3. (Cf. lat. *locumtenentia*, it. *locotenenza*).

LOCUMTENENȚIAL adj. (Adm.) **locumtenențial** DOB, 2, 4, 5; BRD, 11; BDC, XIV; **locumtenențiale** MIR, f.t.; DOA, 25; TMS, 5; RA, 106; GMSP, 25; VPP, ded. (<lat. *locumtenentialis*).

LOGOGRAF s. („scriitor în proză”) **logograf** VOG, 134; GC III, 323v; **logograf** (*scriitor*) CNB, 7. (Cf. ngr. λογογράφος, it. *logografo*, fr. *logographe*).

LOGOGRIF s. **1.** (Lit.) **logograf** GC III, 323r; CA 1847, 70; NV, 247; StDR, 164; **logografuri** CA 1850, 103; **logografă** RL, 87. **2.** („cel care scrie logogrife”) **logograf** GC II, 191v. (Cf. fr. *logogriphe*, it. *logogrifo*).

LOHII s. pl. (Med.) **lochile** TVM, 372; **lohiile** CIF, 81; FMK, 113; FMIM, 173; **lohie** (*spurc*) WCP, 229. (Cf. ngr. λόχια (τα), it. *lochi*, fr. *lochies*).

LONGEVITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 31. Cf. și **longevitate**, **longivitate**, **lungivitate** GC III, 329r, 346r; **longevitate** PD, 396; **longevitate** (*lungime de viață*) VI 1857, 14; **lungăviețuire** INB 1857, 37. (Cf. fr. *longévitité*, it. *longevità*).

LONGOBARZI s. pl. **longobardi** CSM, 333; MDNU, 66; AAM, 37; **longobarzi** PIU IV, 230; AIR I, 22; MID I, 44; FMIL 1847, 38.

LORD s. **lord** (*grof*) MDWS, 432; **lord** BDT, 198v; SPBA,

15, 91; BR 1821, 162; GPF, 409; CR 1829, 39; AR 1829, 51; CR 1831, 35; GC III, 329v; FEA, 103; **lord** (*boier*) BR 1829 I, 162; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **milord** TB, 65r, 170v; AIM, 2r, 12v; AAS, 3v, 4r, 5v, 39v; SPBA, 91; POC, 1r; GIC, 90; GPF, 409; AR 1829, 51; CR 1830, 122; GC IV, 57v; pe la 1830 cuvântul era de asemenea frecvent. (Cf. fr. *lord* și *milord*, germ. *Lord*, engl. *lord*).

LORICĂ s. („armură”) NV, 404; PIC, 40. (Cf. lat. *lorica*, it. *lorica*).

LORNIETĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 231. Cf. și **lornietă**, **lornetă** GC III, 329v; **lornetă** AsF, 88; VFD, 50; SCC II, 209; DIB, 141; VO 1857, 2; NPT, 286; PD, 396; *binoclu* (**lornetă**) SCC I, 248; **lorgnete** R 1857, nr. 36, 4.

LORNION s. **lornoane** R 1857, nr. 36, 4; **lornioane** VO 1857, 2; D 1860, 100; **lornion** CA 1862, 118; **lorneon** PD, 396. (<fr. *lorgnon*).

LOSTĂRIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și („restaurant; hotel”) **lostărie** RMB, 16v; DAB, 59v, 140v, 158v; GIC, 69, 74; **lostărie** (*casă de găzdăluit*) MFV I, 134r. (<ngr. *λοσταρία*).

LOSTĂRIER s. („birtaş; hotelier”) DAB, 174r, 203r. (<ngr. *λοσταριέρης*).

LOT s. („măsură de greutate”) **lot** DCI II, 226; VAC, 32; ME, 675; GSP II, 145; TCB, VI; FM, 3; FMIL 1844, 333; CA 1848, 86; **loți** DCI II, 226; CS 1802, 28; FBN, 30; **loturi** CTD II, 222; CA 1848, 87; CA 1855, 159. (<germ. *Lot*).

LOTUS s. (Bot.) **lotus** (*un fel de nufăr*) GGV, 95; **lotus** DILB IV, 202; CA 1859, 16. (Cf. fr. *lotus*, lat. *lotus*).

LOȚIONA vb. RMS, 207, 248. (fr. *lotionner*).

LOZ s. **soarte**, **sorti** RPL, 12, 13; **loz** FMIL 1840, 175. (<germ. *Los*).

LOZINCĂ s. („parolă”) GC III, 325r; CPO, 28, 50. (<germ. *Losung*).

LUBRIC adj. („lasciv”) PD, 397. (<fr. *lubrique*).

LUBRICITATE s. **lubricitate** RMS, 337; **lubrucitate** [?] CEF, 93. (<fr. *lubricité*).

LUCERNĂ s. („un fel de lampă, felinar”) PFM, 105; AVP, 14. (Cf. it. *lucerna*, lat. *lucerna*).

LUCID adj. („lucios, luminos; conștient”) GC, 6, 74; BDJE,

11; NV, 247; BCD, 155; StFE, 93; PD, 397. (Cf. fr. *lucide*, lat. *lucidus*).

LUCIDITATE s. („luminozitate; limpezime, claritate”) NV, 247; D 1860, 281; PD, 397. (Cf. fr. *lucidité*, lat. *luciditas*).

LUCRATIV adj. („care aduce câștig”) KDP, 38; SSC, 11; KOS, XIV; LIT, 228; C, 7. (<fr. *lucratif*).

LUGUBRU adj. **lugubăr** CV, 38; **luguber**, **lugubru** NV, 248; **lugubru** BC, 77; ICI, 45, 134; AVP, 14; CA 1857, 111; PIC, 9; PD, 397. (Cf. fr. *lugubre*, lat. *lugubris*).

LUNAR adj. („propriu lunii”) **lunesc** BD I, 650; **lunar** GC III, 344v; BAR II, 181; GG, 79, 93; SHI, XV; VVP, 74; GLC, 39; NV, 248; BMN II, 91; CA 1856, IV; LIT, 90. (Cf. fr. *lunaire*, lat. *lunaris*).

LUNETĂ s. GC III, 344v; AF, 50, 196; NV, 248; PEG, 183; PFM, 474; R 1857, nr. 33, 4; DCB IV, 25; PD, 397. (<fr. *lunette*).

LUPANAR s. **lupănar** (*casă de votrie*) GLC, 72; **lupanar** DILB I, 204. (<fr. *lupanar*).

LUPĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 231-232. Cf. și **glaja cea măritoare** HPP, 20; **lupă** MEN I, 193; SIT, ded. 2; CA 1848, 31.

LUSTRĂ s. („lampă de iluminat, cu brațe”) **lustrî** pl. AR 1837, 42; LIT, 223; **lustruri** AR 1837, 223. (<fr. *lustre*).

LISTRIN s. (Text.) *materii numite lustrine* BFO 1843, 190. (Cf. fr. *lustrine*, germ. *Lustrin*).

LISTRU¹ s. („luciu, strălucire”). Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și BDL II, 586v; FTP IV, 88; GC III, 343r; AIR I, 41; AS, 30; VVP, 74; FMIL 1840, 103; HP, 68; HVM I, 63; MEN I, 77; FMIL 1847, 65; CA 1851, 23; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *lustre*, lat. *lustrum*, it. *lustrò*).

LISTRU² s. (Antic. rom., „perioadă cinci ani”) **lustrum** BD I, 656; **lustru** PIU II, 11; BAR II, 9; CA 1854, XX; DILB II, 231; **lustră** GC III, 350v; **lustre** CA 1854, XX; **lustrî** VO 1857, 9. (Cf. lat. *lustrum*, fr. *lustre*).

LISTRUI vb. **lustra**, **lustrui** BDL II, 586v; GC III, 343r, 350v; **lustra** CA 1850, 81; **lustrui** SPB, 231. (Cf. lat. *lustrare*, fr. *lustrer*).

LISTRUIT adj. **lustrat** SMB I, 26; BIN, 126.

LUTERAN s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **luteran** OCF, 4; TD I, 443; MIB, 48; BR 1821, 156, 162; SPBA, 18; KIT,

30; CSM, 51; LB, 364; PIU III, 113; PIU IV, 18; PAGR, 10; GC III, 351r; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **liuteran** SG, 90; **luteran** VVP, 74; **luterian** NV, 248; **luterănesc** GSP I, 16; GSP II, 32; CC, 50; **luteranesc** BDC, 127.

LUTERANISM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. și **luterănie** MIB, 60; **luterizm** PIU IV, 17, 112; **luteranizm** PIU IV, 107; **luteranism** GC III, 350v; EGI, 53; SHI II, 121; FGE, 48; VVP, 74; PD, 397. (Cf. fr. *luthéranisme*).

LUTRĂ s. (Zool.) **lutra** (*loutre, Otter*) BIN, 261. (Cf. fr. *loutre*, lat. *lutra*).

LUXURIANT adj. **lusuriant** DILB IV, 202; **luxuriant** PD, 397. (Cf. fr. *luxuriant*, it. *lussuriante*).

LUXURIE s. HFP, 230; SHI II, 5; PD, 397. (Cf. lat. *luxuria*, it. *lussuria*).

LUXURIOS adj. **luxorios** SIC, 60; SGR II, 150, 152; SHI I, 51; SHI II, 11; HMP I, 17, 128; StDR, 164; CEF, 105; CA 1857, 5; PD, 397; **luxuros** RL, 168. (Cf. lat. *luxuriosus*, fr. *luxurieux*).

M

MACAROANĂ s. (Culin.) **macaroane** AR 1830, 170; GC IV, 8v; BFO 1843, 141; DRB, 2, 3, 202, 272; NPT, 260; **macaroană** PBV, 255. (Cf. ngr. μακαρόνια (τὰ), fr. *macaroni*).

MACARONIC adj. (Versif.) **macaronic** GC IV, 9r; **macaronic** PD, 400. (<fr. *macaronique*).

MACERAȚIE s. **macerațiune** RMS, 160. (<fr. *macération*).

MACHIVELIC adj. **machiavelic**, **machiavelicesc** GC IV, 9r; *sistema* [...] **mahiavelică** (*înșălătoare*) AR 1837, 63; **machiavelic** SMR I, 117; KDP, 89; NV, 248; NPT, 292; PD, 400. (Cf. fr. *machiavelique*, it. *machiavellico*).

MACHIAVELISM s. **mahiavelism** HFP, 53; CA 1851, 53; CA 1857, 114; **mahiavelizm** CA 1853, 43; **machiavelism** GC IV, 9r; NV, 248; CA 1850, 67; StDR, 166; AAR, 31; R 1858, 227; PD, 401. (Cf. fr. *machiavélisme*, it. *machiavellismo*).

MACHIAVELIST s. **mahiavelist** HFP, 53; **machiavelist** GC IV, 9r; NV, 248; PD, 401. (<fr. *machiavéliste*).

MACRA s. (Ortogr., Versif.) **macra**, *dungă lungă* EBG, 15v, cf. și 19v; GRA, 10v; **macra** GAP, 45v. (<ngr. μακρά).

MACROB s. **macrovii** (*cei cu viață îndelungată*) HFP, 239. (Cf. ngr. μακρόβιος, fr. *macrobe*).

MACROCOSM s. *lumea [...]*, *organismul cel mare* (**macrocosmul**) BMN II, 3; **macrocosm** PD, 401. (<fr. *macrocosme*).

MACULA vb. („a păta, a murdări”) **maculi** BD II, 3; **macula** NV, 249; LS, 63, 115; SMB II, 525; AVP, 14; PD, 402. (Cf. lat. *maculare*, fr. *maculer*).

MACULATOR 1. adj. („care pătează”) PD, 402. 2. s. („caiet de însemnări, de ciorne”) BD II, 3; PD, 402. (Cf. lat. *maculatorium*).

MACULATURĂ s. („pată; hîrtie de calitate proastă sau murdară”) NV, 249; StDR, 166; PBV, 235; PD, 402. (Cf. fr. *maculature*, germ. *Makulatur*).

MADERĂ s. („vin de Madera”) DRB, 294; GM 1854, 237. (<fr. *madère*).

MADONĂ s. 1. („Maica Domnului și pictura sau sculptura care o reprezintă”; fig.) **madonă** GC IV, 32r; BPB, 72; AAR, 50; CA 1854, 94; RL, 37; PD, 398; **madoană** NV, 249; StDR, 165. 2. („doamna mea”) **madoană** StDR, 165. (Cf. fr. *madone*, it. *madonna*).

MADRAS s. („șesătură de mătase și bumbac”) **madras** VVP, 75; **madrasă** SCC II, 203. (<fr. *madras*).

MADRIGAL s. (Lit., Muz.) **madrigală** GC IV, 32r; **madrigal** GPE, 48; MPG, 24, 25; MPE, II; DE I, 14, 314; NV, 249; StDR, 166; RL, 127; DIB, 256; PD, 398; **madrigal** (*compliment în versuri*) RL, 40. (Cf. fr. *madrigal*, germ. *Madrigal*, it. *madrigale*).

MAESTRU s. 1. („maistru, meșter”) **maistri** DC IV, 265r; **maestru** SPBA, 13, 76, 91; **maiestru** BD II, 6; CMI, 163. 2. („artist sau scriitor care excelează în arta sa; șef, conducător”; fig.); **maestru** *țărămoniei* CDG, 40r; **măiestru** LB, 369; BAR I, 91; VVP, 83; **maestru** MEN I, 6; AAR, 3; RL, 123; CMI, 126; LIT, 29, 221; GCB II, 217. 3. (Comerc.) **maestru** NPC, 1; PDC, 29; BEC, 34; **maestru** *sau catastihul cel mare* JDS II, 438 (Cf. it. *maestro*, fr. *maestro*, germ. *Maestro*).

MAGAZIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. și **magazie** NIU, 298v; NID II, 44r; CISG, 113; SPBA, 57, MFV I, 35r, 61v; CSM, 63; OFR, 93; GIC, 215; PIU IV, 63; POS, 31; CR 1829, 299; AR

1829, 175; CR 1830, 13; AR 1830, 357; GC IV, 6r; pe la 1830 forma era frecventă; **magaza** CIRA, 353; BFO 1833, 38, 75; AR 1837, 52, 218 bis; ROI2 V, 4; CMV, 43. (Cf. ngr. μαγαζί, tc. *mağaza*).

MAGAZIN s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. și **1.** („magazie, depozit, prăvălie”) **magazin** RDN, 5; CP II, 110; FLG, 10; CL II, 55; LP, 7; IRF, 10, 39, 41; GSP I, 162; VPB, 12; CB 1816, 61; BDL III, 597r; TSVM, 13; AR 1829, 106, 119; AR 1830, 36; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **măgăzin** DOA, 39; FTM, 78; MBV, 26; BR 1829 II, RIP I, 78. **2.** („stup sistematic”) **magățin** TCA, VII, 47. **3.** („publicația periodică”) **măgăzin** FL, 9, 32; **magazin** MID I, f.t.; StDR, 165. (Cf. lat. *magazinum*, germ. *Magazin*, fr. *magasin*, it. *magazzino*).

MAGAZINAJ s. **magazinagiū** GC IV, 5v; **magazinaș** NPC, 71. (Cf. fr. *magasinage*, it. *magazzinaggio*).

MAGAZINER s. **magazier** CR 1830, 313; GC IV, 6r; VVP, BPA, 82; ROB2, 649, 653; *jigniceri sau magazieri* BPA, 22; *captinarm (magazier)* ROB2, 630; **magazioner** AR 1832, 140; **magaziner** NPC, 7; VO 1857, 2. (Cf. fr. *magasinier*, germ. *Magaziner*).

MAGISTRATUAL adj. (Adm.) **maghistratualicesc** MIU, 250; **maghistratualnic** DOA, 24, 26; BAR I, 51; **maghistratual** BRI, f.t.; BD II, 5; ICC, 10; BR 1829 I, 21; BAR I, 51, 237; BS, 1r; FMIL 1844, 153. (Cf. lat. *magistratualis*).

MAGNET s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 232. Cf. și **magnit** OC I, 46v; GN, 306v; MTT, 3r, 38r; DC II, 36r; VIO I, 58v; GCA, 16, 28, 48; **magnet** VEI, 77v; **magnet** MTT, 162v; CDG, 29r; DC III, 32v; GCA I, 5r.

MAGNETIZAT adj. **magnetuit** AR 1837, 266; **magnetisit** GC IV, 5r; RBT I, 32; **magnetisat** BDJE, 81.

MAGNEZIAN adj. *calcaruri magneziene* CEG, 72. (<fr. *magnésien*).

MAGNEZIC adj. *silicat magnezic* CEG, 28. (<fr. *magnésique*).

MAGNEZIE s. **magnesie** SIN, 28, 31, 35; CIF, 141; EAM, 26; FBE, 99v; EPD, 500; NV, 250; TCC, 17r; PD, 399; **magnisie** POS, 215; **magnezie** AR 1830, 189; VA, 11; PAB, 7; AR 1837, 300; ROI2 VI, 18; CIN, 347, 391; FDA, 113; SSC, 33; PBV, 234;

CA 1862, 24; **magnizie** AR 1830, 189. (Cf. lat. *magnesia*, fr. *magnésie*, ngr. μαγνήζια și μαγνησία).

MAGNEZIU s. **magneziu** sau *mangan* FMIL 1840, 123. (Cf. germ. *Magnesium*, fr. *magnésium*).

MAGNEZIT s. **magnezit** CIN, 365; **magnezitul** (*spuma de mare*) CEG, 32. (Cf. germ. *Magnesit*, fr. *magnésite*).

MAHOMEDAN adj., s. *lăcuiorii sînt* **moameți** GN, 299r; **moametean** TRT, 6v; DIP, 20v; **moameteți** CDG, 7r; DIP, 15r; CSM, 22; TPE, 28v; **moameteți** GN, 297r; CDG, 25v; DIP, 6r; **moametan** VIO I, 4v; 5v, 11r, 13v, 14r; PIU I, 23; HFP, 11, 100; AR 1829, 237; CR 1830, 152; SHI II, 93, 123; **moameticesc** VIO I, 4r; **muameteți** DC II, 44r, 158v; DC IV, 21r, 23r, 83r, 114r, 124r; **muameteți** DC III, 127r, 185v; **muametesce** DC IV, 78r; **muametenesc** DC II, 37v; DC IV, 58v, 104r; **muametenesc** DC III, 185v; **mehmeteți** GN, 189v, 299r, 302r; **mahmeteți** GN, 185v; **mohametean** OC I, 54v; **mahometeți** OC II, 21r; PTR, 1; PI, 1, PI, 1; **muhameteți** HOG, 33; GSP II, 22; **muhameteți** HOG, 34; **muhameticesc** NIU, 49v, 295r; **muhametenesc** NIU, 182r; **muhametenesc** NIU, 223r, 248r, 249r; **mahometanicesc** OMT, 7; **mahometan** SPBA, 89; BR 1821, 163; PAGR, 10; AIR II, 46; RB, nr. 6, 1, 210; VVP, 76; VL, 53r; **mahomedan** LB, 368; MF I, 41r; **maometean** GC IV, 6r; **moametan** AR 1837, 234; ASI, 23; **mohamedan** FMIL 1844, 34; PBV, 239; **mohametan**, **mahumedan** GLC, XVIII, 32. (Cf. gr. μωαμεθανικός, it. *maomettano*, fr. *mahometan*, germ. *Mohammedaner* și *mohammedanisch*).

MAHOMEDANISM s. **moametismos** DIP, 5v; **moametism** VIO I, 44v; **muhamedanism** TD I, 84; **mahometism** PAGR, 10; EGI, 53; VVP, 76; DL, 19; PBV, 239; **moametizm** PIU IV, 196; **maometism** GC IV, 5v; **moametanism** AR 1829, 237; GG, 146; SHI II, 93, 93; **mahometanismós** TPE, 5v; **mahometanism** FMIL 1844, 353; **maomedanism** LMG, 103. (Cf. gr. μωαμεθανισμός, germ. *Mohammedanismus*, fr. *mahométanisme* și *mahométisme*, it. *maomettanismo*).

MAIESTATE s. *Vezi Împrumut. I*, p. 71. Cf. și 1. („titlu dat unui suveran; autoritate, mărie”; fig.) **maiestat** CP I, 47; **maiestate** SEC, 150; CP I, 49; TAI, 8; MIA, 20; MPI, 5; DO, 7; DGR, ded., 15; ILT, 3; BD II, 6; BRD, 92; MSS, 4; MBV, 38, 45; BR 1829 I, 32, 33; AR 1829, 5; BAR II, 11; pe la 1835 cuvîntul era

frecvent; **magestate** GC IV, 32r; **majestate** GRN II, 18; NV, 250; PD, 400. **2.** („grandoare, măreție, prestanță, solemnitate”) **maiestate** BDL III, 598r; FTM, 94; BD II, 6; BRD, 11; AR 1830, 220 bis; FTP II, 124; BAR I, 135; AR 1837, 218; **majestate** AR 1837; 173; GPG2, 5; INB 1859, 30; **magistate** EOI, 156. (Cf. lat. *majestas*, germ. *Majestät*, fr. *majesté*, it. *inv. magestate*).

MAIESTUOS adj. **maiestos** FTM, 4, 9, 32, 41; AR 1830, 87; AR 1832, 119; PS, 58; LMS, 26, 38; SIT, 255; PCI, 86, 126; CA 1852, 22, 101; CA 1853, 10; SCC II, 92, 293; forma era frecventă până la 1860; **maiestuos** BDL III, 598r; BD II, 6; CA 1847, 49; BCP, 81; CA 1855, 139; **maiestos, maiestuos** StDR, 166; **magestuos** GC IV, 32r; SCC I, 214; **magestios** CA 1852, 4; **majestuos** NV, 250; PD, 400; **majestos** INB 1857, 33; INB 1859, 21, 22; **maiestaticesc** SIU, 48v; TCA, 11; **maiestetic** CR 1830, 238; **maiestatic** BAR II, 193; **majestatic** BMN II, 61. (Cf. it. *maestozo*, fr. *majestueux*, germ. *majestätisch*).

MAIOR s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. și **maior** CDG, 52r; IRF, 21, 55, 65; RA, 27; JNA, 17; KUP, 1v, 3r, 16r; BDL III, 598v; AR 1829, 9, 10, 26; CR 1829, 188; CIRA, 279; BAR I, 229; RO, 7; GG, 142; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **maior sau magior și major** GC IV, 4r; **máior** ESI, 109; **major** CR 1829, 83, 127, 140; CR 1830, 404; **major, maior** StDR, 166. (Cf. germ. *Major*, rus. *майор*, fr. *major*).

MAIOREN adj. („major”) **maiores** BAR I, 184; FMIL 1840, 60; SIM, 234; StDR, 166; **maiorin** CA 1853, XLIII; **maiores** (*vîrstnic*) BCD, 94; *vîrstnici* (**maioresni**) AML, 28. (Cf. germ. *maiores*, lat. *maiores*).

MAIORENITATE s. („majorat”) **maiorinita** (*vîrstnicie*) AR 1832, 328. (<germ. *Majorennität*).

MAIER s. (Adm., „primar”) **mer** GC IV, 35; **mair** MN 1836, 22; MEN II, 120; NV, 250; DIB, 6; PD, 400. (<fr. *maire*).

MAIREASĂ s. („soție de primar”) NV, 250. (<fr. *maresse*).

MAIRIE s. (Adm., „primărie”) **mairie** NV, 250; PLB, 28; PD, 400; **merie** T 1857, nr. 11, 3.

MAIS s. (Bot.) **mais** (*păpușoi*) AR 1829, 44; AR 1835, 41; AR 1837; 197; FGGN, 148. (Cf. fr. *mais*, germ. *Mais*).

MAISTRU s. **1.** („meșter, meseriaș”) **maistor** DCM, 192; ESI, 27, 28; HO, 53; OCE, pf.; DOA, 4; TF, 197; MPI, 123; VPP, pf.;

LPT, 104; CTT, 31, 146; **mastor** HPP, 72; FTM, 77; **mastur** FTM, 224; **maister** DOA, 5; AA, 10; ASH, 22; FMIL 1847, 124; **maistăr** GSP II, 156; **maistru** SIT, 110; StDR, 166; RL, 107; CA 1861, 88. 2. („artist, maestru”) **maistor** CTT, 59; **maistri** AR 1837; 70; CA 1855, 112; **maister** PBM, XXIII; PIC, 124, 125. 3. („titlu ierarhic în anumite organizații militare, politice, religioase”) **maistru** DC I, 137v; CA 1850, 39. 4. („persoană care instruiește pe cineva”) **maistăr** FBN, 52; BPN I, 106; **maister** BIP, 79; **maister** (*învățător*) RMS, 341. (Cf. germ. *Meister*, scr. *majstor*, ngr. μάστορας, μάστορης).

MAJORDOM s. (Adm.) **maiorul domei** SHI II, 157; **majordom** NV, 250; PD, 400; **maiordom** SMB I, 78, 127; GM 1854, 217. (Cf. fr. *majordome*, germ. *Majordom*).

MAJUSCULĂ adj., s. **maiusculă** SGR I, 3, 222; StDR, 166; **majusculă** NV, 251; PD, 400. (Cf. fr. *majuscule*, lat. *maiuscula*).

MALADIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 232. Cf. și **malatie** BDJE, 102; AVP, 14; **maladie** LS, 38; SMB I, 110; ICI, 113; AVP, 14; PD, 402. (Cf. it. *malattia* și *malatia*, fr. *maladie*).

MALADIV adj. **maladiv** SIT, 93; NV, 251; SMB II, 352; PD, 402; **malativă**, *bolnăvicioasă* AVP, 14. (<fr. *malatif*, cf. it. *malattia*).

MALAHIT s. (Mineral.) **malahit** CIN, 416, 418; **malahită** AR 1837, 223; **malahit** (*malachite*) BIN, 51. (Cf. germ. *Malachit*, fr. *malachite*).

MALAXA vb. a **malaxa** (*a frământa*) CEF, 136. (<fr. *mala-xer*).

MALEDICȚIE s. **maledicție** GC IV, 9v; NV, 251; SCC II, 345; ICI, 138; PD, 402; **maledicțiune** DILB III, 219; AVP, 14. (<fr. *malédiction*).

MALEOL s. („butaș”) **malléol** *adecă ciocănuț* [...], **malléol** (*ciocănel*) MVV, 12; **maleol** BCA, 267. (Cf. lat. *malleolus*, it. *malleolo*).

MALEOLAR adj. (Anat.) *ligamentul* **maleoler** KMA, 153. (<fr. *malléolaire*).

MALEZICE vb. *ne detestăm și ne* **malezicem** DFL, 66.

MALIȚIE s. **malicie** SMB I, 60, 188; **maliițe** CEF, 41; PD, 402. (Cf. fr. *malice*, it. *malizia*, lat. *malitia*).

MALIȚIOS TF, 280; AML, 85, 93, 101; **malicios** BDJE, 68;

SMB I, 60, 159, 191. (Cf. lat. *malitiosus*, germ. *maliziös*, fr. *mali-cieux*).

MALȚ s. **malț** FMIL 1844, 55; BCA, 614. (<germ. *Malz*).

MALVACEE s. pl. (Bot.) **malvaceele** (*nalbele*) BIN, 188. (<fr. *malvacées*).

MAMAR adj. (Anat.) *tumori* **mamale** TCC, 64r; **mamer** PAD, 158. (Cf. fr. *mammaire*, it. *mammali*).

MAMELON s. (Georg.) LIT, 297; CEG, 39. (<fr. *mamelon*).

MAMELUC s. **mămăluc** IRF, 13, 52; **mamaluc** GSP II, 6; BPN II, 336; PIU III, 221; PIU IV, 138; **mameluc** TSVM, 14; AR 1829, 196; GC IV, 12r; AR 1837, 95; RB, 339; AR 1843, 365; PD, 403. (Cf. lat. *mammalucus*, germ. *Mameluk*, fr. *mamelouk*).

MAMILAR adj. („în formă de mamelon”) **mamiler** KMA, 103, 478. (<fr. *mamillaire*).

MAMUT s. (Paleont.) AR 1830, 357; AR 1834, 88; CIN, 468; AR 1837, 178; FL, 20; StDR, 167; BMN II, 17; BIN, 293; DCB IV, 131; CEG, 88; INB 1859, 10. (Cf. fr. *mammouth*, germ. *Mammut*).

MANDARIN s. („înalt funcționar în vechea Chină”) **mandarin** IE, 119; MIU, 78; AZ, 1v, 32v; MCB, 10; VMG, 7; AR 1830, 166; GC IV, 12; AR 1831, 61; AsF, 89; StDR, 167; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **manderin** GSP I, 166; BPN I, 56. (Cf. fr. *mandarin*, germ. *Mandarin*).

MANDANELĂ s. („bandă, la masa de biliard”) GC IV, 12v; VVP, 76; PEG, 159; PBV, 236.

MANDAT s. **1**. (Jur., Comerc., Adm.) **mandat** SCS, 5; GC IV, 12v; KDP, 24; NV, 251; StDR, 167; CA 1853, XX; SCC I, 299; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **mandat** (*poruncă*) BRD, 84; IGR, 208; **vechilat sau mandat** BCD, 363. (Cf. fr. *mandat*, germ. *Mandat*).

MANDATAR s. („împuțernicit, delegat”) GC IV, 12v; RL, 330; VO 1857, 7, 13; C, 13; SPB, 275; CA 1862, 128. (Cf. fr. *mandataire*, lat. *mandatarius*).

MANDATOR s. **mandatoriul este acela care dă altuia o putere...** SCS, 6; **mandător, mandatofor** GC IV, 13r; **mandator** DIB, 578; R 1857, nr. 2, 2; BEC, 7; PD, 403. (Cf. lat. *mandator*, it. *mandatore*, ngr. *μαντατοφόρος*).

MANDRIL s. (Zool.) **mandril** (*soi de maimuță*) CIN, 20;

mandril StIN, 74. (Cf. germ. *Mandrill*, fr. *mandrill*).

MANECHIN s. NV, 252; ASLI, 149; PD, 404. (<fr. *mannequin*).

MANEVRA vb. **1.** (Milit.) **manevrui** IRF, 36, 45; AR 1837, 102; **manevri** IRF, 40; **manovra** NV, 252; **manevra** GM 1854, 308; RL, 131; CA 1856, 86; PD, 405. **2.** („despre nave, mașini, a executa anumite mișcări”) **manevri** AR 1829, 126; **manovra** NV, 252; **manevra** TR 1854, 181; LIT, 151; PD, 405. **3.** („a folosi mijloace îndeminate pentru a atinge scopul propus”) **manevra** SCC I, VII; PD, 405. **4.** („a mînui o armă”) **manevra** PCI, 183, 185; CA 1859, 71. (Cf. germ. *manövrieren*, fr. *manoeuvrer*, it. *manovrare*).

MANEVRAȚIE s. (Milit.) NB, 37.

MANEVRĂ s. **1.** (Milit.) **manevre** pl. IRF, 45; NB, 25; AR 1829, 171; CR 1830, 264; AR 1830, 533; BAR II, 165; AR 1834, 210; NAP, 14; RB, nr. 18,3, 218; CA 1850, 67; ROM, 177; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **manevrele** (*mișcările oștinești*) AR 1832, 65; **manevre** (*mustre*) *militare* AR 1837, 111; **manevruri** IRF, 45; CR 1829, 155; **manoevruri** IRV, 69v, 156r; **manevru** AR 1833, 20; **manevră** GC IV, 12r; AR 1837, 156; FMIL 1840, 48; StDR, 167; PD, 405; **manevră** (*muștră*) AR 1834, 147; **manevr** AR 1837, 142; **manovru** NV, 252. **2.** (Nav.) **manevre** BPN II, 193; AR 1829, 115; SD 1855, 3; **manevrurile** (*mișcările ce barca [...] făcea*) CR 1829, 113; **manevruri** CR 1829, 197; SPV, 173; **manevră** MRC, 37; GC IV, 12r; LIT, 151; **manovru** NV, 252; **maniovră** SCC I, 222. **3.** („mașinație, viclenie, tertip”) **manevră** AR 1830, 479; RB, nr. 7,3; nr. 10, 1; NPC, XVI; VN, 10; StDR, 167; CA 1862, 72. (Cf. fr. *manoeuvre*, germ. *Manöver*, rus. манёвр, it. *manovra*).

MANGAN s. (Chim.) **mangan** VA, 11; CIN, 404, 444, 448, 450; StIN, 14. (<germ. *Mangan*).

MANGANAT s. (Chim.) PFHM I, 96. (<fr. *manganate*).

MANGANEZ s. („mangan”) **magganez** PH, 6; AR 1830, 434; **maganez** PH, 6; AR 1830, 434; **manganez** PH, 6; TAA, 19; **manganes** PFHM I, 4; BIN, 56. (Cf. fr. *manganèse*, it. *manganese*, ngr. μαγγανήσιον).

MANGANIC adj. CEG, 41, 78. (fr. *manganique*).

MANI s. pl. (Antic. rom.) *zeii* **mani** BAR I, 128; **manile** (*du-*

hul) lui Esop AsFA, XX; **mane** StDR, 167. (Cf. lat. *manes*, fr. *mânes*).

MANIA vb. **1.** („a mânui”) SIT, 103, 225; NV, 251; RL, 382; GCB II, 217; R 1857, nr. 29, 4; PIC, 34. **2.** („a conduce, a dirija”) NV, 251; CEF, 117; GCB II, 217. (<fr. *manier*).

MANIABIL adj. NV, 251. (<fr. *maniabile*).

MANIAC adj., s. (Med.) **maniac** NV, 251; BIF, 12; PBV, 236; PD, 403; **manios** AML, 102, 103. (Cf. fr. *maniaque*, it. *maniacco*).

MANIARE s. RL, 130; GCB II, 217.

MANIERIST adj., s. PD, 404. (<fr. *maniériste*).

MANIHEISM s. (Filoz., Relig.) **manihaismós** HFP, 11; **manihaism** HFP, 36; **maniheism** DFL, 137, 183. (Cf. ngr. *μανιχαϊσμός*, fr. *manichéisme*).

MANIHEU s. *eresul* **maniheilor** APC, 405r. (<ngr. *μανιχαῖος*).

MANIOC s. (Bot.) **manioc** GIA I, 43; SPV, 69; **manioc, manioca** GC IV, 12r. (Cf. fr. *manioc*, it. *manioca*).

MANIPUL s. (Antic. rom., „subunitate militară” BAR II, 134, 142, 148, 166. (<lat. *manipulus*).

MANIPULA vb. RMS, 139, 585; PBV, 236; PD, 404. (<fr. *manipuler*).

MANIPULANT s. FMIL 1844, 148, 168. (<germ. *Manipulant*).

MANIPULARE s. PBV, 236; R 1858, 23.

MANIPULATOR s. („instrument cu care se manipulează”) D 1859, an II, 11; PD, 404. (<fr. *manipulateur*).

MANIPULAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 232. Cf. și **manipulație** MIM, 43; AR 1830, 205; SR, 26; FL, 4; FMIL 1844, 146, 330; RL, 90; WCP, 157; PBV, 236; PD, 404.

MANIȘCĂ s. (Vestim.) MPG, 13; VFD, 62. (<rus. *манишка*).

MANOMETRIC adj. *vasul* **manometric** PFM, 181. (<fr. *manométrique*).

MANOMETRU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **manometr, manoscop** GC IV, 12r; **manometrul cu două brațe** PFM, 80; **manometru, manoscop** PD, 405. (Cf. și fr. *manoscope*).

MANOPERĂ s. **1.** („mașinație, uneltire; procedeu, metodă”) BCB, 10; SMB I, 41; VO 1857, 4; BEC, 414; D 1860, 91, 101. **2.** („mișcare, lucrare, acționare cu mâna, manevră”; Nav., Milit.)

DIB, 272; DILB IV, 202; DCB I, 7, 10; DCB II, 73; PD, 405. (Cf. lat. *manopera*, fr. *manoeuvre*, it. *manovra*).

MANSARDĂ s. **manzardă** CD, 33; **mansardă** DIB, 227; R 1857, nr. 30, 2. (Cf. fr. *mansarde*, germ. *Mansarde*).

MANȘETĂ s. (Vestim.) **manjetă** MG I, 158; **mangetă**, **mangeturi**, **mangete** GC IV, 10v; **mangetă**, **mangetură** PBV, 236. (Cf. fr. *manchette*, germ. *Manschette*, rus. манжета).

MANTĂ s. (Vestim., „mantie”) **mant** FTM, 9, 262; **mantă** FTM, 92; CR 1830, 162; BM, 48; AS, 19, 32; RNA, 3; KMP, 139; BPA, 11; BDJE, 139; ASI, 9; BP, 214; AF, 32; PS, 1; CMI, 69, 74, 194; SAI, 81; PIC, 79; BBR, 22. (Cf. fr. *mante*, it. *manto*).

MANTELĂ s. (Vestim.) **mantel** PAFR, 24; FL, 31; VVP, 76; DFL, 159; SIM, 16; TR 1854, 156; PD, 405; **mantelă** GC IV, 10v; RO, 28; AsP, 40; RB, 279; MCL 1838, 44; MAR, 37; SMR I, 121; FMIL 1847, 114; BP, 104; AF, 27; SIT, 65, 203; SIM, 126; RMS, 66; pe la 1850 forma era frecventă; **mantele** pl. CR 1830, 151; TAA, 29; MCL 1839, 402; **mantilă** GC IV, 12r; BDJE, 141; BP, 118, 196; StDR, 168; GM 1854, 120; CMI, 114; BC, 51. (Cf. germ. *Mentel*, it. *mantello* și *mantella*, fr. *mantille*).

MANTELETĂ s. *un mantalet scurt* GIA II, 13v; **manteletă** DIB, 533. (Cf. fr. *mantelet*, it. *mantelleta*).

MANUDUCERE s. **ducere de mână** DMA, f.t.; DMC, f.t.; ICD, 10; **ducere de mână sau povățuire** DAE, f.t.; **manuducere** OMT, ded.; BDC, 164; CTT, 169; SIM, XIV, 52; **manuducere**, **mînoducere** StDR, 168. (Cf. lat. *manuducere* și *manuductio*).

MANUDUCTOR s., adj. („povățuitor, îndrumător”) **manuductor** pentru învățătorii școlasticești MPI, f.t.; **manuductor** DO, 73; **manuductor** (povățuitor) LPT, 71; *îndreptării cei manuducătoare a învățetoriului* DO, 38; **manuducător** BDC, 94; *o compunere mîno-ducătoare* CIN, 1; *cel mai bun mînu-ductorii pentru orice profesor* CDR, II. (<lat. *manuductor*).

MANUFACT s. („obiect manufacturat”) **manufact** DGR, 58; BDC, 170; RB, 392; BG, 35; 44; **manufapt** PSC, 118r; RL, 271. (Cf. lat. *manufactus*, germ. *Manufakt*).

MANUFACTOR s. („producător de obiecte manufacturate”) DSM, 17; DSM2, 19; TG, 29; Prop, 82; BCD, 256; SCC I, 16; Z 1856, nr. 7, 2; BEC, XVI.

MANUFACTORIE s. („atelierul, localul unde se produc

obiecte manufacturate”) SCC, 16, 158, 168.

MANUFACTUAR adj. *industrie manufactură* SSC, XI, 72, 79; *centrurile manufacturarie* SSC, 98.

MANUFACTURA vb. SSC, 110. (<fr. *manufacturer*).

MANUFACTURAT adj. *producte manufacturate* MN 1836, 67, cf. și 56; Z 1856, nr. 13, 3; SSC, 98. (Cf. fr. *manufacturé*).

MANUFACTURĂ s. **lucruri de mâini (mână)** IEI, 9v, 34; **manifatură** DC IV, 205r; AR 1830, 197; **manufactură** ISF, 2; ISI, 23; DOA, 37; GSP I, 12; MPI, 26; VPP, 336, 337; KIT, 390; MFV II, 43v; CR 1829, 200; AR 1829, 115; AR 1830, 375 BDC, 170; CPI, 100; CTT, 144; EGI, 48; VDA, 6; pe la 1835 forma era frecventă; **manifatură, manufactură** GC IV, 156v; **manufăcturi** AA, 10; CR 1829, 69; ROB, 102; **manufăptură** AR 1829, 48; AR 1830, 356; CIRA, 245; ROI2 VI, 20; SHI II, 191; IL 1840, 83; RIP I, 122; IVA, 3; ICG, 192; CA 1852, 96; CA 1854, 65; CA 1855, 96; CA 1856, 72; Z 1856, nr. 21, 4; VMP, 190; **manofatură** SPV, XV; **mînofăpturi** SHI II, 6, 22; **mînu-făpturi** AR 1829, 47; **mînu-făpturi** RSM, 11v; CIRA, 116, 191; AR 1837, 10; BFO 1838, 108; **mînu-făptură** SSC, 8; **manufăcturi** AR 1829, 258; CA 1856, 11; **mînu-făpturi** RIP I, 64; FMIL 1844, 95; **mînu-făptură** AsE, 12; **manifatură** BR 1829 II, 52; CIRA, 27; **manifatură** BGO 1840, 239; SMR II, 28; **manifatură** AR 1830, 51; **manifăpturi** AR 1830, 166; **manufăptură** CPI, 218; **manufăpturi** AR 1837, 201; FMIL 1840, 270; CA 1858, 31; **manufăptură, mînu-făptură** StDR, 168. (Cf. lat. *manufactura*, germ. *Manufaktur*, fr. *manufacture*, it. *manifattura, manifatto* și *manofatto*).

MANUFACTURAL adj. *industrie manufacturală* MN 1836, 66; IVA, 10; AR 1845, 145; RL, 32; *producte manufacturale* MID I, 198; *industrie manufacturală* FMIL 1847, 52; *plăsmuire manufacturale* CA 1858, 31; *industrie manufacturală* RL, 257, 271.

MANUFACTURIER s. **manufacturier** NV, 252; CA 1856, 12, 13; **manufacturar** PD, 405. (Cf. fr. *manufacturier*).

MANUFACTURIST s. **manufacturist** GC IV, 156v; RB, 384, 399; HMV I, 122; **manufăpturist** AR 1835, 98. (Cf. germ. *Manufakturist*).

MANUMISIE s. **manumisie** PTB, 3; CFZ, 155, 158; **manumișie** DOB, 7. (<lat. *manumissio*).

MARABU s. **marabui** (*călugări maometani*) AR 1835, 20; **marabu** (*căpetenie de preoți*) AR 1837, 190; **marabu** (*preot*) AR 1837, 194 bis; **marabut** (*sfânt musulman*) FMIL 1840, 13; **marabut**, *schit musulman* CA 1861, 53. (<fr. *marabout*).

MARBRAT adj. („cu aspect de marmură”) *carnea lor puțin marbrată* IVA, 39. (<fr. *marbré*).

MARCA vb. („a aplica un semn caracteristic”; fig.) **înmarca** GC I, 340v; **marca** NV, 253; VO 1857, 3; R 1857, nr. 15, 4; PBV, 237; PD, 406. (<fr. *marquer*).

MARCAL adj. *congregația marcalicească* MIM, 44; *congregațiile marcale* FMIL 1847, 45. (<lat. *marcalis*).

MARCĂ¹ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. și **1**. („semn distinctiv; trăsătură specifică”) **marca**, *adecă pecete* CDG, 14r; **marcă** GC IV, 19v; SGR II, pf.; CPI, 29; BFO 1843, 292; JDS II, 438; NV, 253; StDR, 169; CA 1855, 67; PD, 407; **mărci** GC IV, 19v. **2**. („stemă, blazon”) **marcă** TSVM, 78; AR 1829, 199; CR 1830, 301; CR 1831, 54; SGR II, 154; GG, 141; PMG, 23; AIR III, 40; CA 1848, 59; GPG2, 37; **marce** AR 1830, 100; SHI II, 135; **marce seau steme** SHI II, 78. (Cf. fr. *marque*, ngr. *μάρκα*, germ. *Marke*).

MARCĂ² s. **1**. („măsură de greutate monetară”) **marcă** SIA, 47; StIN, 18; JDS II, 438; **marc** GC IV, 20r; NPC, 129; **marcuri** GC IV, 20r; NPC, 128. **2**. („monedă”) **marcuri** MIU, 290; **marcă** GIC, 203; MCL 1838, 148; JDS II, 438. (Cf. germ. *Mark*, it. *marco*).

MARCHIZ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. și **marchez** DAB, 178v; MCB, 109; PIU III, 105; AR 1829, 38; TCM, 7; AR 1830, 216; GC IV, 19v; AR 1837, 306; RCM, 168; BS, 64v; MID II, 197; **marcviz** NIU, 297r; **marchiz** CR 1829, 56; AR 1839, 131; MPG, 36; AR 1837, 289; MCL 1839, 359; FMIL 1840, 22; MEN I, 25; NV, 253; StDR, 168; DCB IV, 42; PD, 407; **marchiși** RIP I, 155. (Cf. ngr. *μαρκέσιος*, *μαρκίζος*, *μαρκίσσιος*, it. *marchese*, fr. *marquis*, germ. *Marquis*).

MARCHIZAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. și **1**. („domeniul unui marchiz”) **marchisat** BDC, 198; PD, 407; **marchizat** CDCE, 52; StDR, 168; PD, 407. **2**. („rangul de marchiz”) **marchezie** GC IV, 19v; **marchisat** NV, 253; PD, 407; **marchizat** StDR, 168. (<fr. *marquisat*).

MARCHIZĂ s. 1. („soție de marchiz”) **marchesă** DAB, 178v; MMP, 100, 102; **marcheză** DAB, 180r; FC, 5r, 15r; CB 1818, 21; MBG, 32; MSR, 112; RB, 152; FMIL 1840, 126; NPT, 250; **marchiză** MBG, 2, 15, 59; RB, nr. 27, 4, 153; MCL 1839, 585; CA 1852; **marchisă** SIT, 228; 2. (Constr.) **marcheză** (*învelișul dinaintea portalului*) R 1858, 27; **marchiză** (*cort cu mai multe camere*) CA 1862, 35. (Cf. ngr. μαρκέζα, it. *marchesa*, fr. *maequise*, germ. *Marquise* și *Markise*).

MARECAGIOS adj. („mlăștinos”) *țările marecagioase* PFHM I, 63; *locurile băltoase (marecagioase)* BIN, 219. (<fr. *maréca-geux*).

MAREȘAL s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71-72. Cf. și („președintele unui corp nobiliar în Polonia și Rusia feudală”; Milit.) **marșal** NID II, 57r; IRF, 7, 21, 60; NB, 31; MCB, 141; PIU I, 269, 275, 305; AR 1829, 10, 102; CR 1829, 211, 238; AR 1830, 370; AR 1833, 17; AR 1837, 2, 56; FL, 85; forma continuă să fie folosită, sporadic, pînă la 1860; **mareșal** BDL III, 600r; OFR, 17; CR 1829, 15, 97; CR 1830, 324, 339, 404; GC IV, 17v; CR 1831, 7; KMP, 90; AR 1837, 379; HAN, 35; VHP, XI; pe la 1840 forma era frecventă; **mareșal, marșal** StDR, 168. (Cf. germ. *Marschall*, rus. *маршал*, fr. *maréchal*).

MARGRAF s. **marc graf** NIU, 203v; **marcă graf** NIU, 217v, 234v; **marhgraf** PIU IV, 86; **margraf** GC II, 182v; GC IV, 20r; SR, 5; PD, 406; **margrav** NV, 253. (Cf. germ. *Markgraf*, fr. *margrave*).

MARGRAFAT s. **marhgrafat** PIU IV, 85; **margraviat** PD, 406. (Cf. fr. *margraviat*).

MARIN adj. Vezi *Form term. șt.*, p. 233. Cf. și **marin** SPV, 56; BR 1829 II, 14; AR 1830, 144; GC IV, 17v; AR 1837, 192 bis; MCL 1838, 164; VVP, 76; FGE, 2; CN, 22; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **armie marenă** MRC, 37. (Cf. fr. *marin*, germ. *marin*, lat. *marinus*).

MARINAT adj. (Culin.) **marinat** TAA, 11; PBV, 237; **mărinat** DRB, 76; SIM, 58; (Cf. ngr. μαρινάτος, fr. *mariné*).

MARINATĂ s. (Culin.) **marinaturi** CR 1830, 140; AR 1830, 219; **marinată** MAR, 2; GC IV, 17v; CDCE 15; PBV, 237; **marinat** DRB, 76, 87; **marinadă, marinade** pl. RMS, 38, 40. (Cf. ngr. μαρινάτο(v), fr. *marinade*).

MARIONETĂ s. (Teatru) GC IV, 17v; FMIL 1840, 327; StDR, 168; PD, 406. (Cf. fr. *marionette*, germ. *Marionette*).

MARITIM adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **1.** („privitor la mare”) **maritím** GC IV, 17v; **maritim** MN 1836, 6; SIT, 356; MGP, 96; CA 1854, XXX, 73; TR 1854, 3; pe la 1855 cuvântul era frecvent. **2.** („privitor la marină”) **maritim** BGO 1840, 189; GM 1854, 209; Z 1856, nr. 5, 1; AVP, 14; PD, 406.

MARMORAT adj. *talpa acestei case e marmorată* BAR I, 32. (Cf. lat. *marmoratus*).

MARMOTĂ s. (Zool.) **marmotă** CIN, 35; StIN, 80; BIN, 282; **marmoții** (*un fel de urși*) PMC I, 116. (Cf. germ. *Marmotte*, fr. *marmotte*).

MARMURĂ s. **marmură** OC I, 85v; OC II, 7r; GN, 46v; 107r, 219r; MTT, 27v; FTU, 9r; GIA I, 89r bis, 94r; GF, 212v; FNPB I, 22v; DAB, 89v; FNB, 27; GIC, 193; GC IV, 19v; VPA, 28; forma era frecventă pînă la 1860; **marmure** sg. FTU, 9r, 12r; GF, 212v; HOG, 34, 170; SHR, 15; GSP I, 23; FDB, 99; FTM, 41; LB, 378; LG, 80; **marmoră** FNPB I, 14r; MIU, 203; SIS, 27; GSP I, 23; CRac, 56; AR 1837, 217; StIN, 5; SSC, 32; NPT, 248; CEG, 36; **marmor** DO, 50; CRac, 52; LPT, 52; CIN, 374; FMIL 1847, 156; **marmore** sg. PAM, 2; LB, 378; BAR I, 30; FMIL 1840, 137. (Cf. lat. *marmor*, germ. *Marmor*, it. *marmore*).

MAROCHIN s. **1.** („piele fină de capră sau de oaie”) **marochin** CR 1830, 373; AR 1831, 217; CD, 86; BFO 1843, 161; NV, 253; BCB, 24; DIB, 142; C, 154; PBV, 237; PD, 407; **marochină** SSC, 106; SCC I, 223; **marochinuri** INB 1859, 115. **2.** („obiecte lucrate în marochin”) **marochin**, **marochinuri**, **marochine** GC IV, 17v. (<fr. *maroquin*).

MAROTĂ s. („sceptru de bufon”) **marotă** (*păpușă*) CMR, 95; **marotă** GC IV, 17v. (<fr. *marotte*).

MASUPIALE s. pl., adj. (Zool.) **marsupialia** (*purtătoare d-un sac*) BIN, 251; *animalele pungoasă* (*marsupialia*) MIN, 33; *animalele purtătoare de pungă* (*marsupialia*) INB 1859, 82; *animalele marsupiale* CEG, 77; **marsupiale** PD, 407. (Cf. lat. *marsupialia*, fr. *marsupial*, *marsupiaux*).

MARȘ, -Ă **1.** s. (Mil.; „deplasare, drum”; fig.) Vezi *Împrumut. I*, 72. Cf. și **marș** GIA II, 85v; IRF, 39, 67; GSP II, 77; RA, 73; CB 1818, 69; BPN II, 177, 206, 268; CR 1829, 254; LME, 68;

GC IV, 24v; AR 1831, 124; FTP II, 177; CIRA, 240, 352; BAR II, 165; AR 1834, 128; AIR I, 92; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **marș** (*mersul oștenilor*) BDL III, 601v; **marșul** (*mergerea*) AR 1832, 38; *ostenelile marșului (călătorii)* AR 1835, 47; **marșă** AsM, 183, 203; AR 1837, 181, 381; SMR I, 10; BFO 1843, 114; AOD, 9, 123, 176; SRM, 27, 181; KDP, 72; StDR, 169; GM 1854, 4; CA 1855, 17; RL, 213, 372; Z 1856, nr. 1, 4, nr. 6, 3; JA, 179; NPT, 137; RIT, 19; CA 1861, 95. **2.** (Muz., Lit.) **marș** BDT, 22v; AR 1829, 75; MALP, 41; CR 1830, 109, 205; AR 1830, 203; RNA, 1; KCL, 15, 64; WPM, 23; RBM, 11; StDR, 169; AAR, 68; RL, 112; CMI, 13; ASLI, 395; SPB 257; **marșă** AR 1835, 33; SRM, 212; **marșe** pl. AR 1837, 331. **3.** interj. **marș** GC IV, 24v; KPA, 42. (Cf. fr. *marche*, germ. *Marsch*).

MARȘANDĂ s. („modistă”) GC IV, 24v; MPG, 13, 34; MN 1836, 48; RB, nr. 27, 4; SIM, 59; CA 1848, 55; RL, 410; PBV, 238; PIC, 33; AML, 45, 46. (<fr. *marchande*).

MARȘANDĂRIE s. („magazin cu articole de modă”) **marșendărie** FMIL 1844, 230.

MARȘRUT s. („itinerar, traseu”) **marșărută** IPC, 13; **marșerut** AR 1830, 97; **marșrut** GC IV, 24v; DTN, 81; **marșrută** CA 1848, 97; **marș-rută** RL, 10. (Cf. germ. *Marschroute*, fr. *marche-route*).

MARTIR s. **martir** (*mucenic*) BGV, 23v; AR 1830, 496; **martir** AR 1830, 26; CIRA, 56; AR 1842, 141; AsL, 40; SCMI, 20; MEN II, 145; BP, 215; LMS, 14; NV, 253; StDR, 169; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (<fr. *martyr*).

MARTIRIU s. **martirism** MEN II, 207; RL, 155; **martiriu** NV, 253; PD, 407; **martiruri** AAR, 2. (Cf. lat. *martyrium*, fr. *martyre*).

MARTIRIZA vb. NV, 253, BC, 71; SPB, 98; PD, 407. (<fr. *martyriser*).

MARTIRIZARE s. SCC II, 178; **martirizație** Z 1856, nr. 3, 4.

MARTIROLOGIU s. **martirolog** GC IV, 22r; **martirologiu** PD, 408. (Cf. fr. *martyrologe*, lat. *martyrologium*).

MARȚIAL adj. **1.** („viteaz, războinic; solemn, grav, impunător”) **marțial** BR 1829 II, 30; CR 1830, 298; NV, 253; BCB, 41; CA 1853, 46; RL, 131; Z 1856, nr. 2, 3; C, 28; PBV, 237; PIC, 5; CA 1858, 113; PD, 408; **marțial** (*oștenesc*) AR 1830, 419;

marțial (*veteaz*) AR 1834, 240; **marțial** (*războinic*) AR 1837, 306. **2.** (Jur.) *comisie marțială* CR 1830, 203; *lege marțială* (*adecă oștenească*) AR 1831, 89. **3.** (Farm.) *sare marțială* PMC II, 5. (Cf. lat. *martialis*, fr. *martial*).

MASACRA vb. **masacra** (*ucide*) AR 1830, 489, 508; **masacra** CA 1851, 37; INB 1857, 44; PD, 408. (<fr. *massacrer*).

MASACRAT adj. AVP, 14.

MASACRU s. **masacru** (*ucidere*) AR 1830, 453, 508; **masacru** StDR, 169. (<fr. *massacre*).

MASĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **1.** („totalitatea elementelor care alcătuiesc un corp; cantitate, colectivitate”) **masă** MIU, 58, 97; MIA, 17; AR 1834, 322; AR 1837, 210, 300; FMIL 1840, 198; FGE, 7, 94; FGGN, 6; FMIL 1844, 333, 397; FMIL, 1847, 41, 73, 171; NV, 254; CA 1850, 14, 66; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **masă** (*compoziție*) LMA, 135. **2.** (Jur., Comerc.) **masă** CL II, 155; AR 1830, 146; SR, 32, 41, 49; JDS II, 438; NV, 254; StDR, 169; *masa creditorilor* CCB, 53, 56, 214; BCD, 359; CCP, 110; BEC, 333, 334. (Cf. și germ. *Masse*).

MASCĂ vb. („a pune mască; a ascunde, a acoperi”) **înmăsca** GC IV, 27v; **măsca** DL, 83; **măscui** MEN I, 69; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 9, 1; **mascui** GM 1852, 57; **masca** NV, 253; PBV, 238; PD, 408. (<fr. *masquer*).

MASCARADĂ s. **1.** („petrecere, bal la care participanții sînt mascați; grup de oameni mascați”) **mascarat** DC II, 49v; DC IV, 148r, 165v; **mascaradă** GC IV, 26v; MBG, 67, 87; AR 1837, 72; FD I, 40; SRM, 148; NV, 253; PBV, 238; PD, 408; **mascheradă** AR 1834, 100. **2.** („mască, om mascat”) **mascaradă** GC IV, 26v. (Cf. fr. *mascarade*, germ. *Maskerade*).

MASCAT adj. **mascherat** FTM, 69; **masche** CR 1829, 38; RB, 253; AsF, 86; **mascat** AR 1830, 97; BDJE, 176; BMN I, 21; RL, 414; CA 1858, 125; DCB III, 37; D 1860, 96; **mascat**, **mascuit** StDR, 169; **mascuit** AR 1834, 51; AR 1837, 71, 85; CA 1855, 3; **măscuit** DTN, 47; HAN, 48; HP, XXVII; AsF, 87; CA 1848, 61; GRR, 124, 277; **măscat** DAH, pf. 3; DL, 83; **maschit** EOI, 237. (Vezi *masca*; cf. și it. *mascherato*, fr. *masqué*).

MASCĂ s. **muțună** OC I, 8r, 13r, 47r; GIA I, 127r; GIA II, 54r; **obrăzar** TPE, 16r, 21r; **mască** (*măscară*) PV, 143; **măscără** FC, 60r; **mășcă** BPN I, 93; **mască** MIU, 397; BDL III, 601v;

MCB, 123, 147; GPF, 145; GIC, 55; VMG, 24; DCN, 46; EGR, XXVIII; RDS, 62v; CR 1829, 129; HFP, 116, 254, 299; CMR, 62; AR 1830, 370; GC IV, 26v; TAA, 8; pe la 1830 forma era frecventă; **mască (obrăzar)** AR 1831, 24; **mașce** pl. AAS, 25r; **masce (obrăzare)** BGV, 36v; **masce (obrăzaruri)** MFV II, 86r; **masce** AR 1837, 71; AsF, 88; CA 1854, 132; RL, 414; **mașci, masche** GPF, 163; **masche** BR 1829 II, 49; HFP, 22; **mășci** GC IV, 26v; CDCE, 145; **larvă** LB, 343; BRD, 57; FL, 22, 47; StDR, 159; PBV, 217; **larve sau obrăzare** AR 1821, 195; **larvă (fățarie)** BR 1829 II, 41; **larvă (mască)** FL, 42. (Cf. ngr. μουτζοῦνα, lat. *mascara* și *larva*, germ. *Maske* și *Larve*, fr. *masque*, it. *mascara*, magh. *maszkara*).

MASCUL Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **1. mascul** BD II, 27; MEN II, 101; INB 1859, 12; AVP, 14; PD, 408. **2. adj. flori masculine** FBE, 78r, 87r; MIN, 140; INB 1859, 38.

MASETER s. (Anat.) **mușchiul maseterul** KMA, 185; **maseterul sau masticatorul este pătrat** PAD, 50. (Cf. fr. *masséter* și *masticateur*).

MASIV¹ adj. Vezi *Form term.șt.*, p. 233. Cf. și **masiv** GC IV, 24v; SGR II, XII; AR 1838, 268; MCL 1838, 21, 86, 88; MCL 1839, 227, 348; AF, 178; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **masif** CA 1862, 78. (Cf. și germ. *massiv*).

MASIV² s. **1.** („un obiect, un corp în întreaga lui mărime și greutate”) **masiv** TIV, 17, 171. **2.** („grup compact de arbori”) **masiv** DILB II, 231. **3.** (Geogr.) **masivul din năuntru a Carpaților [...]**, **masivul Transilvaniei** CA 1861, 30, 32. (Cf. fr. *massif*, germ. *Massiv*).

MASTIC s. **1.** („rășină de lentisc, sacîz”) **mastihă, mastih** DC I, 88v, 153v; **mastihă** GC IV, 29r; **mastic** StDR, 169; DILB I, 204; **sacîz (mastica)** PMC II, 29; **mastix** CA 1855, 160. **2.** („pastă de lipit, nivelat; chit”) **mastic** StDR, 169; CA 1856, 96; JA, 92. (Cf. ngr. μαστίχα și μαστίχη, fr. *mastic*, lat. *mastix*, germ. *Mastik*, it. *mastica*).

MASTODONT s. (Paleont.) **mastodon** CIN, 468; BMN II, 17; INB 1859, 10; **mastodont** NV, 254; BIN, 293; DCB IV, 131; CEG, 86, 88; PD, 409. (Cf. germ. *Mastodon*, fr. *mastodonte*).

MAȘINA vb. („a face intrigi, a unelti”) **mașina** GC IV, 32r; **machina** SMB I, 125; PD, 401. (Cf. fr. *machiner*, it. *machinare*).

MAȘINAL adj., adv. **mașinal**, **mașinalicesc** GC IV, 32r; **mașinal** SCC II, 163; RL 129; **machinal**, **mahinal** NV, 248; **machinal** DCB III, 115; PD, 401. (<fr. *machinal*).

MAȘINALICEȘTE adv. **mașinalicește** GC IV, 32r; SIT, 305; LS, 14, 103; CA 1852, 68; SCC II, 173; **mahinalicește** DL 46; NPT, 132; **machinalicește** DIB, 340, 397.

MAȘINAȚIE s. („intrigă, uneltire”) **mașinație** MID I, 262; CA 1853, 56; SCC II, 229; RL, 156; **mahinație** CA 1854, XXVII; C, 149; NPT, 333; **machinație** C, 1; **machinațiune** LS, 81; SMB I, 228. (Cf. fr. *machination*, lat. *machinatio*).

MAȘINĂ s. (Tehn.; fig.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **mahini** OC I, 86r; **mahinuri** OC I, 118r; **mahine** OC II, 5v; **máhină** PTF, 150r; VIC, 226r, 234r; GCA, pf. 1,8; GIA I, 93, 100v; GIA II, 72; AZ, 21v, 71r, 85r; FLG, 45; BDL III, 603v; **mahină** GCA II, 12r; MIU, 61, 209, 434; GSP II, 62; MPI, 14; **mahină** PSG, 83r IRV, 109r; BGV, 31r; MFV I, 21r; CLV, 25r; BR 1829 II, 15, 24; BAR II, 144, 169; MF II, 98v; MF III, 108r; MEN I, 5, 8, 144; **mihanie** NZ, 34v; **mihani** CLV, 50v; **machină** DC IV, 166r; BDJE, 53; AF, 165; BIP, 49, 250; BRA, 41, 149; DILB I, 204; BC, 27; LIT, 47, 134, 143, 160; DCB I, 197; PD, 401; **machină**, **mahină** NV, 248; **máchină** HFP, 50, 86; **mașină** SHR, 13; BPN I, 135; CS 1820, 5; MFV II, 114r; MCB, 133, 168; GIC, 220; PIU III, 202; DCN, 51, 139; VMG, 130; EGR, 163; NMP, 19; CR 1829, 212; AR 1830, 177; GC IV, 31r; MRC, 13; FTP I, 207; FTP III, 117, 127; BAR II, 133; CTT, 89; pe la 1830 forma era frecventă; **mășină** CB 1816, 61; FTM, 248. (Cf. și ngr. *μηχανή*).

MAȘINĂRIE s. (Tehn.; fig.) **mașinărie** VDA, 9; FMIL 1847, 78; JA, 45; PBV, 239; **mașinerie** IL 1841, 139; LMA, 38, 41. (Cf. fr. *machinerie*, germ. *Maschinerie*).

MAȘINISM s. (Tehn.) **machinism** NV, 248; PD, 401. (<fr. *machinisme*).

MAȘINIST s. (Tehn.; fig.) **mașinist** GC IV, 32r; ELS, 30; AR 1837, 385; PME, 29; StDR, 171; PBV, 239; R 1858, 28; CA 1859, 76; **mahinist** AR 1837, 397; **machinist**, **mahinist** NV, 249; **machinist** PD, 401. (<fr. *machiniste*).

MAT adj. NV, 254; DIB, 264, 584; R 1857, nr. 23, 4; PBV, 238. (<fr. *mat*).

MATADOR s. AR 1830, 7; AsF, 122, 137; IL 1840, 29; NV, 254; StDR, 169; CA 1861, 132. (Cf. fr. *matador*, germ. *Matador*).

MATEMATIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **matematicesc** EBG, 124r; BE, 70r; TGR, pf. 1; BLM, 5; MIU, 61; OMT, 38; SHR, 18; VPP, 142; GIC, 48; GC IV, 28v; MF I, 77r; VVP, 76; RL, 204; **matimaticesc** VEI, 96r; GN, 48r; HGT, 3; SIU 46, FC, 51v; DLG, 129, 141; VMG, 184; NMP, 17; HFP, 51, 192; BR 1829 II, 24; CR 1830, 272; BAR I, 100; **matematec**, **matematicesc** BDL III, 602r; **matematic** MN 1836, 51; NV, 255; StDR, 170. (Cf. și lat. *mathematicus*).

MATEMATICĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și *învățătura* **matematicii** EBG, 125r; **matematică** DMC, 184; VIC, 19v, 122v; RIM, 14; DCP, pf.; BDL III, 602; KIT, 109; CLV, 137r; MG I, 37; EGR, XXVI; BR 1829 I, 38; SPV, IX; GC IV, 28v; pe la 1830 forma era frecventă; **matimatică** MTT, 228v; GN, 60r, 185r; 234v, 307r; DC II, 71; DC III, 3v, 307r; POC, 30r; CSM, 23; DLG, 12; LOA, 72, 100.

MATEMATICEȘTE adv. **matematicește** BDL III, 602v; VVP, 76; AF, 121; ATI, 6; RL, 180; PBV, 238; **matimaticește** ASS, 2v.

MATEMATICIAN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **matematec** VEI, 50r; GN, 36r; 46v; 182r; **matimatic** VEI, 60v, 95v; ECG, 9v, 10r, 15r; BR 1829 II, 24; **matemáticos** GCA II, 54r; **matematicós** CTT, 154; **matematic** BLM, 5, 84; **matematic** RIM, 5; BLM, 6; MIU, 94; MCB, 103; GC IV, 28v; GIC, 223; SGR II, 132; MCL 1838, 174; VVP, 76; AsL, 10; pe la 1840 forma era frecventă; **matematic** BDL III, 602r; PIU I, 267; **matematisian** CLV, 4r, 137v; MFV I, 94r.

MATERIAL¹ s. **1.** („bun, produs”) **material** DC I, 10r; HM, 7; AR 1830, 50; CPL, 69; GG, 12; CA 1856, 14. **2.** („materie, substanță”) **material** DC I, 14, 146r; DC IV, 239v; CP II, 60; GIC, 230; AR 1829, 14; CIN, 39; SMA, 177. **3.** („totalitatea obiectelor specifice unui anumit domeniu de activitate”) **material** PV, 91; DC III, 84r; DOA, 24; SIU, 67v, 81v; AR 1829, 127; AR 1830, 89, 106; LOA, 93, 102; RSM, 31r; AR 1837, 81; RB, nr. 5, 3, 386; BGO 1840, 282; CGR, 9; Z 1856, nr. 22, 4; **materialii** pl. CL II, 51; **materialia** pl. lat. DOA, 25. **4.** („materie primă sau semifabricată din care se fac diverse bunuri”) **material** ISI, 7; CP II, 97; GIC, 138; CR 1829, 169; AR 1830, 209; BDC, 81; BAR I, 30;

ROB, 22; CIRA, 213; BFO 1833, 48; MCR, 79; GG, 186; AS FA, XVII; AR 1837, 273 bis; PMG, 17; MSP, 3; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **materiel** BEC, 7. **5.** („informații și date necesare pentru elaborarea unei lucrări literare, științifice etc.”) **material** TF, 295; AIR I, XIV; ROI 2 IV, 7, V, 4; CGR, 4; BG, VIII; GRR, 245; FMIL 1840, 98; FMIL 1844, 20; ROB 2, 612; C, 16; **materiel** RL, 396. (Cf. lat. *materialis*, germ. *Material*, fr. *matériel*, it. *materiale*).

MATERIAL² adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 233. Cf. și **1.** (Filoz.; „alcătuit din materie; concret, real, palpabil”) **materialnic** VEI, 11r, 12r, 16v, 20r, 27v; BEM, 68; MIU, 68, 181; SIU, 31r; CLV, 148; MFV I, 35r; VMG, 181; HFP, 204; SIC, 26; CPI, 50; MF, 102v; MF II, 18r; APP I, 38; **material**, **materielnic** GC IV, 28v; **material** CMR, 34; MF I, 19r, 19v; MN 1836, 30; VVP, 76; PGRL I, 20; VL, 34r, 49r, 49v; RCM, 120; FMIL 1844, 367; MEN I, 104, 269; HVM I, 174; PGR, 75; pe la 1845 forma era frecventă. **2.** („care ține de aspectul economic, în special de mijloacele financiare de existență”) **materialnic** SIU, 31v; TPE, 12v, 25v; CR 1830, 231; BFO 1833, 135, 200; ROI2 III, 16; AR 1837, 28; **material** VMG, 164; CR 1830, 47; CPL, 26; LOA, 92, 99; AR 1834, 139; RSM, 17v, 26r; MPE, V; ROI2 III, 136; AR 1837, 44; MCL 1839, 519; MEN I, 56; PME, 2; **materiale** sg. TR 1854, 64. **3.** (Gram.) [substantiv, adjectiv] **material** EGRM, 1r, 4v; GC IV, 28v; SGR I, 182; GCG, 113; EP II; HGL, 6; CGR, 20; BG, 15. (Cf. lat. *materialis*, germ. *materiell*, fr. *matériel*, it. *materiale*).

MATERIALISM s. **1.** (Filoz.) VA, 225; GC IV, 29r; MF I, 58v, 59r; MF III, 95v; VVP, 76; MEN I, 104; DFL, 183, 206; KFL, 46; NV, 254; StDR, 169; CFZ, 49; PBV, 238; PD, 409. **2.** („interes exagerat pentru plăceri și bunuri materiale”) MEN II, 255; CA 1848, 61; CFZ, 26; CEF, 128; RL, 53; C, 4; D 1858, 3. (Cf. germ. *Materialismus*, fr. *matérialisme*).

MATERIALIST s., adj. **1.** („industriaș; negustor”) **materialistă** DCI II, 224; **materialisti** (*băcani*) HVM II, 58; **materialist** FMIL 1847, 196. **2.** (Filoz.) **materialist** DAB, 38v; GC IV, 29r; MF III, 95r; YNM, 12; VVP, 76; SMR II, 6; HVM I, 172; MEN I, 190; DFL, 68; NV, 254; CFZ, 82; RL, 257; PBV, 238; PD, 409. **3.** („persoană preocupată în mod exagerat de probleme practice, materiale”) **materialist** BMN II, 71. (Cf. lat. *materialista*, germ.

Materialist, fr. *matérialiste*).

MATERIALITATE s. (Filoz.) **materialitate** GC IV, 29r; PIA, 6; NV, 254; CFZ, 79, 180; PD, 409; **materialitate**, **materielime** StDR, 170. (<fr. *matérialité*).

MATERIALIZA vb. **materialisi** EOI, 155; **materialisa** MEN I, 15; NV, 254; BC, II, DCB IV, 69; D 1858, 1; PD, 409; **materializa** SCC II, 45; PBV, 238. (Cf. germ. *materialisieren*, fr. *matérialiser*).

MATERIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 234. Cf. și **1.** (Filoz.; „corp, element privit din punctul de vedere al compoziției lui; substanță”) EBG, 32r; FIT II, 75r; OC I, 8v; VEI, 29v; OPB, 8; NMSF, 13, 21; FC, 9v; TD I, 27, 92; TD II, 53, 92, 94, 248, 326; FGS, 45v; CP II, 110; NIS, 7; BPN I, 20; SPBA, 82, 92; BRI, 69; BRI, 69; NZ, 33r; CSM, 80; MFV I, 25v; CLV, 137v; POC, 26r; DLG, 103; GPF, 372; PIU II, 49; PCB, 35; POS, 58; HFP, 81; spre 1830 cuvântul era frecvent. **2.** („puroi”) ME, 121; CB 1814, 166; FDB, 70; BR 1821, 142; GC IV, 28v, 29r; AML, 181. **3.** („produs din care se confecționează diverse bunuri”) IE, 225, 233, 234; DCM, 240; BLM, 94; MIU, 54; APC, 128r, 128v; DAP, 84; LC, 27; MCB, 53; PIU I, 54; GC IV, 28v; CCB, 20. **4.** („material textil, țesătură, stofă”) DC I, 145v; LVH, 17r; GAP, 116v; AZ, 79v; DOA, 21; IFA, 178r; 179r, 181v; SIU, 43v, 54r, 54v; SG, 106; SPBA, 23; CSM, 317; CR 1829, 57, 258. **5.** („obiectul, conținutul unei opere sau al unei operații a spiritului”) MOC, pf.; OC I, 84r; MAF, pf.; SF, 1; RIM, 14, 72; BLM, 96; OST, XV; MIU, VII; PFBA, 633r; CP I, 1; IM, 75; IM, 75; CL II, 391; VPP, 227; BPN I, ded.; SPBA, 16; POS, 179; AR 1829, 45; MTF, 2v. **6.** („motiv, chestiune, subiect”) IE, 183, 185; ZFV I, 57v; LVH, 25v, 79v; BEM, 154, 281; MIU, 72; APM, pf.; CP I, 146, 178; BDT, 217r; OMT, 2; FTM, 53; PAGR, 59; NZ, 36r; CLV, 22r; CSM, 124; EGT, 72r; AR 1829, 244. **7.** (Did.) RS, 28; OP, 16r; RS 2, 28; MPI, 168, 169; VPP, 78; BIP, 17.

MATERNITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 234. Cf. și **1.** („stare, calitate de mamă, sarcină; instinct matern”) **maternitate** MEN II, 219; BDJE, 175; PD, 409; **maternitate**, **mămime**, **măicime** StDR, 170. **2.** („așezământ, spital în care nasc femeile”) **maternitate** SMM, 1; CA 1855, 138; LG, 30. (Cf. și germ. *Maternität*).

MATRICID s., adj. **1.** („cel care și-a ucis mama”) **matricid** GC IV, 29v; NV, 255; PBV, 239; PD, 410; **matricida** AVP, 14. **2.** („crima uciderii de mamă”) **matricidie** GC IV, 29v; **mamuciderea** (*matricidium*) BAR II, 101. (Cf. fr. *matricide*, lat. *matricida* și *matricidium*).

MATRICOLĂ s., adj. **matrică** RCI, 10; CP I, 28, 139; **metrică** CP I, 27; CPI, 23; **matriculă** BD II, 30; StDR, 170; **matrecule** pl. BCI, 158; **matricul** PD, 410; *reghistru matricul* LOA, 92; *reghistru matricul* (*matcă*) LOA, 107; *catalog matricul* RSM, 19r. (Cf. lat. *matricula*, *matrica* și *metricae*, fr. *matricule*).

MATRIȚĂ s. („model, formă, tipar”) **matîrcă** PV, 38; CP I, 70; **matîrcă**, **matrică** BDL III, 603r, 603v; **matriță**, **matrică** GC IV, 29v; **matriță** VVP, 76; PBV, 239; **matrice** D 1860, 97; **matrice** (*calup*) CA 1861, 151. (Cf. lat. *matrica* și *matrix*, fr. *matrice*, germ. *Matritze*, it. *matrice*).

MATUR adj. *mai mătoră socotiță* CP I, 35; **matur** MVV, 22; MFV II, 36v; MFE, 41; DFL, 23; BDJE, 35; PMC II, 192; StDR, 171; SMB I, 29; CFZ, 175; CEF, 124; BIN, 243; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **mătur** și **mător** LB, 381; GC IV, 28v; **matör** CRV, 110; GTN 1835, 9; FMIL 1844, 183; HMV II, 13; BDJE, 94, 139; BP, XV; SIM, 225; BCD, 203; SMB I, 32; **mator**, **matur** NV, 255; **matori** (*copti*) CA 1857, 11. (Cf. lat. *maturus*, it. *maturo* și sinonimul vechi rom. *mator*).

MATURATIV adj. (Med.) *cataplasma cocătoare* (**maturativă**) PMC I, 19. (<fr. *maturatif*).

MATURAȚIE s. **maturație** (*coacere*) WMM, 132; **maturație** PD, 410; **maturațiune** BBS, 23. (<fr. *maturation*).

MATURITATE s. Vezi *Form term. șt.*, p. 234. Cf. și MN 1836, 39; BRA, 101; LS, 24, 64; SCC II, 98, 384; CFZ, 175; GCB II, 218; Z 1856, nr. 23, 3; T 1856, nr. 3, 4; LIT, 295; pe la 1855 forma era frecventă; **matoritate** FMIL 1844, 285; BCD, 118, 158; BCA, 129; LIT, 311, 321. (Cf. și vechiul rom. *mator*, la MATUR).

MATURIZA vb. **maturi** DFL, 30; INB 1859, 23.

MAXILĂ s. (Anat.) **maxile** (*fălci*) INB 1857, 20; **maxilă** PD, 401. (Cf. fr. *maxille*, lat. *maxilla*).

MAUR s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 72. Cf. și **maur** SHI I, 15; SHI II, 187, 188; DFL, 189; GLC, 85; NV, 270; SCC I, 244; **mor**

VVP, 81; RL, 20; PBV, 252. (Cf. lat. *maurus*, gr. μαῦρος, fr. *maure*).

MAURESC adj. **moresc** VVP, 81; NV, 270; **mauric** AsL, 5; SIT, 346. (Cf. fr. *mauresque*, it. *moresco*, germ. *maurisch*).

MĂRȘĂLUI vb. (Milit.) IRF, 45.

MĂRȘUI vb. (Milit.) **marșui** BAR II, 161.

MĂRȘUIRE s. (Milit.) **mărșuire** BAR II, 160, 165.

MĂȘURABIL adj. GC IV, 142r. (Cf. fr. *mesurable*).

MECENAT s. **mechenat** MTT, 150r; **mețenat** BDT, 8r; BR 1829 I, 42, 44; BAR I, III, VIII, 233; **mecenat** CR 1829, 158; SHI, ded. VI; FL, 40; CA 1848, 66; BG, ded., III; PD, 411; **mece-na**, **mecenat** NV, 255. (Cf. fr. *mécénat* și *mécène*, it. *mecenate*).

MEDALIE s. **metalie** RA, 93; **medalie** SPBA, 83; CR 1829, 78, 193; AR 1829, 154; CR 1830, 39; GC IV, 45r; CIRA, 232; KGO, 34; MN 1836, 94; AR 1837, 235; MCL 1839, 508; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **medaluri** GIC, 194; CIRA, 217; FD I, 118; **medale** DFL, 106; **medalii** AR 1830, 358; RB, nr. 19, 2; MCL 1839, 447; Z 1856, nr. 15, 4; D 1859, 284; **medalie** (*monetă cinstitoare*) AR 1830, 560; **medală** (*o monedă mare care se dă în sămn de răsplătire*) AR 1832, 244; **medail** FTP II, 183; **medaile** (*căvălării*) AR 1830, 358; **medaile** (*feli de monedă*) AR 1834, 322; **medaile** (*monede*) *cinstitoare* AR 1837, 168; **medailă** AIR II, 284; AR 1837, 23, 107; CA 1858, 113. (Cf. gr. μετάλλιον și μετάλλια, fr. *médaille*, germ. *Medaille*, it. *medaglia*, rus. медаль).

MEDALION s. **medalion** AR 1831, 142; GC IV, 45r; AR 1834, 104; KMP, 158; NV, 256; SCC II, 187; CA 1857, 110; PD, 411; *rotunzimi* (**medailone**) BAR II, 142; *brațare de aur cu medalion antice* CA 1853, 44. (Cf. fr. *médailon*, germ. *Medaillon*, it. *medaglione*).

MEDALIST s. GC IV, 45r; NV, 256; PD, 411. (<fr. *médailiste*).

MEDIAL adj. OST, ded.; NV, 256. (Cf. lat. *medialis*, fr. *médial*).

MEDIAR adj. *eclectismul e un termin* **meziariu** DFL, 89; **mediar** NV, 256.

MEDIASTIN s. (Anat.) KMA, 311; PAD, 143. (<fr. *médiastin*).

MEDIAT adj. **mediat** VL, 27v; KFL, 61, 147; NV, 256; CFZ,

67, 95, 149; TMO, 8v; **mediat**, **meziat** PD, 411. (Cf. fr. *médiat*, it. *mediato*, germ. *mediat*).

MEDIATIZA vb. **mediatisa** PD, 411. (<fr. *médiatiser*).

MEDIATOR s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 72. Cf. și **meziator**, **meziatrice** DFL, 76, 215; **mediator** BP, XX; NV, 256; CFZ, 79; **mediator**, **meziator** PD, 411. (Cf. lat. *mediator*, fr. *médiateur*).

MEDIAȚIE s. **mediație** NV, 256; **mediație**, **meziație** PD, 411. (Cf. fr. *médiation*, lat. *mediatio*).

MEDICAȚIE s. **medicațiune** RMS, 185, 198. (<fr. *médication*).

MEDIC s. Vezi *Form term. șt.*, p. 234. Cf. și **medicus** OMT, 5; BR 1821, 28, 195; **medecuș** OMT, 102; **medic** OMT, 102; GC IV, 45v; **doctor (medic)** BR 1829 II, 11.

MEDICO-LEGAL adj. **medicolegal** PAD, 1; **medico-legal** AML, 3. (<fr. *médico-legal*).

MEDITATOR s. MEN I, 268.

MEDITERAN adj. **limanurile mediteranești** MIU, 108; **mediteran** GC IV, 45v; PBV, 240. (<fr. *mediterrané*).

MEDUZĂ s. (Zool., Mit.) **medusă** GC IV, 45v; BIN, 14, 458; **meduză** MN 1836, 35. (<fr. *méduse*).

MEGARIC adj. (Filoz.) **eresul megaricesc** HFP, 26, cf. și 23; **școala megarică** DFL, 170. (Cf. gr. *μεγαρικός*, fr. *mégarique*, lat. *megaricus*).

MEGATERIU s. (Paleont.) CIN, 469; CEG, 114. (Cf. lat. *megatherium*, germ. *Megatherium*, fr. *mégathérium*).

MELASĂ s. **melasa**, **adecă zăharul cel lîhod** BDZ, 25; **melasă** (*un fel de mied de zahar*) CR 1838, 12; **melase** IL 1840, 14; **melasă** JA, 22. (Cf. germ. *Melasse*, fr. *mélasse*, it. *melassa*).

MELISĂ s. (Bot.) **mélisa** FNC, 84v; **mélisă** GC IV, 34v; **melisă** (*mătăciună*) PSE, 21; PMC II, 99; **melisă** BCA, 211. (Cf. lat. *melissa*, ngr. *μέλισσα*, fr. *mélisse*).

MELODIA vb. („a cînta”) **melodia** FMIL 1844, 176; PBM, 84, 85, 89; **melodi** PBM, XX.

MELODIC adj. **melodíc** GC IV, 36r; **melodic** PBM, 2, 161; **melodicesc** APP I, 65. (<fr. *mélodique*).

MELODICEȘTE adv. CLV, 137v.

MELODRAMĂ s. **melodramă** GC IV, 35v; DTN, f.t.; DAH, 84; NV, 257; StDR, 172; PBV, 241; PD, 414; **melodram** VVP,

77. (<fr. *mélodrame*).

MELOMAN adj. DCB VI, 16; PD, 414. (<fr. *mélomane*).

MELOMANIE s. GC IV, 35v; PD, 414. (<fr. *mélomanie*).

MELOS s. („melodie”) MI, VI, XIV. (<gr. μέλος).

MEMBRANĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 235. Cf. și **1**. („pergament”) **membrană** VEI, 114v; GIC, 186; **membrană** CR 1829, 121; CR 1830, 44; FEA, 19; SHI II, 173; MID I, 130; **membrană**, **memvrană** GC IV, 35v. **2**. (Anat., Tehn.) **menbrană** DC IV, 70r; **membrană** CLV, 137v, 146v; PCB, 44; CR 1830, 153; AR 1830, 433; FBE, 66v; CA 1844, 47; PBV, 241; AML, 35, 50, 146, 177; PD, 414. (Cf. și ngr. μεμβράνα).

MEMBRANOS adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 235. Cf. și **membrenos** CLV, 147r; **membrănos** FBE, 67r; **membranos** PBV, 241.

MEMBRU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 235, și *Împrumut. I*, p. 73. Cf. și **1**. („persoană care face parte dintr-o grupare sau organizație socială, culturală, politică etc.”) **mădulările senatului** MIU, 226; **mădular** DSM 2, 24; CP I, 27; CP II, 29; LP, 13; OFR, 55; PIU I, VI; PIU III, 218; BR 1829 I, 38; CR 1829, 3, 99; AR 1829, 35, 51, 110; MTF, 2v; RO, 52; cuvântul continuă să fie frecvent pînă spre 1860; **soț** CP II, 25; CL I, 10; CL II, 349; HPP, 1; *ale soșietății membruri (mădulari)* DOA, 30; **membru** FMIL 1844, 105; MEN II, 229; CA 1851, IV; SCC I, 286; SCC II, 140; GM 1854, 3; DIB, 139, 289; pe la 1855 cuvântul era frecvent. **2**. (Log., Ret., Gram.) **mădulare** sg. BLM, 116; **mădulări** BLM, 72, 116; MG III, 137; **membruri** MF I, 163v, 164r, 191v, 214r; VL, 38r, 61r, 61v; GRR, 156.

MEMENTO s. („carnet sau foaie în care se fac însemnări”) BRA, 10. (<fr. *memento*).

MEMORANDUM s. **memorand** RL, 266. D 1859, 259; **memorandum** Z 1856, nr. 10, 3; R 1857, nr. 32, 3. (Cf. germ. *Memorandum*, fr. *memorandum*).

MEMORATOR s. *să le înscriem numele în amintetorul meu* AsPR, 11. (Cf. fr. *mémorateur*).

MEMORIZAȚIE s. („memorizare”) FMIL 1847, 192. (<fr. *mémorisation*).

MENADĂ s. (Mit.) **menadele sau bacantele** CMR, 93; **menadă** GC IV, 35v. (<fr. *ménade*).

MENAJ s. **menaj** BFO 1843, 394; CD, 36, 98; AsE, 24; RL, 328; **menaj**, **menagiu** StDR, 172; **menagiu** SIT, 3, 195, 200, 201, 208; NV, 258; BEC, 22; PD, 415. (fr. *ménage*, germ. *Menage*).

MENAJA vb. **menagea** SIT, 145; NV, 258; LS, 15, 102; LIT, 80, 268; BEC, 67; **menagia** LS, 116; LIT, 58; AVP, 14; D 1860, 86; **menagia** LS, 116; LIT, 58; AVP, 14; D 1860, 86; **menaja**, **menagea** PD, 415; **menajaris** NPT, 234. (Cf. fr. *ménajer*, germ. *menagieren*).

MENAJAT adj. o umilință **menageată** cu destulă delicatețe SIT, 130; era totdeauna **menageat** DCB IV, 68.

MENAJERĂ s. MEN II, 314; LIT, 219; DCB I, 37. (<fr. *ménagère*).

MENAJERIE s. **menagerie** sau adunare de fiară vie sălbatice AR 1829, 16; **menagerie** GC IV, 36r; MCL 1839, 632; BMN I, 91; CA 1856, 48, 63; DILB I, 204; PD, 415; **menajerie** AR 1829, 203; AR 1832, 244; AR 1834, 114; IL 1840, 19; StDR, 172; **menajărie** H MV I, 76. (Cf. fr. *ménagerie*, germ. *Menagerie*).

MENINGITĂ s. (Med.) **meningitis** WMM, 169. (<germ. *Meningitis*).

MENISC s. 1. („bijuterie în formă de semilună”) **minisc** GC IV, 59v. 2. (Fiz.) **menisc** PFM, 357, 450, 451. (<fr. *ménisque*).

MENONIT s. (Relig.) **menonitean** BR 1821, 162; **menonit** EGI, 53; FGE, 48; FGGN, 50. (Cf. germ. *Mennonit*, fr. *menonite*).

MENORAGIE s. (Fiziol.) **menoraghie** EPD, 271; **minoragie** PMC I, 108. (Cf. germ. *Menorrhagie*, fr. *ménorrhagie*, gr. *μηνορραγία*).

MENOSTAZĂ s. (Fiziol.) **menostas** R 1857, nr. 3, 4. (<fr. *ménostase*).

MENSTRUAL adj., s. 1. („lunar”) **menstrual** PMC I, 24; FGF, 101. 2. („referitor la menstruație”) **menstrual** PMC I, 24; WAM, 81, 125; **menstrualele** s. pl. PMC I, 11, 15. (Cf. lat. *menstrualis*, fr. *menstruel*).

MENSUAL adj. BDJE, 86; BCA, 142; PFM, 478; RIT, 19, 22; RF, 20. (Cf. fr. *mensuel*, lat. *mensualis*).

MENTOR s. GC IV, 35v; BIF, ded.; KPA, 10; AsF, 73, 137; SRI, 25; NV, 259; StDR, 172; CA 1852, 52; PD, 415. (Cf. fr. *mentor*, germ. *Mentor*, lat. *mentor*).

MENȚIONA vb. **manționa** C, 3; **menționa** BEC, 14, 18, 84, 91, 125; RF, 36. (<fr. *mentionner*).

MENȚIONAT adj. **manționat** T 1856, nr. 1, 2.

MENȚIUNE s. **1.** („semnalare”) **menție** KOS, XX; RL, 182. **2.** („distincție onorifică”) **menție** NPT, 341. (Cf. lat. *mentio*, fr. *mention*).

MENUET s. AR 1834, 300; MBG, 14; CA 1859, 36. (<fr. *menuet*).

MEPRIZA vb. **meprisa** AAR, 49, 82; PD, 415; **mepriza** WPM, pf. 3; INB 1859, 132. (<fr. *mépriser*).

MEPRIZABIL adj. **meprizabil** BCI, 45; **meprisabil** PD, 45. (<fr. *méprisable*).

MERCANTIL adj. *cetăți* **mercantile** BRD, 92; *sholi* **mercantile** sau *de negoțitorie* AR 1829, 196; **mercantil** BRD, 97; CIRA, 332; SR, 14; SHI II, 36, 177; RB, 376, 382; CD, 58; NV, 259; StDR, 173; GM 1854, 206; LG, 92; JA, 146; PBV, 241; PD, 416; **mercantile** sg. AVP, 14. (Cf. fr. *mercantile*, it. *mercantile*).

MERCENAR s. **simbraș** RIC, 258v, 259r, 260r; **mercenar** (*năimit*) SHI II, 149; **mercenar** SHI II, SIT, 261, 306; NV, 259; LS, 61; SSC, 172; CA 1853, 57; CA 1857, 11; BBR, 38; PD, 415. (Cf. lat. *mercenarius*, fr. *mercenaire*).

MERINOS s.,adj. AR 1829, 56; GC IV, 35v; RSM, 33v; RB, 347; Fil DA II, 82; CER, 65v; BIN, 312; JA, 22; CA 1858, 25. (<fr. *mérinos*).

MERITORIAL adj. (Jur.) *hotărîre* **meritorialicească** sau *te-meielnică* PFBA, 664v. (Cf. lat. *meritorialis*).

MERITORIU adj. NV, 259; CFZ, 180; PD, 416. (Cf. lat. *meritorius*, fr. *méritoire*).

MERITOS adj. *caracterul său* **meritos** DFL, 117; *calități* **meritoase** KFL, III.

MESAGER s. GC IV, 39v; NV, 259; SMB I, 28; SCC II, 147; DILB I, 204; LIT, 338; PD, 417. (<fr. *messenger*).

MESAGERIE s. **1.** („îndeletnicire, funcție a mesagerului”) GC IV, 39v; NV, 259; PD, 416. **2.** („local unde se expediază diverse pachete sau bagaje”) NV, 259; Z 1856, nr. 17, 4; PD, 416. (<fr. *messagerie*).

MESAJ s. **mesagiu** NV, 259; LIT, 148; R 1857, nr. 4, 1; RAM, 5; D 1859, 397; D 1860, 95; CA 1861, 113, 124; PD, 417.

(Cf. fr. *message*, it. *messaggio*).

MESCHIN adj. NV, 259; R 1857, nr. 15, 4; JA, 175; D 1860, 101; PD, 416. (<fr. *mesquin*).

MESCHINĂRIE s. NV, 259; PD, 416. (<fr. *mesquinerie*).

MESMERISM s. BMN III, 103; PD, 416. (<fr. *mesmérisme*).

METAFIZIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. și **metafizicesc** BLM, 124; SPBA, 7, 8; CLV, 138r; MFV II, 122v; TPE, 11v; HFP, 15, 113; VG, 36; MF I, 70v; VVP, 77; **metafizic** AR 1829, 203; EP II, 31; RCM, 8; Prop, 209; MEN I, 185; CA 1854, XXVI; NPT, 223; PD, 417; **metafizic**, **metafizicesc** GC IV, 45r. (Cf. lat. *metaphysicus*, gr. μεταφυσικός, germ. *metaphysich*, fr. *métaphysique*).

METAFIZICĂ s. (Filoz., fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. și **metafisichí** DAB, 188r; **metafizică** SIU, 46r; VPP, 84; BDL III, 607v; BPN I, 148; PAM, 16; MCB, 34; MFV I, 36v; CLV, 137v; HFP, 28; GC IV, 45r; VA, 231; VSC, 2; GPE; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. gr. μεταφυσική, lat. *metaphysica*, it. *metafisica*, germ. *Metaphysik*, fr. *métaphysique*).

METAFIZICEȘTE adv. **metafizicește** BLM, 124; PBV, 242; **metafisicește** PCP, 27; VVP, 77.

METAFIZICIAN s. **metafizician** CLV, 4r, 138r; **metafizic** HFP, 113; MF III, 6r; VVP, 77; MEN I, 42; AF, 206; NV, 260; CA 1861, 140. (Cf. fr. *métaphysicien*, lat. *metaphysicus*).

METAFRAZĂ s. („traducere”) **metafrasis** și **metafrasă** GC IV, 44r; **metafrasă** NV, 260; PD, 417. (Cf. gr. μετάφρασις, fr. *métaphrase*).

METALEPSĂ s. (Ret.) **metalepsis** RIM, 182; **metalepsă** PD, 418. (Cf. lat. *metalepsis*, fr. *métalepse*).

METAMORFOZA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 122. Cf. și **metamorfosi** BGV, 21v; MFV I, 14v; CLV, 138r; TAA, 17; MCL 1839, 233; **metamorfoza** SPBA, 92; CA 1851, 17; SCC I, 162; PBV, 242; **metamorfosa** MEN I, 168; MEN II, 222; NV, 261; PD, 419; **metamorfa** GC VII, 42r. (Cf. gr. μεταμορφῶ, fr. *métamorphoser*).

METAMORFOZARE s. **metamorfosire** MFV I, 66v; AR 1830, 198; **metamorfozare** BMN I, 60; PBV, 242.

METAMORFOZAT adj. **metamorfosit** MCL 1839, 234; **metamorfozat** CA 1854, 93; **metamorfosat** CEG, 67.

METAMORFOZĂ s. (Mit., Zool., fig.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 236. Cf. și **metamórfosis** PTF, 146r; **metamórfoză** SPBA, 5, 92; **metamorphosis** BD II, 44; **metamorfosis** și **metamorfosă** GC IV, 45r; **metamorfosă** HFP, 167; FTP III, 171; BIP, 83; NV, 260; LS, 113; DILB IV, 201; D 1860, 281; PD, 419; **metamorfosă** (*schimbare*) HMV I, 37, 71; BMN I, 94; INB 1859, 89; BBS, 27, 241; **metamorfoză** GPE, 38; MCL 1838, 122; VVP, 77; CA 1848, 34; **metamorfoză** (*schimbare*) AR 1839, 189; MCL 1839, 502; SMR I, 39; CA 1858, 26; **metamorfoză** (*prefacere*) CA 1848, 3; **metamorfosie** FMIL 1840, 288; **metamorfos** MEN I, 187; CA 1853, XXXIV. (Cf. și μεταμόρφωσις).

METASTATIC adj. (Med.) FDB, 77; WAM, 30, 64. (Cf. fr. *métastatique*).

METASTAZĂ s. (Med.) **metastasă** GC IV, 44r; NV, 261; PD, 419; **strămutarea** (**metastasul**) PMC I, 122, cf. și 75; **metastasi** AML, 151. (Cf. fr. *métastase*, ngr. μετάστασις).

METATARSIAN s. (Anat.) **metatarsien** KMA, 89. (<fr. *metatarsien*).

METATEZĂ s. (Fon.) **metatesă** GC IV, 44r; PD, 419; **metateză** IGE, 274. (<fr. *métathèse*).

METEMPSIHOZĂ s. (Relig., Filoz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. și **mutarea sufletelor** MIU, 179; **nemernicirea sufletelor** SIU, 37v; **metempsihosis** AOS, 78, 80; HFP, 19; **metempsihosis** BMN III, 189; AVP, 14; **metempsihosă** GC IV, 45r; StDR, 173; **metempsicoză** VVP, 77; DFL, 161; BC, 48; CMI, 175; **metempsicozie**, **metempsihozie** CA 1848, 68, 69; **metempsicosă** NV, 261; NPT, 78; PD, 419. (Cf. gr. μετεμψύχωσις, fr. *métempsy-c(h)ose*, germ. *Metempsychose*, it. *metempsicosi*).

METEOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 236. Cf. și **metéora** pl. VEI, 21r, 25r, 25v, 97r; CISG, 150; DCP, 120; **metéori** SPBA, 82; **metéore** HFP, 21; RBT I, 28, 30; **meteor** BDL III, 607v; CRac, 87, 88; CR 1829, 145; GC IV, 43v; HPA, 13v; BM, 83; ECS, 60; AR 1837, 147, 297; VVP, 77; pe la 1840 forma era frecventă; **meteoră** GC IV, 45r; AR 1837, 95; **meteoară** AR 1837, 300; **meteori** CISG, 149; AR 1832, 20; SGR I, 135; VO 1857, 1; **meteore** MFV I, 65v; CA 1854, 9; C, 24; INB 1857, 51; **meteoruri** CR 1830, 85. (Cf. și gr. μετέωρα).

METEORIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 237. Cf. și **meteoric**

și **meteoricesc** GC IV, 44r; **meteoric** SGR I, 101; HPA, 11r; SHI I, 41; SHI II, 90; **meteoricesc** FMIL 1840, 255.

METIS adj., s. (Antrop., Zool.) Vezi *Împrumut. I*, p. 73. Cf. și **metis** AR 1830, 197; RMS, 29; R 1857, nr. 24, 3; **mestiți** GG, 174; CIN, 17; FGF, 53; **mestici** FGE, 82; **mestițe** FilDA II, 81. (Cf. fr. *métis*, it. *mestizzo* și *meticcio*, lat. *mixticius*).

METHODIC adj., adv. **methodicesc** CLV, 139v; VMG, 262; ROB, 100, ROI2 IX, 10; PSE, 373; **methodic** PCC, 6, 12; CR 1830, 337; GPE, 37; SGR I, 18; MF I, 65r; VVP, 77; VL, 54r; FMIL 1844, 123, 301; BPA, 54; MEN II, 13; PBM, I; pe la 1845 forma era frecventă; **methodíc, methodicesc** GC IV, 45r. (Cf. ngr. $\mu\epsilon\theta\omicron\delta\iota\kappa\omicron\varsigma$, lat. *methodicus*, fr. *méthodique*, germ. *methodisch*).

METHODICĂ s. (Did.) **metodica**, *adecă modul învățături* TAI, 11; **metodica sau metodologia** MPI, 167; **metodologia sau metodica** MF II, 3v, cf. și 4r; **metodică** GSP I, 46; VPP, pf., MPI, pf.; DLC, 4; MF II, 1r; VL, 3v, 4r, 54r; RL, 315. (Cf. germ. *Methodik* și *Methodologie*).

METHODICEȘTE adv. BD II, 44; MFV II, 170v; GC IV, 45r; MF II, 4r; SIT, 26.

METHODISM s. (Relig.) SCC II, 225; PD, 420. (<fr. *méthodisme*).

METHODIST s. adj. (Relig.) BR 1821, 162; GC IV, 45r; EGI, 53; VVP, 77; FGE, 48; FGGN, 50; SCC I, 268; SCC II, 124; PD, 240; (Cf. germ. *Methodist*, fr. *méthodiste*).

METONIMIE s. (Ret.) GC IV, 45r; SGR II, 18; VVP, 78; PD, 421. (<fr. *métonymie*).

METOPĂ s. (Arhit.) **metopă** GC IV, 42r; **metope** sg. VDA, 13, 15. (Cf. fr. *métope*, it. *metope* și *metopa*, germ. *Metope*).

METRIC adj. **1.** (Versif.) **metricesc** EBG, 123r; **metric, metricesc** GC IV, 44v; **metric** FL, 5; VVP, 78; PD, 421. **2.** *sistemul metric* BCA, 628. (Cf. ngr. $\mu\epsilon\tau\rho\iota\kappa\omicron\varsigma$, fr. *métrique*, germ. *metrisch*).

METRICĂ s. (Versif.) **metrică** GC IV, 44v; **metrică** PD, 421. (Cf. fr. *métrique*, ngr. $\mu\epsilon\tau\rho\iota\kappa\acute{\eta}$).

METRU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 237. Cf. și (Versif.) **metru** BDT, 26v; GC IV, 45r; SGR III, 8, 15; MN 1836, 4; FMIL 1844, 203, 349, 366; PD, 421. (Cf. și lat. *metrum*).

MICĂ s. (Mineral.) SV, 9; SIN, 31; SMR I, 36; StIN, 7; CA

1858, 24; BIN, 35, 37; CEG, 13. (Cf. germ. *Mika*, fr. *mica*).

MICMAC s. („naz; uneltire, intrigă; mișmaș”) GC IV, 57r; GTN 1836, 92; AR 1837, 43; VVP, 78. (Cf. fr. *micmac*, germ. *Mischmasch*).

MIDIE s. (Zool.) **midie** GF, 314r; GC IV, 74v; BFO 1843, 139; **midii** HOG, 163; GSP II, 38. (<ngr. μύδον).

MIGMĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 238. Cf. și GIA I, 96r; IFA, 184r.

MIGRARE s. **migrare** (*mutare dintr-un loc într-altul*) KIT, 26, cf. și 62; **migrare** FMIL 1844, 239.

MILIARD s. **miliard** GC IV, 48v, RB, nr. 20, 3; SSC, 78; CA 1856, 37; PD, 423; **miliardă** BAR II, 203; PBV, 245; **miliarde** pl. MEN II, 62; CA 1851, 89; SSC, 75. (Cf. fr. *milliard*, germ. *Milliarde*).

MILIONAR s. **milionar** GC IV, 57v; VVP, 78; BC, 33; **milioner** FD I, 82; MCL 1839, 640; FMIL 1844, 283; VO 1857, 14. (Cf. fr. *millionnaire*, germ. *Millionär*).

MILITA vb. AIR II, 283; FMIL 1840, 348; NV, 262; AVP, 14; PD, 422. (Cf. lat. *militare*, fr. *militer*).

MILITANT adj., s. *teologia militante* DFL, 148; **militant** NV, 262; CA 1857, 14. (Cf. fr. *militant*, germ. *militant*).

MILITAR¹ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 133. Cf. și **militar** FLG, 3; CL I, 79; MIB, 114; BDL III, 612v; MPI, 79; BR 1821, 161; LB, 392; CPM, 24; BRD, 94; CR 1829, 260; BR 1829 I, 18; CR 1830, 261; GC IV, 57v; SPV, XIII; ROB, 24; RO, 54; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **militar** (*cătană*) HO, 52; MPI, 80; BRD, 74, **militariu** BD II, 47; **militer** AR 1830, 132. (Cf. lat. *militaris*, fr. *militaire*, germ. *Militär*).

MILITAR² adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 133. Cf. și **milităresc** OST, XIV; RDN, 10; OCF, 1; DSM, 54; CP II, 81; CB 1807, XXXVIII; OMT, 5; FLG, 7; PIM, 7; CAB, 4; CL II, 120; MIR, 52; MIA, 5; DOA, 39; TF, 327; IRF, 71; NB, 6; GSP I, 49; CB 1816, 61; VPP, 293; FTM, 270; BDL III, 621v; BPN I, 113; TGm2, 31r; CS 1820, 5; forma continuă să fie frecventă, și în Moldova și Țara Românească, pînă pe la 1840; **militeresc** OST, ded.; CP II, 154; MPI, 62, 79, 81; CIRA, 8; **militaricesc** FLG, 7; **milităricesc** GIC, 166; **militar** EGT, 40r; CR 1830, 201; AR 1830, 358; FTP II, 190; CIRA, 26; BAR II, 70; AR 1834, 64; MN

1836, 71; AIR III, 31; MCL 1838, 24; FGE, 59; pe la 1840 forma era frecventă; **militariu** BAR II, 152. (Cf. lat. *militaris*, germ. *militärisch*, fr. *militaire*).

MILITĂREȘTE adv. BDL III, 613r; BD II, 47; VVP, 78; MID I, 20; CA 1858, 64.

MILITĂRI vb. BD II, 47; BAR II, 119, 121. (Cf. lat. *militare*).

MILITĂRIE s. MIB, 114; CB 1814, 4; CB 1815, 2; FTM, 151; BDL III, 613r; BD II, 47.

MILIȚIE s. **miliție** OCF, 3; FTM, 280; BDL III, 613r; BD II, 49; AR 1829, 131; BR 1829 II, 63; GC IV, 57v; ROB, 116; RO, 5; BAR II, 108; BFO 1833, 38; GG, 140; MN 1836, 7; DAH, pf. 2; AIR III, 33; AR 1837, 341; VVP, 78; MCL 1839, 424; FMIL 1840, 348; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **miliție** (*oștire*) IRV, 127v; CR 1829, 107; **miliție** (*oaste*) BRD, 95; **miliție** CR 1829, 214; *catane sau slujitorii de scuteală* (**miliția**) BPA, 14; **milițiile boierilor** BPA, 53. (Cf. lat. *militia*, rus. милиция).

MILORD s. Vezi *Împrumut. I*, p. 73. Cf. și FC, 29r; SPBA, 91; GIC, 89, 90; GPF, 409; CR 1830, 122; AR 1829, 51; GC IV, 57v; AR 1834, 90; AR 1837, 257; pe la 1835 cuvântul era frecvent. (<fr. *milord*).

MIM,-Ă s. **1.** (Antic. gr. și rom.; „gen de comedie”) **mim** BDL III, 614r; **mim**, **mimă** BD II, 49; **mimă** GC IV, 59v; PD, 423. **2.** („actor de mimuri”) **mim** GC IV, 59v; GTN 1836, 50; DILB I, 204; PBV, 245. (Cf. lat. *mimus* și *mima*, gr. μῦμος, fr. *mime*).

MIMA vb. **1.** („a imita”) **mimisi** GC IV, 59v. **2.** („a exprima ceva prin gesturi”) **mima** VVP, 79. (<fr. *mimer*).

MIMIC adj. **mimicesc** BD II, 49; **mimíc** GC IV, 59v; **mimic** FMIL 1847, 128; NV, 262; PBV, 245; PD, 423. (Cf. fr. *mimique*, lat. *mimicus*, germ. *mimisch*).

MIMICĂ s. **mimică**, *adecă semne* AR 1830, 375; **mimică**, *meșteșugul mimului* GC IV, 59v; **mimica** (*vorba mușilor*) FL 16; **mimica** sau *gesticulația* CGR, 244; **mimică** IL 1840, 104; NV, 262; StDR, 174; CA 1851, 93; PBV, 245; PD, 423. (Cf. fr. *mimique*, germ. *Mimik*).

MIMICEȘTE adv. ZEV, 103.

MINA vb. („a distruge pe încetul; a slăbi”) LIT, 226; C, 20. (<fr. *miner*).

MINĂ s. („fizionomie”) **mină** MIU, 242; GC IV, 61v; AR

1844, 5; BDJE, 27; StDR, 175; SCC I, 154; SCC II, 228; RL, 197; **mină** (*față*) CEF, 79; CA 1862, 26. (<fr. *mine*).

MINER s. 1. (Milit.) **miner** RD, 3; RB, 364; Z 1856, nr. 9, 3; CA 1862, 35. 2. („lucrător în mină”) **mineri** (*salgăi*) AR 1835, 4; **minieri** (*băiași*) SMR I, 48; **minieri** (*săpători de miniere*) BMN II, 212; **minior** (*săpători*) FMIL 1847, 49; **minor** DIB, 231; **minar** GC IV, 61v; NV, 262; PD, 423; **mineri** pl. SSC, 159. (Cf. germ. *Miner*, fr. *mineur*).

MINIM adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 238. Cf. și **minim** GC IV, 59v; **minim** GM 1854, 375; AVP, 14; PD, 425. (Cf. fr. *minime*, lat. *minimus*). Cf. și MINIMUM.

MINIMUM s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 238. Cf. și VVP, 79; BIP, 85; NV, 263; RL, 272; Z 1856, nr. 3, 3; AVP, 14; PBV, 246; RF, 23; PD, 425. (Cf. fr. *minimum*, lat. *minimum*).

MINOREN adj., s. („minor, nevîrstnic”) RCI, 2, 4; PV, 71; LSM, 46; MTM II, 64; CL I, 8; BDL III, 614v; MPI, 135; BCD, 94, 515. (Cf. germ. *minorenn*, lat. *minorennis*).

MINORENIE s. BDL III, 614v.

MINORIT s. (Bis.) **minorite** pl. MIB, 25, 30; **minorită** MIB, 27. (Cf. lat. *minorita*, it. *minorita*).

MINOTAUR s. (Mit.) **minotavr** GC IV, 59v; **minotaur** BD II, 50; BAR II, 143; NV, 263; PD, 425. (Cf. gr. *μινώταυρος*, lat. *minotaurus*, fr. *minotaure*).

MINTAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 238. Cf. și **mintal** GC IV, 61v, 64v; SAP, 74; LIT, 381; APS, 36; **mental** FMIL 1844, 245. (Cf. fr. *mental*, lat. *mentalis*, germ. *mental*).

MINUSCUL, -Ă adj., s. SGR I, 3, 222; PD, 425. (Cf. fr. *minuscule*, lat. *minusculus*).

MINUȚIE s. GC IV, 61v; NV, 263; PD, 425. (<fr. *minutie*).

MINUȚIOS adj. CA 1854, 52; EV, 50; DFL, 81; BDJE, 7; NV, 263; DIB, 442; DCB IV, 23; PD, 425. (<fr. *minutieux*).

MIOLOGIE s. **miologhia** (*μυωλογία*) sau *învățătura despre mușchi sau carne* TAO, 58; **miologie** GC IV, 52r; KMA, 160, PAD, 46; PD, 426; **miologie** (*cunoașterea mușchilor*) PMC I, 195. (Cf. fr. *myologie*, gr. *μυωλογία*, germ. *Myologie*).

MIOP s., adj. **miop**, **miops** GC IV, 52r; **miopi** (*scurți în vedere*) VA, 182; **miop** AR 1834, 58; DFL, 111; PFM, 467, 470; PD, 426; **miops** StDR, 175; BMN III, 25. (Cf. fr. *myope*, gr. *μύωψ*,

lat. *myops*).

MIOPIE s. **miopia**, *adică scurtă vedere* MD I, 64r; **miopie** GC IV, 52r; PD, 426. (Cf. gr. $\mu\upsilon\omega\pi\acute{\iota}\alpha$, fr. *myopie*).

MIRABIL adj. H MV, 22, 166; FMIL 1847, 125, 196; GLC, XXI; CA 1859, 118. (Cf. lat. *mirabilis*).

MIRACOL s. **miracul** NV, 263; StDR, 175; CA 1854, XL; DILB I, 204; BIN, 9; AVP, 15; INB 1857, 24; INB 1859, 94; PD, 426; **miracol** BP, XV; CFZ, 80; **miracole** sg. AVP, 15. (Cf. fr. *miracle*, lat. *miraculum*, it. *miracolo*).

MIRACULOS adj. SHI II, 129; MCL 1839, 351; FMIL 1840, 327; DFL, 33, 105; BDJE, 38; NV, 263; BMN III, 90; SCC I, 269; T 1856, nr. 3, 1; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *miraculeux*, lat. *miraculosus*).

MIRAJ s. **miraj** CR 1829, 234; **miragiu** NV, 263; BMN III, 33; PD, 426. (Cf. fr. *mirage*, it. *miraggio*).

MIRĂ s. (Geogr., „grad”) IE, 4; GN, 11r; CISG, 117; GC IV, 70v. (Cf. ngr. $\mu\omicron\iota\pi\alpha$, fr. *mire*).

MIRMIDON s. GC IV, 70v; BDJE, 64; NV, 264; PD, 427. (<fr. *myrmidon*).

MISIONAR s. **misioner** DC II, 99r; DC IV, 6r, 7r, 24r, 59r; NID I, 39r; NID II, 20v, 23r; AR 1829, 138; MCL 1838, 1; AR 1844, 14; FMIL 1844, 328; **misionar** GIA I, 27v; GIA II, 17r; MIR, 214; MIB, 30; GSP I, 141, 168; AR 1830, 523; GC IV, 70v; SPV, 95; EGI, 53; GG, 18; AIR I, 51, 160; AR 1835, 11; MN 1836, 10; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **misionar** (*propovednic*) GIA II, 112r; **misionari** sau *trimiși propovednici* MIU, 10. (Cf. fr. *missionnaire*, it. *missionario*, germ. *Missionar* și *Missionär*).

MISIUNE s. **misie** IO, 52; MIB, 31; CR 1829, 156; GC IV, 70v; FMIL 1844, 313; FMIL 1847, 61; BP, XXII, 4, 66; AF, 5; KDP, 50; BIP, 25, 46; PCI, 124; ROM, 173; CPO, 61; forma era frecventă pînă la 1860; **misie** (*solie*) CR 1829, 196; **misie** (*trimitere*) AR 1829, 193; CR 1830, 416; **misie** (*însărcinare*) GM 1854, 171; **misioni** pl. AR 1830, 134; **misionă** (*solie*) AR 1831, 133; **misioane** (*solie*) AR 1834, 72; o nouă **misioane** AR 1837, 145; **misioană** AR 1837, 157; **misione** sg. AR 1837, 20; **misiune** BPA, 49; DFL, 195; PS, 55; SIT, 192, 311; CDR, II; NV, 264; PCI, 83, 136; GRR, 269; SSC, IV; BMN I, 103; SCC II, 300, 366; TR

1854, 3; ICI, 40, 69, 149; CFZ, 161; pe la 1850 forma era frecventă; **misie**, **misiune**, **misioană** StDR, 175. (Cf. lat. *mission*, fr. *mission*, germ. *Mission*).

MISTER s. **misteriu** SCM, 75; VIO II, 12v; SIF, 147; HFP, 140; AR 1844, 6; DFL, 64; BCD, 509; CA 1850, 48, 50; BMN II, 30; CA 1854, 75; AsPR, 1; **misterii** SCM, 7; RS, 8; RS2, 8; AR 1834, 58; RNA, pf.; PIA, VIII, 18; CA 1847, 15, 21; CA 1852, XXIX; GRR, 137; BMN I, 4; SCC II, 314; CA 1854, 67; CFZ, 14; **mistirie** DC III, 200r; TSI, 8; **mistirion** (*taină*) AR 1832, 58; **mistiriu** BDL III, 619v; **mistirii** TSI, 8; **misterium** TD I, 19, 20, 266; TD II, 120, 264; TD III, 59, 305; **misterion** TD I, 265; TD II, 134, 258, 265; **misterie** BD II, 78; PRA, 42; **mister** BM, 84; GTN 1836, 99; RNA, 23; APR, 23; PSE, 4; FMIL 1847, 140; BDJE, 6; ASI, 79; PS, 43; BP, XI, 33; LMS, 16, 20; NV, 264; LS, 63; pe la 1850 forma era frecventă; **mister**, **misterie** StDR, 175; **misteruri** CR 1829, 226; LME, 48, 101; GPE, 14; ECS, 53; PB, 117; GRR, 116, 238; **mistere** VAA, 30; AF, 10, 110; ICI, 25; RL, 423; CMI, 26; D 1858, 2. (Cf. lat. *mysterium*, gr. μυστήριον, fr. *mystère*, it. *mistero*).

MISTERIC adj. **mistericesc** BD II, 78; **misteric** SGR II, 157; SHI II, 7; BPB, 82. (Cf. lat. *mystericus*).

MISTERIOS adj. **misterios** PIF, 23r; HFP, intr. 20; GC IV, 70v; BM, 49; GTN 1836, 90; MN 1836, 64; KMP, 33; SMA, 225; HP, XXIII; FMIL 1844, 114; FMIL 1847, 8; BDJE, 39, 143; ASI, 43; AF, 26, 146; LSM, 24, 25, 38; SIT, 5, 256; NV, 264; PCI, 104; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **misterioz** FMIL 1840, 17. (Cf. fr. *mystérieux*, it. *misteroso*).

MISTIC adj., s. **mistichi** sau *tăinuți* NIU, 228v; **misticesc** TD III, 211; **mistic** HFP, 18, 167; AR 1829, 199; MCL 1839, 351; HVM I, 11; DFL 134, 148; FMIL 1847, 8, 49, 181; BDJE, 39; PS, 56; AF, 138; NV, 264; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **mistic** GC IV, 70v. (Cf. lat. *mysticus*, gr. μυστικός, fr. *mystique*).

MISTICISM s. **misticism** HFP, 69; FMIL 1840, 271; DFL, 155; FMIL 1847, 49, 75, 191; NV, 264; PMC I, VII; CFZ, 26; PD, 428; **misticizm** PSE, 4. (Cf. fr. *mysticisme*, germ. *Mystizismus*).

MISTIFICA vb. NV, 265; RL, 428; PD, 428. (Cf. fr. *mystifier*, it. *mistificare*).

MISTIFICAT adj. SCCI, 133; DCB IV, 33.
MISTIFICATOR s. NV, 265; PD, 428. (<fr. *mystificateur*).
MISTIFICAȚIE s. AR 1841, 101; NV, 265; RL, 348; PD, 429.
(<fr. *mystification*).
MITOLOG s. GC IV, 73r; SPV, 19; FTP I, 244, 252; PBV, 248. (<fr. *mythologie*).
MITOLOGICEȘTE adv. **mitologhicește** SPV, 23; MF I, 31v; **mitologicește** PBV, 248.
MIXT adj. [gen, stih] **amestecat** EBG, 30v, 122v; *fracții amestecate* PA, 54; **mixtul sfat milităresc** OCF, 3; **mixt** GC IV, 57r; AR 1831, 204; SGR III, 16; MP, 18, 65; MEN I, 17, 136; CGR, 37; KDP, 34; BIP, 54; NV, 262; pe la 1850 cuvântul era frecvent; *frăcciune mixtă (amestecată)* LM, 163; [scară] **mictă** [?] (**amestecată**) PBM, 124, 125; *condițiuni miste* BCD, 344; **mist, amestecat** GCB II, 219. (Cf. lat. *mixtus*, fr. *mixte*).
MIZANTROP s. **misántropos** OC I, 9v, 34v; **misántrop** GC IV, 70v; **misantróp** MIU, 170; PAM, 35; **misanthrop** BDL III, 619r; GPE, 50; MFE, 3; KMP, 10, 110; VVP, 79; FMIL 1840, 304; EOI, 150; MMP, 144; FMIL 1847, 93; SIT, 35; NV, 264; PMC I, 182; pe la 1850 forma era frecventă; **mizantrop** HP, 5. (Cf. gr. *μισάνθρωπος*, fr. *misanthrope*).
MIZANTROPIE s. **misanthropie** OC I, 52v; BDL III, 619r; GC IV, 70v; SIC, 56; DAH, 40; KMP, 10,73; VVP, 79; NV, 264; LS, 96; pe la 1850 forma era frecventă; **misanthropie** (*ură de omenire*); **mizantropie** CA 1861, 91; **urîre de oameni** KUP, f.t., 39r. (Cf. gr. *μισανθρωπία*, fr. *misanthropie*).
MIZER adj. s. **meser** v. **miser** BDL III, 605v; **meser** (sărac) SIC, 67; **meser** AsP, 58, 162; CA 1850, 6, 13; CA 1851, 8; StDR, 173; CA 1852, XXIV; **meser seau mizerabil** AsF, 137; **miser** BDL III, 619r; CNB, 7; ICI, 71; CA 1858, 1; APS, 19; BBR, 83; **mizer** AsPR, 10; CA 1854, 85; CA 1856, 5, 6; Z 1856, nr. 7, 2; CA 1860, 1. (Cf. lat. *miser*, it. *misero*).
MIZERABIL adj., s. **mizerabili** (*mișăi*) [peiorativ] AR 1832, 118; **mizerabil** SHI I, 12; SHI II, 125; MCL 1839, 367; SMR I, 38; AsL, 12; AsL, 119; DFL, 150; SIT, 55; StDR, 174; pe la 1850 forma era frecventă; **mizerabile** sg. CPI, 163, anexă 6; **miserabil** (*ticălos*) [fără sens peiorativ] AR 1839, 54; **miserabil** FMIL 1844, 50; BDJE, 26, 134; SIT, 83; GLC, XIV; NV, 264; PCI, 36,

42; LS, 49, 51; forma era frecventă pînă la 1860; **miserabil**, **miser** PD, 427. (Cf. fr. *misérable*, it. *miserabile*).

MIZERICORDIE s. **misericordie** MID I, 51; SIT, 235, 317; NV, 264; LS, 68; SCC II, 184; LIT, 256; DILB I, 204; BCI, 94; PD, 428; **mizericordie** GRR, 214; SCC I, 174; JA, 129. (Cf. fr. *miséricorde*, it. *misericordia*).

MIZERICORDIOS adj. **misericordios** NV, 264; SCC I, 190; SCC II, 185, 383; LIT, 281, SPB, 225, PD, 428. (Cf. fr. *miséricordieux*, it. *misericordioso*).

MIZERIE s. **miserie** BDL III, 619r; BDJE, 119; SIT, ded. 1, 100, 297; SIM, 84; NV, 264; CA 1850, 13, 20; AAR, 84; KOS, XX; ICI, 55; RL, 404; LIT, 57; forma era frecventă pînă la 1860; **mizerie** GC IV, 54v; GG, 52, 177, 243; DFL, 127, 204; SIT, 57; PS, 16; GRR, 225; CFZ, 159; CA 1855, 5; BC, 31; INB 1857, 22, 50; BCI, 185; **mizerie** (*sărăcie*) CA 1853, 11; **mizerie** (*ticăloșie*) CA 1853, 18; CA 1856, 4. (Cf. lat. *miseria*, fr. *misère*, it. *miseria*).

MOBIL s. DFL, 115, 201; AF, 47; CFZ, 68, 72, 138, 152; RL, 434; R 1857, nr. 1, 4. (<fr. *mobile*).

MOBIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 239. Cf. și **mișcător** IE, 140; MML, 21v, 22r; RRI, 1; RJ, 269; PV, 83; MIU, 26; APC, 50r; TD II, 166; NID II, 171v; CIM, 1; DAP, 29; LC, 5, 48; CDP, 162; AR 1829, 214; CR 1830, 179; cuvîntul continuă să fie frecvent pînă la 1860; **umblător** LSM, 32, 54; BEM, 328; **mobil** GC IV, 96v; **mobil** CR 1831, 54; GG, 98; RMS, 291; RL, 259; INB 1857, 35; PBV, 249; GCB II, 219; BEC, 22; AML, 157; PD, 430. (Cf. și germ. *mobil*).

MOBILA vb. **mobilarisi**, **mobila** GC IV, 96v; **mobilarisi** KUB, 42; AR 1837, 197; **mobila** PCB, 10; LOA, 73, 111; BM, 34; ECS, 6; RB, 280; MCL 1839, 641; MEN I, 273; BP, XX; NPT, 66; PBV, 249; **înmobila** BFO 1843, 211. (Cf. fr. *meubler* și înv. *emmeubler*, it. *mobiliare*).

MOBILARE s. **mobilarisire** RSM, 14r; AR 1837, 242; **mobilare** MN 1836, 42; RB, 282; SCC I, 2; SCC II, 311; ASLI, 307; PBV, 249; **emobilare** FMIL 1844, 231; **amobilare** SIT, 64.

MOBILAT adj. **mobilit** CV, 36; **mobilarisit** DTN, 1; AR 1838, 325; **mobilat** GIC, 192; MFE, 37; AR 1837, 206; RB, 231; FMIL 1844, 39; AIS, 5; SIT, 2; NC, 3; pe la 1850 forma era frecventă; **îmobilat** FMIL 1844, 173.

MOBILĂ s. **mobile** pl. MCB, 98, 143; BR 1829 I, 50; PAFR, 22; FTP I, 90, 181; MFE, 14; FEA, 14; SIC, 60; BAR II, 201; LOA, 94, 102; RSM, 31r; DTN, 39; GG, 220; forma era frecventă până la 1860; **mobiluri** TAA, 19; AR 1837, 392; **mobili** (*acareturi*) FL, 30; *alte mobili de casă* FL, 35; **mobili de casă** FMIL 1840, 167, cf. și 402; **mobeli** pl. VFD, 50; **mobilă** MCB, 168; GC IV, 96v; VVP, 80; FMIL 1840, 251; MEN I, 77; PBV, 249; CA 1859, 84; **mobil** MG I, 31; HAN, 36; DL, 97. (Cf. ngr. μόπιλο, pl. μόπιλα, fr. *meuble*, germ. *Möbel*, it. *mobilia*).

MOBILIAR adj. (Fin.) *credet mobiliar* VO 1857, 3; *vânzările obiectelor mobiliere* RF, 16; **mobiliar** PD, 430. (Cf. fr. *mobilier*, it. *mobiliare*).

MOBILITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 239. Cf. și **pornire** *au clătire* GF, 49v; **pornire** GF, 50r; **clătire** GF, 52v, 105v, 255v; DF I, 38v; **mişcare** SIF, 16, 135; VA, 190, 191; DF I, 15v, 16r, 17r; StFE, 17; **mobilitate** GC IV, 96v; LIT, 100; GCB II, JA, 27, 35; PBV, 249; AML, 168; PD, 430. (Cf. și it. *mobilità*).

MOBILIZA vb. *contingentul [...] se mobilizează (se aduce în stare de rezbel)* GM 1854, 400, cf. și 306; **mobiliza** PBV, 249; **mobilisa** PD, 430. (<fr. *mobiliser*).

MOBILIZARE s. **mobilizarea armiei** GM 1854, 79; **mobilizare** TR 1855, 25; **mobilizare** PBV, 249.

MODAL adj. (Filoz., Gram.) *cînd hotărîm modul [...], atunci aceste spuneri filosofii le cheamă modești* BLM, 78; [adverbe] **de mod** MGP, 66; *azicăminte modale* IGR, 120; **modal** PD, 430. (Cf. germ. *modal*, fr. *modal*, it. *modale*).

MODĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 74. Cf. și **modă** AZ, 80v; RMB, 8r, 45v; VSI, 326v; GSP I, 75; NIU, 282v; BDL I, 111v; BDL III, 623v; FTM, 33; BPN I, 103; BPN II, 330; CNB, 117; PAM, 14; BR 1821, 171 bis; PAGR, 73; MCB, 120, 131; LB, 397; LPT, pf.; DCN, 139; MGD, 21v; PIF, 4v; CR 1829, 22; AR 1829, 15, 65; HFP, pf. 4; AR 1830, 11; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **mod** MCB, 39; **moadă** EP I, 46; CA 1852, 107. (Cf. fr. *mode*, ngr. μόδα, germ. *Mode*, it. *moda*).

MODEL adj., s. *o modelă sau pildă* MIU, 165; *moșie modelă* RSM, 14v; RB, 386; *școală modelă* SHI II, 136; **modelă** MIU, 204; FD I, 67; IFM, f.t.; RL, 316; CA 1856, 48; **model** SPBA, 13, 92; TCA, 55; MCB, 166; RBV, 5r; NMP, ded. 2, 3; AR 1830,

358; GC IV, 98v; FTP I, 12; FTP II, 175; SPV, IV; GPE, 5; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **model** (*pildă*) AR 1835, 85; **modeluri** (*izvoade*) CR 1829, 148, 269; GPE, 48. (Cf. fr. *modèle*, germ. *Modell*, it. *modello*).

MODELA vb. GC IV, 99r; IVA, 6; NV, 266; DILB IV, 202; PFM, 345; GCB II, 219; JA, 4; PBV, 249; D 1860, 97; BEC, VIII; PD, 430. (Cf. fr. *modeler*, it. *modellare*).

MODELAT adj. **modeluit** AR 1837, 164; **modelat** AVP, 15.

MODELATOR s. **modelător** IVA, 7; **modelator** PBV, 249. (Cf. fr. *modeleur*, it. *modellatore*).

MODERA vb. GC IV, 96v; SGR II, 147; MBG, 26; EOI, 68; SCMI, 13, 39; SIT, 257; BIP, 57; NV, 266; SMB I, 231; C, 15; PBV, 249; PD, supl. XIII. (<fr. *modérer*).

MODERAT adj., s. **moderat** CV, 1; HFP, 65, 219; AR 1837, 294, 358; AR 1844, 8; DFL, 190; VN, 24; BDJE, 48; SIT, 67; KDP, 4; NV, 266; PCI, 80; CA 1851, 91; StDR, 175; pe la 1850 era frecvent; *preț măsurat* AR 1829, 235; **moderat** (*cumpănit*) CR 1831, 41; **moderat** (*stîmpărat*) GRN II, 117; GLC, 25. (Cf. fr. *modéré*; vezi și MODERA).

MODERATOR s., adj. *o putere publică moderatrice* DFL, 201; **moderator** NV, 266; Z 1856, nr. 14, 4; LIT, 38; GCB II, 219; BCI, 70; PD, supl. XVIII. (Cf. fr. *modérateur*, *-trice*, lat. *moderator*).

MODERAȚIE s. **moderație** MIU, 327, XXIV; AR 1829, 58; AR 1830, 103, 514; GC IV, 96v; SIC, 67; SHI II, 61; DE I, 314; EPD, 384; SIT, 98, 99, 151; KDP, 4; NV, 266; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **moderație**, **moderăciune** StDR, 175; **moderație** (*cumpătare*) AR 1831, 181; **moderație** (*cumpenire*) CIRA, 342; AR 1834, 119; **moderațiune** TR 1854, 1; CEF, 42; C, 21; VO 1857, 7. (Cf. fr. *modération*, lat. *moderatio*).

MODERN adj. CR 1829, 219, 220; AR 1829, 227; CR 1830, 201; GC IV, 96v; CIRA, 7; SGR I, VII, 39; SGR III, 38; RSM, 14r; GTN 1836, 35; MN 1836, 64; pe la 1835 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *moderne*, lat. *modernus*, germ. *modern*).

MODEST adj. BDL III, 633r; FTM, 231; MFV I, 57v; MFV II, 12v; MALP, 55; MSS, 5; GC IV, 96v; FTP II, 10; AsP, 162; AS, 27; MCL 1838, 38; FMIL 1840, 99; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **modest** (*zmerit*) MFV I, 140; **modest** (*sfios*) FL, 50. (Cf.

fr. *modest*, lat. *modestus*).

MODESTIE s. **modéstie** MIU, 411, 439; DOA, 45; BDL III, 623r; MPI, 32, 34, 161; DCN, 25, 139; **modéstie** (*omenie*) FTM, 7; **modestie** CV, 27; IRV, 12r, 27v; MFV I, 101r, 110r; CIRA, 384; MF II, 43r; MN 1836, 54; AR 1837, 232; KMP, 49; MCL 1838, 38; KPA, 44; DE I, 314; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *modestia*, fr. *modestie*, it. *modestia*).

MODIC adj. **modica** *sumă* BIP, 38; **modic** NV, 266; PD, 431. (Cf. fr. *modique*, lat. *modicus*).

MODIFICA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 239. Cf. și **modifica** AR 1830, 114; GPE, 12; SHI II, 204; FBE, 76r; CA 1844, 40; AR 1844, 16; FMIL 1844, 322; HVM I, 34; BPA, 53; MEN II, 34, 68, 98, 172; PGR, 116; DFL, 20, 66; pe la 1845 forma era frecventă; **modifica** (*a preface oarece*) AR 1832, 44; **modifica** (*schimba*) FMIL 1840, 113; *se modificez* EOI, 139; *să se modificeze* MEN I, 148; *să modificește* VM, 89; **modifițează** EPD, XXXVII, 430; **modefica** IVA, 29; BFO 1843, 22; PFM, 411; **modifia**, **modifica** GC IV, 96v, 99r; **modifia** IGE, 210, 337; INB 1857, 26; BCI, 126. (Cf. și germ. *modifizieren*).

MODIFICARE s. **modifiere**, **modificare** GC IV, 99r; **modificare** DFL, 20; BCD, 115, 161; CFZ, 1, 25, 32, 48; SD 1855, 1; RL, 267, 409; JA, 5; GCB II, 219; PBV, 250; RF, 3; VMP, 77.

MODIFICAT adj. **modifiat**, **modificat** GC IV, 90r; **modificat** ROB 2, 668; StDR, 176.

MODIFICATIV adj., s. (Gram.) [predicat] *urmat d-o complinire au d-un modificativ* FGP, 139, cf. și 140; adverbiala [...] **modificativă** (*arătătoare modului făptuirii*); **modificativul** *sau adverbiale hotărâtoare făptuirii verbului* SGR II, 120, 128; *un* [...] **modificativ** (*adică adjectiv, participie sau adverbial*) PGR, 87; **modificativ** CGR, 35, 205; MGP, 104; PD, supl. XIII; *complinire modificativă* PTP, 6, 14. (Cf. fr. *modificatif*, lat. *modificativus*).

MODIFICAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 239. Cf. și **modificație** TF, 336; AR 1830, 285; FGP, 140; CMR, 17; SGR I, 45, 195; MN 1836, 51; AR 1837, 262; BGO 1840, 148; CCB, 221, 230; EP I, 9; KMA, 13; IGE, 197; BGO 1844, 153; MEN I, 194; MEN II, 111; WPM, 24; forma era frecventă pînă la 1860; **modificație** (*schimbare de formă*) HFP, 59; **modificație** (*prefacere*) AR 1832, 100, 351; AR 1839, 215; **modificații** (*schimbări*) HMV

I, 3; **modificăciune** BCD, 434; **modificație, modificăciune** StDR, 176; **modificațiune** BMN II, 29, 157; Z 1856, nr. 7, 4; PTP, 13; BBS, 26. (Cf. și germ. *Modifikation*).

MODIST, -Ă **modist** MCB, 39, 125; DCN, 139; PBV, 250; GC IV, 96v, 98v; RB, 280; NV, 266; StDR, 175; PD, 431; **modistă** GC IV, 98v; DTN, 17, 50; MCL 1838, 155; AMC, f.t., 1; ASLI, 150; PBV, 250; *rochia [...] de la șireata modistică* VFD, 24. (Cf. fr. *modist, -e*, germ. *Modist, -in*).

MODULA vb. (Muz.) AF, 204; NV, 266; BCP, 123; CMI, 178; PD, 431. (< fr. *moduler*).

MODULAȚIE s. (Muz.) **modulație** GTN 1836, 36; WPM, 8, 39; NV, 266; StDR, 176; PD, 431; **modulăciune** CDR, 12; **modulațiune** BMN II, 180; DIB, 546. (Cf. fr. *modulation*, lat. *modulatio*, germ. *Modulation*).

MONADĂ s. (Filoz.) EBG, 28v; APC, 139r, BDL III, 626v; HFP, 61; GC IV, 88r; DFL, 161, 206; CFZ, 82; MIN, 128; PD, 432. (Cf. gr. *μονάδα*, lat. *monas, -adis*, fr. *monade*, germ. *Monade*).

MONADOLOGIE s. **monadologhie** HFP, 60.

MONARH s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **monarh** AZ, 11r; IRB, 29v; BDT, 198v, 196r; DSM 2, 9; NID I, 73r; NID II, 19v; SHR, 63; ME, 256, ATB, 2; TID, 6; IRF, 26, 99; RA, 14; BDL I, 44r; BDL III, 626v; MPI, 5; SPBA, 4, 5; pe la 1820 forma era frecventă; **monarc** FTM, 32, 50, 251; MRC, 129; GG, 137; NV, 267; ADL, 152; BEC, XXXIII. (Cf. ngr. *μονάρχης*, lat. *monarcha*, fr. *monarque*, germ. *Monarch*).

MONARHIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **monarșesc** IEI, 85r; **monarhicesc** BDT, 202r, 204r; ME, 316; ATB, 2; RA, 16; SIU, 63r; MPI, 34; VMG, 250; POC, 34v; GC IV, 85r; CIRA, 104; **monarhicesc** BD II, 64; **monarhic** BDT, 188r, 218v, 232v; VMG, 249; NMP, 2; CR 1829, 43; AR 1829, 39; CR 1830, 51; AR 1830, 37, 99, 167; GC IV, 85r; CIRA, IX, XII, 67; EGI, 54; SHI II, 29; FMIL 1840, 36; DL, 89; pe la 1840 forma era frecventă; **monarșicesc** PVB, 143; PBV, 251; **monarșic** POC, 34r; **monarșic** FTP I, 86; VVP, 81; PBV, 251; INB 1859, 172. (Cf. ngr. *μοναρχικός*, fr. *monarchique*, germ. *monarchisch*).

MONARHICEȘTE adv. GIA II, 16v; OMT, 7; ME, 316; GC IV, 85v.

MONARHIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și IEI, 16r, 50r;

CMP, 1; AZ, 60r; DSM 2, 8; BDT, 188v; NID I, 88v; CISG, 153; MIA, 3; RA, 13; SIU, 71r; DO, 58; TSVM, 54; EGRM, 45v; LPT, 77; VMG, 249; TPE, 24r; PIU I, 161; BRD, 86; POC, 34v; CR 1829, 270; AR 1829, 159; GC IV, 85v; pe la 1830 forma era frecventă; **monárhie** BDT, 191v; CMA, 1; OAI, 1; BDL III, 626v; LPT, 58; PIU I, 148, 234, 339; NFI, 350; **monárchie** CMS, 1; **monarchie** BD II, 64; R 1857, nr. 35, 3; **monarșie** NIU, 297v; EGR, 164; CR 1829, 34, 124, 125; CR 1830, 31; MRC, 9, 30, 72; GC IV, 85v; FTP I, 91; T 1856, nr. 1, 2; BCI, 32; PBV, 251; **monârșie** CR 1829, 124. (Cf. gr. μοναρχία, lat. *monarchia*, germ. *Monarchie*, fr. *monarchie*, it. *monarchia*).

MONEDĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **monetă** PA, 37; CP I, 75; CP II, 50; ME, 163, 272; RA, 13, 61, 93; SIU, 6r, 53v; BDL III, 627r; SPBA, 95; BD II, 64; BGV, 55r; GIC, 19, 26; GPE, 160; AR 1829, 43, 152; AR 1830, 198; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **monedă** RMB, 67v; APC, 108r, 113r, 375v; NID II, 87v, 120v; CISG, 131, 132; DAP, 40; LC, 86; NZ, 45v; IRV, 34v; BGV, 53v; CDP, 78; MCB, 108; CCI, 22, 64, 74; GIC, 48; PIU II, 175; PIU IV, 73; DCN, 65; PCB, 72; CR 1829, 1; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. ngr. μονέδα, it. *moneta*).

MONETAR 1. s. („cel ce face monede”) **monedar** GC IV, 88r; **monetar** CIRA, 214; NV, 267; PBV, 251. 2. adj. („privitor la monede”) **monedar**, *ceea ce se atinge de monede* GC IV, 88r; *raporturile monetare* SSC, VI; *reforma sistemului monetariu* Z 1856, nr. 40, 3; *dificultățile monetare* R 1857, nr. 23, 3. (Cf. fr. *monétaire*, it. *monetario*).

MONETĂRIE s. **monetărie** ME, 198; BDL III, 627r; StDR, 176; **monetărie (tarapana)** AR 1830, 310; **moneterie (tarapana)** AR 1831, 236; **tarapana** CR 1830, 390; AR 1830, 28; **mone-dărie, taraphana** GC IV, 88r. (Cf. tc. *tarabhāne*).

MONOGRAFIE s. GC IV, 86r; R 1857, nr. 2, 3; PBV, 251. (<fr. *monographie*).

MONOGRAMĂ s. MIU, 75; GC IV, 86r; PD, 434. (<fr. *monogramme*).

MONOPOL s. (Comerc.) **monopolium** TD II, 233; **monopolie** BDL III, 627r; AR 1829, 190; *protimisuri (monopolii)* CIRA, 211, cf. și 286; **monopol** CR 1829, 57; AR 1829, 119, 252; GC IV, 88r; MN 1836, 38; RB, 321, 372, 383, 284; GT 1838, 16;

VVP, 81; FMIL 1840, 31; pe la 1840 forma era frecventă; **monopol** (*privileghie*) AR 1832, 56; **monopole** (*drit de a neguța singur*) AR 1834, 244; **monópol** ROB, 102. (Cf. lat. *monopolium*, germ. *Monopol*, fr. *monopole*).

MONOPOLIZA vb. **monopola** AR 1834, 15; **monopolisa** NV, 268; LIT, 3; **monopolisa, monopola** PD, 435. (Cf. fr. *monopoliser*).

MONSTRU s. **monstru** (*arătătură*) FTM, 51; *arătările (monstrile, τέρατα)* MFV I, 45r; **monstre** (*arătări*) MFV II, 135v; **monstru** BDL III, 627v; SPBA, 93; CR 1829, 110, 265; AR 1829, 32, 36; GC IV, 88r; CMR, 78; FTP III, 188; AR 1832, 271; CIRA, X, 34; MF III, 16v; AsP, 18; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **monstru** (*manină*) AR 1830, 490; AsP, 14; **monstruri** (*minunății*) SHI II, 7; *năluce (monstre)* SIM, 63. (Cf. lat. *monstrum*, germ. *Monstrum*, fr. *monstre*, gr. τέρας (τό)).

MONSTRUOS adj. **monstruoz** SPBA, 11; CLV, 138v, 147v; CR 1830, 315; **monstruos** SPBA, 93; CR 1829, 265; AIR I, 5; GTN 1836, 48; RB, 279; API, 23; Prop, 204; MEN II, 299; ASI, 14; EV, XLIII; BP, 23; AF, 200; PCI, 128; pe la 1850 forma era frecventă; **monstros** CMR, 78; SHI II, 59; HVM I, 10; DFL, 135; PS, 43. (Cf. fr. *montrueux*, lat. *monstruosus*, germ. *monströs*).

MONSTRUOZITATE s. MN 1836, 96; MEN II, 32; NV, 269; SCC II, 32, 190; RL, 241, 389; LIT, 68; R 1857, nr. 4, 1; NPT, 320; BCI, 92; PBV, 252; PAD, 195; D 1860, 398; PD, 436. (<fr. *monstruosité*).

MONUMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **monument** MIR, 312; CB 1816, 61; SIU, 30v, 48r; BDL I, 87v; SPBA, 19, 93; MCB, 168; TSVM, 21; BRD, 40; PSC, 118r; CR 1829, 13, 15, 60, 238; AR 1829, 22, 227; POS, 16; AR 1830, 357; GC IV, 88r; GPE, 24; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **monumenturi** (*pomeniri*) IRV, 53r; **monumenturi** (*zidiri de pomenire*) AR 1829, 23; AsFA, XI; **monument** (*semn de pomenire*) CR 1830, 385; AR 1830, 385; AR 1830, 25; **monoment** MCB, 26, 50; PCB, 72, 79; CR 1830, 11; CIRA, 205; YNM, 134; MF III, 169r; MPE, 97; **monumînt** MIR, 324, 335; MIB, pf., 123; RA, 47, 48; RIP I, 123, 161; **monuminte** BC, 6; SPB, 96, 260. (Cf. lat. *monumentum* și *monomentum*, germ. *Monument*, fr. *monument*).

MONUMENTAL adj. **mormîntal** GC IV, 94r; FEA, 106; API,

138; FMIL 1844, 318; BP, 169; AF, 180; LMS, 31; ADL, 182; CA 1854, 16; C, 15; PIC, 79; **mormîntalnic** CRV, 113; *stîlp monumental* (*aducător aminte*) GLC, 71; CA 1855, 135; BIN, 44; PD, 437. (Cf. fr. *monumental*, it. *monumentale*, germ. *monumental*).

MORAL¹ adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **moralicesc** CS 1802, 11; TD I, 284, 374; TD II, 149, 250; TD III, 31; OMT, f.t., pf.; IM, f.t.; PMV, f.t., 46, 221; RA, 15; SIU, 25v, 32r; AOS, 59, 77, 128; VPP, 171; AA, pf. 2; NZ, 32r; CLV, 41r; LB, 134; CDP, 6, 144, 187; LPT, ded., VMG, 3,4; DCN, 100, 101, 114; POC, 11r; CR 1829, 25, 103, 210; CR 1830, 264; GC IV, 88r; forma era frecventă pînă la 1860; **moralicesc sau de nărav** OST, 92; *firea omului năravnic (moralicesc)* HFP, 226; *teologhie moralicească* PFBA, 619r; *învățătură moralicească* TF, pf.; GSP II, BPN I, 58, 99; PBN II, 306; ASH, pf.; CLV, 138r; GPF, 319; *persoană moralicească* SCS, 6; CPI, 7, 49, 241, anexă 6; *lege moralicească* MPI, 312; PAGR, f.t.; MALP, 16; **moralicești sentenții** PCC, 13; *filosofie moralicească* MFV I, 4r; *știință moralicească* VMG, 3; CR 1829, 103; AR 1837, 53; **moralnic** IPS, 11; RA, 5; HFP, 253; PDP, 98v; AR 1829, 1, 9; AR 1830, 194, BDC, 89; VD, 20; SGR I, IX; SGR II, 10; BFO 1833, 200; MF I, 143v, 144r; SHI, ded. VI; EP II, 37; AR 1837, 28; VM, 157; VCL, 28r; *învățăturile moralnice, adecă a năravurilor* DOA, 5; *învățătură moralnică* VPP, 172; CRac, 88; HFP, pf. 13, 342; BDC, 47; *persoană moralnică* CL II, 2; **moralnice sentenții** TMS, f.t.; *filosofie moralnică* PCP, 28; HFP, 45; *itica, adecă filosofia moralnică* HFP, 4; **moralnic** HFP, pf. 11; CR 1829, 261; AR 1829, 1, 150, 177; SIC, 68; SGR II, 10; SGR III, 20; CIRA, 13, 117, 229; RSM, 6r, 6v; MF II, 47r; SHI, ded. VI; SHI II, 32, 68, 98, 136; VCL, 32r, 40v, 64r; VM, 69, 71, 118, 155, 163; **moralic** GC IV, 88r; **moral** CL III, 38; CB 1818, 20; VPP, 18; MPI, 11; SPBA, 9, 48, 93, 99; BR 1821, 172; MCB, 132, 168; CLV, 138r; LPT, 42; VMG, 4, 6; DCN, ded. 2; POC, 7r; PAIC, 73; PSC, 118v; CR 1829, 276; BR 1829 I, 37, 43; GPE, 19; SPV, pf. 2; FEA, 23; LOA, 92; CPL, 60; CIRA, X, 84; BAR II, 158; CTT, 21, 170; AR 1834, 139; RSM, 17v, 26r; BM, 8; MF I, 189r; MF II, 74r; GTN 1835, 2; pe la 1835 forma era frecventă; **morală** (*buna*) *a lor purtare* BR 1829 I, 19; *virtos sau moral* BDC, 82; *viața morală* (*a năravurilor*) PPT, 1; *teologhie*

morală MIB, 245; *învățătură morală* TAI, 5, 11; TF, pf., 370; VPP, 33, 155; VMG, 43; BDC, 76; LOA, 112; *filosofie morală* DO, 76; LPT, 74; VMG, f. t.; FTP I, 20; MEN I, 148; *teologia morale* MIB, 274; *filosofia morale sau a năravurilor* HFP, pf., 9, cf. și 29, 197; *răul [...] năravnic (morale)* HFP, 258; *a voastră moarte morale* MEN II, 8; *aprobare morale [...], filosofia morale* D 1860, 284, 289. (Cf. germ. *moralisch*, fr. *moral*, it. *morale*).

MORAL² s. („dispoziție sufletească, tărie de caracter”) GCA, 94; MPI, 17; VSC, 98; KMP, 113; NRC, 1; NPT, 38; PD, 438. (Cf. fr. *moral*, germ. *Moral*).

MORALĂ s. 1. („ansamblul normelor și disciplina științifică ce se ocupă cu buna conviețuire în societate”) Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **moral** OMT, pf.; BDT, 183r, MPI, 19; BPN I, 15, 100; AOS, 78, 96; SPBA, 4, 93; BR 1821, 4; PCC, 1; BGV, 30v; MCB, 4, 34, 168; GIC, 222; LPT, 65; TSVM, 88; VMG, 53; DCN, 101, 117; POC, 1r; 15r; RDS, 36v, 83v; NMP, 20; HFP, intr. 12, 23, 197; AR 1829, 52; AR 1830, 375; GC IV, 85v; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **moral** (*bunele obiceiuri*) BDL III, 628r; **moral**, *adecă năravuri bune* BPN I, 35; CRac, 7; *itichî sau moral* AOS, 52; **moral** (*itică*) IRV, 11v; **moral sau moraliș** LB, 400; **moral** (*năravuri*) PPT, 25; *tractat de moral* PIA, I; **moral** (*fapte bune*) FMIL 1844, 208; **moraliș** TD I, 386; TD III, 443; **morală** MCL 1839, 558; VVP, 81; MEN I, 19; DFL, 7, 113; BP, IV, VI; SIT, ded. 1, 103; NV, 269; BCD, 11, 108; GRR, 209; SCC II, 31, 383; CFZ, 12, 134; LIT, 24; JA, 71; SPB, 271; D 1858, 22; PIC, 126; BEC, 47; PD, 437; **moral**, **morală** StDR, 177; *tratată de morală* CA 1852, XXVII; **morale** CCG, 96. 2. („dojană, muștrare; concluzie moralizatoare cuprinsă într-o scriere”) **moral** TF, pf.; DTN, 94; API, 21; **morală** GRR, 279; BCP, 19. (Cf. lat. *moralis*, germ. *Moral*, fr. *morale*).

MORALICEȘTE adv. TD I, 94, 432; TD II, 7; TD III, 31; MPI, 15, 39; VMG, 149; AR 1829, 1; BDC, 59; GC IV, 88r; CPI, 110; RB, nr. 7, 3; GT 1838, 3; FMIL 1844, 66; MEN I, 286; BPA, 85; SIT, 226; BIP, 76; cuvîntul era frecvent pînă la 1860.

MORALIST s. adj. **moralist** OC II, 44r; SPBA, 9, 93; MFV I, 148v; VMG, 366; DCN, 91; HFP, 66; GC IV, 85v; GPE, 59; MN 1836, 64; ELS, 1; KMP, 52; KCL, 9; VVP, 81; API, 198; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **moralistă** s.m. BD II, 65. (Cf. fr. *mo-*

raliste, lat. *moralista*).

MORALITATE s. **moralitașul** (*năravurile*) DOA, 10; **moralitet** GSP I, 183; FD I, 86; **moralitatea**, *adecă bunele năravuri* CP I, 4; **moralitate** CL I, 11, 20; CL II, 191; PMV, 46; CB 1816, 57; VPP, 74, 86, 155, 156; MPI, 96, 165; DGR, 178; KIT, 247; CLV, 41r, 138r; MCB, 28, 168; VMG, 57, 69; TSI VI; BR 1829 I, 19; HFP, 68; MSS, 9; BDC, VIII, 4, 205; GC IV, 88r; pe la 1830 forma era frecventă; **moralita** AR 1834, 286. (Cf. lat. *moralitas*, germ. *Moralität*, fr. *moralité*, it. *moralità*).

MORALIZA vb. **moralisi** BDT, 139r, 211v; MPI, 144; **moraliza** GC IV, 88r; MEN I, 2, 115; NV, 269; RL, 26; PBV, 252; D 1860, 395; PD, 438. (Cf. germ. *moralisieren*, fr. *moraliser*).

MORALIZARE s. **moralisire** BDT, 140v; MPI, 220; **moralizare** CFZ, 163; PBV, 252.

MORALIZAȚIE s. **moralisație** MEN I, 3; NV, 269; PD, 438. (<fr. *moralisation*).

MORAVURI s. pl. **năravuri** MIU, XII, LB, 439; VMG, 53; TSI, 15; FTP III, 50; CA 1852, 74; *filosofia cuvîntului și a năravurilor* HFP, f.t.; *cel cu mores (nărav) îndărătnic* TF, 359; **moravuri** SHI I, 20; SHI II, 9, 46; SMR I, 14; CA 1852, XVIII; GRR, 3, 12, 96, 246; KOS, XVI, XVII, GM 1854, 90; CA 1855, 14; pe la 1855 forma era frecventă; **moravuri** (*obiceiuri*) NV, 270; **morave** RL, 396; **măravuri** RSM, 229, 340; **morav** PD, 438; **morsuri** (*obiceiuri*) NV, 269; **mors** 439. (Cf. lat. *mores*, fr. *moeurs*, adaptate după *năravuri*).

MORB s. (Med.; fig.) **morb** FDB, 66, 81; DFL, 25, 67, 146; KFL, 213; SIM, 179; PD, 438; **morbus** AVP, 15. (Cf. lat. *morbus*, it. *morbo*).

MORBITATE s. **morbitate** DFL, 141, 143; FGF, 109; AVP, 15; **morbiune** PMC I, VIII, 180; CA 1855, 74.

MORBOS adj. **morbos** FDB, 74; BG, XVII, 216; PD, 438; **morbos** (*bolnav*) BCD, 350; BBS, 233. (Cf. lat. *morbosus*, it. *morbose*).

MORTAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 240. Cf. și **mortal** GC IV, 92r; FMIL 1844, 379; BDJE, 103; BP, 185; SIT, 296; CA 1848, 44; NV, 270; LS, 86; SCC I, 194, 231; SCC II, 26, 277; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **mortual** SIT, 14, 118, 202. (Cf. și lat. *mortalis*, it. *mortale*).

MORTALITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 240. Cf. și GC IV, 92r; GTN 1836, 81; BGO 1840, 30; PIA, 6; AR 1844, 12; FMIL 1844, 376; HMV I, 92; pe la 1845 cuvântul era frecvent.

MORTIER s. (Mil.) **mortiar** CR 1829, 136; CR 1830, 138; **mortari** (*tunuri de aruncat bombe*) AR 1829, 29, cf. și 70; 9 *tunuri*, 2 **mortarie** AR 1830, 214; **mortier** GM 1854, 400; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 14, 4. (Cf. fr. *mortier*, it. *mortalò*).

MORTIFER adj. BR 1821, 61; PMC I, 65; PD, 439. (Cf. lat. *mortiferus* și *mortifer*, it. *mortifero*, fr. *mortifère*).

MORTUAR adj. NV, 270; RL, 237; DILB I, 205; BC, 19; GM 1857, 54; PD, 440. (Cf. fr. *mortuaire*, it. *mortuario*).

MOSTRĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **muștră** BD II, 75; SR, 31; HMV II, 277; MID I, 39; **muștrii** (*modele*) RL, 227; **mostră** BPN I, 135; BPN II, 223; PSC, 120r; GC IV, 95; MCL 1839, 396; JDS II, 438; BDJE, 81; PFHM I, 26; VO 1857, 11; PBV, 253. (Cf. ngr. *μόστρα*, it. *mostra*, germ. *Muster*).

MOZAIC s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **mosaichi** DC I, 44v, 88r; **mozaic** GIC, 138, 194; CR 1830, 424; AR 1830, 84; GC IV, 82r; MSR, 95; RB, 149; FL, 18; MCL 1839, 508; CA 1848, 22; StDR, 176; SCC I, III; CMI, 199; PBV, 250; NPT, 42; ASLI, 149; **mozaică** AR 1837, 273 bis; VVP, 80; **mosaic** FMIL 1847, 108; NV, 270; BC, 82; LIT, 21; PD, 440. (Cf. ngr. *μωσαϊκός*, fr. *mosaïque*, it. *mosaico*, germ. *Mosaik*).

MULATRU, -Ă s. **mulatru** DC IV, 266v; GIA II, 89r; SCC I, 4; PD, 441; **mulatră** SCC I, 4, 15; **mulatresă** SCC II, 221, 376; **mulat** AR 1831, 163; CIN, 17; FGE, 82; IL 1841, 74; **mulată** CIN, 17. (Cf. fr. *mulâtre*, it. *mullato*, germ. *Mulatte*).

MULTIPLICITATE s. GC IV, 110v; DFL, 72, 142; KFL, 139; NV, 271; CFZ, 77; BCI, 156. (Cf. fr. *multiplicité*, lat. *multiplīcitas*).

MULTITUDINE s. PFM, 267, 489. (Cf. *multitude*, lat. *multitudo*).

MUMIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **múmi** GSP II, 10; **mumie** GIC, 26; BR 1829 II, 53; AR 1830, 126; GC IV, 114r; VSC, 58; AR 1834, 85; GG, 10; AR 1837, 161, 168; SHI II, 6, 7; RB, 239; MCL 1839, 296; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **mumiile** (*împietriți*) Univ 1845, 368; **momie** AR 1831; MEN II, 253; NV, 267; PD, 432. (Cf. ngr. *μούμια*, lat. *mumia*, germ. *Mu-*

mie, fr. *momie*).

MUND s. („lume” DFL, 1, 11, 13; BP, XIX; SIT, 152; NV, 405; ICI, 52, 68; PD, supl. XIV. (<lat. *mundus*)).

MUNICIPAL adj., s. **muniþipal** AR 1831, 172; BFO 1833, 130, 151; AR 1837, 208; ROI 2 III, 17, 96, IV, 3; **municipal** CR 1830, 199; GC IV, 112v; KDP, 33; NV, 271; BIP, 36, 61; BCD, 81, 243; StDR, 178; RL, 14; DIB, 187, pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. germ. *munizipal*, fr. *municipal*, it. *municipale*).

MUNICIPALITATE s. **muniþipalitate** AR 1830, 488; CR 1831, 41; AR 1832, 44; AR 1837, 54, 288; CD, 31; **muniþipalita** AR 1831, 182; AR 1834, 142; AR 1837, 29; ROI 2 III, 96, 144; AOD, 23; **municipalita** CA 1851, XII; **municipalitate** GC IV, 112v; ROB, 95; AR 1832, 248; ROB2, 595; NV, 271; BCD, 354; CA 1851, XI; StDR, 178; GRR, 239; SSC, 106; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. germ. *Munizipalitat*, fr. *municipalite*, it. *municipalita*).

MUNICIPIU s. FMIL 1847, 13; GCB II, 220; LG, 80; CA 1858, 91; PD, 442. (Cf. lat. *municipium*, fr. *minicipe*).

MUNIFICENȚĂ s. **munificență**, **munificință** NV, 271; **munificență** BCD, 300; LS, 34; CA 1861, 110; PD, 442. (<fr. *munificence*).

MUNIȚIE s. **muniþion** FLG, 38; **muniþie** IRF, 66; CR 1829, 18, 20; BR 1829 II, 10; CR 1830, 89, 136, 372; GC IV, 112v; MRC, 200; AIR II, 235; RB, nr. 31, 1, 317; MCL 1838, 204; CCB, 119, 188; pe la 1840 forma era frecventă; **muniþie**, **muniþiune** StDR, 178; **muniþiune** TR 1854, 76; Z 1856, nr. 6, 4; BZ, 51; **amuniþie** AR 1829, 18, 29; AR 1831, 129; AR 1832, 306; CIRA, 124, 190; BFO 1833, 63; LO, 13; MN 1836, 11; AR 1837, 22, 78, 307; RB, nr. 9, 2, 138, 354, 355; BGO 1840, 285; forma era frecventă pînă la 1860; **amuniþie**, **amuniþiune** StDR, 13; **amuniþiune** BZ, 51; **amoniþie** CR 1830, 375; AR 1830, 17; BFO 1838, 19; SRM, 65, 139, 190, 197. (Cf. germ. *Munition*, lat. *munition*, fr. *munition*, rus. *амуниция*).

MURMUR s. **murmururi** PSG, 39v; **murmurie** FTM, 7; SPBA, 93; PRA, 42; **murmura** EGRM, 36v; GC IV, 117v; SPV, 3, 33, 102; FEA, 101, 109; AR 1834, 99; MPE, III; MCL 1839, 512; DL, 42; API, 92; HP, XXIV, 43; forma era frecventă pînă spre anul 1860; *murmurare* (**murmur**) VA, 203; **murmur** APB,

31; API, 10, 87. (Cf. fr. *murmure*, lat. *murmur*, it. *mormorio*).

MURMURA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **murmurisi** GC IV, 116v; **murmura** SPBA, 93; GC IV, 116v; AR 1837, 182; RB, 331, 395; LMS, 13, 20, 22, 38; BPB, 11, 73; SIM, 26, 201; NV, 272; PCI, 19; pe la 1850 forma era frecventă; **mormura** AR 1835, 158; **murmui** GC IV, 116v; AIR II, 28; BP, 135. (Cf. fr. *murmurer*, lat. *murmurare*, it. *mormorare*).

MURMURARE s. **murmurisiră** VIC, 112r, 221r; GIA I, 51r; **murmurisiră** RDS, 12r, 39v; **murmurare** PTF, 172v; VA, 203; AIR I, 139, 173; SCC I, 231; PBV, 256.

MUSCHETĂ s. (Milit.) *dare de foc cu tunurile și cu muschetele* TID, 18; **muschetă** GC IV, 119v. (Cf. germ. *Muskete*, fr. *mousquet*).

MUSELINĂ s. (Text.) **museline** (*un fel de pânză de bumbac de India* CR 1830, 373; **museline** [în notă: *o pânză de bumbac*] SPV, 98; **muselin** GC IV, 118v; BFO 1843, 162, 171; **muselină** AR 1837, 336; PS, 34; RMS, 173; SCC I, 40, 202, 204; SCC II, 132; DIB, 265; **muțelină** VVP, 82; **musulin** RIP I, 216; **musulină** BDJE, 5. (Cf. fr. *musseline*, it. *mussolino* și *mussolina*).

MUSTRĂ s. (Milit., „instrucție, defilare, prezentarea armelor; trecere în revistă a trupeii”) Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **muștră** RN, 103v; CB 1816, 59; BRI, 64; BD I, 170; BD II, 75; GIC, 27, 190; GPF, 121; CR 1829, 86; AR 1829, 248; CR 1830, 60 bis, 204, 280, 368; GC IV, 122v; BDC, 90, 211; FTP II, 113; BAR II, 230; forma era frecventă pînă spre anul 1850; **razvod** (*adecă muștră*) CR 1830, 293; **muștra** (*cercetarea oștenească*) AR 1832, 65; **muștră** (*cercetarea oștilor*) CIRA, 309; **muștră** RB, nr. 8, 4; VVP, 43, 101.

MUȘCHETAR s. **mușchetar** GC IV, 119v; PD, 442; **muschetir** SRI, 3, 5, 9; **muscheter** RBM, 158; **mușcheter** RBM, 158; **muschetir** SRI, 3, 5, 9. (Cf. fr. *mousquetaire*, rus. *мушкетер*).

MUȘTRULUI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **muștrului** TID, 12; NB, 10, 31; GC IV, 122v; RL 136; CA 1858, 83; **muștrui** AR 1830, 204; **muștrui** AR 1830, 206. (Cf. germ. *mustern*).

MUTABIL adj. **mutabil** SGR I, 41; EP I, 60; BCA, 391; IGR, 131; PD, 443; **mutabile** sg. AVP, 15. (Cf. lat. *mutabilis*, fr. *mutable*).

MUTAȚIE s. **mutație** TAO, 72; VL, 65r; AML, 178; **mută-**

ciune DFL, 70. (Cf. lat. *mutatio*, fr. *mutation*).

MUTILA vb. DFL, 77; NV, 272; PD, 443. (Cf. fr. *mutiler*, lat. *mutilare*).

MUTILAT adj. CA 1857, 26; AVP, 13.

MUTILAȚIE s. **mutilăciune** DFL, 67; **mutilație** NV, 272; PD, 443; **mutilație**, **mutilăciune** StDR, 179. (Cf. lat. *mutilatio*, fr. *mutilation*).

MUTUALITATE s. GC IV, 125r. (<fr. *mutualité*).

MUZĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **musă** RIC, 404; FGS, 15r; BDT, 2v, 7v, 50r; BDL I, 13v; BDL III, 640r; BDR, 2v, 3r; FTM, 45; DCP, pf.; MRP, 2; SPBA, 1; CDP, 178; DLG, pf.6; PP, X, XI; PDP, 120r; MSS, 10; BR 1829 II, ded.; SSB, 7; BDC, IV, 12; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **muză**, **musă** GC IV, 108r; **muză** APM, 300; OMT, 85; BAE, 1, 16; GMSP, 13, 20; BDL III, 632v; BRI, 30, 55; PCC, 16; MCB, 42; SO, 1; VMG, 268; DCN, 112; TSI, VII; PCB, 114, 161; SC, 159r; PSC, 117r, 118v, 121r; CR 1829, 42, 46; SSB, 3; NMP, ded. 3; MBV, 47; AR 1830, 116; CMR, 61; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. gr. $\mu\omicron\upsilon\sigma\alpha$, lat. *musă*, it. *musă*, germ. *Muse*).

MUZEU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 240. Cf. și **muzeum** SPBA, 17, 79; AR 1837, 70, 327 bis; VVP, 81; **muzeu** DCN, 64, 139; PIF, 26v; CR 1829, 58, 269; CR 1830, 132, 390; AR 1830, 214; GC IV, 108r; CMR, 7; SPV, VI; RSM, 11v; pe la 1835 forma era frecventă; **muzeu** MRP, 1; SPBA, 92, 93; BD II, 73; PDP, 120r; RIP I, 206; MEN I, 150; forma era folosită sporadic pînă la 1860; **muzei** AR 1834, 101. (Cf. și germ. *Museum*, it. *musée*, rus. музей).

MUZICAL adj. Vezi *Împrumut. I*, 76. Cf. și **musicesc** VEI, 111r; FGS, 16v; PMV, 102; MRP, pf., 1; BD II, 73; NZ, 41r; LB, 409; DLG, 12, 191; PP, I; PCB, 140; CTT, 59, 220; **muzicesc** PMV, 102; IRV, 208r; DCN, 101; CR 1829, 257; GC IV, 106v, VA, 198; FL, 10; PBM, VII, 71; **musical** BR 1829 I, 28; VD, 118; BAR II, 141; AR 1833, 16; FMIL 1844, 68; MEN I, 73; MEN II, 69; **muzical** AR 1829, 175; CR 1830, 302, GC IV, 106v, 108r; VA, 198; AR 1832, 272; SGR II, 152; AR 1834, 111; AIR II, 272; AR 1837, 48, 55; SHI I, 38, SS, 12; GT 1838, 17; RB, 264; VVP, 81; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. gr. $\mu\omicron\upsilon\sigma\iota\kappa\omicron\varsigma$, lat. *musicus* și *musicalis*, fr. *musical*, germ. *musikalisch*, it. *musicale*).

MUZICANT s. adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **muzicant** MDWS, 397; AZ, 173r, 169r; DAB, 128r, 158v, 177r; IFA, 15v, 187r; GSP I, 193; IRV, 163v; BGV, 31r, CLV, 138v; MCB, 160; CSM, 298; TSVM, 77; VMG, 287; DCN, 85; CR 1829, 237; AR 1829, 144, 248; CR 1830, 332; CBD, 15; GC IV, 106v; pe la 1830 forma era frecventă; **musicant** BR 1821, 115; CSM, 131, 151, 154, 298; FMIL 1840, 264; PTP, 45; **zicător** AZ, 88r; **muzicúș** HO, 74; **muzican** GSP II, 165; **musican** BPN II, 300; **muzicanași** pl. AA, pf. 1; **musicaș** BD II, 73; LB, 409; **múzić** PDP, 103r; BAR I, 213. (Cf. ngr. μουζικόντες, germ. *Musikant*, it. *musicante*, lat. *musicus*).

MUZICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, pl. 76. Cf. și **muzichie** DAB, 273v; **musicie** NID II, 187r, CISG, 108; BR 1821, 170 bis; MI, f.t.; MT, f.t.; KIT, 109; CSM, 3, 22, 131, 146, 150, 154; DLG, 96, 97, 159; AR 1830, 357; BFO 1833, 216; TGA, 4; **muzică** VEL, 95r, 115v; AZ, 77v, 79v, 173v; DAB, 20v, 27r, 128v; HO, 38; FGS, 16r; IFA, 17r, 155v, 183v, 190v; GSP II, 9; BDL III, 632v; SIU, 47v; DCP, 4; VVP, 227; AA, pf. 1; MRP, pf.; SPBA, 27; pe la 1820 forma era frecventă; **muzică** NID II, 98v; CL II, 347; IRF, 78; CB 1818, 58, 59; SPBA, 31; PAM, 35; **musică** BDT, 7v, 22r; ME, 702; GSP II, 95; RA, 3; BDL III, 639r; SIU, 28v, 79r; BPN I, 7, 131; BD II, 73; LB, 409; GIC, 222; BR 1829 II, 15; HFP, 17, 205; forma era folosită sporadic pînă la 1860; **musică** TF, 307. (Cf. gr. μουσική, lat. *musica*, it. *musica*, fr. *musique*, germ. *Musik*).

MUZICIAN s. **musicos** MRP, 62; DLG, 97; PP, f.t.; **muzic** ECG, 4v; AA, pf. 1; DCN, 85; HFP, 303; SHI II, 6; SMR I, 8; PBM, VI, X, XX, XXIV, 16; DFL, 154; BP, XII; CA 1854, XLVI; RL, 37, 112; **music** FMIL 1840, 264; BP, XIX, XXI; BIP, 20; SMB I, 167; **musician** DILB I, 205. (Cf. ngr. μουσικός, lat. *musicus*, fr. *musicien*).

Coordonator de colecție: Bogdan Mihai Mandache
Redactor de carte: Valeriu Stancu
Corectură: Mariana Stancu
Tehnoredactare: Cezar Baci

Tiparul: S.C. PANFILIUS S.R.L.
Iași, str. Lascăr Catargi nr. 72, tel. 0232/211309

